

MPB 2025 - 2028

'Stad en Regio:
klaar voor de toekomst'

Algemeen

Inhoudsopgave

Nota van aanbieding	7
Leeswijzer bij Meerjaren Programma Begroting	11
Financiële beschouwingen	15
Samenvattend overzicht ombuigingsvoorstellen en nieuwe ontwikkelingen	27
Programma 1 - Samenleving	36
Doelenboom	37
Ambities en speerpunten	45
Global Goals	47
Doelen & prestaties	48
Nieuwe ontwikkelingen	70
Onontkoombare ontwikkelingen	70
2. Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp	72
3. Veilig en fijn samen leven en wonen	77
5. Stad van Veiligheid	79
6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken	80
7. Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen	81
Ombuigingen	84
Realistisch begroten	84
Anders omgaan met risico's en kansen	86
Overige voorstellen	89
Indicatoren	93
Kadernota's	94
Toprisico's	95
Budgetten	99
Verbonden partijen	104
Programma 2 - Leefomgeving	108
Doelenboom	109
Ambities en speerpunten	115
Global Goals	117
Doelen & prestaties	118
Nieuwe ontwikkelingen	139
Onontkoombare ontwikkelingen	139
1. Groei met oog voor een leefbare en verbonden stad	141
3. Veilig en fijn samen leven en wonen	143
4. Investeren in een duurzame en circulaire stad	145
6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken	149
7. Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen	149
Ombuigingen	150
Realistisch begroten	150

Overige voorstellen	150
Indicatoren	154
Kadernota's	155
Toprisico's	156
Budgetten	162
Verbonden partijen compact	164
Programma 3 - Economie en inkomen	169
Doelenboom	170
Ambities en speerpunten	173
Global Goals	175
Doelen & prestaties	176
Nieuwe ontwikkelingen	184
2. Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp	184
5. Stad van Veiligheid	185
6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken	185
Ombuigingen	188
Realistisch begroten	188
Anders omgaan met risico's en kansen	188
Overige voorstellen	188
Indicatoren	191
Kadernota's	192
Toprisico's	193
Budgetten	195
Verbonden partijen compact	197
Programma 4 - Bestuur, inwoners en financiën	199
Doelenboom	200
Ambities en speerpunten	202
Doelen & prestaties	203
Nieuwe ontwikkelingen	208
Onontkoombare ontwikkelingen	208
4. Investeren in een duurzame en circulaire stad	209
Ombuigingen	210
Realistisch begroten	210
Anders omgaan met risico's en kansen	210
Overige voorstellen	211
Indicatoren	212
Kadernota's	213
Toprisico's	214
Budgetten	215
Verbonden partijen compact	218
Monitor Brede Welvaart	221
Paragrafen	224
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	225
Inleiding	225
Financiële positie in vogelvlucht	225
Kader risicobeheersing en risico's	228

Risico's	229
Beschikbare weerstandscapaciteit	239
Weerstandsvermogen	239
Onderhoud kapitaalgoederen	240
Financiering.....	244
Inleiding	244
Algemene ontwikkelingen.....	244
Risicobeheer	246
Gemeentefinanciering	248
Financieringspositie.....	248
Leningenportefeuille opgenomen gelden	248
Netto schuldquote en houdbaarheid financiën.....	250
Rentetoerekening	252
Verbonden partijen.....	253
Inleiding	253
Overzicht van verbonden partijen	254
Grondbeleid.....	275
Algemeen	275
Actuele ontwikkelingen.....	278
Lokale heffingen.....	280
Overzicht belastingen en heffingen	281
Voorstel per belastingsoort.....	282
Geraamde opbrengsten	292
Lokale lastendruk 2024	292
Kwijtscheldingsbeleid	293
Bedrijfsvoering	294
Doelenboom.....	295
Ambities en speerpunten	297
Doelen & prestaties.....	298
Nieuwe ontwikkelingen	308
Onontkoombare ontwikkelingen	308
Ombuigingen.....	310
Realistisch begroten.....	310
Anders omgaan met risico's en kansen	310
Overige voorstellen	311
Indicatoren	314
Kadernota's	315
Toprisico's	316
Budgetten.....	318
Openbaarheid	319
Bijzondere paragrafen.....	320
Investeringen.....	321
Vastgoed	325
Inleiding	325
Actuele ontwikkelingen.....	325
Meerjarige projecten en investeringen	327

Bijlagen	334
Bijlage	335
Doorrekening Algemene Reserve.....	335
Algemene reserve	336
Bijlage	339
Doorrekening Bestemmingsreserves.....	339
Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)	340
Bijlage	345
Overige bijlagen	345
Totaal overzicht baten en lasten	346
Overzicht incidentele baten en lasten	347
Overzicht jaarlijks terugkerende arbeidskosten	351
Overzicht kapitaallasten en nieuwe investeringen.....	353
Overzicht reserves en voorzieningen (meerjarendoorrekening).....	356
Staat van reserves	356
Staat van voorzieningen.....	357
Enkele kerngegevens	359
Meerjaren balans	361
Activa	361
Passiva	363
EMU-saldo	364
Lasten en baten per taakveld.....	365
BBV Indicatoren	374
Subsidieoverzicht.....	375

Nota van aanbieding

We presenteren u de MPB 2025-2028 “Stad en regio: klaar voor de toekomst”. Een begroting waarin we lef tonen en aanpakken wat moet worden aangepakt, zodat we klaar zijn voor wat komt.

Met dit nieuwe meerjarenperspectief zetten we als college onze eerder ingezette koers kracht bij. Met gerichte ombuigingen en investeringen spelen we in op de opgaven van nu en straks. We anticiperen, pakken maatschappelijke uitdagingen en externe ontwikkelingen proactief aan, en zetten een overtuigende stap naar voren. Zo blijven we gericht investeren in Brede Welvaart.

Omdat Brede Welvaart alles omvat wat mensen van waarde vinden, helpt het ons te bepalen waar we onze middelen het beste strategisch kunnen inzetten om de kwaliteit van leven, nu en later, te borgen. We vinden dat ons Apeldoornse groene, royale en sociale fundament onmisbaar is voor duurzame vooruitgang en dat dit fundament aandacht en onderhoud vraagt. Een duurzame toekomst begint vandaag.

Daarom werken we vanuit een realistische en verantwoorde begroting, waarbij we kansen grijpen zonder onnodig terughoudend te zijn, aan de versterking én doorontwikkeling van Apeldoorn. Door te doen wat we zeggen, en deze dingen ook goed te doen, nemen we onze verantwoordelijkheid richting inwoners, ondernemers, organisaties en investeerders.

Klaar voor de toekomst

In Apeldoorn, hoofdstad van de Veluwe en onderdeel van de Stedendriehoek, kijken we naar elkaar om. We zijn een groene en sociale gemeente, waar inwoners zich voor elkaar inzetten. Voor ons is het vanzelfsprekend dat inkomensondersteuning verder gaat dan het wettelijk minimum en dat bestaanszekerheid meer vraagt dan alleen naar geld te kijken. Als gemeente nemen we ook zelf het initiatief en gaan we actief naar onze inwoners toe, met armoede aanpakkers bijvoorbeeld. En iedereen krijgt altijd de ruimte om zich op een passende manier te ontwikkelen; bij ons is er geen one size fits all. We gaan door op de ingeslagen weg met de drie actieplannen Armoede, Preventie Jeugdzorg en Onderwijs en Gezondheid en Preventie.

We vinden het belangrijk dat het Apeldoornse fundament meegroeit richting de toekomst. Dit laatste is wel nodig, want het aantal inwoners in Nederland groeit snel en het is onvermijdelijk dat Apeldoorn meegroeit. De vraag is daarom: hoe groeien we goed?

Door gericht te investeren in het klaarmaken van de stad en regio voor de toekomst, geven we als college een belangrijke aanzet tot duurzame groei. We doen dit met het volle besef dat een deel van onze plannen pas na de huidige bestuursperiode tot wasdom zal komen. Tegelijkertijd dragen we verantwoordelijkheid voor die toekomst, juist omdat veel opgaven – zoals woningbouw, verduurzaming en infrastructuur – tijd vragen voordat de resultaten zichtbaar zijn. Wanneer de lasten voor de baten uitlopen, moeten we durven anticiperen, koersvast blijven en onze betrouwbaarheid waarborgen. In een wereld die steeds complexer en onvoorspelbaarder wordt, is het onze taak om het belang van toekomstige generaties mee te nemen in de keuzes die we vandaag maken.

Alles is belangrijk, veel is urgent

Met die realiteit voor ogen hebben we als college en raad samen een stap naar voren gezet, in de vorm van een intensief Nieuw-voor-Oud (NvO) traject. Want, als we willen investeren in de toekomst, moeten we eerst ruimte maken in het hier en nu. Daarom hebben we met elkaar afgesproken om in twee rondes een ombuigingsopgave te realiseren.

Het afgelopen jaar hebben we de mogelijkheden voor ombuigingen gericht op de structurele uitgaven vanaf 2026 in kaart gebracht. Het resultaat daarvan vindt u in deze MPB. Het is niet eenvoudig geweest, maar wel noodzakelijk. NvO heeft ons geholpen om scherper te prioriteren, te stoppen met een aantal bestaande zaken, realistischer te plannen en andere keuzes te maken. We zijn er echter nog niet. Er is meer ruimte nodig om goed te kunnen blijven groeien en urgente maatschappelijke kwesties zorgvuldig op te pakken. Vraagstukken zoals een groeiend tekort aan gekwalificeerd personeel, de toenemende druk op beschikbare ruimte en het afnemende vertrouwen in de samenleving vragen namelijk om een doordachte aanpak.

Het feit dat we elkaar in het NvO-traject als college en raad steeds weer hebben weten te vinden is waardevol en geeft vertrouwen richting de gesprekken die we nog gaan voeren. Dit is juist nu belangrijk, omdat we de komende maanden samen aan de slag gaan met de tweede ronde Nieuwvoor-Oud, gericht op onze structurele uitgaven vanaf 2027. Hierbij zullen meer ingrijpende keuzes onvermijdelijk zijn. Verderop gaan we nader in op de invulling van deze tweede ronde, hoe we dit als college willen vormgeven en wat u als raad mag verwachten.

Renoveren en innoveren

Goed groeien kan alleen als de basis sterk genoeg is. Bouwen voor de toekomst begint daarom in het hier en nu, voor en met onze inwoners en ondernemers, in de bestaande wijken. We doen dit om te zorgen voor toekomstbestendige infrastructuur, schone lucht, bereikbare zorg, passend werk en goed onderwijs voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen. We investeren in stenen én mensen.

En die basis is sterk, met goede voorzieningen. Alleen kan een aantal voorzieningen wel een opknapbeurt gebruiken. We kiezen ervoor om niet alleen te renoveren maar waar mogelijk ook gelijk te innoveren. Zo investeren we in een warmtenet, waardoor we straks 50.000 huishoudens van duurzame en betaalbare warmte kunnen voorzien. De bestaande sporthallen worden gerenoveerd en verduurzaamd, zodat ze weer jaren meekunnen. En met de verbouwing van Omnizorg zorgen we dat de combinatie van zorg en wonen ook in de toekomst kwalitatief goed en bereikbaar blijft voor iedereen.

We gaan ook een stap verder, want we hebben een visie voor het Apeldoorn van de toekomst. Waar mogelijk werken we hierin samen met onze regionale partners, want samen komen we verder. Apeldoorn blijft een groene en sociale gemeente, met een divers aanbod aan duurzame woningen en woonvormen. De stedelijke ontwikkeling en de bijbehorende bouwkundige ingrepen zullen de aanblik en het profiel van Apeldoorn in verschillende gebieden aanzienlijk veranderen. Met een sterk aanbod van beroepsonderwijs bieden we doorlopende ontwikkelmogelijkheden en trekken we nieuw talent aan. En als Stad van Veiligheid is Apeldoorn een verbindende schakel tussen ondernemers, organisaties en overheidsinstanties. Zo investeren we vandaag in de kwaliteit van Apeldoorn in de toekomst.

Samenleving aan het woord

De keuzes die we als gemeente maken doen ertoe en de gevolgen raken, direct of indirect, aan het leven van al onze inwoners en ondernemers. Daarom hebben we in deze MPB gezocht naar een evenwicht dat recht doet aan de uitkomsten van de gesprekken die we rond NvO en aan de hand van de nota Financieel Perspectief met u als raad hebben gevoerd. U heeft aangegeven de besluitvorming over de ombuigingen te willen betrekken bij de MPB, om zo het geheel aan ombuigingen, investeringen en ambities in samenhang te kunnen afwegen. Een belangrijke zorg die we hebben gehoord is dat we moeten voorkomen dat we nu onomkeerbare keuzes maken die achteraf onnodig blijken. Met name rond de sociale basisstructuur van Apeldoorn heeft uw raad daar zorgen over uitgesproken.

Ook de uitkomsten van de door uw raad georganiseerde maatschappelijke gesprekken, zoals weergegeven in de raadsrapportage Apeldoorners over lokale besparingen, hebben we ter harte genomen. Zo bleek er veel weerstand tegen het voorstel om kinderparadijs Binky om te vormen tot een park zonder dieren. Dit plan voeren we dan ook niet uit. Inwoners vragen bovendien om voorzichtig te zijn met bezuinigingen op het gebied van veiligheid. Er kwamen ook suggesties om zaken anders aan te pakken. De jongerenraad stelde bijvoorbeeld voor om te kijken naar de mogelijkheid om bij evenementen de verantwoordelijkheid tussen gemeente en organisatoren beter te verdelen, overigens zonder daarbij nieuwe initiatieven onnodig te ontmoedigen. Naast bezuinigingen zijn ook investeringen besproken, bijvoorbeeld in de oproep van een aantal organisaties juist te investeren in sportaccommodaties in plaats van daarop te bezuinigen. Tot slot vroegen deelnemers om vooral ook scherp te blijven kijken naar de eigen organisatiekosten.

De voorliggende MPB is daarmee het resultaat van een intensief traject, waarin we als college en raad diepgaand hebben gesproken over de onderliggende nota's en waardevolle reacties hebben ontvangen van inwoners, organisaties en partners. We hebben er vertrouwen in dat we met de gemaakte keuzes een juiste balans hebben gevonden tussen de verschillende perspectieven.

Merkbare impact

In een begroting gaat het al snel over getallen, rekensommen, inkomsten en uitgaven. Maar wat we in de gesprekken vooral hebben gemerkt is dat juist taal ertoe doet. Uiteindelijk gaat het over de vraag: wat merk ik er straks van als inwoner of ondernemer als ik op de fiets naar mijn werk stap, nadenk over een vervolgstudie of een woning in de buurt zoek zodat ik op mijn kleinkind kan passen?

Het gaat dus over de samenhang tussen geld en de impact die we willen bereiken. En net zoals met Brede Welvaart, beperkt deze samenhang zich niet tot één begrotingsprogramma. Daarom willen we onze doelen en inspanningen de komende jaren steeds meer over de begrotingsprogramma's heen met elkaar verbinden. In deze begroting zetten we hier alvast een eerste stap in: de voorstellen voor nieuwe of aanvullende middelen die u verderop in het samenvattend overzicht terugziet, bundelen we onder een aantal grote lijnen. Daarbij vertellen we wat we denken te bereiken en hoe we vanuit verschillende begrotingsprogramma's werken aan dezelfde doelen en ambities.

Onvoorspelbaarheid ≠ onzekerheid

De afgelopen maanden zijn er vaak en op verschillende plekken gesprekken gevoerd over structurele tekorten en ombuigingen. Daarmee verdwijnt het gegeven dat we onze financiën zelf goed op orde hebben soms wat naar de achtergrond. Maar die solide uitgangspositie hebben we wel, zo blijkt bijvoorbeeld ook uit de opmerkingen van de accountant bij de Jaarrekening 2023. Ook als we iets meer de grenzen opzoeken, houden we een verantwoorde balans.

Tegelijkertijd is de wereld om ons heen onvoorspelbaar. Dit is niet nieuw, maar de hevigheid en snelheid van externe ontwikkelingen nemen de laatste jaren wel toe. Met name de voortdurende onduidelijkheid op Rijksniveau over het financiële perspectief vanaf 2026 is iets waar we ons in deze MPB toe moeten verhouden. Vanuit VNG verband wordt intensief gesproken en onderhandeld over de noodzakelijke middelen voor gemeenten vanaf het 'ravijnjaar' 2026, maar op dit moment is het Rijk nog onvoldoende over de brug gekomen. Daarom staat elke gemeente voor de keuze over hoe hiermee om te gaan.

In Apeldoorn hebben we die keuze al gemaakt. In de vorige MPB schreven we dat we een verantwoordelijkheid hebben richting onze inwoners en dat de ontstane onzekerheid niet mag leiden tot een afwachtende houding. Als we klaar willen zijn voor de toekomst, vraagt dat om realistisch plannen, verantwoord én met een vleugje lef kansen grijpen, en toekomstige belangen in onze afwegingen nu meenemen. Daarom kiezen we voor twee parallelle sporen: investeren in onze

ambities en door middel van ombuigingen de ruimte daarvoor in onze eigen middelen vrijmaken. Ook houden we de financiële parameters tegen het licht, om te bepalen of en hoe we ruimte kunnen maken voor aanvullende investeringen.

De grilligheid van nu maakt het lastig om ver vooruit te plannen. In de vorige MPB hebben we ervoor gekozen om de eerste twee jaarschijven positief te sluiten, in lijn met het standpunt van de VNG om het effect van de onzekere inkomsten in de begroting zichtbaar te maken. Dit jaar kiezen we voor drie sluitende jaarschijven, om een nieuw college na de verkiezingen in 2026 een stabiele start te geven. We benutten hierbij beschikbare incidentele middelen, passend bij de ruimte en richting die door zowel de VNG als de provincie is geboden. Dit alles resulteert in een ombuigingsopgave en taakstelling van bijna € 20 miljoen in 2027. Ondertussen zetten we onverminderd in, mede in VNG-verband, op het verkrijgen van toereikende middelen vanuit het Rijk voor het uitvoeren van onze gemeentelijke taken en benadrukken we keer op keer de noodzaak van een helder, langjarig financieel perspectief voor alle gemeenten.

Betrouwbaar en realistisch

We staan als college aan de lat om langjarig verantwoord om te gaan met gemeenschapsgeld. Dit doen we door keuzes te blijven maken en niet onnodig terug te deinzen. De ombuigingstaakstelling voor 2027 pakken we daarom ook voortvarend op. Maar hoewel we in de eerste ronde van ombuigingen de taakstelling deels hebben ingevuld met “laaghangend fruit”, zullen we nu wel een spade dieper moeten gaan.

Daarom vragen we de organisatie om langs een aantal lijnen aan de slag te gaan. Aan de ene kant door te kijken naar de mogelijkheden om onze inkomsten te vergroten maar we zullen ook moeten kiezen en schrappen. Dit doen we allereerst binnen onze eigen organisatie, door ons takenpakket te herzien. Met alleen efficiency komen we er niet, dus deze stap zal gevolgen hebben voor het niveau van onze dienstverlening en de inzet van personeel. Tegelijk (her)oriënteren we ons ook op de taken die nu bij derden zijn belegd. Hier zullen we nadrukkelijk participatie op organiseren met onze partners, passend bij wat we hebben geleerd uit de eerste ronde Nieuw-voor-Oud.

De organisatie is gevraagd in volle vaart aan de slag te gaan. Als we in 2026 al zaken willen kunnen implementeren, hebben we zo vroeg mogelijk besluitvorming nodig. In de Financiële beschouwingen wordt daarom het proces en de bijbehorende besluitvormingsmomenten nader uitgewerkt, zodat u weet wat u als raad de komende tijd van ons mag verwachten.

Tot slot

Het afgelopen jaar hebben we als college en raad intensief samengewerkt en we hopen dat u verschillende zaken in deze MPB herkent. Maar we verwachten ook dat u ons opnieuw kritisch zult bevragen over de keuzes die we in deze begroting presenteren en de stappen die we de komende maanden zetten om een gezond langjarig financieel perspectief te behouden. We zien uit naar de gesprekken en kijken dan ook graag met u vooruit naar de opgaven waarvoor we de komende jaren weer samen aan de lat staan.

Leeswijzer bij Meerjaren Programma Begroting

Inleiding

In de Meerjarenprogrammabegroting (MPB) wordt het gemeentelijk beleid toegelicht. De MPB gaat over alle gemeentelijke taken, zoals: zorg, ruimtelijke ontwikkeling, openbare ruimte, veiligheid, milieu, cultuur en gemeentebelastingen. De brede samenstelling van het gemeentelijk takenpakket maakt het lezen van een meerjarenbegroting niet eenvoudig. Deze leeswijzer is bedoeld om u daarbij op weg te helpen. De volgende onderwerpen komen aan de orde:

- Waaruit bestaat een MPB?
- Indeling van de MPB.
- Voorgestelde nieuwe ontwikkelingen en beleidswijzigingen.
- De algemene reserve en het ApeldoornOntwikkeltFonds (AOF).
- Webversie MPB.

Waaruit bestaat een MPB ?

De MPB is vergelijkbaar met een huishoudboekje. De jaarlijkse lasten en baten die de gemeente kent (de exploitatie) staan er in vermeld. Voorbeelden van belangrijke lasten zijn vergoedingen aan zorginstellingen (jeugd en maatschappelijke ondersteuning), subsidies aan verenigingen en organisaties, verstrekken van bijstandsuitkeringen, rente en afschrijving als gevolg van gemeentelijke investeringen, onderhoud van de openbare ruimte en kosten van het gemeentelijk personeel. De gemeenteraad bepaalt de onderwerpen, de hoeveelheid geld dat er aan besteed mag worden en de prestaties die daarvoor geleverd moeten worden. De MPB is verdeeld in 4 programma's. Op die programma worden de lasten en baten geboekt op taakvelden die bij wet zijn voorgeschreven. De paragraaf Bedrijfsvoering heeft een opbouw die vergelijkbaar is met de vier programma's.

Naast de lasten zijn ook de baten in de begroting opgenomen. Voorbeelden van baten zijn de algemene uitkering uit het gemeentefonds (algemene rijksbijdrage) en specifieke bijdragen die het Rijk maar ook de provincie aan de gemeente verstrekken om bepaalde taken te kunnen bekostigen, zoals voor bijstandsuitgaven, onderwijs-achterstanden, regionale meld- en coördinatiecentrum (schoolverzuim) en voor Oekraïense vluchtelingen. De gemeente ontvangt ook eigen belastingen zoals de onroerende zaakbelasting, hondenbelasting en leges omdat inwoners specifieke diensten van de gemeente afnemen (bijv. een paspoort). Tenslotte ontvangt een gemeente inkomsten uit zogenaamde heffingen zoals voor het inzamelen van huishoudelijk afval. De raad beslist over de hoogte van de belastingen, leges en rechten.

De uitkering uit het gemeentefonds bepaalt voor bijna 60% onze inkomsten. Het gemeentefonds is vanaf 2024 gekoppeld aan de gemiddelde omvang van het bruto binnenlands product over de laatste 8 jaar. Hierdoor zou het gemeentefonds stabielere moeten worden dan voorheen toen het was gekoppeld aan een groot deel van de rijksuitgaven. Een wettelijke eis voor de begroting is dat de gemeentelijke exploitatielasten niet hoger mogen zijn dan de baten; ieder begrotingsjaar moet in principe 'sluitend' zijn. De laatste jaren richten gemeenten en de provinciaal toezichhouders zich vooral op het structureel sluitend zijn van het eerste begrotingsjaar en voldoende eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen. Het streven blijft echter gericht op een meerjarig sluitende begroting.

Indeling van de MPB

In vogelvlucht worden de hoofdstukken van de MPB hier nader toegelicht.

Nota van aanbidding

De nota van aanbidding gaat vooral over de koers die het college voor de gemeente wil inslaan en op welke wijze dat in de MPB tot uitdrukking komt. We geven daarmee aan hoe wij samen met de raad en onze maatschappelijke partners willen werken aan de ambities voor onze stad en dorpen.

Financiële beschouwingen

Hierin schetsen wij de hoofdlijnen van het nieuwe beleid en de financiële ontwikkelingen voor de komende jaren. Dat gaat over nieuwe beleidsvoornemens, ombuigingen die nodig zijn om de financiën op orde te houden en de financiële verhouding tussen Rijk-gemeenten. Ombuigingen kunnen gericht zijn op zowel verlaging van de lasten, als vergroting van onze inkomsten.

Samenvattend overzicht

Het samenvattend overzicht betreft alle voorstellen voor (onontkoombaar) nieuw beleid en ombuigingen die in de MPB zijn verwerkt.

Meerjarenprogrammabegroting

In dit hoofdstuk vindt u de meerjarenbegroting van de gemeente, die bestaat uit vier programma's. Elk programma begint met een doelenboom. Daarin wordt schematisch de relatie tussen de (hoofd)doelstellingen van het programma en de te leveren prestaties aangegeven. Sommige taken worden uitgevoerd in samenwerking met andere gemeenten (gemeenschappelijke regelingen) of door externe partijen waarbij de gemeente aandeelhouder is. Effectindicatoren in grafiekvorm of via links naar een bron en de toprisico's zijn eveneens opgenomen. Tenslotte treft u digitale verwijzingen naar belangrijke kadernota's aan.

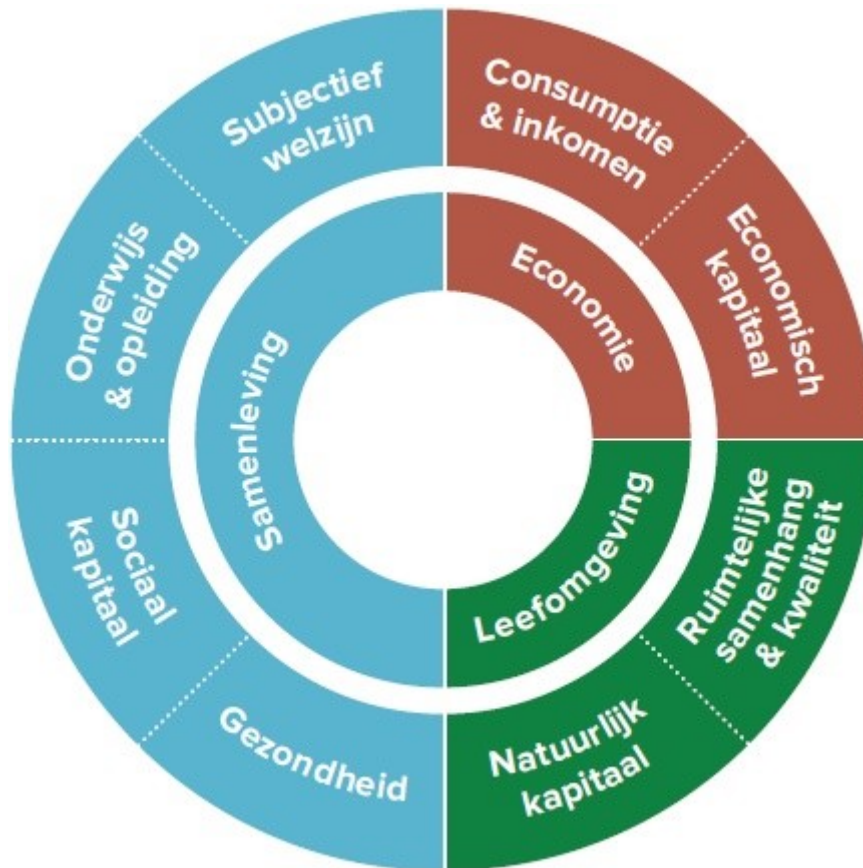
De programma structuur van de MPB sluit aan bij de brede welvaart indeling van de landelijke planbureaus en de opzet van het coalitieakkoord. Het Centraal Planbureau, het Planbureau voor de Leefomgeving en het Sociaal Cultureel Planbureau hebben het perspectief van brede welvaart toegelicht in het rapport 'Verankering van brede welvaart in de begrotingssystematiek (van het Rijk)'. Dit is de basis voor de programma's Samenleving, Leefomgeving, Economie en inkomen en Bestuur, inwoners en financiën. De doelenbomen zijn aangepast en we het CBS monitort de voortgang van brede welvaart in onze gemeente aan de hand van indicatoren. Met brede welvaart als leidend motief doen ook de global goals/sustainable development goals hun intrede. In deze MPB alleen nog optisch via de logo's op de programma's.

De wettelijke verantwoordingsvoorschriften voor gemeenten verplichten ons om een overzicht van de overheadkosten (indirecte personele kosten, huisvesting, ICT) op te nemen via een apart taakveld 04. De verantwoording hierover inclusief effectindicatoren treft u aan in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Gemeenten zijn tevens verplicht om een set effectindicatoren op te nemen en daarbij data te gebruiken van de website 'waarstaatjegemeente.nl'. Helaas is deze data niet altijd actueel, wat ten koste gaat van de informatie-waarde. Mede om deze reden hebben we de verplichte indicatoren met ingang van de MPB 2024-2027 uit de programma's gehaald en in een nieuwe bijlage ondergebracht.

Effectindicatoren brede welvaart

De brede welvaart indeling van de landelijke planbureaus is de basis voor de nieuwe programmabegroting. Grafisch ziet dat er zo uit:

De binnenste ring van de diagram bepaalt de programmastructuur van de MPB, waarbij de buitenste ring de aandachtsgebieden van de programma's bepalen. In de Apeldoorn Monitor wordt de voortgang van de brede welvaart gemeten via een set van indicatoren. Omdat er samenhang is tussen de indicatoren hebben we er voor gekozen om ze niet te verdelen over de vier programma's maar bij elkaar te presenteren. U treft ze met een link aan in het hoofdstuk 3. Net als andere digitale verwijzingen zijn de indicatoren alleen in de webversie van de MPB te benaderen. De programma's zelf bevatten daarnaast effectindicatoren die door de raad van Apeldoorn zijn vastgesteld en die iets zeggen over de te bereiken doelstellingen en de te verrichten prestaties.

Verplichte paragrafen

Het is een wettelijke eis dat elke gemeente de onderstaande paragrafen in de MPB opneemt. De paragrafen vormen een dwarsdoorsnede van de begroting op een specifiek terrein.

- [De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing](#)
Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van de gemeente is.
- [De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen \(zoals wegen, riolering, gebouwen\)](#)
Per onderdeel wordt toegelicht hoe het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen geregeld is.
- [De paragraaf financiering](#)
Hierin wordt de werkwijze met betrekking tot de financieringsbehoefte van de gemeente toegelicht.
- [De paragraaf verbonden partijen](#)
De gemeente werkt vaak samen met andere partijen om bepaalde doelen te bereiken. We spreken van een verbonden partij als de gemeente in een samenwerking een bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid heeft. In deze paragraaf worden alle verbonden partijen nader toegelicht.

- [De paragraaf grondbeleid](#)
De gemeente speelt een rol in het verwerven, bouwrijp maken en verkopen van gronden. In deze paragraaf wordt dieper op het grondbeleid van de gemeente ingegaan.
- [De paragraaf lokale heffingen](#)
Hierin treft u de diverse gemeentelijke belastingen en heffingen aan. Ook worden hier de tarieven voor het komende begrotingsjaar genoemd.
- [De paragraaf bedrijfsvoering](#)
Deze paragraaf gaat in op ontwikkelingen binnen de gemeentelijke organisatie, die gericht zijn op een zo goed mogelijke dienstverlening aan de inwoners en een zo zorgvuldige mogelijke besluitvorming.
- [De paragraaf openbaarheid](#)
Deze paragraaf is met ingang van 2024 ingevoerd vanwege de Wet Open Overheid. Gemeenten zijn verplicht om in hun begroting aandacht te besteden aan hun voornemens voor uitvoering van deze wet.

Daarnaast kent de MPB nog twee niet verplichte paragrafen: vastgoed en investeringen. Naast gronden beschikt de gemeente ook over ruim 100 andere eigendommen. In de [paragraaf Vastgoed](#) wordt deze portefeuille in beeld gebracht. In de [paragraaf Investerings](#) is een doorkijk opgenomen van eerder toegekende en toekomstige investeringen in de grote maatschappelijke opgaven zoals Stadmaken en stedelijke mobiliteit.

Bijlagen

Tot slot bevat de meerjarenbegroting enkele bijlagen. Sommige daarvan zijn door het Rijk verplicht voorgeschreven. Tot de belangrijkste bijlagen behoren:

- [de Algemene reserve](#)
- [het Apeldoorn Ontwikkelfonds \(AOF\)](#)
- [de Reserves en voorzieningen](#)
- [de incidentele baten en lasten](#)
- [de kerngegevens van de gemeente](#)

Beleidswijzigingen

Het college neemt in deze MPB voorstellen voor (onontkoombaar) nieuw beleid op die deel uitmaken van het in juli 2024 door de raad behandelde Financieel Perspectief 2025-2028. Tevens zijn ombuigingsvoorstellen uit de nota Nieuw-voor-Oud verwerkt die gelijktijdig met het Financieel Perspectief in de raad zijn behandeld. Aanvullend daarop stelt het college nieuwe ambities en opgaven voor. De voorstellen voor (onontkoombaar) nieuw beleid en de ombuigingen treft u aan in het samenvattend overzicht nieuwe ontwikkelingen, in de vier programma's en in de paragraaf Bedrijfsvoering.

ApeldoornOntwikkeltFonds

In het coalitieakkoord 2022-2026 is één van de actiepunten het instellen van een investeringsfonds voor de ontwikkeling van de gemeente tot 2040 waarbij we tegelijk scherp letten op het behoud van voldoende weerstandsvermogen. In de MPB 2023-2026 hebben we daar een begin mee gemaakt. Met ingang van de MPB 2024-2027 werken we met een ApeldoornOntwikkeltFonds (AOF) gericht op grote maatschappelijke opgaven op de thema's ruimte, energietransitie, economie en bedrijventerreinen en het sociaal fundament. Daarbij is sprake van incidentele geldstromen die we in meerdere jaren inzetten. Het project 'Stadmaken op de Veluwe' maakt deel uit van het AOF. In 2025-2028 wordt het AOF verder aangevuld.

Financiële beschouwingen

1. Inleiding

In dit hoofdstuk behandelen we de financiële hoofdlijnen van de programmabegroting 2025-2028. We bouwen voort op het Financieel Perspectief en de nota Nieuw-voor-Oud die in de gemeenteraad van 11 juli 2024 zijn besproken. We betrekken ook de door de raad aangenomen moties en amendementen. Daarnaast gaan we in op autonome ontwikkelingen in de begroting en op de onzekerheden waar we bij het opstellen van deze MPB mee te maken hebben, zoals de gevolgen van een nieuw Regeerakkoord. We lichten de afwegingen toe die hebben geleid tot aanvullende voorstellen nieuw beleid en schetsen het proces van verdere ombuigingen dat moet leiden tot een meerjarig sluitende begroting. We sluiten af met de ontwikkeling van de woonlasten in Apeldoorn voor meerpersoonshuishoudens.

Het versterken van de Brede Welvaart in Apeldoorn blijft onze leidende opgave. Daarom hebben wij vorig jaar de programmastructuur van de MPB herzien, waarbij de programma's Samenleving, Leefomgeving en Economie en Inkomen gebaseerd zijn op de opzet van het coalitieakkoord 2022-2026 en de landelijk gehanteerde indeling voor brede welvaart. De MPB is hierdoor ook compacter geworden.

Aanpassing van de MPB heeft ook geleid tot herschikking van de effectindicatoren. De wettelijk verplichte BBV indicatoren treft u aan in een bijlage en we hebben een hoofdstuk brede welvaart' opgenomen met een link naar de Apeldoorn monitor. Daarin treft u relevante data en indicatoren aan die zicht bieden op de ontwikkeling van de brede welvaart in onze stad en dorpen.

2. Begroting in één oogopslag

De omvang van de MPB bedraagt in 2025 afgerond € 800 miljoen. Een groot deel van de budgetten ligt vast door wettelijke verplichtingen, structurele kapitaallasten en langjarige afspraken. Circa 10 - 15% van de begroting is in een periode van vier jaar beïnvloedbaar. Onderstaande grafiek geeft de verdeling van de lasten over de vier programma's en de (paragraaf) bedrijfsvoering weer.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven in een interactieve grafiek.

Gemeentelijke uitgaven 2025 (* € 1 miljoen)	Bedrag
1. Samenleving	362
2. Leefomgeving	173
3. Economie en inkomen	145
4. Bestuur, inwoners en financiën	36
Bedrijfsvoering incl. overhead	89

Voor een grafische weergave van de meerjarenbegroting 2025-2028 hebben wij een infographic opgesteld, die via de website is in te zien.

3. Trendoverzicht en Brede Welvaart

De in dit hoofdstuk beschreven financiële keuzes en ontwikkelingen passen binnen de context van Apeldoorn. Voor meer inzicht in deze context verwijzen wij ook naar het [Trendoverzicht 2023](#), waarin de “staat van Apeldoorn” zichtbaar wordt. We kijken een aantal jaren terug, zodat we trends kunnen waarnemen. Het Trendoverzicht 2023 biedt een actuele blik op de ontwikkelingen in onze gemeente, ondersteund door de meest recente feiten en cijfers. Sommige indicatoren worden vergeleken met andere gemeenten, zodat de cijfers in perspectief zijn te plaatsen. Het trendoverzicht is opgesteld in lijn met de MPB programma's Samenleving, Leefomgeving en Economie en Inkomen.

4. Macro-economie en bestuurlijke onzekerheden

De gemeente Apeldoorn maakt onderdeel uit van een groter geheel en macro-economische ontwikkelingen bepalen ook ons handelen. Vanaf 2022 stagneert de economie in Nederland, waarbij in het 1e kwartaal van 2024 zelfs sprake was van een krimp van het bruto binnenlands product (bbp). In het 2e kwartaal volgde een herstel van 1% groei van het bbp. Met name het gebrek aan personeel belemmert de economische ontwikkeling. Dat komt niet omdat te weinig Nederlanders werken, want van alle OESO landen (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) kent alleen IJsland een hogere participatiegraad van de beroepsbevolking.

Economische groei is volgens het CBS en CPB noodzakelijk om in de toekomst de sterk stijgende zorgkosten op te kunnen vangen. Ook gemeenten hebben baat bij economische groei nu het gemeentefonds vanaf 2024 is gekoppeld aan de gemiddelde ontwikkeling over acht jaar van het bbp. Een koppeling van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van de Brede Welvaart lijkt nog ver weg. Het nieuwe kabinet doet met de oprichting van een ministerie voor Klimaat en Groene Groei wel een poging in deze richting. Een ontwikkeling die aansluit onze economische koers die gericht is op het realiseren van een groene en innovatieve economie.

De macro-economische verkenningen van het CPB uit augustus laten een gemengd beeld zien. De economie groeit weer met 0,6% in 2024 en 1,6% in 2025 en er is sprake van een stijging van de koopkracht van ca. 2,5% dit jaar en 1,1% in 2025. Daarmee is het eerdere koopkrachtverlies als gevolg van de hoge inflatie deels ingelopen. Daarentegen komt het begrotingstekort van het Rijk de komende jaren dicht tegen de EMU norm van -3% bbp aan.

Het Rijk heeft via de Voorjaarsnota 2024 en de daaropvolgende meicirculaire de opschalingskorting op het gemeentefonds vanaf 2026 definitief geschrapt. Landelijk rest echter nog steeds een gat in de gemeentelijke financiën van ruim € 2 miljard. Op het VNG-congres in juni 2024 hebben gemeenten zich hierover via een resolutie en de motie 'Wend het ravijn af; compensatie voor 2026 en 2027' duidelijk uitgesproken. De motie roept het kabinet en in het bijzonder de nieuwe ministers van Financiën en BZK op de wettelijke verplichting te volgen om de uitvoering van taken in medebewind volledig te vergoeden.

Begin juli is het nieuwe kabinet van PVV, VVD, NSC en BBB beëdigd nadat enige weken eerder door de formerende partijen een hoofdlijnenakkoord was gesloten. Dit akkoord is medio september uitgewerkt in een Regeerakkoord. Hierin worden de kabinetsvoornemens concreet gemaakt, waardoor de (financiële) gevolgen voor de lagere overheden duidelijk worden. Uit het akkoord blijkt dat het nieuwe kabinet geen stappen zet om de financiële problematiek van gemeenten in 2026 en verder op te lossen. Wel wordt de lijn van compensatie voor stijgende Wmo-kosten doorgezet en wil het kabinet het aantal specifieke uitkeringen terugdringen door deze over te hevelen naar het gemeentefonds, vergezeld van een korting van mogelijk 10% vanwege lagere uitvoeringskosten bij gemeenten. De eerste effecten van het Regeerakkoord hebben wij via de septembercirculaire gemeentefonds in deze MPB verwerkt.

5. Uitkomst MPB 2025-2028

Hieronder treft u de begrotingsopbouw voor 2025-2028 aan, waarbij de begroting bij ongewijzigd beleid in het Financieel Perspectief 2025-2028 de basis is. Ten opzichte van de cijfers in het Financieel Perspectief is sprake van beperkte wijzigingen. Wij hebben de aanvullende ambities die nog niet in het Financieel Perspectief waren opgenomen integraal afgewogen tegenover de beschikbare financiële ruimte. In het verlengde daarvan leggen wij een dekkingsvoorstel aan u voor.

Transformatietabel MPB 2025-2028	(bedragen * € 1.000)			
	2025	2026	2027	2028
1. Begroting ongewijzigd beleid 2025-2028	16.375	-5.809	-13.056	-19.040
2. Meicirculaire 2024 leidt tot:				
a. geormerkte hogere uitgaven	-4.107	-4.049	-3.768	-3.774
b. anticiperen op extra Wmo volumecompensatie		750	1.500	2.250
3. Ombuigingen Nieuw-voor-Oud na raad 11 juli 2024				
a. Voorkeursscenario		16.023	18.551	18.917
b. Amendementen				
- Behoud budget mantelzorgwaardering		-200	-200	-200
- Inzetten op maatschappelijke stage		-32	-32	-32
- Een handicap kost geld		-25	-25	-25
- Alle kleine beetje helpen		15	15	15
- Binky mag niet weg incl. inspanningsverplichting Accres		-30	-30	-30
c. Motie Verandering dienstverlening Participatiewet		-205	-205	-205
4. Onontkoombare ontwikkelingen Financieel Perspectief	-16.481	-12.817	-16.132	-22.418
5. Dekking via naar voren halen voorkeursscenario nieuw-voor-oud				
- realistisch begroten	3.750			
- anders omgaan met risico's	2.210			
Bijgestelde uitkomst Financieel Perspectief 2025-2028	1.747	-6.379	-13.382	-24.542
6. Aanvullende voorstellen na integrale afweging MPB	-31.127	-25.526	-10.559	-9.462
7. Dekkingsvoorstellen				
a. Algemene reserve, na verlagen weerstandsratio naar 1,4	1.859	14.544	1.597	
c. Herschikking AOF	7.500			
c. Bijdrage uit de bestemmingsreserve MO/BW	13.775			
d. Vrijval surplus MO/BW in 2025 (reserve op maximum)	3.100			
e. Eerste analyse septembercirculaire 2024				
- dekking voorstellen aanvullend beleid	3.146	3.000	2.500	2.500
- dekking taakstelling Hervormingsagenda jeugdzorg		2.000	2.500	2.500
- verlagen taakstelling Hervormingsagenda jeugdzorg		-2.000	-2.500	-2.500
Primaire uitkomst	-	-14.361	-19.844	-31.504
8. Stelpost aanvullende ombuigingen (uitwerking Voorjaarsnota 2025)		14.361	19.844	19.844
Uitkomst MPB 2025-2028	-	-	-	-11.660

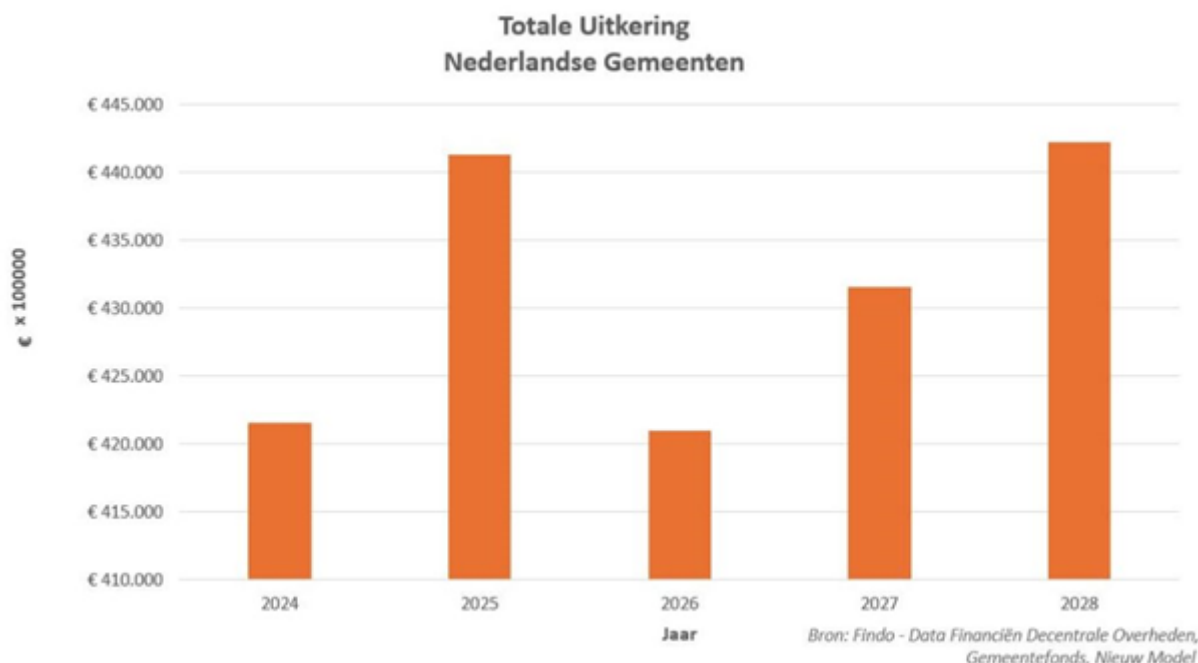
5.1 begroting ongewijzigd beleid 2025-2028

Ieder jaar actualiseren we de lopende meerjarenbegroting en voegen een nieuwe jaarschijf toe. We passen de trendmatige inflatiecorrectie toe die het CPB hanteert in het jaarlijkse Centraal Economische Plan. We actualiseren de investeringsplannen, maken een inschatting van de rente en berekenen de loonsommen. Voor de budgetten jeugdzorg en Wmo hanteren we een prognosemodel waarin o.a. rekening wordt gehouden met volume ontwikkeling.

In de nieuwe begroting ramen we de bijstandsuitgaven op basis van macrogegevens, de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden in de meicirculaire en onze eigen data. Voor 2025-2028 leidt dat tot € 2 miljoen structureel hogere uitgaven dan waarmee in 2024-2027 rekening is gehouden. We ramen een storting in de bestemmingsreserve MO/BW vanuit het verschil tussen onze uitgaven en de rijksvergoeding voor beschermd wonen. Deze storting in de reserve is één van de ombuigingen in het voorkeurscenario Nieuw-voor-Oud en één van de dekkingsvoorstellen in deze MPB.

In de cijfers is de meicirculaire 2024 verwerkt. Ten opzichte van de lopende begroting is sprake van een hogere algemene uitkering. In 2025 is er een negatief effect als gevolg van de afspraken tussen Rijk en lagere overheden over de versnelde koppeling van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van het bbp. Het Rijk compenseert het nadeel hiervan, behalve in 2025. De omslag in de begrotingsuitkomst na 2025 is vergelijkbaar met de MPB 2024-2027. Dit wordt veroorzaakt door de aanpassing van de systematiek gemeentefonds door het Rijk met ingang van 2026.

In de onderstaande grafiek wordt de daling in de algemene uitkering zichtbaar (stand voorjaar 2024). Het gemeentefonds daalt van ruim € 44 miljard in 2025 naar ruim € 42 miljard in 2026. Daarna groeit de uitkering weer maar het gat dat in 2026 is geslagen wordt daarmee niet goedgeemaakt. De kosten van gemeenten dalen namelijk in 2026 niet maar stijgen trendmatig.

De begroting bij ongewijzigd beleid wijzigt ten opzichte van het Financieel Perspectief. Na juni zijn budgetten geactualiseerd met betrekking tot versterking gemeentelijke dienstverlening na het parlementair onderzoek kinderopvang, de gewijzigde fiscale behandeling van de opbrengsten op de recycle-pleinen met gevolgen voor het dividend van Circulus, de OZB opbrengst op basis van informatie van Tribuut en de kapitaallasten van onderwijshuisvesting (inclusief verrekening met de bestemmingsreserve).

5.2. Hogere uitgaven door de meicirculaire 2024 en anticiperen bij de Wmo

De meicirculaire leidt bij enkele onderwerpen tot een taakuitbreiding of wens van het Rijk om gemeentelijk beleid te intensiveren. Tegelijk anticiperen we op een hogere Wmo vergoeding als compensatie van volume ontwikkelingen. De geormerkte uitgaven komen iets lager uit dan in het Financieel Perspectief was opgenomen.

a. Taakuitbreiding of intensivering

De circulaire leidt voor 2025 tot de volgende budgetverhogingen, waarbij regionale verplichtingen gelden voor de met een * gemarkeerde taken:

Geormerkte uitgaven algemene uitkering

Aanpak armoede en schulden	362.000
Werkdrukverlichting in de jeugdzorg	306.000
LHBTI beleid	20.000
Aandeel regiogemeenten in uitkering Wmo beschermd wonen	602.000 *
Participatie; hogere uitkering voormalige WSW doelgroep	1.764.000 *
Participatie; compensatie begeleidingskosten beschut werk	317.000 *
Nationaal Actieplan Dakloosheid	604.000
Regionale doelgroep specifieke aanpak (statushouders	137.000 *
Vrouwenopvang (lager budget)	-4.500 *
	<hr/>
	4.107.500

Alle bedragen zijn structureel, behalve de vergoedingen voor LHBTIQ+ beleid en de regionale doelgroep-specifieke aanpak. Deze zijn tot en met 2026. Het WSW deel in de vergoeding Participatie loopt ieder jaar terug op basis van de blijf-kans van de doelgroep. De vergoeding voor begeleiding beschut werk loopt daarentegen op naar € 386.000 in 2028. Door de hogere algemene uitkering als bovenstaand aan te wenden, versterken we onze inzet zonder beslag te leggen op eigen middelen.

b. Anticiperen op extra compensatie volumegroei Wmo

We anticiperen op de nog niet aan het gemeentefonds toegevoegde compensatie voor volumegroei in de Wmo. Het Rijk gaat vooralsnog uit van jaarlijks € 75 miljoen extra uitgaven aan gemeenten. Als hiervoor objectieve criteria zijn bepaald, dan wordt het gemeentefonds verhoogd. We houden daarom rekening met € 750.000 extra in 2026 oplopend naar € 2,25 miljoen in 2028. Dit dekt voor een deel de boven-trendmatige groei van de Wmo uitgaven die onder onontkoombare ontwikkelingen (ad 4) is opgenomen. In het nieuwe Regeerakkoord wordt deze compensatie bevestigd.

5.3. Ombuigingen voorkeursscenario Nieuw-voor-oud (raad 11 juli 2024)

Op 4 en 11 juli jl. heeft de raad de Nieuw-voor-oud voorstellen besproken en via een ordevoorstel besloten dat deze richtinggevend zijn voor de MPB 2025-2028. Het voorkeursscenario is voor ons dan ook vertrekpunt voor deze MPB, gecorrigeerd voor de aangenomen amendementen en motie(s).

De raad heeft in juli onder meer de motie 'Nieuw voor Oud doen we samen' aangenomen. Hierin wordt ons college gevraagd om instellingen en organisaties die door de ombuigingsvoorstellen worden geraakt, in de gelegenheid te stellen om alternatieven aan te dragen. Tijdens het participatieproces hebben verschillende partijen aangegeven met de gemeente in gesprek te willen gaan over mogelijke alternatieven. In de nota van aanbidding zijn wij hier op ingegaan.

Omdat de ombuigingstaakstelling zelf niet ter discussie staat, hebben wij het voorkeursscenario minus het effect van de aangenomen amendementen en moties in de opbouwtabel verwerkt. Indien een alternatieve invulling door een van onze partners tot een inhoudelijke wijziging van een Nieuw-voor-Oud voorstel leidt, dan zullen wij u hier voorafgaande aan de raadsvergadering van 7 november a.s. over informeren.

De raad heeft bij de bespreking van de nota Nieuw-voor-Oud de motie 'Verandering dienstverlening Participatiewet' aangenomen. Dit betreft voorstel 83 van het voorkeursscenario met een structurele besparing van € 410.000. In de motie wordt ons college gevraagd om voor de Voorjaarsnota 2025 de raad te informeren over de nadere uitwerking en financiële consequenties van dit gewijzigde voorstel. Als gevolg van de motie kan bovengenoemd bedrag slechts voor de helft worden gerealiseerd.

5.4 Onontkoombare ontwikkelingen Financieel Perspectief 2025-2028

In het Financieel Perspectief hebben wij onontkoombare ontwikkelingen aan u voorgelegd. De voorstellen lopen op tot € 22,6 miljoen in 2028 waarvan € 16,3 miljoen vanwege hogere uitgaven jeugdzorg en Wmo door onder meer de uitkomst van het kostprijsonderzoek reële tarieven en door demografische ontwikkeling.

Enkele voorstellen hebben betrekking op formatie uitbreiding. In het Financieel Perspectief hebben wij aangegeven dat wij deze voorstellen bij de integrale afweging MPB opnieuw zouden beoordelen als we beschikken over de formatiescan die door Berenschot is uitgevoerd. De uitkomsten van de scan leiden niet tot een ander inzicht en daarom handhaven we deze voorstellen.

5.5 Naar 2025 halen van de voorstellen voorkeursscenario Nieuw-voor-Oud

Conform het Financieel Perspectief nemen wij het voorkeursscenario als vertrekpunt voor deze MPB. Een deel van de ombuigingsvoorstellen kunnen al in 2025 ingaan zonder dat sprake is van maatschappelijke gevolgen. Dit levert eenmalig € 5,9 miljoen op.

Tussenstand

Bovenstaande leidt tot een voorlopige uitkomst van de MPB op basis van het Financieel Perspectief 2025-2028 inclusief gevolgen amendementen en enkele technische aanpassingen in de begroting ongewijzigd beleid. In 2025 resteert een incidenteel overschot van € 1,7 miljoen. Daarna zijn er tekorten van respectievelijk € 6,3 miljoen (2026); € 13,3 miljoen (2027) en € 24,5 miljoen (2028).

5.6 Aanvullende voorstellen na integrale afweging ambities

In het Financieel Perspectief hebben wij via een midterm review de voortgang van het coalitieakkoord 2022-2026 aangegeven. Hieruit blijkt dat veel voornemens en actiepunten uit het akkoord zijn gerealiseerd of in gang gezet. We hebben echter nog steeds te maken met grote maatschappelijke opgaven waarvoor wij verantwoordelijkheid willen nemen. Tegelijk stellen we vast dat onze financiële mogelijkheden niet oneindig zijn en dat onze uitvoeringskracht tegen haar grenzen aanloopt. Wij hebben daarom gezocht naar een balans tussen het realiseren van maatschappelijke opgaven, de beschikbare incidentele middelen en de via ombuigingen te genereren structurele middelen.

Bij de integrale afweging van nieuwe ambities hebben wij de uitvoering van het coalitieakkoord centraal gesteld. Wij hebben beoordeeld wat naar onze opvatting als aanvullende ombuiging vanaf 2026 uitvoerbaar is als voorstellen structurele gevolgen hebben. Daarna hebben wij gekeken naar de beschikbare incidentele ruimte in de algemene reserve en mogelijke vrijval uit bestemmingsreserves. Randvoorwaarde bij het opstellen van deze MPB is de eis van de provinciaal toezichthouder dat de eerste jaarschijf van de begroting reëel sluitend is. Dat betekent dat de structurele uitgaven van 2025 gedekt moeten worden door structurele inkomsten. Een incidentele uitgave in 2025 mag door een reserve worden opgevangen.

Naast de voorstellen met onontkoombare ontwikkelingen die we in het Financieel Perspectief hebben voorgelegd, treft u in deze MPB ruim 50 aanvullende voorstellen aan. Deze vloeien voort uit de onderwerpen die in de MPB 2024-2027 alleen voor 2024 en 2025 of met een pm. raming zijn opgenomen, uit de uitkomst van de midterm review en uit nieuwe ambities. In het samenvattend overzicht van nieuw beleid en ombuigingen zijn alle voorstellen naar 7 thema's geordend. In de vier begrotingsprogramma's en in de paragraaf Bedrijfsvoering worden de individuele voorstellen toegelicht (onder 'nieuwe ontwikkelingen').

In onderstaand overzicht hebben wij de voorstellen per thema en jaarschijf getotaliseerd. Daarbij hebben wij een correctie op de kapitaallasten toegepast omdat de ervaring leert dat bij de uitvoering vaak sprake is van vertragende factoren zoals capaciteitsgebrek intern en extern, langdurige vergunningenprocedures en afhankelijkheid van inbreng van partners, waardoor de geplande uitvoering niet wordt gehaald. De bedragen zijn x € 1 mln.:

Nieuwe ontwikkelingen	2025	2026	2027	2028
1. Groei met oog voor een leefbare en verbonden stad	-15.169	-14.728	-3.106	-4.961
2. Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp	-1.842	-3.724	-1.896	-1.958
3. Veilig en fijn samen leven en wonen	-1.530	-2.494	-2.029	-2.071
4. Investeren in een duurzame en circulaire stad	-3.655	-2.005	-1.925	-675
5. Stad van Veiligheid	-100	-100	-125	-125
6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken	-2.876	-2.641	-2.138	-1.856
7. Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen	-5.975	-208	-357	-357
8. Overig	20	374	1.017	2.541
Totaal	-31.127	-25.526	-10.559	-9.462

Kredieten waarvoor investeringsruimte in de MPB is geraamd komen pas beschikbaar als wij daarvoor een concreet voorstel aan de raad voorleggen.

5.7 Dekkingsvoorstellen

De uitkomst van het Financieel Perspectief 2025-2028 laat oplopende tekorten vanaf 2026 zien. Wij hebben in juli al aangegeven dat hierdoor additionele dekkingsmiddelen nodig zijn. Die noodzaak wordt vergroot door de aanvullende ambities in deze MPB die een structureel financieel beslag leggen. Tevens is in het geheel van voorstellen sprake van een fors incidenteel beslag op middelen. In totaliteit ruim € 35 miljoen, waaronder € 28,5 miljoen voor aanvulling van het AOF voor strategische aankopen en negatieve grondexploitaties ten behoeve van stedelijke ontwikkeling. Dekking voor de incidentele uitgaven komt uit meerdere bronnen. Wij lichten de dekkingsvoorstellen hieronder toe.

a. algemene reserve na verlagen weerstandsratio naar 1,4

Wij stellen u voor om de weerstandsratio vanaf 2025 te verlagen naar 1,4. Wij zijn van mening dat onze risico analyse gedegen en van goede kwaliteit is. Waar mogelijk versterken wij dit nog. Daarnaast heeft de accountant in zijn verslag bij de Jaarrekening 2023 aangegeven, dat Apeldoorn met een ratio van 1,7 aan de behoudende kant zit. Wij weten van andere grote gemeenten, dat die een ratio tussen 1 en 1,4 hanteren. Daar de verlaging met een factor 0,3 ontstaat binnen de algemene reserve € 18 miljoen vrije ruimte.

b. Herschikken AOF

Binnen het AOF stellen we een herschikking voor. De € 2 miljoen voor de onrendabele top van zorgwoningen willen we inzetten voor stedelijke ontwikkeling en de aanvullende middelen die hiervoor nodig zijn. Daarnaast hebben we in begrotingswijziging 2024-24 bij de Tussentijdse rapportage voorgesteld om het verschil van € 13,5 miljoen tussen onze uitgaven en de rijksvergoeding voor opvang van Oekraïense vluchtelingen te storten in het AOF. We stellen voor om € 8 miljoen te oormerken voor de opvang van (Oekraïense) vluchtelingen conform de onderbouwing die bij de Tussentijdse rapportage is aangeleverd.. De overige € 5,5 miljoen wenden we aan voor dekking van de aanvullende voorstellen die we uit het AOF willen financieren.

c. dekking uit de bestemmingsreserve maatschappelijke opvang en beschermd wonen

In uw vergadering van 1 december 2022 heeft u in kader van het Convenant regionale samenwerking Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen (MO/BW) besloten om een bestemmingsreserve in te stellen. De reserve wordt gevoed door het verschil tussen onze lokale uitgaven voor MO/BW en de vergoeding in het gemeentefonds. De afgelopen jaren is de rijksvergoeding sterker gestegen dan onze kosten, mede door de ingezette transitie naar beschermd thuis. Hierdoor zal de reserve eind 2024 naar verwachting ruim € 27 miljoen bedragen.

Wij hebben voor de reserve een bestedingsplan opgesteld waarover wij de raad separaat zullen informeren. Dat bestedingsplan resulteert o.a. in een risicobedrag van € 7 miljoen, dat wij naar de algemene reserve overhevelen omdat die reserve de buffer voor onze risico's vormt. Daarnaast dekken we uit de bestemmingsreserve de kosten van tijdelijke huisvesting van Omnizorg in 2025 en 2026. Hiervoor is in de MPB 2023-2026 een eenmalig bedrag van € 1,2 miljoen opgenomen. Wij ramen de kosten van de tijdelijke huisvesting op € 6,8 miljoen waardoor aanvullende dekking van € 5,6 miljoen nodig is. Tenslotte kan het restant van € 8,1 miljoen uit de bestemmingsreserve vrijvallen als dekking voor andere voorstellen in deze MPB. Opgeteld een bedrag van € 13,7 miljoen.

d. in 2025 geen storting in de bestemmingsreserve MO/BW

Zoals hierboven aangegeven kent de reserve eind 2024 en stand van ruim € 27 miljoen. Verdere toevoeging aan de reserve is niet nodig. In de begroting bij ongewijzigd beleid is voor 2025 nog rekening gehouden met een storting van € 5 miljoen. Hiervan is € 1,9 miljoen als ombuiging verwerkt in het voorkeursscenario Nieuw-voor-Oud, waardoor nog € 3,1 miljoen kan vrijvallen.

e. Eerste analyse van de septembercirculaire 2024

Tegelijk met het afronden van deze MPB verscheen de Miljoenennota 2025 en de septembercirculaire 2024. Een analyse op hoofdlijnen van de circulaire laat zien dat sprake is van een hogere algemene uitkering dan in de meicirculaire. Deze laatste is verwerkt in het Financieel Perspectief 2025-2028. Gecorrigeerd voor budgetten die als stelpost al in de MPB 2024-2027 en in het Financieel Perspectief zijn verwerkt (zoals de extra compensatie voor de Wmo), leidt de eerste gemeentefondscirculaire van het kabinet-Schoof tot een vrij aanwendbare bedrag van € 3 miljoen in 2025 en van € 5 miljoen in 2026 en verder. Bij uitzondering nemen wij dit effect van de septembercirculaire mee als dekking van onze aanvullende voorstellen en om de structurele taakstelling van € 10 miljoen op jeugdzorg op basis van de Hervormingsagenda te verlagen. De uitwerking van deze agenda blijft tot discussie tussen Rijk en gemeenten leiden terwijl tegelijk onze eigen kosten jeugdzorg verder toenemen (zie Tussentijdse rapportage 2024).

De volledige gevolgen van de septembercirculaire verwerken wij in een aparte begrotingswijziging voor 2024 en in de 1e begrotingswijziging 2025.

5.8 Stelpost aanvullende ombuigingen (uitwerking Voorjaarsnota 2025)

Met bovenstaande dekkingsbronnen zijn de grenzen van onze financiële mogelijkheden voor dit moment bereikt. Wij blijven ons onverminderd inzetten om externe financiering via Rijk, provincie, regiogemeenten, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen mogelijk te maken. Dat vraagt een intensieve en consistente lobby op een breed terrein. Waar in het regeerakkoord van het nieuwe kabinet zich mogelijkheden aandienen, bijvoorbeeld op het gebied van woningbouw, zullen wij daar gebruik van maken zoals wij dat eerder met regiodeals en woningbouwimpulsen hebben gedaan.

Als gevolg van de onontkoombare ontwikkelingen en de aanvullende voorstellen ontstaat vanaf 2026 een oplopend tekort waardoor aanvullende ombuigingen noodzakelijk zijn. In deze MPB doen wij daar nog geen concrete voorstellen voor en daarom nemen we een stelpost aanvullende ombuigingen op. Wij willen voorafgaand aan de Voorjaarsnota 2025 daarvoor al voorstellen aan de raad voorleggen. Vertrekpunt daarbij is dat de nieuwe ombuigingsopgave zich richt op het tekort van 2027 zijnde € 19,8 miljoen. Hiervoor willen wij structurele maatregelen treffen, waardoor het resterende tekort in 2028 en verder tot € 11,7 miljoen beperkt blijft. Hiermee creëren wij voor de bestuursperiode na de verkiezingen van maart 2026 een goede startsituatie. De ervaring leert dat langer vooruitblikken lastig is, waardoor wij het niet opportuun vinden om voor de besparingen op 2028 te focussen.

Een nieuwe ombuigingsproces gericht zal bestuurlijk en organisatorisch ingrijpend zijn. Het laaghangende fruit is al bij de Nieuw-voor-Oud voorstellen geplukt. Wij stellen voor de noodzakelijke ombuiging van bijna € 20 miljoen in 2027 langs de volgende sporen tot stand te brengen:

1. vergroten gemeentelijk belastinggebied,
2. heroriëntatie op taken gemeentelijke organisatie,
3. heroriëntatie op gemeentelijke subsidies en dvo's (taken derden)
4. vergroten inkomsten vanuit fondsen, subsidies en overige bijdragen (zoals van het Rijk).

Hiervoor staat ons de volgende planning op hoofdlijnen voor ogen:

- in januari 2025 een inhoudelijk voorstel ter consultatie aan de raad over mogelijkheden om het gemeentelijk belastinggebied te vergroten overeenkomstig onze toezegging op 11 juli jl. aan de raad;
- in het eerste kwartaal 2025 een inhoudelijk voorstel ter consultatie aan de raad over de heroriëntatie op het takenpakket die een besparing van € 10 miljoen op de organisatie moet opleveren;

- in het eerste kwartaal 2025 een voorstel voor inspraak of participatie met de samenleving over een heroriëntatie op gemeentelijke subsidies en dienstverleningsovereenkomsten (taken derden). De resultaten van en besluitvorming over deze onderdelen verwerken we in de Voorjaarsnota 2025 waarin we ook voorstellen opnemen over het vergroten van inkomsten uit fondsen, subsidies en overige bijdragen. Via de Voorjaarsnota 2025 en de MPB 2026-2029 realiseren we hiermee een sluitende begroting in de jaren 2026 en 2027.

Wij zullen op korte termijn een meer uitgewerkte opzet voorleggen aan het presidium van de raad.

Apeldoorn Ontwikkel Fonds (AOF)

Het AOF is een belangrijk instrument om onze ambities financieel uitvoerbaar te maken. In de MPB 2024-2027 hebben wij voor deze bestemmingsreserves de volgende doelstellingen afgesproken:

- Schaa sprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen (prioritair: BSK, Zuidrand en Uddel)
- Ontwikkeling en onrendabele top van bedrijventerreinen
- Onrendabele top Energietransitie en warmtenet
- Versterken van het sociaal fundament

Daarnaast zijn in de MPB 2024-2027 spelregels afgesproken over toevoeging aan en besteding van de reserve. Wij scharen de toegevoegde Oekraïne-gelden onder 'versterken van het sociaal fundament' al is hier ook een huisvestingscomponent aan de orde. Tenslotte stellen wij voor om de doelstelling van 'ontwikkeling en onrendabele top van bedrijventerreinen' te verbreden naar 'Economie en ontwikkeling bedrijventerreinen'.

Hervormingsagenda jeugdzorg

In de MPB 2024-2027 zijn de afspraken tussen het Rijk, VNG en de brancheorganisaties over de Hervormingsagenda jeugdzorg vertaald naar bedragen voor Apeldoorn. De Hervormingsagenda gaat uit van een te besparen bedrag van ca. € 1 miljard. Voor Apeldoorn leidt dat vanaf 2026 tot een structurele taakstelling van € 10 miljoen (€ 4,5 miljoen in 2025). Deze taakstelling verlagen wij na 2025 met € 2,5 miljoen tot structureel € 7,5 miljoen als gevolg van een besluit door het Rijk (septembercirculaire). Wij hebben voor deze besparing een (top)risico opgenomen, er vanuit gaande dat we in 2025 en 2026 de besparing slechts voor een deel kunnen realiseren. Daarvoor houden we in de algemene reserve middelen beschikbaar.

MPB uitkomst conform provinciale eisen en begrotingsadvies VNG

De provinciaal toezichthouder toetst de MPB vooral op het eerste begrotingsjaar. De jaarschijf 2025 dient reëel en structureel sluitend te zijn. In de voorliggende MPB is dat het geval. Pas in 2026 ontstaan structurele tekorten. De VNG heeft in maart en in juni in twee delen een begrotingsadvies gegeven. In [deel 2](#) wordt onder meer geadviseerd om de consequenties van bezuinigingen en/of lastenverzwaring expliciet te benoemen, ook van ombuigingen die eerder zijn ingezet en om boekjaar 2025 sluitend te maken. Daarnaast adviseert de VNG om rekening te houden met de wijze waarop de financiële toezichthouders omgaan met de incidentele korting in 2025 op het gemeentefonds. Wij hebben deze MPB opgesteld in lijn met bovengenoemde richtlijnen en adviezen, waarbij wij er voor kiezen om niet af te wachten of het Rijk de vergoeding in het gemeentefonds verhoogt, maar zelf het initiatief te nemen met een aanvullende ombuigingstaakstelling om een solide financiële positie te borgen.

Monitor brede welvaart en indicatoren

Evenals vorig jaar hebben we in de MPB een apart hoofdstuk 'Monitor brede welvaart' opgenomen. Via ons Datalab zijn de MPB indicatoren in de Apeldoorn monitor opgenomen en in vormgeving verbeterd. Vrijwel alle indicatoren zijn tot en met 2023 bijgewerkt. U kunt via een link in het hoofdstuk de indicatoren van de programma's benaderen, waarbij per indicator verdere verdieping mogelijk is. De indicatoren zijn ook via de begrotingsprogramma's te benaderen. De verplichte BBV indicatoren treft u op een bijlage aan.

Woonlastenontwikkeling

De gemeentelijke woonlasten voor huishoudens met een eigen woning betreffen de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel wordt een beeld gegeven van de ontwikkeling van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met een woningwaarde van afgerond € 388.000. In de paragraaf Lokale lasten gaan wij uitgebreid in op de ontwikkeling per belastingssoort.

Woonlasten meerpersoonshuishoudens	2024	2025	2025 in %
Gemiddelde woningwaarde	€ 384.411	€ 387.870	0,9%
OZB	€ 389,79	€ 398,34	2,2%
Rioolheffing	€ 171,45	€ 169,50	-1,1%
Afvalstoffenheffing	€ 302,00	€ 329,00	8,9%
Totaal	€ 863,24	€ 896,84	3,89%

In het COELO-rapport 'Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2024' neemt Apeldoorn als het gaat om gemiddelde woonlasten woningeigenaren meerpersoonshuishoudens plek 172 van alle gemeenten en plek 23 van de 40 grootste gemeenten in (nummer 1 heeft de laagste lasten). We kunnen niet overzien welke positie Apeldoorn in 2025 zal innemen.

Samenvattend overzicht ombuigingsvoorstellen en nieuwe ontwikkelingen

In deze MPB presenteren we als college een samenhangend pakket aan keuzes, waarmee we onze ingezette koers bestendigen. Dit pakket bestaat uit ombuigingen, onontkoombare ontwikkelingen en voorstellen voor nieuwe of aanvullende middelen. In het onderstaande samenvattend overzicht ziet u in één oogopslag de uitwerking van dit geheel.

Een aantal zaken zal u bekend voorkomen. Zo zijn de ombuigingsvoorstellen, die voortvloeien uit het gezamenlijk doorlopen Nieuw-voor-Oud-traject, op dezelfde manier weergegeven als in de nota Nieuw-voor-Oud. Vervolgens ziet u een lijst met onontkoombare voorstellen. Tot slot doet het college diverse voorstellen om nieuw beleid te initiëren of versterken. Zoals we in de nota van aanbidding schrijven, bundelen we deze voorstellen onder een aantal grote lijnen en lichten we deze ook thematisch toe. De uitwerking van de onderliggende individuele voorstellen is opgenomen in de desbetreffende begrotingsprogramma's, de toelichting op de bundeling vindt u direct onder het samenvattend overzicht. De bundeling ziet er als volgt uit:

- Groei met oog voor een leefbare en verbonden stad
- Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp
- Veilig en fijn samen leven en wonen
- Investeren in een duurzame en circulaire stad
- Stad van Veiligheid
- Een plek om te werken, wonen en bezoeken
- Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen

Samenvattend overzicht MPB 2025-2028		progr.	Exploitatie uitgaven				Investerings			
			2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028 na 2028
Nieuw voor Oud										
Realistisch begroten										
1	Overschot budget Adviesraad Sociaal Domein bijstellen	Samenleving	40	40	40	40				
2	Overschot budget rampenbestrijding en crisisbeheersing bijstellen	Samenleving	10	10	10	10				
3	Budget Informatieknooppunt niet volledig benodigd	Samenleving		45	45	45				
4	Realistisch begroten onderhoud kunstwerken openbare ruimte en minder kunstwerken plaatsen	Samenleving	205	205	205	205				
5	Erfgoedadviesniveau meer naar de basis	Samenleving		109	109	109				
6	Financiering culturele partijen en evenementen incidenteel in plaats van structureel	Samenleving		150	150	150				
7	Overschot reserve MO/BW benutten	Samenleving	1.900	1.900	1.900	1.900				
8	Besparing individuele vervoerskosten verwerken	Samenleving	65	65	65	65				
9	Middelen niet-gedane investeringen voor vervanging openbare ruimte afomen	Leefomgeving	300	300	300	300				
10	Verlaging uitbestedingsbudget milieubeheer	Leefomgeving	25	50	50	50				
11	Fasering en focus bij Toerisme en Recreatie	Economie en inkomen	100	160	160	160				
12	Vrijval Stelpost energie	Bedrijfsvoering	500	500	500	500				
13	Vrijval stelpost verduurzaming vastgoed 1.0 en inboeken energiebesparing verduurzaming 2.0	Bestuur, inwoners,	75	450	600	600				
14	Meeropbrengst toeristenbelasting structureel in de begroting verwerken	Bestuur, inwoners,	250	250	250	250				
15	Overschot saldo Loopbaancentrum benutten	Bedrijfsvoering	200	200	200	200				
16	Overschot budgetten Bedrijfsvoering benutten	Bedrijfsvoering	80	80	80	80				
Anders omgaan met risico's en kansen										
17	Halveren van het Vangnet Budget	Samenleving	62	62	62	62				
18	Alvast stoppen met de Verwijsindex Risicojongeren	Samenleving	32	55	55	55				
19	Bijstellen post Schade en Onderhoud Onderwijshuisvesting	Samenleving		100	100	100				
20	Bijstellen post Verhuiskosten/Tijdelijke huisvesting	Samenleving		150	150	150				
21	Bijstellen post externe advisering Onderwijshuisvesting	Samenleving		100	100	100				
22	Budget culturele projectenregeling halveren ivm onderbesteding	Samenleving	138	276	276	276				
23	Werkbudget Cultuur en Archeologie halveren	Samenleving	149	149	149	149				
24	Flexibiliteit binnen het Erfgoedfonds benutten	Samenleving		165	165	165				
25	Hulpmiddelen huren in plaats van kopen	Samenleving	800	800	800	800				
26	Verlaging begrote bijdrage in tekort Lucrato	Economie	700	700	700	700				
27	Traineeprogramma anders bekostigen	Bestuur, inwoners,		325	325	325				
28	Facturen betalen volgens vervaldatum	Bestuur, inwoners,	200	200	200	200				
29	Eigen risico verzekeringen verhogen	Bedrijfsvoering	129	129	129	129				

Samenvattend overzicht MPB 2025-2028		progr.	Exploitatie uitgaven				Investerings			
			2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028 na 2028
Overige voorstellen Nieuw voor Oud										
30	Budget integraal veiligheidsplan vanaf 2026 incidenteel afwegen	Samenleving		153	153	153				
31	Stelsel bestuurlijke boete invoeren	Samenleving		30	30	30				
32	Verminderen stelpost reservering en uitvoering subsidieregelingen welzijn	Samenleving		247	247	247				
33	Vitaliteitsaanpak alleen bij de gebieden waar de veerkracht onder druk staat	Samenleving		135	135	135				
34	Anders omgaan met inwonersinitiatieven	Samenleving		250	0	0				
35	Mantelzorgwaardering/Subsidie Vrijwilligersondersteuning & Mantelzorgondersteuning	Samenleving		90	100	100				
36	Stoppen met explosievenopruiming fase 2	Samenleving		40	40	40				
37	Anders en zelfstandiger naar school reizen	Samenleving		45	90	90				
38	Geen extra kunstgrasvelden	Samenleving		71	71	71				
39	Verzelfstandigen Cultureel Festival Maaiveld vanaf 2029	Samenleving		0	0	0				
40	Minder subsidie voor culturele basisinstellingen	Samenleving		174	261	348				
41	Stoppen met werkbudget Sportbeleid	Samenleving		50	50	50				
42	Aanbod uitbreiden met Begeleiding Individueel "licht"	Samenleving		25	75	160				
43	Maximum kilometerbudget PlusOV	Samenleving		45	45	45				
44	Andere keuzes JOGG	Samenleving		51	51	51				
45	Beweegaanbod Minima toespitsen op zwemaanbod	Economie		55	55	55				
46	Meldingen openbare ruimte vaker vanuit cyclisch regulier onderhoud oplossen	Leefomgeving		42	42	42				
47	Onderhoudsniveau openbare ruimte op onderdelen verlagen	Leefomgeving		285	285	285				
48	Inspanningsverplichting takenpakket Accres	Leefomgeving		50	50	50				
49	Goedkoper te beheren assets openbare ruimte	Leefomgeving		142	142	142				
50	Werzaamheden gemeente bij evenementen kostendekkend maken	Leefomgeving		50	50	50				
51	Betalen voor laden van elektrische auto's in gemeentelijke parkeergarages	Leefomgeving		200	200	200				
	Betalen voor laden van elektrische auto's op maaiveld	Leefomgeving		15	15	15				
52	Anders werken betekent consistent werken	Leefomgeving		500	500	500				
53	Energietransitie	Leefomgeving		1.800	1.800	1.800				
54	Inkomsten reclame openbare ruimte	Leefomgeving		100	100	100				
55	Betalen 2e parkeervergunning	Leefomgeving		30	30	30				
56	De ondernemende stad en economische koers	Economie en inkomen		139	139	139				
57	Toekomstbestendige bedrijventerreinen	Economie en inkomen		192	208	352				
58	(Top)Evenementen	Economie en inkomen		100	100	100				
59	Citymarketing	Economie en inkomen		50	100	150				
60	Veranderen dienstverlening inwoners met een Participatiewet uitkering	Economie en inkomen		205	205	205				
61	Uitgaan van vertrouwen	Economie en inkomen		82	82	82				

Samenvattend overzicht MPB 2025-2028		progr.	Exploitatie uitgaven				Investerings				
			2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	na 2028
62	(Deels) terugdraaien toename aantal wethouders/afschalen bestuurlijke inzet en ondersteuning	Bestuur, inwoners,		250	500	500					
63	Ons KCC in zijn kracht	Bedrijfsvoering		244	244	244					
64	Genereren meer inkomsten toeristenbelasting	Bestuur, inwoners,		1.000	1.000	1.000					
	- Extra bijdrage toerisme en evenementen	Economie en inkomen		-500	-500	-500					
65	Taken bestuursadviseur weerbare overheid beleggen bij strategisch adviseur veiligheid en kosten deels verhalen op de regio	Bedrijfsvoering		150	150	150					
66	Advocaatkosten en advocaat in eigen dienst	Bedrijfsvoering		275	275	275					
67	Contributies/abonnementen	Bedrijfsvoering		25	25	25					
68	Normaliseren interne dienstverlening	Bedrijfsvoering		225	225	225					
69	Transformatie bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering			2.070	2.070					
70	Anders omgaan met inhuur	Bedrijfsvoering		400	400	400					
71	Verlagen overhead	Bedrijfsvoering		309	359	359					
Onontkoombare voorstellen											
72	Actualisatie prognose WMO inclusief kostprijsonderzoek	Samenleving	-1.870	-2.674	-3.351	-6.975					
73	Actualisatie prognose Jeugd	Samenleving	-4.248	-4.371	-6.391	-9.439					
74	Actualisatie en herstel indexatie budgetten onderwijshuisvesting	Samenleving	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400					
75	Veiligheidscentrum	Samenleving									
	- incidenteel		-3.200	-1.000	-1.000						
	- structureel					-650					
76	Vervangende nieuwbouw 5 brandweerkazernes	Samenleving		-325	-565	-650		-2.500	-7.500	-7.500	-2.500
		Samenleving		-pm	-pm	-pm					
77	DVO Accres	Bestuur, inwoners	-560	-560	-560	-560					
			-pm	-pm	-pm	-pm					
78	Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vastgoed incl. Accres	Bestuur, inwoners	-500	-500	-500	-500					
79	Marshoeve	Leefomgeving	-825	0	0	0					
80	Omgevingswet		0	0	0	0					
	- extra kosten		-635	-555	-555	-555					
	- dekking Rijk (2025) en restant budget (2026-2027)		635	555	388	0					
81	Uitvoering en opvolging Wet Goed Verhuurderschap	Leefomgeving	-116	-116	-116	-116					
82	Brandveilig gebruik	Leefomgeving	-631	-631	-631	-167			-pm		
83	Parkeren Apeldoorn West	Leefomgeving	0	0	-500	-500					
84	80 jaar vrijheid (totaal € 1.085.000, waarvan € 268.000 in 2024 en € 817.000 in 2025)	Samenleving	-817								
85	Contributies	Bestuur, inwoners	-150	-150	-150	-150					

Samenvattend overzicht MPB 2025-2028		progr.	Exploitatie uitgaven				Investerings				
			2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	na 2028
86	Verkiezingen	Bestuur, inwoners	-120	-120	-120	-120					
87	Verbeteren financiële informatie	Bedrijfsvoering	-1.163	-334	-45						
			-pm	-pm	-pm	-pm		-pm			
88	Ophoging budget IT infrastructuur	Bedrijfsvoering	-150	-150	-150	-150					
89	Ophoging budget Microsoft	Bedrijfsvoering	-175	-175	-175	-175					
90	Ophogen schoonmaakbudget	Bedrijfsvoering	-200	-200	-200	-200					
91	Coördinerend installatieverantwoordelijke	Bedrijfsvoering	-111	-111	-111	-111					
92	Warme en koude dranken	Bedrijfsvoering	-245	-pm	-pm	-pm					
Overige voorstellen nieuw beleid											
1. Groei met oog voor een leefbare en verbonden stad											
1a	Capaciteitsuitbreiding en uitvoeringskracht mobiliteit	Leefomgeving		-617	-617	-617					
1b	Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie, storting in AOF	Leefomgeving		-560	-560	-pm					
	Raming uitgaven			-560	-560	-pm					
	Bijdrage AOF			560	560	pm					
1c	Investeringsruimte Stadmaken	Leefomgeving	-4	-504	-1.107	-3.700	-10.010	-14.322	-40.425	-49.087	
						-pm				-pm	
1d	AOF Stadmaken	Leefomgeving	-15.165	-13.047	-500	-pm					
1e	Twee spoortunnels in de ring	Leefomgeving			-322	-644		-10.000	-10.000	-20.000	
2. Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp											
2a	Actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs: overig	Samenleving		-1.742							
2b	Urban Sports & Arts	Samenleving		-50	-50	-50					
2c	Uitbreiding Stadspas	Economie en inkomen		-35	-pm	-pm					
2d	Actieplan armoede	Economie en inkomen	-1.300	-1.300							
2e	Voortzetten preventieve activiteiten IZA/GALA	Samenleving			-500	-500					
2f	Welzijn	Samenleving									
	- uitbreiding welzijnswerk		-46	-68	-490	-515					
	- uitbreiding jongerenwerk		-72	-105	-740	-777					
2g	Inclusie en toegankelijkheid	Samenleving	-108	-108							
2h	Pand Jongeren informatiepunt	Samenleving	-36	-36	-36	-36					
2i	Project Kairos voor risicojongeren	Samenleving	-50	-50	-50	-50					
2j	Project Comeback	Samenleving	-30	-30	-30	-30					
2k	Voortzetten project Buurt aan Zet	Samenleving	-100	-100							

Samenvattend overzicht MPB 2025-2028		progr.	Exploitatie uitgaven				Investerings				
			2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028	na 2028
2l	Right to challenge	Samenleving	-100	-100	-pm	-pm					
2m	Participatiebudget	Economie en inkomen	-pm	-pm	-pm	-pm					
3. Veilig en fijn samen leven en wonen											
3a	Tweede gebiedsmanager dorpen	Samenleving		-100	-pm	-pm					
3b	Vitaliteitsaanpak	Samenleving	-635	-840	-590	-590					
3c	Vuurwerkvrrije jaarwisseling/flankerende maatregelen jaarwisseling nieuwe stijl	Samenleving		-75	-pm	-pm					
3d	Integrale veiligheid	Samenleving		-614	-614	-614					
3e	SAMP	Leefomgeving		-750	-750	-750					
3f	Onderhoud Griftpark en Grote Markthof	Leefomgeving		-10	-20	-30					
3g	Uitvoering actieplan verkeersveiligheid	Leefomgeving				-32			-1.000	-1.000	
3h	Projectleider huisvesting arbeidsmigranten - bijdrage vanuit project Vitale Vakantieparken	Leefomgeving	-100								
			100								
3i	Inzet annexatie snippergroen	Leefomgeving	-55	-55	-55	-55					
3j	Onrendabele top uitbreiding woonwagenstandplaatsen	Leefomgeving	-840								
3k	Buurthuis Maasstraat	Samenleving		-50							
4. Investeren in een duurzame en circulaire stad											
4a	Circulair werken	Leefomgeving	0	-130	-50	-50					
4b	Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie en natuur	Leefomgeving		-1.740	-1.740	-490			-3.350		
4c	Programma Energietransitie	Leefomgeving									
	Storting in AOF		-9.000								
	Bijdrage AR (restant rekeningresultaat 2023)		9.000								
	Geraamde uitgaven			-1.800	-1.800	-1.800					
	Bijdrage AOF			1.800	1.800	1.800					
4d	Dierenwelzijn	Leefomgeving	-155	-135	-135	-135					
4e	Overdimensionering warmtecentrale Kerschoten	Leefomgeving	-3.500								
4f	Vervolg verduurzaming 2.0	Bestuur, inwoners,								-6.000	
5. Stad van Veiligheid											
5a	Doorontwikkelopgaven Hogeschool Saxion - bijdrage reserve hoger onderwijs	Economie en inkomen	-pm	-pm	-pm	-pm					
			pm	pm	pm	pm					
5b	Doorlopende kosten CVD	Economie en inkomen			-125	-125					
5c	Politie Experience (PEX)	Samenleving	-pm	-pm	-pm	-pm					
5d	Blue Light United Event	Samenleving	-100	-100							

Samenvattend overzicht MPB 2025-2028		progr.	Exploitatie uitgaven				Investerings			
			2025	2026	2027	2028	2025	2026	2027	2028 na 2028
6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken										
6a	Bijdrage Apeldoorn Partners	Economie en inkomen		-335	-307	-pm				
6b	Turnhal	Samenleving	-292	-942	-292	-292		-6.579		
6c	Revitalisering Omnisport	Samenleving		-pm	-pm	-pm				
6d	Verlagen avond- en zaterdagtarief parkeergarage Marktplein	Leefomgeving	-350	-350	-350	-350				
6e	Binnenstadsfonds	Economie en inkomen	-500	-pm	-pm	-pm				
6f	Programma Werklocaties	Economie en inkomen								
	Storting in AOF		-5.850							
	Bijdrage Algemene Reserve (restant rekeningresultaat 2023)		5.850							
6g	Evenementenfonds	Economie en inkomen	-1.000	-30	-30	-30	-500			
6h	Cultuur en erfgoed	Samenleving	-734	-984	-1.159	-1.184				
7. Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen										
7a.	Omnizorg	Samenleving			-pm	-pm				
7b	Tijdelijke huisvesting Omnizorg - bijdrage uit reserve MO-BW	Samenleving	-5.675							
7c	Renovatie sporthallen	Samenleving		-172	-321	-321	-3.000	-2.600		
7d	De Stulp	Samenleving		-36	-36	-36	-500			
7e	Sprinklers - verhoging parkeeropbrengsten	Leefomgeving		-125	-125	-125				
				125	125	125	-1.400			
7f	Brandwacht	Samenleving	-300							
	overig									
	Correctie 50% kapitaallasten nieuwe investeringen		20	374	1.017	2.541				
	Terugdraaien OZB verhoging			-pm						
Totaal nieuw voor oud			5.960	15.546	18.074	18.440	0	0	0	0
Totaal onontkoombare ontwikkelingen			-16.481	-12.817	-16.132	-22.418	0	-2.500	-7.500	-7.500
Totaal nieuwe ontwikkelingen			-31.127	-25.526	-10.559	-9.462	-15.410	-33.501	-54.775	-76.087
Totaal			-41.648	-22.797	-8.617	-13.440	-15.410	-36.001	-62.275	-83.587

Toelichting nieuw beleid: klaar voor de toekomst

We investeren als college om Apeldoorn en de regio klaar te maken voor de toekomst, met Brede Welvaart als ons kompas. Duurzame vooruitgang begint met het versterken van wat we al hebben en tegelijkertijd richten we ons op de opgaven van straks. We kijken vooruit en durven met lef kansen aan te pakken, ook wanneer de lasten aanvankelijk voor de baten uitlopen. Met de gemaakte keuzes zoeken we naar balans: het versterken van onze huidige dorpen, wijken, inwoners en voorzieningen – het fundament – terwijl we ook stappen zetten om onze langetermijnambities te verwezenlijken. Dit doen we langs de volgende lijnen:

- **Groei met oog voor een leefbare en verbonden stad**

Apeldoorn groeit. Met de keuzes die we nu maken, zetten we ons ervoor in dat we op de juiste manier groeien. We bouwen aan een stad waar leefbaarheid en gemeenschap altijd vooropstaan – zowel nu als voor de generaties die nog komen. Dit kan alleen als er voldoende passende en duurzame woningen zijn, zodat er voor iedereen plek is, en dit kunnen we niet alleen. Daarom gaan we door op de ingezette koers, zodat investeerders en partners weten dat ze op ons als betrouwbare partner kunnen rekenen. De schaa sprong vraagt om het benutten van kansen en het anticiperen op wat komt. Bijvoorbeeld door nu al te investeren in de infrastructuur van morgen. Hoewel de lasten vaak voor de baten uitlopen, moeten we wel handelen. Want alleen door goed te groeien, kunnen we vasthouden aan wat Apeldoorn tot Apeldoorn maakt: een stad met een sterke gemeenschap, omringd door groen en voorzien van kwalitatief goede, toegankelijke voorzieningen.

- **Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp**

Het sociale weefsel van onze buurten, dorpen en wijken vormt de basis van de Apeldoornse gemeenschap. In een tijd waarin ontmoeten steeds minder vanzelfsprekend is, wordt het belang hiervan alleen maar groter. Met outreachend buurtwerk geven we wijken en buurten de ruimte om zelf met ideeën aan de slag te gaan. Door te investeren in welzijnswerk brengen we inwoners op een laagdrempelige manier met elkaar in contact. Gezondheid en preventie spelen een cruciale rol: door preventieve programma's en sportieve activiteiten te stimuleren, helpen we inwoners vitaal en actief te blijven. Omdat iedereen anders is, bieden we een breed palet aan sportieve, culturele en sociale activiteiten. Zo creëren we voor iedereen mogelijkheden om zich zowel individueel als samen met anderen te ontwikkelen. Door vitaal en actief in de buurt aan de slag te gaan, versterken we niet alleen de inwoners, maar ook de buurten van binnenuit.

- **Veilig en fijn samen leven en wonen**

In onze buurten, dorpen en wijken komt de verbinding tussen het sociale en fysieke fundament van Apeldoorn sterk naar voren. Het huidige woon- en leefplezier is groot en om dat zo te houden, werken we samen met inwoners aan het versterken van de leefomgeving. Verkeersveiligheid is bijvoorbeeld zo'n thema waar verbetering nodig is om de leefbaarheid te vergroten, zowel nu als met het oog op toekomstige verkeersstromen en het veranderende gebruik van onze wegen en wijken. Ook specifieke huisvestingsbehoeften, zoals voor arbeidsmigranten en woonwagenbewoners, vragen om zorgvuldige oplossingen die recht doen aan bestaande wijken en passen bij een diverse, groeiende bevolking. Gebiedsmanagers spelen een centrale rol in de leefomgeving en zijn voor inwoners een herkenbaar aanspreekpunt. Door snel in te spelen op signalen en samen met inwoners te werken aan duurzame, toekomstgerichte oplossingen, zorgen we voor een veilige en inclusieve leefomgeving waarin iedereen zich thuis voelt.

- **Investeren in een duurzame en circulaire stad**

Verduurzaming is niet alleen een keuze voor vandaag, maar ook een investering in de toekomst van Apeldoorn. We zetten daarom grote stappen richting een energieneutrale stad in 2050. Zo bouwen we aan een warmtenet dat 50.000 huishoudens van duurzame én betaalbare warmte zal voorzien. Daarnaast zetten we onverminderd in op het verduurzamen van ons eigen vastgoed, om energie te besparen en onze uitstoot te verminderen. Maar verduurzaming gaat verder dan alleen energie. We investeren ook in circulair werken, waarbij we verspilling tegengaan en grondstoffen opnieuw gebruiken, en we verbeteren het dierenwelzijn. Met gerichte investeringen in duurzame energie, circulaire economie en dierenwelzijn, maken we van Apeldoorn een gemeente waar mens en dier in balans met hun omgeving leven, en die klaar is voor de uitdagingen van de toekomst.

- **Stad van Veiligheid**

Als Stad van Veiligheid wordt Apeldoorn een broedplaats voor groei en innovatie op het gebied van veiligheid, technologie en onderwijs. Dit profiel trekt niet alleen bedrijven en ondernemers aan, maar ook studenten en talenten die zich willen ontwikkelen binnen een dynamische omgeving. Het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering (CVD) en een divers aanbod aan beroepsonderwijs spelen hierin een sleutelrol, door kennis en innovatie samen te brengen en een brug te slaan tussen onderwijs en de praktijk. Deze investering in onderwijs en expertise zorgt ervoor dat Apeldoorn aantrekkelijk blijft voor organisaties, gezinnen, studenten en professionals, die hier niet alleen willen komen, maar ook blijven om hun toekomst op te bouwen.

- **Een plek om te werken, wonen en bezoeken**

Apeldoorn zet zichzelf steeds sterker op de kaart als een aantrekkelijke plek om te werken, wonen en bezoeken. Dit doen we met investeringen waarvan een deel van de opbrengsten pas straks zichtbaar is. We versterken het vestigingsklimaat door bedrijventerreinen slim en duurzaam in te richten, zelfs op beperkte ruimte. Hiermee creëren we ruimte voor groei en innovatie. Daarnaast investeren we in een levendige binnenstad, met een fonds dat ontwikkeling en vernieuwing stimuleert. Cultuur, erfgoed en evenementen krijgen ook een impuls, want een bruisende stad is aantrekkelijk voor zowel inwoners als bezoekers. Met de revitalisering van Omnisport blijven we niet alleen een locatie voor topsport, maar verbinden we dit ook met breedtesport en lokale initiatieven. Zo bouwen we aan een stad die vandaag al leeft, maar ook klaar is voor de toekomst.

- **Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen**

Goed groeien begint met een sterke basis. Apeldoorn heeft een breed scala aan voorzieningen, maar sommige daarvan zijn toe aan vernieuwing. Wanneer we deze opknappen, maken we ze direct klaar voor de toekomst, door innovatieve en duurzame oplossingen toe te passen. We kijken naar alles: van sport en zorg tot parkeerlocaties, zodat onze voorzieningen niet alleen nu, maar ook later van waarde blijven voor onze inwoners.

Programma 1 - Samenleving

Portefeuillehouders:

1. S. Biharie
2. A.J. Prins
3. P.D.J. Messerschmidt
4. H. van den Berge
5. A.J.M. Heerts
6. M. Wenzkowski

Taakvelden

Gezondheid

- 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
- 6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)
- 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
- 6.711 Huishoudelijke hulp WMO
- 6.712 Begeleiding WMO
- 6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)
- 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
- 6.751 Jeugdhulp ambulante lokaal
- 6.752 Jeugdhulp ambulante regionaal
- 6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal
- 6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk
- 6.791 PGB Wmo
- 6.792 PGB Jeugd
- 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
- 6.811 Beschermd wonen (Wmo)
- 6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (Wmo)3
- 6.82 Geëscaleerde zorg 18-
- 6.821 Jeugdbeschermin
- 6.822 Jeugdreclassering
- 6.91 Coördinatie en beleid Wmo
- 7.1 Volksgezondheid

Onderwijs en opleiding

- 4.2 Onderwijshuisvesting
- 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Sociaal kapitaal

- 5.1 Sportbeleid en activering
- 5.2 Sportaccomodaties
- 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie
- 5.4 Musea
- 5.5 Cultureel erfgoed
- 5.6 Media

Subjectief welzijn

- 1.1 Crisisbeheer en brandweer
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 4.621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO
- 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
- 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen
- 6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd
- 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal
- 6.91 Coördinatie en beleid Wmo
- 6.92 Coördinatie en beleid Jeugd

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. Subjectief welzijn - Meer inwoners, en mensen die in Apeldoorn verblijven, zijn betrokken, doen mee, doen ertoe en voelen zich veilig en gelukkig

Subdoelstelling

1.1 Apeldoorn is een veilige gemeente (en dat willen we zo houden)

Prestatie

1.1.1 Het rapportcijfer 'veiligheid in de buurt' is gelijk of hoger dan 7,6 (in 2022:7,5), het percentage inwoners dat zich veilig voelt (60% in 2022) is gelijk of gestegen, het aantal incidenten (23.555 in 2022) en misdrijven is gelijk of afgenomen.

1.1.2 Ten aanzien van het IVP thema gedigitaliseerde criminaliteit wordt niet meer dan 6% slachtofferschap ervaren en het aantal geregistreerde misdrijven gedigitaliseerde criminaliteit blijft gelijk of verminderd

1.1.3 Ten aanzien van IVP-thema sociale kwaliteit ervaart niet meer dan 9% van de inwoners sociale overlast en het aantal incidenten sociale kwaliteit in 2024 is verminderd ten opzichte van 2023

1.1.4 Ten aanzien van het IVP-thema ondermijning en georganiseerde criminaliteit zetten we in op het signaleren en het integraal voorkomen, verstoren en verminderen van georganiseerde/ ondermijnende criminaliteit.

1.1.5 Ten aanzien van het IVP-thema jeugdcriminaliteit en individuele probleemjongeren vermindert het strafbaar gedrag van jongeren in 2025 tov 2024.

1.1.6 De in- en externe bewustwording ten aanzien van ondermijning en georganiseerde criminaliteit wordt vergroot.

1.1.7 We gaan informatie gestuurd werken door het verder doorontwikkelingen van het gemeentelijk informatieknoppunt (GIK)

1.1.8 Meer zicht op de preventieve en repressieve aanpak van zorgfraude en het verbeteren van sturing op de samenhang in die aanpak.

	1.1.9 Zorg en veiligheid verbeteren de samenwerking op complexe maatschappelijke problemen en dat doen zij op een doelmatige en doeltreffende manier.
1.2 Voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en crises	1.2.1 Op basis van een sterke informatiepositie van de veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland worden in 2025 meer mensen geleerd gevaar te voorkomen en wordt hulp verleend wanneer mensen dat nodig hebben bij een brand, ongeval of crisis
	1.2.2 We bereiden ons preventief voor op natuurbrandbestrijding in verband met de te verwachte toename van onbeheersbare natuurbranden.
1.3 Meer inwoners ontvangen toegankelijke, passende en samenhangende hulp dichtbij, die aansluit bij de eigen leefomgeving.	1.3.1 In 2025 ervaart 80% van de huishoudens het plan als een 'eigen plan' waarin hij/zij goed heeft meegedacht.
	1.3.2 Eind 2025 heeft 90% van de inwoners die om hulp vragen 1 contactpersoon gehad vanuit Samen055
	1.3.3 Eind 2025 is 80% van de inwoners tevreden over de manier waarop hij/zij is benaderd of in contact is gekomen met het wijkteam;
	1.3.4 Eind 2025 ervaart 80% van de huishoudens zich gehoord, geholpen en gesteund door Samen055.
	1.3.5 Eind 2025 is bij 20 kinderen, die gebruik maken van het aangepast vervoer, de inzet van aangepast vervoer niet meer nodig.
	1.3.6 In 2025 kunnen 20 koppels met thuiswonende kinderen tot 18 jaar die willen scheiden of relatieproblemen hebben, gratis relatietherapie volgen.
1.4 Meer inwoners kijken naar elkaar om en voelen zich thuis in de wijk.	1.4.1 In 2025 is actief ingezet op het promoten van de bekendheid van de Digitale Sociale Kaart waarbij er aandacht is voor speciale doelgroepen zoals jongeren.

		1.4.2 In 2025 zijn inwoners bevraagd over hun behoeften en tevredenheid wat betreft de activiteiten en het ondersteuningsaanbod in de buurt via het cliëntervaringsonderzoek Wmo en de Buurtbelever.
	1.5 Meer inwoners zijn betrokken bij hun straat, buurt, dorp of stad	1.5.1 In 2025 zijn er vitale(re) buurten, wijken en dorpen
		1.5.2 In 2025 zijn er meer initiatieven vanuit een steeds bredere groep inwoners
		1.5.3 In 2025 is de samenwerking met onze inwoners verder vergroot.
		1.5.4 In 2025 is de ABCD - pilot in de Horsten na evaluatie voortgezet
	1.6 Alle inwoners van de gemeente Apeldoorn worden in gelijke mate behandeld en kunnen gelijkwaardig meedoen in een inclusieve en toegankelijke omgeving	1.6.1 Het activiteitenoverzicht inclusie voor het jaar 2025 wordt samen met inwoners en het inclusienetwerk uitgevoerd en voorbereid voor 2026.
		1.6.2 We verbeteren de toegankelijkheid van openbare gebouwen en het openbaar gebied.
	1.7 We voelen ons samen sterker, inclusie van, voor en door Apeldoorners	1.7.1. Door onze blijvende ondersteuning en aanjagende rol worden activiteiten uitgebreid en het cultuursensitief werken gestimuleerd.
2. Sociaal Kapitaal - Al onze inwoners en bezoekers een vitale, sociale, gezonde en inspirerende leefomgeving bieden, door te zorgen voor een optimale infrastructuur op het gebied van sport, cultuur en erfgoed.	2.1 Een functionele en toekomstbestendige sportinfrastructuur	2.1.1 Het gemeentelijk sportvastgoed wordt verduurzaamd conform de routekaart verduurzaming gemeentelijk Vastgoed Apeldoorn 2.0
		2.1.2 In de eerste helft van 2025 zijn er door de gemeenteraad kaders voor sportaccommodaties vastgesteld
		2.1.3 Het onderzoek naar de revitalisering van Omnisport om deze ook in de toekomst als topsportaccommodatie te behouden, is afgerond.

<p>2.2. Een verhoogde vitaliteit van inwoners en een versterkte sociale binding door sport, bewegen en urban sports & arts</p>	<p>2.2.1 Het aantal initiatieven van Accres Sportservice dat zich richt op wijken en buurten met kwetsbare inwoners, voor wie de drempel tot sporten en bewegen het hoogst is, neemt toe.</p>
	<p>2.2.2 In 2025 is de pilot sportpark- en verenigingsmanagement geëvalueerd</p>
	<p>2.2.3 In 2025 realiseren wij een 0-meting basiseisen sociale veiligheid onder sportaanbieders</p>
	<p>2.2.4 We blijven investeren in topsportevenementen die door de inzet van side-events als vliegwiel fungeren om sportparticipatie te verhogen en mensen met verschillende achtergronden en mogelijkheden bij elkaar brengen.</p>
	<p>2.2.5 Urban sports & arts activiteiten worden structureel aangeboden op 'urban spots' in de openbare ruimte en in het basis- en voortgezet onderwijs</p>
<p>2.3 De infrastructuur van Cultuur en Erfgoed in Apeldoorn is vitaal en gericht op de toekomst (Fundament)</p>	<p>2.3.1 In 2025 starten we een onderzoek naar de mogelijkheden voor een aanvullende popzaal voor Apeldoorn dat een groter bereik kan hebben.</p>
	<p>2.3.2 Het grote verhaal van Apeldoorn is in het schooljaar 2025/2026 opgenomen in het aanbod voor scholen, als onderdeel van de Cultuur en Erfgoededucatie.</p>
	<p>2.3.3 Iedere organisatie met meerjarige subsidie heeft in 2025 minimaal één activiteit in wijken of dorpen uitgevoerd</p>
	<p>2.3.4 Met geactualiseerde subsidieregelingen op het gebied van cultuur- en erfgoed, hebben we ervoor gezorgd dat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten.</p>
	<p>2.3.5 In 2025 hebben we de mogelijkheden voor de herbestemming van het Oude Raadhuis en van het Hertzbergerpand onderzocht.</p>

		2.3.6 Bij elke ruimtelijke ontwikkeling hebben we voor cultuurhistorische inspiratiekaders voor initiatiefnemers en ontwikkelaars gezorgd.
2.4 Iedereen kan zijn of haar talent ontwikkelen (Talentontwikkeling)		2.4.1 We hebben in 2025 drie pilots uitgevoerd om kinderen dicht bij huis uit te dagen actief te worden op het gebied van Cultuur en Erfgoed.
		2.4.2 We hebben in 2025 fotografie meer zichtbaarheid gegeven. Onder meer door het instellen van een talentenprijs op het gebied van fotografie.
		2.4.3 We hebben in 2025 onderzocht wat de mogelijkheden zijn tot samenwerken met het MBO- en HBO-onderwijs op het gebied van erfgoedopleidingen.
2.5. Apeldoorn wordt het grootste buitenpodium van Nederland (buitenbeleving)		2.5.1. We zorgen in 2025 voor een jaarrond programmering in de buitenlucht, waarbij minimaal eens per maand een programmering plaats vindt.
		2.5.2 Er komen in 2025 minimaal 12 verwijzingen naar het grote verhaal van Apeldoorn in onze buitenruimte bij.
		2.5.3 We realiseren in 2025 minimaal 4 kunstwerken in de openbare ruimte
3. Onderwijs & Opleiding - Versterkte kansengelijkheid doordat jeugdigen kansen krijgen in het onderwijs.	3.1 Jeugdigen krijgen meer kansen in het onderwijs, gericht op een startkwalificatie, en waar niet haalbaar, op een voor hen passende vervolgstap	3.1.1 In 2025 hebben we het schoolverzuim t.o.v. 2024 verminderd en zijn we samen met onze partners gestart met een meerjarige ontwikkeling om toekomstig verzuim te voorkomen.
		3.1.2 Op onderwijsachterstandsscholen in twee wijken is in 2025 het aanbod van cultuur- en sportactiviteiten na school uitgebreid en de mogelijkheid voor inzet op één VMBO-school is onderzocht.
		3.1.3 15 jeugdigen waarvoor het behalen van een startkwalificatie niet mogelijk is, zijn in 2025 via Apeldoorn Werkt Mee begeleid naar een passende werkplek.

<p>3.2 Er is meer verbinding tussen thuis, school en zorg rondom de jeugdige</p>	<p>3.2.1 In 2025 hebben we de verbinding tussen thuis, school en zorg op alle basisscholen zonder achterstanden verbeterd, bijvoorbeeld door inzet van School Maatschappelijk Werk</p>
	<p>3.2.2 In 2025 is het onderwijszorglandschap van Apeldoorn in beeld en werken we toe naar passende onderwijszorgarrangementen, waardoor het aantal thuiszitters afneemt</p>
<p>3.3 Verspreid over de stad en de dorpen hebben we meer kwalitatief goede schoolgebouwen.</p>	<p>3.3.1. De vernieuwde uitvoeringsagenda van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) met een looptijd van vier jaar (en doorkijk naar de volgende twaalf jaar) is conform planning uitgevoerd</p>
	<p>3.3.2 In 2025 is een project van het voorgaande IHP opgeleverd.</p>
	<p>3.3.3 In 2025 zijn de projecten conform het IHP gestart en uitgevoerd.</p>
<p>3.4 Meer jonge kinderen met een risico op ontwikkelachterstanden hebben de kans op een goede start in het basisonderwijs door passende ondersteuning.</p>	<p>3.4.1 100% van de kinderen op de voorscholen laat in 2025 een groei zien waardoor hun achterstanden worden verkleind</p>
	<p>3.4.2 In 2025 maken 90 kinderen, van ouders met inkomen tot 130% van het sociaal minimum, met ondersteuning van de gemeente gebruik van kinderopvang</p>
<p>4. Gezondheid - De gezondheid van alle inwoners is toegenomen.</p>	<p>4.1 Zowel kinderen als volwassenen hebben een gezonde leefstijl</p>
	<p>4.1.1 In 2025 zijn er vijf locaties bijgekomen waar inwoners kunnen deelnemen aan bewegingsactiviteitentent opzichte van 2024.</p>
	<p>4.1.2 In 2025 zijn er minimaal 250 inwoners via een beweegmakelaar toegeleid naar sport- en beweegaanbod</p>
	<p>4.1.3 In 2025 zijn er nieuwe interventies ingezet om een gezonde leefstijl voor het jonge kind (0-4) te bevorderen</p>

		<p>4.1.4 In 2025 is er een ketenaanpak overgewicht en obesitas voor kinderen, inclusief monitoring en evaluatie op resultaten.</p>
		<p>4.1.5 In 2025 heeft Apeldoorn een leefstijloket waardoor zorg en preventie/welzijn elkaar goed weten te vinden en er beter gebruik wordt gemaakt van het preventieve aanbod.</p>
<p>5. Gezondheid - Een stevig vangnet met verbinding naar de sociale basis voor alle inwoners die dat nodig hebben</p>	<p>4.2 Er zijn minder gezondheidsachterstanden en meer gelijke kansen op het gebied van gezondheid voor alle inwoners van Apeldoorn.</p>	<p>4.2.1 Aanvullend op andere beweegregelingen, zoals het beweegaanbod in Regelrecht, maken in 2025 meer dan 100 en maximaal 250 inwoners met een laag inkomen gebruik van de sport en beweegregeling bij Malkander.</p>
		<p>4.2.2 In 2025 hebben tien OAB, Reg+ en Speciaal onderwijsscholen extra ondersteuning gehad op een gezonde leefstijl</p>
		<p>4.2.3 In 2025 hebben we met 15 tot 20 ouders gesproken om een verbeterd inzicht te krijgen in de behoeften van kwetsbare ouders ter versterking van de Ketenaanpak Kansrijke start.</p>
		<p>4.2.4 In 2025 hebben we 75 inwoners en 50 professionals met acties vanuit Kansrijke Start bereikt.</p>
	<p>5.1 De houdbaarheid, toegankelijkheid en passendheid van WMO- en Jeugdvoorzieningen zijn verbeterd.</p>	<p>5.1.1. In lijn met de opgave vanuit de Hervormingsagenda maken er in 2025 minimaal 90 jeugdigen minder gebruik van begeleiding individueel ten opzichte van 2023 (1652 jeugdigen in 2023</p>
		<p>5.1.2. In 2025 wordt de samenwerking die in 2024 is aangegaan met de tien gecontracteerde aanbieders voor Beschermd Thuis verder structureel vormgegeven.</p>
		<p>5.1.3 In Apeldoorn streven we ernaar om 100 inwoners met een beschermd wonen indicatie succesvol te begeleiden vanuit een beschermd wonen setting naar een thuissituatie met passende begeleiding in de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december</p>

5.1.4 Eind 2025 zijn de voorbereidingen voor de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo (ivb) afgerond en gereed zodat deze per 1 januari 2026 kan worden ingevoerd.

5.1.5. In 2025 hebben we de lokale inkoop van de Wmo-maatwerkvoorziening Huishoudelijke Hulp succesvol afgerond zodat de toegang deze voorziening kan blijven indiceren

5.1.6 In 2025 hebben we de regionale inkoop van de Wmo-maatwerkvoorzieningen: Begeleiding Groep, Werkt Mee en Begeleiding Individueel succesvol afgerond zodat de toegang deze voorzieningen kan blijven indiceren.

5.1.7 We hebben de regionale inkoop van de Jeugdhulpvoorzieningen succesvol afgerond in 2025 zodat de toegangen deze voorzieningen kunnen blijven indiceren.

5.1.8 Het aantal unieke jeugdigen in kleinschalige woonvormen van 3 milieu verblijf en Jeugdzorgplus stijgt met 67% in 2025 ten opzichte van 2024

5.1.9 Het aantal doorplaatsingen van een jeugdige in 3 milieu en jeugdzorgplus daalt op peildatum 1 oktober 2025 met 75% ten opzichte van 2024.

5.2 De positie van kwetsbare groepen is verbeterd

5.2.1. Er is in 2025 een daling van het aantal ondertoezichtstellingen (OTS) met als doelstelling een daling van 25% in 2029 t.o.v. 2024.

5.2.2 In 2025 is er een daling van het aantal herhaalde meldingen bij Veilig Thuis met in 2029 een daling van 25% t.o.v. 2024.

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

De manier waarop we in Apeldoorn samenleven is van ons allemaal. In het hier en nu en richting de toekomst hebben we, van inwoners en ondernemers tot partners en gemeente, allemaal de verantwoordelijkheid om daar een aandeel in te leveren. En we doen het samen ook al best goed. Apeldoorn staat bijvoorbeeld in de top 3 van gezondste steden in Nederland (Arcadis Index 2022), inwoners kijken naar elkaar om en ze zetten zich voor elkaar in. Tegelijkertijd zijn een goede gezondheid, een sociaal netwerk of op een passende manier kunnen meedoen niet voor iedereen vanzelfsprekend. Met preventie dragen we bij aan het zoveel mogelijk voorkomen van toekomstige problemen en bouwen we aan een toekomstbestendige en veilige samenleving in Apeldoorn. Met het oog op de toekomst en als gevolg van maatschappelijke veranderingen, zullen we elkaar steeds harder nodig hebben. De ontwikkeling van Apeldoorn staat niet stil, maar de grenzen van wat we als samenleving aankunnen, komen wel in zicht. Naar elkaar omkijken en elkaar willen helpen worden steeds belangrijker. We zien ongelijkheid in kansen, armoede en gezondheidsproblemen. We zorgen ervoor dat we dichtbij zijn voor onze inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden. Ook zetten we in op de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Maar als overheid kunnen we niet alles doen. Het is daarom essentieel dat er een sterke sociale cohesie is, die mensen helpt om zich beter te redden.

Naar verwachting wonen er in 2040 ruim 180.000 inwoners in onze stad en dorpen. Zoals we ook in het programma Leefomgeving schrijven moeten we een schaa sprong qua ruimtegebruik, voorzieningen en mobiliteit maken. Ditzelfde geldt voor ons sociaal fundament. Tegelijkertijd neemt het aantal werkenden de komende jaren af, zo schrijven we in het hoofdstuk "Economie", terwijl de vraag naar zorg- en ondersteuning als gevolg van vergrijzing en de toenemende complexiteit van onze samenleving stijgt. Zie ook het programma Economie en Inkomen.

Brede Welvaart laat bij uitstek zien dat de manier waarop we samenleven door veel factoren samen wordt bepaald. Omdat de wereld continu verandert, zullen we elke keer opnieuw afwegingen en keuzes moeten maken vanuit deze brede blik. Nu we tegen grenzen aanlopen, merken we daarbij des te meer wat in het dagelijks leven van onze inwoners zo wezenlijk is: regie kunnen nemen over je eigen gezondheid, vertrouwen hebben dat je de zorg krijgt die je nodig hebt, geen zorgen hebben over het betalen van je rekening of waar je woont, onderwijs kunnen volgen dat bij je past en aansluiting vinden in je eigen omgeving.

Speerpunten van beleid

- Een gezonde Apeldoornse generatie in 2040. Samen met inwoners, verenigingen, partners en verzekeraars verbeteren we de fysieke en mentale gezondheid van zoveel mogelijk Apeldoorners. Van jong tot oud, met of zonder beperking. Door een gezonde leefomgeving aan te bieden, door zowel jeugd als volwassenen te ondersteunen met een gezonde leefstijl, mentale stress als gevolg van bijvoorbeeld schulden te voorkomen en sportvoorzieningen toegankelijk te maken en houden. Preventieve acties zijn daarbij leidend, voorkomen is tenslotte beter dan genezen.
- Ondersteuning en zorg is bereikbaar en dichtbij, met name voor inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden. Inwoners kijken eerst wat ze zelf en samen kunnen doen bij een hulpvraag. Sommige problemen zijn in het normale leven goed op te pakken. Laagdrempelige voorzieningen en basiszorg organiseren we zoveel mogelijk in wijken en buurten, bijvoorbeeld met onze Samen055-locaties, complexe zorg binnen de gemeente en in de regio.
- Inwoners voeren zo veel mogelijk regie over hun eigen gezondheid én er is een sterke sociale basis. Voor mensen die zorg nodig hebben, is er goede en betaalbare (passende) ondersteuning en zorg beschikbaar.
- Apeldoorners ervaren zo min mogelijk fysieke en sociale belemmeringen om mee kunnen doen. Respect hebben voor elkaars normen, waarden en identiteit wordt vanzelfsprekend en inwoners voelen zich vrij om zichzelf te zijn. Sport, welzijn, kunst, cultuur en onderwijs helpen om verschillen te overbruggen.
- Ons cultuur en erfgoed neemt ons mee in waar we vandaan komen én helpt ons om onze toekomst vorm te geven. Door de mogelijkheid te bieden om vanuit het perspectief van de ander de wereld te ervaren, dragen kunst en cultuur bij aan een inclusieve en respectvolle samenleving. Ons cultuur en erfgoed is onderdeel van het karakter van Apeldoorn en heeft daarmee naast maatschappelijke ook economische betekenis.
- Onze jeugd groeit zo veilig en kansrijk mogelijk op. In de eerste plaats is dat een verantwoordelijkheid van ouders. We bieden vroegtijdig ondersteuning bij signalen van ontwikkelachterstanden, helpen onze onderwijspartners passend onderwijs te bieden en versterken de aansluiting tussen onderwijs, thuis en zorg. Door opvoeders in hun rol te ondersteunen versterken we de sociale basis in het gezin. Jeugdigen ontvangen de passende hulp en zorg die ze nodig hebben, met daarbij bijzondere aandacht voor jeugdigen in een kwetsbare positie. Daarbij is de voortgaande trend van stijgende kosten jeugdzorg een punt van zorg. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om het stelsel financieel houdbaar te houden.
- Jongeren worden weerbaarder en mentaal veerkrachtiger, ouderen ervaren minder eenzaamheid. Dit bereiken we door het onderwerp mentale gezondheid te normaliseren, sport en beweging laagdrempelig toegankelijk te maken, community building via verenigingen te stimuleren en inwoners aan te moedigen verbinding te leggen met (in)formele netwerken in hun eigen omgeving.
- Apeldoorners ervaren hun leefomgeving als prettig en veilig. Eventuele overlast wordt vroegtijdig gesignaleerd en door samenwerking tussen zorg en veiligheid wordt de weerbaarheid van zowel individuen als de omgeving preventief versterkt.
- Iedereen voelt zich betrokken bij de eigen straat, buurt of dorp en wil ook zelf een bijdrage aan de sociale en fysieke leefbaarheid leveren.

Global Goals

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. Subjectief welzijn - Meer inwoners, en mensen die in Apeldoorn verblijven, zijn betrokken, doen mee, doen ertoe en voelen zich veilig en gelukkig

Doelstelling

1.1 Apeldoorn is een veilige gemeente (en dat willen we zo houden)

Ons doel is het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse inwoners, bedrijven en instellingen. In het Integraal Veiligheidsplan benoemden we diverse thema's waarop we, samen met onze partners, inzet plegen. Deze thema's zijn herkenbaar in de onderstaande prestaties.

Prestaties

1.1.1 Het rapportcijfer 'veiligheid in de buurt' is gelijk of hoger dan 7,6 (in 2022:7,5), het percentage inwoners dat zich veilig voelt (60% in 2022) is gelijk of gestegen, het aantal incidenten (23.555 in 2022) en misdrijven is gelijk of afgenomen.

In 2025 geven de politiecijfers, het burgerpanel en de veiligheidsmonitor zicht op het veiligheidsgevoel van inwoners van Apeldoorn en de daadwerkelijke incidenten. In 2025 ontwikkelt het gemeentelijk informatieknooppunt zich zodanig verder dat veiligheidsvraagstukken op basis van actuele adequate, efficiënte en effectieve wijze kunnen worden aangepakt.

1.1.2 Ten aanzien van het IVP thema gedigitaliseerde criminaliteit wordt niet meer dan 6% slachtofferschap ervaren en het aantal geregistreerde misdrijven gedigitaliseerde criminaliteit blijft gelijk of verminderd

In 2025 wordt ingezet op het vergroten van de bewustwording door diverse projecten en bijeenkomsten te organiseren. Daar waar criminaliteit toch plaatsvindt, blijft opsporing en vervolging van toepassing.

1.1.3 Ten aanzien van IVP-thema sociale kwaliteit ervaart niet meer dan 9% van de inwoners sociale overlast en het aantal incidenten sociale kwaliteit in 2024 is verminderd ten opzichte van 2023

In 2025 neemt de preventieve en repressieve weerbaarheid toe door de voortzetting en doorontwikkeling van de integrale aanpak van woonoverlast, overlast van personen met verward gedrag, overlast door zwervers en overlast door drank/ drugsverslaafden

1.1.4 Ten aanzien van het IVP-thema ondermijning en georganiseerde criminaliteit zetten we in op het signaleren en het integraal voorkomen, verstoren en verminderen van georganiseerde/ ondermijnende criminaliteit.

In 2025 wordt door middel van de 1- overheidsaanpak het barrière model in de breedte van de aanpak integraal ingezet en verder uitgerold om ondermijning tegen te gaan en strafbare feiten te voorkomen. Bewustwordingsacties, inzet op de aanpak van mensenhandel, drugshandel en zorgfraude dragen bij aan de verdere implementatie van preventieve en repressieve weerbaarheid.

1.1.5 Ten aanzien van het IVP-thema jeugdcriminaliteit en individuele probleemjongeren vermindert het strafbaar gedrag van jongeren in 2025 tov 2024.

In 2025 voorkomt een gerichte aanpak voor Apeldoornse risicojongeren dat overlast overgaat in strafbaar gedrag. Preventieve acties, voorlichting en de inzet van coördinatoren jeugdcriminaliteitspreventie evenals het opsporen en vervolgen en toepassen van (bestuursrechtelijke) maatregelen dragen hier aan bij.

1.1.6 De in- en externe bewustwording ten aanzien van ondermijning en georganiseerde criminaliteit wordt vergroot.

De interne bewustwording is met name gericht op ondermijnende criminaliteit waaronder zorgfraude, mensenhandel en drugs. De externe bewustwording is met name gericht op ondernemers, jongeren en ouderen. Uitvoering wordt gegeven aan het IVP 2023-2026 en het Programma Integrale Veiligheid 2023-2026.

1.1.7 We gaan informatie gestuurd werken door het verder doorontwikkelingen van het gemeentelijk informatieknooppunt (GIK)

We gaan informatie gestuurd werken door het verder doorontwikkelen van het gemeentelijk informatieknooppunt (GIK) waardoor we zowel op strategisch, tactisch als uitvoerend niveau op gerichte wijze data verzamelen, registreren en analyseren en de daaruit resulterende informatie en kennis in verschillende processen kunnen toepassen om (nog) effectiever zicht te krijgen op de veiligheidsvraagstukken en de (bij voorkeur proactieve) aanpak die daarbij nodig is. In 2025 zorgen we dat onze informatiepositie wordt verbeterd door de inzet van de aangeschafte tools. Door gebruik te maken van de daaruit komende (actuele) informatie krijgen we meer zicht op de huidige situatie maar ook op trends en ontwikkelingen. Hierdoor kunnen we enerzijds real time bijsturen maar ook meer strategisch kijken wat er naar de toekomst nodig is. Uitvoering wordt gegeven aan het IVP 2023-2026 en het Programma integrale Veiligheid 2023-2026

1.1.8 Meer zicht op de preventieve en repressieve aanpak van zorgfraude en het verbeteren van sturing op de samenhang in die aanpak.

We voeren het plan van aanpak zorgfraude uit. Het plan van aanpak is met name gericht op om zowel preventief als repressief te kunnen optreden tegen vormen van zorgfraude. Onderdeel daarvan is het organiseren van bewustwordingssessies en scherp kijken hoe we mogelijke fraudeurs buiten de deur kunnen houden. Bij een constatering van zorgfraude wordt procesmatig uitgewerkt hoe de aanpak moet plaatsvinden en met wie. Uitvoering wordt gegeven aan het IVP 2023-2026 en het Programma Integrale Veiligheid 2023-2026.

1.1.9 Zorg en veiligheid verbeteren de samenwerking op complexe maatschappelijke problemen en dat doen zij op een doelmatige en doeltreffende manier.

Het college heeft opdracht gegeven aan een extern bureau om een onderzoek uit te voeren naar een doelmatige en doeltreffende manier van samenwerking. In 2025 worden de resterende aanbevelingen uit dit onderzoek uitgevoerd.

Doelstelling

1.2 Voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en crises

Wij nemen deel aan de Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG). De VNOG voert voor ons een aantal taken uit op het gebied van brandweer en rampenbestrijding. De VNOG behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening met behoud van de lokale verankering, conform de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse inwoners, bedrijven en instellingen op het gebied van fysieke veiligheid.

Prestaties

1.2.1 Op basis van een sterke informatiepositie van de veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland worden in 2025 meer mensen geleerd gevaar te voorkomen en wordt hulp verleend wanneer mensen dat nodig hebben bij een brand, ongeval of crisis

In 2025 vindt de uitvoering plaats van de ontwerp programmabegroting 2025. En acties worden uitgevoerd en voortgezet.

1.2.2 We bereiden ons preventief voor op natuurbrandbestrijding in verband met de te verwachte toename van onbeheersbare natuurbranden.

In 2024 is een plan van aanpak opgesteld over de te nemen maatregelen. De te nemen maatregelen worden in 2025 verder geïmplementeerd.

Doelstelling

1.3 Meer inwoners ontvangen toegankelijke, passende en samenhangende hulp dichtbij, die aansluit bij de eigen leefomgeving.

De kracht van de ondersteuning dichtbij is om mensen die het (tijdelijk) niet op eigen kracht redden, te ondersteunen bij het 'normale leven', het op orde houden of het herstel daarvan. Op deze wijze wordt de inzet van geïndiceerde maatwerkvoorzieningen beperkt, vertraagd of voorkomen.

Prestaties

1.3.1 In 2025 ervaart 80% van de huishoudens het plan als een 'eigen plan' waarin hij/zij goed heeft meegedacht.

In de wijkteams Samen055 is specifieke aandacht voor gespreksvoering: Brede blik, aansluiting leefwereld inwoner, gebruik van Wat Telt. Er wordt gewerkt met een integraal plan. Er wordt werkbegeleiding gegeven aan de wijkconsulenten waarbij deze thema's centraal staan.

1.3.2 Eind 2025 heeft 90% van de inwoners die om hulp vragen 1 contactpersoon gehad vanuit Samen055

Vanuit de wijkteams heeft iedere (nieuwe) inwoner een contactpersoon of regievoerder. De Wijkconsulent die de vraag oppakt blijft aanspreekpunt.

1.3.3 Eind 2025 is 80% van de inwoners tevreden over de manier waarop hij/zij is benaderd of in contact is gekomen met het wijkteam;

In de wijkteams wordt gewerkt volgens de beschreven werkwijze. Hierbij is aandacht voor gespreksvoering om aan te sluiten bij het dagelijkse leven van de inwoner. Wij intensiveren de aandacht voor de manier van contact maken bij het wijkteams en contactteam. Het wijkteam Samen055 is goed te bereiken via de website, telefonisch en met fysieke inloopmomenten.

1.3.4 Eind 2025 ervaart 80% van de huishoudens zich gehoord, geholpen en gesteund door Samen055.

Wijkteams hebben specifieke aandacht voor gespreksvoering, zodat de ondersteuning aansluit bij het dagelijkse leven van de inwoner.

1.3.5 Eind 2025 is bij 20 kinderen, die gebruik maken van het aangepast vervoer, de inzet van aangepast vervoer niet meer nodig.

In beoordeling van de nieuwe aanvragen Leerlingenvervoer wordt de focus gelegd op de ontwikkelkansen bij leerlingen voor zelfstandig reizen (hiervoor worden ontwikkelplannen gemaakt). Door extra focus te leggen op dit punt willen we bekijken welke leerlingen op een andere wijze dan de taxibus naar school kunnen gaan. Voorbeelden hiervan zijn het inzetten van een e-bike, traject om zelfstandig met het OV te leren reizen en een km-vergoeding voor zelf reizen.

1.3.6 In 2025 kunnen 20 koppels met thuiswonende kinderen tot 18 jaar die willen scheiden of relatieproblemen hebben, gratis relatietherapie volgen.

We starten in 2025 een pilot waarbij 20 koppels met relatieproblemen gratis relatietherapie kunnen volgen. In 2024 werken we de (rand)voorwaarden voor de pilot uit, zodat begin 2025 de eerste koppels relatietherapie kunnen volgen. Dit is een actie vanuit het Actieplan preventie Jeugdzorg en Onderwijs

Doelstelling

1.4 Meer inwoners kijken naar elkaar om en voelen zich thuis in de wijk.

Apeldoorn kent een groot en divers sociaal aanbod. Er zijn diverse mogelijkheden voor inwoners om elkaar te ontmoeten, helpen of van elkaar te leren. Maar ook voorzieningen van de gemeente en samenwerkingspartners bedoeld om de maatschappij te ondersteunen en versterken. Op bijna elke hulpvraag of sociale behoefte is wel een antwoord te vinden. De uitdaging is om vraag en mogelijkheid aan elkaar te kunnen verbinden. Hiervoor is overzicht nodig. Apeldoorn groeit, hierdoor kunnen we er niet altijd meer van uitgaan dat de informele netwerken van de inwoner voldoende zijn om de weg in het sociale aanbod te vinden. Ook nieuwe inwoners of inwoners met een kleiner sociaal netwerk moeten het sociale aanbod kunnen vinden.

Prestaties

1.4.1 In 2025 is actief ingezet op het promoten van de bekendheid van de Digitale Sociale Kaart waarbij er aandacht is voor speciale doelgroepen zoals jongeren.

Na oplevering in de doorontwikkeling van de digitale sociale kaart zal er actief ingezet worden op bekendmaking van de Digitale Sociale kaart. Wat betreft jongeren; de jongerenraad zal actief geïnformeerd worden over de digitale sociale kaart, ook zal de optie voor een klankbordgroep van jongeren verkend worden zodat de informatiebehoefte van jongeren goed meegenomen wordt.

1.4.2 In 2025 zijn inwoners bevraagd over hun behoeften en tevredenheid wat betreft de activiteiten en het ondersteuningsaanbod in de buurt via het cliëntervaringsonderzoek Wmo en de Buurtbelever.

Om meer inzicht te krijgen in hoe goed inwoners het voorzieningen/ondersteuningsaanbod in de wijk weten te vinden, wordt deze vraag meegenomen in het Cliëntervaringsonderzoek Wmo en in de buurtbelever. In het cliëntervaringsonderzoek wordt gevraagd naar bekendheid met, en gebruik van, sociale activiteiten en ondersteuning in de buurt. i.v.m. privacy redenen zijn de uitkomsten alleen op gemeente-breed niveau beschikbaar. In de Buurtbelever wordt inwoners gevraagd naar de bekendheid en behoefte van ontmoetingsplekken en de aanwezigheid en kwaliteit van sociaal aanbod en zorgvoorzieningen. Deze resultaten worden wel op wijk/buurt-niveau inzichtelijk.

Doelstelling

1.5 Meer inwoners zijn betrokken bij hun straat, buurt, dorp of stad

Inwonerbetrokkenheid is een belangrijke factor voor een leefbare stad. Betrokkenheid leidt tot inzet: kennis en ervaringen delen, meepraten en meedoen of zelf initiatieven nemen. Inwoners voelen zich vaak het meest betrokken bij hun directe leefomgeving: hun eigen straat, buurt of wijk. Dat stimuleren en ondersteunen we door het gebiedsgericht werken met Gebiedsmanagers en Initiatievenmakelaars, met de Vitaliteitsaanpak per gebied en met subsidieregelingen voor initiatieven.

Prestaties

1.5.1 In 2025 zijn er vitale(re) buurten, wijken en dorpen

Samen met de inwoners maken we in 2025 een aantal Vitaliteitsagenda's voor buurten, wijken en dorpen. De participatie richt zich op minimaal 10% van de huishoudens. Daarnaast voeren we (delen van) de vóór 2025 vastgestelde Vitaliteitsagenda's uit zodat die buurten, wijken en dorpen vitaler worden. Met de investeringen vanuit Spelen & Bewegen in de openbare ruimte zorgen we ervoor dat de speel- en beweegvoorzieningen beter aansluiten bij de behoefte in onze buurten, wijken en dorpen. We hebben de doelgroep daarbij uitgebreid naar 0 tot 100-jarigen.

1.5.2 In 2025 zijn er meer initiatieven vanuit een steeds bredere groep inwoners

We willen graag dat elke inwoner zijn idee kan omzetten in een maatschappelijk initiatief. Daarom hebben we subsidieregelingen en Initiatievenmakelaars om de inwoners te begeleiden. Met de campagne 'Een goed idee? Doe er iets mee!' gaan we actief op pad om onze inwoners te informeren en stimuleren. Er is sprake van een sterke groei van het aantal initiatieven en we zetten deze lijn voort. In 2025 gaan we bestaande subsidieregelingen waar mogelijk harmoniseren om de transparantie en laagdrempeligheid te vergroten.

1.5.3 In 2025 is de samenwerking met onze inwoners verder vergroot.

Uitgangspunt is dat we met onze inwoners samenwerken bij alles wat zich voordoet en zich daarvoor leent: grote en kleine opgaves, vraagstukken, visies etc. Waar nodig of helpend bedenken en delen we voortaan vooraf de participatieprocedure: hoe kunt u participeren, welke invloed heeft u, wie neemt het besluit? Bij kritische projecten of programma's leggen we de procedure vast in een participatiebesluit. Op basis van actuele ontwikkelingen en eventuele nieuwe wet- en regelgeving vanuit het Rijk houden we ons participatiekader actueel. Per 1 januari 2025 wordt de 'wet versterking participatie decentrale overheden' van kracht. Daarom werken we in 2025 het Uitdaagrecht uit.

1.5.4 In 2025 is de ABCD - pilot in de Horsten na evaluatie voortgezet

In 2025 is de ABCD-pilot in De Horsten geëvalueerd. We blijven hetgeen in De Horsten in gang gezet is in 2025 ondersteunen en integreren de lessen van de evaluatie breder in het gebiedsgericht werken.

Doelstelling

1.6 Alle inwoners van de gemeente Apeldoorn worden in gelijke mate behandeld en kunnen gelijkwaardig meedoen in een inclusieve en toegankelijke omgeving

Iedereen doet ertoe en kan mee doen. Samen met onze partners werken we structureel samen aan het creëren van fysieke, digitale en sociale toegankelijkheid en daarmee aan een inclusieve en toegankelijke omgeving waarin iedereen elkaar gelijkwaardig behandelt en geen belemmering ondervindt om gelijkwaardig mee te doen. Hiervoor realiseren we in 2024 diverse acties.

Prestaties

1.6.1 Het activiteitenoverzicht inclusie voor het jaar 2025 wordt samen met inwoners en het inclusienetwerk uitgevoerd en voorbereid voor 2026.

Op basis van de evaluatie 2023 / 2024 wordt het programma voor 2025 ingevuld met onder andere het vormgeven van het Inclusienetwerk.

1.6.2 We verbeteren de toegankelijkheid van openbare gebouwen en het openbaar gebied.

Openbare gebouwen en openbare ruimtes, waaronder Matenparkhal en het Jongeren InformatiePunt (JIP) worden op verzoek getoetst op toegankelijkheid. Hieruit volgen mogelijk nieuwe uitvoeringskaders voor bijvoorbeeld sportaccommodaties.

Doelstelling

1.7 We voelen ons samen sterker, inclusie van, voor en door Apeldoorners

Onze aanpak kenmerkt zich in van, voor en door Apeldoorners. We bouwen het inclusienetwerk daarvoor verder uit. Wij gaan samen met partners uit zorg en onderwijs, ondernemers, instellingen en verenigingen aan de slag met het verder brengen van inclusie en toegankelijkheid in Apeldoorn.

Prestaties

1.7.1. Door onze blijvende ondersteuning en aanjagende rol worden activiteiten uitgebreid en het cultuursensitief werken gestimuleerd.

Door meer en diverse culturele activiteiten te organiseren wordt de ontmoeting tussen doelgroepen gestimuleerd. De rol van de gemeente is hierbij ondersteunend.

Hoofddoelstelling

2. Sociaal Kapitaal - Al onze inwoners en bezoekers een vitale, sociale, gezonde en inspirerende leefomgeving bieden, door te zorgen voor een optimale infrastructuur op het gebied van sport, cultuur en erfgoed.

Sport, Cultuur & Erfgoed zijn belangrijk voor inwoners en bezoekers en bepalen in grote mate de identiteit van Apeldoorn, de stad, de dorpen en het buitengebied. Participeren in Sport, Cultuur & Erfgoed houdt mensen mentaal en fysiek gezond en geven uitdrukking aan waar we vandaan komen, wie we willen zijn en wat we kunnen worden. Het zorgt voor een gezonde balans, verrijking, verdieping, inspiratie, ontspanning en ontmoeting. Kortom: het brengt leven in de brouwerij! Als gemeente hebben we de taak ervoor te zorgen dat er een goede infrastructuur staat, dat het aanbod toegankelijk is en dat onze inwoners kunnen meedenken en vooral -doen! Iedere inwoner van Apeldoorn moet zich op sportief, cultureel en erfgoedgebied kunnen ontplooien.

Doelstelling

2.1 Een functionele en toekomstbestendige sportinfrastructuur

De groei van Apeldoorn brengt met zich mee dat mogelijk ook de vraag naar het benodigde aantal sportaccommodaties toeneemt. Het monitoren van vraag een aanbod naar sportaccommodaties is van belang zodat het inpassen van nieuwe en of het aanpassen naar eigentijdse sportcomplexen in de groeiende stad tijdig wordt voorzien.

De gemeentelijke taak is dat met betrekking tot de zwem- en binnensport niemand aan de kant staat, voor iedere zwem- en binnensport(vereniging) is er een betaalbare plek om mee te doen.

Sportparken worden waar mogelijk multifunctioneel gebruikt en zijn openbaar waardoor er een goede bezetting ontstaat.

Prestaties

2.1.1 Het gemeentelijk sportvastgoed wordt verduurzaamd conform de routekaart verduurzaming gemeentelijk Vastgoed Apeldoorn 2.0

Het spreekt voor zich dat we met de sportaccommodaties in Apeldoorn een belangrijke bijdrage kunnen en willen leveren aan de klimaatdoelstellingen. Om aan de doelstellingen bij te dragen, zijn er onder andere opgaven met betrekking tot energietransitie, klimaatadaptatie en circulair materiaalgebruik. In het kader van duurzaamheid wordt het aanleggen van kustgrasvelden vanaf 1 januari 2026 niet meer gestimuleerd en komt de renteloze lening voor aanleg van nieuwe kunstgrasvelden te vervallen. In uitzonderlijke situaties ligt er wel een 'opening' als de aanleg onderdeel uitmaakt van een ruimtelijke opgave. Het vervangen van met rubbergranulaat ingestrooide kunstgrasvelden door natuurgrasvelden of door kunstgrasvelden met non- of een natuurlijke infill is per sportveld een subsidie beschikbaar van maximaal € 100.000.

2.1.2 In de eerste helft van 2025 zijn er door de gemeenteraad kaders voor sportaccommodaties vastgesteld

De beschikbaarheid van kwalitatieve en eigentijdse sportinfrastructuur en sterke sportclubs die zoveel mogelijk mensen de kansen bieden op een gezonde vrijetijdsinvulling, zijn onmisbaar in Apeldoorn. De uitdagingen om tot een toekomstbestendig sportlandschap te komen, zijn groot. Verschillen in eigendomssituaties, verouderde sportaccommodaties, een veranderde sportvraag, diversiteit in ondersteuning, de groei van Apeldoorn en veel ad hoc verzoeken om financiële bijdrage voor accommodaties, vergroot de behoefte aan eenduidige kaders voor sportaccommodaties.

2.1.3 Het onderzoek naar de revitalisering van Omnisport om deze ook in de toekomst als topsportaccommodatie te behouden, is afgerond.

Omnisport Apeldoorn bestaat 15 jaar en is als topsportevenementenlocatie zeer succesvol. Als we in de toekomst ook sportevenementen op internationaal topniveau in Omnisport willen organiseren, dan is investeren in het duurzamer maken van het gebouw, de toegankelijkheid en zichtbaarheid te verbeteren en (top)sportvoorzieningen aan te passen aan de huidige (top)sporteisen, noodzakelijk. De wens daarbij is om Omnisport als topsportaccommodatie te behouden en waar mogelijk de exploitatie verder te optimaliseren met andere activiteiten/evenementen. De eerste stap hiervoor was een verkennend onderzoek naar de wensen van de betrokken partijen. Met inzet en betrokkenheid van Libéma, de betrokken bonden en verenigingen en NOC-NSF, heeft Hypercube dit onderzoek verricht. Uit dit onderzoek blijkt dat er een mogelijkheid ligt om Omnisport als landelijke trainingsfaciliteit voor de topsport te positioneren. Hierdoor lijkt het mogelijk om andere afspraken te maken over het gebruik en kostenverdeling. Dit wordt momenteel verder uitgewerkt en de verwachting is dat dit onderzoek in Q4 van 2024 gereed is. Op basis van deze afspraken zal de toekomstige invulling, inclusief de benodigde investeringen in 2025 en verder, nader uitgewerkt worden.

Doelstelling

2.2. Een verhoogde vitaliteit van inwoners en een versterkte sociale binding door sport, bewegen en urban sports & arts

De maatschappelijke meerwaarde van sport en bewegen is groot. Sport brengt mensen bij elkaar, geeft plezier, helpt talenten te ontwikkelen, draagt bij aan burgerschaps-vaardigheden, leert omgaan met tegenslagen en biedt veel mogelijkheden voor vrijwilligerswerk. Sport en bewegen dragen er aan bij dat inwoners gezond(er) zijn en dat ook zo ervaren. De gemeente neemt hiervoor met het sport- en beweegveld de verantwoordelijkheid om dat voor alle inwoners laagdrempelig en toegankelijk te maken.

In het nationaal Hoofdlijnen Sportakkoord II Sport Versterkt staan door landelijke partners bekrachtigde ambities opgenomen die leidend zijn om sport in Nederland te versterken. Deze ambities zijn vertaald naar het lokale Sport- en Beweegakkoord II Apeldoorn. In samenwerking met maatschappelijke partners zoals Accres Sportservice, de Sportraad en sport- en beweegaanbieders is het doel om de beweegdeelname te verhogen, drempels tot sport en bewegen te verlagen, jongere kinderen beter motorisch te scholen, sportverenigingen kwalitatief te verbeteren, een zo divers mogelijk aanbod te creëren die voor iedereen toegankelijk is, talenten de mogelijkheid bieden zich te ontwikkelen op hun sport en verduurzaming van de sport. Hier zetten we vanuit de kadernota Sport & Bewegen 2022-2025 en het lokale Sport- en Beweegakkoord II Apeldoorn op in.

Prestaties

2.2.1 Het aantal initiatieven van Accres Sportservice dat zich richt op wijken en buurten met kwetsbare inwoners, voor wie de drempel tot sporten en bewegen het hoogst is, neemt toe.

Kwetsbare inwoners, zoals inwoners met een lage sociale economische positie, inwoners met een migratieachtergrond, ouderen, inwoners met een chronische aandoening en inwoners met een beperking (lichamelijk en/of verstandelijk) zijn gemiddeld genomen ondervertegenwoordigd bij sport en bewegen en hebben vaker een gezondheidsachterstand. De inzet en activiteiten van sportfunctionarissen bij Accres Sportservice wordt toegespitst op kwetsbare inwoners die achterblijven bij sport- en beweegdeelname en op wijken/buurten waar sport- en beweegdeelname gemiddeld achterblijft. Met het aanbrengen van deze focus, werken we toe naar meer impact en effecten van de inzet van de buurtsportcoaches en beweegcoaches van het team Sportservice. Daarnaast blijven we sterk inzetten op het stimuleren van sport en bewegen bij de doelgroep kinderen en jongeren. Ook daarbij focussen wij ons op inzet op en rondom scholen waarbij de beweegvaardigheden onder gemiddeld scoren en de sport- en beweegdeelname laag zijn. Opdat de inwoners van Apeldoorn al op jonge leeftijd de positieve effecten ervaren van sport en bewegen en een leven lang sportief actief blijven.

2.2.2 In 2025 is de pilot sportpark- en verenigingsmanagement geëvalueerd

Vitale en maatschappelijk betrokken sportverenigingen zijn ons belangrijkste kapitaal als het gaat om een sportieve en verbonden samenleving. Voor het versterken van sportverenigingen wordt vanuit de kadernota Sport en Bewegen en het Sport- en Beweegakkoord ingezet op het thema 'Vitale Sport- en Beweegaanbieders'. Als onderdeel hiervan zijn twee pilots verenigings- en sportparkmanagement gestart, met als doel het verder professionaliseren van de verenigingen door betaalde krachten, die niet alleen ondersteunen, maar met name de vrijwilligers ontlasten, ondersteunen en begeleiden in hun werkzaamheden en verbindingen leggen in de wijk met samenwerkingspartners (sport als middel). In de tweede helft van 2025 wordt de pilot geëvalueerd en afgewogen hoe en op welke wijze hiermee de inzet van de verenigings- en sportparkmanagers voortgezet kan worden.

2.2.3 In 2025 realiseren wij een 0-meting basiseisen sociale veiligheid onder sportaanbieders

Sociaal Veilige Sport is van cruciaal belang om met plezier te kunnen sporten. Door sport veilig en verantwoord te organiseren, creëren we een veilige basis voor iedere Apeldoerner die sport beoefent. Vanuit het Nationaal Sportakkoord II is er een landelijke werkwijze ontwikkeld met een aantal basiseisen. Voor sportverenigingen zijn dat: (1) Verenigingsbrede gedragscode, (2) Vertrouwenscontactpersoon op de club, (3) Verklaring Omtrent het Gedrag vrijwilligers en (4) Vakkundig geschoolde trainers-coaches. Daar sluiten we lokaal op aan. De gemeente participeert actief in de werkgroep Sociaal Veilige Sport van het Sport- en Beweegakkoord II Apeldoorn en zet zich met de werkgroep in om sportaanbieders te activeren en stimuleren om de basiseisen voor sociale veiligheid in hun organisatie door te voeren.

2.2.4 We blijven investeren in topsportevenementen die door de inzet van side-events als vliegwiel fungeren om sportparticipatie te verhogen en mensen met verschillende achtergronden en mogelijkheden bij elkaar brengen.

In 2025 organiseren we, naast de Volleyball Nations League wedstrijden, het EK indoor atletiek en blijven we ook de komende jaren, naast diverse nationale topsportevenementen, soortgelijke internationale topsportevenementen op de kernsporten atletiek, volleybal en/of wielrennen in Apeldoorn organiseren. We geloven namelijk in de maatschappelijke waarde van topsport en topsportevenementen voor de samenleving. Deze waarde willen we vergroten en nog zichtbaarder maken, zodat alle Apeldoorners de verbindende kracht van topsport ervaren en waarderen. Wanneer topsportevenementen in de directe nabijheid beleefd kunnen worden, inspireert dit bezoekers, vooral jongeren, om zelf te gaan sporten. Side-events, die vaak een vrijblijvend maar 'gezellig' karakter hebben, dragen bij aan de sociale cohesie in de samenleving. Doordat deze (vaak) gratis toegankelijk zijn, kan iedereen meedoen. Bij het doorontwikkelen van de kaders voor het maatschappelijke activatieprogramma, is specifiek aandacht voor het thema inclusie. Ook vragen we inwoners om als vrijwilliger onderdeel uit te maken van de organisatie van een topsportevenement waardoor nieuwe sociale contacten en positieve ervaringen opgedaan worden.

2.2.5 Urban sports & arts activiteiten worden structureel aangeboden op 'urban spots' in de openbare ruimte en in het basis- en voortgezet onderwijs

Urban sports & arts is ten opzichte van traditionele sportverenigingen vaak op een andere manier georganiseerd. Meer zichtbaarheid van- en kennismaking met urban sports & arts vraagt daarom ook om een andere benadering. De manier waarop urban sports & arts georganiseerd is, sluit hier echter goed op aan, waarbij autonomie, creativiteit en zelfexpressie belangrijke aspecten zijn.

Om Apeldoorners op een laagdrempelige en toegankelijke manier kennis te laten maken met Urban sports & arts, organiseert de kwartiermaker Urban sports & arts, in samenwerking met de scene (inwoners), verschillende urban wijkactiviteiten. Het gaat hierbij om activatieprogramma's in de woonwijken en op de urban spots in de openbare ruimte welke uitgevoerd worden door ervaren beoefenaars. Op de zes grote urban spots wordt er per jaar per locatie een urban wijkactiviteit georganiseerd. Het gaat hierbij om de volgende urban spots: Skatepark Zuiderpark, Pumptrack, Zuidbroek, Omnispot, de Cruyff Courts Plus (Aristotelesstraat en Orden) en Cruyff Court Zuiderpark

Daarnaast kunnen scholieren onder schooltijd deelnemen aan verschillende urban sports en arts workshops tijdens de Urban Week. Per kwartaal vindt er één Urban Week plaats op één basis- en één middelbare school.

Hiermee wordt de lijn om urban sports en arts structureel aan te bieden in zowel de wijken als op de scholen voortgezet. Op deze manier kunnen inwoners op een laagdrempelige manier kennismaken met urban. Dit vergroot de zichtbaarheid en zorgt ervoor dat inwoners inzicht krijgen in hoe een urban scene of community werkt, waar er geoefend wordt en wie de contactpersonen, dan wel sleutelfiguren, zijn.

Doelstelling

2.3 De infrastructuur van Cultuur en Erfgoed in Apeldoorn is vitaal en gericht op de toekomst (Fundament)

Onder ons fundament verstaan we het geheel van onze culturele infrastructuur en ons ruimtelijk erfgoed. Het samenspel van organisaties, locaties en huisvesting moet doelmatig en efficiënt zijn. Het culturele- en erfgoedprofiel wordt aangescherpt. We kijken naar het totaal en niet alleen naar de afzonderlijke organisaties. We werken aan de toekomstbestendigheid van ons erfgoed.

Prestaties

2.3.1 In 2025 starten we een onderzoek naar de mogelijkheden voor een aanvullende popzaal voor Apeldoorn dat een groter bereik kan hebben.

We gaan verder onderzoek doen naar de mogelijkheden voor een aanvullende popzaal voor Apeldoorn dat een groter bereik kan hebben.

2.3.2 Het grote verhaal van Apeldoorn is in het schooljaar 2025/2026 opgenomen in het aanbod voor scholen, als onderdeel van de Cultuur en Erfgoededucatie.

Het grote verhaal van Apeldoorn wordt in het schooljaar 2025/2026 opgenomen in het aanbod voor scholen, als onderdeel van de Cultuur en Erfgoededucatie.

2.3.3 Iedere organisatie met meerjarige subsidie heeft in 2025 minimaal één activiteit in wijken of dorpen uitgevoerd

Iedere organisatie met meerjarige subsidie voert in 2025 minimaal één activiteit uit in wijken of dorpen. We zorgen voor een levendiger cultuur- en erfgoedklimaat in Apeldoorn. Daarvoor werken we mee aan de intensivering van de samenwerking tussen onze cultuur- en erfgoedpartners, met elkaar en met andere organisaties binnen de gemeente. En starten we met het vergroten van het cultuuraanbod in de wijken en dorpen en brengen de geschiedenis meer naar onze inwoners toe.

2.3.4 Met geactualiseerde subsidieregelingen op het gebied van cultuur- en erfgoed, hebben we ervoor gezorgd dat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten.

Met geactualiseerde subsidieregelingen op het gebied van cultuur- en erfgoed, zorgen we ervoor dat vraag en aanbod beter op elkaar aansluiten. Het gaat hierbij om de projectenregeling cultuur, de regeling amateurkunst, de impulsregeling Jongerencultuur en het erfgoedfonds. Daar waar nodig worden regelingen aangepast om de doelmatigheid te vergroten, zo volgt een nieuwe aanpak voor de regeling amateurkunst.

2.3.5 In 2025 hebben we de mogelijkheden voor de herbestemming van het Oude Raadhuis en van het Hertzbergerpand onderzocht.

We onderzoeken de mogelijkheden voor de herbestemming van iconische gebouwen in Apeldoorn, zoals het Hertzbergerpand en het oude Raadhuis.

2.3.6 Bij elke ruimtelijke ontwikkeling hebben we voor cultuurhistorische inspiratiekaders voor initiatiefnemers en ontwikkelaars gezorgd.

Hiervoor maken we gefaseerd onze cultuurhistorische (gebieds-)analyses compleet voor het grondgebied van de gemeente. De inspiratiekaders werken als hulpmiddel bij het integreren van erfgoed binnen ruimtelijke plannen. In 2025 starten we fase 1 in 2026 en 2027 volgt fase 2

Doelstelling

2.4 Iedereen kan zijn of haar talent ontwikkelen (Talentontwikkeling)

Apeldoorn wordt meer een gemeente waar talenten, van beginner tot top, elkaar inspireren. Zo versterken we ook het draagvlak voor Cultuur en Erfgoed. Alle kinderen moeten dicht bij huis kunnen deelnemen. We gaan meer jonge professionals aan ons binden en versterken ons profiel van Apeldoorn als stad en gemeente van talentontwikkeling.

Prestaties

2.4.1 We hebben in 2025 drie pilots uitgevoerd om kinderen dicht bij huis uit te dagen actief te worden op het gebied van Cultuur en Erfgoed.

We voeren drie pilots uit om kinderen dicht bij huis uit te dagen actief te worden op het gebied van Cultuur en Erfgoed.

2.4.2 We hebben in 2025 fotografie meer zichtbaarheid gegeven. Onder meer door het instellen van een talentenprijs op het gebied van fotografie.

Er komt in 2025 een talentenprijs voor fotografie. We geven fotografie daarmee meer zichtbaarheid.

2.4.3 We hebben in 2025 onderzocht wat de mogelijkheden zijn tot samenwerken met het MBO- en HBO-onderwijs op het gebied van erfgoedopleidingen.

We gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn tot samenwerken met het MBO- en HBO-onderwijs op het gebied van erfgoedopleidingen.

Doelstelling

2.5. Apeldoorn wordt het grootste buitenpodium van Nederland (buitenbeleving)

De openbare ruimte is bij uitstek de plek voor laagdrempelige toegang tot Cultuur en Erfgoed voor alle inwoners. Als hoofdstad van de Veluwe en met veel groene ruimte hebben we een onderscheidend vertrekpunt dat we meer gaan benutten.

Prestaties

2.5.1. We zorgen in 2025 voor een jaarrond programmering in de buitenlucht, waarbij minimaal eens per maand een programmering plaats vindt.

Hiervoor brengen we de potentiële locaties op het gebied van openlucht-faciliteiten voor buitenoptredens in kaart en verbinden deze aan onze cultuur- en erfgoedpartijen.

2.5.2 Er komen in 2025 minimaal 12 verwijzingen naar het grote verhaal van Apeldoorn in onze buitenruimte bij.

Dit doen we door, samen met onze inwoners, erfgoedverbeeldingen te plaatsen en te zorgen voor verklarende informatieborden en teksten (zoals bij nieuwe straatnaamborden).

2.5.3 We realiseren in 2025 minimaal 4 kunstwerken in de openbare ruimte

We realiseren minimaal 4 kunstwerken in de openbare ruimte

Hoofddoelstelling

3. Onderwijs & Opleiding - Versterkte kansengelijkheid doordat jeugdigen kansen krijgen in het onderwijs.

Elk kind en iedere jongere verdient gelijke kansen. Zijn of haar achtergrond, het opleidingsniveau van ouders of hun financiële situatie mag geen invloed hebben op de schoolprestaties van een kind. In Apeldoorn willen we onze jongeren een fijne jeugd bieden door een omgeving te creëren die uitnodigt om te groeien, te leren en te ontwikkelen. Dit doen we samen met verschillende partners, waaronder kinderopvang en onderwijs. Om te zorgen dat Apeldoornse jeugdigen kansen krijgen in het onderwijs wordt gewerkt aan vier subdoelstellingen. Als eerste gaat er aandacht uit naar het behalen van een startkwalificatie of een passende vervolgstap, hierbij zetten we in op het voorkomen van schooluitval. Daarnaast moet een betere verbinding tussen thuis, school en zorg bijdragen aan het voorkomen van problemen en het geven van betere ondersteuning zodat kinderen (thuisnabij) naar school kunnen blijven gaan. Onze partners uit kinderopvang en onderwijs zien steeds meer jonge kinderen met (een risico op) ontwikkelingsachterstanden. Inzet op het signaleren en bieden van extra ondersteuning van jonge kinderen draagt bij aan meer kansen in het onderwijs en het latere leven. Tot slot is het van belang dat onze schoolgebouwen van goede kwaliteit zijn, zodat zij optimaal bijdragen aan kansen van jeugdigen in het onderwijs.

Doelstelling

3.1 Jeugdigen krijgen meer kansen in het onderwijs, gericht op een startkwalificatie, en waar niet haalbaar, op een voor hen passende vervolgstap

We werken aan de doorontwikkeling naar leerrecht om hiermee toekomstig schoolverzuim te voorkomen. Dit doen wij omdat onderwijs een cruciale rol speelt bij het bieden van gelijke kansen aan alle jeugdigen. Wanneer jeugdigen regelmatig school missen, lopen ze het risico belangrijke leerervaringen en kennis mis te lopen. Daarnaast kan schoolverzuim ook sociale en emotionele gevolgen hebben. Ook is het in het kader van kansengelijkheid belangrijk dat alle jeugdigen toegang hebben tot cultuur en sport. Met onderstaande prestatie onder 3.1.2 wordt extra aandacht besteed aan jeugdigen op achterstandsscholen. Verder zetten we voor 16 en 17-jarige leerlingen waarvoor geen passend schoolaanbod meer is, begeleiding in via Apeldoorn werkt mee. Hiermee vergroten we de kansen op een duurzame uitstroom richting arbeidsmarkt.

Prestaties

3.1.1 In 2025 hebben we het schoolverzuim t.o.v. 2024 verminderd en zijn we samen met onze partners gestart met een meerjarige ontwikkeling om toekomstig verzuim te voorkomen.

Hierbij volgen we de landelijke ontwikkelingen waar meer en meer de beweging gemaakt wordt naar leerrecht. In dit jaar zal binnen het team Leerplicht en Doorstroompunt onderzocht worden op welke manier zij invulling willen gaan geven aan leerrecht en welk proces hierbij hoort. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de beweging van verzuim naar schoolaanwezigheid waarvan de regie bij het Samenwerkingsverband en de schoolbesturen ligt. Door in te zetten op leerrecht en het belang van aanwezigheid op school te benadrukken, kunnen we toekomstig verzuim voorkomen, omdat betrokken leerlingen zich meer verbonden voelen en daardoor meer gemotiveerd zijn om aanwezig te zijn.

3.1.2 Op onderwijsachterstandsscholen in twee wijken is in 2025 het aanbod van cultuur- en sportactiviteiten na school uitgebreid en de mogelijkheid voor inzet op één VMBO-school is onderzocht.

Uit onderzoek blijkt dat toegang tot buitenschoolse kennisbronnen, zoals cultuur en sport, positieve invloed heeft op de sociaal-emotionele ontwikkeling van jeugdigen, stress kan tegengaan en een positieve invloed kan hebben op schoolprestaties. Om deze reden bieden we leerlingen op basisscholen met de meeste achterstanden een rijke schooldag, met na schooltijd een aanbod op het gebied van sport en cultuur. We bouwen hierbij voort op het aanbod dat al op 7 basisscholen staat. We kijken hierbij naar scholen in gebieden waar nog geen naschools aanbod is. Ook binnen het vmbo onderzoeken we de mogelijkheden voor een aanbod buiten de schooltijden. Deze actie volgt uit het Actieplan Preventie Jeugdzorg en Onderwijs

3.1.3 15 jeugdigen waarvoor het behalen van een startkwalificatie niet mogelijk is, zijn in 2025 via Apeldoorn Werkt Mee begeleid naar een passende werkplek.

Door Apeldoorn Werkt Mee open te stellen voor 16- en 17-jarigen, willen we deze jongeren de kans geven om via een passende werkplek een goede aansluiting op de arbeidsmarkt te vinden. Deze openstelling is vooral bedoeld voor jongeren waarvoor momenteel geen passend schoolaanbod beschikbaar is. Waar klasgenoten uitstromen naar een voor hen passend vervolg, is voor deze jongeren geen aanbod tot ze 18 zijn. Ze worden 'opgevangen' door school maar ze kunnen hier geen voldoende passend aanbod krijgen. Door via Apeldoorn Werkt Mee te onderzoeken welke werkplek geschikt is, kunnen naar verwachting 15 jongeren een start maken met een duurzame uitstroom richting de arbeidsmarkt als onderdeel van een sluitende aanpak voor deze jongeren.

Doelstelling

3.2 Er is meer verbinding tussen thuis, school en zorg rondom de jeugdige

In Nederland, maar ook in Apeldoorn, zien we al een aantal jaar een toename van vraagstukken rondom de ontwikkeling van jeugdigen. Soms hebben deze vraagstukken te maken met de omstandigheden thuis, bijvoorbeeld op het gebied van armoede, zorgbehoefte of de Nederlandse taal. Een stabiele thuissituatie en een hoge betrokkenheid van ouders zijn belangrijke succesfactoren voor de leerprestaties van jeugdigen. Maar er zijn ook andere omstandigheden die van invloed zijn op de ontwikkeling en de leerprestaties van de jeugdige. Deze ontwikkeling zien we ook in het onderwijs terug. Zo zijn er meer jeugdigen met een jeugdzorgindicatie. Ook zien we meer jeugdigen die gedeeltelijk of niet naar school gaan. En we zien een hoog aantal verwijzingen naar het Voortgezet Speciaal Onderwijs. Deze vraagstukken vragen om meer samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg, maar ook een preventieve aanpak zodat kleine problemen klein blijven. Via onderstaande prestaties dragen we bij aan een betere verbinding.

Prestaties

3.2.1 In 2025 hebben we de verbinding tussen thuis, school en zorg op alle basisscholen zonder achterstanden verbeterd, bijvoorbeeld door inzet van School Maatschappelijk Werk

In de Hervormingsagenda staat dat juist op school ondersteuning eraan kan bijdragen dat kleine problemen klein blijven. Vanuit het Actieplan Preventie Jeugdzorg en Onderwijs verbeteren we de verbinding tussen thuis, school en zorg door extra inzet van de brugfunctionaris op alle basisscholen. Door vroegtijdig problemen te signaleren en daar wat aan te doen én ouders te betrekken bij de school krijgen meer kinderen de kansen die ze verdienen. Door deze inzet hebben in 2025 alle scholen in PO- en VO een verbeterde verbinding. De inzet van deze ondersteuning zal waar mogelijk collectief worden ingezet en waar nodig individueel.

3.2.2 In 2025 is het onderwijs-zorglandschap van Apeldoorn in beeld en werken we toe naar passende onderwijszorgarrangementen, waardoor het aantal thuiszitters afneemt

Het aantal thuiszitters in Apeldoorn en/of leerlingen die in zorg zitten en daarom niet naar school gaan, ligt landelijk en in Apeldoorn hoog. Daarom starten we in 2024 om het onderwijs- en zorglandschap goed in kaart te brengen en geven we hier vervolg aan in 2025. Zo onderzoeken we welke ondersteuning er vanuit het onderwijs geboden kan worden om leerlingen onderwijs te kunnen blijven bieden, welk zorgaanbod er is om leerlingen weer terug te leiden naar school wanneer ze uitgevallen zijn en maken we scherp wat de verdeling van verantwoordelijkheden is tussen gemeente en onderwijs binnen het onderwijs-zorglandschap. Daarnaast kijken we met de onderwijspartijen of de ondersteuning in het onderwijs en het zorgaanbod dekkend is. Ook bepalen we welke inzet er (verder) nodig is om thuiszitters terug te dringen.

Doelstelling

3.3 Verspreid over de stad en de dorpen hebben we meer kwalitatief goede schoolgebouwen.

We investeren in toekomstbestendige schoolgebouwen die passen bij de wijk of dorp en die zoveel mogelijk duurzaam worden gebouwd. Kwalitatief goede schoolgebouwen kunnen een centrale rol spelen als maatschappelijk middelpunt in de wijk of het dorp. Deze gebouwen dragen bij aan kansengelijkheid en inclusiever onderwijs door samen te werken met partners voor onderwijs, opvang, jeugdzorg, en sport en cultuur in en om het schoolgebouw. Het streven naar gelijke kansen in het onderwijs vereist dat alle jeugdigen gelijke toegang hebben tot een goede onderwijsomgeving, ongeacht hun achtergrond of locatie.

Prestaties

3.3.1. De vernieuwde uitvoeringsagenda van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) met een looptijd van vier jaar (en doorkijk naar de volgende twaalf jaar) is conform planning uitgevoerd

Eind 2024 is het vernieuwde Integraal Huisvestingsplan 2024-2039 (IHP) vastgesteld. Dit plan bevat een uitvoeringsagenda waarin duidelijk wordt aangegeven welke projecten zullen starten als gevolg van het IHP. In het IHP worden concrete afspraken gemaakt om meer sturing te geven aan onderwijshuisvestingsprojecten, inclusief een meerjarig investeringsprogramma. Dit moet leiden tot de ontwikkeling van goede, duurzame en toegankelijke schoolgebouwen, waarbij projecten tijdig worden afgerond.

3.3.2 In 2025 is een project van het voorgaande IHP opgeleverd.

In 2025 wordt het project De Sjarf opgeleverd als onderdeel van het voorgaande IHP. Deze oplevering markeert het begin van geplande verbeteringen voor de komende jaren. Het project draagt direct bij aan de verbetering van de leeromgeving en het onderwijsaanbod in de wijk. Bovendien voldoet het onderwijsgebouw aan ambitieuze duurzaamheidsstandaarden als een energieneutraal gebouw.

3.3.3 In 2025 zijn de projecten conform het IHP gestart en uitgevoerd.

Het gaat om de volgende projecten:

Primair onderwijs (PO):

- Hertog van Gelre • De Wegwijzer • Spitsbergen
- Meester Lugtmeijer • De Emmaschool

Voortgezet Onderwijs (VO):

- De Koninklijke Scholengemeenschap
- Gymnasium Apeldoorn

Binnen het primair onderwijs (PO) wordt in 2025 gekeken naar een intensieve samenwerking en het onderzoeken van de mogelijkheden om te komen tot een integrale wijkvoorziening. Dit is van toepassing op de scholen De Wegwijzer, Spitsbergen, Meester Lugtmeijer en De Emmaschool.

Daarnaast start in 2025 de definitiefase, dit van de projecten die in 2024 zijn begonnen met de initiatiefase. Het gaat om de volgende projecten:

- Prinses Juliana, • De Poort • De Tweede Stee • Prinses Margriet
- Ichtus • De Prinsenhof • Het Hofpark • Koningin Wilhelmina
- Rietendak • Sterrenschool

Doelstelling

3.4 Meer jonge kinderen met een risico op ontwikkelachterstanden hebben de kans op een goede start in het basisonderwijs door passende ondersteuning.

Om kansengelijkheid te bewerkstelligen is inzet op het jongste kind noodzakelijk. Wij zien steeds met jonge kinderen met (een risico op) ontwikkelingsachterstanden. Hoe eerder deze jeugdigen in beeld zijn en extra uitdaging en ondersteuning krijgen aangeboden, hoe beter hun kansen zijn in het onderwijs, maar later ook op de arbeidsmarkt. Vanuit onderstaande prestaties wordt bijgedragen aan het versterken van de kansengelijkheid. In 2024 gaan verder onderzoeken of en hoe we de effectiviteit van inzet op ontwikkelachterstanden het beste kunnen meten aanvullend op de indicatoren zoals genoemd bij de prestaties

Prestaties

3.4.1 100% van de kinderen op de voorscholen laat in 2025 een groei zien waardoor hun achterstanden worden verkleind

Met de monitor VVE (voor- en vroegschoolse educatie) brengen we jaarlijks de ontwikkeling van de VVE peuters van 2 tot 4 jaar in beeld op het gebied van taal, ontluikend rekenen, motoriek en sociaal emotionele ontwikkeling.

3.4.2 In 2025 maken 90 kinderen, van ouders met inkomen tot 130% van het sociaal minimum, met ondersteuning van de gemeente gebruik van kinderopvang

Uit onderzoek blijkt dat vanaf 2 jaar deelname aan universele kinderopvang positief bijdraagt aan de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen op middellange en lange termijn, met de sterkste positieve effecten voor kinderen die opgroeien in kansarme situaties. In 2024 zetten we in op preventie, door meer peuters uit gezinnen in armoede de kans te geven zich in een ontwikkelrijke omgeving voor te bereiden op het basisonderwijs. Op dit moment hebben we budgettair ruimte voor 90 kinderen. Hiermee verminderen we voor meer leerlingen achterstanden bij start van het basisonderwijs. Deze actie volgt uit het Actieplan Preventie Jeugdzorg en Onderwijs.

Hoofddoelstelling

4. Gezondheid - De gezondheid van alle inwoners is toegenomen.

We streven ernaar dat de algehele gezondheid van Apeldoorn verbetert, zowel fysiek als mentaal. Hiervoor nemen we maatregelen om ziekte en aandoeningen te voorkomen. 'Gezond leven' staat niet op zichzelf en heeft betrekking op veel verschillende aspecten die van invloed zijn op welzijn en gezondheid (van sociaal netwerk tot passende huisvesting). Er komt steeds meer aandacht voor leefstijl en dat is ook nodig omdat de cijfers laten zien dat roken en alcoholgebruik weer licht toenemen, met name onder jongeren. Het aantal inwoners met overgewicht blijft groot en neemt licht toe.

Doelstelling

4.1 Zowel kinderen als volwassenen hebben een gezonde leefstijl

We streven ernaar dat de algehele gezondheid van Apeldoorn verbetert, zowel fysiek als mentaal. Hiervoor nemen we maatregelen om ziekte en aandoeningen te voorkomen. 'Gezond leven' staat niet op zichzelf en heeft betrekking op veel verschillende aspecten die van invloed zijn op welzijn en gezondheid (van sociaal netwerk tot passende huisvesting). Er komt steeds meer aandacht voor leefstijl en dat is ook nodig omdat de cijfers laten zien dat roken en alcoholgebruik weer licht toenemen, met name onder jongeren. Het aantal inwoners met overgewicht blijft groot en neemt licht toe.

Gezamenlijk met de gemeenten in de regio Midden IJssel Oost Veluwe is een regiobeeld opgeleverd voor IZA (Integraal Zorg Akkoord) wat een actueel inzicht geeft in gezondheidssituatie in de Regio. Dit regiobeeld wordt vertaald in een regio-plan, welke voor het einde van 2023 klaar zal zijn. Tevens heeft de gemeente een plan van aanpak voor GALA (Gezond en Actief Leven Akkoord) opgesteld, waarbij de aandacht ligt op preventie, dit is een lokaal plan, maar met linken naar de opgaven en afspraken van het regioplan.

Prestaties

4.1.1 In 2025 zijn er vijf locaties bijgekomen waar inwoners kunnen deelnemen aan bewegingsactiviteitentent opzichte van 2024.

In 2025 gaan we samen met de wijken kijken naar waaraan behoefte is als het gaat om locaties en bewegingsactiviteiten. Locaties zijn namelijk alleen succesvol als het gedragen is door de wijk/ buurt en partnerorganisaties die er gebruik van willen maken. In de ene wijk zal dit een KWIEK route zijn, in een andere een locatie voor Golden Sports of de vitality club. We zijn tevreden als meer inwoners meedoen met beweegactiviteiten omdat het aanbod aansluit bij de interesse.

Het aantal locaties waar nieuwe beweegactiviteiten starten zegt indirect iets over het aantal inwoners dat meedoet omdat we pas aanbod zoals een KWIEK route, Golden Sports of Vitality Club o.i.d. gaan starten als er toekomstige deelnemers 'in beeld' zijn.

4.1.2 In 2025 zijn er minimaal 250 inwoners via een beweegmakelaar toegeleid naar sport- en beweegaanbod

Op basis van de huidige capaciteit verwachten we dat in 2025 200 inwoners naar sport- en beweegaanbod worden toegeleid. In 2025 wordt er extra capaciteit voor beweegmakelaars ingezet ten behoeve van valpreventie, dit zal zorgen voor een verwachte grotere toename.

4.1.3 In 2025 zijn er nieuwe interventies ingezet om een gezonde leefstijl voor het jonge kind (0-4) te bevorderen

Er zijn in 2024 goede contacten gelegd met de kinderopvang o.a. door de start op de peutervierdaagse. Deze peutervierdaagse zetten we voort en i.s.m. de opvang en ouders kijken we naar overige inzet op gezond eten en bewegen. Er zijn in ieder geval materialen beschikbaar voor de opvang in de vorm van kleurplaten e.d. We starten ook de pilot Baby Groente Tas.

4.1.4 In 2025 is er een ketenaanpak overgewicht en obesitas voor kinderen, inclusief monitoring en evaluatie op resultaten.

In 2025 zijn er duidelijke afspraken over de keten en een samenwerkingsovereenkomst en zal de keten in werking gaan.

4.1.5 In 2025 heeft Apeldoorn een leefstijlloket waardoor zorg en preventie/welzijn elkaar goed weten te vinden en er beter gebruik wordt gemaakt van het preventieve aanbod.

Onder leiding van een projectleider werken verschillende partners samen aan de opzet van een leefstijlloket en wordt er een leefstijlmakelaar geworven. In 2024 is er een pilot en op basis van de uitkomsten van de pilot wordt het leefstijlloket in 2025 volledig neergezet. Het loket werkt ondersteunend aan Samen055, daar waar nodig kan een medewerker van Samen055 doorverwijzen naar het leefstijlloket, waar bij de 'leefstijlmakelaar' de specialist is op het gebied van de gezonde leefstijl thema's, waar de medewerker van Samen055 dit niet hoeft te zijn. Voorbeelden dit preventieve aanbod is hulp bij stoppen met roken, verantwoord alcoholgebruik, bereiken van een gezond gewicht en voldoende bewegen.

Doelstelling

4.2 Er zijn minder gezondheidsachterstanden en meer gelijke kansen op het gebied van gezondheid voor alle inwoners van Apeldoorn.

Gezondheidsachterstanden verwijzen naar ongelijkheden in gezondheidsresultaten tussen verschillende bevolkingsgroepen, waarbij sommige groepen systematisch slechtere gezondheidsuitkomsten ervaren dan andere.

Mensen met een lager opleidingsniveau leven gemiddeld vier jaar korter en krijgen ruim 14 jaar eerder te maken met een slechtere gezondheid dan hoogopgeleiden. Zij hebben meer kans op risicofactoren zoals overgewicht, roken en overmatig alcoholgebruik. Daarnaast lopen zij ook meer risico op soa's, hiv en ongeplande zwangerschappen en halen zij minder vaak vaccinaties in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma. Mensen die arm zijn, schulden hebben, problemen hebben met huisvesting, eenzaam of werkloos zijn, hebben meer kans op een slechtere gezondheid. Taalbarrières en verschillende sociaal-culturele waarden kunnen een gezonde levensstijl of gezondheidszorg moeilijker maken. Het doel is om ervoor te zorgen dat alle inwoners van Apeldoorn, ongeacht hun achtergrond of omstandigheden, gelijke kansen hebben om een goede gezondheid te bereiken en te behouden.

Prestaties

4.2.1 Aanvullend op andere beweegregelingen, zoals het beweegaanbod in Regelrecht, maken in 2025 meer dan 100 en maximaal 250 inwoners met een laag inkomen gebruik van de sport en beweegregeling bij Malkander.

De beweegregeling heeft een betere bekendheid gekregen bij inwoners met een laag inkomen. Tevens weten beweegmakelaar en leefstijlmakelaar inwoners hiernaar toe door te verwijzen, evenals de GLI-aanbieders.

4.2.2 In 2025 hebben tien OAB, Reg+ en Speciaal onderwijs scholen extra ondersteuning gehad op een gezonde leefstijl

In overleg met de directeurs van OAB-scholen (onderwijs-achterstanden beleid) is opgehaald wat de behoeften waren. Op basis hiervan is een plan gemaakt, waarbij o.a. meer inzet op bewegen en gezonde voeding gaat worden gerealiseerd in 2025 i.s.m. Accres.

4.2.3 In 2025 hebben we met 15 tot 20 ouders gesproken om een verbeterd inzicht te krijgen in de behoeften van kwetsbare ouders ter versterking van de Ketenaanpak Kansrijke start.

Vanuit Kansrijke start participeert Apeldoorn in de aanpak Ouders, opvoeden en kinderen in balans. Door middel van spiegelgesprekken met ouders proberen we meer inzicht te krijgen in de behoeften van ouders tijdens de eerste 1.000 dagen.

4.2.4 In 2025 hebben we 75 inwoners en 50 professionals met acties vanuit Kansrijke Start bereikt.

Met het vroegtijdig signaleren van risico's en kwetsbaarheden en aanbieden van een interventie krijgen meer ouders en kinderen een kansrijke start of worden onbedoelde en ongewenste zwangerschappen voorkomen.

Hoofddoelstelling

5. Gezondheid - Een stevig vangnet met verbinding naar de sociale basis voor alle inwoners die dat nodig hebben

Pas als inwoners geen eigen oplossingen kunnen vinden en de algemene voorzieningen niet passend zijn, zetten we maatwerkvoorzieningen in. Door te werken aan goede voorzieningen in de buurt spannen we ons in om het beroep op het gemeentelijke maatwerkvoorzieningen zo klein mogelijk te houden. De noodzakelijke maatwerk ondersteuning sluit zoveel mogelijk aan bij de identiteit en de levenswijze van deze inwoner en kent verschillende vormen. Zo verstrekken we hulpmiddelen die bijdragen aan de zelfstandigheid, individuele begeleiding gericht op herstel of bestending. Vaak gaat het om een combinatie van verschillende voorzieningen, waarbij altijd eerst wordt gekeken naar wat iemand zelf kan, al dan niet met behulp van het sociale netwerk en de inzet van algemene voorzieningen. We zorgen ervoor dat inwoners zo lang mogelijk in de eigen woonomgeving kunnen blijven. Als thuis wonen niet mogelijk is, zorgen we voor opvang, verblijf of een beschermde woonplek.

Doelstelling

5.1 De houdbaarheid, toegankelijkheid en passendheid van WMO- en Jeugdvoorzieningen zijn verbeterd.

Apeldoorn heeft relatief meer inwoners met een maatwerk arrangement WMO dan gemiddeld in Nederland en andere grote gemeenten. Dit is mede te verklaren door de relatief hoge vergrijzing in onze gemeente.

Het gemiddeld aandeel jongeren met jeugdzorg in de regio ligt rond de 13%, vergelijkbaar met het gemiddelde in Nederland. Het is van belang de zorg zo licht als mogelijk maar zo zwaar als nodig is aan onze inwoners aan te bieden. Hierdoor kunnen we de noodzakelijke zorg bieden aan de mensen die dat het hardst nodig hebben. Hiermee doen we een zwaarder beroep op onze voorliggende voorzieningen.

Prestaties

5.1.1. In lijn met de opgave vanuit de Hervormingsagenda maken er in 2025 minimaal 90 jeugdigen minder gebruik van begeleiding individueel ten opzichte van 2023 (1652 jeugdigen in 2023)

Daarnaast gaan we verder met de eind 2024 ingezette acties om de kostenoverschrijding te dempen. Dit betreft o.a. extra inzetten op de beoordeling van verlengingsaanvragen en het uitbreiden van regie, specifiek op jeugdigen met 5 indicaties of meer.

5.1.2. In 2025 wordt de samenwerking die in 2024 is aangegaan met de tien gecontracteerde aanbieders voor Beschermd Thuis verder structureel vormgegeven.

In 2025 gaan we zowel strategisch als operationeel periodiek overleg vormgeven om onze samenwerking te versterken. Deze overleggen zullen zich richten op het leggen van onderlinge relaties, het werken aan relevante thema's zoals het opzetten van een avond- en nachtdienst, en het gezamenlijk optreden bij casuïstiek. Daarnaast zorgen we voor voortdurende betrokkenheid en gezamenlijke actie van alle stakeholders.

5.1.3 In Apeldoorn streven we ernaar om 100 inwoners met een beschermd wonen indicatie succesvol te begeleiden vanuit een beschermd wonen setting naar een thuissituatie met passende begeleiding in de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december

Dit gaan we realiseren door bestaande prestatieafspraken met de woningcorporatie in de vorm van de opstapregeling te verbeteren en te continueren en aanbieders projectmatig te motiveren om bestaand vastgoed om te zetten naar zelfstandige woonvormen. Op basis van de prestatieafspraken met woningbouwcorporaties in Apeldoorn via de opstapregeling is er jaarlijks ruimte voor circa 95 woonplekken voor inwoners die intramuraal wonen en uitstromen naar een zelfstandige woning. Aangezien een deel van deze woningen naar andere groepen gaat (zoals jeugdigen die 18 jaar worden), schatten we dat ongeveer 75 woningen beschikbaar zullen zijn voor inwoners die van beschermd wonen naar beschermd thuis verhuizen. Bestaande aanbieders hebben vastgoed dat overbodig kan worden als cliënten de overstap naar zelfstandig wonen maken. Dit vastgoed kan worden omgevormd tot woonoplossingen voor beschermd thuis, wat naar schatting ongeveer 25 extra woonplekken oplevert. Gezien deze factoren lijkt een uitstroom van 100 cliënten met een beschermd wonen indicatie naar beschermd thuis in 2025 een realistisch doel. Deze schatting is echter voorzichtig, gezien de onzekerheden op de woningmarkt. We blijven in nauw contact met woningbouwcorporaties en andere betrokken partijen om de afstemming te optimaliseren en de uitstroombmogelijkheden te maximaliseren.

5.1.4 Eind 2025 zijn de voorbereidingen voor de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage Wmo (ivb) afgerond en gereed zodat deze per 1 januari 2026 kan worden ingevoerd.

We hebben alle voorbereidingen getroffen zodat we gereed zijn voor de invoering van de ivb per 1 januari 2026:

- Zowel de toegang als de backoffice is voldoende toegerust (in informatie, systemen en processen) voor de invoering van de nieuwe eigen bijdrage systematiek
- Lokaal beleid wordt waar dat nodig is aangepast op de gewijzigde wet- en regelgeving (dit is nog afhankelijk van de wet waarover in april 2025 een definitief besluit wordt genomen)

5.1.5. In 2025 hebben we de lokale inkoop van de Wmo-maatwerkvoorziening Huishoudelijke Hulp succesvol afgerond zodat de toegang deze voorziening kan blijven indiceren

De inkoopleidraad is afgerond in 2024. Met dit kader gaan we in 2025 de inkoop verder uitwerken zodat we de volgende ambities realiseren in 2026:

- Het creëren van een overzichtelijker zorglandschap voor inwoners en professionals.
- Het vormgeven van lokaal strategisch partnerschap met minder aanbieders.
- Het realiseren van een kwalitatief toereikend en dekkend aanbod
- Het stimuleren van samenwerking tussen zorgaanbieders en lokale wijkteams

5.1.6 In 2025 hebben we de regionale inkoop van de Wmo-maatwerkvoorzieningen: Begeleiding Groep, Werkt Mee en Begeleiding Individueel succesvol afgerond zodat de toegang deze voorzieningen kan blijven indiceren.

De inkoopstrategie is afgerond in 2024. Met dit kader gaan we in 2025 de inkoop verder uitwerken zodat we de volgende ambities realiseren in 2026:

- Het creëren van een overzichtelijker zorglandschap voor inwoners en professionals.
- Het vormgeven van lokaal strategisch partnerschap met minder aanbieders.
- Het stimuleren van wijkgerichte samenwerking (Wijkteams Samen055).
- Inzet op preventie.

5.1.7 We hebben de regionale inkoop van de Jeugdhulpvoorzieningen succesvol afgerond in 2025 zodat de toegangen deze voorzieningen kunnen blijven indiceren.

De inkoopstrategie brengen we in 2025 verder ten uitvoer. Deze strategie stellen we op in de context van de scenario's die begin 2025 worden aangeboden om de jeugdzorg financieel houdbaar te houden.

5.1.8 Het aantal unieke jeugdigen in kleinschalige woonvormen van 3 milieu verblijf en Jeugdzorgplus stijgt met 67% in 2025 ten opzichte van 2024

In Apeldoorn wordt een kleinschalige woonvorm voor 2 x 4 jeugdigen geopend zodat jeugdigen dichtbij hun gezin, school en sportvereniging kunnen opgroeien. Samen met de Zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe wordt beleid ontwikkeld over kleinschalige woonvormen. Het aanbod van kleinschalige woonvormen en de alternatieven voor gesloten jeugdzorg worden geïnventariseerd. Hierdoor is duidelijk welke woonvormen er zijn en welke nodig zijn in Apeldoorn. Tevens wordt voor het verblijf in een kleinschalige woonvorm een reëel tarief vastgesteld.

5.1.9 Het aantal doorplaatsingen van een jeugdige in 3 milieu en jeugdzorgplus daalt op peildatum 1 oktober 2025 met 75% ten opzichte van 2024.

Het uitgangspunt van de essentiële functies jeugdzorg (de hoog specialistische jeugdzorg) is dat er géén jeugdigen meer worden doorgeplaatst naar een ander aanbieder. De behandelingen van de SGGZ, LVB en verslavingszorg komen juist naar de jeugdige toe en zorgen dat tijdens verblijf de behandeling plaatsvindt. De bovenregionale inkoop van de essentiële functies jeugdzorg is per 2026 geregeld. De essentiële functies bestaan uit 'zwaar verblijf' Jeugdzorgplus en 3 milieuvorzieningen. In de Zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe is er een aanbod voor 3-milieuvorzieningen, deze aanbieders gestimuleerd om gezamenlijk verblijf met behandeling te organiseren zodat jeugdigen niet door geplaatst hoeven te worden.

Doelstelling

5.2 De positie van kwetsbare groepen is verbeterd

Wij zetten ons in om huiselijk geweld te voorkomen, vroegtijdig te signaleren, terug te dringen, te stoppen en de schade van geweld te beperken.

Prestaties

5.2.1. Er is in 2025 een daling van het aantal ondertoezichtstellingen (OTS) met als doelstelling een daling van 25% in 2029 t.o.v. 2024.

In de toekomsttuinen werken we aan een nieuwe aanpak met als doel eerder gezinnen te helpen en zo ondertoezichtstelling (OTS) te voorkomen.

5.2.2 In 2025 is er een daling van het aantal herhaalde meldingen bij Veilig Thuis met in 2029 een daling van 25% t.o.v. 2024.

Wij blijven doorgaan met onze aanpak om de wijkconsulenten Samen055 te scholen in het werken volgens de visie gefaseerd samenwerken voor veiligheid en op die manier de cirkel van geweld te doorbreken. Veilig Thuis rapporteert halfjaarlijks over het aantal meldingen

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen

72. Actualisatie prognose WMO inclusief kostprijsonderzoek

Op grond van demografische ontwikkelingen (dubbele vergrijzing), de uitkomst van het kostprijs onderzoek reële tarieven en rijksbeleid (o.a. gedempte groei verpleeghuisbedden) stijgen in de komende jaren zowel de prijs- als volumecomponent (aantal inwoners met een voorziening) meer dan eerder geraamd. Dit vergt een aanvullend budget. Bij de bepaling van de volumegroei houden we al rekening met een gedeeltelijke demping van het financiële effect vanwege het mogelijk terugdraaien van de afgevlakte groei van de verpleeghuizen bedden zoals opgenomen in het Hoofdlijnenakkoord. Ook het voornemen van het rijk om het abonnementstarief per 1 januari 2026 af te schaffen en weer een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren hebben we verwerkt. Dit bovenop de taakstelling van ruim € 2 miljoen die hiervoor al in de begroting is opgenomen.

Benodigd budget

2025: € 1.870.000

2026: € 2.674.000

2027: € 3.351.000

2028: € 6.975.000 (s)

73. Actualisatie prognose Jeugd

Het budget Zorg in Natura Jeugd is aangepast aan de nieuwe ontwikkelingen:

- Uitkomst kostprijsonderzoek reële tarieven;
- Verwerken demografische ontwikkeling nieuwe jaarschijf;
- Extra kosten Jeugdbescherming (tarieven landelijk hoger vastgesteld);
- Invoering essentiële functies / kleinschalige woonvoorzieningen.

Hierdoor stijgen in de komende jaren zowel de prijs- als volumecomponent. Dat vergt extra budget. Deze ontwikkelingen vinden plaats in de context van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd waarvan de insteek is om de kosten van de Jeugdzorg via een pakket aan maatregelen terug te dringen en kwaliteit in de Jeugdzorg te vergroten. De korting die het Rijk hiervoor op de Algemene Uitkering doorvoerde, is vertaald in een taakstelling voor Apeldoorn die oploopt naar € 7,5 miljoen. Deze taakstelling is opgenomen in de begroting en dient nog ingevuld te worden. Dit betreft een gezamenlijke opgave voor het Rijk, de gemeente en de zorgaanbieders waarbij de gemeenten op de inspanning worden beoordeeld.

In de Turap 2024 is een tekort op het budget Jeugdzorg vermeld van € 6,7 miljoen. Er zijn korte termijn maatregelen ingevoerd om de kostenstijging te dempen. Daarnaast wordt begin 2025 een aantal scenario's opgeleverd die moeten bijdragen aan de (financiële) houdbaarheid van het jeugdzorgstelsel. Hiermee spannen wij ons in om de doorwerking van deze overschrijding naar 2025 en verder te voorkomen. In het budget 2025 en verder is met dit bedrag dan ook geen rekening gehouden.

Benodigd budget

2025: € 4.248.000
2026: € 4.371.000
2027: € 6.391.000
2028: € 9.439.000 (S)

74. Actualisatie en herstel indexatie budgetten onderwijshuisvesting

De hoge kostenstijging in de afgelopen jaren is onvoldoende verwerkt in de voeding van de reserve onderwijshuisvesting doordat die voor het onderdeel prijsstijging “bevroren” was op 2,5% per jaar. Dit terwijl over de afgelopen twee jaar de kostenstijging ruim 12% was. We passen de voeding daar nu op aan.

Benodigd budget

Structureel € 1,4 miljoen

75. Veiligheidscentrum

Met de bouw van het Veiligheidscentrum aan de Matenpoort verbeteren we de brandweezorg voor met name het noordoostelijke deel van Apeldoorn en garanderen we de brandweezorg voor de inwoners van Apeldoorn. Ook in de toekomst wanneer Apeldoorn verder groeit. Vanuit het Veiligheidscentrum wordt de basisbrandweezorg voor het stedelijk gebied van Apeldoorn centraal verzorgd, met ondersteuning van de vrijwilligersposten in Beekbergen en Ugchelen. De algemene dekking van de brandweezorg stijgt bij het centrale éénpostmodel significant ten opzichte van de huidige situatie. De brandweer is in staat om bij het overgrote deel van de uitrukken op tijd te komen.

Benodigd budget

2025: € 3.200.000
2026: € 1.000.000
2027: € 1.000.000
2028: € 650.000 (S)

76. Vervangende nieuwbouw 5 brandweerkazernes

De brandweerkazernes in Hoog Soeren, Loenen, Klarenbeek, Hoenderloo en Ugchelen zijn aan vervanging toe. Vier van deze kazernes bereiken het einde van de technische levensduur in 2024/2025, de post in Hoenderloo in 2029. De VNOG heeft een blauwdruk voor de nieuwbouw van brandweerkazernes ontwikkeld, die voldoet aan de laatste wet en regelgeving. Uit deze eerste inventarisatie is gebleken dat de blauwdruk voor de nieuwbouw van een brandweerkazerne op het merendeel van de locaties niet past. Vanaf 2027 ontstaan er kapitaallasten.

Benodigd budget

Exploitatie

2027: € 325.000 + PM

2028: € 565.000 + PM

De geraamde investering voor de jaren 2025 t/m 2028 bedraagt € 20 miljoen.

84. 80 jaar vrijheid

Bij het vaststellen van de MPB 2024-2027 heeft uw raad de motie 'Niet vergeten door te blijven herdenken' aangenomen. Hierin wordt ons college onder meer gevraagd om een overzicht op stellen van de plannen en de daarbij behorende kosten voor het herdenken van 80 jaar vrijheid in 2025. Dit is één van de voorstellen onder onontkoombaar. De kosten hiervoor ramen wij op € 1.085.000. Om de voorbereiding vroegtijdig te kunnen starten is hiervoor in 2024 € 268.000 nodig. De overige € 817.00 valt in 2025.

Benodigd budget

2025 € 817.000

2. Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp

2a. Actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs

Het doel van het Actieplan is in aanvang het bieden van een duurzame lijn. Preventie betekent investeren met als doel (zware) zorg in de toekomst voorkomen, dit vraagt om een langdurige inzet en daarmee financiering. Met incidentele inzet wordt dat effect niet bereikt. Daarnaast vraagt de Hervormingsagenda Jeugd om structurele investering in preventie en de sociale basis, om daarmee te kunnen sturen op de kosten jeugdzorg. Willen we een financieel houdbaar jeugd(zorg) stelsel voor elkaar krijgen, dan is het van wezenlijk belang om – naast sturing binnen de geïndiceerde zorg - in te zetten op preventie.

Benodigd budget

2026: € 1.742.000

2027: PM

2028: PM

2b. Urban Sports & Arts

Een kwartiermaker heeft in de afgelopen jaren de urban scene verkend en een netwerk gecreëerd vanuit de scene zelf, van waaruit initiatieven (klein en groot) verder vorm kunnen worden gegeven. Door de kwartiermaker is daarmee een goede basis gelegd om aan het potentieel van urban recht te doen en verder te ontwikkelen.

In de begroting zijn er, tot en met 2025, incidenteel middelen beschikbaar. Voortzetting door de inzet van een aanjager urban sports & arts – een bruggenbouwer tussen de scene en de gemeente - is voor de komende jaren noodzakelijk om voort te bouwen op de basis die de kwartiermaker heeft gelegd. Voorgesteld wordt om het incidentele budget structureel te maken vanaf 2026.

Benodigd budget

2025:

2026: € 50.000 (S)

2e. Voortzetten preventieve activiteiten IZA/ GALA

In het Gezonde en Actief Leven akkoord (GALA) staat een gezonde leefwereld en een beweging naar de voorkant centraal. Het Integraal Zorg Akkoord (IZA) sluit veelal aan op het GALA en benadrukt daarbij nog dat de zorg toegankelijk moet zijn voor iedereen, waarbij wordt ingezet op gezondheid en welzijn door middel van preventie en ondersteuning. Met het Actieplan Preventie & Gezondheid geven we grotendeels uitvoering aan de ambities aan eerder genoemde akkoorden. Vanuit de Brede SPUK GALA en het actieplan Preventie & Gezondheid hebben we voor de periode tot en met 2026 tijdelijke middelen die we inzetten conform GALA verplichtingen (o.a. de niet vrijblijvende inrichting Ketenaanpakken) en doen we investeringen op het gebied van preventie.

Om de actiepunten uit het bestuursakkoord te kunnen realiseren wanneer de rijksmiddelen na 2026 (mogelijk of deels) ophouden, zijn deze middelen nodig om de ingezette succesvolle preventieactiviteiten voort te kunnen zetten.

Benodigd budget

2027: € 500.000

2028: € 500.000

2f. Welzijn, uitbreiding welzijnswerk/ uitbreiding jongerenwerk

Een sterk en betrokken Apeldoorn waar iedereen ertoe doet. Dat is het vertrekpunt in het coalitieakkoord op het thema 'Samenleving en welzijn'. We werken aan een sterke sociale basis, waardoor Apeldoorners mee kunnen doen aan de samenleving op een manier die bij hen past. Bovendien is voorkomen beter dan genezen en preventie is één van de belangrijkste elementen van onze aanpak. Het versterken van de welzijnsaanpak is hierin een belangrijke pijler. Je als individu verbonden voelen met je omgeving, naar elkaar omkijken en voelen dat je er mag zijn en meedoen op een manier die bij je past, daar gaat het om. Welzijnswerk in de vorm van jongerenwerk, ouderenwerk, basisontmoetingsplekken, buurtwerk, opbouwwerk en vrijwilligerswerk zijn belangrijke bouwstenen van onze sociale basis. De afgelopen jaren zijn deze voorzieningen te zeer verschaald.

Door meer in te zetten op welzijn krijgen we problematiek eerder in beeld en kunnen daarop vroegtijdig anticiperen. We gaan ervan uit dat deze aanpak een positieve invloed heeft op het beroep op maatwerk / het sociale vangnet waarmee we de trend van oplopend gebruik en bijbehorende kosten (met name in de jeugdzorg) in positieve zin beïnvloeden en zorgen dat zorg toegankelijk blijft voor degenen die het echt nodig hebben. We kijken welke rol onze partners daarbij hebben en hoe we de rolverdeling ook zo optimaal mogelijk vorm kunnen geven.

In de MPB 2023-2026 hebben we voor extra inzet op jongerenwerk en welzijn jaarlijks € 1,0 miljoen extra budget opgenomen t/m 2026. We verlengen dit bedrag nu m.i.v. 2027. Daarnaast hebben we het budget geactualiseerd op o.a. nieuwe indexatie wat de aanvullende bedragen verklaart in de jaren 2025 en 2026.

Benodigd budget

2025: Welzijnswerk	€ 46.000
Jongerenwerk	€ 72.000
2026: Welzijnswerk	€ 68.000
Jongerenwerk	€ 105.000
2027: Welzijnswerk	€ 491.000
Jongerenwerk	€ 740.000
2028: Welzijnswerk	€ 515.000
Jongerenwerk	€ 777.000

2g. Inclusie en toegankelijkheid

In de afgelopen jaren is de inclusieagenda vastgesteld en is voortvarend uitvoering gegeven aan de diverse in deze agenda opgenomen activiteiten. Gebleken is dat het noodzakelijk is een aantal activiteiten structureel voort te zetten. We verhogen in de jaren 2025 en 2026 het eerder toegekende budget om de volgende activiteiten te kunnen uitvoeren:

- € 135.000 t.b.v. inzet intermediairs als “tolk” en culturele brug bij gesprekken op scholen tussen professionals en ouders/leerlingen. In 2023 zijn op deze wijze meer dan 2000 gesprekken begeleid en de vraag is groter dan het beschikbare aanbod.
- € 20.000 organisatie- en realisatiekosten t.b.v. activiteiten voor en door de LHBTIQ+ gemeenschap in Apeldoorn.
- € 5.000 geschatte advieskosten t.b.v. cultuursensitief consult bij aantrekken en begeleiden personeel met een migratieachtergrond binnen de gemeentelijke organisatie.
- € 75.000 t.b.v. verbeteren van de toegankelijkheid van de openbare ruimte en gemeentelijke openbare gebouwen. Niet alleen voor eigen personeel maar ook gericht op onze bezoekers. Hierbij hoort ook het continue monitoren van de communicatie over de toegankelijkheid middels een toegankelijke website, ondertiteling van videomedia die door de gemeente wordt geproduceerd en verspreid. Dit is een continue proces waarbij ingespeeld moet kunnen worden op steeds veranderende criteria en eisen.

Benodigd budget

2025: € 108.000

2026: € 108.000

2h. Pand jongereninformatiepunt (JIP)

Om de plek voor het JIP, het outreachend team, Hfftig en @ease voor de toekomst te behouden is een renovatie noodzakelijk. Het gebouw voldoet niet meer aan de huidige technische, functionele en duurzaamheidseisen en is niet aangepast op het huidige gebruik. Het voorstel is om in deze renovatie enerzijds het gebouw te verduurzamen en anderzijds praktische aanpassingen te doen (bijv. het creëren van een spreekkamer) die passen bij de werkzaamheden die hier uitgevoerd worden.

Benodigd budget

2025: € 36.000

2026: € 36.000

2027: € 36.000

2028: € 36.000

Investing: € 630.000

2i. Project Kairos voor risicojongeren

Het Gelders Productiehuis en Stichting Zwerfjongeren Apeldoorn zijn in 2020 gestart met het project Kairos. Dit theaterproject richt zich op Apeldoornse kwetsbare jongeren van 17 tot 23 jaar. De jongeren die deelnemen hebben verschillende redenen waarom ze kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld vanwege psychische problematiek, financiële problemen of zijn nieuwkomer. Zij volgen een schooljaar lang lessen in dans, zang en theater onder professionele begeleiding waarin ze zichzelf ontwikkelen. In het laatste blok maken ze een theatervoorstelling met zang, dans en theater waarin ze zelf meespelen. De basis van de voorstelling wordt gelegd door de persoonlijke verhalen en ervaringen van de spelers zelf.

Benodigd budget

2025: € 50.000

2026: € 50.000

2027: € 50.000

2028: € 50.000

2j. Project Comeback

Project Comeback is een landelijk project dat door Barbara Barend gestart is omdat ze in coronatijd steeds meer zorgen over jongeren kreeg en de kloof steeds groter zag worden. Het doel van het project is om het mentaal welbevinden van jongeren te versterken. Door topsporters als rolmodellen op school in te zetten, kunnen verschillende thema's meer bespreekbaar worden gemaakt. In het project komt een topsporter op school om zijn/haar ervaring te delen en met jongeren in gesprek te gaan. Daarnaast zijn er sessies in de klas met een coach. Lokale partners zoals jongerenwerk sluiten aan.

In 2023 is dit project voor het eerst in Apeldoorn uitgevoerd op UGO. Alle tweede klassen hebben deelgenomen en dus bezoek gehad van een topsporter. De evaluaties van het project zijn positief. Een verbreding naar andere scholen is wenselijk, maar vraagt ook een financiële bijdrage van scholen.

Benodigd budget

2025: € 30.000

2026: € 30.000

2027: € 30.000

2028: € 30.000

2k. Voortzetten project Buurt aan Zet

Voor de Horsten is inzet van extra uren gewenst voor blijvend verbinden van bewonersinitiatieven en ondersteunen bij het verder brengen van gezamenlijke initiatieven. Dat geldt voor 2025 en 2026 (2 jaar na het beëindigen van het initiële ABCD traject). Daarna wordt het werk verder doorgezet in het reguliere Welzijnswerk.

Benodigd budget

2025: € 100.000

2026: € 100.000

2l. Right to Challenge

In de Wet Versterking Participatie op Decentraal Niveau, die 1 januari 2025 van kracht wordt, wordt het Right-to-Challenge verankerd. Van gemeenten wordt verlangd hier handen en voeten aan te geven. Hiervoor is personele capaciteit nodig. We gaan onderzoeken of de activiteiten vanaf 2027 binnen de reguliere capaciteit uitgevoerd kunnen worden.

Benodigd budget

2025: € 100.000

2026: € 100.000

2027: p.m.

2028: p.m.

3. Veilig en fijn samen leven en wonen

3a. Tweede gebiedsmanager dorpen

Wij verlengen de incidentele uitbreiding formatie gebiedsmanagement dorpen tot en met 2025 met één jaar. Bij de komende ronde ombuigingen onderzoeken we of door herschikking/herprioritering het gebiedsmanagement met minder mensen uitgevoerd kan worden.

Benodigd budget

2026: € 100.000

2027: PM

2028: PM

3b. Vitaliteitsaanpak / gebiedsaanpak

De eerder incidenteel toegekende extra personele capaciteit voor uitvoering van de vitaliteitsaanpak en uitvoering initiatieven maken wij vanaf 2026 structureel. Daarnaast versnellen we de vitaliteitsaanpak door in 2024 en 2025 meer nieuwe agenda's op te maken. Op 1 januari 2026 moeten alle gebieden over een Vitaliteitsagenda beschikken. Daarna zetten we de aanpak alleen voort voor de gebieden waar de veerkracht onder druk staat. Om de structurele ombuiging te kunnen realiseren is een voorinvestering nodig. Die denken we voor een deel op te kunnen vangen binnen het beschikbare budget zodat de incidentele aanvulling beperkt blijft tot € 135.000 eenmalig in 2025.

Het impulsbudget wordt door de gebiedsmanagers en gebiedsdriehoeken ingezet om snel de eerste acties uit de Vitaliteitsagenda's te kunnen oppakken en zo energiek met de uitvoering aan de slag te gaan en ook anderen daartoe te inspireren. In het versnellingscenario voor de Vitaliteitsaanpak komen er op korte termijn veel Vitaliteitsagenda's in uitvoering. Per 1 januari 2026 zijn ze naar verwachting allemaal klaar. In de jaren 2025 en 2026 is dus een hoog impulsbudget nodig van € 500.000. Daarna kan het budget worden bijgesteld naar een lager niveau van € 250.00.

Verder is er uitvoeringscapaciteit nodig om de vastgestelde Vitaliteitsagenda's tot uitvoering te brengen en om initiatieven goed te kunnen begeleiden. Er is beleidscapaciteit nodig om het sociaal domein goed bij de Vitaliteitsagenda's te betrekken. Dat is vooral van belang voor de gebieden waar de veerkracht onder druk staat. Op deze manier geven we invulling aan het verzoek van de Raad om de integraliteit tussen het sociale en fysieke domein te bevorderen. In de begroting is tot 2026 budget beschikbaar gesteld, dat maken we nu structureel met een afgebouwd budget (€ 340.000).

Benodigd budget

2025: € 635.000

2026: € 840.000

2027: € 590.000 (S)

3c. Vuurwerkvrije jaarwisseling/flankerende maatregelen

In het kader van de vuurwerkvrije jaarwisseling is tot en met 2026 € 270.000 beschikbaar gesteld voor jaarlijks vier aftelfeesten. Voor inwonerinitiatieven is tot en met 2025 (voor 4 jaarwisselingen) per jaar een subsidiebudget van € 75.000 beschikbaar. Vanaf 2027 en volgende jaren is er geen structureel budget meer beschikbaar voor gezamenlijke (aftel)feesten. Voorstel is het subsidiebudget voor de inwonerinitiatieven met één jaar te verlengen en vanaf 2027 voor beide ontwikkelingen een p.m.-post op te nemen.

Benodigd budget

2025:

2026: € 75.000

2027: p.m.

2028: p.m.

3d. Uitbreiding inzet op Veiligheid.

In het kader van de MPB 2024-2027 is vanuit het programma Integrale Veiligheid een structurele claim in gediend van € 614.000. Deze claim bestaat uit extra fe's voor de inzet van een jurist, drie casusregisseurs, een toezichthouder rechtmatigheid (aanpak zorgfraude) en een programmaondersteuner. Deze claim is voor twee jaar t/m 2025 toegekend. Voorgesteld wordt deze claim met ingang van 2026 structureel in de MPB op te nemen.

Benodigd budget

€ 614.000 met ingang van 2026

3k. Buurthuis Maasstraat

De kerntaak van Buurthuis Maasstraat is een bijdrage leveren aan maatschappelijke activiteiten en vraagstukken in stadsdeel Zuidwest, waarbij het buurthuis maatschappelijk ondernemerschap ontwikkelt. Het Buurthuis Maasstraat was ook in 2022 en 2023 een zeer actief buurthuis waar wekelijks veel buurtbewoners gebruik van hebben gemaakt. In 2022 bleek dat de financiering niet langer houdbaar was. Redenen hiervoor waren hogere kosten door inflatie, hogere personeelskosten, wegvallen incidentele subsidies en een jaar met hoge kosten door stijgende energieprijzen. Daar komt bij dat het buurthuis een ouder gebouw is, wat e.e.a. vraagt op het gebied van onderhoud en verduurzaming.

Buurthuis Maasstraat heeft er zelf alles aan gedaan om dit begrotingstekort zo klein mogelijk te houden. De extra € 50.000 is bedoeld om Buurthuis Maasstraat financieel gezond en toekomstbestendig te houden.

Benodigd budget

2026: € 50.000

5. Stad van Veiligheid

5c. Politie Experience

De politie zoekt een locatie voor haar nieuwe Politie Experience (PEX). De PEX is een belevingsmuseum dat moet bijdragen aan meer begrip tussen mensen onderling en tussen maatschappij en politie. De gemeente Apeldoorn en specifiek de locatie Hertzbergerpark is als enige locatie nog in beeld om de PEX te huisvesten. De verwachting is dat er jaarlijks tussen de 250.000 en 300.000 bezoekers komen, het is echt een landelijke publiekstrekker.

Om deze ontwikkeling te faciliteren in Apeldoorn zal een incidentele en een structurele bijdrage nodig zijn. Verder verwachten wij dat er investeringen in voorzieningen in de openbare ruimte nodig zullen zijn. Als er een definitief besluit is genomen zal de exacte invulling verder uitgewerkt worden.

Benodigd budget

2025: p.m.

2026: p.m.

2027: p.m.

2028: p.m.

5d. Blue Light Event

Het Blue Light United Event (BLUE) is een uniek evenement dat is voortgekomen uit de Nederlandse versie van de internationale World Police & Fire Games die in 2022 in Rotterdam is gehouden. In 2024 was de gemeente Apeldoorn gaststad van het evenement Blue Light. Het college heeft de intentie uitgesproken om, bij een positieve evaluatie van de editie 2024, voor minimaal drie jaar de gaststad van dit evenement te zijn.

Benodigd budget

2025: € 100.000

2026: € 100.000

2027:

2028:

6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken

6b. Turnhal

Een Turnhal in Apeldoorn is nodig om de leden van de zes Apeldoornse gymnastiekverenigingen die aan wedstrijdsport doen te faciliteren. Door het wegvallen van de voormalige turnhal van de KNGU is er geen geschikte locatie meer in Apeldoorn waar het beoefenen van de Turnsport op wedstrijdniveau mogelijk is. Ruim 600 wedstrijdturners zullen intensief gebruik maken van de nieuwe Turnhal en waar mogelijk zullen ook de overige 2.400 leden incidenteel gebruik maken van de hal.

Op 21 mei 2024 besloten wij dat het scenario Apeldoorns Boys veld 3 de meest preferente locatie is waar mogelijk een turnhal te realiseren is. Op basis van deze locatie is een concreet financieel voorstel uitgewerkt om te komen tot een turnhal.

Om uitvoering te kunnen geven aan de motie Turn it Around is het voorstel om structureel een reservering van € 292.000 op te nemen voor de kapitaal- en exploitatielasten. Voor het realiseren van een turnhal is een investeringsruimte nodig voor een krediet van € 6.579.000 en een eenmalig budget van € 650.000 voor de aanleg van een kunstgrasveld, zodat Apeldoornse Boys wedstrijden en trainingen optimaal kan blijven organiseren. Om de periode tot een nieuwe turnhal in gebruik genomen kan worden te overbruggen is een tijdelijke oplossing nodig.

Benodigd budget

2025: € 292.000

2026: € 942.000

2027: € 292.000 (S)

Investeringsruimte:

2025:

2026: € 6.579.000

6c. Revitalisering Omnisport

Omnisport Apeldoorn bestaat ruim 15 jaar en is als topsportevenementenlocatie zeer succesvol. Het is nu noodzakelijk dat wordt geïnvesteerd in het duurzamer maken van het gebouw, de toegankelijkheid en zichtbaarheid te verbeteren en (top)sportvoorzieningen aan te passen aan de huidige (top)sporteseisen. De wens daarbij is om het gebruik als evenementenlocatie en daarmee de exploitatie te optimaliseren, zonder dat dit ten koste gaat van Omnisport als topsportaccommodatie. Uit ons onderzoek blijkt dat er een mogelijkheid ligt om Omnisport als landelijke trainingsfaciliteit voor de topsport (in ieder geval baanwielrennen) te positioneren. Hierdoor lijkt het mogelijk om andere afspraken te maken over het gebruik en kostenverdeling. Op basis van deze afspraken zal de toekomstige invulling verder uitgewerkt worden, inclusief de benodigde investeringen. Om die reden nemen wij voorlopig een p.m.-post op.

Benodigd budget

2025:

2026: p.m. (S)

6h. Cultuur en Erfgoed

Voor de uitvoering van de beleidsnota Cultuur en Erfgoed 2025-2030 is structureel verhoging van het budget nodig. Er zijn in het beleidsvoorstel drie lijnen waarlangs Apeldoorn zich verder ontwikkelt op het gebied van Cultuur en Erfgoed.

De lijn Fundament betreft het doorontwikkelen van de basis. Een aantal belangrijke kleinere organisaties en activiteiten krijgen een steviger basis, versterking van de functies op het gebied van presentatie beeldende kunst en een betere spreiding en bereikbaarheid van Cultuur en Erfgoed. Een upgrade van de popzaal van Gigant, en een fysieke presentatieplek voor het Grote Verhaal van Apeldoorn, zijn als PM-post opgenomen.

In de lijn Talentontwikkeling wordt een betere coördinatie en versterking van de educatie en participatie voorgesteld en meer binding met professionele kunstenaars. De amateurkunst en de mogelijkheden voor talentvolle kinderen om zich te ontwikkelen worden gerevitaliseerd.

De lijn Buiten voorziet in een sterkere aanwezigheid van Cultuur en Erfgoed in de Buitenruimte waarmee deze dichterbij de leefwereld van de inwoners komen en zo het bereik vergroot.

Benodigd budget

2025 € 734.000

2026 € 984.000

2027 € 1.159.000

Vanaf 2028 € 1.184.000

7. Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen

7a. Verbouwing Omnizorg

Een verbouwing van het gebouw Omnizorg is noodzakelijk vanwege technische en bouwkundige gebreken, beleidswijzigingen en huurderswensen. Een bouwteam heeft het voorlopig ontwerp uitgewerkt tot een definitief ontwerp met kostenraming. De kosten vallen hoger uit dan eerder begroot door planwijzigingen t.o.v. het voorlopig ontwerp. Die wijzigingen zijn doorgevoerd n.a.v. nadere gebouwinspecties, detailuitwerkingen, engineeringsslagen en voortschrijdend inzicht. Vorig jaar is in de begroting € 200.000 opgenomen voor de jaarlijkse kapitaallasten op basis van een eerste voorlopig ontwerp. Hierbij is ook een PM post opgenomen, omdat de plannen nog nader uitgewerkt dienden te worden. De verdere uitwerking leidt ertoe dat we de jaarlijkse kapitaallasten in de MPB 2025 -2028 willen verhogen. Aangezien het definitief ontwerp nog niet is vastgesteld, ramen wij hiervoor als aanvulling een PM post.

Benodigd budget

2025: PM

2026: PM

2027: PM

2028: PM

7b. Tijdelijke huisvesting Omnizorg

De eerste grove kostenindicatie is beschikbaar gekomen op basis van de planuitwerking van de twee nog voorliggende opties. Het betreft een raming van de kosten voor de realisatie van de tijdelijke huisvesting, inclusief meerkosten voor Omnizorg en voorbereidingskosten (onderzoeken, planuitwerking en participatie). In de huidige projectfase kan nog geen goede kosteninschatting afgegeven worden. Dat komt door de volatiele markt van units waarop de aanbesteding nog moet plaatsvinden en onzekerheden over te treffen voorzieningen op het gebied van openbare orde en veiligheid en milieumaatregelen. Ook hangen de kosten af van de locatiekeuze. Daarom is een bandbreedte afgegeven. De kosten voor tijdelijke huisvesting zullen naar verwachting zal tussen de 5,3 miljoen en 8,5 miljoen euro bedragen, waarvan 1,2 miljoen in de MPB 2023 al reeds beschikbaar is gesteld.

Restant zal worden gedekt uit de bestemmingsreserve MO/BW. Gemiddelde van de onder- en bovenkant van de bandbreedte (excl. 1,2 miljoen euro die al reeds beschikbaar was gesteld) is opgenomen als besteding voor de bestemmingsreserve MO/BW, dit bedrag bevat ook nog een PM component met als reikwijdte de hierboven genoemde bandbreedte.

Benodigd budget

2025: € 5.675.000, dekking vanuit reserve MO/BW0

7c. Renovatie sporthallen

Uit het rapport van Mulier (2023) blijkt dat de huidige sporthal configuratie voor de komende 20 jaar minimaal in stand moet blijven om aan de vraag naar binnensportvoorzieningen te blijven kunnen voldoen. Sporthal Mheenpark (bouwjaar 1975) en sporthal Matenpark (bouwjaar 1987) zijn na (ruim) 40 jaar toe aan een renovatie. Het uitvoeren van een renovatie is nodig om de sporthallen weer te laten voldoen aan de huidige technische maar zeker ook functionele eisen. Daarmee kunnen deze sporthallen ook de komende 20 jaar gebruikt worden voor het beoogde doel.

In 2025 gaat het om een investering - gebaseerd op kengetallen - van € 3 miljoen, in 2026 € 2,6 miljoen. Vertrekpunt is om in elk jaar één sporthal te renoveren. De totale kapitaallasten bedragen € 321.000 vanaf 2027.

Naast deze bedragen worden verduurzamingsmaatregelen getroffen, waarvoor vanuit het programma verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2.0 circa € 3 miljoen beschikbaar is. Ook wordt de renovatie gecombineerd met onderhoudswerkzaamheden waarvoor een dekking aanwezig is.

Benodigd budget

Exploitatie:

2025:

2026: € 172.000

2027: € 321.000 (S)

Investeringsruimte:

2025: € 3,0 miljoen

2026: € 2,6 miljoen

7d. De Stolp

De Stolp is een pand van de gemeente Apeldoorn in de Maten. Het pand wordt beheerd door Accres. De Stolp is een groot gebouw, met meerdere huurders, zowel langdurige als incidentele huurders. Onder andere Samen055, het CJG, Coda, Riwis en de luisterlijn zijn in het pand gevestigd. Het pand is toe aan groot onderhoud wat een verbouwing noodzakelijk maakt.

Benodigd budget

2026: € 36.000

2027: € 36.000

2028: € 36.000

2029: € 36.000

Investeringsbedrag: € 500.000,--

7f. Brandwacht Omnisport

Dit betreft inzet van brandwacht, in aanvulling op de huidige brandveiligheidsinstallaties. De brandmeld-, ontruimings- en sprinklerinstallatie zijn niet 100% goedgekeurd waardoor we een risico lopen. Deze installaties worden vervangen, alleen dit is complex. Tot dat de vervanging van de installaties medio 2025 is afgerond en goedgekeurd, wordt brandwacht ingezet. Daarmee zijn het gebouw en haar bezoekers veilig en behouden we als eigenaar dekking van onze opstalverzekering.

Benodigd budget

2025: € 300.000

Ombuigingen

Realistisch begroten

1. Overschot budget Adviesraad Sociaal Domein bijstellen

In de afgelopen jaren is op het budget van de adviesraad Sociaal Domein (in 2023 € 73.000 groot) een onderbesteding zichtbaar. Zonder dat de activiteiten van de adviesraad daardoor geraakt worden, kan het budget worden gehalveerd.

Om te buigen budget

€ 40.000 vanaf 2025

2. Overschot budget rampenbestrijding en crisisbeheersing bijstellen

Het totale budget voor rampenbestrijding/crisisbeheersing is jaarlijks €50.000. De afgelopen jaren is dit budget niet volledig gebruikt.

Om te buigen budget

€ 10.000 vanaf 2025.

3. Budget Informatieknoppunt niet volledig benodigd

Vanaf 2023 is structureel een bedrag van €100.000 per jaar beschikbaar voor de inrichting van een gemeentelijk informatieknooppunt (GIK) veiligheid. Dit bedrag is bedoeld voor de aanschaf van verschillende applicaties en tools om onze informatiepositie te verbeteren en toe te werken naar informatie gestuurd werken. Inmiddels hebben we een goed beeld van de kosten en kunnen we dit budget structureel verlagen.

Om te buigen budget

€ 45.000 vanaf 2026.

4. Realistisch begroten onderhoud kunstwerken openbare ruimte en minder kunstwerken plaatsen

We gaan minder inzetten op het onderhoud en plaatsen van kunstwerken in de openbare ruimte. Voor onderhoud is er jaarlijks € 211.000 beschikbaar. Op dit budget zien we de afgelopen jaren een onderbesteding. Op basis van ervaringen van de afgelopen jaren kunnen we hierop € 100.000 besparen. Daarnaast maken we aanvullende keuzes (verzekering van de kunstwerken opzeggen, niet jaarlijks een 2e kunstwerk plaatsen, dekken van kunstwerken uit gebiedsontwikkelingen) wat een aanvullende besparing van € 105.000 oplevert.

Om te buigen budget

€ 205.000 vanaf 2026.

5. Erfgoedadviesniveau meer naar de basis

We gaan het erfgoedwerk slimmer organiseren, waarbij het beleid naar de wettelijke basis is teruggebracht. Zo zijn enkele werkzaamheden die nu uitgevoerd worden, in 2026 afgerond en vragen daarna geen capaciteit. Dit heeft betrekking op het cultuurhistorie-advies. Dit betreft onder andere het aanwijzingsprogramma post 70, bescherming Kerschoten, Kerkenvisie en actualisatie erfgoedverordening.

Om te buigen budget

€ 109.000 vanaf 2026.

6. Financiering culturele partijen en evenementen incidenteel in plaats van structureel

Er is een jaarlijks budget van € 150.000 gereserveerd voor een cultureel evenement of partij. In 2023 is daarop geen aanspraak gedaan. We heffen dit budget op en wegen af, wanneer een evenement of partij zich aandient, of hiervoor incidentele middelen beschikbaar worden gesteld. Dus er wordt structureel budget ingeleverd en in voorkomende situaties zoeken we incidentele dekking.

Om te buigen budget

€ 150.000 vanaf 2026.

7. Overschot reserve MO/BW benutten

De MO/BW begroting is een regionale begroting, waarover Apeldoorn niet alleen kan beslissen. Overschotten (onderbestedingen) binnen deze begroting worden jaarlijks gestort aan de deelnemende gemeenten, waarbij Apeldoorn recht heeft 75% van het totale overschot. Op basis van Apeldoorns raadsbesluit (2022) wordt vanuit dit overschot een reserve opgebouwd. Dit omdat voor MO/BW is besloten dat er een strategische buffer nodig is om de financiële uitdagingen aan te gaan bij de transformatie naar Beschermd Thuis. Mogelijke invoering van een nieuwe manier van financiering door het Rijk (het Objectief Verdeelmodel) zorgt voor een financieel risico, omdat dit negatief uitpakt voor onze gemeente. Daarnaast is investeren in voldoende, goed gespreide, adequate en betaalbare (sociale) woonmogelijkheden voor de noodzakelijke uitstroom van cliënten vanuit de intramurale setting nodig. Een plafond van € 25 miljoen is voor deze reserve toereikend, welk bedrag in 2024 al gehaald wordt. Daarmee kunnen geraamde toekomstige stortingen vrijvallen.

Om te buigen budget

€ 1.900.000 vanaf 2025.

8. Besparing individuele vervoerskosten verwerken

De actie die in 2023 en 2024 is uitgevoerd om een groep inwoners met een indicatie voor individueel Vraagafhankelijk Vervoer, die door commerciële taxibedrijven werd vervoerd, over te zetten naar PlusOV, levert een besparing op. Dit is doorgevoerd in het budget. Daarnaast is er de afgelopen jaren een onderbesteding in de begroting van de individuele vervoerskosten welke nu ook in het budget is verwerkt.

Om te buigen budget

€ 65.000 vanaf 2025.

Anders omgaan met risico's en kansen

17. Halveren van het Vangnet Budget

Dit budget wordt gebruikt voor sociale vraagstukken en vooral ingezet door de uitvoering (wijkteams). Het is een budget voor het flexibel oplossen van vragen waar vooral snelheid geboden is. Het budget is afgelopen jaar met name ingezet voor het oplossen van crisisopvang waarbij reguliere opvang niet passend was. We gaan de reguliere budgetten beter benutten om passende voorzieningen te kunnen bieden in crisissituaties. Daarmee kan het vangnet budget gehalveerd worden.

Om te buigen budget

€ 62.000 vanaf 2025.

18. Alvast stoppen met de Verwijsindex Risicjongeren

Landelijk is geconcludeerd dat de verwijsindex niet de resultaten behaalt die beoogd waren. Het draagvlak om deze verwijsindex verder uit te voeren is onvoldoende. De intentie van de staatssecretaris is om de verplichtingen rond de verwijsindex uit de Jeugdwet te schrappen. Op welke termijn is nog onduidelijk. Dit vraagt een aanpassing van de Jeugdwet. Alternatieven zijn ook niet duidelijk. In maart 2024 is er bij de VNG een motie ingediend door een gemeente om de verwijsindex niet te schrappen, maar juist door te ontwikkelen. Toekomst is dus onzeker. Vooruitlopend stoppen wij, als de wet dat toestaat, met de verwijsindex en hebben dat budget m.i.v. 2025 niet meer in de begroting opgenomen.

Om te buigen budget

€ 55.000 vanaf 2025.

19. Bijstellen post Schade en Onderhoud Onderwijshuisvesting

Schoolbesturen kunnen in overeenstemming met de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Apeldoorn 2021 aanvragen indienen voor bepaalde voorzieningen. Aanvragen voor constructiegebreken van bestaande gebouwen worden getoetst en vastgesteld via het jaarlijkse programma onderwijshuisvesting. De kosten voor herstel komen ten laste van de post schade en incidentele kosten van het daaropvolgende jaar. M.i.v. 2024 bedraagt het budget structureel € 487.000. De gemiddelde werkelijke kosten in de jaren 2021-2023 zijn € 360.000. Op basis hiervan is het budget structureel met € 100.000 verlaagd.

Om te buigen budget

€ 100.000 vanaf 2026.

20. Bijstellen post Verhuiskosten/Tijdelijke huisvesting

De gemeente is volgens haar zorgplicht verantwoordelijk voor voldoende en adequate onderwijshuisvesting. Dit betekent in de praktijk dat schoolgebouwen soms vernieuwd worden. Tijdens deze vernieuwing kan het noodzakelijk zijn dat een school tijdelijk andere huisvesting krijgt. Schoolbesturen kunnen dan bij de gemeente aanspraak maken op de vergoeding voor verhuiskosten en tijdelijke huisvesting. Hiervoor is een structureel budget geraamd. Op basis van de werkelijke kosten in de afgelopen jaren kan dat budget structureel verlaagd worden.

Om te buigen budget

€ 150.000 vanaf 2026.

21. Bijstellen post externe advisering Onderwijshuisvesting

Binnen de begroting onderwijshuisvesting wordt de kostenpost externe advisering ingezet om specifieke kennis in te huren. M.i.v. 2024 is het budget € 455.000. Werkelijke kosten 2021-2023 waren gemiddeld €305.000 per jaar. Op basis hiervan is het budget structureel verlaagd.

Om te buigen budget

€ 100.000 vanaf 2026.

22. Budget culturele projectenregeling halveren i.v.m. onderbesteding

Voor het mogelijk maken van culturele projecten bestaat sinds 2022 een Projectenregeling Cultuur groot en een Projectenregeling Cultuur klein, gezamenlijk is hier een budget voor beschikbaar van € 553.000. Dit budget voor beide regelingen is nu gehalveerd. Dit betekent dat er minder culturele projecten in de gemeente mogelijk gemaakt kunnen worden. In de praktijk was de regeling onderbenut, dus is het effect minder groot.

Om te buigen budget

€ 138.000 in 2025 en € 276.000 vanaf 2026.

23. Werkbudget Cultuur en Archeologie halveren

Voor de secties cultuur, cultuurhistorie en archeologie zijn drie budgetten vrij te besteden, het zogenaamde uitbestedingsbudget. Deze budgetten zien er als volgt uit:

- Uitbestedingsbudget cultuur, creatieve industrie: €200.000
 - Uitbestedingsbudget cultuurhistorie: € 60.000
 - Uitbestedingsbudget archeologie: € 37.000
- Totaal: € 297.000

Gebaseerd op de uitgaven in de voorgaande jaren is dit budget gehalveerd.

Om te buigen budget

€ 149.000 vanaf 2026.

24. Flexibiliteit binnen het Erfgoedfonds benutten

Binnen het Erfgoedfonds wordt voor elke sub-regeling jaarlijks een subsidieplafond vastgesteld. Op het moment dat een sub-regeling binnen het jaar al benut is, wordt gekeken of een andere sub-regeling afstevent op een onderbenutting en worden de middelen herverdeeld. Hiermee is het totale budget binnen het Erfgoedfonds uitwisselbaar. Niet alle regelingen worden op dit moment volledig benut. Omdat er tussen de regelingen budgetten uitgewisseld kunnen worden, kan op het totaal van de regelingen gekort worden, zonder dat het voortbestaan van de subsidieregelingen in het geding komt.

Om te buigen budget

€ 165.000 vanaf 2026.

25. Hulpmiddelen huren in plaats van kopen

Voor de inkoop van hulpmiddelen gaan we over van een koopconstructie met depot naar het huren van hulpmiddelen. Op dit moment loopt er een nieuwe (voorbereiding) op de aanbesteding van de inkoop van hulpmiddelen. Dit levert een financiële besparing op.

Om te buigen budget

€ 800.000 vanaf 2025.

Overige voorstellen

30. Budget integraal veiligheidsplan vanaf 2026 incidenteel afwegen

We stellen conform wettelijke taak elke vier jaar een integraal veiligheidsplan op, maar de raad prioriteert daarin wat we belangrijk vinden en afhankelijk van die keuzes stellen we incidentele budgetten beschikbaar.

Om te buigen budget

€ 153.000 vanaf 2026.

31. Stelsel bestuurlijke boete invoeren

We gaan het bestuurlijke boetestelsel toepassen, zoals in andere gemeenten al ingevoerd is. Dit houdt in dat de boetes voor APV overtredingen door de gemeente zelf worden geïnd en de opbrengsten ook naar de gemeente gaan (i.p.v. naar CJIB).

Om te buigen budget

€ 30.000 vanaf 2026.

32. Verminderen stelpost reservering en uitvoering subsidieregelingen welzijn

We schrappen het budget dat beschikbaar is om te kunnen anticiperen op bezwaren uit tender procedures. Als er wel bezwaren komen dan bekostigen we de afhandeling uit de algemene reserve.

Om te buigen budget

€ 247.000 vanaf 2026.

33. Vitaliteitsaanpak alleen bij de gebieden waar de veerkracht onder druk staat

Als er voor alle gebieden een Vitaliteitsagenda gemaakt is, continueren we deze aanpak daarna alleen in de gebieden waar de veerkracht onder druk staat. Anders gezegd: we gaan ongelijk investeren ten behoeve van gelijke kansen.

Om te buigen budget

€ 135.000 vanaf 2026.

34. Anders omgaan met inwonersinitiatieven

We schrappen in 2026 het tijdelijke extra budget wat tot en met 2026 was begroot. Door het samenbrengen van budgetten en regelingen (voorbeelden subsidieregeling inwonersinitiatieven, subsidieregeling gebiedsparticipatie, subsidieregeling jaarwisselinginitiatieven) kan het totale budget meer passend worden gemaakt én flexibeler ingezet, waardoor naar verwachting minder geld nodig is om toch de doelen te bereiken

Om te buigen budget

€ 250.000 in 2026

35. Mantelzorgwaardering/Subsidie Vrijwilligersondersteuning & Mantelzorgondersteuning

In de nota Nieuw voor Oud namen wij twee ombuigingsvoorstellen op voor de onderwerpen mantelzorgwaardering en subsidie vrijwilligers- en mantelzorgondersteuning. Daarbij is de verwachting uitgesproken dat de ombuiging op mantelzorgwaardering, gelet op de onderbesteding in de afgelopen jaren, zonder aanpassing van werkwijze kon worden gerealiseerd. Daarnaast deden we het voorstel om de standaard indexatie van het subsidiebudget vrijwilligers- en mantelzorgondersteuning met 5% te verlagen. Met het amendement "waardeer mantelzorg maximaal" is voor beide onderdelen bij de Perspectiefnota het te bezuinigen bedrag verlaagd naar respectievelijk € 125.000 en € 75.000,-. Daarmee is ons oorspronkelijke voorstel voor de generieke korting met 5% op de subsidies vervallen. Voor de nieuwe invulling voeren we gesprekken met de gesubsidieerde partners en hebben hen uitgenodigd om met een alternatief voorstel te komen. Dat voorstel is op moment van schrijven onderhanden.

Om te buigen budget

€ 90.000 in 2026 en € 100.000 vanaf 2027.

36. Stoppen met explosievenopruiming fase 2

De (forse) kosten voor de explosievenopruiming worden door diverse landelijke partijen gedragen. De gemeente betaalde alleen de kosten voor een projectleider, deze kosten laten we in fase 2 ook door de betrokken partners betalen.

Om te buigen budget

€ 40.000 vanaf 2026.

37. Anders en zelfstandiger naar school reizen

Wij zetten in op het bevorderen van zelfstandig reizen van leerlingen naar school, waarbij wij ons richten op ondersteuning van leerlingen met een persoonlijk vervoersplan. Hiermee worden leerlingen begeleid om zelfstandig te reizen of krijgen ze een alternatief vervoersmiddel zoals e-bike of OV. Daarnaast worden de voorwaarden van vervoer herijkt, waarmee de inzet van begeleid reizen eerder gekozen wordt dan het taxi vervoer. Doel van dit voorstel is dus het zelfstandig leren reizen van leerlingen en niet in essentie de bezuiniging.

Om te buigen budget

€ 45.000 in 2026 en € 90.000 vanaf 2027.

38. Geen extra kunstgrasvelden

We stoppen met het, op grond van de ondersteuningsregeling, financieren van extra kunstgrasvelden.

Om te buigen budget

€ 71.000 vanaf 2026.

39. Verzelfstandigen Cultureel Festival Maaiveld vanaf 2029

Het budget voor het culturele festival Maaiveld heroverwegen we na de afgesproken looptijd van vijf jaar, omdat we van evenementen verwachten dat ze naar verloop van tijd een groot deel van hun eigen financiering kunnen regelen.

Om te buigen budget

€ 63.000 vanaf 2029.

40. Minder subsidie voor culturele basisinstellingen

We kiezen hierbij voor een lichte bezuiniging en lichte ingrepen. We zien daar ruimte voor omdat we bijvoorbeeld kansen zien om via samenwerkingen op processen efficiencywinst en daardoor kostenbesparingen te realiseren.

Om te buigen budget

€ 174.000 in 2026; € 261.000 in 2027 en € 348.000 vanaf 2028.

41. Korten op werkbudget Sportbeleid

We korten op de post 'overige kosten sportbeleid'. We zien die mogelijkheid omdat we korten op een aantal subsidies en/of minder uitgeven aan inhuur externe expertise t.b.v. onderzoek en het opstellen van beleid, die uit dit budget worden betaald. De financiering van het urban activiteitenprogramma blijft wel intact.

Om te buigen budget

€ 50.000 vanaf 2026.

42. Aanbod uitbreiden met Begeleiding Individueel "licht"

We gaan het Wmo product 'Begeleiding licht' inkopen, dit ontbreekt nu in ons aanbod. Daardoor verwachten we dat er minder duurdere Wmo producten worden ingezet

Om te buigen budget

€ 25.000 in 2026, € 75.000 in 2027 en daarna € 160.000 structureel

43. Maximum kilometerbudget PlusOV

Inwoners met een Wmo indicatie voor Vraagafhankelijk Vervoer betalen een eigen bijdrage per kilometer die er gereden wordt met PlusOV, verder kunnen zij nu onbeperkt reizen met PlusOV. We kiezen ervoor dit te gaan maximeren op maximaal 1.500 km per jaar.

Om te buigen budget

€ 45.000 vanaf 2026.

44. Andere keuzes JOGG

Naar aanleiding van scenario 1 in dit voorstel - over de thema's slapen en bewegen - kiezen we ervoor de genoemde activiteiten wél te blijven doen, maar niet vanuit budget JOGG maar vanuit landelijke middelen die we via GALA krijgen. De GALA middelen zijn wel eenmalige gelden.

Om te buigen budget

€ 51.000 vanaf 2026.

45. Beweegaanbod Minima toespitsen op zwemaanbod

Vanuit het budget Volksgezondheid realiseren we een beweegaanbod voor inwoners die recht hebben op de Regelrecht regeling. We kiezen ervoor om dit aanbod te beperken tot alleen het aanbod op het populairste onderdeel; het zwemmen.

Om te buigen budget

€ 55.000 vanaf 2026.

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 1 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van de vier Brede Welvaarts onderdelen van programma 1 Samenleving.

Via onderstaande links kunt u de dashboards in pdf-formaat bekijken.

- [Gezondheid](#)
- [Onderwijs en opleiding](#)
- [Sociaal kapitaal](#)
- [Subjectief welzijn](#)

Kadernota's

[Actieplan armoede](#)

[Actieplan preventie gezondheid](#)

[Actieplan preventie Jeugdzorg en onderwijs](#)

[Beheer- en organisatieplan rampenbestrijding en crisisbeheersing](#)

[Beleidsrijk Integraal Huisvestingsplan onderwijs 2024-2039](#)

[Cultuur- en Erfgoednota 2025-2030 - Fundament voor Buitengewoon Talent!](#)

[Inkoopnota 2019 Regio Midden-IJssel Oost Veluwe](#)

[Integraal Veiligheidsplan Apeldoorn 2023-2026](#)

[Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling 2022-2030, Een veerkrachtig Apeldoorn](#)

[Kadernota Sport & Bewegen 2022-2025: Een bewegend Apeldoorn!](#)

[Omgevingsvisie 2040 – Woest Aantrekkelijk Apeldoorn](#)

[Programmabegroting VNOG 2025-2028](#)

[Regionaal beleidsplan VNOG 2021-2024](#)

[Regionaal crisisplan VNOG 2024-2027](#)

[Regionaal Kaderdocument Beschermd Thuis 2022-2030](#)

[Regionaal risicoprofiel VNOG 2021-2024](#)

[Regiovisie Samen tegen huiselijk geweld 2024-2028](#)

[Uitbreiding beleidslijn Bibob-beleid Apeldoorn 2017](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
474	Haalbaarheid besparingspotentieel Hervormingsagenda Jeugd	50%	€ 6.250.000	€ 6.250.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: De hervormingsagenda Jeugd bevat een set aan maatregelen die moeten leiden tot minder beroep op de Wet op de Jeugdzorg. Landelijk loopt het besparingspotentieel van de Hervormingsagenda op naar ruim € 1 miljard (aandeel Apeldoorn 1% = € 10 miljoen). Het Rijk corrigeert dit bedrag op de extra rijksbijdrage voor jeugdzorg die de gemeenten na arbitrage ontvingen. Of de volledige bedragen gerealiseerd worden, is onzeker. De VNG gaf aan een bedrag van € 600 miljoen realistisch te vinden. Daarmee ziet de VNG een risicobedrag van minimaal € 400 miljoen (€ 4 miljoen voor Apeldoorn). Ook binnen dat bedrag van € 600 miljoen zijn nog onzekerheden aanwezig. Bijvoorbeeld doordat acties leiden tot een verschuiving van kosten in plaats van besparing, bepaalde maatregelen in het verleden al binnen Apeldoorn zijn ingevoerd (denk aan de POH's), voor een belangrijk deel van de maatregelen eerst acties van het Rijk nodig zijn en/of ervaring leert dat bepaalde kosten moeilijk te beïnvloeden zijn. Analyse van die diverse maatregelen leidt tot een aanvullende risico-inschatting van ruim € 2 miljoen. Daarmee komt het totale risico op € 6 miljoen. Het risico op het niet volledig realiseren van de € 7,5 miljoen besparing voor onze gemeente is aanvullend op het risico volume- en prijsontwikkeling Jeugdzorg.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Voortzetten acties die zijn geïmplementeerd n.a.v. KPMG onderzoek zoals POH's, verbinding Jeugdzorg & Onderwijs en CJG4Kracht * Besparingsmaatregelen volgend uit de hervormingsagenda * Uitvoeren van het actieplan preventie Jeugdzorg & onderwijs 				
641	Volume- en prijsontwikkeling Jeugdhulp	50%	€ 6.000.000	€ 6.000.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: De Jeugdwet heeft het karakter van een openeinderegeling doordat er een zorgplicht is. Daarbij wordt een groot deel van de Apeldoornse jeugdigen buiten de gemeente om via andere toegangen dan Samen055 naar jeugdzorg toegeleid. Ook zien we andere risico's als: ontwikkeling in intensiteit van geleverde jeugdzorg, langere behandelduur, hogere cao's, aanhoudende wachttijsten resulterend in inzet overbruggingszorg, etc. Beheersing van en grip op de uitgaven voor gemeenten wordt daarmee zeer lastig / op onderdelen onmogelijk. Dit leidt tot jaarlijks stijgende kosten. Diverse acties zijn en worden ingezet. Dit leidde tot meer inzicht en daar waar mogelijk aanvullende beheersingsmaatregelen.</p> <p>We werken drie scenario's uit waarin de volumecomponent in 2027 en 2028 de grootste variabele is. Daarnaast houden we in scenario 1 rekening met een negatief doorwerkend effect van de jaarrekening 2023, in de andere twee scenario's niet. Voorstel is om scenario 2 in het budget te verwerken. In dit scenario ramen we in 2027 en 2028 nog een volumestijging van 2,5% per jaar (i.p.v. 5% per jaar). Het financiële risico baseren we op het aanvullende tekort voor scenario 1 ten opzichte van scenario 2, wat meerjarig resulteert in een aanvullend nadeel van € 6 miljoen. In de Turap 2024 wordt verwezen naar toenemende kosten Jeugdzorg. In de tweede helft van 2024 is deze kostenstijging geanalyseerd en zijn korte termijn maatregelen ingevoerd om de kostenstijging te dempen. Daarnaast wordt begin 2025 een aantal scenario's opgeleverd die moeten bijdragen aan de (financiële) houdbaarheid van het jeugdzorgstelsel.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve aansluiting op de landelijke Hervormingsagenda Jeugd * Het actief borgen van de ingevoerde ombuigingsmaatregelen en het implementeren van nieuwe maatregelen zoals opgenomen in het actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs * Afspraken maken voor het indiceren van passende zorg met huisartsen waarbij we sturen op kostenbewustzijn bij verwijzers, dus op doelmatige en duurzame zorg. Onder andere door inzet van POH'ers (praktijk ondersteuner huisarts) bij de huisarts. 				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
761	<u>Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) Wmo</u>	50%	€ 4.000.000	€ 4.000.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: geen dempende werkende abonnementstarief. voor de MPB2025-2028 is een actualisatie van de meerjarenprognose WMO uitgevoerd. Effecten die daarin zijn meegenomen zijn de uitkomsten van het kostprijsonderzoek, jaarlijkse indexatie van tarieven, de demografische ontwikkeling (dubbele vergrijzing) en effecten van rijksbeleid zoals de gedempte groei van verpleeghuisbedden en de voorgenomen afschaffing van het abonnementstarief. Vooral het effect van die laatste vormt nog een variabele factor. Voor de prognose zijn drie scenario's uitgewerkt. Het scenario "midden" is in de MPB 2025-2028 verwerkt. Daarin wordt rekening gehouden met een demping van de instroom door de afschaffing van het abonnementstarief. Afhankelijk van de hoogte van de definitieve eigen bijdrage die het Rijk gaat vastleggen gekoppeld aan inkomensgrenzen, zal die demping zich in meer of mindere mate voordoen. In scenario 3 is uitgewerkt wat het financiële effect is als er geen demping is. Voor dit bedrag is dit risico opgenomen.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby gericht op een toereikende rijksvergoeding en/of bijsturing op het abonnementstarief voor het zorgdomein. Lobby via VNG en G32 richting het rijk. Actieve samenwerking met andere gemeenten en zowel de lokale als regionale belangen zo duidelijk mogelijk naar voren brengen. * Effectieve en efficiënte (samenwerkings)afspraken maken met regiogemeenten op het vlak van inkoop, informatievoorziening, monitoring en verantwoording. Hier versterken wij onze rol als opdrachtgever en kunnen wij met zorgaanbieders een zo goed mogelijke prijs-kwaliteit verhouding overeenkomen. We zetten in op toezicht en handhaving bij instellingen om misbruik van middelen te voorkomen. 				
1441	<u>Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen</u>	50%	€ 10.000.000	€ 5.000.000	I
	<p>Risicogebeurtenis: Op dit moment ontvangen de centrumgemeenten middelen voor beschermd wonen op basis van een historisch verdeelmodel. Dit gaat echter veranderen. De middelen gaan verdeeld worden op basis van een nieuw, objectief verdeelmodel en worden niet meer aan de centrumgemeenten maar alle gemeenten uitgekeerd. Dit model is gebaseerd op een aantal feitelijke kenmerken van gemeenten. De invoering van dit model is al meerdere keren uitgesteld. De verwachting is dat de implementatie per 1 januari 2026 zal plaatsvinden, waarbij een ingroepad van 10 jaar wordt gehanteerd. Op basis van dit nieuwe verdeelmodel schatten wij dat we jaarlijks € 2 miljoen minder zullen ontvangen. Dit komt neer op een cumulatief bedrag van € 20 miljoen over een periode van tien jaar. Omdat de invoeringsdatum van 1 januari 2026 nog niet vaststaat en er onzekerheid bestaat over de aanpassing van de rijksbijdrage voor beschermd wonen, nemen wij dit geschatte lagere bedrag aan rijksbijdragen op als een risico. Waarbij het risico is dat we onze kosten moeten aanpassen aan die lagere rijksbijdrage en als dat niet lukt de kosten ten laste van de algemene middelen komen.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Er ligt een flinke opgave in de beschikbaarheid van woningen vanwege de afbouw van Beschermd Wonen. Daarom start er een projectleider voor de woonopgave Beschermd Thuis. De gemeente zet proactief in op de huisvesting van cliënten die uit Beschermd Wonen gaan uitstromen in de komende periode van afbouw. * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby vanuit de VNG richting ministeries. Als gevolg van deze lobby is een invoering van objectieve verdeelmodel niet ineens per 2021 maar vanaf 2024 geleidelijk over 10 jaar. * Lopende nieuwe aanbesteding waarin wordt toegewerkt naar een strategisch partnerschap met 10 aanbidders en een nieuwe productstructuur. Vanuit Beschermd Thuis wordt de komende jaren gewerkt aan een afbouw van het aantal intramurale plekken Beschermd wonen en wordt tegelijkertijd ingezet op een opbouw van tussenvormen van Beschermd wonen; een Beschermd Thuis in de wijk. Deze maatregelen staan beschreven in het Ontwerp Beschermd Thuis 2030 dat medio 2021 in de zes gemeenteraden is vastgesteld. * De opbouw van een lokale bestemmingsreserve bij overschotten op het regionale MO/BW budget voor investeringen ten behoeve van de transformatie naar beschermd thuis met als maximum per jaar van 2022 tot en met 2032 het Apeldoornse deel van het overschot op het budget van de regio voor MO/BW. 				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
2001	<p><u>Geen dekking voor de huurpenningen van gemeentelijke opvanglocaties ten behoeve van Oekraïners</u></p> <p>Voor de opvang van Oekraïners hebben we op verschillende locaties in Apeldoorn (kantoor)panden omgebouwd tot opvanglocaties. De huurcontracten van de locaties Christiaan Geurtsweg 10 en Deventerstraat 184 lopen af. Met de eigenaren van de Deventerstraat 184 is contractverlenging tot 01-03-2028 overeengekomen; met de eigenaar van CG 10 zijn we nog in onderhandeling; het wordt een verlenging tot 01-01-2028 of 01-01-2029. De huurpenningen die gepaard gaan met het verlengen van de contracten kunnen deels worden gedekt uit het normbedrag wat beschikbaar is op grond van het bekostigingsbesluit Regeling opvang ontheemden Oekraïne. Deze is gekoppeld aan de Europese Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) welke in het najaar 2023 verlengd is tot 4 maart 2025. Dit betekent dat ten minste rekening moet worden gehouden met een opvangopgave tot maart 2025, waarbij de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid rekent met 12 maanden uitloop na het aflopen van de tijdelijke beschermingsmaatregel. Financiële dekking is door het Rijk daarmee gegarandeerd tot maart 2026.</p> <p>Op dit moment is er geen zekerheid over het doorlopen van de financiële regeling na maart 2026 en daarmee ontstaat het financiële risico dat we geen dekking ontvangen voor de huurpenningen vanaf maart 2026 voor de resterende duur van de huurcontracten.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * We gebruiken, zowel ambtelijk als bestuurlijk, onze lobby kanalen om de financiering gecontinueerd te krijgen indien hier aanleiding voor is. * We gaven in 2023 minder geld uit op het budget opvang Oekraïners; hiervan laten we bij deze jaarrekening een deel vrijvallen aan de algemene reserve ter dekking van het risico. * Bij de verlenging van de huurcontracten hebben we bedongen dat de locaties ook voor andere doelgroepen kunnen in zetten. In dat geval is de verwachting dat vanuit die middelen een bijdrage in de locatiekosten beschikbaar zullen zijn. 	50%	€ 2.500.000	€ 1.250.000	I
Totaal				€ 22.500.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1441	<u>Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen</u>	50%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Op dit moment ontvangen de centrumgemeenten middelen voor beschermd wonen op basis van een historisch verdeelmodel. Dit gaat echter veranderen. De middelen gaan verdeeld worden op basis van een nieuw, objectief verdeelmodel en worden niet meer aan de centrumgemeenten maar alle gemeenten uitgekeerd. Dit model is gebaseerd op een aantal feitelijke kenmerken van gemeenten. De invoering van dit model is al meerdere keren uitgesteld. De verwachting is dat de implementatie per 1 januari 2026 zal plaatsvinden, waarbij een ingroepad van 10 jaar wordt gehanteerd. Op basis van dit nieuwe verdeelmodel schatten wij dat we jaarlijks € 2 miljoen minder zullen ontvangen. Dit komt neer op een cumulatief bedrag van € 20 miljoen over een periode van tien jaar. Omdat de invoeringsdatum van 1 januari 2026 nog niet vaststaat en er onzekerheid bestaat over de aanpassing van de rijksbijdrage voor beschermd wonen, nemen wij dit geschatte lagere bedrag aan rijksbijdragen op als een risico. Waarbij het risico is dat we onze kosten moeten aanpassen aan die lagere rijksbijdrage en als dat niet lukt de kosten ten laste van de algemene middelen komen.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Actieve bestuurlijke en ambtelijke lobby vanuit de VNG richting ministeries. Als gevolg van deze lobby is een invoering van objectieve verdeelmodel niet ineens per 2021 maar vanaf 2024 geleidelijk over 10 jaar. * Lopende nieuwe aanbesteding waarin wordt toegewerkt naar een strategisch partnerschap met 10 aanbieders en een nieuwe productstructuur. Vanuit Beschermd Thuis wordt de komende jaren gewerkt aan een afbouw van het aantal intramurale plekken Beschermd wonen en wordt tegelijkertijd ingezet op een opbouw van tussenvormen van Beschermd wonen; een Beschermd Thuis in de wijk. Deze maatregelen staan beschreven in het Ontwerp Beschermd Thuis 2030 dat medio 2021 in de zes gemeenteraden is vastgesteld. * De opbouw van een lokale bestemmingsreserve bij overschotten op het regionale MO/BW budget voor investeringen ten behoeve van de transformatie naar beschermd thuis met als maximum per jaar van 2022 tot en met 2032 het Apeldoornse deel van het overschot op het budget van de regio voor MO/BW. * Er ligt een flinke opgave in de beschikbaarheid van woningen vanwege de afbouw van Beschermd Wonen. Daarom start er een projectleider voor de woonopgave Beschermd Thuis. De gemeente zet proactief in op de huisvesting van cliënten die uit Beschermd Wonen gaan uitstromen in de komende periode van afbouw. 				
1681	<u>Zwembad Noord Oost</u>	50%	3	1	
	<p>Risicogebeurtenis: Het huidige zwembad Noord Oost (Sprenkelaar) moet sluiten voordat het nieuwe zwembad in gebruik genomen kan worden. De Sprenkelaar, voldoet niet aan de huidige eisen en is aan vervanging toe. De provincie Gelderland gedooft de huidige situatie, nu de gemeenteraad besloten heeft tot vervanging van het zwembad. Een eerdere sluiting als gevolg van veiligheidsrisico's betekent een tijdelijke vermindering van zwembadwater en op de langere termijn mogelijk verlies van bezoekers die naar andere zwembaden zijn uitgeweken.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Door regelmatig een bouwkundige en installatietechnische inspectie uit te laten voeren, houden we zicht op de staat van het zwembad. Indien nodig kunnen we tijdig maatregelen treffen. In 2023 is het dak gedeeltelijk gerenoveerd. 				

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2023	Saldo 2024 (incl 1e wijziging)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Gezondheid								
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	9.168	11.167						
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)			11.480	325	11.155	11.850	12.641	13.156
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	38.906	42.115						
6.711 Huishoudelijke hulp WMO			17.817	744	17.073	16.394	18.102	18.903
6.712 Begeleiding WMO			29.548		29.548	32.759	36.033	40.817
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)			60		60	63	66	69
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	59.301	62.989						
6.751 Jeugdhulp ambuland lokaal			760		760	789	819	850
6.752 Jeugdhulp ambuland regionaal			25.006		25.006	25.594	28.035	32.188
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal			38.751		38.751	42.161	43.763	45.426
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk			2.673		2.673	2.908	3.019	3.133
6.791 PGB Wmo			1.267		1.267	1.299	1.332	1.367
6.792 PGB Jeugd			1.291		1.291	1.404	1.458	1.513
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	41.132	41.326	22		22	22	23	23
6.811 Beschermd wonen (Wmo)			36.929	800	36.129	36.130	36.118	36.149
6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (Wmo)3			13.399	1.792	11.607	6.306	6.542	6.673
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	4.101	6.633						
6.821 Jeugdbeschermin			6.840		6.840	7.432	7.708	8.000
6.822 Jeugdreclassering			374		374	407	423	439
6.91 Coördinatie en beleid Wmo			969		969	1.014	1.060	1.109
7.1 Volksgezondheid	7.216	7.429	8.124		8.124	8.298	8.090	8.387
Totaal deelbudget	159.824	171.659	195.310	3.661	191.649	194.830	205.232	218.202
Onderwijs en opleiding								
4.2 Onderwijshuisvesting	13.649	16.450	21.208	1.027	20.181	24.450	20.696	22.275
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	5.245	7.821	18.033	9.026	9.007	7.984	8.221	8.537
Totaal deelbudget	18.894	24.271	39.241	10.053	29.188	32.434	28.917	30.812
Sociaal kapitaal								
5.1 Sportbeleid en activering	2.508	2.693	3.092		3.092	3.655	3.250	3.351
5.2 Sportaccomodaties	8.089	8.176	13.947	5.519	8.428	8.396	9.935	10.775
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	10.034	11.405	15.428	3.249	12.179	12.555	12.602	13.069
5.4 Musea	1.127	1.176	2.489	1.321	1.168	1.200	1.228	1.258
5.5 Cultureel erfgoed	878	1.106	1.959	125	1.834	792	778	834
5.6 Media	6.161	6.561	6.817		6.817	7.076	7.345	7.624
Totaal deelbudget	28.797	31.117	43.732	10.214	33.518	33.674	35.138	36.911

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2023	Saldo 2024 (incl 1e wijziging)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Subjectief welzijn								
1.1 Crisisbeheer en brandweer	12.279	13.745	18.148		18.148	16.274	16.520	16.274
1.2 Openbare orde en veiligheid	9.024	7.540	8.243	1.252	6.991	6.505	6.568	6.396
4.621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO			59		59	61	64	66
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	10.139	21.381	26.705	4.186	22.519	22.409	22.866	23.634
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	27.096	29.226	-102		-102	-102	-102	-102
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd			8.118		8.118	8.429	8.754	9.024
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal			14.046	81	13.965	13.623	13.380	13.166
6.91 Coördinatie en beleid Wmo			5.208	165	5.043	5.274	5.517	5.770
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd			3.467	110	3.357	3.511	3.672	3.841
Totaal deelbudget	58.538	71.892	83.892	5.794	78.098	75.984	77.239	78.069
Saldo voor bestemming	266.053	298.939	362.175	29.722	332.453	336.922	346.526	363.994
Gezondheid	9.601	6.092		13.775	-13.775			
Onderwijs en opleiding	1.677	1.207	133	1.200	-1.067	-5.417	-1.295	-2.516
Sociaal kapitaal	-180	1.156	6		6	6	6	6
Subjectief welzijn	-1.366							
Mutaties reserves	9.732	8.455	139	14.975	-14.836	-5.411	-1.289	-2.510
Saldo	275.785	307.394	362.314	44.697	317.617	331.511	345.237	361.484

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Gezondheid

Taakveld 6.7 Maatwerk Wmo en Jeugd

Per saldo neemt het budget ten opzichte van de begroting 2024 toe met € 11,3 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door:

- Een stijging van € 5,8 miljoen van het budget WMO. Dit betreft de reguliere prijs- en volumestijging en daarnaast het effect van het uitgevoerde kostprijsonderzoek (zie ook de nieuwe ontwikkelingen);
- Een stijging van € 4,2 miljoen voor het budget Zorg in Natura Jeugd met aanpassingen voor nieuwe ontwikkelingen. Dit om ervoor te zorgen dat iedere jeugdige voor wie dat nodig is tijdige en passende zorg krijgt. Deze nieuwe ontwikkelingen zijn:
 - Uitkomst kostprijsonderzoek reële tarieven voor € 2,4 miljoen;
 - Invoering essentiële functies / kleinschalige woonvoorzieningen voor € 1,4 miljoen;
 - Verwerken demografische ontwikkeling nieuwe jaarschijf.

Taakveld 6.81 geëscaleerde zorg 18+, 6.811 Beschermd Wonen, 6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (Wmo) en reserve MO/BW

Vanwege gewijzigde lv3 informatievoorschriften voor gemeenten heeft er een verschuiving tussen taakvelden plaatsgevonden. Per saldo neemt het budget op deze taakvelden ten opzichte van de begroting 2024 toe met € 6,4 miljoen door met name:

- Extra middelen voor Dakloosheid van € 0,6 miljoen
- Extra middelen voor de tijdelijke huisvesting Omnizorg vanwege de verbouwing van € 5,7 miljoen waarmee rekening is gehouden in de reserve MO/BW als dekkingsbron.

Taakveld 6.82 Geëscaleerde zorg Jeugd

Op deze taakvelden resulteert vaststelling van (hogere) landelijke tarieven in extra kosten Jeugdbescherming met een financieel effect van € 422.000.

Reserve MO/BW

In 2022 heeft de raad ingestemd met de opbouw van een lokale bestemmingsreserve (plafond € 25 miljoen) bij overschotten (verschil rijksbijdrage minus kosten MO/BW) op het regionale MO/BW budget voor investeringen ten behoeve van de transformatie naar beschermd thuis met als maximum per jaar tot en met 2032 het Apeldoornse deel van het overschot op het budget van de regio voor MO/BW. Nu enige tijd verder zien wij, als het gaat om investeringen in de afbouwopgave Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis op grond van de huidige ontwikkelingen en risicoschatting op lagere rijksbijdragen, geen noodzaak vast te houden aan een reserveplafond van € 25 miljoen. De huidige doorrekening van de benodigde middelen voor het bestedingsplan en de verschuiving van het risico op minder rijksbijdrage vanwege het de invoering van het objectieve verdeelmodel naar de algemene reserve, resulteert in een aangepaste hoogte van het plafond van de bestemmingsreserve MO/BW, namelijk € 12,8 miljoen. In dit plafond is ook rekening gehouden met de investering in de tijdelijke huisvesting vanwege de verbouwing van Omnizorg.

Taakveld 7.1 Volksgezondheid

Per saldo neemt het budget toe met € 0,7 miljoen door met name:

- Stijging inwonerbijdrage GGD: De voorstellen uit de Programmabegroting 2025 GGD NOG, die onder meer te maken hebben met wettelijke ontwikkelingen, functiewaarderingssystematiek, indexering en toename van het aantal inwoners, leiden tot een hogere inwonerbijdrage van ongeveer € 0,2 miljoen.
- In het begrotingsjaar 2024 hebben we incidenteel ten laste van het gezond en fit budget, budget á € 0,3 miljoen afgeraamd (Beweegaanbod, beweegmakelaar, GLI zwemmen en GLI sport) en deze bijgeraamd bij het DVO Accres. Voor het begrotingsjaar 2025 is dit niet relevant en om die reden teruggedraaid.
- Reguliere indexeringen € 0,2 miljoen.

Onderwijs en opleiding

Taakveld 4.3

Op taakveld 4.3 neemt het budget ten opzichte van 2024 toe met € 1,19 miljoen. Deze stijging doet zich voor vanwege het beschikbaar gestelde budget 2025 voor het actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs. Met het actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs wordt opvolging gegeven aan de Hervormingsagenda door in te zetten op preventieve maatregelen. In 2025 breiden we de inzet op deze maatregelen uit ten opzichte van 2024.

Taakveld 4.2

Het budget op dit taakveld neemt in 2025 per saldo met € 3,7 miljoen toe ten opzichte van 2024. De voornaamste oorzaak ligt in de inhaalslag indexering (€ 1,4 miljoen) en de inpassing van de opgave van het Integraal Huisvestingsprogramma (IHP) dat in 2023 is vastgesteld (2025: toename van € 0,6 miljoen structureel en € 1,2 miljoen incidenteel). De verdere oploop van structurele lasten is in de volgende jaren opgenomen als uitwerking van het IHP. In 2026, 2027 en 2028 wisselt de omvang van de incidentele lasten.

Sociaal Kapitaal

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties

Voor Omnisport hebben wij in 2025 extra budget (€ 300.000) opgenomen voor tijdelijke inzet van brandwacht. Verder hebben wij € 292.000 opgenomen om een nieuwe turnhal te kunnen realiseren.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie

Per saldo neemt het budget ten opzichte van 2024 toe met € 774.000.

Voor de uitvoering van de nieuwe beleidsnota cultuur en erfgoed hebben wij het budget verhoogd met € 734.000. Daar staan ombuigingsvoorstellen tegenover, tot een totaalbedrag van € 340.000. Verder nemen de kosten toe als gevolg van de autonome loon- en prijsontwikkelingen en van kapitaallasten uit gerealiseerde investeringen.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed

Voor de viering van "80 jaar vrijheid" hebben wij een incidenteel budget van € 817.000 opgenomen.

Subjectief Welzijn

Taakveld 1.1 Crisisbeheer en brandweer.

Eerder dit jaar is door het Algemeen Bestuur van de VNOG de begroting 2025 vastgesteld. Onze begroting voor 2025 is hierop aangepast waardoor het budget met ruim € 700.000 toeneemt.

In 2025 en verder zijn de onontkoombare ontwikkelingen opgenomen met betrekking tot een nieuw veiligheidscentrum en vervangende nieuwbouw van de brandweerkazernes in de dorpen. Ook zijn dan de kapitaallasten van de aankopen van de locaties voor het veiligheidscentrum begroot. Dit alles leidt tot een sterke verhoging van de begrote lasten ten opzichte van 2024: in 2025 € 3,7 miljoen extra lasten, daarna circa € 1,8 miljoen.

Taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid:

0120004 Integrale Veiligheid: In het budget voor 2024 is een incidentele bijdrage ad € 100.000 aan het Blue Light festival opgenomen. Voorts dalen de loonkosten op dit taakveld met circa € 0,4 mln. Deze daling wordt veroorzaakt doordat er in 2024 sprake was van incidenteel budget voor dit doel en er een verschuiving van uren naar een ander taakveld heeft plaatsgevonden.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Per saldo neemt het budget toe met € 1,1 miljoen door met name:

- Uitbreiding Welzijnswerk en jongerenwerk € 118.000
- Verhoging inclusie en toegankelijkheid € 128.000
- Kapitaallasten renovatie pand Jongereninformatie punt € 36.000
- Voortzetten projecten Kairos, Comeback en Buurt aan zet € 180.000
- Indexering regulier en correctie nacalculatie indexen 2023+2024 € 600.000

Taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen, 6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd, 6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal, 6.91 en 6.92 Coördinatie en beleid WMO en Jeugd.

Vanwege gewijzigde lv3 informatievoorschriften voor gemeenten heeft er een verschuiving tussen taakvelden plaatsgevonden. Per saldo neemt het budget op de taakvelden 6.2, 6.22 en 6.23 ten opzichte van de begroting 2024 toe met € 7,2 miljoen. Daar tegenover neemt het budget af op de taakvelden 6.91 Coördinatie en beleid Wmo en 6.92 coördinatie en beleid Jeugd.

Verbonden partijen

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Accres Holding BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Accres Apeldoorn BV is een dochter van Accres Holding BV. Accres Apeldoorn BV beheert en exploiteert voor de gemeente maatschappelijk vastgoed en verleent diensten op het gebied van natuur, onderwijs, welzijn, educatie, recreatie en sport. Daarmee draagt zij bij aan diverse doelstellingen van onze gemeente met name uit het hoofdstuk Samenleving.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

De dienstverleningsovereenkomst met Accres loopt tot eind 2024. Er wordt gewerkt aan een nieuwe DVO vanaf 2025.

Risico's

Het financiële risico van de gemeente als eigenaar van Accres is in principe beperkt tot de waarde van het aandelenbezit. Maar Accres draagt als opdrachtnemer ook bij aan verschillende begrotingsprogramma's. Als Accres de afgesproken prestaties niet of niet goed genoeg levert, kan dat gevolgen hebben voor de inwoners van Apeldoorn en omgeving. Die zouden de gemeente als opdrachtgever hierop kunnen aanspreken. Als een dochteronderneming van Accres verlies lijdt, kan dit voor Apeldoorn als 100% eigenaar van het moederbedrijf tot imagoschade leiden. We hebben hier invloed op door als aandeelhouder periodiek met de directie van Accres de ontwikkeling van het bedrijf te bespreken. Daarnaast beschikt Accres over een governancestructuur die inzicht biedt in toezicht en verantwoordelijkheden.

Ontwikkelingen beleid

Op 11 juli 2024 is een adviesrapport over de toekomstige rol en samenwerking met Accres naar de raad gestuurd met een begeleidende brief. Daarin is onder andere opgenomen dat het takenpakket wordt herzien tot alleen de kerntaken die passen bij het doel waarvoor Accres is opgericht. Dat biedt ruimte om nieuwe opdrachten die horen bij de kerntaken van Accres toe te voegen. Het betekent ook dat de taken eigenarenonderhoud, groenonderhoud en parkeerbeheer onttrokken zullen worden. Ook is besloten dat puur commerciële taken niet passen bij Accres. Het verkopen door Accres van de Zero55's in 2023/2024 past hierbij.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 16.000.000 (prognose)

NV Orpheus theater/congrescentrum

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Orpheus draagt met zijn theater- en congresfunctie bij aan de culturele en economische doelstellingen van de gemeente Apeldoorn: een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, een goed leefklimaat voor bewoners en een aantrekkelijke stad voor bezoekers.

Link naar jaarstukken

[Jaarverslag 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het eigen vermogen van de NV is € 2.821.000. Orpheus heeft daarmee voldoende buffers om operationele financiële tegenvallers op te vangen. Orpheus informeert Apeldoorn als aandeelhouder door het jaar heen actief over de financiële ontwikkelingen en resultaten. Tussentijdse berichten geven aan dat Orpheus voor 2024 op koers ligt om de begroting te realiseren.

Ontwikkelingen beleid

In juli 2024 heeft de gemeenteraad de beleidsnota Cultuur en Erfgoed 2025-2028 aangenomen. Daarin staan nieuwe beleidsaccenten. Van alle organisaties, dus ook van Orpheus zal worden gevraagd hieraan invulling te geven, ook binnen de reguliere subsidie. Naar verwachting zal dit relatief een gering deel van de omzet van Orpheus betreffen. Orpheus wordt geacht mee te bewegen met het gemeentelijk beleid en dit in de bedrijfsvoering op te nemen, al dan niet met het verwerven van externe middelen. De risico's vanuit het perspectief van de exploitatie zijn beperkt, mede omdat Orpheus juist voor deze aspecten (productie, community) inmiddels bestemmingsreserves heeft opgebouwd. Definitieve afspraken over de subsidieverplichtingen worden in december 2024 gemaakt.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Burgers leven zo veel mogelijk in veiligheid en gezondheid. Doel en openbaar belang: het bewaken, beschermen en verbeteren van de gezondheid van de inwoners. De taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg zijn per 2017 overgedragen aan het CJG.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn een aantal ontwikkelingen in wetgeving welke gevolgen kunnen gaan hebben voor de inwonersbijdrage, zoals bijvoorbeeld de pandemische paraatheid in de WPG. Op dit moment zijn de ontwikkelingen nog onvoldoende inzichtelijk. Eventuele effecten worden pas in 2025 verwacht.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.677.818 (prognose)

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voert de regionale taken uit op het terrein van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio doet dat ook op lokaal niveau zoals dat is aangegeven in de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse burgers, bedrijven en instellingen.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Uitvoering VNOG-taken (brandweezorg, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening) geven geen aanleiding tot opmerkingen. De veiligheid van de Apeldoornse bevolking is niet in het geding geweest. Activiteiten rondom opleiden, trainen en oefenen zijn, na de coronaperiode, weer genormaliseerd.

Risico's

De VNOG kan normaal gesproken de risico's opvangen binnen haar eigen reserves. De weerstandscapaciteit bestaat uit het totaal van middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Het beschikbare weerstandsvermogen rekening 2022 bedraagt € 3.738.849. De benodigde weerstandscapaciteit is € 3.500.000. De ratio is 1,07 en daarmee ruim voldoende.

Ontwikkelingen beleid

In juli 2024 zijn de concept stukken van het Regionaal Beleidsplan 2025-2028, Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 en Regionaal Dekkingsplan 2025-2028 aan de college's en gemeenteraden gestuurd voor een zienswijze hierop. Deze stukken worden in december door het AB vastgesteld.

Het beleidsplan

Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor VNOG en beschrijft de koers voor de komende vier jaar. In 2020 heeft de VNOG een Toekomstvisie opgesteld, waar de raden destijds nauw bij betrokken zijn geweest. Het nieuwe beleidsplan voor de periode 2025-2028 borduurt hier op voort, omdat de toen beschreven opgaven voor VNOG nog steeds gelden.

Het risicoprofiel

Het risicoprofiel omvat een overzicht van de aanwezige risicovolle situaties en de soorten incidenten die zich kunnen voordoen in de regio. Het gaat hierbij om risico's op rampen, crisis of grote branden, waardoor maatschappelijk ontwrichtende effecten op vitale belangen optreden en een gecoördineerd optreden van de crisisorganisatie noodzakelijk is.

De herziening heeft plaatsgevonden met vertegenwoordigers van hulpdiensten, gemeenten (bevolkingszorg) en crisispartners. Hierbij is gebruik gemaakt van landelijke handreikingen, landelijk geduide risico's en de laatste inzichten zoals trends en ontwikkelingen. De opvallendste wijzigingen in het risicobeeld zijn gerelateerd aan de klimaatveranderingen en onrust in de samenleving. Ook is voor een aantal risico's gebruik gemaakt van een moderner scenario zoals een energieneutrale woning met verminderd zelfredzamen en een cyberaanval op een gemeente.

Het dekkingsplan

Het dekkingsplan maakt de operationele prestaties van de brandweer inzichtelijk en hoe dit zich verhoudt tot de daaraan door de wetgever gestelde eisen. In bepaalde gebieden of op bepaalde locaties in onze regio zijn extra (risicobeheersende) maatregelen noodzakelijk. Dit document geeft ook inzicht in de werkwijze die VNOG daarbij hanteert.

Natuurbrandbeheersing

Naast bovenstaande ontwikkelingen is door de voormalig minister voor Natuur en Stikstof tijdens het Bestuurlijke Overleg Natuurbrandbeheersing een toezegging gedaan dat de middelen die het ministerie van LNV beschikbaar heeft gemaakt onder andere bedoeld zijn voor ons verzoek voor de verbetering van de bluswatervoorziening in onze uitgestrekte natuurgebieden. Om de kans op onbeheersbare natuurbranden te minimaliseren is een snelle en effectieve inzet van de brandweer belangrijk. Hiervoor is een adequate bluswatervoorziening nodig die normaal gesproken wel aangelegd is in stedelijk gebied maar niet in natuurgebieden. Wij vertrouwen erop dat de nieuwe Minister deze toezegging overneemt, waardoor deze (een deel van deze) kosten niet ten laste komen van de gemeente.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 11.744.700

PlusOV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Acties om personen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen te helpen zich zoveel mogelijk zelf te redden in de eigen leefomgeving en mee te doen in de maatschappij (programma 7). De jeugd krijgt genoeg kansen om de eigen talenten te ontwikkelen (programma 5). De jeugd kan opgroeien in veiligheid en geborgenheid (programma 5). Inwoners zijn aan het werk of maatschappelijk actief (programma 6).

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

De samenvoeging van vervoertaken van de 9 gemeenten brengt risico's met zich mee, die in het bedrijfsplan van de vervoercentrale staan. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om financiële risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten meer betalen.

Ontwikkelingen beleid

Mensen prettig, betaalbaar en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is. Dat is de missie van PlusOV. Deze missie geeft PlusOV twee belangrijke opdrachten; kwalitatief goed vervoer, efficiënt georganiseerd en daarmee betaalbaar voor reiziger en gemeenten.

We verwachten de komende jaren een stijging van het vervoersvolume in Apeldoorn. Tov 2023 wordt er in 2024 (Q1 en Q2) 19% meer gebruik gemaakt van het Vraagafhankelijk Vervoer (aantal ritten en aantal kilometers nemen toe). Dit resulteert in Q1 en Q2 van 2024 in een kostenstijging van 3%. Wat laat zien dat PlusOV het vervoer voor Apeldoorn efficiënt kan organiseren. Daarnaast geven reizigers in het continu klanttevredenheidsonderzoek het afgelopen jaar een 8,3 als algemeen rapportcijfer voor het vraagafhankelijk vervoer dat door PlusOV gereden wordt. PlusOV weet hiermee de missiedoelen goed te behalen; ze weet tevreden klanten te behouden terwijl de vraag stijgt, waarnaast de kosten relatief minder stijgen dan vraag.

Om het vraagafhankelijk vervoer ook in de toekomst betaalbaar te houden en beschikbaar te houden voor de mensen die het nodig hebben, heeft de stijgende vraag naar het vraagafhankelijk vervoer onze aandacht in 2025. Samen met de regio PlusOV kijken we naar de maatregelen die hiervoor nodig zijn.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 3.253.986

Programma 2 - Leefomgeving

Portefeuillehouders:

1. P.C.J. Messerschmidt
2. D.S. Huizer
3. M. Wenzkowski
4. H. van den Berge
5. A.J.M. Heerts

Taakvelden

Natuurlijk kapitaal

- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- 7.2 Riolering
- 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Ruimtelijke samenhang en kwaliteit

- 0.63 Parkeerbelasting
- 1.2 Openbare orde en veiligheid
- 2.1 Verkeer en vervoer
- 2.2 Parkeren
- 2.5 Openbaar vervoer
- 7.3 Afval
- 7.4 Milieubeheer
- 8.1 Ruimte en leefomgeving
- 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- 8.3 Wonen en bouwen

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. We werken aan een leefbare stad en omgeving, waarin de verschillende ruimtelijke functies zoals wonen, werken, recreëren, voorzieningen en mobiliteit evenwichtig en in samenhang op elkaar zijn afgestemd en worden ontwikkeld.

Subdoelstelling

1.1 Stadmaken op de Veluwe

Prestatie

1.1.01 Onderzoeken t.b.v. Ruimtelijke Ontwikkelingen

1.1.02 Uitvoeren MER-strategie

1.1.03 Mobiliteitshubs Kanaalzone en Spoorzone

1.1.04 Mobiliteitsaanpassingen

1.1.05 Omgevingsplan Binnenstad

1.1.06 Verblijfskwaliteit pleinen binnenstad

1.1.07 Ontwikkelkader station Apeldoorn

1.1.08 Campusontwikkeling Veldhuis

1.1.09 Transformatie HTS Kayersmolen

1.1.10 Ontwikkelplan Zwitsal

1.1.11 Partiële herziening Omgevingsvisie

1.1.12 Ontwikkelkader Zuidrand

1.1.13 300 vaste kern woningen en 200 host-kavels Host City

1.2 Voldoende woningen voor iedereen in elke levensfase, die betaalbaar, beschikbaar, bereikbaar en duurzaam zijn in vitale wijken en dorpen.

1.2.1 Toevoegen woningen, gedifferentieerd naar gebied, type, prijs en segment conform het Volkshuisvestingskader 2023-2030 en de regionale Woondeal.

1.2.2 We werken het woningmarktinstrumentarium van de gemeente Apeldoorn verder uit en voeren dat in.

	1.2.3 Doorstroom van senioren op de woningmarkt stimuleren
	1.2.4 We nemen verantwoordelijkheid om arbeidsmigranten op een goede manier op te vangen in onze lokale gemeenschap
	1.2.5 beleidskader voor CPO ontwikkelen
	1.2.6 Nieuwe wetten en regelgeving
	1.2.7 We werken in gezamenlijkheid met de gemeenten in de regio Stedendriehoek de mogelijkheden voor verstedelijking uit, zoals benoemd in de Nota Ruimte.
1.3 Bereikbare, leefbare stad en omgeving waarin de verschillende vervoerswijzen verkeersveilig, duurzaam, innovatief en slim zijn.	1.3.01 We faciliteren en stimuleren deelmobiliteit, hubs, vraagafhankelijk vervoer en andere stedelijke mobiliteitsoplossingen
	1.3.02 We verbeteren de doorstroming op de Ring en de verbindingen met de snelwegen
	1.3.03 We verminderen het doorgaand verkeer in Zevenhuizen Zuidbroek
	1.3.04 We werken samen met andere overheden en belangengroepen aan de verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de corridor Eerbeek-Loenen
	1.3.05 We lobbyen voor landelijke en regionale bereikbaarheid van Apeldoorn (weg en spoor)
	1.3.06 We werken aan een structurele parkeeroplossing voor Apeldoorn West
	1.3.07 We werken aan deerschikking en toegankelijkheid van het parkeren met diverse projecten uit de Parkeervisie en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn
	1.3.08 We verbeteren de voorzieningen voor de fiets: verkeersveilige (regionale) fietsroutes en stallingsvoorzieningen

		1.3.09 We verbeteren de verkeersveiligheid door fysieke maatregelen en door gedragsbeïnvloeding
		1.3.10 We verkennen manieren waarop de binnenstad goed bereikbaar blijft waarbij de ambities van het Stadspark worden gerealiseerd
		1.3.11 We stimuleren en faciliteren de transitie naar schone mobiliteit door laadinfrastructuur, zero emissie stadslogistiek en tankpunten voor schone brandstoffen
		1.3.12 We lobbyen samen met andere partijen tegen laagvliegroutes over de Veluwe die voortkomen uit de Luchtvaartherziening
	1.4 De gemeente draagt via haar publiekrechtelijke rol bij aan de ruimtelijke ontwikkeling van Apeldoorn	1.4.1 Vergunningaanvragen worden binnen de wettelijke termijn behandeld.
		1.4.2 Beoordelen van initiatieven en plannen zodanig dat het proces en de termijnen helder zijn voor de initiatiefnemer. En dat binnen de afgesproken termijn het initiatief of plan beoordeeld is.
		1.4.3 Beoordeling van plannen en initiatieven per 1 januari 2024 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging.
		1.4.4 Preventie, toezicht en handhaving per 1 januari 2024 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging
2. We respecteren, beheren en ontwikkelen ons natuurlijk kapitaal, zoals water, bodem, klimaat en natuur op een duurzame manier en we maken de overstap naar het gebruik van hernieuwbare energie.	2.1 Energieneutraal en aardgasvrij voor 2050	2.1.1 In 2030 is 30% besparing t.o.v. 2014 in energiegebruik gerealiseerd.
		2.1.2 Inwoners in een financieel kwetsbare situatie worden extra ondersteund om energemaatregelen te nemen en worden ontzorgd bij het verduurzamen van de eigen woning.

	2.1.3 In 2030 is in totaal 3.600 TJ opgewekt.
	2.1.4 We werken aan het energiesysteem van de toekomst.
	2.1.5 We werken samen met partners aan vernieuwingen in infrastructuur voor warmte en elektriciteit om energiezekerheid te waarborgen.
	2.1.6 We hebben een definitief investeringsbesluit genomen en maken de eerste stappen naar een aardgasvrij Kerschoten.
	2.1.7 We werken toe naar wijkuitvoeringsplannen voor De Maten, Loenen en De Parken.
2.2 Een royale en veerkrachtige groen-blauwe omgeving voor mens, dier en natuur	2.2.1 Aanpakken hittestress
	2.2.2 Herstellen natuurlijk watersysteem
	2.2.3 Doorontwikkelen groen blauw casco
	2.2.4 Natuurinclusief ontwikkelen
	2.2.5 Aanleggen Stadspark van Apeldoorn
	2.2.6 Behoud en versterken biodiversiteit
	2.2.7 Verbeteren Dierenwelzijn
2.3 Het opnieuw gebruiken van grondstoffen en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving	2.3.1 De totale hoeveelheid afval (totaal van fijn restafval, grof restafval en grondstofstromen) per inwoner is in 2025 lager dan in 2023
	2.3.2 In 2025 wordt minimaal 55% van het huishoudelijk afval gerecycled
	2.3.3 We ontwikkelen kennis en kunde op het thema van de circulaire economie, van lokaal tot Europees niveau.
	2.3.4 Inzet van onze Omgevingsdienst bij het uitvoeren (wettelijke) milieutaken en planadvisering

<p>2.4 Realiseren en beheren van een openbare ruimte die veilig, toegankelijk, klimaatbestendig, toekomstbestendig, uitnodigend en gezond is</p>	<p>2.4.01 We houden de basis op orde; Dit betekent dat de kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op 7.0 of hoger</p>
	<p>2.4.02 We voorkomen onderhoudsachterstanden; Minimaal 80% van de openbare ruimte heeft een redelijke (technische) kwaliteit of beter</p>
	<p>2.4.03 We zorgen voor een biodivers fundamenteel; We vermeerderen het aandeel bloemrijk grasland en gaan gefaseerd maaien</p>
	<p>2.4.04 We kiezen voor bomen; We voegen bomen toe en verbeteren de groeiplaatsen van bestaande en nieuwe bomen. Zo neemt het kroonvolume toe.</p>
	<p>2.4.05 We verminderen het gebruik van grondstoffen; Circulariteit is het uitgangspunt in ons eigen werk en bij in aanbestedingen</p>
	<p>2.4.06 We geven bij circulariteit het goede voorbeeld; Het werfterrein in Zuid wordt omgevormd tot circulair terrein</p>
	<p>2.4.07 We houden onze speel- en beweegtoestellen op orde; Via goed onderhoud en vervangingen wanneer dat technisch nodig is</p>
	<p>2.4.08 We realiseren nieuwe speel- en beweeglocaties; We maken een uitvoeringsplan met een profilering waaraan nieuwe speel- en beweeglocaties moeten voldoen.</p>
	<p>2.4.09 We zorgen voor voldoende aanbod voor begraven en cremieren in Apeldoorn</p>
	<p>2.4.10 We realiseren een natuurbegraafplaats, mogelijk in combinatie met herinneringsbos</p>
	<p>2.4.11 We beheren 7 rijwielstallingen en 5 parkeergarages</p>
	<p>2.4.12 We hebben een storingsdienst die 24/7 op acute knelpunten in de openbare ruimte reageert</p>

	2.4.13 We zorgen 24/7 voor gestrooide wegen binnen 400 meter van elke woning
	2.4.14 We bieden minimaal 100 collega's vanuit de Participatiewet of (oude) Sociale Werkvoorziening werk in de openbare ruimte
	2.4.15 We bieden werkleerlijnen en BBL plekken aan om mensen nieuwe stappen op de arbeidsmarkt te laten zetten
2.5 De vitale Veluwe: samen werken aan een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied	2.5.1 Herstellen van het natuurlijk watersysteem
	2.5.2 Verbinden van de Veluwe en de IJssel door het ontwikkelen van klimaatrobuuste natuur
	2.5.3 Stimuleren van de transitie naar een toekomstbestendige landbouw
	2.5.4 Realiseren van optimaal bestemmingsmanagement op de Veluwe
	2.5.5 Versterken en ontwikkelen van vakantieparken in Apeldoorn
	2.5.6 Versterken van de leefbaarheid en vitaliteit van Uddel/GEUS

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Apeldoorn is een groeiende stad. In 2040 wonen hier naar verwachting ruim 180 duizend mensen. Dat vergt een schaa sprong op het gebied van wonen, werken en voorzieningen en vraagt dat we anders omgaan met mobiliteit en op een duurzame wijze aan de slag gaan. Daar werken we keihard aan, op een manier zoals in de Omgevingsvisie en de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling van Apeldoorn verwoord. Om het woningtekort terug te dringen, voegen we de komende jaren een flink aantal woningen toe. En we willen de economie en het voorzieningenniveau laten meegroeien met de stad (zie ook het programma Economie en Inkomen). Het is de ambitie om de groei die Apeldoorn de komende jaren doormaakt te benutten voor het toevoegen van meer kwaliteit. We willen dat het voor iedereen fijn wonen, werken en leven is, zowel in de stad, de dorpen als daarbuiten. We zorgen daarom voor elkaar door ondersteuning te bieden voor wie dat nodig heeft (zie ook programma Samenleving) en voor de natuur en het landschap dat ons omringt. Zoals de Veluwe die overal in Apeldoorn voelbaar aanwezig is. De Veluwe en ook de IJsselvallei brengen onze inwoners en bezoekers rust en ontspanning. En ze zijn van onschatbare waarde voor (beschermde) flora en fauna. Tegelijkertijd staat de natuur onder druk en is herstel van natuurwaarden nodig. We zijn daarom zuinig op onze natuurlijke hulpbronnen, zoals het water en de bodem. We investeren in herstel, ontwikkelen de groenblauwe hoofdstructuur van Apeldoorn en zetten in op verdere verduurzaming van de landbouw. Ook de energietransitie is een grote opgave. Energiezekerheid is een belangrijk thema. We willen minder afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen en daarom moet het aandeel hernieuwbare energie omhoog. En het energienetwerk moet op orde. Voor 2050 willen we energieneutraal en aardgasvrij zijn.

Bij dit alles is het zoeken naar een precair evenwicht tussen de verschillende functies. Tussen rust en reuring, tussen ontwikkeling en beheer en tussen groei, stilstand of achteruitgang. Door te kijken met de bril van Brede Welvaart brengen we hierin balans en maken we verantwoorde keuzes.

Speerpunten van beleid

Wat zijn onze speerpunten? Die staan in de Omgevingsvisie benoemd. Het zijn er vier:

- **Stadmaken:** we werken aan nieuwe toekomstbestendige woon- en werkmilieus. Zowel binnenstedelijk (zoals in het BSK-gebied) als aan de rand van de stad (bijvoorbeeld in de Zuidrand). Daarbij realiseren we een uitnodigende en gezonde buitenruimte en voegen we royaal groen toe. En we zorgen we dat de stad leefbaar en bereikbaar blijft, waarin de verschillende vervoerswijzen duurzaam, slim en innovatief zijn. Het bouwen van betaalbare woningen wordt steeds lastiger. Daarom helpen we om businesscases sluitend te krijgen, onderzoeken we subsidiemogelijkheden en dragen we bij aan de onrendabele top van betaalbare woningen. Ook werken we aan vernieuwende concepten voor versnelling van de woningbouw, zoals bijvoorbeeld Host City. Ook het kunnen aanbieden van voldoende werklocaties is een uitdaging. We intensiveren op bestaande terreinen en voegen nieuwe toe. Voor zowel wonen als werken geldt dat we hiervoor ook regionaal samenwerken in de Stedendriehoek.
- **Vitale dorpen en buitengebied:** vitale en levendige dorpen zijn van belang. We streven zoveel mogelijk naar het behoud van voorzieningen en voegen woningen toe die passen bij de dorps behoefte en de karakteristiek van het dorp. Ieder dorp verdient een openbare ruimte die daarbij hoort en door landschapsontwikkeling voegen we ook aan het buitengebied kwaliteit toe. We ondersteunen de transitie naar een toekomstbestendige landbouw en werken daar samen met partners aan, zoals bijvoorbeeld in GEUS-verband.
- **Fysiek fundament uitbouwen:** ons natuurlijke systeem van water en groen vormt de basis voor ontwikkeling. Daarop borduren we voort en daarin investeren we de komende jaren ook zelf, zoals in de groenblauwe hoofdstructuur van Apeldoorn. We streven naar royaal en veerkrachtig groen. Ons fundament moet duurzamer en meer klimaat robuust worden gemaakt, bijvoorbeeld om hittestress tegen te gaan en om beter bestand te zijn tegen extreme weersituaties. Een deel van onze openbare ruimte loopt tegen het eind van hun levensduur. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave. Via het SAMP geven we hieraan uitvoering.
- **Sociaal fundament versterken:** iedereen moet zich thuis kunnen voelen in Apeldoorn. We maken woon- en werkmilieus die iets toevoegen aan de stad, met daarbij de benodigde voorzieningen. Voor elke levensfase heeft Apeldoorn iets te bieden. Bijvoorbeeld voor ouderen. En we ontwikkelen openbare ruimte die kansen biedt voor ontmoeting en die aanzetten tot spelen en bewegen en zo bijdraagt aan de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Ook bij het verduurzamen van de woningvoorraad en de energietransitie die we doormaken, is het bereikbaar houden voor alle inwoners hiervan een belangrijke opgave.

Global Goals

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. We werken aan een leefbare stad en omgeving, waarin de verschillende ruimtelijke functies zoals wonen, werken, recreëren, voorzieningen en mobiliteit evenwichtig en in samenhang op elkaar zijn afgestemd en worden ontwikkeld.

Apeldoorn groeit door naar minimaal 180 duizend inwoners in 2040. Dit vraagt een schaa sprong in de duurzame doorontwikkeling van stad, dorpen en buitengebied. Zodat iedereen hier goed kan wonen, er voldoende werk is, de voorzieningen op orde zijn, de stad bereikbaar is en er volop mogelijkheden voor recreatie zijn.

Doelstelling

1.1 Stadmaken op de Veluwe

Stadmaken op de Veluwe is meer dan enkel woningen toevoegen in Apeldoorn. Onze ambitie is dat Apeldoorn nog meer een levendig stadsmilieu wordt. Een stadsmilieu waar - naast wonen - ook ruimte is voor commerciële, culturele en maatschappelijke publieksfuncties. Denk aan werkfuncties, horeca, onderwijs, welzijn en cultuur. Stadmaken op de Veluwe is waar we vanuit stedelijk programmeren sturen op leefbaarheid en kwaliteit.

Prestaties

1.1.01 Onderzoeken t.b.v. Ruimtelijke Ontwikkelingen

Voor het wijzigen van een Omgevingsplan of het verkrijgen van een Omgevingsvergunning zijn diverse onderzoeken noodzakelijk. Denk hierbij onder meer aan diverse milieuonderzoeken. Deze onderzoeken worden veelal door- en voor rekening van initiatiefnemers uitgevoerd en de gemeente toetst zelf de resultaten of laat deze toetsen door het bevoegd gezag. De gemeente begeleidt het proces om tot goedkeuring van onderzoeken en rapportages te komen en toetst of hiermee aan de wettelijke voorschriften en/of eisen wordt voldaan. Omdat het programma Stadmaken op de Veluwe een meerjarig programma is met veel projecten in diverse fasen, beperkt deze prestatie zich niet tot een jaar of een bestuursperiode. De verschillende producten worden doorlopend aangeleverd, getoetst, besproken met als doel vaststelling.

1.1.02 Uitvoeren MER-strategie

Om effecten van toekomstige ontwikkelingen op het milieu in beeld te brengen is een NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) opgesteld. Hierin zijn milieueffecten in samenhang beschouwd en hieruit is een strategie ontwikkeld zijnde de MER (Milieu Effect Rapportage). De MER beschrijft mitigerende maatregelen (maatregelen die de negatieve effecten van een project op het milieu voorkomen of verminderen). De MER-strategieën is t.a.v. onze leefomgeving leidend voor ontwikkelingen in de Kanaalzone en de Spoorzone.

1.1.03 Mobiliteitshubs Kanaalzone en Spoorzone

Vanuit de subdoelstelling 'Bereikbare- en leefbare stad en Omgeving' wordt met de adviseurs mobiliteit gewerkt aan de ontwikkeling van mobiliteit-hubs (parkeervoorziening met deelmobiliteit) in de Kanaalzone en de Spoorzone. Dit betreft voor de Kanaalzone de ontwikkeling en realisatie van de Griff-garage bij het nieuwe zwembad en voor de Spoorzone de herinrichting en optimalisatie van de P+R voorziening ten zuiden van het spoor aan de Laan van de Mensenrechten.

1.1.04 Mobiliteitsaanpassingen

Vanuit de subdoelstelling 'Bereikbare- en leefbare stad en Omgeving' wordt met de adviseurs mobiliteit gewerkt aan verkeerskundige aanpassingen in het wegennet. Gebieden zoals de binnenstad worden verkeersluw gemaakt om onder meer vergroeningsopgaven te kunnen realiseren. Doorgaand verkeer door het centrum wordt beperkt. Verkeer op ringwegen wordt geïntensiveerd om goede doorstroming te behouden. Deze opgave geeft uitvoering aan het 'onderzoek naar hoofdwegen en mobiliteit Apeldoorn 2040' (voorheen Netwerkanalyse) in de Kanaalzone, Spoorzone en Binnenstad.

1.1.05 Omgevingsplan Binnenstad

Betreft het in 2024 voorbereiden van het nieuwe Omgevingsplan voor de Binnenstad en het in 2025 in procedure brengen van het nieuwe Omgevingsplan voor de Binnenstad.

1.1.06 Verblijfskwaliteit pleinen binnenstad

Deze prestatie betreft het uitvoeren van onderzoeken naar de wijze waarop de verblijfskwaliteit van de pleinen in de binnenstad kan worden verbeterd. Het doel hiervan is om langer verblijf dan nu, op de pleinen te stimuleren. Uit de onderzoeken die per plein worden uitgevoerd worden verbetervoorstellen gedaan. Na besluiten op verbetervoorstellen wordt uitvoering gegeven aan de verbetering(en).

1.1.07 Ontwikkelkader station Apeldoorn

Gemeente, Provincie Gelderland, NS en ProRail werken samen aan een stedelijke ontwikkeling rondom het station Apeldoorn. Hierin wordt het station als belangrijke knoop binnen de stad opgenomen. Hierbij hoort ook een goede invulling van de openbare ruimte en het verminderen van de barrièrewerking van het spoor.

1.1.08 Campusontwikkeling Veldhuis

Deze prestatie betreft voorbereidend werk voor ruimtelijke procedures om te komen tot realisatie van onderwijsprojecten waaronder ook onderwijshuisvesting zoals opgenomen in het Masterplan Veldhuis. Herhuisvesting van het CvD en de algehele campusontwikkeling maken hier een onderdeel van uit waarmee gestart wordt.

1.1.09 Transformatie HTS Kayersmolen

Deze prestatie betreft de start van de verbouwing van het voormalig HTS gebouw aan de Condorweg naar woningen. Deze start houdt verband met de WBI subsidie.

1.1.10 Ontwikkelplan Zwitsal

Deze prestatie ziet op het opstarten van projecten die een directe relatie hebben tot de WBI voor Kanaalzone Noord. Gevolgd wordt de planning die onderdeel uitmaakt van de WBI, startend met de ruimtelijke procedure voor wijziging van het Omgevingsplan voor de projecten Wilhelm Tell, Vlijtsepark en Zwitsal.

1.1.11 Partiële herziening Omgevingsvisie

Het realiseren van een partiële herziening van de Omgevingsvisie. Het gaat hierbij om een veegactie van die onderdelen die momenteel in strijd zijn met de Omgevingsvisie. Na het inventariseren van de strijdigheden deze verwerken in een partiële herziening. Zichtbaar moet zijn hoe deze partiële herziening zich verhoudt tot de integrale herziening van de Omgevingsvisie en ander gemeentelijk strategisch beleid die eraan komt in de volgende raadsperiode en het veranderende ruimtelijk beleid van de hogere overheden.

1.1.12 Ontwikkelkader Zuidrand

Het ontwikkelkader voor de nieuwe uitleglocatie ten zuiden van de A1, ook wel De Zuidrand genoemd, (Beekbergsebroek) in 2025 afronden en laten vaststellen door de gemeenteraad.

1.1.13 300 vaste kern woningen en 200 host-kavels Host City

Deze prestatie betreft het gehele ruimtelijke proces voor de realisatie van 300 vaste kern woningen en 200 host-kavels binnen de zuidkavel Beekbergsebroek. Gewerkt wordt in lijn met een actieve grondexploitatie.

Doelstelling

1.2 Voldoende woningen voor iedereen in elke levensfase, die betaalbaar, beschikbaar, bereikbaar en duurzaam zijn in vitale wijken en dorpen.

Prestaties

1.2.1 Toevoegen woningen, gedifferentieerd naar gebied, type, prijs en segment conform het Volkshuisvestingskader 2023-2030 en de regionale Woondeal.

In de omgevingsvisie en de regionale woondeal is opgenomen hoeveel woningen Apeldoorn de komende jaren toevoegt. De toevoeging van woningen wordt bijgehouden. Minimaal 1x per jaar wordt gerapporteerd. We werken met een nieuw systeem om de woningbouw te monitoren.

1.2.2 We werken het woningmarktinstrumentarium van de gemeente Apeldoorn verder uit en voeren dat in.

Dat zijn in elk geval de Huisvestingsverordening met daarin de urgentieregeling (die regionaal wordt opgesteld) en de regels rondom kamerverhuur in de omgevingsplannen.

1.2.3 Doorstroom van senioren op de woningmarkt stimuleren

Via onder andere doorgaan van een verhuiscoach, inzetten op vernieuwing door ook in te zetten op ondersteuning van bewoners van koopwoningen. De doorstroomcoach is niet gericht op het behalen van veel aantallen verhuizingen, maar op het zorgen voor een goede match tussen mens en woning. Hier ligt een sterke link met Maatschappelijke ontwikkeling en met de campagne 'Praat vandaag over morgen'.

1.2.4 We nemen verantwoordelijkheid om arbeidsmigranten op een goede manier op te vangen in onze lokale gemeenschap

Dit doen we door het stellen van eisen aan voldoende en goede (tijdelijke) huisvesting. Binnen de gemeente is de stuurgroep arbeidsmigranten belast met alle onderwerpen die arbeidsmigranten aangaan, zoals ook het stimuleren van taal en participatie, het verbeteren van de positie van de arbeidsmigrant en de zorg voor uitvallers. In de stuurgroep zijn alle relevante disciplines vertegenwoordigd. Het streven is om aantrekkelijk te blijven voor deze groep werknemers met als doel een duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.

1.2.5 beleidskader voor CPO ontwikkelen

Mensen willen samen betaalbare huizen bouwen via Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO). CPO's kunnen een belangrijke rol spelen in het versterken van sociale netwerken en het tegengaan van sociaal isolement. Het stimuleren van CPO's is één van de manieren waarop we de gevolgen van de vergrijzing willen opvangen.

1.2.6 Nieuwe wetten en regelgeving

Op het gebied van wonen zijn de afgelopen periode een aantal wetten van kracht geworden en de verwachting is dat in 2025 nog enkele wetten ingaan. We gaan aan de slag met wat de invoering van deze wetten van de gemeente Apeldoorn vraagt. Het gaat onder andere om de Wet betaalbare huur en de (nog concept) Wet versterken regie volkshuisvesting.

1.2.7 We werken in gezamenlijkheid met de gemeenten in de regio Stedendriehoek de mogelijkheden voor verstedelijking uit, zoals benoemd in de Nota Ruimte.

De regio Stedendriehoek is benoemd als regio waarin grootschalige verstedelijking kan plaatsvinden. In 2025 vindt het gesprek plaats over deze verstedelijking. Die mondt uit in een keuze voor een ontwikkelstrategie.

Doelstelling

1.3 Bereikbare, leefbare stad en omgeving waarin de verschillende vervoerswijzen verkeersveilig, duurzaam, innovatief en slim zijn.

We dragen met onze werkzaamheden op het gebied van mobiliteit bij aan Gezondheid en Leefomgeving, als onderdeel van de Brede Welvaart uit het Coalitieakkoord 2022-2026. De kwaliteit van de openbare ruimte en de verdere doorontwikkeling bij het 'stad maken' wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige verkeersstructuren. Te voet, met de fiets, het openbaar vervoer en de auto moet iedereen zich veilig, (waar nodig) snel en betaalbaar kunnen verplaatsen. Er wordt flink geïnvesteerd op dit vlak, waarbij tevens zoveel mogelijk kansen worden benut om bij te dragen aan het realiseren van de overige beleidsdoelstellingen, zoals het versterken van de groenstructuren. Om de gevolgen voor de ruimte en het leefmilieu zo klein mogelijk te houden en de stad bereikbaar te houden, zetten we in op slimme, duurzame en innovatieve mobiliteitsoplossingen. De vastgestelde Verkeersvisie 2016-2030, de Omgevingsvisie en de Mobiliteitsvisie voor de binnenstad zijn het onderliggende kader.

Prestaties

1.3.01 We faciliteren en stimuleren deelmobiliteit, hubs, vraagafhankelijk vervoer en andere stedelijke mobiliteitsoplossingen

Er worden overstappunten voor verschillende vormen van (deel)vervoer (mobiliteitshubs) gerealiseerd in de stedelijke ontwikkelingen en in de bestaande stad, waaronder een stedelijke hub bij het station maar ook meer kleinschalige in nieuwe gebiedsontwikkelingen, in de stadsrand en in bestaande wijken. Deelfietsen en deelscooters worden door verschillende aanbieders uitgerold. De gemeente stelt randvoorwaarden bij de uitrol van deze nieuwe vormen van vervoer. We zorgen ervoor dat onze mobiliteitsdata gedeeld kan worden, inclusief de borging in onze werkprocessen.

1.3.02 We verbeteren de doorstroming op de Ring en de verbindingen met de snelwegen

De verdubbeling van de Laan van Zevenhuizen tussen Saloméstraat en Deventerstraat wordt voorbereid en uitgevoerd, evenals de capaciteitsvergroting van Kanaal Noord tussen Anklaarseweg en Laan van Zevenhuizen.

1.3.03 We verminderen het doorgaand verkeer in Zevenhuizen Zuidbroek

Vanwege stikstof zijn de procedures voor de uitvoering van maatregelen om het doorgaande verkeer in de wijk Zevenhuizen Zuidbroek te verminderen on hold gezet. In 2025 blijven we de ontwikkelingen rond stikstof volgen. Het voornemen om de maatregelen uit te voeren blijft onverminderd van kracht zoals ook in het Coalitieakkoord staat beschreven.

1.3.04 We werken samen met andere overheden en belangengroepen aan de verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de corridor Eerbeek-Loenen

We werken samen met de provincie en gemeenten Brummen en Rheden aan de Koersnota Wegennet Eerbeek Loenen, onderdeel van het multiproject Eerbeek-Loenen 2030. We bereiden voor en realiseren snelheidsverlagingen op de gemeentelijke wegen Kanaal Zuid en Hoofdweg in Loenen. Met de provincie werken we aan de voorbereiding en uitvoering van de snelheidsverlagingen op de N786 in Loenen en het deel tussen Loenen en A50.

1.3.05 We lobbyen voor landelijke en regionale bereikbaarheid van Apeldoorn (weg en spoor)

Omdat een goede bereikbaarheid een belangrijke randvoorwaarde is voor de ambities in Apeldoorn 2040 en de overige verstedelijkingsopgaven in de Regio Stedendriehoek, lobbyen we samen met regionale partijen voor goede weg- en spoorverbindingen: een verbetering van de bereikbaarheid van Apeldoorn over de weg (A1 en A50) en over het spoor (waaronder trein naar Berlijn, directe spoorverbinding Apeldoorn- Barneveld in combinatie met een station Apeldoorn West, versnelling Apeldoorn-Zutphen-Winterswijk). Hiertoe organiseren we samen met de Regio Stedendriehoek bijeenkomsten, maken we deel uit van landelijke, provinciale en regionale projectgroepen en initiëren we bestuurlijke en ambtelijke overleggen.

1.3.06 We werken aan een structurele parkeeroplossing voor Apeldoorn West

Diverse scenario's voor parkeeroplossingen worden verkend, waarna besluitvorming en uitvoering volgt. Tijdelijk wordt gebruik gemaakt van de oplossing waarbij op maximaal 25 dagen geparkeerd wordt op de J.C. Wilsaan.

1.3.07 We werken aan de herschikking en toegankelijkheid van het parkeren met diverse projecten uit de Parkeervisie en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn

Gewerkt wordt aan diverse projecten uit de Parkeervisie (2019) en de Visie op Mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn (2021), zoals digitalisering van parkeerproducten en het ontsluiten van real-time parkeerdata, invoering scanauto (voor digitale handhaving), stimuleren gebruik van transferpunten/hubs, extra aanbod fietsenstallingen en innovaties in parkeergarages. Ook onderzoeken we mogelijkheden om in de binnenstad straat-parkeren te verplaatsen naar parkeergarages, waardoor extra groen en verblijfskwaliteit kan worden toegevoegd.

1.3.08 We verbeteren de voorzieningen voor de fiets: verkeersveilige (regionale) fietsroutes en stallingsvoorzieningen

We bereiden de aanleg van het tweede deel van de fietsroute langs de Elsbosweg (A50-Klarenbeek) voor en voeren dit uit evenals de opwaardering van het fietspad tussen Apeldoorn en Vaassen over de voormalige spoorlijn. Op de Sprengenweg tussen Badhuisweg en Henri Dunantlaan verbeteren we door maatregelen de verkeersveiligheid, speciaal voor fietsers. We realiseren een nieuwe bewaakte fietsenstalling in de Hofstraat ter vervanging van De Serre. Ter ondersteuning van het fietsparkeerverbod in het voetgangersgebied, zetten we extra in op de ordening (fietsparkeervakken), communicatie, handhaving.

1.3.09 We verbeteren de verkeersveiligheid door fysieke maatregelen en door gedragsbeïnvloeding

We verbeteren de verkeersveiligheid door de aanpak van onveilige verkeerssituaties, waar we aansluiting zoeken bij het gemeentelijke onderhoudsprogramma. We zullen uitvoering geven aan de maatregelen die naar voren komen uit het Actieplan verkeersveiligheid Apeldoorn, voor zover passend binnen de beschikbare budgetten. Tevens verbeteren we de verkeersveiligheid door extra inzet op gedragsbeïnvloeding en verkeerseducatie onder andere voor kinderen.

1.3.10 We verkennen manieren waarop de binnenstad goed bereikbaar blijft waarbij de ambities van het Stadspark worden gerealiseerd

Om het Griffpark in de Hofstraat / Kanaalstraat te kunnen realiseren, worden buslijnen verplaatst naar de Kalverstraat. We dragen bij aan een integraal plan om de binnenstad autoluw te maken wat nodig is om de ambities van de binnenstad als Stadspark te realiseren waarbij bewoners en bezoekers hun bestemmingen kunnen bereiken en de leefbaarheid wordt vergroot. Speciale aandacht gaat uit naar de positie van voetgangers en fietsers.

1.3.11 We stimuleren en faciliteren de transitie naar schone mobiliteit door laadinfrastructuur, zero emissie stadslogistiek en tankpunten voor schone brandstoffen

We participeren in de provinciale concessie voor de uitrol en plaatsing van laadinfrastructuur die in de openbare ruimte wordt gerealiseerd. Daarnaast faciliteren we plannen van marktpartijen om op strategische locaties in de stad auto's te kunnen laden, mogelijk zijn deze locaties in combinatie met lokale opwek van energie te ontwikkelen tot 'energy-hubs'. We stellen beleid op voor laadinfrastructuur. Daarnaast bestaat de wens om samen met marktpartijen te komen tot meer aanbod van duurzame brandstoffen (waaronder bv waterstof), snellaadfaciliteiten en truckersvoorzieningen. Ook hierbij spelen we een faciliterende rol. We werken verder aan de doelstelling om de stadslogistiek Zero-Emissie te krijgen onder andere door vanaf 2030 een Zero-Emissie zone in de binnenstad in te stellen.

1.3.12 We lobbyen samen met andere partijen tegen laagvliegroutes over de Veluwe die voortkomen uit de Luchtvaartherziening

We zetten samen met de provincie Gelderland, omliggende gemeenten en belangenorganisaties in op een zodanige invulling van de luchtruimherziening dat overlast van burgervliegverkeer door laagvliegroutes, van en naar Schiphol Airport en (eventueel) Lelystad Airport wordt voorkomen. Het nieuwe kabinet zal de uiteindelijke keuze over vliegroutes en de opening van Lelystad Airport moeten maken.

Doelstelling

1.4 De gemeente draagt via haar publiekrechtelijke rol bij aan de ruimtelijke ontwikkeling van Apeldoorn

Prestaties

1.4.1 Vergunningaanvragen worden binnen de wettelijke termijn behandeld.

1.4.2 Beoordelen van initiatieven en plannen zodanig dat het proces en de termijnen helder zijn voor de initiatiefnemer. En dat binnen de afgesproken termijn het initiatief of plan beoordeeld is.

1.4.3 Beoordeling van plannen en initiatieven per 1 januari 2024 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging.

1.4.4 Preventie, toezicht en handhaving per 1 januari 2024 conform de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging

Hoofddoelstelling

2. We respecteren, beheren en ontwikkelen ons natuurlijk kapitaal, zoals water, bodem, klimaat en natuur op een duurzame manier en we maken de overstap naar het gebruik van hernieuwbare energie.

De verdere ontwikkeling van Apeldoorn mag niet ten koste gaan van onze schaarse natuurlijke hulpbronnen, want die zijn eindig. Natuur, bodem, water, daar zijn we zuinig op en zorgen we goed voor. Ons natuurlijk kapitaal onderhouden we goed en ontwikkelen we duurzaam verder waar nodig.

Doelstelling

2.1 Energieneutraal en aardgasvrij voor 2050

In 2050 willen we in Apeldoorn energieneutraal en aardgasvrij zijn met een betrouwbaar, duurzaam en betaalbaar energiesysteem. Iedereen kan daar aan meedoen. Daarom omarmen en faciliteren we eigen initiatief van inwoners, ondernemers en instellingen. We werken samen met partners in en buiten de gemeente, met ondernemers, onderwijs en (collectieven van) inwoners om de energietransitie te versnellen.. We hebben daarnaast specifiek oog voor de kwetsbare groepen in de samenleving.

Als tussenstap in het realiseren van deze ambitie willen we in Apeldoorn in 2030 33% energieneutraal zijn. Dat wil zeggen dat in 2030 de hoeveelheid duurzame energie-opwek binnen de gemeente Apeldoorn evenveel is als 33% van het totale energiegebruik binnen Apeldoorn. In 2014 was Apeldoorn 4% energieneutraal. Dit alles met als doel om de CO₂ uitstoot en daarmee de opwarming van de aarde te beperken. In 2030 zou dit een reductie van 54% CO₂ ten opzichte van 2014 betekenen. Dat wil zeggen dat Apeldoorn van 1.148 kT CO₂ uitstoot in 2014 naar 527 kT uitstoot in 2030 gaat.

Voor een totaal overzicht van projecten en activiteiten wordt verwezen naar het Actieplan 2025. Daar is ook de samenhang te zien in de stappen die we zetten vanuit het goede voorbeeld in de eigen bedrijfsvoering en ook de samenhang met de overige ontwikkelprogramma's, zoals Zuidrand en BSK. In de jaarlijkse energiemonitor wordt de voortgang in beeld gebracht.

Prestaties

2.1.1 In 2030 is 30% besparing t.o.v. 2014 in energiegebruik gerealiseerd.

Dit betekent dat Apeldoorn van 16.000 TJ energiegebruik in 2014 gaat naar 11.000 TJ in 2030. Daarnaast zijn alle nieuwe ontwikkelingen minimaal energieneutraal.

Het is belangrijk dat inwoners, bedrijven en instellingen actief nadenken over hun bijdrage aan de energietransitie. En vervolgens tot actie over gaan door besparingsmaatregelen te nemen en zelf opwek te realiseren. We ondersteunen vanuit het Energiepunt en door samen met energiecoöperaties naar onze inwoners toe te gaan. Daarnaast stellen we subsidies, leningen en (financiële) instrumenten beschikbaar en halen we subsidies binnen. Dit is belangrijk zodat Apeldoorn verduurzaamt en de vier Wijken van de Toekomst transitieklaar zijn.

2.1.2 Inwoners in een financieel kwetsbare situatie worden extra ondersteund om energiematregelen te nemen en worden ontzorgd bij het verduurzamen van de eigen woning.

Dit doen we door voortdurend in gesprek te gaan n.a.v. vroegsignalering door Maatschappelijke Ontwikkeling (MO) en door hulp op maat te bieden. Hierbij wordt de koppeling gemaakt met de armoede aanpak (zoals de inzet van aanpakkers vanuit MO) en de samenwerking gezocht met externe stakeholders.

2.1.3 In 2030 is in totaal 3.600 TJ opgewekt.

De energie die we nodig hebben, komt van duurzame bronnen. Opwek van duurzame energie doen we via opwek van zon in de gebouwde omgeving, opwek van zon via zonneparken, lobby voor windenergie en opwek via overige bronnen, zoals biogas, zonthermie, aquathermie en bodemwarmte. We realiseren ruim 210 ha in de gebieden Beemte-Broekland, Wenum Wiesel en in de Zuidrand. Samen zijn deze ontwikkelingen goed voor ongeveer 1.700 TJ.

2.1.4 We werken aan het energiesysteem van de toekomst.

Het energiesysteem van de toekomst bestaat uit meer dan duurzame opwek van elektriciteit. Voor een betrouwbaar energiesysteem, waar opwek, opslag en distributie onderdeel van uitmaken, werken we in 2025 aan een Regionale Energiestrategie 2.0 (RES 2.0), een regionale energievisie én een lokale energievisie. Ook werken we in 2025 aan de actualisatie van het vervolg van de Transitievisie Warmte, het Warmteprogramma. We bereiden besluitvorming voor in het kader van de Wet collectieve warmtevoorziening (WCW) en de Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie (WGIW) die gemeenten bevoegdheden geven voor het realiseren én versnellen van (collectieve) warmtevoorzieningen in Apeldoorn. Ook besluiten wij over de ontwikkeling van de warmterotonde voor de stad Apeldoorn voor de volledige benutting van het warmtepotentieel dat het afvalwatereffluent van de rioolwaterzuiveringsinstallatie Apeldoorn (RWZI) in zich herbergt.

2.1.5 We werken samen met partners aan vernieuwingen in infrastructuur voor warmte en elektriciteit om energiezekerheid te waarborgen.

Hierin hebben wij een faciliterende rol. Dit doen we door een besluit te nemen over de locatie van een nieuw middenspanningsstation in het Zuiden van Apeldoorn, en voortzetting van de buurtgewijze aanpak i.s.m. Liander bij het realiseren van meer transformatorhuisjes in de bestaande stad en de dorpen. Daarnaast komen we samen met bedrijven tot oplossingen voor netcongestie, zoals opslag bij bedrijventerreinen. Dit doen we door uitvoering te geven aan gebiedsgerichte aanpakken en door het faciliteren van een smart grid (opwek, opslag) op Apeldoorn Noord en Zuid, Ecofactorij en Kieveen.

2.1.6 We hebben een definitief investeringsbesluit genomen en maken de eerste stappen naar een aardgasvrij Kerschoten.

Dit doen we door 70% deelname in de wijk op te halen, het warmtenet gefaseerd aan te leggen in Kerschoten en door het realiseren van een warmtecentrale. Daarbij worden koppelkansen met onderhouds- en vervangingswerkzaamheden in het beheer en onderhoud van de openbare ruimte benut. De particuliere woningeigenaren krijgen een woningadvies en we zorgen voor ondersteuning en doorverwijzing m.b.t. financiële regelingen voor de verschillende doelgroepen waaronder VVE's en particuliere verhuurders en huurders.

2.1.7 We werken toe naar wijkuitvoeringsplannen voor De Maten, Loenen en De Parken.

Dit doen we door vanuit de warmtevraag- en aanbod strategieën voor duurzame warmte te verkennen en keuzes te maken voor het beste alternatief voor aardgas. Na het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen volgt een participatieve aanpak. We voeren met bewoners en doelgroepen gesprekken over de eindoplossing(en) binnen de kaders van de Transitievisie Warmte. Daarnaast gaan we samen met de woningeigenaren de wijk transitie klaarmaken voor de overstap naar de beoogde eindoplossing en ondersteunen we bewonersinitiatieven. De wijkuitvoeringsplannen zijn na vaststelling in de raad, het vertrekpunt en het spoorboekje voor de daadwerkelijke overstap naar duurzame warmte van de wijk.

Doelstelling

2.2 Een royale en veerkrachtige groen-blaue omgeving voor mens, dier en natuur

Apeldoorn is de 'groene en royale hoofdstad van de Veluwe'. We worden gekend en geroemd als een aantrekkelijke groene gemeente en willen dat blijven en versterken. We zetten in op een robuuste groenblauwe hoofdstructuur als ruggengraat. Door de aanleg van meer groen en robuuster groen, door de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten en natuurinclusief te ontwikkelen, beperken we de kwetsbaarheid voor klimaatverandering. We willen de hoeveelheid soorten planten en dieren in stand houden en vergroten, bij alle ingrepen die we (moeten) doen in onze openbare ruimte. Niet alleen voor nu, maar ook voor de toekomst. Groen heeft ook een positief effect op de gezondheid van mens en dier en draagt bij aan een uitnodigende en aantrekkelijke leefomgeving.

De Omgevingsvisie, het Groenplan, de Ecogids, het Water- en rioleringsplan en het coalitieakkoord vormen hiervoor het onderliggende kader. Met de (uitvoerings)Agenda Klimaatadaptatie en Natuur geven we vanaf 2024 invulling aan de uitvoering via zes hoofdopgaven. Deze opgaven vullen we in met onze prestaties. Daarnaast nemen we deze opgaven ook mee in nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen, groot onderhoudsprojecten en het beheer via onze adviesrol in projecten.

De effectiviteit van de prestaties wordt mede weergegeven aan de hand van de waardering van bewoners. Dit waarderingcijfer wordt bepaald aan de hand van tweejaarlijks onderzoek onder bewoners. Na de realisatie van de prestaties wordt een verhoging van het waarderingcijfer verwacht.

Prestaties

2.2.1 Aanpakken hittestress

Door het vergroenen van de openbare ruimte dragen we bij aan het tegengaan van hittestress. Dit doen we door het toevoegen van koelteplekken of -routes en het toevoegen van groen onder andere meer groen (15%) bij groot onderhoud van straten en pleinen. Ook voegen we (grote) bomen toe op plekken waar daarvoor voldoende ruimte is. Via onze stimuleringsregelingen kunnen bewoners ook zelf in actie komen en bijdragen aan de vergroening van hun directe omgeving.

Prestaties

We werken aan de voorbereiding en realisatie van twee vergroeningprojecten (koelteplekken) in de Binnenstad. We gaan door met de subsidieregeling voor groene daken en Groeninitiatievenregeling en de actie tegenwippen. We verwachten 20 groeninitiatieven te realiseren, 20 subsidieaanvragen voor groene daken te behandelen en 300 aanvragen voor tegelwippen/tegeltaxi te honoreren (indicatie op basis van getallen 2024). Daarnaast willen we 25 (grote) bomen toevoegen op versteende locaties en voegen we actief (klein) groen toe op kansrijke locaties. Bij herinrichting van het Schubertplein en Hart van Zuid nemen we de vergroeningskansen mee. We implementeren het nieuwe bomenbeleid (oa Bomenplanner).

2.2.2 Herstellen natuurlijk watersysteem

In nauwe samenwerking met provincie en waterschap wordt er een basis gelegd voor het herstel van het natuurlijk watersysteem door een duurzamer peilbeheer en door meer water vast te houden. Zo herstellen we de 'sponswerking' van de stad en het landelijke gebied. De plekken met wateroverlast blijven we proactief oppakken.

De drinkwatervoorziening in Apeldoorn willen we ook voor de toekomst (met meer inwoners en een warmer klimaat) veilig stellen. Om verdroging tegen te gaan willen we de winning uit grondwater ook duurzamer inrichten en kijken naar andere bronnen voor drinkwater.

Prestaties

Na twee succesvolle pilots gaan we voor onze vijvers onderzoeken waar we nog meer waterpeilen op kunnen zetten en hoe we dit kunnen combineren met natuurvriendelijke oevers. In 2025 gaan we in de Savorin Lohmanstraat het peilbeheer optimaliseren in combinatie met groot onderhoud aan de afvoer naar het kanaal. Jaarlijks koppelen we 6 ha verhard oppervlak af. In 2025 oa in Beekbergen (Hagenweg, Wolterbeeklaan, Koningspage en Tullekensmolenweg) en de Pottebakkersdonk. We bereiden een aantal nieuwe projecten voor. We zetten onze subsidieregeling afkoppelen voort.

Bij de uitleggebieden aan de Zuidrand is het herstel van het aanwezige natuurlijk systeem uitgangspunt. Dat doen we door bodem water sturend te ontwerpen.

We doen mee aan een pilot om inwoners bewuster met drinkwater om te laten gaan en een pilot om bij nieuwbouw waterbesparende technieken te implementeren. Met de provincie, het waterschap en Vitens verkennen we de mogelijkheden van een extra drinkwaterwinning ten noorden van Apeldoorn.

2.2.3 Doorontwikkelen groen blauw casco

Sinds 2002 werken we aan de realisatie van de Groene Mal. Vanuit de Omgevingsvisie en het coalitieakkoord ontwikkelen we de Groene Mal door naar een Groen Blauwe Hoofdstructuur (GBHS). In de GBHS worden groen en natuur ontwikkeld, natuurgebieden verbonden, water vastgehouden en recreatieve verbindingen gerealiseerd. Naar verwachting wordt eind 2024/begin 2025 de nieuwe GBHS door de raad vastgesteld.

Prestaties

We versterken groene verbindingen in de stad, passen de inrichting van 10 ha aan en verkennen de kansen voor het slechten van 3 barrières voor wandelaars en fietsers in de structuur. De focus ligt bij de ring (Mheenpark en Zuiderpark) en de bereikbaarheid van landgoed Woudhuis. We herstellen de Ugchelse beken, het zuidelijke deel van de Kayersbeek en Zwaanspreng. En we werken aan de voorbereiding van de verbinding Griff-Driehuizerspreng-Orderbeek.

We zijn begonnen met de realisatie van de GBHS in het buitengebied en zetten in op de ontwikkeling en inrichting van natte natuur, bos en waterberging. Dit doen we (deels) door verwerving van gronden. Gezien de randvoorwaarden van grondpositie, afstemming met bewoners, bedrijven en andere partijen in gebiedsprocessen en de noodzakelijke capaciteit gaat dit om langjarige processen. We willen de kansen die zich voordoen benutten. In het Wenumse- en Pagegaaibeekdal gaat het om 15 ha. Langs de Griff, Grote Wetering bij Landgoed Woudhuis en bij Klarenbeek gaat het om ca 10 ha. Binnen ontwikkelgebieden als de Zuidrand, Beekbergsepoort/woud, Groote Leigraaf, Groote Wetering en Beemte Broekland zijn we faciliterend aan de gebiedsvisies. We dragen voor maximaal 20 ha bij aan de actieve ontwikkeling waar kansen aanwezig zijn en in samenhang met het gebiedsproces. In Uddel is sprake van een grote opgave en doen zich veel kansen voor vanuit het gebiedsproces en de verbonden partijen en initiatiefnemers. Daar voorzien we in een totale bijdrage van ca 20 ha voor de aanleg van de GBHS.

Na vaststelling van de GBHS actualiseren we de Groenstructuurkaart.

2.2.4 Natuurinclusief ontwikkelen

Medio 2024 is de NIKA-methodiek en subsidieregeling vastgesteld.

Prestaties

In 2024 en 2025 wordt de NIKA-methodiek geïmplementeerd. Hierbij informeren de relevante afdelingen van de gemeente en ontwikkelaars over deze nieuwe werkwijze voor het toevoegen van groen en natuur bij ruimtelijke ontwikkelingen en beoordelen Nika-subsidieaanvragen. Daarnaast toetsen we of ingediende plannen ook daadwerkelijk aan de Nika-regels voldoen.

Naar voorbeeld van de klimaatstraat werken we een nieuw inspirerende straatontwerp 'Straat van de toekomst' uit, waarmee we laten zien hoe het écht anders kan; klimaatadaptief en natuurinclusief.

2.2.5 Aanleggen Stadspark van Apeldoorn

Apeldoorn verfraait haar centrumgebieden - binnenstad, spoorzone en kanaalzone - door te verdichten en te vergroenen. We zoeken een nieuw soort Apeldoornse stedelijkheid. De centrumgebieden kennen straks een mix van stedelijke functies, waarbij we ook nieuwe groenstructuren aanleggen. Er komt meer hoogbouw. Er wonen meer mensen, die voor extra levendigheid in het centrum zorgen. Al deze veranderingen - minder winkeloppervlak en meer verblijf- en werk/woonfuncties - gaan samen met een radicale vergroeningsstrategie. De ambitie is dat onze binnenstad hét Stadspark van Apeldoorn wordt.

Prestaties

We adviseren en dragen financieel bij aan het vergroenen van een aantal prioritaire straten. In 2025 gaat het om het Griftpark en de Grote Markthof. Daarnaast wordt bijgedragen aan het vergroenen van de Paslaan en de Wilhelmina Druckerstraat.

2.2.6 Behoud en versterken biodiversiteit

Apeldoorn heeft een grote rijkdom aan plant- en diersoorten; die biodiversiteit koesteren we, houden we in stand en versterken we. Om de hoeveelheid soorten te behouden en vergroten moeten we de variatie in verschillende leefgebieden behouden en leefgebieden robuuster maken. Een gezonde bodem en variatie in groenstructuren is hierbij van groot belang. We geven invulling aan de 10% groen-blauwe dooradering van het landelijk gebied, deels samenvallend met het groen-blauw casco, deels door eigenaren te faciliteren.

Prestaties

We voeren het soortmanagementplan voor gebouw bewonende soorten uit bij aanvragen voor woningisolatie voor particulieren, vve's en corporaties. We rekenen op 80 aanvragen per jaar. We zetten in op uitbreiding van monitoring van soorten. Dit doen we o.a. door nieuwe technieken, zoals het gebruik van DNA-monsters om soortenrijkdom in kaart te brengen. We borgen natuurbescherming conform de Omgevingswet bij projecten. We ondersteunen bewoners bij het onderhoud van bijzondere bomen. We verwachten 20 subsidieaanvragen te honoreren.

We bouwen verder aan onze biodiversiteit door de realisatie van ecospots, implementatie ecologisch beheer van openbaar groen, landschapsversterking en meer groen (zie overige prestaties). We pakken het achterstallig onderhoud van de poelen aan.

2.2.7 Verbeteren Dierenwelzijn

Dieren maken een essentieel onderdeel uit van de Apeldoornse samenleving en verdienen de zorg die daarbij hoort. Bovenop de wettelijke zorgplicht en opvang van zwerfdieren wil Apeldoorn het dierenwelzijn verbeteren. De wettelijke taak voor de opvang voor zwerfdieren heeft de gemeente belegd bij Dierenasiel Kuipershoek, dat rechtstreeks valt onder de Dierenbescherming. Dit is geregeld in een contract. De nota Dierenwelzijn is in 2024 geactualiseerd.

Prestaties

We voeren de Nota Dierenwelzijn uit. We werken daarbij samen met partners als Politie en Dierenbescherming aan dierenwelzijn. Intern werken we in nauw overleg met Maatschappelijke Ontwikkeling, PTH en Juridische Zaken. We werken aan het vergroten van bewustzijn en zorg voor dierenwelzijn door voorlichting en communicatie in samenwerking met onder andere de Dierenbescherming. We kijken daarbij ook naar de invloed van klimaat op dierenwelzijn.

In 2025 richten we ons op (onder voorbehoud van toekenning financiële middelen via de MPB):

- Opzetten Dier Team Apeldoorn
- Herzien DVO met Dierenasiel Kuipershoek
- Preventieplan plaagdieren
- Inzet op preventie en voorlichting ter voorkoming van bijtincidenten
- Nieuwe afspraken met Accres (DVO) over educatie door de kinderboerderijen

Doelstelling

2.3 Het opnieuw gebruiken van grondstoffen en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving

I. Het opnieuw gebruiken van grondstoffen

Apeldoorn heeft in het beleidsplan "Recycleservice 2025" het beleid voor huishoudelijk afval vastgelegd. Doelen zijn de beperking van de hoeveelheid afvalstoffen met de focus op de inzameling van grondstoffen, gevolgd door hoogwaardige recycling. In 2025 zullen we het beleidsplan "Recycleservice 2025" evalueren en nieuwe voorstellen doen voor de komende periode.

Het overkoepelende doel is het komen tot een circulaire economie. Er zijn meerdere oplossingen om dat doel te bereiken. Sommige oplossingen dragen meer bij aan de circulaire economie dan andere. Om dat verschil weer te geven worden de oplossingen vaak als een ladder weergegeven, de zogenaamde R-ladder.

De treden van boven naar beneden:

- Reduce
- Reuse
- Recycle

Bij reduce gaat het er om, dat er minder spullen gekocht worden, die men eigenlijk niet nodig heeft of zo sporadisch nodig heeft, dat bijvoorbeeld delen met de burens een duurzamere oplossing zou zijn.

Bij reuse gaat het om een afgedankt product (bijvoorbeeld een jas), dat in goede staat verkeert en door iemand anders ook als jas kan worden gedragen. Er zijn ook afgedankte producten die eerst gerepareerd, opgeknapt of gereviseerd moeten worden. Hierdoor wordt de levensduur verlengd en kan het product langer gebruikt worden.

Bij recycle gaat het om het verwerken van ingezameld materiaal tot grondstoffen, die weer voor een nieuw product gebruikt kunnen worden (bijvoorbeeld ingezameld PMD wordt een bloempot). Bij recycling nemen de oorspronkelijke materiaal-eigenschappen soms af.

Het gebruik van grondstoffen, energie (o.a. voor transport) en water neemt toe, als men lager op de ladder komt.

- Als er geen spullen gemaakt worden, worden er geen grondstoffen, energie en water gebruikt.
- Als de spullen een langere levensduur krijgen, hoeven er minder nieuwe complete producten te worden gemaakt.
- Als de spullen gerecycled worden, is er water, energie en soms nieuw materiaal nodig (het nieuwe product bestaat meestal niet voor 100% uit gerecyclede grondstoffen). Ook is er transport nodig voor inzameling, recyclage, fabricage (van het nieuwe product) en verkoop.

Sommige treden van de ladder vallen deels buiten het invloedgebied van de gemeente. De inwoner beslist namelijk zelf of hij wel of niet het allernieuwste model smartphone aanschaft, wel of niet zijn boormachine aan de bureu uitleent enz.. Met voorbeeldprojecten en communicatie kan de gemeente de inwoners wel stimuleren om duurzamer met spullen om te gaan (bijvoorbeeld de samenwerking met Zero Waste Apeldoorn, kringloopwinkels en het repaircafe).

De trede recycle ligt duidelijk binnen het invloedgebied en zelfs binnen de verantwoordelijkheid van de gemeente (de gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval). Door de inwoners te stimuleren hun afval goed te scheiden en hun de mogelijkheid te bieden dat te doen, kunnen er veel grondstoffen worden ingezameld die tot soortgelijke of andere producten kunnen worden verwerkt.

Het gaat hier niet alleen om de kwantiteit, maar vooral om de kwaliteit van het ingezamelde materiaal. Inzamelen heeft weinig zin, als het materiaal uiteindelijk niet gerecycled wordt of kan worden. De verwerkers leggen om die reden de lat steeds hoger, het door hun toegestane percentage stoffen neemt steeds verder af. Concreet betekent dit, dat bij gelijkblijvende vervuiling steeds meer vrachten volledig afgekeurd worden en alsnog verbrand worden (waardoor ook het goede materiaal verbrand wordt).

II. Borgen van een gezonde fysieke leefomgeving

Door met de inzet van onze Omgevingsdienst, op adequate wijze uitvoering te geven aan de wettelijke milieutaken, op het gebied van milieuvergunningverlening, -toezicht, -handhaving en rechtsbescherming, voorkomen we vermijdbare milieuschade en borgen zo ook een gezonde en fysieke leefomgeving.

Daarnaast werken we, ondersteund door de specialistische adviezen van onze Omgevingsdienst, aan het verbeteren van de milieukwaliteit (bovenwettelijk), op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, bodem en ondergrond, asbest en omgevingsveiligheid.

Op het gebied van luchtkwaliteit richten wij ons in 2025 e.v. op het blijvend verbeteren van de lokale luchtkwaliteit. We voldoen reeds, conform onze ambitie, zowel aan de Europese grenswaarden als aan de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO)-norm uit 2015. Maar we blijven ons inspannen door bijvoorbeeld het nemen van verkeersmaatregelen in de binnenstad.

In 2021 heeft de WHO haar advieswaarden aangescherpt, maar deze zijn nog niet verwerkt in de Europese richt- en grenswaarden. We rapporteren jaarlijks over de indicatoren stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en roet.

Voor geluid streven we de geluidsbelasting op gevels van woningen te verminderen tot maximaal 63 dB. Hiervoor is een Actieplan Geluid 2024-2028 vastgesteld waarin deze plandrempel is opgenomen. Dit plan is in 2024 geactualiseerd. In het Actieplan worden knelpunten geïnventariseerd en oplossingen voor verbeteringen voorgesteld, in veel gevallen is dat stil asfalt. Hierbij zijn echter geen structurele middelen beschikbaar gesteld. Op de belangrijkste bron, snelwegverkeerlawaaai, heeft de gemeente geen directe invloed.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2024 zijn de meeste structurele taken voor de kwaliteitszorg van de vaste bodem over gedragen van het bevoegde gezag Wet Bodembescherming provincie Gelderland naar de gemeenten. Deze nieuwe rol voor ons bevoegd gezag betekent een forse uitbreiding van het takenpakket bodem. Het merendeel van deze taken vallen onder het

wettelijk basistakenpakket van de Omgevingsdiensten en zijn dan ook (in aanvulling op de huidige bodemtaken) bij onze Omgevingsdienst neergelegd. Dit betreffen de beoordelings-, toezichts-, en handhavingstaken. De verwachte extra ureninzet kan niet volledig binnen de bestaande begroting van de Omgevingsdienst worden verantwoord. De claim voor extra formatie hiervoor loopt mee in het voorstel voor onontkoombaar beleid Omgevingswet.

Asbest in onze leefomgeving vormt een gezondheidsrisico. Om die reden blijven we sanering van de asbestdaken stimuleren. Bij gebrek aan een wettelijk verbod zetten wij daarbij in op vrijwillige sanering om zo toch een versnelling van de sanering van asbestdaken te bewerkstelligen. We streven naar een saneringsdoelstelling van 10% per jaar. Middels het bijhouden van een asbestdakenkaart worden de saneringen bijgehouden en gemonitord.

De versnelling van de sanering van asbestdaken wordt vorm worden gegeven door stimuleringsacties en voorlichting voor zowel burgers als bedrijven. We informeren en adviseren bedrijven en bewoners die eigenaar zijn van grond met daarop een pand met een asbesthoudend dak over de maatregelen die nodig zijn om het asbesthoudende dak te verwijderen en over bedrijven die deze maatregelen kunnen uitvoeren. In samenwerking met Circulus zorgen wij ervoor dat de milieustraten het extra aanbod van asbest door particulieren mogelijk maken. Hierbij zetten we dus in op een verantwoorde en veilige manier van saneren.

Prestaties

2.3.1 De totale hoeveelheid afval (totaal van fijn restafval, grof restafval en grondstofstromen) per inwoner is in 2025 lager dan in 2023

2.3.1 De totale hoeveelheid afval (totaal van fijn restafval, grof restafval en grondstofstromen) per inwoner is in 2025 lager dan in 2023

Deze prestatie is een uitwerking van de treden:

- Reduce: het reduceren van de hoeveelheid afval.
- Reuse: het verlengen van de levensduur van producten, waardoor er minder afval ontstaat.

Indicator:

Aantal kilo's fijn restafval per inwoner, aantal kilo's grof restafval per inwoner, aantal kilo's grondstoffen per inwoner per jaar.

In 2023 waren dat in totaal 399 kg, waarvan:

- 94,9 kg fijn restafval
- 23,3 kg grof restafval
- 280,8 kg grondstoffen

2.3.2 In 2025 wordt minimaal 55% van het huishoudelijk afval gerecycled

Deze prestatie is een uitwerking van de trede:

- Recycling

Het percentage van 55% en het jaar 2025 zijn 1-op-1 ontleend aan de Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen.

Er zijn een aantal factoren die deze prestatie beïnvloeden:

- de hoeveelheid grondstoffen die gescheiden wordt ingezameld (er worden nog steeds grondstoffen in het restafval aangetroffen, die daardoor niet gerecycled kunnen worden).
- de kwaliteit van de grondstoffen die gescheiden worden ingezameld (er worden in de grondstofcontainers nog steeds spullen aangetroffen, die er niet in thuishoren). Daardoor worden er vrachten met grondstofstromen afgekeurd. Deze komen niet voor recycling in aanmerking.
- de verwerkers stellen steeds hogere eisen aan de kwaliteit van de grondstofstromen. Dit betekent dat er bij gelijkblijvende vervuiling steeds meer vrachten worden afgekeurd en niet voor recycling in aanmerking komen.

Indicator:

Recyclingpercentage per grondstofstroom (papier/karton, PMD, glas, textiel, luiers-en incontinentiemateriaal, e-waste, bio-afval).

2.3.3 We ontwikkelen kennis en kunde op het thema van de circulaire economie, van lokaal tot Europees niveau.

Afvalproblematiek is vaak een signaalfunctie van andere problematiek (en omgekeerd). Om die reden verstevigen we de samenwerking met sociale partners, zoals de woningcorporaties en welzijnsorganisaties.

Met de andere Circulus gemeenten wisselen we kennis en ervaringen uit en trekken waar mogelijk samen in projecten op.

Landelijk zijn we actief in de Koplopersgroep Afvalpreventie (met onder andere een trainingsprogramma op zindelijkheid ter besparing van luiers en voedselverspilling), de Ambtelijke Werkgroep Afval en het Kennisprogramma Circulair terreinbeheer.

Voor de periode 2025 – 2028 nemen we deel in twee Europese samenwerkingsprojecten (Clear Cities en E6). Het project E6 richt zich op levensduurverlenging van elektr(on)ische apparaten. Clear Cities richt zich op de uitdagingen rond afval bij verdichtingsopgaven (zoals de binnenstad).

2.3.4 Inzet van onze Omgevingsdienst bij het uitvoeren (wettelijke) milieutaken en planadvisering

De Omgevingsdienst voert als verbonden partij de wettelijke milieutaken uit voor Apeldoorn. Daarnaast geeft de Omgevingsdienst milieuvadvisie bij gemeentelijke projecten en ruimtelijke ontwikkelingen en op het gebied van energie en circulariteit. Dit gebeurt op basis van een uitvoeringsprogramma, dat jaarlijks met de Omgevingsdienst wordt afgestemd en waarin meer concrete prestaties worden vastgelegd. De focus hierin is en blijft steeds het voorkomen van vermijdbare milieuschade en het borgen van een gezonde fysieke leefomgeving. De fusie van de OVIV met de ODNV tot de Omgevingsdienst Veluwe in 2024 heeft voor een robuuste dienst gezorgd die in staat is de huidige en toekomstige taken goed uit te voeren.

Indicator

- Middels het jaarverslag van de Omgevingsdienst wordt gerapporteerd over de behaalde resultaten. Het jaarverslag wordt ieder jaar gelijktijdig met de ontwerpbegroting van de Omgevingsdienst aan de Raad aangeboden.
- In het jaarverslag zijn naast aantallen producten een aantal Kritische Prestatie-Indicatoren (Gelders Stelsel kernset KPI's) opgenomen. Tevens wordt in het jaarverslag gerapporteerd over de kwaliteitscriteria welke zijn bedoeld om de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (de VTH-taken) te professionaliseren en de kwaliteit in de organisatie te borgen.

Doelstelling

2.4 Realiseren en beheren van een openbare ruimte die veilig, toegankelijk, klimaatbestendig, toekomstbestendig, uitnodigend en gezond is

De openbare ruimte is de plek waar alles letterlijk en figuurlijk samen komt; het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het is ook de plek waar ambities rondom bijvoorbeeld klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulariteit kunnen worden gerealiseerd. De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke rol in onze Brede Welvaart.

Prestaties

2.4.01 We houden de basis op orde; Dit betekent dat de kwaliteit van de wegen, paden en pleinen volgens bewonerspanel gewaardeerd op 7.0 of hoger

Via onze eigendommen (assets) in de openbare ruimte sturen we op de leefkwaliteit voor mens en dier. Die assets moeten allereerst functioneel en veilig zijn. In totaliteit beheren we de volgende assets, met een totale waarde van 2 miljard euro. We gaan hier nader op in, bij de paragraaf kapitaalgoederen.

Overzicht assets		
Groen	1.009	hectare groen
	660	hectare bossen
Wegen	70.000	bomen (exclusief bos)
	1.065	hectare wegen
	126	hectare hoofdwegen
	607	hectare woonstraten
	252	hectare buiten bebouwde kom
Kunstwerken	80	hectare fietspaden
	25	grote bruggen en tunnels
	86	houten bruggen
	11	tunnels
Riolering	200	overige kunstwerken
	1.045	km vrij verval
	350	km persleiding
	51.000	kolken
	17	grotere gemalen
Openbare verlichting	854	pompunits
	8	fontein
	30.000	masten
Technische infra	32.000	armaturen
	72	verkeersregelinstallaties
Spelen en meubilair	7	dynamische afsluitpalen
	30	camera's
	180	grotere speelvoorzieningen
	2.000	speelobjecten
Gebouwen en gebieden	33.000	stuks straatmeubilair
	30.000	borden
	5	begraafplaatsen
	5	parkeergarages
	7	rijwielstallingen

2.4.02 We voorkomen onderhoudsachterstanden; Minimaal 80% van de openbare ruimte heeft een redelijke (technische) kwaliteit of beter

Veel assets lopen tegen het eind van hun levensduur. Momenteel (2023) ligt 76% van de wegen er nog goed bij. In 2021 was dit 78%. Onze norm (MPB) is 80%. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave en er zijn meer vervangingen en investeringen nodig om de bestaande openbare ruimte op peil te houden. Wij blijven investeren in de verouderende wijken om de veiligheid te borgen en kapitaalvernietiging te voorkomen.

2.4.03 We zorgen voor een biodivers fundamente; We vermeerderen het aandeel bloemrijk grasland en gaan gefaseerd maaien

Waar het netjes houden van de openbare ruimte jarenlang de norm was, willen we nu de natuur meer de ruimte geven. Via ecologisch beheer kunnen we de biodiversiteit vergroten en ziekten en plagen beperken.

Er is sprake van een toename van het aantal ziekten en plagen. Zoals de Japanse Duizendknoop die soorten verdringt en het Mediterraan Draaigatje die voor overlast zorgt. We willen zorgen voor een grotere soortenrijkdom qua bomen en planten en ecologisch beheer om de ziekten en plagen te verminderen. De afgelopen jaren hebben we dat gedaan door meer wilde flora te realiseren, het concept Kleurkeur van de Vlinderstichting toe te passen en door minder te maaien. Het resultaat is een natuurlijker en robuustere omgeving.

2.4.04 We kiezen voor bomen; We voegen bomen toe en verbeteren de groeiplaatsen van bestaande en nieuwe bomen. Zo neemt het kroonvolume toe.

Het belang van bomen is groot. Bomen vergroten de leefkwaliteit, geven zuurstof, verminderen hittestress, houden water vast en bieden voedsel en schuilplaatsen voor dieren. Bomen staan ook onder druk, door verdroging, verzuring bijvoorbeeld. Dit betekent dat we moeten investeren in groeiplaatsen voor bomen, het totale kroonvolume van bomen moeten vergroten en stenige omgevingen moeten omvormen naar groen. Voor een deel doen we dat natuurlijk al, onder meer via Bokashi voor de bomen en de actie Steenbreek voor het omvormen naar groen.

2.4.05 We verminderen het gebruik van grondstoffen; Circulariteit is het uitgangspunt in ons eigen werk en bij in aanbestedingen

We willen het gebruik van grondstoffen verminderen, omdat we weten dat onze ecologische voetafdruk te groot is. Om die reden willen we onze eigen materialen hergebruiken en ook eisen stellen aan circulariteit bij inkoop van producten.

2.4.06 We geven bij circulariteit het goede voorbeeld; Het werfterrein in Zuid wordt omgevormd tot circulair terrein

Naast de locaties Kuipersmaat en Laan van Zodiak, willen we ook het werfterrein bij de werf in Zuid de komende jaren omvormen tot een circulair terrein. Deze vinden we door een deel van de opslagruimte die de brandweer gebruikt bij werkgebouw Zuid hiervoor te benutten (ruimten begane grond en verdiepingsvloer kas) en in beheer te brengen bij de afdeling Beheer en Onderhoud.

2.4.07 We houden onze speel- en beweegtoestellen op orde; Via goed onderhoud en vervangingen wanneer dat technisch nodig is

We onderhouden momenteel ruim 2.000 speeltoestellen. Deze worden technisch beoordeeld en vervangen wanneer dat nodig is.

2.4.08 We realiseren nieuwe speel- en beweeglocaties; We maken een uitvoeringsplan met een profilering waaraan nieuwe speel- en beweeglocaties moeten voldoen.

We streven naar een uitbreiding van het aantal plekken voor spelen bewegen en ontmoeten. In het coalitieakkoord "Handen uit de mouwen en aan de slag!" is afgesproken dat inwoners in hun buurt een plek moet vinden waar bewegen wordt gestimuleerd. Dit als een concrete vertaling van de "uitnodigende buitenruimte" die in de omgevingsvisie is benoemd.

2.4.09 We zorgen voor voldoende aanbod voor begraven en cremeren in Apeldoorn

Apeldoorn heeft een breed aanbod aan begraafplaatsen. Heidehof, Soerenseweg, Beekbergen, Uddel en Wenum Wiesel zijn de openbare begraafplaatsen die door de afdeling Beheer en Onderhoud beheerd worden. Naast het beheer worden ook de begrafenissen gepland, zijn we voorloper bij uitvaarten en delven we graven waarvan de grafrechten zijn verlopen. Deze laatste taak zullen we in plaats van handmatig, met specialistisch gereedschap uitvoeren zodat dit op een goede en waardige manier uitgevoerd blijft worden.

We zijn in gesprek met de exploitant van het crematorium over het beheersen van de (logistieke) stromen rond het crematorium. We zoeken naar de goede balans tussen het belang van het crematorium en de mogelijkheden voor nabestaanden om de graven in alle rust te bezoeken. Uitgangspunt is en blijft dat er evenwicht moet blijven tussen de kosten en de opbrengsten.

2.4.10 We realiseren een natuurbegraafplaats, mogelijk in combinatie met herinneringsbos

Wij willen het aanbod aan mogelijkheden voor begraven verbreden en onderzoeken of er een natuurbegraafplaats kan worden gerealiseerd. Daarnaast willen we een plek om te herdenken toevoegen.

2.4.11 We beheren 7 rijwielstallingen en 5 parkeergarages

We willen voldoende mogelijkheden bieden voor het parkeren van gemotoriseerde voertuigen en rijwielen.

Onze rijwielstallingen zijn op de locaties Marktplein, Marktstraat, Stadhuis, De Serre, Paslaan, ACEC en Oranjerie. Het is mogelijk dat het aantal en de positie van deze stallingen wijzigt als gevolg van de plannen voor het centrum. Onze beheerders zijn gastheren en gastvrouwen voor de Apeldoornse binnenstad.

We beheren en exploiteren daarnaast vijf parkeergarages. Dit zijn Marktplein, Koningshaven, Brinkpark, Anklaar en Orpheus.

2.4.12 We hebben een storingsdienst die 24/7 op acute knelpunten in de openbare ruimte reageert

Onze storingsdienst is beschikbaar bij calamiteiten zoals bij ongelukken (afzetten wegen), acute knelpunten in de riolering of onveilige situaties in de openbare ruimte.

2.4.13 We zorgen 24/7 voor gestrooide wegen binnen 400 meter van elke woning

Op basis van weeranalyses en metingen beoordelen we het risico op gladheid en gaan de helden van de gladheidsbestrijding met strooiers op pad.

2.4.14 We bieden minimaal 100 collega's vanuit de Participatiewet of (oude) Sociale Werkvoorziening werk in de openbare ruimte

Bij inclusie willen we als werkgever het goede voorbeeld geven. Dit doen we door mensen uit de participatiewet en de (voormalige) sociale werkvoorziening een goede werkplek te bieden bij de afdeling Beheer en Onderhoud.

We hebben een Strategisch Personeelsplan (SPP) ontwikkeld, waarin we alle ontwikkelingen die op ons afkomen inzichtelijk maken en beoordelen wat er nodig is om ook in de toekomst onze doelstellingen kunnen waarmaken. Daarin zijn we onder meer in op de krapte op de arbeidsmarkt en onze rol als inclusieve overheid ingegaan.

2.4.15 We bieden werkleerlijnen en BBL plekken aan om mensen nieuwe stappen op de arbeidsmarkt te laten zetten

We werken met werkleerlijnen. Op deze manier bieden we nuttig werk en begeleiding en zo komen mensen met afstand tot de arbeidsmarkt weer een stap verder in hun ontwikkeling.

Naast de werkleerlijnen bieden we BBL plekken aan, waarmee we mensen helpen op hun diploma te halen en op die wijze de stap naar werk kunnen maken.

Doelstelling

2.5 De vitale Veluwe: samen werken aan een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied

We versterken, herstellen en ontwikkelen onze Veluwse natuur zodat deze ruimte kan blijven bieden als toplocatie voor recreatief en toeristisch medegebruik. In verbinding met natuur, landschap en water is er ruimte voor kwalitatief hoogwaardig en duurzaam toerisme, worden bewoners en bezoekers gastvrij ontvangen en genieten zij volop van cultuur en erfgoed. De landbouw blijft, verduurzaamt en sluit beter aan op de natuur. Er ontstaat nieuwe bedrijvigheid in het landelijk gebied. De leefbaarheid van het landelijk gebied en de dorpen neemt toe. De stad Apeldoorn is de groene en royale hoofdstad van de Veluwe die ons omringt en met een prettig leefklimaat een van de pijlers is van onze brede welvaart.

Prestaties

2.5.1 Herstellen van het natuurlijk watersysteem

Samen met partners doen we een verkenning naar mogelijkheden om te komen tot een balans tussen water onttrekken en water terugbrengen op de Veluwe, hoe we dit als één overheid kunnen organiseren, en welke financieringsmogelijkheden hiervoor zijn. We sluiten hiermee aan bij het proces dat de provincie is gestart voor een duurzaam Veluws watersysteem. We starten met een pilot om kwelwater uit de wijken vast te houden en/of te infiltreren op de Veluwe en/of waterbuffer aan de rand van stad.

2.5.2 Verbinden van de Veluwe en de IJssel door het ontwikkelen van klimaatrobuuste natuur

We realiseren het Regiodeal Veluwe project Brongebied Grote Wetering (als onderdeel van Masterplan IJsselvallei) samen met onder meer gemeente Voorst, Waterschap Vallei en Veluwe, Stichting Landschapsbeheer Gelderland en andere streekhouders. Ook zetten we in op de verdere ontwikkeling van de Wenumse beekdalen. Het casco voor de Zuidrand geeft een integrale blik op het hele gebied, als verdieping en uitbreiding van gebiedsprofiel Zuid uit de Omgevingsvisie. In dit casco gaat het over woningbouw, bedrijvenlocaties, natuurontwikkeling, waterberging en grootschalige opwek van zonne-energie. We gaan binnen dit raamwerk combinaties maken van functies zoals klimaatrobuust maken van gebieden met nieuwe of uitgebreide natuur, nieuwe natuurzones met de afronding van de fietsrouteontwikkeling en landbouw in combinatie met recreatie. Ook kijken we naar plekken om water vast te houden voor droogtebestrijding in het gebied. Tot slot onderzoeken we de ontsluiting en gastvrijheid van het gebied voor toeristen en recreanten en hoe dit beter kan aansluiten op verderop gelegen recreatieclusters zoals Bussloo. We kijken welke kansen er liggen om hier aanbod te ontwikkelen dat de druk op het Veluwe-massief verlicht.

2.5.3 Stimuleren van de transitie naar een toekomstbestendige landbouw

We werken samen met onze partners via de zes actielijnen uit ons Actieplan Landbouw mee aan een toekomstbestendige landbouw. Het behouden van de vitaliteit en leefbaarheid van het buitengebied is daarbij een belangrijk doel. Gebiedsgericht en maatwerk zijn hierbij sleutelbegrippen. Generiek zetten we in Apeldoorn onder andere in op actief relatiemanagement (o.a. door inzet van de relatiemanager en adviseur agrarische sector), het gebruik van netwerken waarin kennis wordt gedeeld en ontwikkeld, lobby (o.a. richting Rijk, provincie en Waterschap) en ons RO-instrumentarium (o.a. functieveranderingsbeleid). Apeldoorn is veelal niet leidend, maar zal faciliteren en inspringen op actuele kansen en ontwikkelingen.

2.5.4 Realiseren van optimaal bestemmingsmanagement op de Veluwe

We investeren in en we faciliteren bestemmingsmanagement om de recreatieve druk op kwetsbare gebieden te verlichten, de gastvrijheid en belevingswaarde voor onze bezoekers te verbeteren en te zorgen voor minder overlast en meer leefbaarheid van onze inwoners. We houden hierbij rekening met de recreatiezonering.

We voeren het Masterplan Bestemmingsmanagement uit met daarin de ontvangstlocaties, mobiliteit, duurzaam vervoer, ontsluiting van de belevingsgebieden, thematisch recreatieve belevingsroutes en hoe dit alles te realiseren.

We werken regionaal nauw samen en geven onder meer via VisitVeluwe regionaal collectief invulling aan bestemmingsmanagement op de Veluwe, leveren een actieve bijdrage aan Veluweop1 en werken samen met andere gemeenten in de regio stedendriehoek en de regio (noord)Veluwe.

2.5.5 Versterken en ontwikkelen van vakantieparken in Apeldoorn

Met onze samenwerkingspartners blijven we proactief werken aan versterking en ontwikkeling van de vakantieparken door kennis te delen, het handelen af te stemmen en instrumentarium te ontwikkelen en toe te passen. Onze inspanningen doen we op het gebied van Innovatie, Herstructurering, Duurzaamheid, Sociaal en Veiligheid. Dit moet ertoe leiden dat de Veluwe de belangrijkste en meest gastvrije binnenlandse vakantiebestemming is en blijft. We gaan in Beekbergen Zuid gebiedsgericht sturen in plaats van parkgericht, zowel ruimtelijk, juridisch als financieel. Op basis van de in 2024 opgestelde ontwikkelkaart met daarbij behorende uitvoeringsagenda worden minimaal de projecten Groene Dooradering, Recreatieve Verbindingen Beekbergen en Natuurversterking en brandveiligheid Hoenderloo gerealiseerd. We gaan verder met de uitvoering van de strategie om het gebied aantrekkelijker te maken om te wonen, te werken en te recreëren. We zorgen dat onze 'basis op orde blijft' door onder meer scans van de bestemmingsplannen in het buitengebied, inzet op '1 park 1 plan' en inzet van actief relatiemanagement op de parken. We nemen actief deel aan het regionale programma Vitale Vakantieparken Veluwe.

2.5.6 Versterken van de leefbaarheid en vitaliteit van Uddel/GEUS

In GEUS (Garderen, Elspeet, Uddel, Speuld) werken zes overheden aan een toekomstbestendig gebiedsplan met het oog op klimaat, natuur, water, stikstof en leefbaarheid. De ambitie is: Een leefbare en vitale enclave, waarin sociaaleconomische en maatschappelijke wensen en ontwikkelingen in evenwicht zijn met een gezond water- en bodemsysteem en een robuuste natuur'. Op basis van de in het najaar 2024 vastgestelde integrale gebiedsvisie volgt een uitvoeringsagenda inclusief financiële paragraaf uitmondend in een ondertekende samenwerkingsovereenkomst. In 2025 wordt gestart met de implementatie van de uitvoeringsagenda.

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen

79. Marshoeve

In februari is de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van de Marshoeve en de bijgestelde verwachte financiële effecten. Deze financiële effecten zijn slechts in zeer beperkte mate beïnvloedbaar en afhankelijk van de juridische afwikkeling van de bedrijfsbeëindiging. Het onontkoombaar bedrag 2025 sluit aan op het onlangs vastgestelde plan van aanpak door het college (begin juni) en op korte termijn wordt gedeeld met de gemeenteraad (inclusief aangepaste raming). Kosten komen voort uit lopende acties.

Benodigd budget

2025: € 825.000

80. Omgevingswet

Als gevolg van de invoering van deze wet worden structurele kosten gemaakt. Zo loopt de omzetting van bestemmingsplannen naar omgevingsplannen - wat extra capaciteit vergt - door tot 2031. Ook houden we rekening met extra lasten voor bodemtaken waarvan het bevoegd gezag van de provincie naar de gemeenten is overgaan. Voor overige aanvullende werkzaamheden in de milieutaken (waaronder geluid en externe veiligheid) kan nog geen inschatting van de financiële consequenties worden gemaakt. Daarnaast is tussen de bevoegde gezagen (Rijk, provincies en gemeenten) afgesproken dat zij permanent bijdragen aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het is nog niet bekend wat de financiële gevolgen van oplopende kosten voor de gemeenten zijn. Wij nemen daarom voorlopig geen hogere lasten op, maar dit is wel een risico (PM).

Apeldoorn past in het landelijk beeld waarbij de lasten voor de Omgevingswet hoger zijn dan gemeenten hiervoor ontvangen. Er is op dit moment geen signaal ontvangen dat wijst op extra compensatie van het Rijk. Tot 2026 vangen we de lasten op uit de incidentele middelen van het Rijk die we daarvoor reserveren in de reserve overlopende projecten. Daarna beschouwen we deze structurele lasten als onontkoombaar.

Benodigd budget

2025:

2026:

2027: € 167.000

2028: € 555.000 (S) en PM

81. Uitvoering en opvolging Wet Goed Verhuurderschap

Sinds 1 januari 2024 heeft elke gemeente een meldpunt voor huurders met klachten of vragen over de regels uit de Wet Goed Verhuurderschap. Ook woningzoekenden kunnen hiervoor bij de gemeente terecht. Na een melding kan de gemeente doorverwijzen naar de bevoegde instantie of verder onderzoek doen en bijvoorbeeld in gesprek gaan met de verhuurder. Bij overtreding van de wet kan de gemeente een officiële waarschuwing geven. Ook kan de gemeente verdergaande maatregelen treffen. Het opvolging geven aan deze meldingen vraagt extra capaciteit. Het betreft onontkoombare werkzaamheden bovenop de al in 2024 door het Rijk beschikbaar gestelde structurele middelen (€ 110.000) voor uitvoering van deze wet.

Benodigd budget

2025: € 116.000
2026: € 116.000
2027: € 116.000
2028: € 116.000 (S)

82. Brandveilig gebruik

Het toezicht houden van brandveilig gebruik is een wettelijke taak. Deze taak lag voorheen bij de VNOG. Doordat voor 2021 niet duidelijk was wie de toetsing van de brandveiligheid op zich nam, is hierin een grote achterstand ontstaan. Dit levert onrust en zorgen. Zorgen naar onder andere de kwetsbare, niet zelfredzame inwoners in de gemeente Apeldoorn. Sinds 2021 heeft de afdeling Preventie Toezicht en Handhaving (PTH) 1.5 fte beschikbaar om bezig te zijn met brandveilig gebruik aan de slag te gaan. Gedurende deze periode is gebleken dat dit aantal fte te weinig is en de risico's te groot. Extra inzet is noodzakelijk om de achterstand in te kunnen lopen.

Benodigd budget

2025: € 631.000
2026: € 631.000
2027: € 631.000
2028: € 167.000 (S)

83. Parkeren Apeldoorn West

Op grond van de uitspraak van de rechtbank hebben wij een resultaatsverplichting voor het realiseren van een structurele oplossing voor het overloopparkeren. Om hier invulling aan te geven, hebben we aanvullende afspraken gemaakt bovenop de huidige inzet van Accres, waardoor we de 75 grootste risico-dagen hebben afgedekt. Daarnaast is er incidenteel budget nodig voor projectkosten en advieskosten. Vanwege deze uitspraak is het nodig om ook na 2026 structurele ruimte in de begroting te reserveren. Omdat de definitieve oplossing nog niet bekend is, wordt voorgesteld vooralsnog uit te gaan van de huidige begroting van € 500.000 jaarlijks.

Benodigd budget

2025:
2026:
2027: € 500.000
2028: € 500.000 (S)

1. Groei met oog voor een leefbare en verbonden stad

1a. capaciteitsuitbreiding mobiliteit

Alle ruimtelijke opgaven die de komende jaren voortvloeien uit de Omgevingsvisie / Stadmaken kunnen in de fase van planontwikkeling niet worden voorzien van mobiliteitsinput met de huidige personele bezetting vanuit de afdelingen Omgevingsbeleid en Ruimtelijk Ontwerp en Realisatie. Er is bij de afdeling Omgevingsbeleid behoefte aan extra capaciteit voor advisering op de onderwerpen Smart Mobility en Gedragsbeïnvloeding. Totaal 2.5 fte, waarvan 1,5 fte schaal 10 en 1 fte schaal 11. In de voorgaande MPB is voor deze functies reeds incidenteel capaciteit beschikbaar gesteld voor de jaarschijven 2024 en 2025. Advisering op deze onderwerpen blijft ook vanaf 2026 nodig omdat de stedelijke ontwikkelingen zeker niet afgerond zijn in 2026.

Benodigd budget

2025: -

2026: € 617.000 (S)

1b. Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio

Voor het ontwerpen van de stadsuitbreiding en aansluitend de realisatie is extra capaciteit nodig. Daarmee kunnen projecten worden uitgevoerd zoals de vergroening van de binnenstad, de aanleg van de openbare ruimte naast woningbouw. Voor deze realisatiekracht is projectleiding realisatie (2 fte) nodig om bij de gebiedsontwikkeling vanuit technische haalbaarheid een integrale afweging te maken op het gebied van kabels en leidingen, beheerbaarheid, verkeersveiligheid en volgordelijkheid van projecten. Ook is een stedenbouwkundig tekenaar (1 fte) nodig om de gebiedsontwikkeling te verbeelden en daarmee een noodzakelijke verbinding te maken tussen het ontwerp, de haalbaarheid van uitvoering en calculatie. Daarnaast is inzet van landschap en stedenbouw (2 fte) nodig om gebiedsontwikkeling in de BSK, zuidrand en de energietransitie goed te kunnen bemensen.

Benodigd budget

2025:

2026: € 560.000

2027: € 560.000

2028: pm

1c. Investeringsruimte Stadmaken

In de MPB 2023-2026 is ruim € 102 miljoen investeringsruimte beschikbaar gesteld. Voor ruim € 44 miljoen zijn besluiten genomen of verwachten wij in 2024 aan te bieden voor besluitvorming. Op € 46 miljoen ligt een reservering voor cofinanciering van WBI-subsidies. Momenteel is er ongeveer nog € 12 miljoen aan te wenden vanuit de investeringsruimte, rekeninghoudend met de kredietaanvragen die dit jaar nog worden gedaan.

De doorkijk richting 2028 laat zien dat er voor de komende 4 jaar extra investeringsruimte van € 114 miljoen + pm nodig is om op de ingeslagen weg verder te gaan. Naast het BSK gebied, is er voor het eerst ook een globale financiële doorkijk gemaakt voor de Zuidrand. Deze doorkijk resulteert in een netto reservering van € 64 miljoen + pm. In deze € 64 miljoen zitten middelen om een start te maken met het aanleggen van de infra, inclusief de gronden die hiervoor verworven moeten worden, en een deel om gronden aan te kopen om de ontwikkeling van het gebied mogelijk te maken. Voor de doorontwikkeling van het BSK-gebied is een extra reservering van € 50 miljoen + pm opgenomen.

Benodigd budget

Exploitatie
2025:
2026: € 504.000
2027: € 1.107.000
2028: € 3.700.000 +pm

Investeringsruimte
2025: € 10.010.000
2026: € 14.322.000
2027: € 40.425.000
2028: € 49.087.000 + pm

1d. AOF Stadmaken

De ambitie Apeldoorn 2040 is groot. Binnen de huidige kaders past dat we als gemeente actiever gaan optreden op de markt om ontwikkelingen mogelijk te maken daar waar de markt dit niet oppakt. Deze extra reservering in het AOF is nodig ter dekking van grondexploitaties met een negatieve contante waarden en strategische verwervingen ten behoeven van ontwikkelingen die boven de taxatiewaarde worden aangekocht en eventuele sloopkosten. Onder de strategische verwervingen verstaan wij ook de gronden en opstallen ten behoeve van het verkrijgen van stikstofrechten. Daarnaast is er voor de beheerskosten een reservering nodig. Bij de strategische verwervingen gaat het veelal om objecten waarvan vooraf niet duidelijk is hoe lang we ze in beheer hebben alvorens ze worden gesloopt of her-ontwikkeld. In de 'tussenperiode' is echter wel sprake van beheerskosten die niet altijd gedekt worden door opbrengsten. Deze kosten maken ook deel uit van deze post.

Benodigd budget

Exploitatie
2025: € 14.604.000
2026: € 13.050.000
2027: € 500.000 +pm
2028: pm

1e. Twee spoortunnels in de ring

In de Omgevingsvisie is een forse uitbreiding van het aantal woningen en uitbreiding van bedrijventerreinen voorzien. De planvorming hiervoor is gestart. Tevens werkt Apeldoorn aan de opgave om de binnenstad te vergroenen en het doorgaand verkeer te weren. Ten gevolge hiervan zal er een verschuiving van verkeer moeten plaatsvinden van de centrumring naar de Ring. In het 'Onderzoek naar hoofdwegen en mobiliteit Apeldoorn 2040' (2022) komt duidelijk naar voren dat als we Apeldoorn bereikbaar willen houden, we moeten inzetten om mobiliteitstransitie (meer gebruik van fiets en OV, lagere parkeernormen, deelmobiliteit) en opwaardering van de Ring. De Ring krijgt dus een zwaardere functie in het verkeersnetwerk. Knelpunten als Hertenlaan/Reeënlaan/Zwolseweg, gelijkvloerse spookruisingen en het noordoostelijke deel van de Ring, zullen moeten worden opgelost. Voor de capaciteitsvergroting op het noordoostelijke deel van de Ring (Laan van Zevenhuizen en Kanaal Noord tussen ring en Anklaarseweg) zijn budgetten gereserveerd. Naar het knelpunt Hertenlaan/Reeënlaan/Zwolseweg wordt momenteel een studie verricht. Voor de ongelijkvloerse kruisingen met het spoor - Laan van Spitsbergen en Laan van Erica - is nog geen geld beschikbaar.

Het voorstel behelst financiële middelen voor twee spoortunnels in de ring à € 20 miljoen per tunnel.

Benodigd budget

2025:
2025:
2026:
2027: € 322.000
2028: € 644.000
2029: € 1.288.000

Investeringsruimte

2025:
2026: € 10 miljoen
2027: € 10 miljoen
2028: € 20 miljoen

3. Veilig en fijn samen leven en wonen

3e. SAMP

De openbare ruimte is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Daar worden ook ambities rondom bijvoorbeeld klimaatadaptatie, inclusie en circulariteit gerealiseerd. De raad heeft in 2023 ingestemd met het Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP) en de opdracht gegeven om het onderhoud op peil te houden. Wij willen blijven investeren om verouderde assets te vervangen en de uitvoeringskracht te vergroten. De omvangrijke naoorlogse groei van Apeldoorn leidt 60 tot 80 jaar later tot een grote vervangingsopgave en vraagt om langjarig (5-20 jaar) de kwaliteit van de assets in stand te houden en verbinding te maken met alle ontwikkelingen in de stad (via onder meer stedelijk programmeren).

Benodigd budget

2025: € 0
2026: € 750.000
2027: € 750.000
2028: € 750.000 (S)

3f. Onderhoud Griftpark en Grote Markthof

Voor het accentgebied binnenstad hanteren wij momenteel onderhoudsniveau A. Voor de stadspark projecten (Grote Markthof en Griftpark) achten wij een onderhoudsniveau A noodzakelijk. Er is sprake van een Nieuw-voor-Oud voorstel van € 85.000 om het onderhoudsniveau in de binnenstad terug te brengen van A naar B. Om het onderhoudsniveau voor de stadspark projecten op niveau A te houden leidt dit tot structurele lasten. De binnenstad wordt een gezonde en groene leefomgeving met een toegankelijke openbare ruimte die ontmoeting en contact stimuleert. Deze vergroeningsopgave draagt daaraan bij.

Benodigd budget

2025: € 0
2026: € 10.000
2027: € 20.000
2028: € 30.000 (S)

3g. Uitvoering actieplan verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid heeft een groot maatschappelijk en bestuurlijk belang. Het vergroten van de verkeersveiligheid is belangrijk voor alle weggebruikers, bovendien voorkomt het veel persoonlijk leed en maatschappelijke kosten. Om de toename aan verkeersongevallen in Apeldoorn een halt toe te roepen is het Actieplan verkeersveiligheid Apeldoorn opgesteld.

Het Actieplan bevat een uitvoeringsagenda waarin de belangrijkste infrastructurele, gedragsbeïnvloedende en organisatorische maatregelen staan benoemd. Het belang van verkeersveiligheid vraagt in ieder geval jaarlijks om middelen voor investeringen, in plaats van het huidige incidentele kredietruimte (€ 4 miljoen voor periode 2023-2026). Het voorstel behelst derhalve een jaarlijks krediet van € 1 miljoen vanaf 2027.

Benodigd budget

2027: € 1 miljoen
2028: € 1 miljoen

3h. Projectleider huisvesting arbeidsmigranten

In 2024 is een projectleider aangetrokken voor de huisvesting van arbeidsmigranten. Er is onder anderen een pilot opgezet voor wonen op een bedrijfsterrein. Daarnaast wordt gezocht naar plekken waar huisvesting van arbeidsmigranten goed, betaalbaar en leefbaar gerealiseerd kan worden. In 2024 is incidenteel een ton beschikbaar gesteld. De projectleider is zowel voor de regio Stedendriehoek als in de gemeente Apeldoorn actief.

Er zijn en worden flinke stappen gezet, maar het project moet ook in 2025 doorlopen. Het voorstel is daarom om in 2025 de projectleiding door te zetten en nogmaals € 100.000 beschikbaar te stellen om deze huisvestingsopgave te realiseren.

wij stellen voor de kosten in mindering te brengen op het budget voor het programma Veluwe, project vitale vakantieparken.

Benodigd budget

2025: -
2026:
2027:
2028:

3i. Inzet annexatie snippergroen

Om de afwikkeling oneigenlijk gebruik van snippergroen in het reguliere proces te borgen is extra personele inzet (1 fte) nodig.

Burgers hebben de mogelijkheid om bij de gemeente een verzoek te doen voor de aankoop van snippergroen. Het oppakken van die aanvragen en de afwikkeling ervan is regulier werk en is voorzien in de formatie van de afdeling Vastgoed en Grond. Tegelijkertijd doen zich ook gevallen voor waarbij burgers stukken gemeentegrond in gebruik nemen zonder dat zij dit hebben aangevraagd. Het aanschrijven van de burgers die dit betreft en de afwikkeling ervan is echter niet formatief voorzien. De afgelopen jaren zijn ruim 3000 dossiers afgewikkeld die enkele jaren geleden door de gemeente vanuit een grote inventarisatie in kaart waren gebracht. Dit was een opgave waarbij de kosten uiteindelijk werden afgedekt door de opbrengsten van de verkoop van stukken snippergroen. Het gemeentekadaster en de wijkbeheerders van de afdeling Beheer en Onderhoud hebben recent aangegeven dat zij alweer een fors aantal nieuwe gevallen van oneigenlijk gebruik tegen zijn gekomen. De afwikkeling vraagt derhalve om een structurele inbedding in de formatie van Vastgoed en Grond

We gaan er vooralsnog vanuit dat de verkoopopbrengsten van deze stukken snippergroen circa 50% van de personele kosten afdekken.

Benodigd budget

2025: € 55.000
2026: € 55.000
2027: € 55.000
2028: € 55.000 (S)

3j. Onrendabele top uitbreiding woonwagendplaatsen

Dit betreft en reservering voor de verwachte tekorten die ontstaan bij de grondexploitatie van de realisatie van nieuwe woonwagendplaatsen en uitbreiding van bestaande woonwagendplaatsen. De locaties volgen uit het eerdere raadsbesluit voor de uitbreiding met 115 standplaatsen. Het openen van een grondexploitatie is een raadsbesluit die t.z.t. zal worden voorgelegd waarbij dit als dekking van de onrendabele top en herinrichting van de openbare ruimte dient.

Benodigd budget

2025: € 840.000 (I)

4. Investeren in een duurzame en circulaire stad

4a. Circulair werken

Met circulair werken willen wij meer materialen hergebruiken om daarmee de uitputting van grondstoffen tegen te gaan en als overheid het goede voorbeeld te geven naar anderen. Dit doen we met een aanjager die samen met bedrijven en instellingen zoekt naar mogelijkheden van hergebruik, in eerste instantie op het recent geopende circulaire terrein aan de Laan van Zodiak

Benodigd budget

2025: € 0
2026: € 130.000
2027: € 50.000
2028: € 50.000

4b. Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie en natuur

Als uitvoering van de Omgevingsvisie en het Coalitieakkoord investeren we in klimaatadaptatie en natuur met een Uitvoeringsagenda 2024-2027. De agenda is in juni 2023 vastgesteld door het college en ter consultatie voorgelegd aan de raad. Vooruitlopend op de Uitvoeringsagenda zijn met de MPB van 2023-2026 al incidentele investeringsmiddelen beschikbaar gesteld. Na vaststelling van de agenda zijn via de MPB van 2024-2027 ook de exploitatielasten en de investering voor 2027 uitgevraagd. De raad heeft deze incidentele middelen op voorstel van college alleen voor 2024 en 2025 beschikbaar gesteld.

Om in 2026 en 2027 verder te kunnen met de uitvoering van deze agenda is het nodig ook de benodigde middelen voor 2026 en 2027 beschikbaar te stellen.

De opgave voor klimaatadaptatie en natuur pakken we op via zes deelopgaven: 1 Aanpakken hittestress, 2. Herstellen natuurlijk watersysteem, 3. Doorontwikkelen groen-blauw casco, 4. Natuur-inclusief ontwikkelen, 5. Aanleggen Stadspark van Apeldoorn, 6. Versterken biodiversiteit. Met deze agenda beperken we niet alleen de risico's en gevolgen van klimaatverandering. We dragen ook bij aan de kwaliteit van de leefomgeving, versterken van de natuur en biodiversiteit, gezondheid en brede welvaart van onze inwoners en onze kernkwaliteit van Groene Stad op de Veluwe. We realiseren deze opgaven via een gebieds- en risicogerichte aanpak samen met onze collega's, gebiedspartners en inwoners door zelf initiatieven op te pakken en door mee te liften met andere (gebieds)opgaven, programma's en projecten.

De incidentele exploitatielasten voor 2026 en 2027 bedragen € 1,35 mln/jaar en de structurele exploitatielasten voor personeel bedragen € 0,39 mln/jaar. De investering voor 2027 bedraagt € 3,35 mln. Dit betekent vanaf 2028 € 0,10 mln/jaar voor de kapitaallasten over de investering uit 2027. In dit voorstel is 0,5 fte voor groene handhaving opgenomen.

Benodigd budget

Exploitatie
2025:
2026: € 1.740.000
2027: € 1.740.000
2028: € 490.000 (S)

Investeringsruimte
2025:
2026:
2027: € 3.350.000
2028:

4c. Programma Energietransitie

Als onderdeel van de ombuigingsvoorstellen Nieuw voor Oud, is € 1,8 mln. structurele dekking voor het programma energietransitie omgezet in incidentele dekking van jaarlijks € 1,8 mln. voor de jaren 2026-2030. Hiervoor wordt in 2025 een bedrag van € 9 mln. gestort in het AOF en vanaf 2026 jaarlijks € 1,8 mln. onttrokken.

Benodigd budget

2025:
2026: € 1.800.000
2027: € 1.800.000
2028: € 1.800.000
2029: € 1.800.000
2030: € 1.800.000 (I)
2031: € 0

4d. Dierenwelzijn

In de nieuwe Nota Dierenwelzijn 2025-2028 is de inzet van de gemeente op het gebied van dierenwelzijn uitgewerkt. Dit omvat zowel wettelijke taken, als uitwerking van taken die de gemeenteraad heeft meegegeven.

De opgave voor dierenwelzijn pakken we op via vijf deelopgaven: 1. Dieren in Nood; 2 Spelregels over onze omgang met dieren; 3. Sociale vangnetten voor huisdieren in de knel; 4. Communicatie en voorlichting; 5. Hygiëne in de openbare ruimte. Met deze nota beperken we ons niet sec tot dierenwelzijn. We dragen met de nota bij aan belangrijke aspecten van Brede Welvaart: Samenleven en welzijn (dieren (zowel huisdieren als wilde dieren) spelen een belangrijke rol in een samenleving waarin mensen zich goed en gelukkig voelen), en Gezondheid en Leefomgeving (voor een gezonde en veilige gemeente zijn spelregels rond dieren en het beheren van de openbare ruimte op een manier dat we goed kunnen samenleven met dieren belangrijk). In 2025 is er een incidenteel bedrag van 20.000 voor preventieplan plaagdieren.

Benodigd budget

2025: € 155.000
2026: € 135.000
2027: € 135.000
2028: € 135.000 (S)

4e. Overdimensionering warmtecentrale Kerschoten

In november 2023 heeft de raad ingestemd met het principebesluit van warmtenet Kerschoten. Hierin is niet opgenomen om de te bouwen warmtecentrale te ontwerpen en te bouwen op de grootte om het volledige warmtepotentieel aanwezig in het effluent van de waterzuivering te kunnen benutten. De meerkosten hiervan worden geraamd op ca. 3 miljoen euro voor het grotere casco-gebouw waarin de uiteindelijke warmtepompinstallatie wordt gehuisvest, de warmtewisselaar en het in pandig waterzijdig en elektrisch installatiewerk. Daarnaast is er sprake van ca 0,1 miljoen euro aan meerkosten vanwege extra ontwerpkosten en ca. 0,4 miljoen euro voor vergroting van de warmteleidingen. De totale meerkosten bedragen daarmee ca. 3,5 miljoen euro.

Benodigd budget

2025: € 3.500.000 (I)

6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken

6d. Verlagen avond- en zaterdagtarief parkeergarage Marktpllein

Er zijn drie gemeentelijke parkeergarages in het centrum: Brinklaan, Koningshaven en Marktpllein. De eerste twee hebben reeds een aantrekkelijk parkeertarief. Het Marktpllein kent een normaal en een pektarief voor de koopavond en de zaterdag. Voorgesteld wordt om de tarieven- en tijdenstructuur te vereenvoudigen en deels te verlagen door het pektarief gelijk te trekken met de doordeweekse dagen. Verder verlagen we de tarieven voor de avond.

Benodigd budget

2025: € 350.000 (S)

7. Renoveren en innoveren van Apeldoornse voorzieningen

7e. Sprinklers twee parkeergarages

In het Meerjarenonderhoudsplan voor parkeergarage Orpheus staat de vervanging van de ventilatievoorziening in de planning voor 2024. Aanvullend heeft de VNOG en Bevoegd Gezag geadviseerd om een blussysteem aan te brengen in de parkeergarages Orpheus en Haven-centrum (Koningshaven). Door het toepassen van een blussysteem kan een brand en rookontwikkeling (tijdelijk) kleiner worden gehouden. Dit geeft de mogelijkheid tot veilig vluchten en is repressieve inzet wellicht mogelijk. Op basis van een globale inschatting betreft de investering voor de aanleg voor een blussysteem circa € 450.000 per garage, in totaal € 900.000. Er dienen nog keuzes gemaakt te worden over de voeding van het water voor het blussysteem. Tevens dient er nog een advies uitgewerkt te worden voor een brandmeldinstallatie, ontruimingsinstallatie en stuwdruk ventilatie in parkeergarage Haven Centrum. Voor dit moment wordt hiervoor een investeringsbedrag van € 500.000 opgenomen. Dit is op basis van een zeer globale kostenraming en kan daardoor nog wijzigen. De jaarlijkse kapitaallasten van deze aanleg van installaties bedragen € 75.000. Daarnaast is extra onderhoud aan de orde van € 50.000 per jaar. Deze extra kosten van totaal € 125.000 worden gedekt door aanpassing van de parkeertarieven.

Benodigd budget

Exploitatie:

2025:

2026: € 125.000 - € 125.000 = € 0 (S)

Investeringen:

2025: € 1.400.000

Ombuigingen

Realistisch begroten

9. Middelen niet-gedane investeringen voor vervanging openbare ruimte afromen

We verwachten dat we de niet-gedane investeringen (die we over de jaarschijven hebben meegenomen) niet op korte termijn kunnen uitgeven. We stellen daarom voor om € 8 mln aan investeringsruimte af te romen.

Dit leidt tot lagere kapitaallasten (€ 350.000 structureel). Hiervan is € 50.000 nodig voor extra onderhoud. Per saldo leidt dit tot € 300.000 lagere lasten.

Om te buigen budget

Exploitatie:

2025: € 300.000

2026: € 300.000

2027: € 300.000

2028: € 300.000

Investering:

2024: € 8.000.000

10. Verlaging uitbestedingsbudget milieubeheer

Op het budget voor inhuur en uitbesteding van met name advisering op het gebied van milieubeheer is sprake van onderbesteding. We verlagen dit budget.

Om te buigen budget

2025: € 25.000

2026: € 50.000

2027: € 50.000

2028: € 50.000

Overige voorstellen

46. Meldingen openbare ruimte vaker vanuit cyclisch regulier onderhoud oplossen

Wanneer een inwoner een knelpunt in de openbare ruimte ziet (stoeptegel los, overhangend groen, kapotte lantaarnpaal etc.), kan een melding openbare ruimte worden gedaan. Door minder meldingen direct op te lossen en meer mee te nemen in het cyclische beheer (dus als we toch al langskomen voor het gewone onderhoud), besparen we kosten. Gevaarlijke situaties blijven we direct oplossen.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 42.000
2027: € 42.000
2028: € 42.000

47. Onderhoudsniveau openbare ruimte op onderdelen verlagen

We verlagen het niveau van onderhoud van A (hoog) naar B (gemiddeld) in het centrum en stadspark Berg en Bos, in lijn met het gegeven dat we in de rest van Apeldoorn ook het niveau B hanteren. Daarnaast halen we minder blad weg en verminderen we de aanpak van de eikenprocessierups.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 285.000
2027: € 285.000
2028: € 285.000

48. Inspanningsverplichting takenpakket Accres

In afstemming met Accres wordt invulling gegeven aan de inspanningsverplichting om € 50.000 structureel om te buigen binnen het takenpakket van Accres. De voorgestelde omvorming van kinderparadijs Malkenschoten Binky naar een natuurlijke tuin zonder dieren met educatie over stadsdieren en natuur is conform een aangenomen amendement vervallen.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 50.000
2027: € 50.000
2028: € 50.000

49. Goedkoper te beheren assets openbare ruimte

We vormen assets die relatief duur zijn qua beheer en onderhoud om naar goedkopere assets. Bijvoorbeeld door plantenbakken en eenjarige planten om te vormen tot goedkoper te beheren sierheesters of gras, en duurdere bankjes en prullenbakken (na afschrijving) te vervangen door standaard bankjes en prullenbakken.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 142.000
2027: € 142.000
2028: € 142.000

50. Werkzaamheden gemeente bij evenementen kostendekkend maken

Werkzaamheden zoals het plaatsen van (afzet)hekken, het afsluiten van wegen of rijbanen of de inzet van verkeersregelaars worden niet meer door de gemeente geregeld, maar door de organisatie zelf. Alternatief is dat de gemeente het wel nog doet, maar de kosten in rekening brengt.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 50.000
2027: € 50.000
2028: € 50.000

51. Betalen voor laden van elektrische auto's in gemeentelijke parkeergarages

Om elektrisch rijden te stimuleren was tot nu laden in gemeentelijke parkeergarages gratis. We kiezen ervoor dat voor laden in deze garages voortaan betaald moet worden, net als bij laadpalen in de openbare ruimte.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 200.000
2027: € 200.000
2028: € 200.000

52. Anders werken betekent consistent werken

Met een andere werkwijze, werken we er naartoe dat we projecten efficiënter en effectiever realiseren. Het draait erom dat we met een meer integrale en scherpere sturing, en door te werken in vaste (gebiedsgerichte) teams of clusters, deze efficiencywinst verwachten te kunnen boeken.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 500.000
2027: € 500.000
2028: € 500.000

53. Energietransitie

Het programma Energietransitie gaan we anders financieren, we blijven wel alle activiteiten doen. We doen een eenmalige storting in het AOF (Apeldoorn Ontwikkelt Fonds), zodat we dit meerjarig kunnen gebruiken. De (eigen) structurele middelen leveren we in. Dit past bij een programmatische aanpak.

Om te buigen budget

2025:
2026: € 1.800.000
2027: € 1.800.000
2028: € 1.800.000 (S)

54. Inkomsten reclame openbare ruimte

We hebben nieuwe afspraken gemaakt over de plaatsing van ruim 180abri's bij bushaltes, inclusief de reclame in dezeabri's. In de afspraken is sprake van een hogere afdracht aan de gemeente, dit levert de gemeente structureel meer geld op.

Om te buigen budget

2025:

2026: € 100.000

2027: € 100.000

2028: € 100.000

55. Betalen 2e parkeervergunning

Inwoners gaan betalen voor een tweede parkeervergunning in wijken waar sprake is van vergunning-parkeren. De eerste vergunning blijft gratis, met uitzondering van de binnenstad, waar inwoners nu al betalen voor de eerste vergunning. In de binnenstad gaan mensen meer betalen voor een tweede vergunning.

Om te buigen budget

2025:

2026: € 30.000

2027: € 30.000

2028: € 30.000

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 2 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van de twee Brede Welvaarts onderdelen van programma 2 Leefomgeving.

Via onderstaande links kunt u de dashboards in pdf-formaat bekijken.

- [Natuurlijk kapitaal](#)
- [Ruimtelijke samenhang en kwaliteit](#)

Kadernota's

[Afval- en recycleplan Apeldoorn 'Recycleservice 2025'](#)

[Afwegingskader kleine windturbines](#)

[Afwegingskader zonneparken](#)

[Agenda Klimaatadaptatie en Natuur 2024-2027](#)

[Beleidsregel Parkeren](#)

[Bomennota 2024-2040](#)

[Ecogids](#)

[Groenplan](#)

[Nederland Circulair 2050](#)

[Omgevingsvisie 2040 - Woest Aantrekkelijk Apeldoorn](#)

[Parkeervisie](#)

[Parken van herinnering 2021-2040](#)

[Programma Energietransitie 2023-2030](#)

[Raadsnotitie dierenwelzijn 2025-2028 \(concept\)](#)

[Regionale Energiestrategie \(RES\) 1.0](#)

[Regionale Woondeal 2022-2030](#)

[SAMP Openbare ruimte 2024-2027](#)

[Structuurvisie Apeldoorn biedt ruimte 2030](#)

[Transitievisie Warmte](#)

[Uitvoeringsplan gladheidsbestrijding 2023-2027](#)

[Verkeersvisie 2016-2030](#)

[Visie op mobiliteit in het Stadspark van Apeldoorn](#)

[Volkshuisvestingskader Apeldoorn - Ruim en ontspannen wonen in de hoofdstad van de Veluwe](#)

[Water- en rioleringsplan \(2022-2026\)](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect I/S
1841	<u>Herontwikkeling Oranjerie</u> De Oranjerie komt niet tot ontwikkeling. <u>Beheersmaatregelen</u> * In de planning is ruimte opgenomen om tegenvallers op te vangen. * Voordat het bestemmingsplan ter vaststelling aan de raad wordt verzonden, wordt er nog een informatiebijeenkomst georganiseerd. * In het aangevraagde krediet is een post onvoorzien opgenomen.	30%	€ 4.000.000	€ 1.200.000
1861	<u>Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.</u> Risicogebeurtenis: legesopbrengsten zijn zodanig lager dan begroot, dat de voorziening onvoldoende ruimte biedt om dit nadeel op te kunnen vangen. Voor het verstrekken van omgevingsvergunningen worden leges geheven. Uitgangspunt is dat de kosten die voor de vergunningverlening worden gemaakt volledig (100%) worden gedekt uit de legesopbrengsten. Fluctuaties in de opbrengsten moeten kunnen worden opgevangen door de ingestelde voorziening leges omgevingsvergunning. Jaarlijks kunnen opbrengsten echter sterk fluctueren. Onze uitgaven kunnen hierop binnen een bandbreedte meebewegen omdat we werken met een flexibele schil. We zien dat de laatste drie jaren een fors beroep op de voorziening (> € 2 miljoen) is gedaan omdat de opbrengsten van met name grote projecten achterbleven bij de raming. De voorziening bedraagt eind 2023 circa € 200.000. Het risico bestaat dat de voorziening niet meer toereikend is om fluctuaties op te vangen. <u>Beheersmaatregelen</u> * * Periodiek worden de verwachte opbrengsten uit grote bouw- en woningbouw projecten geïnventariseerd, geactualiseerd en gemonitord. Hiermee wordt getracht een actueel beeld te houden op de opbrengsten om daar zo goed mogelijk met de inzet van de flexibele schil op in te spelen. * Het aanbesteden en verlening van de contracten spreiden in de tijd zodat capaciteit flexibeler kan worden op- of afgeschaald. De werkzaamheden voor bouwvergunningen zijn gespreid over de periode van aanvraag tot beschikking, maar ook daarna voor toezicht tijdens de bouw. De inzet van de flexibele schil c.q. inhuur van externe capaciteit kent een naijleffect (opbrengst leges wordt ontvangen na afgeven vergunning; werkzaamheden toezicht vinden in periode daarna plaats tijdens bouw. Dus opbrengst en kosten vallen lang niet altijd in hetzelfde boekjaar). Door middel van het spreiden van contracten kunnen we beter inspelen op de behoefte.	50%	€ 1.000.000	€ 500.000
1882	<u>Grondbedrijf niet-bedrijventerreinen</u> Risicogebeurtenis: Kostenstijgingen, verkopen onder vastgestelde grondprijs, vertragingen in verkoopproces, scope aanpassingen om gebied te kunnen verkopen. De kosten vallen hoger uit dan voorzien doordat het onderzoeksgebied bijvoorbeeld niet de verontreiniging of archeologische vondst beslaat. Door planuitwerking en/of planwijzigingen moeten ramingen worden bijgesteld. Er moet meer natuur worden gecompenseerd dan voorzien, waardoor de kosten van bijvoorbeeld grondverwerving stijgen. Het programma moet worden bijgesteld. <u>Beheersmaatregelen</u> * Projectorganisatie conform het Apeldoorns Projectmatig Werken zodat een continue stroom van informatie ontstaat, waarop geacteerd kan worden. * Continue aandacht voor de relatie tussen ruimtelijke plannen en grondexploitatie.	81%	€ 3.500.000	€ 2.835.000
Totaal				€ 4.535.000

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
301	<u>Ongeval door gladheid</u>	80%	3	1	
	Risicogebeurtenis: (Dodelijk-) Ongeval van een weggebruiker als gevolg van gladheid <u>Beheersmaatregelen</u> * Beleidsplan gladheidbestrijding (inclusief risico inventarisatie) * Overeenkomsten met strooiers * Instructie medewerkers + schouw van apparatuur * Op de koudste plekken in de gemeente zijn een aantal sensoren in de grond aangebracht om vroegtijdig mogelijke gladheid te signaleren. * Online verbinding met meteo-consult. Meteo-consult heeft afspraken met meerdere gemeenten waardoor de gemeente Apeldoorn vroegtijdig op de hoogte kan worden gebracht van naderende gladheid. * Aansprakelijkheidsverzekering				
302	<u>Onveiligheid medewerkers en derden</u>	40%	1	3	
	Risicogebeurtenis: Ongeval van een medewerker en of derden <u>Beheersmaatregelen</u> * Maatregelen om de risico's te minimaliseren zijn opgenomen in de RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie) van het arbosysteem OHSAS * Veiligheidskleding * Jaarlijkse toolbox bijeenkomsten * Startbijeenkomsten projecten * Aanschaf van afzettingsmaterialen * Specifieke cursus 'veilig werken langs de weg'				
303	<u>Beheer en onderhoud wegen, bruggen etc.</u>	30%	3	3	
	Risicogebeurtenis: Ongeval als gevolg van kwaliteitsachterstanden (laag risico),verlies van comfort en beeldkwaliteit (midden risico), kapitaalsvernietiging (laag risico), door een stevige winter zullen de onderhoudsachterstanden groter worden (midden risico). <u>Beheersmaatregelen</u> * Herstelplan wegen * Budget splitsen in klein en groot onderhoud * Integrale aanpak van projecten / meeliften * Prioriteren door middel van risicosturing * Aansprakelijkheidsverzekering				
1381	<u>Gevolgen langdurige droogte</u>	45%	3	1	
	Risicogebeurtenis: Door langdurige droogte dreigt schade aan openbaar groen <u>Beheersmaatregelen</u> * extra water geven (handmatig) * klimaatbestendige bomensoorten terug planten * minimaal gebruik maken van 'droogte gevoelige heesters' * inzaaien nieuwe grasmengsels in slechte gazons * brandweer is alert op branden, gemeente deelt informatie over brandgevaar via haar kanalen * kappen van bomen (in verband met de onveiligheid doordat de letterzetter zich heeft ingevreten in bomen) * gecontroleerd afvoeren van hout wat is aangetast door de letterzetter * water vasthouden in de openbare ruimte				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1383	<u>Groen: toename van invasieve soorten</u>	75%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Het bestrijden van invasieve soorten in het groen</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * verstrekken van informatie (brief/website/ontwikkelen van app, etc) * alle locaties in beeld brengen en monitoren * lobby op verbod door tuincentra * kennisontwikkeling * garantie bij aannemers vragen bij het opleveren van 'groen' * bestrijden door middel van stoom, stroom, afgraven, frequent maaien, verstikken, injecteren met round up, begrazen * toezicht houden bij maaien 				
1421	<u>Overlastgevende soorten</u>	70%	3	1	
	<p>Risicogebeurtenis: De eikenprocessierups wordt in toenemende mate aangetroffen en zorgt voor veel overlast. De denneprocessierups is nog niet aangetroffen. Naar verwachting zal ook de denneprocessierups zijn opwachting gaan maken in Apeldoorn</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * bomen preventief bespuiten * nesten laten verwijderen door specialisten * aansluiten op het landelijke actieplan * meer diversiteit in boomsoorten bij boomvervanging aanbrengen * meerjarig aanbesteden van het verwijderen van de rupsen en nesten 				
1501	<u>Gevolgen en aanpak verplichtingen uit diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen</u>	50%	2	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Vergunningverlening vertraagt of stopt als we niet kunnen voldoen aan landelijke maatregelen die voortvloeien uit Europese en internationale verplichtingen ten aanzien van diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen zoals verwoord in het Nationaal programma Landelijk Gebied (NPLG).</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * We kiezen voor een projectmatige aanpak. Er is een projectleider aangesteld en een programmaorganisatie in uitvoering om in te kunnen spelen op kansen en mogelijkheden die zich in de praktijk aandienen. Er is nauw contact met het Rijk en de Provincie Gelderland. Binnen de bestaande toestemmingsverlening bestaan er mogelijkheden om tot een adequate oplossing te komen. De landelijke en provinciale ontwikkelingen op gebied van bronmaatregelen, toestemmingsverleningen (vergunningen) en stikstofbanken worden nauw gevolgd. Inventarisatie uitgevoerd naar de huidige stikstofproblematiek in Apeldoorn. Inventarisatie uitgevoerd naar de stikstofbehoefte voor Apeldoorn. Betreft de benodigde ruimte voor projecten op gebied van o.a. wonen, werken en mobiliteit. Juridisch extern advies gevraagd voor het aankopen van stikstof. 				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1781	<u>Vervangingsgolf wegen als gevolg van naoorlogse groei van Apeldoorn kan niet opgevangen worden binnen toekomstige beschikbare financiële ruimte</u>	25%	2	2	
	<p>In het strategisch asset management plan (SAMP, vastgesteld door de raad begin februari 2023) hebben wij extra middelen voor een verouderde openbare ruimte gevraagd. Daarmee is de financiële kant voor de komende jaren gedekt (in de MPB 2023-2026 is hier al een voorschot op genomen). Voldoende uitvoeringskracht blijft echter ook in de aankomende jaren een risico. Voor de langere termijn (na 2027) is de prognose dat de uitgaven voor het beheer van de openbare ruimte blijven stijgen.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Om goed om te gaan met al deze verschillende belangen, doelstellingen en opgaven implementeren we strategisch assetmanagement en stappen we over van sturing op normen naar sturen op waarden. We proberen onze assets en middelen zo in te zetten dat deze maximaal waarde toevoegen voor de inwoners en gebruikers van onze stad. * We maken een Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP). Hierin wordt langjarig vooruit gekeken en leggen we een investeringsprogramma voor aan de gemeenteraad voor de komende 4 jaar. We volgen de kwaliteit van de assets en leggen keuzes voor vervanging voor, waarbij sturing verloopt via de knoppen: kwaliteit / financiën / risico's. Het eerste SAMP zullen we begin 2023 aan uw raad voor leggen zodat de uitkomst betrokken kan worden in de voorjaarsnota 2024-2027 				
1801	<u>Uitvoering energietransitie blijft achter (arbeidskrachte, mogelijkheden opwek energie, vertraagde wet- en regelgeving, vertraging tempo samenwerkingen), waardoor doelen niet worden gehaald</u>	60%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projecten worden niet geïnitieerd. • Projecten stagneren en komen niet tot uitvoer. • De opgave wordt steeds groter. <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Marktpartijen betrekken bij ontwikkeling van eisen en randvoorwaarden. * Keuzes maken in integrale afweging van diverse belangen en consequenties aanvaarden. * Flexibiliteit en wendbaarheid zoveel mogelijk inbouwen, raad nauw betrekken houden bij ontwikkelingen, inbouwen van experimenteren en leren. * Kennisdelen over inzet van bewezen technieken en ruimte geven aan innovaties. * Inzetten op besparen en bewustwording en laagdrempelige kennisdeling. * Nog meer inzetten op besparen en bewustwording. * Afspraken via raamcontracten en in samenwerkingen met uitvoerende partijen (leveren van mensen, producten en diensten), samen met sociaal, hr en ez werken aan vergroten aantrekkelijkheid als werkgever en afnemer. * Prioriteiten aanpassen, stoppen van activiteiten of niet starten, accepteren van vertraging. * Voordelen inzichtelijk maken. * Deels accepteren en deels focus verleggen waar wel ruimte is. 				
1802	<u>Wijzigingen in Rijks- en provinciaal beleid t.a.v. energietransitie</u>	50%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Ons beleid sluit niet meer aan op provinciaal en Rijksbeleid.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Disclaimer opnemen in afspraken met partners * Jaarlijkse monitoring en gesprek met college en raad en indien nodig bijsturen van actieplan of programma. * Invloed uitoefenen via VNG e.d. 				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1803	<u>Ombuigingen op Rijks- en provinciale bijdragen energietransitie</u>	50%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis: Onvoldoende financiële middelen beschikbaar om uitvoering te realiseren</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Flexibiliteit in programma inbouwen * Middelen reserveren in AOF * Lobby * Prioriteiten aanpassen * Stoppen van activiteiten * Bezuinigingen doorvoeren 				
1841	<u>Herontwikkeling Oranjerie</u>	30%	3	1	
	<p>De Oranjerie komt niet tot ontwikkeling.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * In het aangevraagde krediet is een post onvoorzien opgenomen. * In de planning is ruimte opgenomen om tegenvallers op te vangen. * Voordat het bestemmingsplan ter vaststelling aan de raad wordt verzonden, wordt er nog een informatiebijeenkomst georganiseerd. 				
1861	<u>Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.</u>	50%	3	1	
	<p>Risicogebeurtenis: legesopbrengsten zijn zodanig lager dan begroot, dat de voorziening onvoldoende ruimte biedt om dit nadeel op te kunnen vangen.</p> <p>Voor het verstrekken van omgevingsvergunningen worden leges geheven. Uitgangspunt is dat de kosten die voor de vergunningverlening worden gemaakt volledig (100%) worden gedekt uit de legesopbrengsten. Fluctuaties in de opbrengsten moeten kunnen worden opgevangen door de ingestelde voorziening leges omgevingsvergunning. Jaarlijks kunnen opbrengsten echter sterk fluctueren. Onze uitgaven kunnen hierop binnen een bandbreedte meebewegen omdat we werken met een flexibele schil.</p> <p>We zien dat de laatste drie jaren een fors beroep op de voorziening (> € 2 miljoen) is gedaan omdat de opbrengsten van met name grote projecten achterbleven bij de raming. De voorziening bedraagt eind 2023 circa € 200.000. Het risico bestaat dat de voorziening niet meer toereikend is om fluctuaties op te vangen.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Periodiek worden de verwachte opbrengsten uit grote bouw- en woningbouw projecten geïnventariseerd, geactualiseerd en gemonitord. Hiermee wordt getracht een actueel beeld te houden op de opbrengsten om daar zo goed mogelijk met de inzet van de flexibele schil op in te spelen. * Het aanbesteden en verlening van de contracten spreiden in de tijd zodat capaciteit flexibeler kan worden op- of afgeschaald. De werkzaamheden voor bouwvergunningen zijn gespreid over de periode van aanvraag tot beschikking, maar ook daarna voor toezicht tijdens de bouw. De inzet van de flexibele schil c.q. inhuur van externe capaciteit kent een naijleffect (opbrengst leges wordt ontvangen na afgeven vergunning; werkzaamheden toezicht vinden in periode daarna plaats tijdens bouw. Dus opbrengst en kosten vallen lang niet altijd in hetzelfde boekjaar). Door middel van het spreiden van contracten kunnen we beter inspelen op de behoefte. * 				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
2021	<u>Oplossen netcongestie duurt te lang, waardoor doelen niet worden gehaald</u>	70%	3	2	
	<p>Risicogebeurtenis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projecten worden niet geïnitieerd. • Projecten stagneren en komen niet tot uitvoering doordat aansluiting op stroomnet niet mogelijk is. • Inwoners investeren minder in elektrificatie • Er wordt langer gebruik gemaakt van fossiele oplossingen <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * • Intensief overleg met Liander over prioritering op het stroomnet• In prioritering projecten de netcongestie (als onderdeel van de haalbaarheid) per project inzichtelijk maken• Oplossingen voor de netcongestie, zoals buurtgewijze aanpak MSR's, nieuw onderstation, smart grids, warmtenet, WKO's in BSK gebied 				

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2023	Saldo 2024 (incl 1e wijziging)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Natuurlijk kapitaal								
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	18.276	26.717	25.483	1.684	23.799	22.766	23.737	23.354
7.2 Riolering	-3.663	-3.945	10.307	14.061	-3.754	-4.003	-4.113	-4.230
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-601	-495	3.396	4.088	-692	-712	-735	-767
Totaal deelbudget	14.012	22.277	39.186	19.833	19.353	18.051	18.889	18.357
Ruimtelijke samenhang en kwaliteit								
0.63 Parkeerbelasting	-4.376	-4.686		4.371	-4.371	-4.585	-4.657	-4.657
1.2 Openbare orde en veiligheid	230	252	416		416	406	415	426
2.1 Verkeer en vervoer	17.806	21.097	23.150	1.430	21.720	22.575	24.613	26.180
2.2 Parkeren	4.574	4.865	5.920	3	5.917	6.140	6.272	6.409
2.5 Openbaar vervoer	79	110	112		112	115	68	71
7.3 Afval	-4.657	-5.174	21.148	26.392	-5.244	-5.362	-5.847	-5.971
7.4 Milieubeheer	6.353	8.781	11.613	2.878	8.735	9.286	8.218	8.537
8.1 Ruimte en leefomgeving	12.879	9.786	11.066	1.812	9.254	9.233	9.390	10.279
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-8.835	-21	10.682	10.682				
8.3 Wonen en bouwen	2.155	2.983	9.717	5.544	4.173	4.764	5.036	2.970
Totaal deelbudget	26.208	37.993	93.824	53.112	40.712	42.572	43.508	44.244
Saldo voor bestemming	40.220	60.270	133.010	72.945	60.065	60.623	62.397	62.601
Natuurlijk kapitaal	-895							
Ruimtelijke samenhang en kwaliteit	-1.380	15.824	39.650	5.088	34.562	6.173	-4.899	-1.800
Mutaties reserves	-2.275	15.824	39.650	5.088	34.562	6.173	-4.899	-1.800
Saldo	37.945	76.094	172.660	78.033	94.627	66.796	57.498	60.801

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Natuurlijk kapitaal

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

In totaal is het saldo in 2025 circa € 2,9 miljoen lager dan in 2024.

Voor klimaatbestendig Apeldoorn (NIKA) is in 2024 incidenteel budget toegekend. Daardoor is het saldo voor lasten en baten in 2025 € 5 miljoen lager.

Tegenover deze lagere lasten staat een verhoging van de lasten als gevolg van de autonome loon- en prijsontwikkeling met in totaal € 835.000. De kapitaallasten nemen toe met € 395.000 als gevolg van nieuwe investeringen. In 2025 zijn € 825.000 extra middelen beschikbaar gesteld voor de exploitatie en bedrijfsbeëindiging van de camping De Marshoeve.

Ruimtelijke samenhang en kwaliteit

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer

Per saldo neemt de uitgavenraming toe met ruim € 600.000. Een ombuigingsvoorstel voor het afromen van de ruimte voor vervangingsinvesteringen leidt tot een verlaging van het budget in 2025 met € 300.000.

Daar staat een toename van kosten tegenover. Dat heeft onder andere te maken met kapitaallasten uit gerealiseerde investeringen (€ 542.000). Verder is het incidentele budget voor de inrichting van de openbare ruimte van de Veldhuislocatie € 350.000 hoger dan in 2024. Tenslotte zorgt de autonome loon- en prijsontwikkeling voor een hogere kostenraming.

Taakveld 2.2 Parkeren

Het saldo op het taakveld parkeren is in 2025 € 1,1 miljoen hoger dan in 2024.

Door actualisatie van de toedeling van de uren is er een verschuiving tussen taakvelden, op dit taakveld nemen de toegerekende loonkosten toe met € 460.000. Vanaf 2025 storten we ruim € 250.000 extra in de onderhoudsvoorziening van parkeergarages. Uitgevoerde investeringen in 2 rijwielstallingen leiden tot ruim € 175.000 aan hogere kosten en de geplande aanleg van sprinklers in 2 parkeergarages tot € 125.000 aan hogere kapitaallasten vanaf 2026. Tenslotte leidt de autonome loon- en prijsontwikkeling tot een verhoging van de budgetten.

Taakveld 8.1 Ruimte en leefomgeving

Per saldo is het budget ruim € 500.000 lager dan in 2024. Dat heeft vooral te maken met de eigendomsoverdracht van de Zwital-locatie; vanaf 2025 is daar geen budget meer voor opgenomen.

Taakveld 8.3 Wonen en bouwen

Het saldo stijgt het budget op dit taakveld in 2025 met € 1,2 miljoen ten opzichte van 2024. Dit wordt enerzijds verklaard door hogere lasten als gevolg van nieuw beleid voor de wet goed verhuurder schap, het wegwerken van achterstanden in brandveilig gebruik en de onrendabele top voor uitbreiding van woonwagen-plaatsen. In totaal gaat dat om € 1,6 miljoen. De actuele toedeling van salarislasten heeft een toename van het budget van € 0,6 miljoen tot gevolg. Daar staat een verlaging van het budget met € 1 miljoen tegenover. In 2024 is er een incidenteel budget voor de onrendabele top van zorgwoningen.

Verbonden partijen compact

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Circulus BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Circulus BV is de overheids-bv van 11 gemeenten die specifiek is aangewezen voor de inzameling van het afval. Afvalbeheer en advisering over vermindering van restafval hoort ook tot haar taken.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Deze zijn opgenomen in de Resultatenovereenkomst.

Risico's

Het financiële risico is beperkt tot het ingelegde aandelenkapitaal. Daarnaast is in de begroting rekening gehouden met dividend. Dit dividend is naar beneden bijgesteld vanaf 2025 vanwege bovenstaande ontwikkeling. Het risico is daardoor beperkt.

Ontwikkelingen beleid

Vanaf 2025 treden de gemeenten Duiven en Westervoort toe, waarmee het aantal aandeelhoudende gemeenten van 9 naar 11 stijgt.

Na onderzoek is bij Circulus geconstateerd dat bepaalde betalingen op de milieupleinen beter als afvalstoffenheffing gekwalificeerd kunnen worden. Hierdoor verschuiven deze bedragen van 'gewone' opbrengsten, naar opbrengsten voor de afvalstoffenheffing. Het verwachte dividend van CiRec (dochter van Circulus) neemt hierdoor structureel af met circa € 200.000. De hogere heffingsopbrengsten (met aftrek van bijbehorende kosten) resulteren via de afvalbegroting in een voordeel voor de inwoners.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 22.900.000 (prognose)

NV Luchthaven Teuge

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Luchthaven Teuge biedt voorzieningen voor General Aviation (kleine luchtvaart) en draagt bij aan de recreatieve, educatieve en economische doelstellingen van de gemeente. De luchthaven zet zich in voor de ontwikkeling van duurzaam vliegverkeer en verduurzaming van de luchthaven.

Link naar jaarstukken [Jaarrekening 2023](#)

Prestatie afspraken

N.v.t.

Risico's

Het blijft onzeker wanneer Lelystad Airport open zal gaan voor burgerluchtvaart, besluitvorming hierover is in elk geval uitgesteld tot 2025. Parallel aan deze besluitvorming bereidt het Ministerie van I&W de herindeling van het luchtruim voor. Deze besluiten kunnen effect hebben op het aantal vliegbewegingen op vliegveld Teuge en de exploitatie en verdere ontwikkeling van de luchthaven beïnvloeden. Voorsnog heeft de NV een sluitende exploitatie.

Ontwikkelingen beleid

N.v.t.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Borgen van een gezonde fysieke leefomgeving (o.a. schoner, stiller en duurzamer) creëren door regulering op basis van vergunningverlening, milieutoezicht, handhaving en milieuadvisering.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Worden vastgelegd in een uitvoeringsprogramma 2025

Risico's

In de begroting en jaarrekening van de ODVeluwe staan interne risico's. Die kan ODVeluwe zelf opvangen binnen haar eigen begroting. Er wordt een stijgende lijn in het aantal adviesproducten geconstateerd. Met name op het gebied van bodem/asbest, ecologie en energietransitie. Deze stijging kon nog worden opgevangen binnen de begroting. Dit begint echter wel op gespannen voet te staan met de bijdrage van de ODVeluwe op onze strategische doelen. Daarnaast spelen de ontwikkelingen omtrent de Omgevingswet die met ingang van 2024 in werking is getreden. Dit zal leiden tot extra werkzaamheden voor de nieuwe ODVeluwe op het gebied van onder meer bodem en geluid. De financiële consequenties hiervan zijn meegenomen in de claim onomkeerbaar beleid Omgevingswet.

Ontwikkelingen beleid

De fusie van de OVIJ met de ODNV tot de nieuwe Omgevingsdienst Veluwe is succesvol afgerond. In 2025 wordt verder gewerkt aan een robuuste omgevingsdienst die een bijdrage kan (blijven) leveren aan onze doelstelling van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving en mee kan werken aan onze opgaven.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 5.642.016

Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Herontwikkeling plangebied volgens ontwikkelingskader Kanaalzone Zuid.

[Link naar jaarstukken](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het belangrijkste risico zijn eventuele tegenvallers in het civieltechnische werk en voorbereidingskosten, zoals afwatering en verrassingen tijdens het bouw- en woonrijp maken. In de exploitatie is een post onvoorzien als buffer tegen risico's opgenomen.

Ontwikkelingen beleid

Het zuidelijk deel van de Schatkamer (fase 1 en fase2) is volledig woonrijp opgeleverd waarmee het grootste deel van de ontwikkeling is afgerond. De laatste twee fases, fase 3 en fase 4, respectievelijk de Koldewijnlocatie en het Dorpdeel zijn opgepakt.

Fase 3, De Koldewijnlocatie

Met de toekenning van de impuls-gelden in het kader van de WBI voor Kayersmolen Noord zijn de mogelijkheden voor de ontwikkeling van de Koldewijnlocatie groter geworden. In de grondexploitatie zijn daarom begin 2022 12 extra sociale huurwoningen en 1 dure koopwoning toegevoegd. Naast dit programma is hier ook plaats voor 10 woningen in de goedkope koop. Voor 13 van de 23 woningen moet nog een bestemmingsplanprocedure worden doorlopen.

Er is sprake van een afhankelijkheid van de bestemmingsplanprocedure die voor Kayersmolen Noord wordt gevolgd. Hier wordt een hindercirkel weggenomen waardoor de Koldewijnlocatie in ontwikkeling genomen kan worden. Naar verwachting wordt het bestemmingsplan Kayersmolen Noord in het najaar 2024 aan de raad ter vaststelling aangeboden. Met betrekking tot de Koldewijnlocatie is er een afhankelijkheid van deze procedure. Als de hindercirkel is weggenomen dan kan de Koldewijnlocatie – en daarmee de Schatkamer van Zuid weer verder.

Fase 4, Het Dorpdeel

In 2024 worden door de corporaties 17 kavels ten behoeve van vrije sectorwoningen in verkoop gebracht.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Wegener

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De PPS Wegener is oorspronkelijk bedoeld voor de realisatie van kantoren en enkele kavels voor vrijstaande woningen.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Van het programma dat is opgenomen in de PPS Wegener valt een derde deel toe aan de gemeente. Dit deel is opgenomen in de grondbedrijf programmering per 1 januari 2021 en vooralsnog ongewijzigd. Voor het gecalculeerde verlies van deze grondexploitatie is – voor het gemeentelijke deel- een verliesvoorziening getroffen in de gemeentelijke jaarrekening. Voor het aandeel van de gemeente in de risico's is dekking aanwezig binnen de Algemene Reserve. Met het oog op deze risico's dient zich de vraag aan in hoeverre het beoogde programma of een deel daarvan gerealiseerd kan worden. Dat maakt deel uit van de onderzoeken die hieronder zijn genoemd.

Ontwikkelingen beleid

Op dit moment is er nog geen vigerende planologische titel om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken. Op 21 januari 2021 is het Masterplan Wegener Campus door de raad geamendeerd vastgesteld. Het masterplan biedt in de toekomst ruimte voor een programma van 50.000 m2 bvo in maatschappelijke voorzieningen en bedrijvigheid. Daarnaast is ruimte voor 7.000 m2 bvo kantoren en 15 woningen. Het aangenomen amendement "Landmark" riep het college op om de gebouwhoogte van het gebouw in de oksel Europaweg-Laan van Westenenk te verhogen naar maximaal 35 meter om hiermee een landmark te creëren.

Daarnaast was een motie aangenomen waarin het college werd opgeroepen om maximaal in te zetten op het omzetten van de kantoren- en bedrijvenfunctie naar woningbouw (een gevarieerd aanbod aan betaalbare appartementen) en maximaal in te zetten op een half verdiepte aanleg van de benodigde parkeerplaatsen.

Er zijn onderzoeken lopende naar de haalbaarheid van het plan als het gaat om de Wet Milieubeheer en andere aspecten die van belang zijn voor een omgevingsplanprocedure, waarbij ook gekeken wordt naar een gefaseerde ontwikkeling. Afhankelijk van de uitkomsten van deze onderzoeken wordt het Masterplan verder uitgewerkt in een Ontwikkelplan. Na uitwerking van het ontwikkelplan kan de programmering verder financieel worden vertaald in de grondexploitatie. Dit alles wordt in PPS-verband afgestemd en aan de raad voorgelegd.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Bijdrage aan toeristische recreatieve versterking van vakantieparken

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Geen.

Risico's

Risico's bij opheffing en risico's bij revolverendheid.

Ontwikkelingen beleid

Op dit moment spelen er geen projecten in Apeldoorn waarin de Ontwikkelingsmaatschappij investeert.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De B.V. exploiteert een park met zonnepanelen. De opwek van zonne-energie draagt bij aan energieneutraliteit in 2050

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Beheren en exploiteren van het zonnepark gevestigd aan de Brinkenweg in Apeldoorn.

Risico's

Reguliere exploitatierisico's

Ontwikkelingen beleid

Er zijn geen ontwikkelingen.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Programma 3 - Economie en inkomen

Portefeuillehouders:

1. N.G. Derks
2. S. Bihari
3. A.J. Prins
4. M. Wenzkowski
5. D.S. Huizer

Taakvelden

Economisch kapitaal

- 3.1 Economische ontwikkeling
- 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
- 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- 3.4 Economische promotie
- 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Consumptie en inkomen

- 6.3 Inkomensregelingen
- 6.4 WSW en beschermt werk
- 6.5 Arbeidsparticipatie

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. Een groene en innovatieve economie die bouwt aan de brede welvaart van Apeldoorn

Subdoelstelling

1.1 Apeldoorn is een aantrekkelijke werk en (be)leefstad voor bedrijven, talenten, inwoners en bezoekers

Prestatie

1.1.1 Apeldoorn heeft een sterk groen en royaal profiel

1.1.2 In 2025 hebben we de citymarketing visie geactualiseerd

1.1.3 In 2025 hebben we de Nota Geluid en de locatieprofielen voor onze evenementen geactualiseerd

1.1.4 In 2025 worden er in de binnenstad 75 gesprekken met eigenaren/of ondernemers gevoerd en zijn er tenminste 5 transformaties en 5 verplaatsingen in gang gezet

1.1.5 In 2025 bestendigen we de acquisitie die we plegen om nieuwe winkels en winkelconcepten naar de binnenstad te trekken

1.2 Ruimte voor werk

1.2.1 In 2025 realiseren we een gedragen Plan van Aanpak voor een gebiedsgerichte aanpak Zuid en starten we met de uitvoering hiervan

1.2.2 In 2025 hebben we een keuze gemaakt hoe we het gemeentebrede parkmanagement duurzaam kunnen inrichten en starten we met de uitrol

1.2.3 In 2025 realiseren we een uitgifteprotocol voor nieuwe bedrijventerreinen

1.2.4 In 2025 stellen wij een kantorennota op

1.3 Een sterk ondernemersklimaat met volop ruimte voor ondernemen, groeien en innoveren

1.3.1 Voor het einde van 2025 worden minimaal 100 midden- en kleinbedrijven proactief benadert met een ondersteuningsvraag

1.3.2 In 2025 ondersteunen we minimaal vijf samenwerkingen, projecten en activiteiten die de instroom stimuleren voor kansrijke sectoren

Hoofddoelstelling

Subdoelstelling

Prestatie

		1.3.3 In 2025 realiseren we een nieuw speelautomatenhallenbeleid
		1.3.4 In 2025 hebben we het Strategisch Netwerk Apeldoorn geprofessionaliseerd
	1.4 Impactvolle economische vernieuwing en sterke missiegedreven clusters	1.4.1 In 2025 is het aantal PSO-gecertificeerde bedrijven in Apeldoorn met 10% toegenomen ten opzichte van 2024
		1.4.2 In 2025 realiseren we een toename van 15% van de gerealiseerde opbrengst van de SROI-waarde (peildatum 31-12-2024)
		1.4.3 In 2025 ondersteunen we minimaal vijf samenwerkingen, projecten en activiteiten tussen bedrijven, inwoners, onderwijsinstellingen en overheid die bijdragen aan de missie gedreven clusters
2. Inclusieve samenleving: iedereen doet mee!	2.1 Meer inwoners doen naar vermogen mee door werk, scholing of zijn anderszins maatschappelijk actief	2.1.1 In 2026 stroomt 80% van de inwoners die binnen 12 maanden bemiddelbaar zijn naar betaalde (deeltijd) arbeid, door of uit naar een duurzame betaalde (deeltijd) arbeidsmarktplaats.
		2.1.2 In 2025 heeft 90% van de inwoners die ontwikkelbaar zijn naar trede 3 t/m 6 van de participatieladder een plan van aanpak gericht op het zetten van stappen op het gebied van participatie en/of zorg.
		2.1.3 In 2025 hebben de asielstatushouders een Persoonlijk Inburgeringsplan (PIP) met daarin een duaal traject gericht op participatie en/of werk.
	2.2 Meer inwoners komen uit met hun inkomsten	2.2.1 We verminderen armoede en vergroten bestaanszekerheid voor een grote groep inwoners (15.400 inwoners) door de regelingen voor mensen met een laag inkomen voort te zetten.
		2.2.2 Wij stimuleren de maatschappelijke deelname van inwoners met een laag inkomen via de Stadspas. Door ruime bestedingsmogelijkheden en inwoners actief te benaderen streven we er naar dat minimaal 80% van de tegoeden op de passen wordt gebruikt.

<p>2.3 Minder inwoners hebben problematische schulden, hen bieden we ondersteuning aan om weer regie te krijgen op hun financiële zelfredzaamheid.</p>	<p>2.2.3 We informeren via onze armoede-aanpakkers inwoners over de regelingen waar zij recht op hebben. Waar mogelijk vullen zij samen met de inwoner de digitale tool Berekenuwrechtplus in.</p>
	<p>2.3.1 We doen iedereen een hulpaanbod die via vroegsignalering wordt aangedragen. Ons doel is om in ten minste 55% van de meldingen persoonlijk contact te krijgen om een maatwerk advies te maken met , waar nodig, een aanvullend hulpaanbod.</p>
	<p>2.3.2 We zetten in op het voorkomen van problematische schulden bij jongvolwassenen tot 27 jaar. We ontwikkelen een aanpak, inclusief meetinstrumenten, passend bij de ontwikkelingsfase, die uiterlijk in 2026 breed ingezet kan worden.</p>
<p>2.4 De samenwerking met onze partners in de regionale arbeidsmarkt versterkt de arbeidsmarkt in Apeldoorn.</p>	<p>2.4.1 In 2026 is het regionaal werkcentrum actief en toegankelijk voor alle werkgevers en inwoners. Hierbij is de dienstverlening van de andere netwerkpartners ontsloten en beschikbaar (no wrong door).</p>
	<p>2.4.2 In 2025 stellen we een regionale meerjaren-arbeidsmarktagenda op die de sociale, economische en onderwijsagenda verbindt. Alle regionale en bovenregionale arbeidsmarktprojecten waaraan Apeldoorn deelneemt zijn terug te vinden in de jaarlijkse u</p>
<p>2.5 Meer inwoners hebben voldoende basisvaardigheden om deel te kunnen nemen aan de samenleving.</p>	<p>2.5.1 In 2025 is het aantal inwoners dat deelneemt aan een formeel educatieprogramma (Wet educatie beroepsonderwijs) of aan een non-formeel taalaanbod, met 10% gestegen ten opzichte van 2024.</p>

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Een sterke economie draagt bij aan bestaanszekerheid. We richten ons daarom op een brede economische ontwikkeling waarin iedereen mee kan doen en die inspeelt op de uitdagingen van nu en de toekomst. Zo ondersteunen we de welvaart en het welzijn van onze inwoners en ondernemers.

Participatie, werk en economie zijn nauw communicerende vaten. De één heeft soms wat meer nodig om mee te kunnen doen dan de ander. We zorgen daarom dat we dichtbij zijn voor onze inwoners, om passende ondersteuning te bieden vanuit ons sociaal vangnet. Tegelijk verwachten we van inwoners dat ze zoveel mogelijk meedoen, het liefst op de arbeidsmarkt. De schaarste op de arbeidsmarkt zal de komende jaren tenslotte alleen maar toenemen. Voor een vitale lokale en regionale economie is het van belang dat er voldoende arbeidspotentieel is. Andersom moet het aanbod vanuit bedrijven en sectoren aansluiten bij het potentieel in Apeldoorn en moeten bedrijven (financieel) gezond zijn en blijven. Onze dienstverlening en ondersteuning worden meer afgestemd op dit samenspel. Door inwoners in een kwetsbare positie makkelijker naar werk te begeleiden bijvoorbeeld. Maar ook door onze dienstverlening zo dicht mogelijk bij de inwoners en ondernemers te organiseren. Hierbij is het actief bestrijden van armoede een belangrijk speerpunt, wat we onder andere realiseren met het Actieplan Armoede en onze armoede-aanpakkers. Ook spitsen we onze dienstverlening toe op voor ons cruciale sectoren en bedrijven als zorg en techniek.

De groei naar minimaal 180.000 inwoners in 2040 maakt voelbaar dat de ruimte voor bedrijven schaars is. Ook zorgt deze groei voor nieuwe vraag. Onze ambitie is om tegen 2040 een bloeiende arbeidsmarkt te hebben met minimaal 117.000 arbeidsplaatsen. Dat vraagt om randvoorwaarden als fysieke ruimte, ruimte op het energienetwerk, de beschikbaarheid van medewerkers, goede bereikbaarheid (over weg, water, spoor, maar ook digitaal) en de aanwezigheid van en op de toekomstige vraag afgestemd onderwijs. We investeren daarom doorlopend in een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Dit doen we door samen met bedrijven en in regionaal verband te werken aan het toekomstbestendig maken en beter benutten van onze bedrijventerreinen. We zetten in op bedrijven die bijdragen aan ons economisch profiel. Kennis, groene groei, innovatie zijn daarbij belangrijke kenmerken en impactvol ondernemen is de norm. Ontwikkelingen die bijdragen aan een grotere Brede Welvaart stimuleren we. We versterken het imago van Apeldoorn als groene en royale hoofdstad van de Veluwe, bekend om haar innovatieve en vooruitstrevende inzet op veiligheid, de energietransitie en gezondheid. Dit doen we bijvoorbeeld door een krachtige citymarketing strategie en het transformeren van de binnenstad naar stadspark.

Ons streven is een continue balans tussen economische welvaart, maatschappelijk welzijn en een veilige en gezonde leefomgeving.

Om onze economische en maatschappelijke opgaven goed en zorgvuldig op te kunnen pakken werken we lokaal en regionaal, in de Stedendriehoek en Arbeidsmarktregio Veluwe-Stedendriehoek, samen.

Zo bouwen we een sterke (regionale) economie die goede en hoogwaardige voorzieningen en verbindingen tot stand brengt binnen het daily urban systeem van de regio Stedendriehoek. Door te zorgen voor een goed vestigingsklimaat en nog meer samen te werken op regionaal niveau, draagt Apeldoorn bij aan een economie die ruimte biedt voor goed werken, ondernemen, leren, wonen en ontspannen.

Speerpunten van beleid

Wat zijn onze speerpunten:

- Een aantrekkelijk vestigings- en leefklimaat: Apeldoorn is goed werken, ondernemen, leren, wonen en ontspannen. We streven naar bestaanszekerheid voor iedereen en een continue balans tussen economische welvaart, maatschappelijk welzijn en een veilige en gezonde leefomgeving.
- Toekomstbestendige werklocaties (bestaand en nieuw): verder met het ontwikkelen, herstructureren, revitaliseren, beter ontsluiten en verduurzamen van bedrijventerreinen en kantoorlocaties. Bedrijven in onze gemeente passen en dragen bij aan het impactvolle economische profiel.
- Lokale en regionale samenwerking: We bundelen de krachten en stimuleren kruisbestuiving bij het aanpakken van economische en maatschappelijke vraagstukken (digitale veiligheid, energietransitie en innovatieve zorg). Dit doen we samen met bedrijven, kennisinstellingen, MKB en startups. Regionaal werken we toe naar een gemeenschappelijke arbeidsmarktagenda in samenwerking met het RegionaalWerkCentrum (RWC) VeluweStedendriehoek en de regio Stedendriehoek/HumanCapitalagenda.
- Verantwoordelijkheid nemen om inwoners te bereiken: We werken outreachend en vanuit vertrouwen. We gaan armoede en uitsluiting van maatschappelijke deelname (actief) tegen. Dit doen we door mensen naar vermogen mee te laten doen en voorzien in hun eigen inkomen door passende ondersteuning, zorg en/of werk. Problematische schulden gaan we tegen en helpen we oplossen.
- Versterken van de samenwerking ten behoeve van de (zij)instroom naar de sectoren zorg en techniek.

Global Goals

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. Een groene en innovatieve economie die bouwt aan de brede welvaart van Apeldoorn

De Economische Koers 2040* is gestoeld op een glashelder uitgangspunt: Apeldoorn kiest voor brede welvaart. We zetten in op een economie die uitgaat van groene groei en innovatie. Groen in de breedste zin van het woord: als hoofdstad van de Veluwe omarmen we ons groene karakter. We investeren in (opschaling van) groene initiatieven en benutten de economische kansen die hieruit voortkomen. Innovatief in de manier waarop we samenwerken en innovaties toepassen in de praktijk. We stimuleren de ontwikkeling en uitwisseling van kennis, R&D en de toepassingen in producten en diensten. Met specifieke aandacht voor innovatieve ecosystemen rondom de thema's (digitale) veiligheid, energietransitie en zorg. Daarvoor creëren we ruimte: fysiek, maar ook in de wet- en regelgeving en samenwerking. Zo kunnen we in Apeldoorn experimenteren, innoveren en technologische vernieuwing creëren.

**onder voorbehoud van besluitvorming van de gemeenteraad. De Economische Koers 2040 en het Programma Werklocaties worden in oktober voorgelegd.*

Doelstelling

1.1 Apeldoorn is een aantrekkelijke werk en (be)leefstad voor bedrijven, talenten, inwoners en bezoekers

De komende jaren is de binnenstad onderhevig aan een aantal grote ontwikkelingen en daarbij ook uitdagingen. Diverse straten veranderen van functie, we pakken de openbare ruimte aan, gaan vergroenen en er zijn enkele grote ontwikkelingen zoals de Oranjerie en Grote Markthof, die de aanblik en beleving van de binnenstad permanent zullen veranderen. Met verschillende interventies ondervangen we de (tijdelijke) effecten tijdens de metamorfose van een monofunctioneel winkelgebied naar een multifunctioneel Stadspark. Een groene plek waar het prettig wonen, werken, winkelen, verblijven en beleven is. We werken toe naar een evenementen-programmering die garant staat voor dynamiek en past bij de behoeften van verschillende inwonersgroepen en bezoekers. Door een divers en aantrekkelijk programma geven we een extra impuls aan het binden van jongeren en studenten. Gekoppeld aan een krachtige citymarketing strategie en gerichte inzet van marketing- en communicatie werken we aan het versterken van ons imago. Samen met bedrijven, onderwijsinstellingen, studenten, inwoners, culturele en maatschappelijke organisaties zetten we Apeldoorn op de kaart als groene en royale hoofdstad van de Veluwe.

Prestaties

1.1.1 Apeldoorn heeft een sterk groen en royaal profiel

Om hier invulling aan te geven wordt er onder andere gewerkt aan massa mediale campagnes en het aantrekken van congressen. Het profiel wordt erkend en uitgedragen door inwoners, het bedrijfsleven, culturele- en maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. Om dit te realiseren wordt onder andere gewerkt aan het organiseren van merkworkshops en het verhogen van de betrokkenheid van ambassadeurs.

1.1.2 In 2025 hebben we de citymarketing visie geactualiseerd

We bouwen verder op de positionering van Apeldoorn als de groene en royale hoofdstad van de Veluwe. In 2025 loopt de huidige Visie Citymarketing (2025) af. Vooruitlopend op deze actualisatie wordt in 2024 een evaluatie opgestart, de uitkomsten van deze evaluatie worden meegenomen in de actualisatie van de citymarketing visie.

1.1.3 In 2025 hebben we de Nota Geluid en de locatieprofielen voor onze evenementen geactualiseerd

Als onderdeel van de uitvoeringsagenda zoals vastgesteld in de Kadernota 2024 werken we aan, waar nodig, de actualisatie van de Nota Geluid en de (nieuwe en bestaande) locatieprofielen.

1.1.4 In 2025 worden er in de binnenstad 75 gesprekken met eigenaren/of ondernemers gevoerd en zijn er tenminste 5 transformaties en 5 verplaatsingen in gang gezet

Samen met ondernemers, inwoners, ontwikkelaars, investeerders en initiatiefnemers werken we aan het transformeren van lege retailpanden naar woningen, horeca of werklocaties. Daarmee werken we toe naar een compactere en krachtigere binnenstad waarin werken, ondernemen, wonen en winkelen zich afwisselen.

1.1.5 In 2025 bestendigen we de acquisitie die we plegen om nieuwe winkels en winkelconcepten naar de binnenstad te trekken

Doelstelling

1.2 Ruimte voor werk

Bedrijven creëren werkgelegenheid en dragen daarmee bij aan de bestaanszekerheid van inwoners van Apeldoorn, de regio en verdere omgeving. Toekomstbestendige werklocaties en voldoende ruimte voor werk zijn een basisvoorwaarde om te kunnen ondernemen en werken. De grote vraag naar ruimte en de minimale leegstand, uitdagingen bij de overgang naar een nieuwe economie, en problemen zoals beperkte ruimte, congestie van het netwerk, stikstofkwestie en een krappe arbeidsmarkt, maken duidelijk dat het tijd is voor een vernieuwde generatie werklocaties. Onze ambitie is het (door)ontwikkelen van een toekomstbestendige portefeuille werklocaties, die kwantitatief en kwalitatief aansluit bij de huidige en toekomstige behoefte van ondernemers en als motor fungeert voor brede welvaart in de gemeente. We maken onze bestaande voorraad toekomstbestendig door te investeren in meervoudig ruimtegebruik, te intensiveren en revitaliseren. De juiste functies komen op de juiste plek, we benutten bestaande werklocaties optimaal en ontwikkelen nieuwe werklocaties. Om te zorgen dat het juiste bedrijf op de juiste plek landt hanteren we op nieuwe terreinen een boven- en ondergrens voor overlast gevende bedrijven. Kantoren voegen we alleen toe in de Spoorzone en het Zwitsalterrein, waarbij de Spoorzone ons belangrijkste nieuwe kantorencluster wordt.

Prestaties

1.2.1 In 2025 realiseren we een gedragen Plan van Aanpak voor een gebiedsgerichte aanpak Zuid en starten we met de uitvoering hiervan

Als uitwerking van het Programma Werklocaties* beschrijft het plan de aanpak op de bestaande bedrijventerreinen met betrekking tot de revitalisering, intensivering en het toekomstbestendig maken van de bestaande voorraad. Dit doen we samen met Bedrijvenkring Apeldoorn Zuid en andere stakeholders.

1.2.2 In 2025 hebben we een keuze gemaakt hoe we het gemeentebrede parkmanagement duurzaam kunnen inrichten en starten we met de uitrol

Om de organisatie, samenwerking en uitvoeringskracht op de bedrijventerreinen te verhogen investeren we in het opzetten van parkmanagement. Dit is een uitvoerende organisatievorm die een (kwaliteits-)impuls geeft aan het ondernemersklimaat en cruciaal is voor het toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen.

1.2.3 In 2025 realiseren we een uitgifteprotocol voor nieuwe bedrijventerreinen

De ruimte is schaars. Dat maakt dat we selectiever willen zijn aan wie we ruimte willen bieden. Om bij de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen te kunnen sturen op lokale en regionaal meerwaarde creëren we een uitgifteprotocol.

1.2.4 In 2025 stellen wij een kantorennota op

In de kantorennota wordt opgenomen op welke concrete plekken nieuwe kantoren worden toegevoegd en op welke plekken en onder welke voorwaarden kantoren onttrokken kunnen worden.

Doelstelling

1.3 Een sterk ondernemersklimaat met volop ruimte voor ondernemen, groeien en innoveren

Het is goed ondernemen in Apeldoorn. Ondernemers kunnen rekenen op een excellente dienstverlening. Dat betekent dat we als gemeente actief naar buiten treden, initiatief nemen en ondernemers aan elkaar verbinden. We ondersteunen het midden- en kleinbedrijf met het toekomstbestendig maken van hun onderneming. Dit doen we door een brug te slaan tussen de ondernemer en de partijen die beschikken over het aanbod waarmee de ondernemer geholpen kan worden. We investeren in een krachtige lokale en regionale samenwerking in de Stedendriehoek tussen bedrijven, overheden en kennis- en onderwijsinstellingen als randvoorwaarde voor de ontwikkeling van onze economie. Voor deze ontwikkeling van Apeldoorn is talent essentieel. We streven naar een divers en toekomstgericht aanbod van beroepsonderwijs dat aansluit op de behoefte van de regionale arbeidsmarkt en vraagstukken uit de samenleving. Samen met werkgevers en het onderwijs blijven we werken aan het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het werven en opleiden van vakmensen.

Prestaties

1.3.1 Voor het einde van 2025 worden minimaal 100 midden- en kleinbedrijven proactief benadert met een ondersteuningsvraag

We slaan een brug tussen de ondernemer en de publiek-private partijen, lokaal en regionaal, die beschikken over het aanbod waarmee de ondernemer geholpen kan worden. Tenminste de helft van deze ondernemers maakt een volgende stap op het gebied van verduurzaming, digitalisering of digitale veiligheid.

1.3.2 In 2025 ondersteunen we minimaal vijf samenwerkingen, projecten en activiteiten die de instroom stimuleren voor kansrijke sectoren

We investeren doorlopend in de ondersteuning van activiteiten (waaronder banenmarkten en inspiratiesessies) en aanverwante projecten die de (zij-)instroom vergroten voor sectoren als techniek, zorg, logistiek en IT. Deze worden zoveel mogelijk gekoppeld aan de activiteiten van de arbeidsmarktregio, het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering en NewTechPark.

1.3.3 In 2025 realiseren we een nieuw speelautomatenhallenbeleid

Het doel is te komen tot een beperkter en verantwoord aanbod waar met aandacht voor verslavingspreventie op een verantwoorde en transparante manier kansspelen worden gespeeld en het voorzieningenniveau van Apeldoorn te versterken. Hiervoor realiseren we een nieuw beleid die voldoet aan de jurisprudentie over de verdeling van schaarse rechten en het gelijkheidsbeginsel. Huidige en toekomstige ondernemers kunnen actief mee denken in de beleidsontwikkeling.

1.3.4 In 2025 hebben we het Strategisch Netwerk Apeldoorn geprofessionaliseerd

De samenwerking tussen grote bedrijven, maatschappelijke- en culturele organisaties, het midden- en kleinbedrijf, onderwijsinstellingen en de gemeente heeft zich in de praktijk ontwikkeld tot het Strategisch Netwerk Apeldoorn. De samenwerking, die zich richt op de ontwikkeling van Apeldoorn naar 2040 en grote maatschappelijke uitdagingen voor Apeldoorn en de regio, krijgt in 2025 een formele invulling.

Doelstelling

1.4 Impactvolle economische vernieuwing en sterke missiegedreven clusters

Impactvol ondernemen is de norm in Apeldoorn. Impactvolle ondernemers dragen bij aan innovatie en hebben een positieve maatschappelijke impact. Wij stimuleren de samenwerking tussen impact ondernemers en traditionele bedrijven, zodat zij elkaars impact kunnen vergroten. Daarnaast geven we extra aandacht aan het versterken van de ecosystemen binnen onze drie missiegedreven clusters: veiligheid & digitalisering, energietransitie & techniek en welzijn & zorg. Met een goede mix van grote bedrijven, kennisinstellingen, midden- en kleinbedrijven, startups en het beroepsonderwijs die samenwerken in de clusters vinden we de antwoorden op de grote maatschappelijke uitdagingen, bieden we ruimte voor samenwerking en het toepassen van innovaties. Lokaal, regionaal en landelijk. We stimuleren niet alleen de samenwerking binnen de clusters maar ook de kruisbestuiving tussen de clusters en onze brede economie.

Prestaties

1.4.1 In 2025 is het aantal PSO-gecertificeerde bedrijven in Apeldoorn met 10% toegenomen ten opzichte van 2024

De Prestatieladder Socialer Ondernemen (PSO) is een wetenschappelijk onderbouwd kwaliteitskeurmerk van TNO. Het is een instrument dat inzicht geeft in de mate waarin organisaties meer dan gemiddeld sociaal ondernemen, gericht op de arbeidsparticipatie van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt.

1.4.2 In 2025 realiseren we een toename van 15% van de gerealiseerde opbrengst van de SROI-waarde (peildatum 31-12-2024)

De SROI-waarde is de totale som van de toegepaste SROI-verplichtingen in alle van toepassing zijnde aanbesteding- en inkoopcontracten. Dit doen we door SROI-verplichtingen nog beter te monitoren en daarbij intensiever te ondersteunen en faciliteren. En door, waar nodig, daadwerkelijk te handhaven.

1.4.3 In 2025 ondersteunen we minimaal vijf samenwerkingen, projecten en activiteiten tussen bedrijven, inwoners, onderwijsinstellingen en overheid die bijdragen aan de missiegedreven clusters

We stimuleren (technologische) vernieuwing, het toepassen van nieuwe technieken en producten, netwerken en nieuwe vormen van (samen)werken die bijdragen aan het versterken van de missiegedreven clusters veiligheid & digitalisering, energietransitie & techniek en welzijn & zorg.

Hoofddoelstelling

2. Inclusieve samenleving: Iedereen doet mee!

Doelstelling

2.1 Meer inwoners doen naar vermogen mee door werk, scholing of zijn anderszins maatschappelijk actief

Samen met onze partners streven we ernaar, dat zo veel mogelijk Apeldoorners actief meedoen in de samenleving en hun plek op de arbeidsmarkt vinden. Wij ondersteunen waar nodig bij het vinden van werk, verkleinen de afstand tot werk door onder andere scholing of zorgen dat mensen een activiteit krijgen waardoor zij volwaardig in de samenleving kunnen meedoen.

Prestaties

2.1.1 In 2026 stroomt 80% van de inwoners die binnen 12 maanden bemiddelbaar zijn naar betaalde (deeltijd) arbeid, door of uit naar een duurzame betaalde (deeltijd) arbeidsmarktplaats.

We werken met de participatieladder waarop het huidige participatieniveau van de inwoner en het verwachte niveau over een jaar wordt weergegeven. Mensen die naar (deeltijd) werk kunnen, hebben de perspectieftrede 5 of 6. Dat is de primaire doelgroep van Werkleerbedrijf Lucrato. Naast het bieden van dienstverbanden aan SW-medewerkers en medewerkers Beschut Werk, richt Lucrato zich ook op het toeleiden van werkzoekenden naar kans-beroepen door de samenwerking met ondernemers en het onderwijs aan te gaan. We verfijnen samen met Lucrato de aanpak voor mensen die 'van werk naar werk' ondersteuning nodig hebben.

2.1.2 In 2025 heeft 90% van de inwoners die ontwikkelbaar zijn naar trede 3 t/m 6 van de participatieladder een plan van aanpak gericht op het zetten van stappen op het gebied van participatie en/of zorg.

Eind 2025 hebben we van 90% van de inwoners, met een Participatiewet-uitkering en een perspectieftrede 3 t/m 6, een plan van aanpak. De informatie is niet ouder dan een jaar. Inwoners nemen deel aan een passende activiteit gericht op doorstroom naar participatie, of zorg. We vergroten de kansen van inwoners om de aansluiting met de arbeidsmarkt te maken. Dit doen we onder meer met het programma Apeldoorn Werkt Mee. En waar mogelijk wordt scholing ingezet.

2.1.3 In 2025 hebben de asielstatushouders een Persoonlijk Inburgeringsplan (PIP) met daarin een duaal traject gericht op participatie en/of werk.

In 2025 hebben nieuwkomers een Persoonlijk Inburgeringsplan met het doel om zo snel mogelijk mee te doen of aan het werk te gaan. We zorgen dat de randvoorwaarden op orde zijn om dit te bereiken. Nieuwkomers volgen een Inburgeringstraject. Met de komst van de Wet Inburgering (2022) is het mogelijk om het inburgeringstraject met een duale route (participatie/werk) te ondersteunen. Het blijft de verantwoordelijkheid van nieuwkomers om binnen de termijn van drie jaar te voldoen aan de inburgeringsplicht.

Doelstelling

2.2 Meer inwoners komen uit met hun inkomsten

We stimuleren inwoners om zoveel mogelijk hun eigen inkomen te verdienen. We geven financiële ondersteuning aan die inwoners voor wie dat (tijdelijk) niet lukt. Daarnaast zien we, dat ook mensen met een baan soms niet meer uitkomen met hun geld. Dit komt door de gestegen kosten van het basislevensonderhoud. Via het Actieplan Armoede Apeldoorn ondersteunen we inwoners met een laag inkomen zodat meer mensen uitkomen met hun inkomen.

Prestaties

2.2.1 We verminderen armoede en vergroten bestaanszekerheid voor een grote groep inwoners (15.400 inwoners) door de regelingen voor mensen met een laag inkomen voort te zetten.

Vanaf 2022 (start van het actieplan armoede) krijgen meer huishoudens toegang tot miniregelingen, namelijk alle huishoudens met een inkomen tot 130%. Dit was een inkomen tot 120%. We kunnen daarnaast op basis van individueel maatwerk ondersteuning bieden aan inwoners met een inkomen hoger dan 130%. Ook bouwen we met onze netwerkpartners zoals woningbouwcorporaties en het onderwijs aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen. Volgens de meest recente cijfers waren er in Apeldoorn 15.400 inwoners die een inkomen tot 130% hadden in 2022.

2.2.2 Wij stimuleren de maatschappelijke deelname van inwoners met een laag inkomen via de Stadspas. Door ruime bestedingsmogelijkheden en inwoners actief te benaderen streven we er naar dat minimaal 80% van de tegoeden op de passen wordt gebruikt.

De Stadspas Apeldoorn is een belangrijk middel om de participatie van inwoners met een laag inkomen te vergroten. Dit geldt voor zowel volwassenen als kinderen. De waardering voor de pas is groot blijkt uit een klanttevredenheidsonderzoek en het onderzoek van Sense Guide uit 2024 waar ervaringen van inwoners zijn opgehaald. Een deel van de tegoeden op de Stadspas wordt nog niet gebruikt. Door gerichte acties streven we er naar dat deze tegoeden voor minimaal 80% worden gebruikt. Het aantal aanbieders waar de Stadspas kan worden besteed is door het college vergroot. De Stadspas wordt ook verstrekt als mantelzorgwaardering aan mantelzorgers en het eindejaarsgeschenk voor medewerkers van de gemeente Apeldoorn wordt in de vorm van de Stadspas verstrekt.

2.2.3 We informeren via onze armoede-aanpakkers inwoners over de regelingen waar zij recht op hebben. Waar mogelijk vullen zij samen met de inwoner de digitale tool Berekenuwrechtplus in.

Armoedeaanpakkers gaan sinds 2023 wijken en buurten in om inwoners te spreken. Deze gesprekken leveren ons informatie op waarmee wij onze dienstverleningen verbeteren. Ook bieden we hulp aan inwoners als uit de gesprekken blijkt dat zij die nodig hebben. Onze armoedeaanpakkers geven adviezen en voorlichting hoe inwoners armoede kunnen aanpakken. Dit doen zij onder andere door te wijzen op de vele regelingen die we hebben om armoede te beperken en mee te doen in de Apeldoornse samenleving. Zo vullen de armoedeaanpakkers bijvoorbeeld samen met inwoners via het internet de tool 'berekenuwrechtplus' in. Daardoor kunnen inwoners direct zien of zij recht hebben op ondersteunende regelingen. Ook leggen de armoedeaanpakkers verbindingen met de verschillende partners in onze gemeente zodat inwoners makkelijk de weg naar hun dienstverlening kunnen vinden. Hiermee kunnen problemen vroegtijdig onderkend worden en kan een passende oplossing hiervoor worden geboden.

Doelstelling

2.3 Minder inwoners hebben problematische schulden, hen bieden we ondersteuning aan om weer regie te krijgen op hun financiële zelfredzaamheid.

Het hebben van problematische schulden heeft grote impact op het leven en heeft gezondheidsproblemen tot gevolg. Ook zien mensen minder mogelijkheden om weer regie te pakken op alle leefgebieden en leven ze bij de dag. De gemeente is wettelijk verplicht schuldhulpverlening te bieden. Deze hulp is vaak een eerste stap naar een gezonder leven en het terugkrijgen van eigen regie en financiële zelfredzaamheid. Onze inspanningen zijn erop gericht problematische schulden te voorkomen door vroegsignalering en preventie, met bijzondere aandacht voor jongeren en jongvolwassenen. We bieden ook schuldhulpverlening aan ondernemers.

Prestaties

2.3.1 We doen iedereen een hulpaanbod die via vroegsignalering wordt aangedragen. Ons doel is om in ten minste 55% van de meldingen persoonlijk contact te krijgen om een maatwerk advies te maken met , waar nodig, een aanvullend hulpaanbod.

We krijgen steeds meer signalen van partners over achterstanden bij betalingen. Van de mensen die we kunnen bereiken zegt een deel (nog) geen gebruik te willen maken van ons aanbod om mee te denken in oplossingen voor de achterstanden die zijn ontstaan. We streven er naar om in 55% van de gevallen daadwerkelijk te komen tot een persoonlijk advies en waar nodig aangevuld met een hulpaanbod.

2.3.2 We zetten in op het voorkomen van problematische schulden bij jongvolwassenen tot 27 jaar. We ontwikkelen een aanpak, inclusief meetinstrumenten, passend bij de ontwikkelingsfase, die uiterlijk in 2026 breed ingezet kan worden.

Jongeren komen steeds vaker in financiële problemen. Hen helpen met het oplossen van schulden én hen helpen met het goed op de rit krijgen en houden van hun financiën is uitermate effectief. Jongeren hebben nog een lange weg voor zich en het helpt als ze daarbij vertrouwen hebben in eigen kunnen en/of de weg naar hulp kunnen vinden als het even niet loopt.

Doelstelling

2.4 De samenwerking met onze partners in de regionale arbeidsmarkt versterkt de arbeidsmarkt in Apeldoorn.

De werkgelegenheid groeit het meest in de zorg, techniek, vrijetijdsector en transport & logistiek. We hebben op dit moment te maken met een krappe arbeidsmarkt in veel sectoren. Samen met lokale en regionale partners werken we aan een duurzame toekomst in het perspectief van de brede welvaart.

Prestaties

2.4.1 In 2026 is het regionaal werkcentrum actief en toegankelijk voor alle werkgevers en inwoners. Hierbij is de dienstverlening van de andere netwerkpartners ontsloten en beschikbaar (no wrong door).

In opdracht van het Rijk moeten vanaf 1 januari 2026 landelijk 35 Regionale Werkcentra (RWC) staan. Door de samenwerking in de RWC's kunnen werkgevers en inwoners met een vraag over werk of scholing, bij alle netwerkpartners één ingang vinden en worden zij geholpen door de juiste netwerkpartner. Zo genoemde "No Wrong Door" principe. Dit betekent veel voor de regionale afstemming en het inrichten en harmoniseren van processen. Alsook voor de monitoring zodat we in beeld hebben welk aanbod we kunnen inzetten om de arbeidsmarkt vragen van werkgevers te beantwoorden en inwoners naar werk of scholing te begeleiden. Apeldoorn heeft hier als centrumgemeente binnen de arbeidsmarktregio Noordwest Veluwe en Stedendriehoek extra taken in de coördinatie. Ook zijn wij de financiële host, waardoor de financiering van het RWC via onze begroting loopt. De regio heeft gekozen voor een programmatische aanpak waarbij de programmamanager, in dienst van de centrumgemeente, verantwoordelijk is voor de uitvoering en de P&C-cyclus.

2.4.2 In 2025 stellen we een regionale meerjaren-arbeidsmarktagenda op die de sociale, economische en onderwijsagenda verbindt. Alle regionale en bovenregionale arbeidsmarktprojecten waaraan Apeldoorn deelneemt zijn terug te vinden in de jaarlijkse u

Het streven is om binnen de arbeidsmarktregio tot één sociaal economische agenda te komen met betrekking tot de opgaven op de arbeidsmarkt. Hoe ontsluiten we het schaarse menselijk kapitaal binnen de gewenste of noodzakelijke economische ontwikkeling? Vestigingsklimaat, onderwijsaanbod en ondersteuning voor inwoners en ondernemers/instellingen spelen hierbij een belangrijke rol. De wetwijzigingen (Participatiewet in Balans, Wet van School naar Werk) en een Leven Lang Leren zijn onderwerpen die daarbij van invloed zijn op de arbeidsmarktagenda van het Regionaal Werkcentrum (RWC Veluwe Stedendriehoek).

Doelstelling

2.5 Meer inwoners hebben voldoende basisvaardigheden om deel te kunnen nemen aan de samenleving.

Iemand die laaggeletterd is kan problemen hebben met lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden. Het niet beheersen hiervan heeft ingrijpende gevolgen in een steeds meer gedigitaliseerde samenleving. In de hulp die we bieden pakken we deze problemen aan. Om de doorlopende ontwikkeling van basisvaardigheden te borgen, is de integrale samenwerking cruciaal met partijen die in alle levensfasen een rol spelen. Samen leveren we een bijdrage aan het (preventief) voorkomen van achterstanden bij onze inwoners.

Prestaties

2.5.1 In 2025 is het aantal inwoners dat deelneemt aan een formeel educatieprogramma (Wet educatie beroepsonderwijs) of aan een non-formeel taalaanbod, met 10% gestegen ten opzichte van 2024.

We richten ons met de Wet Educatie Beroepsonderwijs (Web) op het voorkomen en verminderen van lage basisvaardigheden (b.v. lezen, schrijven, digitale vaardigheden) bij inwoners vanaf 18 jaar. De gevolgen van lage basisvaardigheden werken op veel levensdomeinen door. Daarom zijn alle activiteiten die we (laten) uitvoeren gekoppeld aan een of meerdere thema's: participatie en werk, onderwijs, ouderbetrokkenheid, financiële zelfredzaamheid en gezondheid.

Nieuwe ontwikkelingen

2. Ontmoeting, gezondheid en verbinding in buurt, wijk en dorp

2c. Stadspas

We continueren de in 2024 ingezette ontwikkeling om de Stadspas aantrekkelijker te maken. We blijven meer lokale aanbieders werven op basis van de uitkomsten van het klanttevredenheidsonderzoek. Ook zetten we in op het stimuleren van ondernemers om meer kortingsacties aan te bieden aan gebruikers van de Stadspas én gaan we een overzicht van deelnemende organisaties toevoegen bij de begeleidende brief van de Stadspas. Het realiseren van de uitbreiding en vervolgens up to date houden van de Stadspas vraagt (structurele) ambtelijke inzet.

Benodigd budget

2026: € 35.000

2027: p.m. (S)

2d. Actieplan armoede

We zetten een aantal acties voort die in gang gezet zijn met het actieplan Armoede. Hiermee kunnen de reguliere regelingen uit het Sociaal Vangnet ook beschikbaar worden gesteld aan inwoners met een inkomen tot 130% zodat werken blijft lonen. De armoede aanpakkers blijven de inwoners actief op de hoogte stellen van de ondersteuning die mogelijk is. Daarnaast luisteren zij zodat de armoedebestrijding blijft aansluiten bij behoeften van Apeldoorners.

Benodigd budget

2025: € 1.300.000

2026: € 1.300.000

2027:

2028:

2m. Participatiebudget

Als gevolg van de invoering van de wetwijziging Breed Offensief is het landelijk beschikbaar gestelde budget gelijk gebleven maar zijn er meer mensen die van meer voorzieningen gebruik kunnen gaan maken. De inschatting voor dit jaar (2024) is dat we het beschikbare P-budget volledig zullen benutten. Voor de komende jaren is de vooronderstelling dat er meer geld nodig zal zijn. Vooralsnog is er geen zicht op een verhoging van het rijksbudget. Hoe veel extra nodig is, is nu nog niet te overzien. Daarnaast zien we een groei in het aantal beschut werkplekken en daarmee een groei in de bijbehorende begeleidingskosten, de omvang van deze groei is nog lastig te voorspellen. Ter indicatie; de begeleidingskosten beschut werk zijn in de periode 2019 – 2023 gestegen van € 400.000,- naar € 1.000.000,- per jaar. Voorgesteld wordt om voor beide onderdelen een PM post op te nemen en deze bij de volgende MPB (26-29) op basis van de ervaring 2024, half 2025 beter te kwantificeren.

Benodigd budget

2025: p.m. (S)

5. Stad van Veiligheid

5a. Doorontwikkelopgaven hogeschool Saxion

In de huidige bestemmingsreserve hoger onderwijs zijn middelen gereserveerd voor de lobby hoger onderwijs en de ontwikkelopgave van het lerend district. Hogeschool Saxion is voornemens om in Apeldoorn uit te breiden in het lerend district. Daarmee sluiten de ambities van Saxion aan bij de doelstellingen van de bestemmingsreserve hoger onderwijs. Het voornemen van het college is om met Saxion in gesprek te gaan over de investeringen van deze doorontwikkeling. Daarvoor wil het college een uitgewerkt investeringsplan in lijn met de doorontwikkelopgaven van Saxion ter besluitvorming aan de gemeenteraad voorleggen, de kosten kunnen uit een onttrekking aan de bestemmingsreserve hoger onderwijs gedekt worden.

Benodigd budget

2025: p.m. (S)

5b. Doorlopende kosten Centrum voor Veiligheid en Digitalisering

De gemeente Apeldoorn draagt jaarlijks bij aan de organisatiekosten van de Stichting Centrum voor Veiligheid en Digitalisering (CVD). De Stichting CVD is een verbonden partij. Het betreft een bedrag van € 125.000. De gemeente draagt niet bij aan de huisvestings- en exploitatiekosten omdat de gemeente geen inhoudelijk programma aanbiedt op de locatie. De locatie- en exploitatiekosten bedragen ruim € 1,2 miljoen. Deze worden door de overige vijf kennisinstellingen gefinancierd.

De gemeente is bij de oprichting van de Stichting CVD in 2022 een verplichting aangegaan voor een periode van 5 jaar. Die incidentele kosten worden tot 2027 gedekt uit de reserve Hoger Onderwijs. Met de aanpassing van de governance wordt een verplichting voor onbepaalde tijd aangegaan. Dat betekent dat de bijdragen aan de organisatiekosten vanaf 2027 structureel in de meerjaren programma begroting opgenomen moeten worden.

Benodigd budget

2025: p.m.

2026: p.m.

2027: € 125.000 (S)

6. Een plek om te werken, wonen en bezoeken

6e. Binnenstadsfonds

Om de binnenstad een impuls te geven willen we, op basis van een actieprogramma, een groot aantal acties uitvoeren. Het actieprogramma is geen nieuwe visie, maar een integraal stuk dat de opgaven, projecten en acties bundelt die nodig zijn om de binnenstad de goede kant op te sturen.

Benodigd budget

2025 € 500.000
2026: p.m.
2027: p.m.
2028: p.m.

6a. Bijdrage Apeldoorn Partners

Eind 2023 heeft het college besloten de citymarketingstrategie voor Apeldoorn uit te breiden. Door deze verbreding richt onze citymarketing zich niet alleen op wonen en vrije tijd, maar ook op werken en ondernemen. Met als doel om het imago van Apeldoorn te versterken en daarmee de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van Apeldoorn te bevorderen voor inwoners, bezoekers, bedrijven en talenten. Stichting Apeldoorn Partners is verantwoordelijk voor de uitvoering van onze citymarketing en vermarkt Apeldoorn, als 'royale en groene hoofdstad van de Veluwe' waarbij de principes van brede welvaart centraal staan.

Per 1 januari 2024 is de opdracht aan Apeldoorn Partners uitgebreid. Tegelijkertijd is het subsidiebedrag tijdelijk verhoogd met € 335.000 in 2024 en 2025, specifiek voor de economische profilering en aanvullend marketingbudget.

Dit voorstel beoogt de voortzetting van deze uitbreiding en bekostiging tot en met 2027, met een geplande afbouw van het budget in dat jaar. Wij verwachten dat deze verlaging wordt opgevangen door bijdragen uit het bedrijfsleven.

Benodigd budget

2025:
2026: € 335.000
2027: € 307.000
2028: p.m.

6f. Programma Werklocaties

Het Programma Werklocaties bestaat uit acht strategielijnen voor zowel bestaande als nieuwe werklocaties. Onderdeel van de aanpak is een integrale gebiedsaanpak op bedrijventerrein Zuid, bestaande uit de bedrijventerreinen Malkenschoten, Kayersmolen – Zuid en Kuipersveld. Door het beter benutten van de ruimte en door in te zetten op het juiste bedrijf op de juiste plek is er in potentie zo'n 60 ha ruimtewinst te behalen op de bestaande terreinen. De ruimte is schaars en we willen de groene ruimte die Apeldoorn kenmerkt zoveel mogelijk behouden. Met het Programma Werklocaties zetten we hier met een integrale gebiedsaanpak op bedrijventerrein Zuid op in.

Om uitvoering te geven aan het Programma Werklocaties is een incidenteel budget nodig van € 5.850.000,-. Dit doen we door eenmalig dit bedrag toe te voegen aan het Apeldoorn Ontwikkelfonds, te dekken uit de algemene reserve. De bestedingen en daarmee de onttrekking aan het AOF vinden verspreid gedurende de periode 2025-2028 plaats.

Benodigd budget

2025: € 5.850.000

6g. Evenementenfonds

In december 2023 is de Kadernota Evenementen 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. In de nota zijn verschillende ambities vastgelegd in een uitvoeringsagenda. Om uitvoering te kunnen geven aan deze ambities is een financiële impuls nodig. We nemen € 500.000 aan investeringsruimte op om te kunnen investeren in infrastructurele verbeteringen op bestaande evenemententerreinen zoals het Zwitsalterrein of de Bosweide. Daarnaast nemen we eenmalig een bedrag van € 1 miljoen op voor vergelijkbare investeringen op evenemententerreinen die niet in eigendom bij de gemeente zijn.

De raming van de infrastructurele investeringen op bestaande evenemententerreinen is een globale inschatting. De afweging over welke duurzame investeringen de gemeente moet doen tegenover de investeringen die evenementenorganisatoren zelf kunnen doen – met een incidentele subsidie – is nog niet gemaakt en vraagt meer onderzoek. Daar waar organisaties zelf in voorzieningen willen en kunnen investeren heeft dat onze voorkeur; die bekostigen we uit het in te richten evenementenfonds.

Benodigd budget

2025 € 1 miljoen
2026: € 30.000 (S)

Investeringsruimte:
2025: € 500.000

Ombuigingen

Realistisch begroten

11. Fasering en focus bij Toerisme & Recreatie

Door de uitvoering van projecten ten behoeve van versterking van de recreatieve en toeristische sector te faseren en te stoppen met activiteiten die minder sterk bijdragen aan de doelstellingen kunnen we structureel € 160.000 besparen op de uitgaven.

Om te buigen budget

2025: € 100.000
2026: € 160.000
2027: € 160.000
2028: € 160.000

Anders omgaan met risico's en kansen

26. Verlaging begrote bijdrage in tekort Lucrato

In onze begroting staat nu jaarlijks een bijdrage van € 0,7 miljoen in het begrote tekort van Werkleerbedrijf Lucrato. Door het verhogen van het risico (bedrag) in onze begroting, kan de begrote bijdrage in 2025 en volgende jaren vrijvallen. Er wordt aan de algemene reserve onttrokken als het rekeningresultaat van Lucrato negatief is en Lucrato een beroep doet op de deelnemende gemeenten.

Om te buigen budget

€ 700.000 vanaf 2025.

Overige voorstellen

45. Beweegaanbod Minima toespitsen op zwemaanbod

Vanuit het budget Volksgezondheid realiseren we een beweegaanbod voor inwoners die recht hebben op de Regelrecht regeling. We kiezen ervoor om dit aanbod te beperken tot alleen het aanbod op het populairste onderdeel; het zwemmen.

Om te buigen budget

€ 55.000 vanaf 2026.

56. De ondernemende stad en economische koers

Met onze economische koers herijken we onze rol en inzet voor de lokale en regionale economie. We brengen focus aan welke ontmoetingen we financieel ondersteunen, budgetteren scherper en stoppen met de inzet van ons relatiemanagement voor de sector Transport & Logistiek.

Om te buigen budget

2025:

2026: € 139.000

2027: € 139.000

2028: € 139.000

57. Toekomstbestendige bedrijventerreinen

Het nieuwe Programma Werklocaties is klaar voor besluitvorming en uitvoering. We kiezen in het programma voor een gebiedsaanpak en starten op de bedrijventerreinen in zuid (Kuipersveld - Kayersmolen Zuid - Malkenschoten). Samen met de ondernemers en vastgoedeigenaren kijken we hoe we ruimtewinst kunnen realiseren en de terreinen toekomstbestendig kunnen maken. We kiezen voor een andere manier van begroten, met meer focus, passend bij de voorgestelde werkwijze in dit programma. We buigen het structurele uitvoeringsbudget en de kapitaallasten uit het nog beschikbare krediet om naar een incidenteel budget voor de uitvoering van het programma (zie voorstel nieuwe ontwikkeling).

Om te buigen budget

2025:

2026: € 192.000

2027: € 208.000

2028: € 352.000

58. (Top)Evenementen

In lijn met de kadernota Evenementen kiezen we scherper welke evenementen we wel en welke we niet ondersteunen. Voor grote evenementen is het streven dat er actief wordt ingezet om onder andere meer sponsorgelden aan te trekken.

Om te buigen budget

2025:

2026: € 100.000

2027: € 100.000

2028: € 100.000

59. Citymarketing

We kiezen voor verlaging van het structurele budget omdat we mogelijkheden zien om voor bepaalde projecten ook incidentele of een andere structurele bekostiging te zoeken.

Om te buigen budget

2025:

2026: € 50.000

2027: € 100.000

2028: € 150.000

2029: € 200.000

60. Veranderen dienstverlening inwoners met een Participatiewet uitkering

Op een aantal punten (met name het aantal contactmomenten) verminderen we de dienstverlening richting een deel van de inwoners met een Participatiewet-uitkering. Hierbij is de zogenaamde 'perspectieftrede' waarop iemand is ingedeeld leidend.

Om te buigen budget

€ 410.000 vanaf 2026

61. Uitgaan van vertrouwen

We gaan bij uitkeringsaanvragen nog meer uit van vertrouwen dan we al deden. We controleren alleen nog als we (bijna) zeker weten dat het verhaal niet klopt.

Om te buigen budget

€ 82.000 vanaf 2026

64. Meeropbrengst toeristenbelasting

We stellen voor om voor een deel van de onderkomens de tarieven van de toeristenbelasting te verhogen (zie programma 4 Bestuur, Inwoners en Financiën). De helft van de meeropbrengst wordt ingezet voor structuurversterking van de toeristische sector en voor evenementen. Een concrete invulling bepalen wij samen en is onderwerp van het gesprek met de branche- en lobbyorganisaties in de toeristische sector.

Om te buigen budget

2025:

2026: € -500.000

2027: € -500.000

2028: € -500.000

NB: dit bedrag betreft de inzet van de meeropbrengst toeristenbelasting, vandaar een negatieve ombuiging.

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 3 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van de twee Brede Welvaarts onderdelen van programma 3 Economie en inkomen.

Via onderstaande links kunt u de dashboards in pdf-formaat bekijken.

- [Economisch kapitaal](#)
- [Consumptie en inkomen](#)

Kadernota's

[Actieplan Armoede](#)

[Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling 2022-2030, Een veerkrachtig Apeldoorn](#)

[Nota Economische Koers 2040](#)

[Programma Werklocaties](#)

[Programma Werklocaties - bijlage](#)

[Uitvoeringsprogramma de ondernemende stad](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
244	<p>Het definitieve Rijksbudget BUIG is lager dan waar we in de begroting rekening mee houden of de uitgaven zijn hoger dan begroot, waardoor we meer dan nu begroot niet met deze Rijksmiddelen uitkomen.</p> <p>Risicogebeurtenis: Ieder begrotingsjaar kennen we bij het opstellen van de begroting het definitieve Rijksbudget voor de BUIG nog niet. Het definitieve budget wordt pas in het najaar van het lopende begrotingsjaar bekend gemaakt door het Rijk. Bij het opstellen van de begroting maken we gebruik van het op dat moment bekende Rijksbudget, het zogeheten nader voorlopig Rijksbudget BUIG.</p> <p>In de Meerjarenbegroting hebben we voor 2025-2028 als dekking voor de kosten van de bijstandsuitkeringen (BUIG) het nader voorlopig Rijksbudget BUIG opgenomen (publicatie mei 2024). Dit budget is echter nog onderhevig aan wijzigingen onder andere als gevolg van de landelijke volumeontwikkeling in 2024 of wijzigingen in het Rijksbeleid die financiële consequenties hebben. Vanwege deze onzekerheid lopen we het risico dat het Rijksbudget lager uitkomt dan waarmee we in de begroting rekening houden.</p> <p>Voor de verwachte kosten van de bijstandsuitkeringen hanteren we in beginsel de volumeontwikkeling zoals die door het CPB in de Meicirculaire 2024 is gepubliceerd. Het CPB gaat voor 2025 uit van een volumestijging. Deze voorspelde volumeontwikkeling is onzeker en kan in de realisatie anders (voordeliger maar ook nadeliger) uitvallen dan waar we nu in de Meerjarenbegroting rekening mee houden. Aangezien zowel de geraamde lasten als baten onzeker zijn bestaat het risico dat we met het definitieve Rijksbudget minder dan nu geraamd de kosten van de verstrekte bijstandsuitkeringen kunnen dekken.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * We gebruiken, zowel ambtelijk als bestuurlijk, onze lobby kanalen (VNG, G40, Divosa) om aanpassingen in de Participatiewet voor elkaar te krijgen en daar hoort ook een passende financiering door het Rijk bij. * We werken samen met onze partners in de arbeidsmarktregio in het RWC Veluwe Stedendriehoek. Het RWC stelt een regionale meerjaren agenda op, waarin concrete acties staan die bijdragen aan het naar werk of scholing begeleiden van inwoners. * Samen met partners in onze gemeente begeleiden we via het Programma "Apeldoorn Werkt Mee" inwoners naar participatie, waarbij we ook bekijken of inwoners een volgende stap kunnen maken naar werk. We bereiken daarmee dat de stappen die inwoners zetten in hun participatie- of re-integratietraject beter op elkaar aansluiten. * Lucrato biedt dienstverlening aan werkzoekenden vanuit de Participatiewet. Zij heeft de opdracht inwoners zo goed als mogelijk naar werk te begeleiden op bestaande vacatures en in de kansrijke sectoren. De arbeidsmarkt is krap en dat biedt kansen voor werkzoekenden. Inwoners die desondanks nu toch nog werkloos zijn hebben vaak een grote afstand tot de arbeidsmarkt of kunnen geheel niet meer naar werk worden begeleid. Als inwoners een grotere afstand tot de arbeidsmarkt hebben, is meer begeleiding en ontwikkeling nodig. Lucrato heeft de samenwerking met de werkgevers en het onderwijs versterkt, waarmee een kwalificatie en het re-integratie traject gekoppeld worden aan een baangarantie. 	50%	€ 1.000.000	€ 1.000.000	S

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
1881	<u>Grondbedrijf bedrijventerreinen</u>	64%	€ 14.500.000	€ 9.280.000	I
	<p>Risicogebeurtenis: Kostenstijgingen, verkopen onder vastgestelde grondprijs, vertragingen in verkoopproces, scope aanpassingen om gebied te kunnen verkopen. Er moet meer natuur worden gecompenseerd dan voorzien. Hierdoor stijgen de kosten van bijvoorbeeld grondverwerving. Door planuitwerking en/of planwijzigingen kunnen ramingen moeten worden bijgesteld. De werkelijke kosten vallen hoger uit dan voorzien doordat het onderzoeksgebied bijvoorbeeld net niet de verontreiniging of de archeologische vondst beslaat. Het programma moet worden bijgesteld.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Continue aandacht voor de relatie tussen ruimtelijke plannen en grondexploitatie. * Projectorganisatie conform het Apeldoorns Projectmatig Werken zodat een continue stroom van informatie ontstaat, waarop geacteerd kan worden. 				
1941	<u>Onze bijdrage in het financiële resultaat van Lucrato is hoger dan waar wij in onze begroting rekening mee houden</u>	30%	€ 1.000.000	€ 600.000	S
	<p>We zijn volgens de Gemeenschappelijke Regeling verplicht om te zorgen dat Lucrato aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Dat betekent dat bij tekorten de deelnemende gemeenten bijdragen in het tekort van Lucrato. Vanaf 2025 is er in onze begroting geen bedrag voor de bijdrage opgenomen. Lucrato heeft in de begroting 2025 een bijdrage van Apeldoorn opgenomen van €1,0 miljoen. De ervaring leert echter dat het daadwerkelijke tekort van Lucrato en daarmee onze bijdrage lager uitvallen dan begroot. Dit maakt het moeilijk inschatten is wat onze werkelijke bijdrage in het tekort zal zijn, en hiervoor nemen we dit risico op.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Maandelijks spreken we zowel ambtelijk als bestuurlijk over de voortgang van het bedrijfsresultaat van Lucrato. Wethouder Biharie van Apeldoorn is voorzitter van het bestuur van Lucrato. * Lucrato probeert minimaal de bedrijfsvoering volgens begroting te laten verlopen. Zij zal kosten besparen en extra inkomsten genereren waar mogelijk. 				
Totaal				€ 10.880.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1941	<u>Onze bijdrage in het financiële resultaat van Lucrato is hoger dan waar wij in onze begroting rekening mee houden</u>	30%	3	1	
	<p>We zijn volgens de Gemeenschappelijke Regeling verplicht om te zorgen dat Lucrato aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Dat betekent dat bij tekorten de deelnemende gemeenten bijdragen in het tekort van Lucrato. Vanaf 2025 is er in onze begroting geen bedrag voor de bijdrage opgenomen. Lucrato heeft in de begroting 2025 een bijdrage van Apeldoorn opgenomen van €1,0 miljoen. De ervaring leert echter dat het daadwerkelijke tekort van Lucrato en daarmee onze bijdrage lager uitvallen dan begroot. Dit maakt het moeilijk inschatten is wat onze werkelijke bijdrage in het tekort zal zijn, en hiervoor nemen we dit risico op.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Lucrato probeert minimaal de bedrijfsvoering volgens begroting te laten verlopen. Zij zal kosten besparen en extra inkomsten genereren waar mogelijk. * Maandelijks spreken we zowel ambtelijk als bestuurlijk over de voortgang van het bedrijfsresultaat van Lucrato. Wethouder Biharie van Apeldoorn is voorzitter van het bestuur van Lucrato. 				

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2023	Saldo 2024 (incl 1e wijziging)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Consumptie en inkomen								
6.3 Inkomensregelingen	32.480	26.436	86.568	60.461	26.107	26.627	26.008	26.758
6.4 WSW en beschut werk	21.039	20.689	21.285		21.285	20.420	20.271	20.317
6.5 Arbeidsparticipatie	8.113	7.993	7.883	30	7.853	7.888	8.045	8.343
Totaal deelbudget	61.632	55.118	115.736	60.491	55.245	54.935	54.324	55.418
Economisch kapitaal								
3.1 Economische ontwikkeling	3.850	4.806	5.320		5.320	3.545	3.079	3.211
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	9.508	100	12.372	11.972	400	500	1.000	
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	311	394	874	479	395	411	436	456
3.4 Economische promotie	1.608	2.312	3.289		3.289	2.720	2.769	2.542
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	959	1.842	1.764	100	1.664	1.501	727	750
Totaal deelbudget	16.236	9.454	23.619	12.551	11.068	8.677	8.011	6.959
Saldo voor bestemming	77.868	64.572	139.355	73.042	66.313	63.612	62.335	62.377
Consumptie en inkomen	-15.469							
Economisch kapitaal	-211	1.106	5.850	1.755	4.095	-1.055	-1.135	-135
Mutaties reserves	-15.680	1.106	5.850	1.755	4.095	-1.055	-1.135	-135
Saldo	62.188	65.678	145.205	74.797	70.408	62.557	61.200	62.242

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Consumptie en inkomen

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen

Per saldo neemt het budget in 2025 af met € 0,3 miljoen door met name:

Armoede actieplan:

In 2024 bedroeg dit budget € 3,5 miljoen; voor 2025 en 2026 is per jaar € 1,3 miljoen beschikbaar. Een verlaging van € 2,2 miljoen. Voor een nadere toelichting op het budget 2025 verwijzen we naar het onderdeel nieuwe ontwikkelingen, sub "2d. Actieplan armoede in dit programma".

BUIG:

Het verwachte nadeel op het BUIG- budget is in 2025 € 2,0 miljoen hoger dan in de begroting 2024. In de begroting 2024 gingen we er van uit dat we qua lasten uit zouden komen met de Rijksbijdrage. Voor 2025 is de verwachting dat dit niet het geval zal zijn en hebben hier de begroting op gecorrigeerd. De aantallen uitkeringen stijgen, waarbij de rijksbijdrage niet dekkend is. Deze ontwikkeling zien we ook al in 2024, waarbij we verwachten dat we in de jaarrekening 2024 een tekort op de BUIG gaan realiseren.

Taakveld 6.4 Wsw en beschut werk

Per saldo neemt het budget in 2025 toe met € 0,6 miljoen door met name:

Wsw subsidie:

De rijkssubsidie Wet sociale werkvoorziening wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld, Deze subsidie gaat 1 op 1 door naar Lucrato en zijn daarmee voor Apeldoorn lasten. De ontvangen subsidie wordt verantwoord binnen programma 4 (Bestuur, inwoners en financiën), de lasten (doorzetten van de subsidie naar Lucrato) vallen binnen programma 3 (Economie en inkomen). Het effect van de hogere Rijkssubsidie (programma 4) en daarmee hogere lasten (programma 3) bedraagt € 0,9 miljoen) en is verwerkt in deze MPB 2025.

Bijdrage in nadelig resultaat Lucrato:

Vanaf 2025 ramen we geen bijdrage in het financieel resultaat Lucrato meer. Dit was in 2024 nog € 0,7 miljoen. Als we moeten bijdragen in een financieel resultaat Lucrato dan dekken we dit uit de Algemene Reserve. Voor een nadere toelichting op het budget 2025 verwijzen we naar het onderdeel ombuigingen, sub "26. Verlaging begrote bijdrage in tekort Lucrato" in dit programma.

Begeleidingskosten beschut werk:

Het Rijk heeft via de meicirculaire'24 structureel de Integratie Uitkering Participatie op het onderdeel begeleiding beschut werk verhoogd. Voor Apeldoorn gaat het om een bedrag van € 317.000,-.

Economisch kapitaal

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling

In 2025 hebben wij als nieuwe ontwikkeling incidenteel € 500.000 opgenomen voor het binnenstadsfonds.

Taakveld 3.4 Economische promotie

De toename van het budget betreft het incidentele budget van € 1 miljoen dat wij voor de uitvoering van het evenementenbeleid (evenementenfonds) hebben opgenomen.

Verbonden partijen compact

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Leisurelands (RGV)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Samenwerking

Link naar jaarstukken [Jaarverslag 2023](#)

Prestatie afspraken

n.v.t.

Risico's

De kans is klein dat er bij ontbinding van de BV verplichtingen zijn die we nu niet kennen.

Ontwikkelingen beleid

n.v.t.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Werkleerbedrijf Lucrato

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Lucrato bedient drie doelgroepen. Ten eerste is zij werkgever voor mensen met een indicatie Wsw. In dit kader begeleidt Lucrato mensen naar een werkplek, zoveel mogelijk bij een reguliere werkgever. Daarnaast is Lucrato ook werkgever voor inwoners die in het kader van Beschut Werk een werkplek nodig hebben. De derde groep inwoners die Lucrato bedient zijn mensen vanuit de Participatiewet, die naar verwachting binnen een jaar aan het werk kunnen gaan, begeleidt.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Jaarlijks worden door het college prestatieafspraken met het bestuur van Lucrato overeengekomen. Lucrato legt verantwoording af over de Prestatieafspraken 2024 in het voorjaar van 2025. Voor het jaar 2025 stellen we opnieuw prestatieafspraken vast met Lucrato en deze zenden we ter kennisneming aan de Raad.

Risico's

Sinds 2020 heeft Lucrato te maken met tekorten op het bedrijfsresultaat welke zij niet meer uit eigen middelen kan dekken. Dit is vooral het gevolg van de effecten van de structurele Rijksbezuinigingen die tot uiting komen in het Wsw-subsidieresultaat. Lucrato heeft in de begroting 2025 een aanvullende bijdrage van Apeldoorn opgenomen van € 1,0 miljoen. Vanaf 2025 is er in onze begroting geen bedrag voor deze bijdrage opgenomen, maar hebben we hier in de paragraaf weerstandsvermogen een risico voor opgenomen. Gelukkig hebben we de afgelopen jaren gezien dat de daadwerkelijke bijdrage lager was, doordat het bedrijfsresultaat telkens beter was dan begroot. Dit maakt het moeilijk inschatten wat onze werkelijke bijdrage in het tekort zal zijn, daarom hebben dit als risico opgenomen in onze begroting.

Ontwikkelingen beleid

Het Rijk is voornemens wijzigingen in de Participatiewet aan te brengen via de wetsvoorstellen Participatiewet in Balans en Van School naar Werk. De planning is dat de wetswijzigingen respectievelijk per 1 juli 2025 en 1 januari 2026 inwerking treden. Deze wetswijzigingen hebben ook invloed op de wijze waarop Lucrato de opdracht van de gemeente uitvoert. Wij gaan daarover met Lucrato in gesprek.

Het kabinet heeft een impulsbudget beschikbaar gesteld waarmee gemeenten en sociale ontwikkelbedrijven gezamenlijk een plan maken voor de doorontwikkeling van het sociale ontwikkelbedrijf. Dit plan moet het samenwerkingsverband bij het Ministerie SZW indienen. We stellen dit plan op, samen met Lucrato en de regiogemeenten Epe en Heerde.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 22.845.000 (prognose)

Centrum voor Veiligheid en Digitalisering

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering stimuleert innovatie bij Apeldoornse bedrijven en zorgt voor een Leven Lang Ontwikkeling voor medewerkers.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Risico's komen voort uit het doel van dit project. Het hoofddoel is om samen met de kennisinstellingen en het Apeldoornse bedrijfsleven te werken aan een gezond en aantrekkelijk kennis-ecosysteem in Apeldoorn en daarmee de grote vraag naar kennisspecialisten op de arbeidsmarkt op te lossen. Het risico is dat de doelstellingen niet- of onvoldoende gehaald worden aangezien er geen verplichtingen aan deze samenwerking zijn verbonden.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Programma 4 - Bestuur, inwoners en financiën

Portefeuillehouders:

allen

Taakvelden

Bestuur, inwoners en financiën

- 0.1 Bestuur
- 0.2 Burgerzaken
- 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
- 0.5 Treasury
- 0.61 OZB Woningen
- 0.62 OZB niet-woningen
- 0.64 Belastingen overig
- 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds
- 0.8 Overige baten en lasten
- 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
- 3.4 Economische promotie

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. De gemeenteraad geeft een sterke invulling aan zijn rol binnen het lokale bestuur

Subdoelstelling

1.1 We vergroten het draagvlak voor de democratie en versterken de gemeenteraad in zijn volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol.

Prestatie

1.1.1 We geven uitvoering aan de door de raad vastgestelde strategische werkagenda.

1.1.2 We zetten in op het vergroten van het draagvlak voor democratie

1.1.3 We sturen mee op een financieel gezond perspectief.

1.1.4 We houden grip op de regionale samenwerking. We werken daarin conform de inhoud van onze zienswijzen op de gemeenschappelijke regelingen.

2. Alles wat we doen draagt bij aan Brede Welvaart

2.1 We zijn transparant, betrouwbaar en navolgbaar.

2.1.1 We ontwikkelen een Trendanalyse die helpt om prioriteiten inzichtelijk te maken.

2.1.2 We zijn als hele organisatie betrokken bij de benadering rond Brede Welvaart. Brede Welvaart maakt zichtbaar deel uit van collegebesluiten.

2.1.3 We voeren de voor 2025 geplande informatiecategorieën van de Wet Open Overheid in.

2.1.4 We hebben een werkwijze ingevoerd die duidelijk maakt wat de ethische kant van onze afwegingen is.

3. We wenden regionale, provinciale en landelijke samenwerkingen aan om impact te maken voor onze ambities

3.1 We zijn in Apeldoorn bekend en erkend in Arnhem, Den Haag en Brussel.

3.1.1 We werken samen in de regio.

3.1.2 We zorgen er voor dat onze opgaven en belangen bekend zijn bij bestuurders en beslissers.

4. We houden onze organisatie en financiële positie, ook op de lange termijn, gezond.

4.1 We hebben voldoende eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen

4.1.1 We hebben een weerstandsratio van minimaal 1,4

4.1.2 We hebben een solvabiliteitsratio met een minimale waarde van 20%

4.2 We hebben een schuldenlast die in verhouding tot onze inkomsten niet te hoog is	4.2.1 We hebben een netto schuldquote van < 90%
4.3 We hebben een meerjarenbegroting die minimaal in het eerste jaar sluitend is.	4.3.1 We maken afspraken met de raad over de (bandbreedte van) eventuele tekorten in de latere jaren
	4.3.2 We verhogen de OZB alleen voor inflatie
4.4 We zetten risicomanagement in om de realisatie van onze doelen te monitoren	4.4.1 We maken een actueel beleidskader als basis voor risico management en monitoring van het behalen van onze doelen
	4.4.2 We hebben ten minste jaarlijks een risicodialoog met bestuur over voortgang van onze ambities en de hoofdoelen MPB

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Als gemeente Apeldoorn staan we midden in de samenleving. Ons handelen is van grote invloed op het gevoel van vertrouwen van onze inwoners. En dat is van wezenlijk belang, want vertrouwen vormt de hoeksteen van elke betekenisvolle relatie. De band tussen inwoners en overheid vormt daarop geen uitzondering. Maar vertrouwen is ook kwetsbaar en vraagt dat we elke dag weer in elkaar investeren.

Onze rol als gemeente wordt belangrijker en zichtbaarder, maar ook ingewikkelder. Er komen steeds meer taken naar ons toe, wat een ander en groter beroep doet op onze manier van werken en organiseren. Tegelijkertijd zijn de maatschappelijke opgaven omvangrijk, verhardt het maatschappelijke debat en wordt de samenleving voor veel inwoners complexer of zelfs té complex. Een snel veranderende wereld vraagt dat we als gemeente het goede doen in het hier en nu én oog hebben voor de toekomst. De heldere koers die 'Brede Welvaart' biedt geeft richting en houvast. De realisatie van onze doelen vraagt om wendbaarheid en samenspel. Met aandacht voor de stemmen die we nu horen en het 'stille midden' dat wat meer kan worden uitgenodigd naar voren te treden. Als gemeentebestuur, organisatie en inwoners geven we samen invulling en betekenis aan onze lokale democratie.

Speerpunten van beleid

1. We zijn een overheid die dichtbij haar inwoners staat. We werken daarom blijvend aan het onderhouden en vernieuwen van de lokale democratie. De inwoners staan hierbij centraal, niet de gemeente.
2. Brede welvaart is ons kompas. Alles wat we doen draagt bij aan Brede Welvaart.
3. Bij de aanpak van grote maatschappelijke opgaven zetten we in op samenwerking in de meest brede zin van het woord. Doel hierbij is zoveel mogelijk impact maken voor onze inwoners.
4. We zijn een wendbare organisatie met een groot adaptief vermogen. Hierdoor zijn we in staat te anticiperen en in te spelen op de onzekerheden van nu en in de toekomst.
5. Om onze ambitie en doelen te bereiken houden we onze organisatie en financiële positie sterk en gezond. Ook op de lange termijn. We zijn bereid daarvoor eventueel noodzakelijke ombuigingen door te voeren. We zijn en blijven in control.

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. De gemeenteraad geeft een sterke invulling aan zijn rol binnen het lokale bestuur

Doelstelling

1.1 We vergroten het draagvlak voor de democratie en versterken de gemeenteraad in zijn volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende rol.

Prestaties

1.1.1 We geven uitvoering aan de door de raad vastgestelde strategische werkagenda.

De gemeenteraad heeft op 5 juli 2023 de Strategische Werkagenda raad 2023-2026 vastgesteld met zes strategische thema's en met instrumenten en activiteiten om de rolname van de raad te versterken. Dit betreft de thema's democratie & participatie, bestaanszekerheid, verstedelijking, Veluwe, veiligheid en energietransitie.

1.1.2 We zetten in op het vergroten van het draagvlak voor democratie

Het versterken van het vertrouwen in de democratie is een strategisch doel, dat de gemeenteraad oppakt in deze raadsperiode. De opkomst bij de raadsverkiezingen in 2022 was in Apeldoorn 51,6%, terwijl dat in 2018 nog 56,3% was. Het dalende draagvlak voor de Apeldoornse democratie is voor de raad aanleiding om zichtbaarder te willen zijn, ook in de dorpen en wijken, met gesprekken over onderwerpen die relevant zijn voor inwoners, ondernemers en organisaties.

1.1.3 We sturen mee op een financieel gezond perspectief.

Door het aannemen van een tweetal moties heeft de gemeenteraad aangegeven mee richting te willen geven aan het meerjarige financiële perspectief. Een stuurgroep vanuit de gemeenteraad zal mee sturing geven aan een goed proces van besluitvorming voor een meerjarig gezond perspectief voor Apeldoorn.

1.1.4 We houden grip op de regionale samenwerking. We werken daarin conform de inhoud van onze zienswijzen op de gemeenschappelijke regelingen.

Apeldoorn is een centrumgemeente met veel regionale partners. Apeldoorn is als centrumgemeente de trekker bij regionale samenwerking en het instellen van een eventuele regionale advies- en agendacommissie op basis van de wet. Gemeenteraadsleden zien zich mede als ambassadeur in de lobby voor Apeldoorn en de Stedendriehoek en vertellen in hun netwerken ook het bredere verhaal van de opgaven en ambities van Apeldoorn en de Stedendriehoek.

Hoofddoelstelling

2. Alles wat we doen draagt bij aan Brede Welvaart

Met de introductie van Brede Welvaart hebben we een heldere koers voor Apeldoorn uitgezet, met oog voor de huidige inwoners en onze samenleving van de toekomst. Het is ons vertrekpunt voor hoe we ons verhouden tot de wereld om ons heen, van lokale tot nationale ontwikkelingen. Alles wat we als gemeente doen, draagt bij aan het bevorderen van Brede Welvaart. We zijn hierin transparant en navolgbaar. Onze besluitvorming ademt Brede Welvaart en door middel van een jaarlijkse openbare monitor brengen we de Apeldoornse ontwikkeling in kaart.

Doelstelling

2.1 We zijn transparant, betrouwbaar en navolgbaar.

Prestaties

2.1.1 We ontwikkelen een Trendanalyse die helpt om prioriteiten inzichtelijk te maken.

We werken komend jaar aan het vormgeven van een goede en inhoudelijk sterke trendanalyse.

2.1.2 We zijn als hele organisatie betrokken bij de benadering rond Brede Welvaart. Brede Welvaart maakt zichtbaar deel uit van collegebesluiten.

We werken verder aan de verfijning van de MPB-opzet, conform brede welvaart. Ook in collegevoorstellen wordt de relatie met brede welvaart opgenomen. Daarnaast brengen we informatie uit op buurt- en wijkniveau verrijkte monitor. En we signaleren en duiden trends op basis van het Trendoverzicht.

2.1.3 We voeren de voor 2025 geplande informatiecategorieën van de Wet Open Overheid in.

We werken aan de implementatie van het projectplan Wet Open Overheid. Dit werkt door in de wijze van opslaan en gegevens en de organisatie van het bestuurlijk besluitvormingsproces.

Zie voor nadere toelichting paragraaf Openbaarheid.

2.1.4 We hebben een werkwijze ingevoerd die duidelijk maakt wat de ethische kant van onze afwegingen is.

We geven dit jaar verdere uitvoering aan de implementatie van een ontwikkelde werkwijze en instrumenten t.a.v. goede ethische afwegingen bij digitale vraagstukken.

Hoofddoelstelling

3. We wenden regionale, provinciale en landelijke samenwerkingen aan om impact te maken voor onze ambities

Veel van onze ambities kunnen we niet alleen voor elkaar krijgen. We hebben anderen nodig. Soms gaat het dan om partnerorganisaties, instellingen, ondernemers, onderwijsinstellingen en ook inwoners in de stad en de omliggende dorpen. Maar soms gaat het ook om beleidsmakers en bestuurders in Den Haag, Brussel of bij het provinciehuis in Arnhem of Zwolle. Omdat er keuzes over beleid, regels of geld worden gemaakt. Dit betekent dat we naast zelf een duidelijk beeld en een heldere focus ook inzicht willen hebben wat er op die plekken gebeurt. Het betekent dat wij hen en hun agenda's willen kennen en vice versa. Alleen op die manier kunnen we onze ambities waarmaken.

Doelstelling

3.1 We zijn in Apeldoorn bekend en erkend in Arnhem, Den Haag en Brussel.

Prestaties

3.1.1 We werken samen in de regio.

De regio is steeds vaker hét aanspreekpunt voor provincies en het Rijk, ook in relatie tot subsidies en andere financieringsmogelijkheden. Een duidelijk profiel van de regio is daarom ook in het belang van Apeldoorn.

3.1.2 We zorgen er voor dat onze opgaven en belangen bekend zijn bij bestuurders en beslissers.

We zijn actief in verschillende gremia zoals de G40 en de VNG om daar samen met andere gemeenten, invloed uit te oefenen op beleidsvorming op nationaal niveau. We organiseren werkbezoeken waarin we bestuurders (statenleden, ministers, Kamerleden, etc.) kennis laten maken met Apeldoorn en de Apeldoornse opgaven. We organiseren conferenties en evenementen met landelijke bekendheid, om zo bezoekers van nationale en internationale allure, naar Apeldoorn te trekken. Door als gaststad op te treden, verrijkt Apeldoorn haar netwerk.

Hoofddoelstelling

4. We houden onze organisatie en financiële positie, ook op de lange termijn, gezond.

We werken aan belangrijke ambities en leggen de lat hoog. Tegelijkertijd hebben we niet alleen onze financiële positie gezond te houden, maar ook onze organisatie. Uitvoeringskracht - in staat zijn om de ambities te realiseren - en goed werkgeverschap gaan hierbij hand in hand. We versterken de integrale bedrijfsvoering, investeren in systemen en versterken de strategische posities.

Doelstelling

4.1 We hebben voldoende eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen

We calculeren onze risico's en we hebben voldoende weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen.

Prestaties

4.1.1 We hebben een weerstandsratio van minimaal 1,4

We stellen voor om de weerstandsratio te verlagen naar 1,4. We zorgen er voor dat in de algemene reserve voldoende middelen aanwezig zijn om risico's op te kunnen vangen.

4.1.2 We hebben een solvabiliteitsratio met een minimale waarde van 20%

Wij streven naar een solvabiliteitsratio van minimaal 20%. Dat betekent dat we dan voldoende eigen vermogen hebben om in tijden van ernstige crisis de continuïteit van beleid te kunnen borgen. Deze ratio toont de verhouding tussen het eigen vermogen en het totale vermogen.

Doelstelling

4.2 We hebben een schuldenlast die in verhouding tot onze inkomsten niet te hoog is

De netto schuldquote - verhouding schuld en baten - is het criterium waar wij onze schuldenlast aan toetsen.

Prestaties

4.2.1 We hebben een netto schuldquote van < 90%

We streven naar een netto schuldquote < 90%. De laatste jaren is de netto schuldquote gedaald: In 2016 was deze nog hoger dan 100% en in de jaarrekening 2023 is deze gedaald tot 48,7%. Dit percentage laat zien wat de schuld van de gemeente is in verhouding tot de baten.

Doelstelling

4.3 We hebben een meerjarenbegroting die minimaal in het eerste jaar sluitend is.

Het begrotingstoezicht van de provincie eist dat ten minste het eerste begrotingsjaar structureel en reëel sluitend is en we bereiden met de raad maatregelen voor om tot een meerjarig sluitende begroting te komen.

Prestaties

4.3.1 We maken afspraken met de raad over de (bandbreedte van) eventuele tekorten in de latere jaren

Indien nodig nemen we in de MPB scenario's op waardoor de raad onderbouwde keuzes kan maken over het financieel meerjarenperspectief.

4.3.2 We verhogen de OZB alleen voor inflatie

Voor de OZB hanteren wij de prijs Nationale bestedingen (pNb) van het Centraal Planbureau als inflatiecorrectie. Deze wordt ook door het Rijk gehanteerd voor de meicirculaire. Voor 2025 leidt dit tot een inflatiepercentage van 2,2%.

Doelstelling

4.4 We zetten risicomanagement in om de realisatie van onze doelen te monitoren

Prestaties

4.4.1 We maken een actueel beleidskader als basis voor risico management en monitoring van het behalen van onze doelen

We hebben een actueel beleidskader, niet ouder dan 4 jaar en vastgesteld door de raad. Dit dient als basis voor risico management en monitoring van het behalen van onze doelen.

4.4.2 We hebben ten minste jaarlijks een risicodialoog met bestuur over voortgang van onze ambities en de hoofdoelen MPB

We faciliteren ten minste jaarlijks een risicodialoog met het bestuur over de voortgang van onze ambities en de hoofdoelen van de MPB. Tijdens deze dialoog bespreken we actief de geïdentificeerde risico's, de genomen maatregelen en de voortgang van de beheersactiviteiten.

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen

77. DVO Accres

Bij de start van de DVO van Accres in 2021 zijn uitgangspunten gehanteerd voor de stijging van de personeels- en schoonmaakkosten van Accres. De werkelijke stijging als gevolg van CAO- en prijsontwikkelingen is een stuk hoger. Dit kan door Accres niet opgevangen worden bij bestaande uitgangspunten. In 2024 is hier kritisch naar gekeken en is incidenteel gekozen voor een negatief begrotingsresultaat. Dat is voor 2025 en verder niet houdbaar voor Accres. Het structurele effect bedraagt minimaal € 560.000. Vanaf 2025 worden nieuwe afspraken gemaakt over de dienstverlening door Accres en gaan we uit van langjarige samenwerking op de kerntaken waarbij we periodiek (4 jaarlijks) de dienstverlening herijken. Ook is de benodigde winstdoelstelling als gevolg van de wijziging van kerntaken onderwerp van gesprek. Of halvering van de winstdoelstelling mogelijk is zal moeten blijken en is daarom als PM opgenomen.

Benodigd budget

2025: € 560.000 +pm
2026: € 560.000 +pm
2027: € 560.000 +pm
2028: € 560.000 +pm (S)

78. Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vastgoed incl. Accres

Het onderhoud van onze panden moet vierjaarlijks geschouwd worden om de onderhoudsconditie te meten. Van daaruit wordt een nieuw meerjarenonderhoudsplan (MJOP) opgesteld. Voor alle gemeentelijke panden gebeurt dit in 2024, met eventueel een uitloop naar 2025. Dit betreft de panden waarvan het onderhoud door het Vastgoedbedrijf of Accres wordt aangestuurd. De eerste resultaten bij een beperkt aantal panden geven een stijging van 15% of meer aan. Dit vraagt om een grondige analyse die inzicht geeft in de oorzaken van deze hogere kosten. Vooruitlopend op de uitkomsten van deze analyse (inclusief een externe toets) nemen we € 500.000 op als minimaal extra benodigd budget. Het risico van een structureel extra benodigd budget is de afgelopen jaren benoemd in de risicokaart bij MPB en Jaarrekening.

Benodigd budget

2025: € 500.000
2026: € 500.000
2027: € 500.000
2028: € 500.000 (S)

85. Contributies

Dit betreft budget contributies voor de VNG, Fonds GGU, G40, A&O fonds Gemeenten en het Stedennetwerk. Deze contributies zijn tezamen dusdanig verhoogd dat het beschikbare budget circa € 150.000 te laag is

Benodigd budget

€ 150.000 vanaf 2025

86. Verkiezingen

Eerder is € 65.000 toegekend voor de formatie voor de organisatie van de verkiezingen. In de praktijk blijkt dit te weinig. Naast de incidentele formatie voor de organisatie en uitvoering (denk aan de tellers) voor de organisatie van de verkiezingen is er structurele formatie nodig. BMC heeft geadviseerd om de organisatie van de verkiezingen niet iedere keer projectmatig aan te pakken maar een vast verkiezingsteam te vormen.

Benodigd budget

Vanaf 2025 is structureel € 120.000 nodig.

4. Investeren in een duurzame en circulaire stad

4f vervolg verduurzaming 2.0

Op 12 oktober 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de visie en routekaart verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2.0. Voor de periode 2024-2027 is er totaal 20 miljoen euro gereserveerd voor investeringen ten behoeve van verduurzaming van bestaand gemeentelijke vastgoed. Met deze investering geven we een vervolg aan het project verduurzaming 2.0 voor de jaren 2028 en verder. Het benodigde investeringsbedrag per jaar bedraagt dan 6 miljoen euro. De kapitaallasten (€ 378.000 S) worden deels gecompenseerd door lagere exploitatiekosten (€ 206.000) zoals energielasten.

Benodigd budget

investering:

2028: € 6 miljoen

exploitatie:

2029: € 172.000 (S)

Ombuigingen

Realistisch begroten

13. Vrijval stelpost verduurzaming vastgoed 1.0 en inboeken energiebesparing verduurzaming 2.0

Bij de verduurzamingsopgave gemeentelijk vastgoed 1.0 is sprake van een voordelig structureel resultaat op de te behalen taakstelling (minimaal budgettair neutraal). Dit overschot kan vrijvallen nu het programma 1.0 eindigt en wordt opgevolgd door de bredere verduurzamingsopgave 2.0. In 2023 heeft u ingestemd met de visie op verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2.0 en de daaraan gerelateerde routekaart verduurzaming. Bij de MPB 2024-2027 is naar aanleiding daarvan een reservering voor kapitaallasten opgenomen voor een investeringsruimte van € 20 miljoen. Daarbij was nog geen rekening gehouden met de besparing op energielasten die voortkomt uit de investeringen die we gaan doen. Tegelijkertijd is ook nog geen rekening gehouden met hogere onderhoudskosten als gevolg van met name duurdere installaties en zijn ook de mogelijkheden voor subsidies nog niet ingerekend. Voor de genoemde investeringsruimte van € 20 miljoen hebben we dit nu op hoofdlijnen berekend. Per saldo leidt dit tot een besparing die oploopt naar € 600.000 in 2027 en verder.

Om te buigen budget

2025: € 75.000
2026: € 450.000
2027: € 600.000
2028: € 600.000 (S)

14. Meeropbrengst toeristenbelasting structureel verwerken

De jaarrekening van de gemeente van de afgelopen jaren vertoont een meeropbrengst toeristenbelasting ten opzichte van wat is begroot. Wij stellen voor om deze meeropbrengst met ingang van 2025 structureel te verwerken in de begroting

Om te buigen budget

€ 250.000 met ingang van 2025

Anders omgaan met risico's en kansen

27. Andere bekostiging Traineeprogramma.

We stellen voor te stoppen met de separate bekostiging van het traineeprogramma en over te gaan naar dekking vanuit de reguliere kostenplaatsen (vacatureruimte). De hierdoor te realiseren besparing bedraagt € 325.000 per jaar.

Om te buigen budget

€ 325.000 met ingang van 2026

28. Facturen betalen volgens vervaldatum

Op dit moment betalen we de facturen zo snel als mogelijk. Dit betekent dat een groot deel van de facturen voor de wettelijke betaaltermijn wordt betaald. Als gemeente financieren wij dit voor. Wij stellen voor om alle facturen weer op de betaaltermijn (30 dagen na factuurdatum) te gaan betalen. Hiermee voldoen we nog steeds aan de betaaltermijn. Hierdoor is het mogelijk om leningen later aan te trekken of geld langer rentedragend in de schatkist te parkeren. Dit levert een rentevoordeel op.

Om te buigen budget

€ 200.000 met ingang van 2025.

Overige voorstellen

62. Deels terugdraaien toename aantal wethouders en afschalen bestuurlijke inzet en ondersteuning

Na de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 is het aantal wethouders toegenomen van vijf naar zeven. Wij stellen voor om deze keuze te heroverwegen en de toename deels (één wethouder) of geheel (twee wethouders) terug te draaien. Tevens kan de ambtelijke ondersteuning die rondom een wethouder is georganiseerd, afnemen. Aan de andere kant moet rekening worden gehouden met wachtgeldverplichtingen voor de wethouder(s) die niet wordt(en) vervangen.

Om te buigen budget

€ 250.000 in 2026 oplopend tot € 500.000 in 2027 en verder.

64. Verhogen opbrengst toeristenbelasting

We stellen voor om voor een deel van de onderkomens de tarieven van de toeristenbelasting te verhogen en daarmee meer in lijn te brengen met de gemiddelde tarieven op de Veluwe. We verhogen de tarieven waarbij 50% van de meeropbrengst wordt ingezet voor structuurversterking van de toeristische sector en voor evenementen (zie programma 3 Economie en Inkomen)

Om te buigen budget

€ 1.000.000 met ingang van 2026.

Indicatoren

Via deze [link](#) komt u op het dashboard van de indicatoren inclusief toelichting van programma 1 bekijken via apeldoorn.incijfers.nl. U kunt via deze link doorklikken naar de indicatoren van het vier Brede Welvaarts onderdeel van programma 4 Bestuur, inwoners en financiën.

Via onderstaande link kunt u het dashboard in pdf-formaat bekijken.

- [Bestuur, inwoners en financiën](#)

Kadernota's

[Discussienota regionale samenwerking](#)

[Financieel Perspectief 2025-2028](#)

[Financiële Verordening 2023](#)

[Nota Nieuw voor oud](#)

[Nota Nieuw voor oud - totaaloverzicht scenario's](#)

[Nota Reserves en Voorzieningen 2023-2026](#)

[Regio Stedendriehoek Uitvoeringsagenda 2023-2030](#)

[Visie op Dienstverlening 2023-2027](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
264	Financiering en rente risico's	25%	€ 1.300.000	€ 650.000	S
	<p>Risicogebeurtenis: 1. Een hogere stijging van de rente, dan waarmee in de begroting rekening is gehouden. 2. Een afwijking in de liquiditeitsplanning kan leiden tot extra financieringsbehoefte of overfinanciering en dus extra rentekosten.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Continu monitoren van liquiditeitsprognose * bewaken marktontwikkelingen * (Continu) opleiden personeel * Het toepassen van de kaders wet FIDO * Achtervang functie op peil houden * Werkprocessen en treasurystatuut actueel houden * Treasurycommissie als besluitvormend orgaan * Netwerk opbouwen met andere gemeenten voor kennisuitwisseling 				
427	Afwaardering vastgoed en gronden	25%	€ 4.000.000	€ 1.000.000	I
	<p>Risicogebeurtenis: De functie van vastgoed wijzigt van maatschappelijk in bedrijfseconomisch en/of duurzame intentie tot het in eigendom behouden van maatschappelijk vastgoed wijzigt. De huidige boekwaarde van de strategische aankopen is hoger dan de actuele marktwaarde. De waardering op toekomstige bestemming voor "warme gronden" moet bijgesteld worden naar waardering op huidige bestemming.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * Op basis van expliciete verkoopbesluiten van het vastgoed is eventuele afwaardering aan de orde. Gemeente kan zelf regie voeren op het te nemen besluit. Vertrekpunt zijn de door de raad in juni 2014 vastgestelde uitgangspunten waardering vastgoed Vastgoedbedrijf en het toekomstperspectief zoals sinds 2015 opgenomen in het jaarlijks terugkerende Meerjaren Perspectief Vastgoed (MPV). Op dit moment wordt het meest recent MPV 2023 aangehouden als vertrekpunt. * Jaarlijkse waardering van de strategische voorraadgronden op basis van goed onderbouwde taxaties als uitgangspunt van de vigerende bestemming gebouwd en ongebouwd. Zo kan de samenhang tussen boekwaarde en marktwaarde worden getoetst en bepaald worden of extra afwaardering noodzakelijk is. 				
1641	Begrotingstekorten 2028 en verder	33%	€ 12.000.000	€ 7.920.000	S
	<p>Op basis van het Financieel Perspectief 2025-2028 is sprake van begrotingstekorten na 2025: € 6 miljoen in 2026; € 13 miljoen in 2027 en € 25 miljoen in 2028. College wil in de MPB 2025-2028 die tekorten tot en met 2027 structureel opvangen door ombuigingsmaatregelen. Dat betekent dat er in 2028 nog een tekort van € 12 miljoen resteert. De omvang van de tekorten is onzeker omdat ze mede afhankelijk zijn van voldoende dekkingsmiddelen voor nieuwe ambities en van de ontwikkeling van de rijksvergoeding(en), in het bijzonder de algemene uitkering. Het is nu te vroeg om zicht te hebben op eventuele maatregelen die het tekort van 2028 kunnen verminderen en daarom nemen we de € 12 miljoen mee als structureel risico.</p> <p><u>Beheersmaatregelen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> * In de volgende bestuursperiode aanvullende ombuigingsmaatregelen nemen * Tijdig onderzoeken van mogelijke ombuigingen * Borgen dat tekort door andere ontwikkelingen niet verder toeneemt 				
Totaal				€ 9.570.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2023	Saldo 2024 (incl 1e wijziging)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Bestuur, inwoners en financiën								
0.1 Bestuur	10.958	12.809	12.766	157	12.609	12.650	13.024	13.409
0.2 Burgerzaken	2.635	2.373	5.714	3.833	1.881	2.354	2.410	2.578
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	4.813	2.883	5.314	1.420	3.894	4.163	4.170	4.479
0.5 Treasury	-1.063	-2.230	9.589	11.293	-1.704	273	1.474	3.369
0.61 OZB Woningen	-26.752	-27.293	2.333	30.405	-28.072	-29.000	-29.971	-30.942
0.62 OZB niet-woningen	-30.156	-31.003	347	32.129	-31.782	-33.090	-34.455	-35.840
0.64 Belastingen overig	6.248	-1.692	60	1.791	-1.731	-1.761	-1.806	-1.851
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-427.960	-441.123		469.629	-469.629	-458.404	-472.001	-485.291
0.8 Overige baten en lasten	2.666	-1.300	-797	420	-1.217	-19.747	-25.311	-26.469
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	166							
3.4 Economische promotie	-2.653	-2.332	-244	2.389	-2.633	-3.735	-3.839	-3.943
Totaal deelbudget	-461.098	-488.908	35.082	553.466	-518.384	-526.297	-546.305	-560.501
Saldo voor bestemming	-461.098	-488.908	35.082	553.466	-518.384	-526.297	-546.305	-560.501
Bestuur, inwoners en financiën	-36.931	-36.367	1.300	49.355	-48.055	-17.877	-1.267	334
Mutaties reserves	-36.931	-36.367	1.300	49.355	-48.055	-17.877	-1.267	334
Saldo	-498.029	-525.275	36.382	602.821	-566.439	-544.174	-547.572	-560.167

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Bestuur, inwoners en financiën

Taakveld 0.1 Bestuur:

De daling van de kosten met circa € 0,2 mln. wordt door diverse mee- tegenvallers veroorzaakt. Enkele opvallende mee- en tegenvallers betreffen:

1. De loonkosten bij taakveld bestuursondersteuning dalen met circa € 1,5 mln.; hiervan wordt € 2,0 mln. veroorzaakt door actualisatie van de toedeling van de uren, waardoor een verschuiving tussen taakvelden heeft plaatsgevonden.
2. Regionale Samenwerking: Als gevolg van de fusie tussen de Strategische Board Cleantechregio en de Regio Stedendriehoek is de voormalige bijdrage ten behoeve van de Strategische Board Cleantechregio ad € 0,45 mln. aan het budget voor de Regio Stedendriehoek toegevoegd.
3. De bij het taakveld KCC stijgen met circa € 0,6 mln. Dit wordt veroorzaakt door de overdracht van 6,45 fte. van uit het thema Maatschappelijke Ontwikkeling en de toevoeging van 1 fte. WOO-adviseur.

Taakveld 0.2 Burgerzaken:

Bij het taakveld 0.2 Burgerzaken is sprake van een daling met € 0,5 mln. Deze wordt met name veroorzaakt doordat het budget voor verkiezingen eenmalig daalt eenmalig aangezien er voor 2025 geen verkiezingen zijn gepland.

Taakveld 0.3 Beheer overige gronden en gebouwen

De kosten bij het taakveld 0.3 Beheer overige gronden en gebouwen stijgen ten opzichte van 2024 met circa € 1,0 mln. Dit wordt met name veroorzaakt doordat met ingang van 2025 € 0,2 miljoen aan risico-uren (taakveld 0.8) is omgezet naar inzet voor de Algemene Dienst. Dit komt op dit taakveld tot uitdrukking. Voorts stijgen de kapitaallasten van het programma verduurzaming vastgoed 1.0 met € 0,2 miljoen en is er in het kader van onontkoombare ontwikkelingen is vanaf 2025 € 0,5 miljoen aan extra onderhoudsbudget opgenomen.

Taakveld 0.5 Treasury.

Er is een toename van de rentekosten met € 0,5 mln. geraamd, aangezien er naar verwachting in 2025 meer geleend moet worden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Financiering.

Taakveld 0.61, 0.62 en 0.64 OZB en overige belastingen

De verschillen worden veroorzaakt door inflatie en volume ontwikkelingen.

Taakveld 3.4 Economische promotie

De toeristenbelasting wordt in 2026 verhoogd met € 1 miljoen. Ook is de meeropbrengst van de afgelopen jaren (€ 0,3 miljoen) verwerkt in deze begroting.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering

De baten stijgen ten opzichte van 2024 als gevolg van de meicirculaire 2024 (de basis voor de begroting bestaand beleid) en de eerste analyse van de septembercirculaire 2024 waarin de gevolgen van de Miljoenennota 2025 zijn verwerkt. Een hogere vergoeding voor lonen en prijzen is de belangrijkste oorzaak van de toegenomen algemene uitkering. Daarnaast ontvangen we hogere bijdragen als centrumgemeente o.a. voor beschermd wonen en participatie/voormalig WSW. Deze laatste betalen we door aan Lucrato.

Taakveld 0.10: Mutaties reserves

Bij de jaarrekening 2023 is besloten tot het instellen van een egalisereserve onderhoud gemeentelijk vastgoed van € 6 miljoen. Vanaf 2025 zal er t/m 2028 jaarlijks (ruim) € 1 miljoen aan worden onttrokken. De bijdrage vanuit de reserves stijgt door de verwerking van de voorstellen uit de MPB-2025-2028.

Verbonden partijen compact

Voor een volledig overzicht van de Verbonden Partijen verwijzen wij u naar de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Alliander NV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en electriciteit naar inwoners en bedrijven in onze gemeente. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. Alliander heeft alleen publieke aandeelhouders.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

N.v.t.

Risico's

N.v.t.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Bank Nederlandse Gemeenten

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang. Via financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het dividend kan tegenvallen, als de winst van de BNG tegenvalt of als de BNG minder dividend over de winst betaalt. Daarnaast kunnen toezichthouders beperkingen opleggen ten aanzien van dividenduitkeringen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Vitens

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland. Het verzorgt ook de drinkwatervoorziening in onze gemeente. Vitens is in de afgelopen jaren ontstaan door fusies van lokale en regionale drinkwaterbedrijven. Wij hebben sinds 2007 een belang in Vitens.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn geen risico's.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie n.v.t.

Regio Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling

Regio Stedendriehoek draagt bij aan onze ambities uit programma 3, 4 en 9 door belangenbehartiging op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke ordening (waaronder milieu en mobiliteit) en economische zaken.

Link naar jaarstukken

[Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

We werken via verschillende programmalijnen als regio samen aan de opgaven waar we voor staan. Een aantal concrete zaken waarin we als regio gezamenlijk optrekken:- Het regioarrangement 2023, waarin we als gemeenten, waterschappen en provincies afspraken maakten over hoe we de komende jaren aan de slag gaan om die balans samen écht te bewaken en de Stedendriehoek vitaal en leefbaar te houden.- In 2025 gaan we aan de slag als regio om samen met de provincies te komen tot een Ruimtelijk Arrangement, waarin ook afspraken worden gemaakt met het Rijk.- We zijn als regio aan de slag met het realiseren van de gemaakte Woondeal.- In 2025 gaan we aan de slag met het uitvoeren en vorm geven van de gesloten Regio Deal, Sterker in 3D- We zijn als regio bezig met het maken van een Ontwikkelperspectief, dat laat zien hoe we de regio ook richting de toekomst zien doorontwikkelen. Hierbij kijken we zowel naar woningbouw, mobiliteit, maar ook naar economie, energie, etc.

Risico's

Het weerstandsvermogen van de Regio Stedendriehoek is zeer beperkt. Bij deze WGR 'light' is de afspraak gemaakt dat de Stedendriehoek geen eigen vermogen opbouwt. Indien de Regio Stedendriehoek op enig moment onverhoopt niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen beleid

We gaan als regio verder met de Uitvoeringsagenda 2023-2030. Daarnaast krijgen een aantal zaken in 2025 in het bijzonder de aandacht, zoals bijvoorbeeld:

- Ontwikkelperspectief
- Realisatie Woondeals
- Regio Deal

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.629.740

Tribuut

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Met ingang van 1 januari 2016 voert Tribuut voor de gemeente Apeldoorn de belastingtaak uit. Naast de uitkeringen van de rijksoverheid vormen de gemeentelijke belastingen een belangrijke bron van inkomsten.

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

De risico's zijn opgenomen in het ontwerp toekomstplan en begroting 2025-2028 (pagina 19). De risico's bestaan uit beleidsharmonisatie, uitbreiding, proceskostenvergoeding, (inhuur)personeel, energiekosten, inflatie doorberekend in contracten, telefonie en ICT.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.057.000

Stichting Apeldoorns Archief

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Krachtens de Archiefwet 1995 zijn archieven van de overheid van 20 jaar e.o. openbaar. Samen met archieven en documentaire collecties van private instellingen, bedrijven en personen wordt bijgedragen aan versterking van de informatiepositie van inwoners die hiermee kennis kunnen nemen van een zo breed mogelijk gedocumenteerd verleden van de Apeldoornse samenleving (Raadsbesluit 28-02-2002 en 01-04-2020 op).

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Prestatie afspraken

Risico's

Het risico dat de gemeente o.g.v. het aanbestedingsrecht wordt gedwongen de taak zelf uit te voeren of aan te besteden is gemitigeerd met de in 2020 genomen maatregel tot quasi inbesteding door de archieftaak op te dragen aan de Stichting Apeldoorns Archief, waarover het college volledige zeggenschap heeft. De SAA heeft een samenwerkingsovereenkomst met CODA om de archieftaak zoveel mogelijk integraal met de museum- en bibliotheektaken van CODA uit te voeren.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 996.820

Monitor Brede Welvaart

De Brede Welvaart van Apeldoorn

Een andere kijk op welvaart, dat is wat Brede Welvaart ons biedt. Het is een vertrekpunt voor hoe we ons verhouden tot de wereld om ons heen en de manier waarop we ons richting de toekomst willen ontwikkelen. Door verschillende onderdelen van de samenleving in één overzicht te bundelen, ontstaat op een vanzelfsprekende manier een samenhangend beeld van de kwaliteit van Brede Welvaart van Apeldoorn.

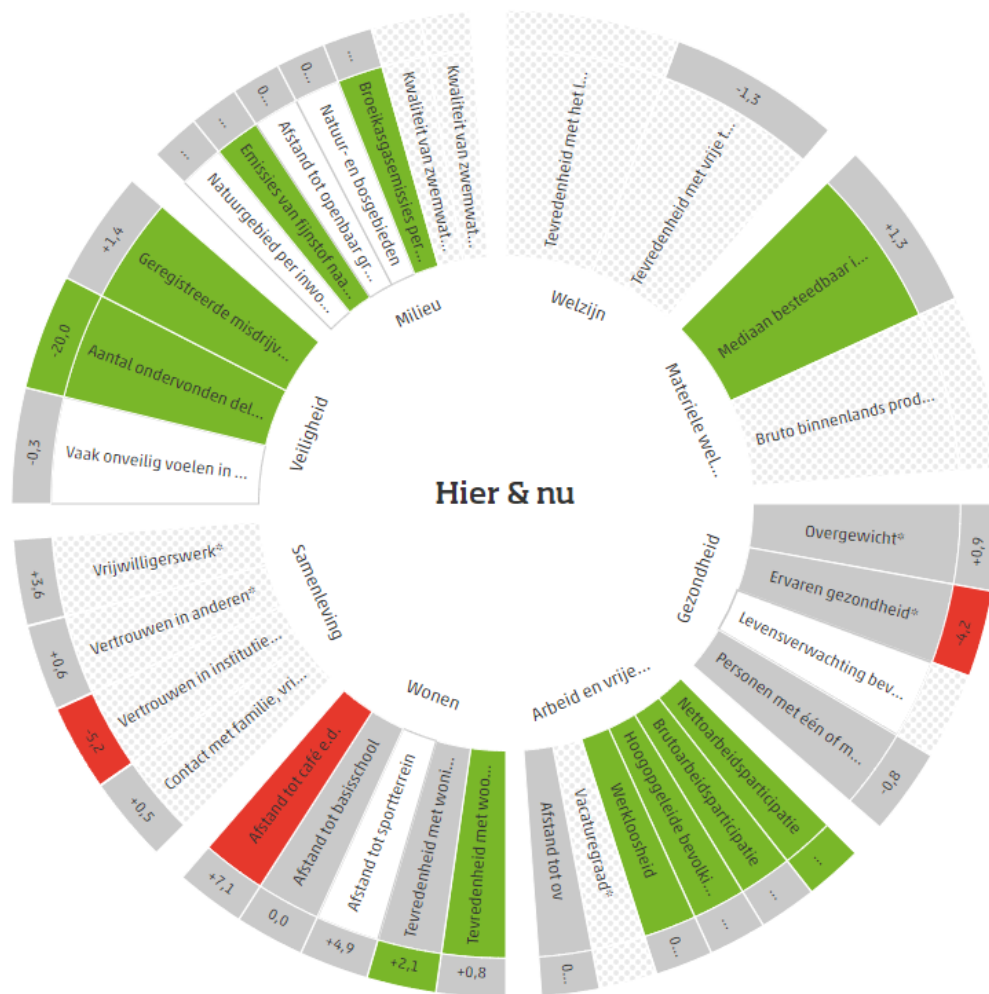
De ontwikkeling van Brede Welvaart wordt door het CBS in twee monitors gevangen. De [regionale Monitor Brede Welvaart](#) geeft aan de hand van 42 indicatoren een beeld van de staat en ontwikkeling op de verschillende onderdelen van Brede Welvaart. De regionale Monitor geeft ons de mogelijkheid om op landelijke schaal te meten en te vergelijken. De tweede monitor is de [Apeldoornse Monitor](#). In deze monitor worden de indicatoren van het CBS aangevuld met data uit Apeldoorn waarbij we op een aantal indicatoren een nadere uitsplitsing maken naar leeftijd, geslacht, inkomen- en opleidingsniveau. Deze Apeldoornse Monitor is in 2023 voor het eerst opgeleverd en is aan verandering onderhevig, zodat deze monitor Brede Welvaart specifiek binnen de context van Apeldoorn meetbaar kan maken.

De afgelopen tijd hebben we verkend wat Brede Welvaart kan betekenen in ons werk en hoe de Apeldoornse Monitor hierbij kan aansluiten. Hiervoor heeft een ambtelijke verkenning plaatsgevonden en is een sessie met de raad georganiseerd. Aangezien de MPB de structuur van Brede Welvaart volgt, zullen de uitkomsten van dit traject ook iets voor de toekomstige MPB betekenen.

Kwaliteit van Brede Welvaart in Apeldoorn

Wat we in de gemeente doen heeft invloed op de Brede Welvaart van Apeldoorn. En tegelijkertijd zijn er ook invloeden van buiten de gemeente. Het werken met Brede Welvaart is een leerproces waar we de komende jaren nog meer stappen in gaan zetten. Tegelijkertijd kunnen we ook al best wat zeggen over hoe onze samenleving ervoor staat. De onderstaande afbeelding, afkomstig uit de regionale Monitor Brede Welvaart, geeft weer hoe het er op dit moment voor staat met onze Brede Welvaart. De kleuren geven aan of een ontwikkeling leidt tot een stijging (groen) of daling (rood) van Brede Welvaart of dat het gelijk blijft (grijs).

Hier & nu, Apeldoorn

In "hier & nu" vertelt iets over de persoonlijke kenmerken van mensen, de kwaliteit van de omgeving waarin zij leven en meer in het algemeen over hun materiële welvaart en welzijn.

Later, Apeldoorn

De monitor meet ook de dimensie “later”. Dit gaat over in hoeverre de hulpbronnen die volgende generaties nodig hebben beschikbaar zijn om hetzelfde niveau van welvaart te hebben als inwoners nu.

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In deze paragraaf gaan we in op onze risico's en hoe we daarmee omgaan. Dit doen we door een weergave te geven van de risico's die we lopen bij het realiseren van onze doelstellingen en de maatregelen die we nemen om die te beheersen. Ook brengen wij in beeld welke buffer (weerstandscapaciteit) aanwezig is om financiële risico's op te vangen mochten die zich onverhoopt toch voordoen.

We starten de paragraaf met een weergave van onze financiële positie. Dat vormt immers een belangrijke context om de impact van risico's te duiden: hoe gevoelig zijn we daarvoor? Het financiële beeld duiden we aan de hand van de verplichte financiële kengetallen en ijkpunten, aangevuld met een aantal aanvullende indicatoren. Vervolgens beschrijven we ons systeem van risicomanagement, de geïntariseerde risico's en daarbij getroffen beheersmaatregelen.

Financiële positie in vogelvlucht

Bij de jaarrekening 2023 hebben we gezien dat Apeldoorn er financieel gezien goed voorstaat. De kengetallen die hier uitdrukking aan geven waren positief. Dat geeft ruimte om invulling te geven aan de ambities die we als gemeente hebben voor de toekomst. In de begrotingen 2023 en 2024 zijn daar al stappen in gezet en in deze begroting gaan we daarmee door. Dit heeft als gevolg dat we financieel gezien scherper aan de wind gaan varen. Zo gaan we onze buffer – de Algemene Reserve – voor een deel inzetten om de plannen die in deze begroting staan beschreven, te realiseren. Om risico's en tegenvallers op te kunnen vangen, blijft uiteraard een bedrag in deze reserve beschikbaar. De minimale hoogte van dit bedrag is gerelateerd aan het gekwantificeerde risicobedrag via de weerstandsratio. We stellen bij deze begroting voor om de minimale weerstandsratio te verlagen van 1,7 naar 1,4. Daarmee hebben we nog steeds voldoende buffer en tegelijkertijd kunnen we meer plannen voor Apeldoorn realiseren. Deze paragraaf en onderstaande kengetallen geven inzicht in onze financiële positie.

De onderstaande figuur geeft uitleg over de belangrijkste financiële kengetallen die we als gemeente gebruiken om inzichtelijk te maken hoe we er financieel voor staan.

Sturen met financiële kengetallen

Financiële situatie gemeente

Bij de vaststelling van de Kadernota Reserves en Voorzieningen in mei 2023 is ook onderstaande normtabel vastgesteld. De tabel geeft een waardering aan de belangrijkste kengetallen die daaronder zijn uitgewerkt.

NORMEN	CATEGORIE A	CATEGORIE B	CATEGORIE C
	Minst risicovol	Gemiddeld risicovol	Meest risicovol
	Goed	Voldoende	Onvoldoende
1a Netto schuld quote	< 90%	90% - 130%	> 130%
1b Netto schuld quote excl. leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
2 Solvabiliteitsratio	>50%	20% - 50%	< 20%
3 Grondexploitatie	<20%	20% - 35%	> 35%
4 Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
5 Belastingcapaciteit	<95%	95% - 105%	>105%

Onderstaande tabel bevat de berekende kengetallen die horen bij bovenstaande tabel, plus nog drie andere kengetallen. Voor de drie additionele kengetallen geldt dat voor de weerstandsratio bij deze MPB een bijgestelde norm wordt voorgesteld van 1,7 naar 1,4. De andere twee kengetallen kennen geen normering. Onder de tabel volgt verdere uitleg bij de verschillende kengetallen.

Indicator / kengetal	Peildatum / verwerkt in P&C-document						
	31-12-2023	1-9-2023	1-9-2024				Norm
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	
1a Netto schuld quote	48,67%	67,11%	64,26%	72,13%	75,92%	77,59%	<90%
1b Netto schuld excl. leningen	44,23%	62,81%	60,62%	68,52%	72,45%	74,24%	<90%
2 Solvabiliteitsratio	33,35%	24,76%	27,81%	24,29%	22,36%	21,38%	>20%
3 Grondexploitatie	0,18%	0,60%	1,95%	3,47%	5,17%	6,52%	
4 Structurele exploitatieruimte	1,97%	0,20%	0,46%	0,43%	0,24%	-1,63%	
5 Belastingcapaciteit	90,36%	100,95%	98,49%	98,49%	98,49%	98,49%	
6 Weerstandsratio	2,73	2,14	1,66	1,39	1,39	1,41	>1,4
7 Eigen vermogen incl. resultaat x miljoen	€ 257,63	€ 195,97	€ 218,76	€ 200,59	€ 192,00	€ 187,90	
8 Kapitaallastenratio	3,62%	4,82%	4,86%	5,28%	5,70%	6,17%	

Netto schuldquote

Voor een financieel gezonde situatie moet deze netto schuldquote lager zijn dan 90%. Bij de jaarrekening 2023 was deze hier ruim onder. Met deze begroting laat dit kengetal een stijgende trend zien. De gecorrigeerde schuldquote blijft beneden de 90% in de laatste jaarschijf. Met de besteding van een deel van de reserves (voor incidentele uitgaven/projecten) en voorliggende investeringen (ook voor grondbedrijf activiteiten) verwachten wij een oplopende schuldquote. Hiermee ontstaat een toename van ons bezit (vaste activa) in de komende begrotingsjaren. In de paragraaf Financiering gaan we hier uitvoeriger op in.

Solvabiliteit (eigen vermogen / totale passiva)

Onze solvabiliteit is met de jaarrekening 2023 op een prima niveau van ruim 33% uitgekomen. Met de bestedingen van reserves voor onze ambities en nieuwe investeringen in de komende jaren zal de verhouding tussen dat deel wat met eigen geld is betaald en het totale bezit lager worden. Wij verwachten met een doorkijk naar 2028 op 21,4% uit te komen. Van belang hierbij is dat voor een deel van de bedragen die in het AOF worden opgenomen, nog geen bestedingsvoorstellen zijn vastgesteld, waardoor deze toekomstige bestedingen nog niet zijn meegeteld in de berekening van dit kengetal. Bij de voorjaarsnota van 2025 zullen eventuele ontwikkelingen die op dit vlak hebben plaatsgevonden, betrokken worden bij het actualiseren van de solvabiliteit en de schuldquote.

Grondexploitatie

We nemen een iets actievere rol in met betrekking tot de grondexploitaties om Apeldoorn verder door te ontwikkelen en dat vertaalt zich in een toename van dit kengetal. De risico's die daarmee samenhangen zijn verwoord in het risico deel van deze paragraaf.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door de omvang van onze incidentele baten en lasten. Tot en met 2027 is de structurele exploitatieruimte positief. Vanaf 2028 wordt deze negatief, omdat voornamelijk de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten.

Belastingcapaciteit

Onze belastingcapaciteit is de verhouding tussen lokale woonlasten meerpersoonshuishoudens (peiljaar 2024) ten opzichte van de landelijk gemiddelde woonlasten (peiljaar 2024). Deze zijn gebaseerd op berekeningen van Coelo. In de berekening van Coelo zijn de woonlasten in Apeldoorn in 2024 € 979, terwijl de landelijk gemiddelde woonlasten op € 994 uitkomen. De gemiddelde woonlasten in Apeldoorn zijn daarmee iets lager dan het landelijk gemiddelde, wat resulteert in een belastingcapaciteit van 98,49%.

Weerstandsratio

Voor de berekening van de weerstandsratio wordt de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. Bij de jaarrekening 2023 was de financiële buffer van de gemeente ruim 2,7 keer zo groot als het berekende risicobedrag waar we tegen aan zouden kunnen lopen. In de Kadernota Reserves en Voorzieningen 2023-2026 is vastgesteld dat de weerstandsratio minimaal 1,7 moet zijn.

Wij stellen echter voor, zoals boven beargumenteerd, om bij deze begroting de minimale weerstandsratio te verlagen van 1,7 naar 1,4. Daarmee hebben we nog steeds voldoende buffer en tegelijkertijd kunnen we meer plannen voor Apeldoorn realiseren. De ambities uit deze begroting resulteren in een lagere beschikbare weerstandscapaciteit waardoor de weerstandsratio op ongeveer 1,4 uitkomt.

Eigen vermogen

Met de ambities die wij hebben, zal een deel van het eigen vermogen de komende jaren "geïnvesteed" worden in de stad en daarmee afnemen richting € 188 miljoen.

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten met betrekking tot investeringen af te zetten tegen de totale lasten (excl. storting aan reserves). De kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. Investeringen drukken door de kapitaallasten als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. De informatiewaarde zit vooral in de ontwikkeling van de kapitaallastenratio over de tijd.

Kader risicobeheersing en risico's

De door de raad in 2018 vastgestelde Kadernota Risicomanagement 2018-2021 bevat de uitgangspunten voor ons risicomanagement. In 2021 is een evaluatie uitgevoerd waarin werd geconstateerd dat de ambitie uit de kadernota nog steeds actueel is. Uit de evaluatie zijn geen punten naar voren gekomen die om aanpassing van het beleid en daarmee van de kadernota uit 2018 vragen. Inmiddels wordt wel gewerkt aan een actualisatie van de Kadernota Risicomanagement en deze zal in de tweede helft van 2024 aan u worden aangeboden. Risicomanagement omvat alles wat we doen om onzekerheden, kansen en risico's te bespreken, te benutten en zo nodig te beheersen. Als gemeentelijke organisatie is het daarbij noodzakelijk om risicomanagement niet alleen onbewust onderdeel van ons werkproces te laten zijn maar de wijze waarop we om willen gaan met

onzekerheden ook expliciet en transparant te betrekken bij de bestuurlijke besluitvorming. De doelstelling die we met risicomanagement nastreven is als volgt in de voornoemde kadernota opgenomen:

We bevorderen binnen onze beïnvloedingssfeer dat doelen en projectresultaten binnen de afgesproken kaders worden gerealiseerd door op een open, gestructureerde en inzichtelijke manier risico's tijdig in beeld te krijgen, te beheersen en te rapporteren.

Van deze doelstelling zijn de navolgende subdoelstellingen afgeleid:

1. In onze P&C-cyclus zijn naast financiële risico's ook niet financiële TOP-risico's inzichtelijk gemaakt.
2. De voortgang en het effect van de beheersing van TOP-risico's is expliciet in de P&C-documenten zichtbaar.
3. College, directieraad en (project)management ervaren binnen 2 jaar een duidelijke impuls in de mate van en de wijze waarop het gesprek (breed en expliciet) over risico's in onze organisatie wordt gevoerd.
4. De positieve benadering van risicomanagement is concreet onderdeel van de wijze waarop we in Apeldoorn invulling geven aan risicomanagement.

Uit de in 2021 gehouden evaluatie kwam naar voren dat de subdoelstellingen 1 en 3 zijn gerealiseerd. Niet-financiële TOP-risico's zijn inzichtelijk gemaakt en ook weer in de huidige begroting opgenomen. En uit de evaluatie bleek dat er meer aandacht voor risicomanagement wordt ervaren en dat een aantal leden van de kerngroep risicomanagement een cursus heeft gevolgd voor de begeleiding van risicosessies.

Met betrekking tot het tweede subdoel is geconcludeerd dat bij de TOP-risico's beheersmaatregelen worden genoemd. Het inzicht in wanneer deze worden toegepast en welk effect we ermee willen bereiken, is echter nog niet voldoende geëffectueerd. Over het vierde subdoel is in de evaluatie aangegeven dat de concrete inzet op Risk Appetite (Risicobereidheid) nog niet heeft plaatsgevonden. Wel worden de risicosessies als helpend ervaren bij het voeren van het goede gesprek. Daarmee draagt risicomanagement in positieve zin bij. Indirect is daarmee een eerste stap gezet, en vraagt het ook om een concreet vervolg.

Inmiddels wordt hier invulling aan gegeven door de directie. Die bespreekt elk kwartaal per thema een lijst met kritieke projecten, met specifiek aandacht voor onzekerheden, kansen en risico's. Ook wordt rekening gehouden met actuele ontwikkelingen. Zo wordt in de risicosessies expliciet stilgestaan bij de mogelijke gevolgen van prijs- en capaciteitsontwikkelingen. En ook is er expliciet aandacht voor frauderisico's. In de tussentijdse rapportages informeren wij de raad hierover.

In de evaluatie zijn verder een aantal verbeterpunten opgenomen. De directie heeft extra capaciteit beschikbaar gesteld voor ondersteuning en advies bij risicomanagement. De verwachting is dat we daarmee nog meer groeien op het gebied van risicomanagement.

Risico's

Risicobeheersing is een continu proces welke vertrekt vanuit de doelstellingen die we als gemeente op de diverse beleidsvelden nastreven. De vraag staat centraal welke onzekerheden, kansen en risico's het behalen van deze doelstellingen kunnen beïnvloeden en hoe we daarmee omgaan. Het gesprek hierover leidt onder andere tot een overzicht van financiële en niet-financiële risico's met eventuele maatregelen. Dit overzicht actualiseren wij periodiek. Zoals afgesproken nemen we vervolgens de TOP-risico's uit dat overzicht in deze paragraaf op. Ook in de programma's zijn deze risico's te vinden. Het gaat dan om risico's met een groot financieel gevolg (> € 1 miljoen) en/ of met forse invloed op het imago of het halen van onze doelstellingen. De kans van optreden is => 25%.

Hiermee leggen we direct het verband met de doelen die wij nastreven en de onzekerheden die daar invloed op hebben.

Bij het inventariseren van risico's kijken we naar:

- de kans, dat een gebeurtenis zich voordoet;
- de invloed op de prestaties en het imago van de gemeente;
- de eventuele financiële gevolgen van een gebeurtenis.

Die gevolgen kunnen eenmalig voorkomen of zijn (deels) structureel. Bij de bepaling van de grootte van financiële risico's gaan we ervan uit, dat structurele risico's in vier jaar worden gedekt door ombuigingen binnen de begroting, aanpassing van beleid of beheersmaatregelen. Deze systematiek leidt tot een verdubbeling van de financiële gevolgen. Het 1e jaar zijn de gevolgen 100%, het 2e jaar 67%, het 3e jaar 33% en het 4e jaar 0%.

Risico's (projecten) Grondbedrijf

Met het besluit bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in mei 2023 is de Algemene Reserve Grondbedrijf opgeheven. Het benodigd weerstandsvermogen voor de risico's van grondexploitaties maakt nu integraal onderdeel uit van het totale weerstandsvermogen van de gemeente. De risico's van grondexploitaties worden meegenomen in de TOP-risico's.

In april 2024 is door u het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024 vastgesteld. In hoofdstuk 6 daarvan is uitvoerig ingegaan op de hierin te onderkennen risico's en het benodigd weerstandsvermogen. Medio 2024 zijn deze risico's geactualiseerd ten behoeve van de tussentijdse rapportage 2024. In deze paragraaf komen we daar in hoofdlijnen op terug. In onderliggende risicobeschrijvingen is een onderscheid gemaakt tussen grondexploitaties bedrijventerreinen (programma Economie taakveld 3.2) en niet-bedrijventerreinen (programma Leefomgeving taakveld 8.2). Dit is in lijn met het BBV.

Projectoverstijgende risico's

Dit betreffen risico's waar de gemeente geen of zeer beperkt invloed op heeft. Bijvoorbeeld inflatie, rente, uitgiftevertraging en opbrengstenstijging. Op basis van statistische analyse is een bruto risicobedrag van € 4,6 miljoen bepaald. Dit betreft grotendeels de in 2023 geopende grondexploitatie Ecofactorij II.

Projectspecifieke risico's

Dit zijn, soms unieke, risico's die zich kunnen voordoen binnen de projecten. Te denken is aan mee- en tegenvallers op de civiele ramingen, stikstofrisico bij gewenste bestemmingswijzigingen, prijsstelling van kavels die nog verkocht moeten worden, planschade uitkeringen vanwege bestemmingswijzigingen, tegenvallende saneringskosten, natuurcompensatie en dergelijke. Op basis van statistische analyse is een bruto risicobedrag van € 7,6 miljoen bepaald. Dit betreft voor meer dan de helft de in 2023 geopende grondexploitatie Ecofactorij II.

IFLO-methode

Deze methode van het rijk wordt toegepast op de overige (kleinere) complexen binnen het grondbedrijf. Het uitgangspunt hierbij is dat 10% van de negatieve boekwaarde en 10% van de resterende kosten wordt meegenomen als risicobedrag. Dit bruto risico is bepaald op € 1,2 miljoen.

Specifieke gebeurtenissen

Deze gebeurtenissen hebben betrekking op die aspecten die feitelijk niet begroot zijn. Dit heeft betrekking op het stikstofrisico, een ingeschat risico van € 3,5 miljoen.

Systematiek tussentijdse winstneming

In de BBV is het realisatieprincipe voor winstneming aan de orde. Op basis van het door de raad vastgestelde voorzichtigheidsbeginsel is een risico op winstneming bepaald van € 1,2 miljoen.

Bovengenoemde risicobedragen voor totaal € 19,1 miljoen zijn de bruto risico's binnen het Grondbedrijf. Tegenover deze bedragen staan ook winstverwachtingen en budgetposten onvoorzien welke (gedeeltelijk) als dekking ingezet worden voor het opvangen van de risico's. Wanneer deze bedragen van de bruto risico's afgetrokken worden resteert er een netto risico van € 13,2 miljoen. Dit is ook zichtbaar in de opgenomen risicobeschrijvingen van grondexploitaties op basis van bruto risicobedrag * kanspercentage. Het gaat dan om de optelsom van risico 'Grondbedrijf bedrijventerreinen' (programma Economie & Inkomen) en risico 'Grondbedrijf niet-bedrijventerreinen' (programma Leefomgeving).

Risico's totaal

Hoewel in de jaarstukken vóór 2023 in onderstaande grafiek alleen de risico's van de algemene dienst werden getoond, zijn daar nu met terugwerkende kracht ook de risico's van het grondbedrijf in meegenomen voor het integrale beeld.

De omvang van de financiële risico's van de gemeente als geheel is berekend op € 60,7 miljoen en is daarmee gestegen ten opzichte van het berekende bedrag van € 48,2 miljoen bij de jaarrekening 2023. Er zijn 5 nieuwe financiële TOP-risico's toegevoegd, één risico is geen TOP-risico meer en dus vervallen en vier TOP-risico's zijn gewijzigd.

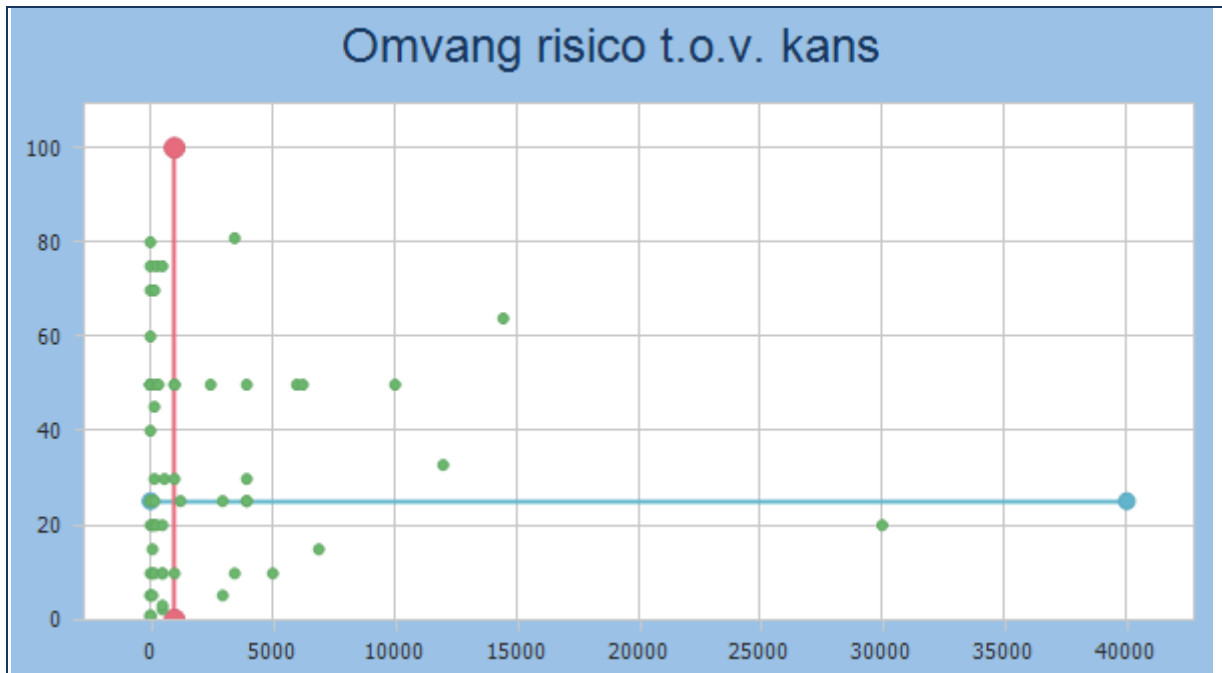
Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Ontwikkeling risico's (x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025
Financieel effect	33.800	35.000	48.245	60.663	60.663

Risicoprofielen

Het risicobestand bestaat uit een groot aantal risico's die verschillen in omvang en kans van optreden. Om het risicoprofiel goed te kunnen duiden, is het interessant om in beeld te hebben hoe de verdeling van de risico's naar omvang / kans eruit ziet. Dit is grafisch onderstaand weergegeven. Elke punt in de grafiek verwijst naar een risico waarop geklikt kan worden om een uitgebreide beschrijving en de bij het risico horende beheersmaatregelen te lezen.

De onderstaande grafiek is alleen op de web-versie beschikbaar. Op de webversie kan hier worden doorgelikt naar de risico's.

TOP-risico's										
Nr.	Afdeling	Risico	Bedrag	Kans	I/S	Netto financieel gevolg weerstandsvermogen	Impact op de doelstelling	Impact op het inago	Totaal	
Bedrijfsvoering										
1741	Afdeling concern zaken	Geslaagde hackaanval (ransomware)	4.000.000	25%	I	1.000.000	3	2	5	
861	Afdeling concern zaken	Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken	3.000.000	25%	I	750.000	1	3	4	
Programma 1										
641	Afdeling Keten en accountmanagement	Volume- en prijsontwikkeling Jeugdhulp	6.000.000	50%	S	6.000.000	1	1	2	
1441	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen	10.000.000	50%	I	5.000.000	3	2	5	
761	Afdeling loket sociaal	Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) Wmo	4.000.000	50%	S	4.000.000	2	1	3	
474	Afdeling Keten en accountmanagement	Haalbaarheid besparingspotentieel Hervormingsagenda Jeugd	6.250.000	50%	S	6.250.000	2	1	3	
2001	Directieraad	Geen dekking voor de huurpenningen van gemeentelijke opvanglocaties ten behoeve van Oekraïners	2.500.000	50%	I	1.250.000	2	1	3	

TOP-risico's									
Nr.	Afdeling	Risico	Bedrag	Kans	I/S	Netto financieel gevolg weerstands-vermogen	Impact op de doelstelling	Impact op het imago	Totaal
Programma 2									
1841	Afdeling PPIM	Herontwikkeling Oranjerie	4.000.000	30%	I	1.200.000	3	1	4
1861	Afdeling omgevingsrecht en vergunningen	Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.	1.000.000	50%	I	500.000	3	1	4
1882	Afdeling vastgoed en grond	Grondbedrijf niet-bedrijventerreinen	3.500.000	81%	I	2.835.000	1	1	2
Programma 3									
1941	Afdeling loket sociaal	Onze bijdrage in het financiële resultaat van Lucrato is hoger dan waar wij in onze begroting rekening mee houden	1.000.000	30%	S	600.000	3	1	4
1881	Afdeling vastgoed en grond	Grondbedrijf bedrijventerreinen	14.500.000	64%	I	9.280.000	1	1	2
244	Afdeling loket sociaal	Het definitieve Rijksbudget BUIG is lager dan waar we in de begroting rekening mee houden of de uitgaven zijn hoger dan begroot, waardoor we meer dan nu begroot niet met deze Rijksmiddelen uitkomen.	1.000.000	50%	S	1.000.000	2	1	3
Programma 4									
1641	Afdeling financiën en control	Begrotingstekorten 2028 en verder	12.000.000	33%	S	7.920.000	2	1	3
264	Afdeling financiën en control	Financiering en rente risico's	1.300.000	25%	S	650.000	2	1	3
427	Afdeling vastgoed en grond	Afwaardering vastgoed en gronden	4.000.000	25%	I	1.000.000	1	1	2
	Overige risico's					11.428.000			
	Totaal					60.663.000			

Naast bovengenoemde TOP-risico's zijn er overige risico's. Eén daarvan lichten we hier nog kort toe omdat die vanwege de criteria niet onder de TOP-risico's valt, maar wel een relatief hoog risicobedrag heeft. Dit betreft de onrendabele top van het warmtenet Kerschoten. Dit risico is onderverdeeld in verschillende oorzaken die als gevolg kunnen hebben dat de onrendabele top van het warmtenet hoger wordt dan geraamd. Per saldo telt dit op tot een kans van 20% en gaat gepaard met een netto financieel gevolg van € 6 miljoen. Omdat de kans lager is dan 25% wordt het bedrag onder de overige risico's meegeteld.

Ten opzichte van de financiële TOP-risico's in de jaarrekening 2023 zijn er vier TOP-risico's nieuw, en zijn er zeven gewijzigd. Er zijn geen Top-risico's vervallen. Daarnaast zijn de risico's gerubriceerd naar de nieuwe programma-indeling:

Nieuwe risico's:

Er zijn 4 nieuwe TOP-risico's bijgekomen:

1741 Geslaagde Hackaanval (ransomware)

Tot nu toe waren het risico op een groot datalek (privacy) (861) en het risico op een geslaagde hackaanval (security, bijvoorbeeld een ransomware aanval waarbij de hacker om losgeld vraagt) ondergebracht in één TOP-risico. Het betreft echter twee verschillende soorten risico's met een verschillende inschatting qua kans en impact en met verschillende beheersmaatregelen. Vandaar dat dit jaar de keuze is gemaakt om de risico's apart op te nemen in het overzicht van TOP-risico's.

1441 Nieuwe verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen.

Op dit moment ontvangen de centrumgemeenten middelen voor beschermd wonen op basis van een historisch verdeelmodel. Dit gaat echter veranderen. De middelen gaan verdeeld worden op basis van een nieuw, objectief verdeelmodel en worden niet meer aan de centrumgemeenten maar alle gemeenten uitgekeerd. De verwachting is we op basis van dit nieuwe verdeelmodel minder zullen ontvangen.

1941 Hogere bijdrage in het financiële resultaat van Lucrato

We zijn volgens de Gemeenschappelijke Regeling verplicht om te zorgen dat leerwerkbedrijf Lucrato aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Dat betekent dat bij tekorten de deelnemende gemeenten bijdragen in het tekort van leerwerkbedrijf Lucrato. Lucrato raamt in de begroting 2025 een negatief financieel resultaat, waarvan het aandeel Apeldoorn €1,0 miljoen bedraagt. Vanaf 2025 ramen wij in onze begroting geen bedrag voor de bijdrage in het negatief financieel resultaat van Lucrato. De ervaring leert dat het daadwerkelijke tekort van Lucrato en daarmee onze bijdrage vaak lager uitvallen dan begroot. Dit maakt het moeilijk inschatten wat onze werkelijke bijdrage in het tekort zal zijn, derhalve nemen we dit mee als risico.

264 Financiering en rente risico's

Dit risico bestond al, echter vanwege de verwachte hogere omvang van de lange termijn financieringsbehoefte wordt dit risico nu zichtbaar bij de TOP-risico's.

Gewijzigde risico's:

761 Oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) Wmo

Het bedrag voor dit TOP-risico is omhoog bijgesteld naar de nieuwste inzichten. Zie voor verdere toelichting het risico bij het betreffende programma.

641 Volume- en prijsontwikkeling Jeugdhulp

Het bedrag voor dit TOP-risico is omhoog bijgesteld naar de nieuwste inzichten. Zie voor verdere toelichting het risico bij het betreffende programma.

1881 Grondbedrijf bedrijventerreinen

Dit TOP-risico is omhoog bijgesteld naar de nieuwste inzichten. Zoals eerder uitgelegd kennen de grondrisico's (altijd al) een eigen berekeningswijze. De kans is hier zo gekozen dat van het brutobedrag naar het nettobedrag wordt gerekend. Het betreft de volgende aspecten:

- Kostenstijgingen, verkopen onder vastgestelde grondprijs, vertragingen in verkoopproces, scope aanpassingen om gebied te kunnen verkopen.
- Er moet meer natuur worden gecompenseerd dan voorzien. Hierdoor stijgen de kosten van bij grondverwerving.
- Door planuitwerking en/of planwijzigingen kunnen ramingen moeten worden bijgesteld.

- De werkelijke kosten vallen hoger uit dan voorzien doordat het onderzoeksgebied bv net niet de verontreiniging of de archeologische vondst beslaat.

1882 Grondbedrijf niet-bedrijventerreinen

Dit TOP-risico is gewijzigd naar de nieuwste inzichten. Zoals eerder uitgelegd kennen de grondrisico's (altijd al) een eigen berekeningswijze. De kans is hier zo gekozen dat van het brutobedrag naar het nettobedrag wordt gerekend. Het betreft de volgende aspecten:

- Kostenstijgingen, verkopen onder vastgestelde grondprijs, vertragingen in verkoopproces, scope aanpassingen om gebied te kunnen verkopen.
- Saneringsplan valt duurder uit.
- Ontwikkelplan moet worden herzien (minder bebouwing).
- - Bij verdere uitwerking van plannen kan om verschillende redenen blijken dat de geraamde budgetten voor het bouw- en woonrijpmaken onvoldoende zijn.
- Bij verdere uitwerking van de plannen kan worden besloten tot een andere (woningbouw)programmering.

427 Afwaardering vastgoed en grond

Het financiële effect is verhoogd met € 1,5 miljoen ten opzichte van de Jaarrekening 2023 vanwege de toevoeging van niet meer voor onderwijs te gebruiken panden.

244 Het definitieve rijksbudget BUIG is hoger dan waar we in de begroting rekening mee houden.

Het bedrag voor dit TOP-risico is naar beneden bijgesteld naar de nieuwste inzichten. Zie voor verdere toelichting het risico bij het betreffende programma.

1641 Begrotingstekorten 2028 en verder

Dit risico was aanvankelijk gericht op eerdere begrotingsjaren. In deze MPB resteert een structureel tekort van afgerond € 12 miljoen vanaf 2028.

Vervallen risico's:

Er zijn geen TOP-risico's vervallen.

Niet-financiële risico's

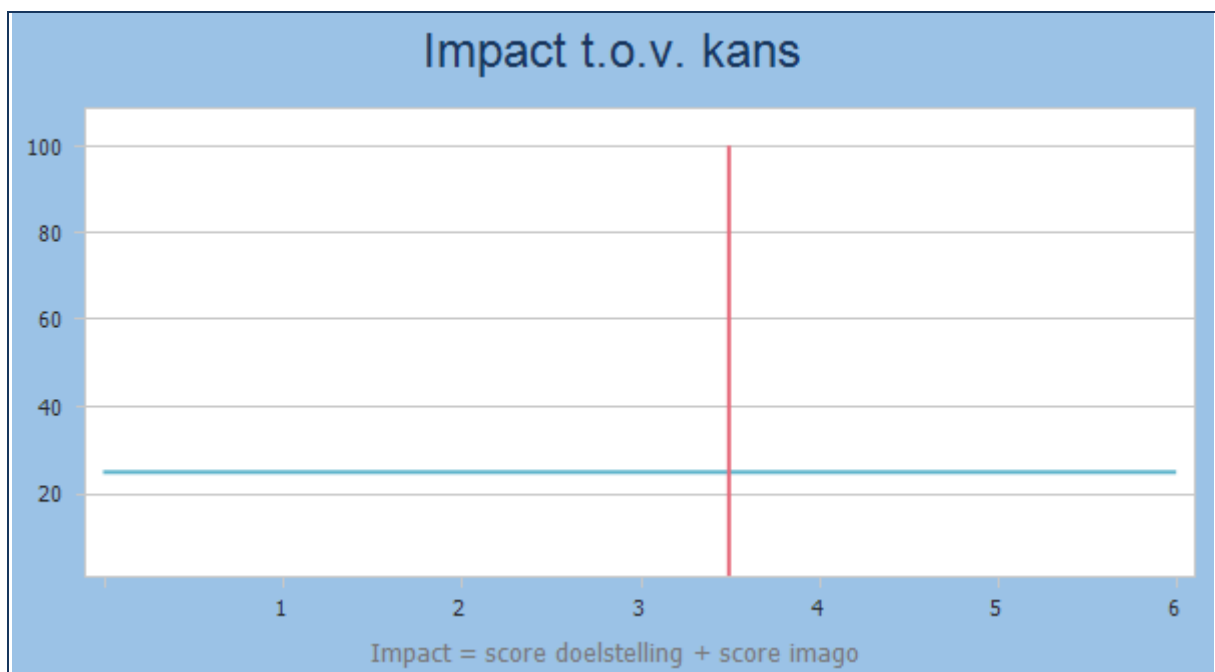
Niet ieder risico heeft een financieel gevolg, maar ze kunnen er wel voor zorgen dat wij doelstellingen niet halen en/of dat imago geschaad wordt. Ook die risico's zijn belangrijk om te beheersen en worden apart in beeld gebracht. Voor de niet-financiële risico's geldt dat zij als TOP-risico worden aangemerkt als zij een kans > 25% en een score van 4 tot en met 6 waarbij de score als onderstaand wordt bepaald:

De scores betreffen:

- Doelstelling wordt toch gehaald (1), de doelstelling wordt later gehaald (2), de doelstelling wordt niet gehaald (3);
- Imagoschade: geringe schade (1), ernstige schade (2), zeer ernstige schade (3).

Grafisch ziet het risicoprofiel van deze niet-financiële risico's er als volgt uit:

De onderstaande grafiek is alleen op de web-versie beschikbaar. Op de webversie kan hier worden doorgelinkt naar de risico's.

Het risicoprofiel laat zien dat er 19 niet-financiële TOP-risico's zijn, waarvan er 6 tevens een financieel TOP-risico zijn.

TOP-risico's Algemene dienst						
Nr.	Afdeling	Risico	Kans	Impact op de doelstelling	Impact op het imago	Totaal
Programma 1						
1441	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling	Nieuw verdeelmodel rijksbijdrage Beschermd Wonen	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1681	Afdeling Vitaal ondernemend Apeldoorn	Zwembad Noord Oost	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
Programma 2						
302	Afdeling beheer en onderhoud	Onveiligheid medewerkers en derden	40%	Doelstelling is gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	4
1383	Afdeling beheer en onderhoud	Groen: toename van invasieve soorten	75%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1803	Afdeling omgevingsbeleid	Ombuigingen op Rijks- en provinciale bijdragen energietransitie	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5

TOP-risico's Algemene dienst						
Nr.	Afdeling	Risico	Kans	Impact op de doelstelling	Impact op het imago	Totaal
301	Afdeling beheer en onderhoud	Ongeval door gladheid	80%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1861	Afdeling omgevingsrecht en vergunningen	Nadeel op de legesinkomsten kan niet meer worden opgevangen door de voorziening leges omgevingsvergunning.	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1381	Afdeling beheer en onderhoud	Gevolgen langdurige droogte	45%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
1801	Afdeling omgevingsbeleid	Uitvoering energietransitie blijft achter (arbeidskrachte, mogelijkheden opwek energie, vertraagde wet- en regelgeving, vertraging tempo samenwerkingen), waardoor doelen niet worden gehaald	60%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1802	Afdeling omgevingsbeleid	Wijzigingen in Rijks- en provinciaal beleid t.a.v. energietransitie	50%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5
1841	Afdeling PPIM	Herontwikkeling Oranjerie	30%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
303	Afdeling beheer en onderhoud	Beheer en onderhoud wegen, bruggen etc.	30%	Doelstelling wordt niet gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	6
1781	Afdeling beheer en onderhoud	Vervangingsgolf wegen als gevolg van naoorlogse groei van Apeldoorn kan niet opgevangen worden binnen toekomstige beschikbare financiële ruimte	25%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
1501	Afdeling omgevingsbeleid	Gevolgen en aanpak verplichtingen uit diverse natuur-, water-, en klimaatdoelstellingen	50%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
1421	Afdeling beheer en onderhoud	Overlastgevendende soorten	70%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
Programma 3						
1941	Afdeling loket sociaal	Onze bijdrage in het financiële resultaat van Lucrato is hoger dan waar wij in onze begroting rekening mee houden	30%	Doelstelling wordt niet gehaald	Schade (plaatselijke pers 0-3)	4
Bedrijfsvoering						
861	Afdeling concern zaken	Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken	25%	Doelstelling is gehaald	Zeer ernstige schade (land.pers>6)	4
1662	Afdeling informatie	Beperkt absorptievermogen organisatie bij digitalisering van processen	25%	Doelstelling wordt later gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	4
1741	Afdeling concern zaken	Geslaagde hackaanval (ransomware)	25%	Doelstelling wordt niet gehaald	Ernstige schade (regionale pers 4-6)	5

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 is er één nieuw TOP-risico toegevoegd en zijn er twee TOP-risico's vervallen.

Nieuwe risico's:

1741 Geslaagde Hackaanval (ransomware)

Tot nu toe waren het risico op een groot datalek (privacy) (861) en het risico op een geslaagde hackaanval (security, bijvoorbeeld een ransomware aanval waarbij de hacker om losgeld vraagt) ondergebracht in één TOP-risico. Het betreft echter twee verschillende soorten risico's met een verschillende inschatting qua kans en impact en met verschillende beheersmaatregelen. Vandaar dat dit jaar de keuze is gemaakt om de risico's apart op te nemen in het overzicht van TOP-risico's.

Vervallen risico's:

503 Focus op actuele strategische koers en toekomstagenda

Heroverweging heeft ertoe geleid dat dit risico is komen te vervallen: door focus op kansrijke inzet, o.b.v. raadsaders, is dit risico gemitigeerd.

761 oplopende kosten (volume- en prijsontwikkeling) WMO

De impact van dit risico op de doelstelling en het imago zijn naar beneden bijgesteld, waardoor dit niet meer een niet financieel TOP-risico betreft.

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande grafiek geeft weer wat het berekende risicobedrag was op verschillende momenten in de tijd. Voor de vergelijkbaarheid is hierin voor alle peildata het totaalbedrag aan risico's opgenomen, inclusief de risico's van het grondbedrijf. Dit bedrag wordt vermenigvuldigd met een minimale weerstandsratio om te komen tot de benodigde weerstandscapaciteit. In de Kadernota Reserves en Voorzieningen is opgenomen dat we een minimale weerstandsratio van 1,7 willen hebben. Bij deze MPB is echter voorgesteld om deze te verlagen naar 1,4. Volgens de accountant en ook vergeleken met andere gemeenten is een weerstandsratio van 1,7 behoudend. Met een weerstandsratio van 1,4 blijft een voldoende hoge buffer over en is meer geld beschikbaar om de gewenste plannen voor de stad uit te kunnen voeren.

Omschrijving	Peildatum / verwerkt in P&C-document				
	1-9-2022	31-12-2022	1-9-2023	31-12-2023	1-9-2024
	MPB 2023-2026 Begroting 2023	Jaarrekening 2022	MPB 2024-2027 Begroting 2023	Jaarrekening 2023	MPB 2025-2028 Begroting 2025
Risicobedrag	33,8	35,0	54,9	48,2	60,7
Minimale weerstandsratio	1,7	1,7	1,7	1,7	1,4
Benodigde weerstandscapaciteit	57,5	59,5	93,3	82,0	84,9

Het meest actuele risicobedrag is € 60,7 miljoen. Met een minimale weerstandsratio van 1,4 resulteert dat in een benodigde weerstandscapaciteit van € 84,9 miljoen. Of dit bedrag ook beschikbaar is wordt hieronder verder uitgewerkt.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel toont opnieuw de benodigde weerstandscapaciteit, maar geeft daarna ook weer wat de beschikbare weerstandscapaciteit is. Deze wordt gevormd door de totale Algemene Reserve. De Algemene Reserve neemt in de komende jaren af vanwege de voeding van het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (deze bedragen worden overgeheveld vanuit de Algemene Reserve). Ook is er sprake van een afname doordat de Algemene Reserve als dekkingsbron dient voor een aantal voorstellen in deze en vorige MPB's. In de laatste regel wordt het verschil getoond tussen de benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. Tot en met 2025 en in het laatste jaar zijn deze cijfers positief wat betekent dat er voldoende buffer is om de geïnventariseerde risico's op te kunnen vangen. In 2026 en 2027 is het risicobedrag net iets hoger dan het bedrag in de Algemene Reserve. Dit is geen probleem omdat bijvoorbeeld het risico 'begrotingstekorten 2028 en verder' pas een risico vormt vanaf 2028, terwijl dit risicobedrag wel meetelt.

Omschrijving	JR	JR	Prognose MPB 2025-2028				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Benodigde weerstandscapaciteit	59,5	82,0	84,9	84,9	84,9	84,9	84,9
Beschikbare weerstandscapaciteit	150,8	131,5	146,9	100,9	84,4	84,1	85,4
Surplus AR	91,3	49,5	62,0	16,0	-0,5	-0,8	0,5

Weerstandsvermogen

Onderstaande tabel geeft weer wat de ratio weerstandsvermogen is in verschillende jaren.

Omschrijving	JR	JR	Prognose MPB 2025-2028				
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Risicobedrag	35,0	48,2	60,7	60,7	60,7	60,7	60,7
Beschikbare weerstandscapaciteit	150,8	131,5	146,9	100,9	84,4	84,1	85,4
Ratio weerstandsvermogen	4,3	2,7	2,4	1,7	1,4	1,4	1,4

De weerstandsratio daalt vanwege de ambities en komt uit op het voorgestelde nieuwe minimum van 1,4.

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente Apeldoorn heeft veel geïnvesteerd in kapitaalgoederen (assets) in de vorm van wegen, groen, riolering, openbare verlichting, speelvoorzieningen en andere technische infra. In deze paragraaf treft u een overzicht van onze assets aan, met uitzondering van het gemeentelijk vastgoed. Dit wordt in de paragraaf vastgoed verder behandeld.

Het beheer van de kapitaalgoederen is van groot belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op vele terreinen. In deze paragraaf willen we inzicht geven op welke wijze het beheer van de gemeentelijke kapitaalgoederen wordt geborgd.

Voor het beheer van onze openbare ruimte is het Strategisch Assetmanagement Plan (SAMP) leidend. Hierin zijn onder meer de huidige kwaliteit van de assets, de ontwikkelingen op functioneel en technisch vlak en de ambities die we met de assets hebben uitgewerkt. Kerngedachte is dat we met vervanging van assets meer integraal en gebiedsgericht werken en met het beheer expliciet bijdragen aan de doelstellingen van gemeente Apeldoorn.

Overzicht assets	
Groen	1.009 hectare groen 660 hectare bossen 70.000 bomen (exclusief bos)
Wegen	1.065 hectare wegen 126 hectare hoofdwegen 607 hectare woonstraten 252 hectare buiten bebouwde kom 80 hectare fietspaden
Kunstwerken	25 grote bruggen en tunnels 86 houten bruggen 11 tunnels 200 overige kunstwerken
Riolering	1.045 km vrij verval 350 km persleiding 51.000 kolken 17 grotere gemalen 854 pompunits 8 fonteinen
Openbare verlichting	30.000 masten 32.000 armaturen
Technische infra	72 verkeersregelininstallaties 7 dynamische afsluitpalen 30 camera's
Spelen en meubilair	180 grotere speelvoorzieningen 2.000 speelobjecten 33.000 stuks straatmeubilair 30.000 borden
Gebouwen en gebieden	5 begraafplaatsen 5 parkeergarages 7 rijwielstallingen

Openbare ruimte

De openbare ruimte is de plek waar alles letterlijk en figuurlijk samen komt; het is de plek waar mensen elkaar ontmoeten, naar hun werk gaan, spelen, sporten en ontspannen. Het is ook de plek waar ambities rondom bijvoorbeeld klimaatadaptatie, biodiversiteit, inclusiviteit en circulariteit worden gerealiseerd.

De openbare ruimte vervult daarmee een belangrijke rol in onze Brede Welvaart. Via onze assets in de openbare ruimte sturen we op de leefkwaliteit voor mens en dier. Die assets moeten allereerst functioneel en veilig zijn. In totaliteit beheren we de volgende assets, met een totale waarde van 2 miljard euro.

Apeldoorn is na de oorlog snel gegroeid, grote delen van de openbare ruimte zijn verouderd en komende jaren aan vervanging toe.

Een belangrijke asset zijn de wegen. De opgave voor wegen neemt komende 15 jaar met een factor 3 tot 4 toe. De extra investeringsmiddelen hiervoor (tot 2028) zijn inmiddels in de MPB opgenomen.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Prognose investeringen beheer openbare ruimte (x € 1 mlj)	2020	2022	2027	2031	2036	2041	2046	2051
investeringen	15	16,4	23,5	32	37	42	42	43

Strategisch assetmanagementplan (SAMP)

In het [SAMP](#) zijn vijf doelen benoemd waar we komende jaren aan werken:

Onze openbare ruimte ...

1. biedt een aantrekkelijke, schone, hele en veilige basis voor alle functies (basis op orde)
2. stimuleert bewegen en ontmoeten
3. draagt bij aan klimaatadaptatie
4. draagt bij aan biodiversiteit
5. ondersteunt inclusiviteit

... en levert daarmee een bijdrage aan de brede welvaart van Apeldoorn.

Daarnaast werken we aan een meer integrale en gebiedsgerichte manier van werken. Niet de techniek van de assets is leidend, maar de meerwaarde die onze werkzaamheden hebben voor de doelstellingen en ambities van Apeldoorn. Dat zien we bijvoorbeeld terug als we (delen van) de openbare ruimte vervangen, die krijgt dan een upgrade naar de eisen en wensen van deze tijd. We koppelen hemelwater af, verbeteren de verkeersveiligheid en toegankelijkheid, vergroenen en geven inwoners inspraak in de inrichting van hun leefomgeving.

Om dit aantoonbaar en transparant te kunnen doen implementeren we assetmanagement.

In het SAMP zijn 2 kwaliteitsnormen opgenomen voor de openbare ruimte:

1. Kwaliteitsnorm voor het dagelijks onderhoud (schoon)
Gemiddeld een basiskwaliteit (CROW beeldsystematiek)
Dit gaat om werkzaamheden zoals maaien, vegen en klein onderhoud. De mate waarin we onze openbare ruimte netjes en verzorgd is, heeft gemiddeld een basiskwaliteit. Op drukke plekken een iets hogere kwaliteit en op plekken waar dat kan iets lager. Deze werkzaamheden worden betaald uit exploitatiemiddelen.

2. Kwaliteitsnorm voor de technische kwaliteit (functioneren)

Gemiddeld 80% heeft minimaal een redelijke kwaliteit (NEN2767)

Dit gaat over vervanging en groot onderhoud, daarmee zorgen we dat onze openbare ruimte nu en in de toekomst goed blijft functioneren en we geen onoverkomelijke achterstanden oplopen. In de regel worden de kosten van deze werkzaamheden geactiveerd.

Overige relevante beleidsdocumenten voor onderhoud kapitaalgoederen:

- [Gemeentelijk water en rioleringsplan 2022-2026](#)
- [Agenda klimaatadaptatie en natuur 2024-2027](#)
- [Verkeersvisie \(2016\)](#)
- [Parkeervisie \(2019\)](#)
- [Omgevingsvisie](#)
- [Bomennota \(2024\)](#)

Stand van zaken

In het SAMP zijn middelen aangevraagd om te kunnen werken aan de 5 beheerdoelen. Naast de genoemde investeringsmiddelen, gaat het ook over exploitatie.

Voldoende goed personeel vinden om deze middelen goed te kunnen besteden blijft een aandachtspunt en risico. Dat is met name het geval bij projecten voor vervanging en groot onderhoud. We zien dat afgelopen jaren de uitgaven zijn achtergebleven ten opzichte van de middelen. Doelstelling hiervoor is maximaal 5M€ overlopen in 2027 (projecten duren soms langer dan één jaar, dus enige overloop is onvermijdelijk).

Dat zien we ook buiten terug, de gemiddelde kwaliteit van de openbare ruimte, met name de wegen, loopt met 76,2% achter ten opzichte van de doelstelling van 80%. Er is volgens de definities van de BBV (nog) geen sprake van achterstallig onderhoud, wel is er sprake van een achterstand in de uitvoering. Deze achterstand moeten we in principe in de komende 4 jaar inlopen.

Een andere grote en kostbare assetgroep zijn de riolen. Deze zijn in relatief goede conditie. Door de goede draagkrachtige bodem in Apeldoorn gaan riolen erg lang mee en verwachten we pas vanaf 2060 een piek in de vervangingsopgave.

Langzaam komt de energie- en warmtetransitie op stoom. Veel is nog onzeker, maar de kans is groot dat we op meerdere plekken warmtenetten krijgen. Dat is een ingrijpende opgave. De ondergrondse ruimte is beperkt en we hebben daarin ook andere doelstellingen (zoals water of wortelruimte voor bomen). Ook lijkt het logisch om vervanging van de openbare ruimte te combineren met de aanleg van een warmtenet. Komende jaren gaan we aan de slag met een langjarige breed afgestemde programmering.

Klimaatverandering heeft invloed op onze assets. Hitte, droogte, hevige buien, invasieve soorten en plagen zijn onvoorspelbaar, maar komen in toenemende mate voor. In onze exploitatie houden we al rekening met deze risico's. In de klimaatagenda staat hoe we deze onderwerpen structureel aanpakken.

Wat doen we in 2025

In 2025 gaan we verder met de uitrol van ecologisch beheer. Waar dat kan en past gaan we over een wijze van beheren, waarbij meer en meer diverse soorten planten en dieren kunnen leven. Denk hierbij aan meer bloemrijk grasland (in plaats van gazon) meer struikvormers of het minder uitmaaien van bosplantsoenen.

Een greep uit onze projecten:

- Beekbergen, diverse straten groot onderhoud / vervanging in combinatie met oplossen wateroverlast.
- Revitalisering, 3 deelgebieden in De Donken (afronden), Rivierenkwartier (uitvoering), Flats Aristotelesstraat Sprenkelaar en Kerschoten (in afstemming met warmtenet), Vogelplein (verkenning), Componistenbuurt (verkenning) en Schubertplein (ontwerpfase)
- Vervanging van diverse woonstraten, b.v. 1e Wormensweg, Oude beekbergerweg, Europaweg, De Parken en Ugchelen en (oud) Zevenhuizen.
- Groot asfaltonderhoud op diverse wegen (o.a. Deel Laan van Mensenrechten en Matenpoort, deel Stadhoudersmolen (industrieterrein), meerdere buitenwegen omgeving Wenum, Jachtlaan (tussen De Naald en JC Wilsaan) en meerder fietspaden.
- Vervangen riolering in Ugchelen noord-oost (Markendoel en Methusalemlaan), vervangen riolering in deel rivierenkwartier. Bij diverse andere projecten meelfiten met huis- en kolkaansluitingen. Daarnaast vervangen en rooveren van diverse inspectieputten.
- Vervangen pompen gemaal Wormen (inclusief toepassen frequentiesturing waarmee we forse energiebesparing verwachten te bereiken)
- Verbeteren groeiplaatsen bestaande bomen. (ca. 600 stuks)
- Vervangen van VRI's in een deel van de ring door i-VRI's (o/a laan van Zevenhuizen, Europaweg en Jachtlaan)
- Alle armaturen die we vervangen, vervangen we door dimbare LED. Komende jaren ligt er extra focus op de hoofdwegen. Naar verwachting zijn rond 2035 alle armaturen vervangen door dimbare LED's.
- Vervangen / Verbeteren boomstructuren langs de W. Druckerstraat en Oude Beekbergerweg.
- Voor de ca. 20-25 kapitaalintensieve kunstwerken worden voor de komende 10 tot 15 jaar nog geen grote investeringen verwacht

Voor alle projecten waarin de openbare ruimte in zijn geheel wordt vervangen geldt dat we op dat moment ook regenwater afkoppelen, vergroenen, een meer verkeersveilige inrichting aanbrengen en/of wensen of knelpunten oplossen.

Ook gaan we verder met de implementatie van assetmanagement in onze organisatie, waarmee de samenwerking tussen de fysieke afdelingen wordt versterkt.

Onderhoud vastgoed

Wij verwijzen u naar de [Paragraaf Vastgoed](#).

Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering gaat over de manier waarop de begroting (activiteiten en projecten) wordt gefinancierd en de manier waarop de gemeente Apeldoorn de liquiditeiten beheert. De Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDO) verplicht overheden tot het transparant en inzichtelijk maken van het lokale treasurybeheer.

Treasury is het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op:

de financiële vermogenswaarden; de financiële geldstromen; de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.

Het actuele beleidskader voor de gemeentelijke financiering is het [Treasurystatuut 2013](#).

Daarnaast biedt de treasurycommissie jaarlijks ter vaststelling aan het college een Treasuryjaarplan aan. Via het Treasuryjaarplan wordt het financieringsbeleid van de gemeente nader ingevuld.

In lijn met de wettelijke voorschriften geeft deze paragraaf inzicht in:

- De beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.
- De financieringsbehoefte.

De rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.

Algemene ontwikkelingen

Ontwikkelingen geld- en kapitaalmarkt

Is de inflatie werkelijk onder controle en/of is er sprake van een stagnerende economie in de Eurozone?

Het antwoord op deze dubbele vraag houdt de Europees Centrale Bank de komende herfst en winter bezig.

Nadat in juni dit jaar de rente voor het eerst, na een 10-tal rentestappen omhoog tot 4,0%, is verlaagd met 0,25%, volgt/is gevolgd op 18 september met wederom een verlaging met 0,25% naar 3,5% voor de depositorente.

In Europa (Eurozone) zien we op dit moment een dalende trend richting de streefwaarde van 2,0% van de ECB, echter de kerninflatie blijft hardnekkig hoog, nipt onder de 3%. Bij diverse individuele lidstaten, onder andere Nederland, kwam het meest recente inflatiecijfer nog boven de 3,5% uit. Economen zijn hierdoor wel bevreesd of de Europese inflatie werkelijk beteugeld is, gezien ook de onzekerheid over onder andere de energieprijzen in het najaar en winter. Daartegenover lijken de zorgen over een stagnerende economie verder toe te nemen, wat de financiële markten onzeker maakt. Dit zou het wenselijk maken om de rente juist sneller te verlagen. De ECB voorziet voorlopig een licht oplopende groei van de economie in de nabije jaren. Zij zal van vergadering tot vergadering alle indicatoren opnieuw wegen en laat zich op voorhand niet vastleggen hoe en in welk tempo

mogelijke rentaanpassingen aan de orde zijn! Op basis van marktverkenningen lijkt een verlaging van 0,25% per kwartaal de komende periode een mogelijk scenario.

Dit alles leidt er toe dat de kapitaalmarktrente de laatste tijd beweeglijk is, per saldo nu dalende is. Op moment van schrijven (13 september 2024) van deze paragraaf staat de actuele 10-jaars swaprente op 2,38%. (De 10-jaars swaprente is de algemeen gebruikte benchmark om het renteniveau van lange leningen te duiden.)

Voor het aantrekken van nieuwe financieringsmiddelen hebben wij te maken met de geldende rentepercentages in de markt. Om een voorspelling van de rente voor over ruim een jaar te doen blijft lastig. Wat vinden beleidsmakers uiteindelijk een neutrale rente (niet stimuleren maar ook niet afremmen van de economie)? Een bandbreedte tussen +2,30% en +2,80% voor de 10-jaars swaprente voor het komende jaar lijkt een realistische aanname met de kennis van nu.

De depositorente van de ECB nu 3,50% (Ook de basis voor onze kortlopende leningen). Op basis van marktverkenningen schatten wij voor 2025 een rente voor kortlopende leningen (<1 jaar) in met een bandbreedte van +3,50% tot +2,50%.

In de paragraaf Weerstandvermogen en Risicobeheersing wordt er rekening mee gehouden dat de feitelijke rente anders kan verlopen. In de alinea (3.2.1.) over renterisicobeheer blijkt weliswaar dat de kosten van een eventuele rente stijging gedempt worden door een grotere spreiding van de leningenportefeuille dan de minimale spreiding die de wettelijk kaders voorschrijven. Echter, vanwege hiervoor geschetste onzekerheid houden wij het risico op een afwijkende renteontwikkeling anders dan begroot op hetzelfde niveau als bij de vorige MPB. Vanwege de verwachte omvang van de aan te trekken leningen is dit nu een top risico.

In de doorrekening van de begroting gaan wij uit van gemiddeld 3,5% voor leningen met een korte looptijd in 2025. Bij de rente voor nieuw aan te trekken lang lopende leningen gaan wij ook uit van gemiddeld 3,5% in 2025. In die prijzen van de nieuwe leningen houden we rekening met een zogenaamde liquiditeitstoeslag, die momenteel op het niveau van circa 0,4% bij een 10-jaars lening beweegt.

Wetgeving en de gevolgen

De Wet schatkistbankieren is ingesteld om medeoverheden te verplichten eventueel tijdelijk overtollige middelen te stallen bij het Rijk en niet buiten de overheid aan te houden.

Met betrekking tot deze Wet streven wij er naar in 2025 in principe geen geld onder te brengen in de Schatkist, echter de positie in rekening-courant saldi kunnen fluctueren en positief worden. Indien een positief saldo op de rekening-courant langer aanhoudt, kan het mogelijk interessant zijn om tijdelijk geld bij medeoverheden uit te zetten. In de Wet Schatkistbankieren is deze optie opgenomen omdat medeoverheden net zo veilig zijn als het Rijk, en het EMU-saldo ook positief beïnvloedt. Rentevergoedingen bij medeoverheden kunnen hoger uitvallen dan bij Rijksschatkist.

Om de nationale schuld en het Nederlandse begrotingstekort te beheersen, zijn er afspraken gemaakt tussen het Rijk en de gemeenten. Deze afspraken zijn in een wet vastgelegd, de zogenaamde Wet Hof (Houdbare overheidsfinanciën). In de komende septembercirculaire worden de nieuwe referentiewaarden opgenomen. Nu het (nationale) tekort weer oploopt is er weer iets meer aandacht voor. Als de tekorten overheidsbreed oplopen dan kan het kabinet aanvullende beperkingen opleggen aan decentrale overheden.

In de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO) als onderdeel van de Wet Financiering Decentrale Overheden (FiDO) zijn beperkingen opgelegd. Er zijn onder andere

ratingeisen voor de mogelijke tegenpartijen. Er geldt een wettelijke ondergrens van single A-rating. Wij hanteren in ons treasurystatuut voorlopig nog een ondergrens van AA-. (Met deze AA-rating komen alleen tegenpartijen in aanmerking die bijna van het allerhoogste kredietwaardigheidsniveau zijn.) Nu liquiditeitsopslagen bij leningen met langere looptijden zijn opgelopen, kunnen derivaten (theoretisch) interessant zijn. (de basisrente voor leningen met langere looptijden is nu namelijk nog lager dan voor leningen met korte looptijden). De beschikbaarheid aan banken die deze derivaten willen verstrekken zijn wel (zeer) beperkt. Uiteindelijk zullen wij bij een daadwerkelijke financieringsbehoefte bepalen wat de gewenste financieringsvorm is.

De administratieve organisatie van de treasuryfunctie is georganiseerd conform het door ons in 2014 vastgestelde Treasurystatuut. Naar verwachting zal het Treasurystatuut in deze raadsperiode worden geactualiseerd.

Risicobeheer

Renterisicobeheer

Renterisicobeheer

Renterisico over de vlottende schuld

De kasgeldlimiet wordt conform de Wet FiDO berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2025 schatten wij de kasgeldlimiet voorlopig in op € 66,0 miljoen.

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Het beleid is er op gericht om, indien de rente voor kort lopende leningen lager is dan de rente voor leningen met een langere looptijden, de kasgeldlimiet optimaal te benutten. Bij extreem lage rente voor lange leningen is het mogelijk dat er eerder wordt besloten om kort lopende leningen om te zetten in langer lopende leningen. Daarnaast kunnen afwijkende renteontwikkelingen (bijvoorbeeld een hogere rente bij kortlopende leningen dan bij langer lopende leningen) redenen zijn om eerder langer lopende leningen aan te trekken.

Renterisico over de vaste schuld

Voor het renterisico over het begrotingstotaal geldt een norm van maximaal 20% per jaar. Dit houdt in dat wij in enig jaar niet meer dan een bedrag ter grootte van 20% van het begrotingstotaal aan herfinanciering dan wel renteherziening mogen hebben. Dat maximum percentage is door het Rijk ingesteld om een enigszins stabiele rentelast over de jaren te bewerkstelligen. In onderstaand overzicht is dit voor onze gemeente weergegeven voor het lopende jaar en de komende 4 jaren.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln.)	2024	2025	2026	2027	2028
- Maximaal renterisico op vaste schuld	45,0	35,0	55,0	25,0	40,0
- Renterisiconorm	148,2	156,0	156,0	156,0	156,0
Ruimte onder limiet	103,2	121,0	101,0	131,0	116,0

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm in 2024 en verdere jaren niet overschreden gaat worden.

Voor 2025 houden we voorlopig rekening met € 70 miljoen aan nieuwe leningen. Het te lenen bedrag is voor herfinanciering en nieuwe investeringen, besteding van gelden in reserves e.d. Wij verwachten tevens dat, rekening houdend met enige onderuitputting van investeringen en inkomsten en uitgaven bij het grondbedrijf, dat per saldo de lange schuld zal oplopen. Zie verder het onderdeel Gemeente financiering.

Kredietrisico's op beleggingen

Kredietrisico op beleggingen (bedragen x € 1 mln)	Restant vordering Per 1-1-2024		Waarvan met aanvullende zekerheid
	Absoluut	%	
- Gemeenten / provincies	-	-	
- Woningbouwcorporaties met garantie WSW	7,9	21,4%	
- Semi-overheidsinstanties	16,9	45,8%	
- Financiële instellingen met rating A, of hoger	7,9	21,4%	
- Energiefonds Apeldoorn	0,3	0,8%	
- Overige instellingen	3,9	10,6%	0,4
Totaal	36,9	100,0%	

De beleggingen zijn oplopend gerangschikt naar risico, waarbij alle beleggingen binnen de toegestane kredietrisico's vallen. In de loop van 2024 zullen de risico's op uitzettingen in Financiële instellingen wegvallen, wegens aflossingen.

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Wij monitoren van de belangrijkste partijen de kredietrisico's door in elk geval de jaarverslagen te beoordelen en/of rating ontwikkelingen te volgen.

Risico's op gemeentegaranties

De gemeenteraad heeft vooral in het verleden garanties verstrekt voor leningen die onder meer door lokale woningbouwverenigingen, verzorgingstehuizen, sportverenigingen en dergelijke zijn aangegaan. Tegenwoordig opereren er waarborgfondsen voor o.a. woningbouw, zorg en sport. Hiermee wordt een rechtstreeks beroep op de gemeente om garant te staan voor leningen, aangegaan door deze instanties, steeds kleiner. Bij de sociale woningbouw is de gemeente nog steeds verplicht om als 'achtervang' garant te staan.

Ons college heeft besloten om vanaf 1-1-2011 niet meer garant te staan voor nieuwe leningen die worden verstrekt onder de Nationale Hypotheek Garantie (NHG).

Risico op gemeentegaranties (bedragen x € 1 mln.)	Restant bedrag per 1-1-2024	
	Absoluut	%
- Rechtstreekse garantstelling	6,6	1,0%
- Als achtervang met WSW-garantie	401,9	61,9%
- Als achtervang NHG tot 2011	241,0	37,1%
Totaal	649,5	100,0%

Beleidsvoornemens treasuryfunctie

Ten aanzien van rechtstreekse borg-/ garantstellingen zullen wij een terughoudend beleid voeren.

Gemeentefinanciering

Financieringspositie

De jaarlijkse financieringsbehoefte wordt bepaald door een aantal elementen:

- mutaties in de leningen- en beleggingenportefeuille;
- de begrote besteding van de reserves en voorzieningen;
- Meerjarige investeringsplannen;
- het meerjarige liquiditeitsverloop van het Grondbedrijf.

In 2025 voorzien wij voorlopig een financieringsbehoefte van circa € 70 miljoen. Dit gaat per saldo om herfinanciering van de huidige leningenportefeuille en additionele investeringen en besteding van gelden in de reserves. Ten aanzien van de additionele investeringen merken wij op dat er vaak sprake kan zijn van enige vertraging in de uitvoeringsplannen, zodat de financieringsbehoefte mogelijk deels doorschuift naar 2026 en verder. Er is wederom een aparte paragraaf over investeringen in deze begroting opgenomen. We hopen met deze paragraaf beter vorm te gaan geven aan de sturing op investeringen, met als gevolg dat we ook de kasstromen (lees financieringsbehoefte) beter kunnen inschatten.

Daarnaast verwachten wij voor de korte termijn meer uitgaven dan inkomsten uit de grondbedrijf activiteiten.

De beleidsvoornemens van de treasuryfunctie

Ons beleid is er in 2025 op gericht om een redelijk gelijkmatige financieringsbehoefte te verkrijgen. Bij het afsluiten van nieuwe lange leningen, rekening te houden met de meerjarige financieringsbehoefte en de huidige vervalkalender van de bestaande portefeuille.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Meerjarig financieringsbehoefte (incl. herfinanciering)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Meerjarig financieringsbehoefte	69.447.000	102.585.200	72.990.000	66.883.700	34.686.800	11.895.100	1.998.000	2.063.000	2.105.000	2.592.600

Leningenportefeuille opgenomen gelden

Mutaties leningenportefeuille	Bedrag (x € 1.000)	Gemiddelde rente
Verw stand per 1 januari 2025	288,6	1,45%
- Nieuwe leningen	70,0	3,50%
- Reguliere aflossing	- 35,0	0,76%
- Vervroegde aflossing	n.v.t.	
- Renteherziening oud	n.v.t.	
- Renteherziening nieuw	n.v.t.	
Stand per 31 december 2025	323,6	1,97%

Zolang de korte rente lager is dan de lange rente, zullen wij zo optimaal mogelijk gebruik maken van de kasgeldlimiet, steeds met een doorkijk naar de toekomst. Volgens de voorlopige raming zal in 2025 voor circa € 70 miljoen aan nieuwe langlopende leningen moeten worden aangetrokken. De looptijden van de nieuwe leningen worden afgestemd op het meerjaren financieringsperspectief. Wij verwachten dat de gemiddelde rente over de leningenportefeuille behoorlijk zal oplopen, die trend zal in de eerst komende jaren voortzetten. De externe rentelasten zullen in absolute zin ook oplopen omdat we weer kortlopende leningen moeten afsluiten (vanaf april 2021 konden wij ons cashmanagement zo danig vormgeven dat wij geen kortlopende leningen hebben aangetrokken tot heden), naast de verwachte nieuwe lange leningen. De verwachting is dat de gemiddelde rente per eind 2025 met circa een 0,5% oploopt ten opzichte van het begin van het jaar.

Verloop leningenportefeuille

Leningenportefeuille uitgezette gelden

Tot deze portefeuille behoren vooral de leningen die conform uw besluiten zijn verstrekt aan woningbouwverenigingen, leningen verstrekt via het SVN, leningen verstrekt via het Apeldoornse Energiefonds, sportverenigingen, en dergelijke. Verder vallen hier de gelden onder die belegd zijn vanwege de verkoop van voormalige VNB-aandelen.

Mutaties beleggingenportefeuille	Bedrag (x € 1 mln)	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2025	29,5	3,25%
- Nieuwe beleggingen	0,0	0,0%
- Reguliere aflossing	0,5	0,43%
- Vervroegde aflossing	n.v.t.	n.v.t.
- Renteherziening (oud percentage)	0,0	n.v.t.
- Renteherziening (nieuw percentage)	0,0	n.v.t.
Stand per 31 december 2025	29,0	3,30%

Er zijn diverse kleinere aflossingen vanuit met name de sportinfrastructuurleningen en energieleningen. In deze tabel is geen rekening gehouden met mogelijk nieuw te verstrekken leningen na 11 september 2024. Dit kunnen leningen zijn vanuit de diverse stimuleringsregelingen, waaronder die voor duurzaamheid en sportvelden. Daarnaast merken wij op dat Stichting Apenheul een beroep kan doen op de verstrekte Rekening-courant faciliteit van nog maximaal € 1.400.000.

Netto schuldquote en houdbaarheid financiën

Voor de definitie van de schuld sluiten wij aan bij de wettelijk gehanteerde definitie. Deze berekeningswijze van de Netto Schuldquote is vastgesteld als één van de financiële kengetallen voor gemeenten, waarbij zowel terug als vooruit gekeken wordt. In de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing hebben wij ijkpunten voor enkele kengetallen benoemd, waaronder die voor de (Gecorrigeerde) Netto Schuldquote.

De definitie van de gecorrigeerde Netto Schuldquote luidt:

(Onderhandse leningen+overige vaste schuld+kortlopende schuld+overlopende passiva -langlopende uitzettingen - kortlopende (debiteuren) vorderingen en uitzettingen – liquide middelen – overlopende activa)/ totaal van de inkomsten op de exploitatiebegroting.

Het doel gedurende deze collegeperiode is om onze netto schuldquote beneden de 90% te houden.

Jaar	Begroting	Rekening	Waarde ijkpunt	Provincie Begroting	Provincie Rekening
2021	87,55%	55,99%	Goed	A	A
2022	78,86%	46,23%	Goed	A	A
2023	66,79%	44,23%	Goed	A	A
2024	62,81%		Goed	A	
2025	60,62%		Goed	A	

Al jaren zien wij een trend van verbetering van de schuldquote, bij de jaarrekening 2023 zelfs een niveau nipt beneden 45%. Met de activiteiten uit de vorige MPB 2024-2027, de plannen in de voorliggende MPB 2025-2028, de investeringen onderhanden en die voor ons liggen, en daarnaast éénmalige bestedingen, verwachten wij een oplopende Schuldquote ten op zichte van de jaarrekening 2023. Ons bezit (vaste activa) zal de komende jaren behoorlijk toenemen. Daarnaast kunnen tegenvallende baten dit kengetal negatief beïnvloeden. Wij voorzien voor nu met een doorkijk naar de nabije jaren dat de gecorrigeerde netto schuldquote beneden de 90% blijft. Wij blijven de ontwikkeling van dit kengetal nauwgezet volgen.

EMU-saldo

In de nieuwe septembercirculaire heeft het kabinet de nieuwe individuele referentiewaarden voor individuele gemeenten gepresenteerd. Hieronder staat een overzicht hoe wij de ontwikkeling van ons EMU-saldo inschatten.

	Referentiewaarde EMU-saldo	Begroting EMU-Saldo	Werkelijk EMU-Saldo
2021	€ 21,7 mln*	- € 15.599 mln	+ € 89,1712 mln
2022	€ 22,0 mln*	- € 16,029 mln	+ € 63,242 mln
2023	€ 24,9 mln*	-€ 16.117 mln	-/-€ 14,600 mln
2024	€ 36,1 mln*	- € 42.838 mln	
2025	€ 38,3 mln*.	-€ 54.642mln	

* Vastgesteld op basis van het 0,34% van het Bruto Binnenlands Product voor alle gemeenten gezamenlijk

Ook via de EMU-saldo ontwikkeling kunt u zien of onze schulden juist afnemen of juist iets oplopen. Hadden wij bij de jaarrekeningen 2021 en 2022 nog een positief EMU-saldo, in 2023 was sprake van een tekort, bijna gelijk aan begroot voor dat jaar. Vanaf 2024 en verder begroten wij een verder oplopend EMU-tekort, gezien onze stevige ambities voor de Stad. Dat is op zich zelf geen probleem.

Hoe kunnen we meer concreet de Schuldquote verlagen en het EMU-saldo positief beïnvloeden?

- Indien we de inkomsten in de exploitatie kunnen opvoeren heeft dat een positief effect. Als die inkomsten worden toegevoegd aan de reserves kan er schuld worden afgelost. Dan ontstaat een extra positief effect op de netto schuldquote;
- Wij zijn al enkele jaren onderweg om een deel van de voorraad oneigenlijk bezit te verkopen (er is een tijdelijke hold). Met de opbrengst is en zal een deel van de schulden worden afgelost;
- Indien de grondverkoop de investeringen overstijgen dan heeft dat een positief effect op de Schuldquote en het EMU-saldo.

Al deze mogelijkheden hebben (politiek bestuurlijke) consequenties, die verder gaan dan alleen een verlaging van de Netto Schuldquote.

Overigens is de verwachting dat de netto schuldquote in de komende jaren, met de ambities die wij hebben, gaat op lopen, daarbij zijn de volgende aandachtspunten te noemen:

- De Algemene Reserve is en zal deels besteed gaan worden , in elk geval zullen middelen richting AOF worden ingezet. Afhankelijk van hoe snel middelen in de AOF werkelijk worden aangewend zal dit de schuldquote negatief beïnvloeden;
- Diverse investeringen waaronder die in Activa met maatschappelijk nut en investeringen in het kader van het programma Stadmaken op de Veluwe, waardoor de schuld weer zal toenemen;
- Overige grotere nog niet bekende investeringen kunnen dit kengetal negatief beïnvloeden;
- Als de begroting niet volledig tot besteding komt, dan kan het overschot worden aangewend om schuld af te lossen, een positief effect.

Rentetoerekening

In het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) zijn met ingang van 2017 regels omtrent de rentetoerekening voorgeschreven. Met ingang van deze begroting is er geen onderscheid meer tussen de concern renteomslag en de rente voor het grondbedrijf. Het te hanteren renteomslagpercentage dient op een éénduidige wijze berekend te worden door alle gemeenten. Middels onderstaand schema wordt inzicht verschaft tussen de rentekosten en rentedekking binnen de begroting.

		<i>bedragen *€ 1.000</i>	
Renteschema		Begroting 2025	
a	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		7.561
b	De externe rentebaten (idem)		-1.138
c	Saldo rentelasten en rentebaten		<u>6.423</u>
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-1.290	
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	<u>-322</u>	
c3	De rentebaait van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	322	
			<u>-1.290</u>
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		5.133
d1	Rente over eigen vermogen	+/-	0
d2	Rente over voorzieningen	+/-	<u>2.147</u>
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		7.280
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	<u>8.435</u>
f	Renteresultaat op taakveld treasury		<u>1.155</u>

De aan de taakvelden toegerekende rente is omgeslagen tegen 1,3%. Wij verwachten dat dit percentage de komende jaren verder omhoog gaat. Het hoger te financieren bedrag (kort en lang) en de hogere rente van die leningen in de komende jaren zal doorwerken in het renteomslagpercentage.

Wij verwachten dat nieuwe financieringen in 2024 bijdragen aan hoger gemiddelde externe rentekosten.

Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn derde rechtspersonen waarmee de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een rechtspersoon of het hebben van stemrecht. Financieel belang is er, als de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Wij hebben bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen, publiek-private samenwerkingsconstructies (pps) en stichtingen. Afhankelijk van onze mate van verbondenheid zijn wij in staat om invloed op het beleid van de betreffende verbonden partij uit te oefenen.

In november 2015 heeft uw raad de Kadernota verbonden partijen vastgesteld. Hierin wordt onder meer ingegaan op de keuze om een verbonden partij in te stellen, de sturing op onze deelnemingen en de rol van de raad daarin. Wij verwijzen naar [deze nota](#). Het is de bedoeling dat u in de eerste helft van 2025 een geactualiseerde Kadernota verbonden partijen vast kunt stellen.

In 2016 heeft de commissie BBV een nota verbonden partijen uitgebracht. Hierin is een aanbeveling opgenomen ten aanzien van derden, die in formeel juridische zin geen verbonden partij zijn vanwege het ontbreken van financieel belang (bijv. een gestort aandelenkapitaal), maar wel sprake is van:

- een structurele bekostiging in overwegende mate in de activiteiten van een organisatie;
- een bestuurlijk belang (zeggenschap via stemrecht of vertegenwoordiging in het bestuur).

De commissie BBV adviseert om derde partijen, die hieraan voldoen vanwege het maatschappelijk belang en/of vanuit hun risicopositie richting de gemeente op te nemen in de paragraaf verbonden partijen. In onze gemeente kennen wij echter geen partijen, die onder deze categorie vallen.

Deze paragraaf is een resumé van de verbonden partijen van onze gemeente. Per verbonden partij wordt een format opgesteld, waarin wordt ingegaan op onder meer (beleidsmatige) ontwikkelingen, risico's, vermogenspositie en exploitatieresultaten. Om het belang van de verbonden partijen te benadrukken gaan we in de relevante begrotingsprogramma's eveneens in op het financiële belang en op de belangrijkste risico's van de verbonden partij.

In 2020 heeft de raads werkgroep verbonden partijen een dashboard vastgesteld dat in Apeldoorn wordt gebruikt bij de informatievoorziening over gemeenschappelijke regelingen. We hebben hierover met andere gemeenten afspraken gemaakt via 'grip op samenwerking'. In de jaarlijkse verantwoording over de jaarstukken van de verbonden partijen wordt onder meer dit dashboard gebruikt.

Per 1 juli 2022 is de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) in werking getreden. Het doel van deze wetwijziging is de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden in relatie tot gemeenschappelijke regelingen te versterken. De wetwijziging geeft daartoe diverse instrumenten, zoals de mogelijkheid tot het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie. Ook moesten de bestaande GR-en worden gewijzigd, omdat daarin bepalingen moesten worden opgenomen over onder andere de invulling van participatie, evaluatie en actieve informatieplicht en de gevolgen van uittreding. Voor deze wijzigingen is een overgangstermijn van 2 jaar opgenomen in de wet. In december 2022 is uw raad geïnformeerd over de gevolgen van deze wetwijziging. In 2023 zijn op verschillende momenten de gewijzigde GR-en met uw raad besproken en zijn eventueel zienswijzen op de gewijzigde GR-en vastgesteld. In 2024 zijn of worden alle gewijzigde GR-en vastgesteld (alleen de Omgevingsdienst Veluwe is al in 2023 vastgesteld).

Overzicht van verbonden partijen

Prg.	Verbonden partij	Wat	Bestuurlijk belang of aandelen belang	Financiële bijdrage/subsidie	Portefeuillehouder(s)
Programma 1	Accres Holding BV	DLN	100% aandelen	€ 16.000.000 (prognose)	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski (opdrachtgever)
Programma 1	NV Orpheus theater/congrescentrum	DLN	72,7% aandelen		H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (cultuur)
Programma 1	GGD Noord- en Oost-Gelderland	GR	DB lid	€ 1.677.818 (prognose)	A.J. Prins
Programma 1	Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR	GR	DB en AB lid	€ 11.744.700	A.J.M. Heerts
Programma 1	PlusOV	GR	DB lid	€ 3.253.986	A.J. Prins
Programma 2	Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)	PPS	50% deelname	n.v.t.	P.C.J. Messerschmidt
Programma 2	Wegener	PPS	33 1/3% deelname	n.v.t.	P.C.J. Messerschmidt
Programma 2	Circulus BV	DLN	31,6% aandelen	€ 22.900.000 (prognose)	H. van den Berge (aandeelhouder), D.S. Huizer (opdrachtgever)
Programma 2	NV Luchthaven Teuge	DLN	54,61% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 2	BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken	DLN	10,88% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Programma 2	Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.	DLN	50% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Programma 2	Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe)	GR	DB en AB lid	€ 5.642.016	D.S. Huizer
Programma 3	Leisurelands (RGV)	DLN	16,23% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 3	Werkleerbedrijf Lucrato	GR	Voorzitter van het bestuur	€ 22.845.000 (prognose)	S. Biharie
Programma 3	Centrum voor Veiligheid en Digitalisering	ST	Voorzitter RvT		A.J.M. Heerts
Programma 4	Alliander NV	DLN	0,043% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 4	Bank Nederlandse Gemeenten	DLN	0,24% aandelen	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 4	Vitens	DLN	1 aandeel	n.v.t.	H. van den Berge
Programma 4	Regio Stedendriehoek	GR	AB lid en voorzitter Strategische Board	€ 1.629.740	N. Derks (AB)
Programma 4	Tribuut	GR	DB lid	€ 4.057.000	H. van den Berge
Programma 4	Stichting Apeldoorns Archief	ST	RvT	€ 996.820	P.C.J. Messerschmidt

* DLN=deelneming, GR=gemeenschappelijke regeling, PPS=publiek private samenwerking, ST=stichting.

Gemeenschappelijke regelingen

Werkleerbedrijf Lucrato

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Lucrato bedient drie doelgroepen. Ten eerste is zij werkgever voor mensen met een indicatie Wsw. In dit kader begeleidt Lucrato mensen naar een werkplek, zoveel mogelijk bij een reguliere werkgever. Daarnaast is Lucrato ook werkgever voor inwoners die in het kader van Beschut Werk een werkplek nodig hebben. De derde groep inwoners die Lucrato bedient zijn mensen vanuit de Participatiewet, die naar verwachting binnen een jaar aan het werk kunnen gaan, begeleidt.
Betrokken partijen	De Gemeenschappelijke Regeling Lucrato is een verbonden partij tussen de gemeenten Apeldoorn, Epe en Heerde.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur van Werkbedrijf Lucrato bestaat uit drie leden, onder wie een voorzitter. Gemeente Apeldoorn levert de voorzitter en deze heeft bij het staken der stemmen de doorslaggevende stem. Het lid van de gemeente Apeldoorn heeft twee stemmen. Het lid van de gemeente Epe en het lid van de gemeente Heerde hebben ieder één stem. Een besluit van het bestuur is genomen als dit meer dan de helft van het aantal uitgebrachte stemmen heeft verkregen.
Portefuillehouder(s)	S. Biharie
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Jaarlijks worden door het college prestatieafspraken met het bestuur van Lucrato overeengekomen. Lucrato legt verantwoording af over de Prestatieafspraken 2024 in het voorjaar van 2025. Voor het jaar 2025 stellen we opnieuw prestatieafspraken vast met Lucrato en deze zenden we ter kennisneming aan de Raad.

Risico's

Sinds 2020 heeft Lucrato te maken met tekorten op het bedrijfsresultaat welke zij niet meer uit eigen middelen kan dekken. Dit is vooral het gevolg van de effecten van de structurele Rijksbezuinigingen die tot uiting komen in het Wsw-subsidieresultaat. Lucrato heeft in de begroting 2025 een aanvullende bijdrage van Apeldoorn opgenomen van € 1,0 miljoen. Vanaf 2025 is er in onze begroting geen bedrag voor deze bijdrage opgenomen, maar hebben we hier in de paragraaf weerstandsvermogen een risico voor opgenomen. Gelukkig hebben we de afgelopen jaren gezien dat de daadwerkelijke bijdrage lager was, doordat het bedrijfsresultaat telkens beter was dan begroot. Dit maakt het moeilijk inschatten wat onze werkelijke bijdrage in het tekort zal zijn, daarom hebben dit als risico opgenomen in onze begroting.

Ontwikkelingen beleid

Het Rijk is voornemens wijzigingen in de Participatiewet aan te brengen via de wetsvoorstellen Participatiewet in Balans en Van School naar Werk. De planning is dat de wetswijzigingen respectievelijk per 1 juli 2025 en 1 januari 2026 inwerking treden. Deze wetswijzigingen hebben ook invloed op de wijze waarop Lucrato de opdracht van de gemeente uitvoert. Wij gaan daarover met Lucrato in gesprek.

Het kabinet heeft een impulsbudget beschikbaar gesteld waarmee gemeenten en sociale ontwikkelbedrijven gezamenlijk een plan maken voor de doorontwikkeling van het sociale ontwikkelbedrijf. Dit plan moet het samenwerkingsverband bij het Ministerie SZW indienen. We stellen dit plan op, samen met Lucrato en de regiogemeenten Epe en Heerde.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 22.845.000 (prognose)

Aandelenbelang Voorzitter van het bestuur

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 267.000	- € 1.351.000 (prognose)	- € 1.351.000 (prognose)
Eigen vermogen	€ 3.034.000	€ 2.708.000 (prognose)	€ 3.025.000 (prognose)
Vreemd vermogen	€ 5.041.000	€ 3.210.000 (prognose)	€ 3.181.000 (prognose)

GGD Noord- en Oost-Gelderland

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Burgers leven zo veel mogelijk in veiligheid en gezondheid. Doel en openbaar belang: het bewaken, beschermen en verbeteren van de gezondheid van de inwoners. De taken op het gebied van de jeugdgezondheidszorg zijn per 2017 overgedragen aan het CJG.
Betrokken partijen	22 gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De stemverhouding in het algemeen bestuur is gebaseerd op het aantal inwoners per gemeente. Apeldoorn heeft 20% van het aantal stemmen in het bestuur.
Portefeuillehouder(s)	A.J. Prins
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn een aantal ontwikkelingen in wetgeving welke gevolgen kunnen gaan hebben voor de inwonersbijdrage, zoals bijvoorbeeld de pandemische paraatheid in de WPG. Op dit moment zijn de ontwikkelingen nog onvoldoende inzichtelijk. Eventuele effecten worden pas in 2025 verwacht.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.677.818 (prognose)

Aandelenbelang DB lid

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 910.000	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 3.182.000	€ 2.411.000 (prognose)	€ 2.411.000 (prognose)
Vreemd vermogen	€ 13.266.000	€ 2.629.000 (prognose)	€ 2.629.000 (prognose)

Omgevingsdienst Veluwe (ODVeluwe)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Borgen van een gezonde fysieke leefomgeving (o.a. schoner, stiller en duurzamer) creëren door regulering op basis van vergunningverlening, milieutoezicht, handhaving en milieud advisering.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Voorst, Harderwijk, Heerde, Hattem, Ermelo, Elburg, Oldebroek, Nunspeet, Putten en Epe en provincie Gelderland.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur bestaat uit een algemeen bestuur van 13 leden en een dagelijks bestuur van 5 leden. Wethouder D.S. Huizer vertegenwoordigt de gemeente Apeldoorn in beide besturen. Elk algemeen bestuur lid heeft 1 stem en besluiten worden genomen met gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen. Indien 3 leden van het algemeen bestuur van opvatting zijn dat een besluit tot ongewenste en onrechtvaardige gevolgen leidt voor de deelnemers die zij vertegenwoordigen, kunnen zij een herstemming aanvragen. Bij een herstemming geldt het principe van gewogen stemmen, het aantal stemmen per deelnemer wordt dan vastgesteld op basis van het aandeel in de begroting.
Portefeuillehouder(s)	D.S. Huizer
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Worden vastgelegd in een uitvoeringsprogramma 2025

Risico's

In de begroting en jaarrekening van de ODVeluwe staan interne risico's. Die kan ODVeluwe zelf opvangen binnen haar eigen begroting. Er wordt een stijgende lijn in het aantal adviesproducten geconstateerd. Met name op het gebied van bodem/asbest, ecologie en energietransitie. Deze stijging kon nog worden opgevangen binnen de begroting. Dit begint echter wel op gespannen voet te staan met de bijdrage van de ODVeluwe op onze strategische doelen. Daarnaast spelen de ontwikkelingen omtrent de Omgevingswet die met ingang van 2024 in werking is getreden. Dit zal leiden tot extra werkzaamheden voor de nieuwe ODVeluwe op het gebied van onder meer bodem en geluid. De financiële consequenties hiervan zijn meegenomen in de claim onomkeerbaar beleid Omgevingswet.

Ontwikkelingen beleid

De fusie van de OVIJ met de ODNV tot de nieuwe Omgevingsdienst Veluwe is succesvol afgerond. In 2025 wordt verder gewerkt aan een robuuste omgevingsdienst die een bijdrage kan (blijven) leveren aan onze doelstelling van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving en mee kan werken aan onze opgaven.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 5.642.016

Aandelenbelang DB en AB lid

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 239.928 -/-	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 239.928 -/-	€ 60.000 prognose	€ 90.000 prognose
Vreemd vermogen	€ 870.726	€ 800.000 prognose	€ 800.000 prognose

Regio Stedendriehoek

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Regio Stedendriehoek draagt bij aan onze ambities uit programma 3, 4 en 9 door belangenbehartiging op het gebied van duurzaamheid, ruimtelijke ordening (waaronder milieu en mobiliteit) en economische zaken.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst, Heerde en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur bestaat uit een Algemeen Bestuur bestaande uit 8 vertegenwoordigende bestuurders vanuit de 8 deelnemende gemeenten en 2 agendaleden (provincie Gelderland en Overijssel).
Portefeuillehouder(s)	N. Derks (AB)
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

We werken via verschillende programmalijnen als regio samen aan de opgaven waar we voor staan. Een aantal concrete zaken waarin we als regio gezamenlijk optrekken:- Het regioarrangement 2023, waarin we als gemeenten, waterschappen en provincies afspraken maakten over hoe we de komende jaren aan de slag gaan om die balans samen écht te bewaken en de Stedendriehoek vitaal en leefbaar te houden.- In 2025 gaan we aan de slag als regio om samen met de provincies te komen tot een Ruimtelijk Arrangement, waarin ook afspraken worden gemaakt met het Rijk.- We zijn als regio aan de slag met het realiseren van de gemaakte Woondeal.- In 2025 gaan we aan de slag met het uitvoeren en vorm geven van de gesloten Regio Deal, Sterker in 3D- We zijn als regio bezig met het maken van een Ontwikkelperspectief, dat laat zien hoe we de regio ook richting de toekomst zien doorontwikkelen. Hierbij kijken we zowel naar woningbouw, mobiliteit, maar ook naar economie, energie, etc.

Risico's

Het weerstandsvermogen van de Regio Stedendriehoek is zeer beperkt. Bij deze WGR 'light' is de afspraak gemaakt dat de Stedendriehoek geen eigen vermogen opbouwt. Indien de Regio Stedendriehoek op enig moment onverhoopt niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen moet teruggevallen worden op de deelnemende gemeenten.

Ontwikkelingen beleid

We gaan als regio verder met de Uitvoeringsagenda 2023-2030. Daarnaast krijgen een aantal zaken in 2025 in het bijzonder de aandacht, zoals bijvoorbeeld:

- Ontwikkelperspectief
- Realisatie Woondeals
- Regio Deal

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 1.629.740

Aandelenbelang AB lid en voorzitter Strategische Board

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 261.138	€ 0 (prognose)	€ 0 (prognose)
Eigen vermogen	€ 261.138	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 713.679	n.n.b.	n.n.b.

Tribuut

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Met ingang van 1 januari 2016 voert Tribuut voor de gemeente Apeldoorn de belastingtaak uit. Naast de uitkeringen van de rijksoverheid vormen de gemeentelijke belastingen een belangrijke bron van inkomsten.
Betrokken partijen	Tribuut is een samenwerkingsverband van de gemeenten Apeldoorn, Epe, Lochem, Voorst, Brummen en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het bestuur van Tribuut bestaat uit 6 leden, onder wie de voorzitter. Iedere deelnemende gemeente levert 1 bestuurslid. Voor de gemeente Apeldoorn is dit wethouder van den Berge. Elk lid heeft 1 stem en besluiten worden genomen met gewone meerderheid van uitgebrachte stemmen. In geval van herstemming heeft Apeldoorn als enige meer stemmen en wordt besloten met ten minste twee derde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	Gemeenschappelijke regeling Tribuut . De GR is gewijzigd. De financiële stukken zijn hier te raadplegen.

Prestatie afspraken

Risico's

De risico's zijn opgenomen in het ontwerp toekomstplan en begroting 2025-2028 (pagina 19). De risico's bestaan uit beleidsharmonisatie, uitbreiding, proceskostenvergoeding, (inhuur)personeel, energiekosten, inflatie doorberekend in contracten, telefonie en ICT.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 4.057.000

Aandelenbelang DB lid

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€622.000		
Eigen vermogen	n.v.t.		
Vreemd vermogen	n.v.t.		

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland/GHOR

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland voert de regionale taken uit op het terrein van de brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De Veiligheidsregio doet dat ook op lokaal niveau zoals dat is aangegeven in de Wet Veiligheidsregio's. Daarmee draagt de VNOG bij aan het behouden en verbeteren van de objectieve en subjectieve veiligheid van de Apeldoornse burgers, bedrijven en instellingen.
Betrokken partijen	De VNOG is een gemeenschappelijke regeling (GR) en bestaat uit 22 gemeenten in Noord- en Oost- Gelderland.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De VNOG heeft een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. De gemeente Apeldoorn levert de voorzitter van deze besturen. Op grond van de Wet Veiligheidsregio's is dit de burgemeester. De gemeente Apeldoorn heeft 6 van de totaal 50 stemmen.
Portefeuillehouder(s)	A.J.M. Heerts
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	Regionaal Risicoprofiel en Beleidsplan 2021-2024.

Prestatie afspraken

Uitvoering VNOG-taken (brandweezorg, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening) geven geen aanleiding tot opmerkingen. De veiligheid van de Apeldoornse bevolking is niet in het geding geweest. Activiteiten rondom opleiden, trainen en oefenen zijn, na de coronaperiode, weer genormaliseerd.

Risico's

De VNOG kan normaal gesproken de risico's opvangen binnen haar eigen reserves. De weerstandscapaciteit bestaat uit het totaal van middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Het beschikbare weerstandsvermogen rekening 2022 bedraagt € 3.738.849. De benodigde weerstandscapaciteit is € 3.500.000. De ratio is 1,07 en daarmee ruim voldoende.

Ontwikkelingen beleid

In juli 2024 zijn de concept stukken van het Regionaal Beleidsplan 2025-2028, Regionaal Risicoprofiel 2025-2028 en Regionaal Dekkingsplan 2025-2028 aan de college's en gemeenteraden gestuurd voor een zienswijze hierop. Deze stukken worden in december door het AB vastgesteld.

Het beleidsplan

Het beleidsplan vormt het strategische beleidskader voor VNOG en beschrijft de koers voor de komende vier jaar. In 2020 heeft de VNOG een Toekomstvisie opgesteld, waar de raden destijds nauw bij betrokken zijn geweest. Het nieuwe beleidsplan voor de periode 2025-2028 borduurt hier op voort, omdat de toen beschreven opgaven voor VNOG nog steeds gelden.

Het risicoprofiel

Het risicoprofiel omvat een overzicht van de aanwezige risicovolle situaties en de soorten incidenten die zich kunnen voordoen in de regio. Het gaat hierbij om risico's op rampen, crisis of grote branden, waardoor maatschappelijk ontwrichtende effecten op vitale belangen optreden en een gecoördineerd optreden van de crisisorganisatie noodzakelijk is.

De herziening heeft plaatsgevonden met vertegenwoordigers van hulpdiensten, gemeenten (bevolkingszorg) en crisispartners. Hierbij is gebruik gemaakt van landelijke handreikingen, landelijk gedeelde risico's en de laatste inzichten zoals trends en ontwikkelingen. De opvallendste wijzigingen in het risicobeeld zijn gerelateerd aan de klimaatveranderingen en onrust in de samenleving. Ook is voor een aantal risico's gebruik gemaakt van een moderner scenario zoals een energieneutrale woning met verminderd zelfredzamen en een cyberaanval op een gemeente.

Het dekkingsplan

Het dekkingsplan maakt de operationele prestaties van de brandweer inzichtelijk en hoe dit zich verhoudt tot de daaraan door de wetgever gestelde eisen. In bepaalde gebieden of op bepaalde locaties in onze regio zijn extra (risicobeheersende) maatregelen noodzakelijk. Dit document geeft ook inzicht in de werkwijze die VNOG daarbij hanteert.

Natuurbrandbeheersing

Naast bovenstaande ontwikkelingen is door de voormalig minister voor Natuur en Stikstof tijdens het Bestuurlijke Overleg Natuurbrandbeheersing een toezegging gedaan dat de middelen die het ministerie van LNV beschikbaar heeft gemaakt onder andere bedoeld zijn voor ons verzoek voor de verbetering van de bluswatervoorziening in onze uitgestrekte natuurgebieden. Om de kans op onbeheersbare natuurbranden te minimaliseren is een snelle en effectieve inzet van de brandweer belangrijk. Hiervoor is een adequate bluswatervoorziening nodig die normaal gesproken wel aangelegd is in stedelijk gebied maar niet in natuurgebieden. Wij vertrouwen erop dat de nieuwe Minister deze toezegging overneemt, waardoor deze (een deel van deze) kosten niet ten laste komen van de gemeente.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 11.744.700

Aandelenbelang DB en AB lid

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 2.832.000 Voordelig	€ 2.000.000 Voordelig (prognose)	€ 0 (prognose)
Eigen vermogen	€ 18.990.000	€ 17.925.000 (prognose)	€ 15.667.000 (prognose)
Vreemd vermogen	€ 26.019.000	€ 47.558.000 (prognose)	€ 68.571.000 (prognose)

PlusOV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Acties om personen met een beperking of met chronische, psychische of psychosociale problemen te helpen zich zoveel mogelijk zelf te redden in de eigen leefomgeving en mee te doen in de maatschappij (programma 7). De jeugd krijgt genoeg kansen om de eigen talenten te ontwikkelen (programma 5). De jeugd kan opgroeien in veiligheid en geborgenheid (programma 5). Inwoners zijn aan het werk of maatschappelijk actief (programma 6).

Betrokken partijen Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen

Bestuurlijk belang/stemverhouding Het bestuur van de Vervoercentrale Stedendriehoek bestaat uit 9 leden, onder wie de voorzitter. Iedere deelnemende gemeente levert 1 bestuurslid. Voor de gemeente Apeldoorn is dit wethouder Prins. Bij stemmingen heeft elk lid 1 stem. Voor een besluit is een gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen nodig. Voor een aantal besluiten is een meerderheid van ten minste twee derde van de uitgebrachte stemmen nodig is. In het geval van herstemming geldt het principe van gewogen stemmen op basis van het aantal inwoners per gemeente.

Portefuillehouder(s) A.J. Prins

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Link naar kaderstelling De Gemeenschappelijke Regeling Vervoerscentrale Stedendriehoek (PlusOV)

Prestatie afspraken

Risico's

De samenvoeging van vervoertaken van de 9 gemeenten brengt risico's met zich mee, die in het bedrijfsplan van de vervoercentrale staan. Als één van deze risico's zich voordoet, kan dit leiden tot onrust bij reizigers en extra kosten. De vervoercentrale heeft weinig financiële ruimte in de begroting om financiële risico's op te vangen. Als de vervoercentrale niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, moeten de deelnemende gemeenten meer betalen.

Ontwikkelingen beleid

Mensen prettig, betaalbaar en efficiënt vervoeren wanneer er geen vervoersalternatief is. Dat is de missie van PlusOV. Deze missie geeft PlusOV twee belangrijke opdrachten; kwalitatief goed vervoer, efficiënt georganiseerd en daarmee betaalbaar voor reiziger en gemeenten.

We verwachten de komende jaren een stijging van het vervoersvolume in Apeldoorn. Tov 2023 wordt er in 2024 (Q1 en Q2) 19% meer gebruik gemaakt van het Vraagafhankelijk Vervoer (aantal ritten en aantal kilometers nemen toe). Dit resulteert in Q1 en Q2 van 2024 in een kostenstijging van 3%. Wat laat zien dat PlusOV het vervoer voor Apeldoorn efficiënt kan organiseren. Daarnaast geven reizigers in het continu klanttevredenheidsonderzoek het afgelopen jaar een 8,3 als algemeen rapportcijfer voor het vraagafhankelijk vervoer dat door PlusOV gereden wordt. PlusOV weet hiermee de missiedoelen goed te behalen; ze weet tevreden klanten te behouden terwijl de vraag stijgt, waarnaast de kosten relatief minder stijgen dan vraag.

Om het vraagafhankelijk vervoer ook in de toekomst betaalbaar te houden en beschikbaar te houden voor de mensen die het nodig hebben, heeft de stijgende vraag naar het vraagafhankelijk vervoer onze aandacht in 2025. Samen met de regio PlusOV kijken we naar de maatregelen die hiervoor nodig zijn.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 3.253.986

Aandelenbelang DB lid

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 951	€ 0 (prognose)	€ 0 (prognose)
Eigen vermogen	€ 439.809		
Vreemd vermogen	€ 1.934.294		

Deelnemingen

Accres Holding BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Accres Apeldoorn BV is een dochter van Accres Holding BV. Accres Apeldoorn BV beheert en exploiteert voor de gemeente maatschappelijk vastgoed en verleent diensten op het gebied van natuur, onderwijs, welzijn, educatie, recreatie en sport. Daarmee draagt zij bij aan diverse doelstellingen van onze gemeente met name uit het hoofdstuk Samenleving.
Betrokken partijen	Gemeente Apeldoorn is de enige eigenaar van Accres Holding BV. De holding heeft drie dochters: Accres Apeldoorn BV, Accres Shared Services BV en Accres Deelnemingen BV. Gemeente Apeldoorn heeft een dienstverleningsovereenkomst met Accres Apeldoorn BV. Accres Shared Services BV ondersteunt Accres Apeldoorn BV, de holding en de andere dochters.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Apeldoorn bezit 100% van de aandelen van Accres Holding BV, 1% van de aandelen van Accres Apeldoorn BV en 1% van de aandelen van Accres Shared Services BV.
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski (opdrachtgever)
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

De dienstverleningsovereenkomst met Accres loopt tot eind 2024. Er wordt gewerkt aan een nieuwe DVO vanaf 2025.

Risico's

Het financiële risico van de gemeente als eigenaar van Accres is in principe beperkt tot de waarde van het aandelenbezit. Maar Accres draagt als opdrachtnemer ook bij aan verschillende begrotingsprogramma's. Als Accres de afgesproken prestaties niet of niet goed genoeg levert, kan dat gevolgen hebben voor de inwoners van Apeldoorn en omgeving. Die zouden de gemeente als opdrachtgever hierop kunnen aanspreken. Als een dochteronderneming van Accres verlies lijdt, kan dit voor Apeldoorn als 100% eigenaar van het moederbedrijf tot imagoschade leiden. We hebben hier invloed op door als aandeelhouder periodiek met de directie van Accres de ontwikkeling van het bedrijf te bespreken. Daarnaast beschikt Accres over een governancestructuur die inzicht biedt in toezicht en verantwoordelijkheden.

Ontwikkelingen beleid

Op 11 juli 2024 is een adviesrapport over de toekomstige rol en samenwerking met Accres naar de raad gestuurd met een begeleidende brief. Daarin is onder andere opgenomen dat het takenpakket wordt herzien tot alleen de kerntaken die passen bij het doel waarvoor Accres is opgericht. Dat biedt ruimte om nieuwe opdrachten die horen bij de kerntaken van Accres toe te voegen. Het betekent ook dat de taken eigenarenonderhoud, groenonderhoud en parkeerbeheer onttrokken zullen worden. Ook is besloten dat puur commerciële taken niet passen bij Accres. Het verkopen door Accres van de Zero55's in 2023/2024 past hierbij.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 16.000.000 (prognose)

Aandelenbelang 100% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 295.025	€ -221.310 (prognose)	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 3.920.590	€ 3.615.299 (prognose)	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 7.285.895	€ 5.743.275 (prognose)	n.n.b.

Alliander NV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Alliander is het energienetwerkbedrijf dat verantwoordelijk is voor de levering van gas en electriciteit naar inwoners en bedrijven in onze gemeente. Alliander is het netwerkbedrijf van het vroegere Nuon. Het is in 2009 afgesplitst van Nuon. Alliander heeft alleen publieke aandeelhouders.
Betrokken partijen	Apeldoorn heeft 0,043% van het aandelenkapitaal van Alliander.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Over 2023 heeft Alliander een bedrijfsresultaat gerealiseerd van € 265 mln. Van dit bedrag is € 120,3 mln aan dividend uitgekeerd. Apeldoorn heeft een aandeel van 0,043% en heeft € 51.729 aan dividend ontvangen.
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

N.v.t.

Risico's

N.v.t.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie	Niet van toepassing
Aandelenbelang	0,043% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 267 mln		
Eigen vermogen	€ 4.749 mln		
Vreemd vermogen	€ 6.877 mln		

Bank Nederlandse Gemeenten

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De BNG bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor maatschappelijk belang. Via financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Betrokken partijen	De Staat heeft de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een waterschap.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn bezit 0,24% van de aandelen
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het dividend kan tegenvallen, als de winst van de BNG tegenvalt of als de BNG minder dividend over de winst betaalt. Daarnaast kunnen toezichhouders beperkingen opleggen ten aanzien van dividenduitkeringen.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 0,24% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 254 miljoen		
Eigen vermogen	€ 4,7 miljard		
Vreemd vermogen	€ 112,1 miljard		

Circulus BV

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Circulus BV is de overheids-bv van 11 gemeenten die specifiek is aangewezen voor de inzameling van het afval. Afvalbeheer en advisering over vermindering van restafval hoort ook tot haar taken.

Betrokken partijen Gemeenten Apeldoorn, Deventer, Zutphen, Voorst, Epe, Brummen, Lochem, Bronckhorst, Doesburg, Duiven en Westervoort.

Bestuurlijk belang/stemverhouding Gemeente Apeldoorn heeft een belang van 31,6% vanaf 2025.

Portefeuillehouder(s) H. van den Berge (aandeelhouder), D.S. Huizer (opdrachtgever)

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

Deze zijn opgenomen in de Resultatenovereenkomst.

Risico's

Het financiële risico is beperkt tot het ingelegde aandelenkapitaal. Daarnaast is in de begroting rekening gehouden met dividend. Dit dividend is naar beneden bijgesteld vanaf 2025 vanwege bovenstaande ontwikkeling. Het risico is daardoor beperkt.

Ontwikkelingen beleid

Vanaf 2025 treden de gemeenten Duiven en Westervoort toe, waarmee het aantal aandeelhoudende gemeenten van 9 naar 11 stijgt.

Na onderzoek is bij Circulus geconstateerd dat bepaalde betalingen op de milieupleinen beter als afvalstoffenheffing gekwalificeerd kunnen worden. Hierdoor verschuiven deze bedragen van 'gewone' opbrengsten, naar opbrengsten voor de afvalstoffenheffing. Het verwachte dividend van CiRec (dochter van Circulus) neemt hierdoor structureel af met circa € 200.000. De hogere heffingsopbrengsten (met aftrek van bijbehorende kosten) resulteren via de afvalbegroting in een voordeel voor de inwoners.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 22.900.000 (prognose)

Aandelenbelang 31,6% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 1.400.193	€ 1.352.000 (prognose)	€ 1.564.000 (prognose)
Eigen vermogen	€ 17.058.935	€ 18.670.000 (prognose)	€ 20.037.000 (prognose)
Vreemd vermogen	€ 40.642.060	€ 41.100.000 (prognose)	€ 42.900.000 (prognose)

Leisurelands (RGV)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Samenwerking

Betrokken partijen De (31) deelnemende gemeenten.

Bestuurlijk belang/stemverhouding Het (laten) exploiteren van voorzieningen voor dagrecreatie voor een breed publiek. Apeldoorn heeft 16,2% van de aandelen. Voor Apeldoorn is het belangrijk dat de voorzieningen (zoals Bussloo) laagdrempelig en goed onderhouden blijven. We kunnen hierop in hoofdlijnen invloed uitoefenen.

Portefeuillehouder(s) H. van den Berge

Link naar jaarstukken [Jaarverslag 2023](#)

Link naar kaderstelling n.v.t.

Prestatie afspraken

n.v.t.

Risico's

De kans is klein dat er bij ontbinding van de BV verplichtingen zijn die we nu niet kennen.

Ontwikkelingen beleid

n.v.t.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 16,23% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 3,84 mln Voordelig	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 81,27 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 16,59 mln	n.n.b.	n.n.b.

NV Luchthaven Teuge

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Luchthaven Teuge biedt voorzieningen voor General Aviation (kleine luchtvaart) en draagt bij aan de recreatieve, educatieve en economische doelstellingen van de gemeente. De luchthaven zet zich in voor de ontwikkeling van duurzaam vliegverkeer en verduurzaming van de luchthaven.
Betrokken partijen	De gemeenten Apeldoorn, Deventer, Voorst en Zutphen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn heeft een belang van 54,62%.
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge
Link naar jaarstukken	Jaarrekening 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

N.v.t.

Risico's

Het blijft onzeker wanneer Lelystad Airport open zal gaan voor burgerluchtvaart, besluitvorming hierover is in elk geval uitgesteld tot 2025. Parallel aan deze besluitvorming bereidt het Ministerie van I&W de herindelings van het luchtruim voor. Deze besluiten kunnen effect hebben op het aantal vliegbewegingen op vliegveld Teuge en de exploitatie en verdere ontwikkeling van de luchthaven beïnvloeden. Vooral nog heeft de NV een sluitende exploitatie.

Ontwikkelingen beleid

N.v.t.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 54,61% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 461.973	€ 59.000 (prognose)	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 1.904.624	€ 2.185.000 (prognose)	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 429.524	€ 169.000 (prognose)	n.n.b.

NV Orpheus theater/congrescentrum

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Orpheus draagt met zijn theater- en congresfunctie bij aan de culturele en economische doelstellingen van de gemeente Apeldoorn: een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, een goed leefklimaat voor bewoners en een aantrekkelijke stad voor bezoekers.
Betrokken partijen	Gemeente Apeldoorn is de grootste aandeelhouder. Daarnaast hebben particulieren en bedrijven een belang in de NV.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	De gemeente Apeldoorn heeft een prioriteitsbelang van 72,7%.
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), P.C.J. Messerschmidt (cultuur)
Link naar jaarstukken	Jaarverslag 2023
Link naar kaderstelling	Cultuur- en Erfgoednota Apeldoorn 2025-2028

Prestatie afspraken

Risico's

Het eigen vermogen van de NV is € 2.821.000. Orpheus heeft daarmee voldoende buffers om operationele financiële tegenvallers op te vangen. Orpheus informeert Apeldoorn als aandeelhouder door het jaar heen actief over de financiële ontwikkelingen en resultaten. Tussentijdse berichten geven aan dat Orpheus voor 2024 op koers ligt om de begroting te realiseren.

Ontwikkelingen beleid

In juli 2024 heeft de gemeenteraad de beleidsnota Cultuur en Erfgoed 2025-2028 aangenomen. Daarin staan nieuwe beleidsaccenten. Van alle organisaties, dus ook van Orpheus zal worden gevraagd hieraan invulling te geven, ook binnen de reguliere subsidie. Naar verwachting zal dit relatief een gering deel van de omzet van Orpheus betreffen. Orpheus wordt geacht mee te bewegen met het gemeentelijk beleid en dit in de bedrijfsvoering op te nemen, al dan niet met het verwerven van externe middelen. De risico's vanuit het perspectief van de exploitatie zijn beperkt, mede omdat Orpheus juist voor deze aspecten (productie, community) inmiddels bestemmingsreserves heeft opgebouwd. Definitieve afspraken over de subsidieverplichtingen worden in december 2024 gemaakt.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang 72,7% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 1.022.185		
Eigen vermogen	€ 2.821.000		
Vreemd vermogen	€ 6.375.000		

Vitens

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf in Nederland. Het verzorgt ook de drinkwatervoorziening in onze gemeente. Vitens is in de afgelopen jaren ontstaan door fusies van lokale en regionale drinkwaterbedrijven. Wij hebben sinds 2007 een belang in Vitens.

Betrokken partijen

Bestuurlijk belang/stemverhouding De gemeente Apeldoorn heeft 1 aandeel.

Portefeuillehouder(s) H. van den Berge

Link naar jaarstukken [Jaarstukken 2023](#)

Link naar kaderstelling

Prestatie afspraken

Risico's

Er zijn geen risico's.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 1 aandeel

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 27,2 mln		
Eigen vermogen	€ 677,7 mln		
Vreemd vermogen	€ 1.560 mln		

BV Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Bijdrage aan toeristische recreatieve versterking van vakantieparken
Betrokken partijen	Provincie Gelderland en de gemeenten Putten, Barneveld, Ermelo, Ede, Elburg, Epe, Oldebroek, Apeldoorn, Heerde en Harderwijk
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Actieve invulling geven aan de strategische doelstelling om van de gemeente Apeldoorn een toeristisch toplandschap te maken. Daarbij consistent handelen in lijn met het bestuursakkoord 'De samenwerking geborgd' en de regionale visie over de transformatie van parken met een beperkt toekomstperspectief. De stemverhouding is overeenkomstig de aandelenverhouding.
Portefuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	n.v.t.

Prestatie afspraken

Geen.

Risico's

Risico's bij opheffing en risico's bij revolverendheid.

Ontwikkelingen beleid

Op dit moment spelen er geen projecten in Apeldoorn waarin de Ontwikkelingsmaatschappij investeert.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 10,88% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 224.064 nadelig	n.n.b.	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 6.738.822	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 16.046	n.n.b.	n.n.b.

Zonnepark Brinkenweg Exploitatie B.V.

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De B.V. exploiteert een park met zonnepanelen. De opwek van zonne-energie draagt bij aan energieneutraliteit in 2050
Betrokken partijen	Gemeente Apeldoorn; energiecoöperatie De A
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Aandelenverhouding 50% gemeente Apeldoorn en 50% De A
Portefeuillehouder(s)	H. van den Berge (aandeelhouder), M. Wenzkowski
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Beheren en exploiteren van het zonnepark gevestigd aan de Brinkenweg in Apeldoorn.

Risico's

Reguliere exploitatierisico's

Ontwikkelingen beleid

Er zijn geen ontwikkelingen.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 50% aandelen

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 700	€ 0 (prognose)	n.n.b.
Eigen vermogen	€ 217.000	€ 152.000 (prognose)	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 2.096.000	€ 1.980.000 (prognose)	n.n.b.

PPS constructie

Kanaalzone Zuid (Schatkamer van Zuid)

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Herontwikkeling plangebied volgens ontwikkelingskader Kanaalzone Zuid.
Betrokken partijen	Woningbouwcorporaties De Woonmensen en Ons Huis.
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Wij zijn lid van de projectgroep. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking. Wij doen hierin mee voor 50%.
Portefeuillehouder(s)	P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het belangrijkste risico zijn eventuele tegenvallers in het civieltechnische werk en voorbereidingskosten, zoals afwatering en verrassingen tijdens het bouw- en woonrijp maken. In de exploitatie is een post onvoorzien als buffer tegen risico's opgenomen.

Ontwikkelingen beleid

Het zuidelijk deel van de Schatkamer (fase 1 en fase2) is volledig woonrijp opgeleverd waarmee het grootste deel van de ontwikkeling is afgerond. De laatste twee fases, fase 3 en fase 4, respectievelijk de Koldewijnlocatie en het Dorpdeel zijn opgepakt.

Fase 3, De Koldewijnlocatie

Met de toekenning van de impuls-gelden in het kader van de WBI voor Kayersmolen Noord zijn de mogelijkheden voor de ontwikkeling van de Koldewijnlocatie groter geworden. In de grondexploitatie zijn daarom begin 2022 12 extra sociale huurwoningen en 1 dure koopwoning toegevoegd. Naast dit programma is hier ook plaats voor 10 woningen in de goedkope koop. Voor 13 van de 23 woningen moet nog een bestemmingsplanprocedure worden doorlopen.

Er is sprake van een afhankelijkheid van de bestemmingsplanprocedure die voor Kayersmolen Noord wordt gevolgd. Hier wordt een hindercirkel weggenomen waardoor de Koldewijnlocatie in ontwikkeling genomen kan worden. Naar verwachting wordt het bestemmingsplan Kayersmolen Noord in het najaar 2024 aan de raad ter vaststelling aangeboden. Met betrekking tot de Koldewijnlocatie is er een afhankelijkheid van deze procedure. Als de hindercirkel is weggenomen dan kan de Koldewijnlocatie – en daarmee de Schatkamer van Zuid weer verder.

Fase 4, Het Dorpdeel

In 2024 worden door de corporaties 17 kavels ten behoeve van vrije sectorwoningen in verkoop gebracht.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 50% deelname

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	n.v.t.		
Eigen vermogen	€ 0		
Vreemd vermogen	-/- € 5.824.000	-/- € 5.824.000	-/- € 5.824.000

Wegener

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	De PPS Wegener is oorspronkelijk bedoeld voor de realisatie van kantoren en enkele kavels voor vrijstaande woningen.
Betrokken partijen	Wieap Beheer BV (W. Goudkuil) en de VOF Apeldoornse Vastgoedcombinatie I, een samenwerking tussen 3 vennootschappen van de familie Roeterdink, de heer Van Berlo en de heer Van Riggelen.
Bestuurlijk belang/stemverhouding Portefuillehouder(s)	Wij zijn lid van de projectgroep. Het gaat hier om een publiek-private samenwerking. Wij doen hierin mee voor 33 1/3 %. P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Van het programma dat is opgenomen in de PPS Wegener valt een derde deel toe aan de gemeente. Dit deel is opgenomen in de grondbedrijf programmering per 1 januari 2021 en vooralsnog ongewijzigd. Voor het gecalculeerde verlies van deze grondexploitatie is – voor het gemeentelijke deel- een verliesvoorziening getroffen in de gemeentelijke jaarrekening. Voor het aandeel van de gemeente in de risico's is dekking aanwezig binnen de Algemene Reserve. Met het oog op deze risico's dient zich de vraag aan in hoeverre het beoogde programma of een deel daarvan gerealiseerd kan worden. Dat maakt deel uit van de onderzoeken die hieronder zijn genoemd.

Ontwikkelingen beleid

Op dit moment is er nog geen vigerende planologische titel om de ontwikkeling op deze locatie mogelijk te maken. Op 21 januari 2021 is het Masterplan Wegener Campus door de raad geamendeerd vastgesteld. Het masterplan biedt in de toekomst ruimte voor een programma van 50.000 m2 bvo in maatschappelijke voorzieningen en bedrijvigheid. Daarnaast is ruimte voor 7.000 m2 bvo kantoren en 15 woningen. Het aangenomen amendement "Landmark" riep het college op om de gebouwhoogte van het gebouw in de oksel Europaweg-Laan van Westenenk te verhogen naar maximaal 35 meter om hiermee een landmark te creëren. Daarnaast was een motie aangenomen waarin het college werd opgeroepen om maximaal in te zetten op het omzetten van de kantoren- en bedrijvenfunctie naar woningbouw (een gevarieerd aanbod aan betaalbare appartementen) en maximaal in te zetten op een half verdiepte aanleg van de benodigde parkeerplaatsen.

Er zijn onderzoeken lopende naar de haalbaarheid van het plan als het gaat om de Wet Milieubeheer en andere aspecten die van belang zijn voor een omgevingsplanprocedure, waarbij ook gekeken wordt naar een gefaseerde ontwikkeling. Afhankelijk van de uitkomsten van deze onderzoeken wordt het Masterplan verder uitgewerkt in een Ontwikkelplan. Na uitwerking van het ontwikkelplan kan de programmering verder financieel worden vertaald in de grondexploitatie. Dit alles wordt in PPS-verband afgestemd en aan de raad voorgelegd.

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie Niet van toepassing

Aandelenbelang 33 1/3% deelname

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	n.v.t.		
Eigen vermogen	€ 0		
Vreemd vermogen	€ 10.552.000	€ 10.552.000	€ 10.552.000

Stichting

Stichting Apeldoorns Archief

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Krachtens de Archiefwet 1995 zijn archieven van de overheid van 20 jaar e.o. openbaar. Samen met archieven en documentaire collecties van private instellingen, bedrijven en personen wordt bijgedragen aan versterking van de informatiepositie van inwoners die hiermee kennis kunnen nemen van een zo breed mogelijk gedocumenteerd verleden van de Apeldoornse samenleving (Raadsbesluit 28-02-2002 en 01-04-2020 op).
Betrokken partijen	Geen andere partijen
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Het college is bevoegd gezag (is formeel raad van bestuur).
Portefeuillehouder(s)	P.C.J. Messerschmidt
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Het risico dat de gemeente o.g.v. het aanbestedingsrecht wordt gedwongen de taak zelf uit te voeren of aan te besteden is gemitigeerd met de in 2020 genomen maatregel tot quasi inbesteding door de archieftaak op te dragen aan de Stichting Apeldoorns Archief, waarover het college volledige zeggenschap heeft. De SAA heeft een samenwerkingsovereenkomst met CODA om de archieftaak zoveel mogelijk integraal met de museum- en bibliotheektaken van CODA uit te voeren.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie € 996.820

Aandelenbelang RvT

	2023	2024	2025
Rekeningresultaat	€ 0	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	€ 0

Centrum voor Veiligheid en Digitalisering

Algemeen

Bijdrage aan doelstelling	Het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering stimuleert innovatie bij Apeldoornse bedrijven en zorgt voor een Leven Lang Ontwikkeling voor medewerkers.
Betrokken partijen	Hogeschool Saxion, Universiteit Twente, Politieacademie, gemeente Apeldoorn en vanaf september 2022 ook het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en ROC Aventus
Bestuurlijk belang/stemverhouding	Met de komst van een Centrum voor Veiligheid en Digitalisering wordt de kennisinfrastructuur van de arbeidsmarkt sterker in Apeldoorn en zijn bedrijven en organisatie beter in staat gekwalificeerd personeel te vinden. De gemeente heeft een belang bij het slagen van dit initiatief Om die reden neemt de gemeente Apeldoorn deel aan de Raad van Toezicht en is in die hoedanigheid voorzitter.
Portefeuillehouder(s)	A.J.M. Heerts
Link naar jaarstukken	Jaarstukken 2023
Link naar kaderstelling	

Prestatie afspraken

Risico's

Risico's komen voort uit het doel van dit project. Het hoofddoel is om samen met de kennisinstellingen en het Apeldoornse bedrijfsleven te werken aan een gezond en aantrekkelijk kennis-ecosysteem in Apeldoorn en daarmee de grote vraag naar kennisspecialisten op de arbeidsmarkt op te lossen. Het risico is dat de doelstellingen niet- of onvoldoende gehaald worden aangezien er geen verplichtingen aan deze samenwerking zijn verbonden.

Ontwikkelingen beleid

Financiële gegevens

Financiële bijdrage/subsidie

Aandelenbelang

Voorzitter RvT

2023

2024

2025

Rekeningresultaat

Eigen vermogen

Vreemd vermogen

Grondbeleid

Algemeen

Wat zijn wij verplicht te regelen in deze paragraaf?

Het grondbeleid is een vast onderdeel van de begroting- en verantwoordingscyclus van de gemeente. De paragraaf grondbeleid is een vast onderdeel van de MPB (voortblik) en de jaarrekening (terugblik) op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De paragraaf grondbeleid bevat tenminste:

- a. de visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de gemeentelijke meerjarenbegroting;
- b. een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- c. een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- d. een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- e. beleidsuitgangspunten over reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's die daaraan verbonden zijn.

Ad a + b - Nota Grond- en vastgoedbeleid

De gemeente Apeldoorn heeft haar visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de gemeentelijke meerjarenbegroting vastgelegd in de nota Grond- en vastgoedbeleid (die overigens geen wettelijke verplichting is) die in september 2021 door de raad is vastgesteld.

Grondbeleid is de manier waarop de gemeente Apeldoorn zich beweegt op de grondmarkt. Van het geheel overlaten aan marktpartijen (passief) tot actief verwerven van gronden en opstellen en het transformeren hiervan tot bouwrijpe percelen (actief). Omdat ontwikkelingen verschillende uitgangspunten en oorzaken hebben kan hier niet op een algemene wijze op gestuurd worden. Voor het bereiken van de gemeentelijke ambities en doelstellingen is er daarom gekozen voor een situationeel grondbeleid.

Het grond- en vastgoedbeleid is een hulpmiddel om doelen op andere terreinen te verwezenlijken. In dit kader is het breder kijken naar het grond- en vastgoedbeleid een logische stap. Hierbij wordt dan ook nadrukkelijk gekeken op welke manier het grond- en vastgoedbedrijf ondersteunend kan zijn bij de uitvoering van de visies en de verkenning naar de ruimtelijke maar ook maatschappelijke ontwikkeling van Apeldoorn.

In de Nota Grond- en Vastgoedbeleid is de gereedschapskist voor het grondbeleid verder uitgewerkt, waarin het situationeel grondbeleid het uitgangspunt is. In deze nota onderscheiden we twee hoofddoelen voor grondbeleid. Enerzijds willen we met grondbeleid sturen op de realisatie van gewenste ontwikkelingen, zodat we een gewenste maatschappelijke impact in Apeldoorn kunnen realiseren. Anderzijds willen we inzichten geven in de impact van ruimtelijke ontwikkelingen. Hierbij streven we naar een zo goed mogelijk integraal resultaat. Een optimale mix van maatschappelijk en financieel rendement. Om deze doelen te bereiken is de rolkeuze van de gemeente afhankelijk van de situatie. We maken hierin onderscheid in regierollen en productierollen. Welke rol we kiezen wordt bepaald met een afwegingsmodel, de voorkeursrol is hierbij afhankelijk van de urgentie, potentie en positie van een project.

Ad b - Werkwijzer Strategische aankopen, Gronduitgiftebeleid en Nota Kostenverhaal

Met de keuze voor situationeel grondbeleid kunnen bij verschillende projecten verschillende rollen worden ingenomen. Dat betekent dat er situaties zijn waarin de gemeente zelf actief en strategisch grondposities aankoopt, en situaties waarin de gemeente een faciliterende rol aanneemt en haar kosten op de initiatiefnemers verhaalt. Hoe de gemeente de keuze voor een rol maakt en deze rollen uitvoert, is onder andere vastgelegd in de Werkwijzer Strategische aankopen en de Nota Kostenverhaal.

Werkwijzer Strategische aankopen

Naast de noodzakelijke aankopen vanuit een voorgenomen gebiedsontwikkeling, die worden verworven nadat er een grondexploitatie is vastgesteld, zijn er ook nog andere situaties denkbaar waarin een aankoop door de gemeente van grond en/of opstal de gewenste strategie is. Dit zijn bijvoorbeeld aankopen om vraagstukken als ondermijning op te lossen of te voorkomen en aankopen die kunnen bijdragen tot de vermindering van de stikstofproblematiek voor ruimtelijke opgaven. In dat kader heeft de raad in april 2023 de “Werkwijzer Strategische Verwervingen” vastgesteld. In deze notitie staan praktische handvatten aan de raad voor betrokkenheid bij, en interne controle op strategische aankopen. De strategische aankopen worden onderverdeeld in drie categorieën:

- Aankopen vooruitlopend op een ontwikkeling;
- Aankopen voor het stikstofvraagstuk;
- Aankopen om (maatschappelijke) vraagstukken te voorkomen of op te lossen.

Voor elk van deze categorieën staan in de werkwijzer spelregels over de dekking en verantwoording van strategische aankopen, over de besluitvorming en het mandaat en over de financiële risico's.

Nota Vastgoed- en gronduitgiftebeleid

In de Nota Vastgoed- en gronduitgiftebeleid zijn de criteria voor de verkoop van onze opstallen en gronden vastgelegd. Deze nota ligt in het najaar 2024 ter vaststelling voor aan de Raad. Met deze nota voldoet het uitgiftebeleid aan het Didam-arrest. In de praktijk werd hier al invulling aan gegeven, en met deze nota is het in ons beleid vastgelegd.

Nota Kostenverhaal

Een groot deel van de ontwikkelingen binnen de gemeente wordt niet door het grondbedrijf uitgevoerd, maar uitgevoerd door private partijen. Voor de ontwikkeling en uitvoering sluit de gemeente anterieure overeenkomsten met deze partijen. De gemeente is wettelijk verplicht om kosten die de gemeente voor deze ontwikkelingen maakt, te verhalen. Het instrumentarium kostenverhaal is daarom onderdeel van ons grondbeleid. Daarnaast biedt de wet de mogelijkheid om financiële bijdragen voor gebiedsoverstijgende kosten te vragen aan de private ontwikkelaars. Dit kan gaan om bovenwijkse kosten en om bijdragen voor fondsen, zodat kosten en baten efficiënt en eerlijk kunnen worden verdeeld over de ontwikkelingen. De wettelijke regeling rondom kostenverhaal is onderdeel van de nieuwe Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking is getreden.

In september 2024 ligt daarom de nieuwe Nota Kostenverhaal ter vaststelling voor bij de raad. Hierin is uitgewerkt hoe we omgaan met kostenverhaal, welke kosten we verhalen en zijn de uitgangspunten vastgelegd voor de bijdrage voor bovenwijkse kosten. Hiermee scheppen we duidelijke kaders voor het kostenverhaal bij private ontwikkelingen. Daarnaast biedt de nota de mogelijkheid dat het in de toekomst (andere) financiële bijdragen gevraagd kunnen worden op het moment dat we hiervoor mogelijkheden zien.

Ad c+d – Meerjaren Perspectief Grondexploitaties 2024

In aanvulling op de paragrafen grondbeleid in de begroting en jaarrekening heeft de gemeente Apeldoorn een meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG). Het MPG geeft informatie over de actuele voortgang van de grondexploitaties. In het MPG wordt teruggekeken op het afgelopen jaar en vooruitgekeken naar de komende jaren. De te verwachten ontwikkelingen worden financieel vertaald. Ook wordt een inschatting gemaakt van de risico's. Kortheidshalve wordt naar het MPG 2024 verwezen dat in de raad van 18 april 2024 is vastgesteld.

Ad d+e – Kadernota reserves en voorzieningen 2023 en Uitvoeringskader Grondbedrijf 2024

In mei 2023 heeft de raad de Kadernota Reserves en Voorzieningen 2023 geamendeerd vastgesteld. Onderdeel van dit besluit was dat de Algemene Reserve Grondbedrijf (ARG) na afsluiting van de jaarrekening 2022 is opgeheven. De resultaten van de grondexploitaties worden voortaan rechtstreeks met de Algemene Reserve (AR) verrekend en de risico's van grondexploitaties moeten worden afgedekt binnen de AR.

In de Kadernota is ook vastgesteld om de methodiek voor de risicobeheersing van de grondexploitaties aan te blijven houden. De risico's van grondexploitaties worden als één geheel meegenomen in de toprisico's van de gemeente, zodat het Grondbedrijf transparant een plek heeft binnen het geheel van onze risicobeheersing. Het benodigde weerstandsvermogen voor de risico's voor grondexploitaties wordt meegenomen in het totale weerstandsvermogen (en weerstandsratio) van de gemeente.

Mede met het opheffen van de ARG en wijzigingen in de organisatie ontstond de noodzaak om het in 2021 voor het laatst vastgestelde Uitvoeringskader Grondbedrijf te herzien. Dit wordt geactualiseerd en naar verwachting in het najaar van 2024 aan de raad aangeboden. In het uitvoeringskader worden de werkwijze en de verantwoordelijkheden van het grondbedrijf opnieuw vastgelegd. Met het document is er overzicht en duidelijkheid voor de sturing van het grondbedrijf. Het uitvoeringskader bestaat uit een technisch deel waarin wordt vastgelegd wanneer winsten worden genomen en wanneer afwaarderingen worden gedaan, en welke grenzen worden gehanteerd voor rapportages en kaderwijzigingen. Ook worden hierin de werkwijze en verantwoordelijkheden van de medewerkers van de gemeente die werken aan projecten die in het grondbedrijf zijn ondergebracht omschreven.

Wat willen wij regelen in deze paragraaf?

De paragraaf is geen middel om 'nieuw beleid' vast te stellen. Nieuw beleid wordt via de lijn College ter bespreking naar u als Raad gebracht. Deze paragraaf is een middel om:

- actuele onderwerpen terug te laten komen en nader uit te werken;
- toekomstige ontwikkelingen waar grondbeleid een relatie mee heeft, te agenderen.

Vastgesteld beleid		
Algemeen	2021	Nota Grond- en Vastgoedbeleid
	Jaarlijks	Paragraaf Grondbeleid (begroting + jaarrekening)
Financieel	2021	Uitvoeringskader Grondbedrijf
	2023	Kadernota Reserves en Voorzieningen
Specifiek	2022	Nota Grondprijnsbeleid
	2023	Werkwijzer strategische verwervingen

Actuele ontwikkelingen (Onderwerpen in deze Paragraaf)
Nota kostenverhaal en financiële bijdragen (verwacht 2024)
Nota Vastgoed- en Gronduitgiftebeleid (verwacht 2024)
Actualisatie Uitvoeringskader Grondbedrijf (verwacht 2024)
Beleidskader behorende bij Nota Grond- en vastgoedbeleid
Actualisatie Nota Grondprijsbeleid
Toevoeging herontwikkelingsopgaven aan het Grondbedrijf
Overige ontwikkelingen

Actuele ontwikkelingen

Grondbeleid

Met het vaststellen van de Nota Kostenverhaal, het Uitvoeringskader Grondbedrijf en de Nota Vastgoed- en Gronduitgiftebeleid hebben we onze beleidsdocumenten aangepast aan nieuwe wet- en regelgeving en de keuzes uit de Nota Grond- en Vastgoedbeleid. In 2025 verwachten wij geen nieuwe beleidsaanpassingen.

Toevoegen (her-)ontwikkelingsopgaven aan het Grondbedrijf

In de in 2022 vastgestelde Omgevingsvisie wordt uitgegaan van een flinke groei (schaalsprong) van Apeldoorn. Deze sprong moet onder andere worden gemaakt met de toevoeging van duizenden woningen. Het situationele grondbeleid zal hier een grote rol in gaan spelen. De locaties zijn namelijk veelal niet in bezit van de gemeente. Op basis van de planning zijn wij, zonder toevoeging van eigen programma, eind 2026 door onze grondvoorraad van woningbouw heen. Per situatie zal er gekeken moeten worden welke regie- en productierol passend is en welke wij hier in gaan nemen. De verwachting is dat dit leidt tot nieuwe actieve ontwikkelingsopgaven voor het grondbedrijf.

In 2025 zal naar verwachting een grondexploitatie voor Host City voor de toevoeging van 300 vaste woningen en 200 Hostkavels worden voorgelegd aan de Raad. Daarnaast is een kaderwijziging voor de locatie aan de Prinses Beatrixlaan voorzien, waarin het programma wordt vergroot. In de Kanaalzone Noord wordt eveneens gewerkt aan toevoeging van woningbouwprogramma, zowel door private partijen als op gronden van de gemeente aan de Laan van Kerschoten. Ook wordt in 2025 gewerkt aan de verdere planvorming voor woningbouw op de locatie van de door de gemeente aangekochte camping De Marshoeve.

Ook aan de toevoeging van gronden voor werklocaties wordt gewerkt. In Uddel is voor een nieuwe locatie voorkeursrecht gevestigd en hiervoor zal een nieuw grondexploitatiecomplex worden geopend. Hiermee wordt een bedrijventerrein ontwikkeld waarmee aan de plaatselijke vraag naar nieuwe en/of vervangende werklocaties kan worden voldaan.

Overige ontwikkelingen

Financiële haalbaarheid en planning onder druk

Het realiseren van nieuwe locaties wordt steeds complexer. Benodigde gronden voor woningbouwontwikkelingen zijn vaak in eigendom bij derden. Er is sprake van hoge verwervingskosten en inbrengwaarden. Ook de stijgende rentes, bouwkosten en hogere eisen voor bijvoorbeeld duurzaamheid leiden tot hogere kosten. De financiële haalbaarheid van ontwikkelingen staat hierdoor, ondanks hogere/stabiele woningprijzen, vaak onder druk. Dit heeft ook zijn neerslag op de onderhandelingen tussen de gemeente en initiatiefnemers.

De gemeente heeft in de afgelopen periode voor meerdere grote ontwikkelingen forse bijdragen van het rijk ontvangen. Dit is een positieve financiële impuls, maar legt ook druk op de planning van de verschillende projecten en de daarbij behorende co-financiering.

Stikstofcrisis en netcongestie risico voor ontwikkelingen

De stikstofcrisis heeft nog steeds grote invloed op de ontwikkeling van nieuw programma en zorgt voor vertraging bij het tot uitvoer brengen van de ontwikkelopgaven. Veelal gaat de ontwikkeling van woning- en niet-woningbouw gepaard met de productie van stikstof en andere schadelijke stoffen. Hiervoor moet voldoende stikstofcompensatie worden gevonden in de nabijheid van de gewenste ontwikkeling. Vooral ontwikkelingen rondom groene gebieden, waarbij salderen maar beperkt mogelijk is, zullen moeten gaan inspelen op het veranderende beleid.

Ook de netcongestie heeft forse invloed op de planning en ontwikkeling van nieuw programma. Bij meerdere projecten zijn er signalen dat deze mogelijk in tijd gefaseerd moeten worden omdat een aansluiting op het elektriciteitsnetwerk pas over enkele jaren mogelijk is.

Nieuw rijksbeleid

Door het rijk wordt sinds 2023 fors ingezet op de modernisering van het huidige grondbeleidsinstrumentarium. Op basis van de in juni 2023 verschenen Kamerbrief worden verschillende sporen onderzocht en stappen gezet.

In juli 2024 is het nieuwe kabinet aangetreden. Uit het coalitieakkoord op hoofdlijnen is te lezen dat er op het gebied van woningbouwontwikkeling het ingezette beleid waar mogelijk wordt voortgezet. Door het ministerie van BZK (Wonen) wordt verder gewerkt aan de onderzoeken uit de Kamerbrief. Wij houden deze ontwikkelingen bij en zullen, als dat nodig is, op termijn ons beleid hierop aanpassen.

In juni 2024 is ook de contourennota voor de nieuwe Nota Ruimte gepresenteerd. In deze nota is sprake van een forse opgave, waarbij onze regio ook nadrukkelijk wordt genoemd als toekomstige ontwikkellocatie. Dit zal zeker invloed hebben op de nog toe te voegen voorraad en nieuwe ontwikkellocaties.

Lokale heffingen

Inleiding

Het grootste deel van de totale baten van de gemeente Apeldoorn wordt ontvangen van het Rijk via de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en specifieke uitkeringen (bijv. sociale zekerheid, maatschappelijke dienstverlening). Bij de overige baten moet u denken aan bouwgrondexploitatie, interne verrekeningen en eigen belastingen (heffingen, rechten en leges). Bij de heffingen is de onroerende-zaakbelasting de belangrijkste component.

In deze paragraaf is conform de regels van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) per gebonden heffing een overzicht opgenomen van de kostendekkendheid. Ook worden de gehanteerde beleidsuitgangspunten en eventuele kruissubsidiëring toegelicht.

Notitie lokale heffingen gemeente Apeldoorn

Aan uw raad is toegezegd om aan het einde van het jaar een notitie beschikbaar te stellen die ziet op aanwezige (financiële) mogelijkheden op het gebied van onze gemeentelijke lokale heffingen.

Notitie Commissie BBV

De commissie BBV heeft een notitie geschreven waarin een overzicht wordt gegeven van alle relevante aspecten van lokale heffingen en bijbehorende voorzieningen en reserves met betrekking tot vraagstukken van begroting en verantwoording. Het doel van de notitie is inzicht te bieden aan raadsleden en meer specifiek duiding te geven aan vakspecialisten op het gebied van lokale heffingen en met name de tariefstelling. De stellige uitspraken en aanbevelingen uit deze notitie zijn verwerkt in de paragraaf lokale heffingen.

Huidige stand van zaken met betrekking tot de bouwstenen nieuw belastingstelsel

De wens bestond tussen Rijk en gemeenten om per 2026 tot een nieuwe wijze van bekostigen te komen, waarbij verruiming van het lokale belastinggebied een te onderzoeken onderdeel is. Uitbreiding kan slechts aan de orde komen als aan de geformuleerde randvoorwaarden is voldaan. Daarbij vormen met name 'de financiële verhoudingen op orde' en 'geen verhoging van de lastendruk' harde ijkpunten. De andere voorwaarden zijn geen sinecure, maar daar kan door zorgvuldige vormgeving goed aan voldaan worden.

In het hoofdlijnen akkoord van PVV/VVD/NSC/BBB zijn een aantal maatregelen opgenomen die zien op lokale belastingen. Ten behoeve van de aanpak van de volkshuisvesting en woningnood wordt erop ingezet dat gemeenten een [planbatenheffing](#) kunnen gaan invoeren. Een planbatenheffing is een heffing over het grondsurplus, het verschil tussen de waarde van grond waarop mag worden gebouwd en de waarde van die grond bij de functie (bestemming) die het daarvoor had. Het is een gericht instrument dat de verwervingskosten van bouwgrond zal verlagen omdat een ontwikkelaar minder over zal hebben voor grond wanneer bij de start van de bouw nog een planbatenheffing moet worden afgerekend.

Ook in het overzicht van de maatregelen ten behoeve van koopwoningen heeft de regering als maatregel opgenomen om de OZB (staat woonlasten) te maximeren. Deze maximering wordt vastgesteld in overleg met gemeenten. In het hoofdlijnenakkoord is nog niet concreet aangegeven hoe deze maximering verder wordt vormgegeven.

Voor inhoudelijke informatie verwijzen wij u naar onderstaande documenten:

- [Actualisatie analyse uitbreiding belastinggebied](#)
- [Bepalen betekent betalen](#)

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Lokale heffingen 2025	%
OZB	51,71
Afvalstoffenheffing	19,99
Rioolheffing	11,61
Parkeerbelasting	3,90
Leges Omgevingsvergunning	4,50
Leges burgerzaken	3,25
Precariobelasting	-
Hondenbelasting	0,44
Toeristenbelasting	0,34
Begraafrechten	1,98
Leges publiek domein	1,49
Reclamebelasting	0,19
Marktgeden	0,38

Overzicht belastingen en heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. De tarieven van deze belastingen worden in beginsel jaarlijks trendmatig verhoogd, echter per belastingsoort kan daarvan worden afgeweken. Het inflatiepercentage baseren we op de trendmatige groei BBP, prijsontwikkeling nationale bestedingen (pNb), zoals opgenomen in de meicirculaire gemeentefonds en bedraagt voor 2025 2,2%. Dit percentage gebruiken wij in principe voor de verhoging van de belastingen (tweede kolom van onderstaande tabel).

Naast deze belastingen heft de gemeente rechten, heffingen en leges voor taken en individuele dienstverlening aan haar burgers. De gemeentelijke kosten voor deze zogenaamde gebonden belastingen worden maximaal kostendekkend doorberekend in de tarieven. De kosten die de gemeente maakt om deze diensten te verlenen, stijgen, met uitzondering van de leges (5,3%) en de afvaltarieven (8%) gemiddeld met 3,9% (gewogen kostenontwikkeling). De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2025 in Apeldoorn worden geheven zijn:

	Belastingen	Rechten/retributies	Bestemmingsheffingen
Besteding	Algemene middelen	Specifieke lasten, verband houdend met individuele diensten	Specifieke lasten, verband houdend met collectieve voorzieningen
Opbrengst	Vrij	Maximaal kostendekkend	Maximaal kostendekkend
Soort	Onroerende- zaakbelastingen	Marktgeden	Afvalstoffenheffing*
	Hondenbelasting*	Begraafplaatsrechten	Rioolheffing*
	Parkeerbelastingen	Leges	
	Precariobelasting		
	Toeristenbelasting*		
	Reclamebelasting*		

* Voor deze belastingen zijn bijzondere afspraken gemaakt met betrekking tot de besteding, de opbrengsten en/of de tarieven.

Het Besluit Begroting en Verantwoording

Het BBV schrijft voor dat de kosten van overhead doorberekend mogen worden in de tarieven van gebonden belastingen. Dit doen we met een extra comptabele berekening:

- de kosten van overhead worden centraal geraamd op het taakveld overhead (zie Paragraaf Bedrijfsvoering). Vanuit dit taakveld kan vervolgens een overheadtarief per uur berekend worden.
- op basis van de geraamde uren per gebonden belasting worden de overheadkosten toegerekend

Het overheadtarief 2025 €38,57 per uur. In de overzichten van de kostendekkendheid van de gebonden belastingen, zijn de overheadkosten apart vermeld. Ook de kosten van het betreffende taakveld en de btw zijn apart opgenomen. De wijze waarop de rente wordt toegerekend, wordt toegelicht in de Paragraaf Financiering.

Kosteloze herinnering

De staatssecretaris van BZK roept gemeenten op om kosteloze betalingsherinneringen te versturen, als ze dat nog niet doen. Zij stelt voor om dit op te nemen in het invorderingsproces als de eerste betalingstermijn is verstreken. Gemeenten moeten in ieder geval onderzoeken wat de mogelijkheden hiervoor zijn. Tribuut is voornemens aan de oproep gehoor te geven en zal uw raad nog voor de aanslagoplegging 2025 informeren.

Voorstel per belastingsoort

Onroerendezaakbelasting (OZB)

De gemeente Apeldoorn heft sinds lange tijd belastingen op onroerende zaken. Onroerende zaakbelastingen (OZB) zijn de grootste eigen inkomstenbron van gemeenten. De opbrengst valt in de algemene middelen en wordt gebruikt om een deel van de taken van gemeenten te bekostigen en draagt bij aan het voorzieningenniveau van onze gemeente. De gemeenteraad bepaalt bij de begrotingsbehandeling waarvoor de opbrengsten worden ingezet.

De OZB aanslag wordt berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak, de heffingsmaatstaf. De nieuwe vastgestelde WOZ-waarden met als waardepeildatum 1 januari 2024 zijn bepalend voor het belastingjaar 2025. In 2025 worden voor alle onroerende zaken binnen de gemeentegrenzen nieuwe WOZ-beschikkingen afgegeven die het hele jaar 2025 geldig zijn. De waarde van een woning in Apeldoorn is ten opzichte van peildatum 1 januari 2023 (aanslag 2024) gemiddeld met 0,9% gestegen. De gemiddelde waarde van een niet-woning is ten opzichte van de peildatum 2023 gestegen met 0%.

Bovenstaande wijzigingen leiden tot de volgende OZB- tarieven voor 2025:

Percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde) voor berekening	2024	2025
Gebruikersbelasting: niet-woningen	0,3804%	0,3888%
Eigenarenbelasting: woningen	0,1014%	0,1027%
niet-woningen	0,4829%	0,4935%

Bij de berekening van de tarieven OZB is het uitgangspunt dat gemiddelde waardestijgingen (of waardedalingen) van woningen en niet-woningen geen invloed hebben op het bedrag dat betaald moet worden. Als de gemiddelde woningwaarde bijvoorbeeld met een procent stijgt, dan daalt het tarief ook met een procent, waardoor de aanslag gelijk blijft. De grote waardestijging van woningen in de afgelopen jaren hebben hierdoor geen invloed op de bedragen die de eigenaren aan OZB moeten betalen. Wel wordt rekening gehouden met een indexering van de OZB-aanslag. Voor 2025 indexeren we met het inflatiepercentage van 2,2%. Door een geringe toename van de waarde van woningen en de correctie door het inflatie stijgt het OZB-tarief voor woningen licht, zoals te zien is in bovenstaande

tabel. De waarde van de niet-woningen is niet gestegen, hierdoor stijgen de tarieven. De gemiddelde ozb-aanslag stijgt met het inflatiepercentage van 2,2%.

Toepassing woningtarief ozb sportverenigingen

Landelijk is er veel gesproken over de mogelijkheid van toepassing van het woningtarief voor sportverenigingen in plaats van het hogere niet-woning tarief. In november 2020 heeft toenmalig minister Ollongren de Tweede Kamer per [brief](#) medegedeeld dat het woningtarief nog niet toe te passen is voor gemeenten. Verder geeft ze aan om in overleg met de gemeenten te treden. Op 8 juni 2022 heeft minister Bruins Slot (BZK) de Kamer per brief geïnformeerd over de resultaten van het overleg met de gemeenten. Gemeenten constateerden dat er bij deze fiscale mogelijkheid zwaarwegende praktische uitvoerings- en toepassingsvraagstukken spelen, met betrekking tot de afbakening, die niet eenvoudig zijn op te lossen. De minister geeft daarom opdracht tot een extern onderzoek om te bezien of en hoe deze vraagstukken het beste geadresseerd kunnen worden. De [resultaten](#) van dit onderzoek zijn inmiddels bekend gemaakt. Uit het rapport volgt dat geen van de onderzochte aanpassingen van- of alternatieven voor de regeling leidt tot een volledig bevredigende oplossing voor de uitvoerings- en toepassingsvraagstukken. Gemeenten geven zelf aan dat ze de regeling overbodig vinden omdat ze door het verlenen van subsidies of onder voorwaarden een OZB-vrijstelling opnemen al over voldoende instrumenten beschikken om te regelen wat artikel 220f lid 2 Gemeentewet mogelijk maakt.

In een [brief aan de Tweede Kamer](#) van 22 december 2023 geeft de Minister van BZK aan dat het onderwerp controversieel is verklaard, waardoor hij niet ingaat op de conclusies van het onderzoek. De Tweede Kamer is nu aan zet.

Rioolheffing

Naast de zorg voor inzameling en transport van afvalwater hebben gemeenten ook een regenwater zorgplicht en een rol als regisseur bij de aanpak van grondwaterproblemen. De gemeente is dus niet alleen verantwoordelijk voor het onderdeel afvalwater, maar voor bijna de gehele gemeentelijke waterhuishouding. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op gebruikers van woningen en niet-woningen. De aanslagen rioolheffing worden berekend naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. De werkzaamheden, zoals opgenomen in het gemeentelijk Water- en Rioleringsplan 2021-2025 (WRP) zijn de basis voor de raming van de tarieven 2025.

In 2025 vindt een budgetverschuiving plaats van exploitatie onderhoud naar groot onderhoud riolering (€ 318.000). Dit heeft geen verdere budgettaire consequentie, maar betreft wel een technische afwijking ten opzichte van het WRP.

Berekening kostendekkendheid van de rioolheffing in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	11.634.000	
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	-18.000	
Netto kosten taakveld	11.616.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	814.000	
BTW	1.675.000	
Totale kosten	14.105.000	
Opbrengst heffingen	14.043.000	
Dekking		100%

Beleidsuitgangspunten

Het tarief in 2025 is nagenoeg kostendekkend. De straatveegkosten worden voor 50% doorberekend in het tarief. Alle andere kosten, inclusief kwijtschelding, worden volledig doorberekend in het tarief. Op basis van deze uitgangspunten bedraagt in 2025 de kostendekkendheid van de rioolheffing afgerond 100%.

Voor de rioolheffing hanteren we één tarief, waarbij onder meer rekening is gehouden met een areaalaccres. Voor 2025 is gerekend met een gelijkmatige opbrengststijging van 0%. Dit is lager dan in het WRP was opgenomen (2%). Net als bij de OZB is de rioolheffing opgebouwd uit de waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen en een tarief. Dit zijn communicerende vaten (waarde x tarief = rioolheffing). Bij een gelijkblijvende opbrengst daalt het tarief vanwege de toegenomen waarde.

Percentage van de heffingsmaatstaf (WOZ-waarde) voor berekening rioolheffing	2024	2025
gebruikers (woningen en niet woningen)	0,0446	0,0437

Afvalstoffenheffing

De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval betalen. De opbrengst van de heffing mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De belasting wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die opgenomen zijn in de verordening, te weten een vast tarief per perceel, verhoogd met een of meerdere gedifferentieerde tarieven zoals opgenomen in de recycleservice 2025 .

Het systeem van omgekeerd inzamelen dat in 2020 en 2021 is ingevoerd, is stabiel en voldoet aan onze verwachtingen. De inwoners van Apeldoorn scheiden hun afval goed. De kosten voor afvalverwerking blijven hierdoor relatief laag. In 2025 gaan we het systeem van omgekeerd inzamelen evalueren. Daarnaast doen zich fluctuaties voor met name op het verwerkingsdeel. Dat deel is sterk afhankelijk van marktschommelingen. Ontwikkelingen waar we als gemeente geen invloed op hebben. We houden zo veel mogelijk rekening met deze ontwikkelingen die niet altijd makkelijk te voorspellen zijn. We zijn echter goed in staat om mogelijke schommelingen en tegenvallers in de kosten en opbrengsten op te vangen met de huidige voorziening afvalstoffenheffing.

Voor 2025 hebben we de volgende begroting opgesteld:

Afvalstoffenheffing 2025		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	21.773.000	
Inkomsten taakveld, excl. heffingen	1.489.000	
Netto kosten taakveld	20.284.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	233.000	
BTW	3.769.000	
Totale kosten	24.286.000	
Opbrengst heffingen	24.172.000	
Dekking		100%

De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast en een variabel deel. Elk huishouden is het vast deel verschuldigd dat bestaat uit één tarief per jaar, ongeacht de omvang van dat huishouden. Voor 2025 bedraagt dat tarief afgerond € 294 (was € 272 in 2024). Gestegen lonen zijn de belangrijkste oorzaak van deze stijging. Het variabele deel wordt berekend op basis van het aantal liters restafval. Vanaf 2025 worden hiertoe ook de opbrengsten van particulieren bij het milieuplein gerekend. Na onderzoek is bij Circulus geconstateerd dat deze betalingen op de milieupleinen beter als afvalstoffenheffing gekwalificeerd kunnen worden. Door deze toevoeging is het variabele deel met circa € 5 gestegen naar € 35 euro per doorsnee huishouden. Deze stijging gaat niet gepaard met hogere lasten voor de inwoners, maar betreft een verschuiving naar de afvalstoffenheffing.

De gemiddelde afvalstoffenheffing komt daarmee op €329.

Gelet op de gestegen lasten wordt het vaste deel van deze heffing geïndexeerd om een te grote onttrekking uit de egalisatievoorziening te voorkomen. De reden om te indexeren wordt vooral veroorzaakt door de gestegen lonen. Hoewel we de financiële effecten zo goed mogelijk trachten te ramen, blijven de ontwikkelingen rondom het PMD dossier een potentieel risico. Om het goede scheidingsgedrag te blijven stimuleren houden we het variabele tarief van de afvalstoffenheffing gelijk aan 2024.

Beleidsuitgangspunten

Het afvalbeleid is gebaseerd op het recycleplan “Recycleservice 2025” dat juni 2017 door de gemeenteraad is vastgesteld. De raming is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Voorlopig geen wijzigingen in het beleid van “Recycleservice 2025”. Ongewijzigd hoog serviceniveau;
- Een 100% kostendekkend tarief (gedekt door de bijna 74.000 huishoudens). Geen beroep op de algemene middelen. Voor 2025 begroten we een relatief kleine onttrekking (€ 113.000) uit de egalisatievoorziening;
- Behoud van de financiële diftarprikkel t.b.v. maximaal scheidingsgedrag. De tarieven voor het variabel deel van de heffing blijven gelijk;
- Geen wijzigingen in kwijscheldingsbeleid, wel prikkel op scheidingsgedrag. De kosten van kwijschelding worden gedekt uit het tarief van de afvalstoffenheffing;
- Een buffer/egalisatievoorziening ter beschikking hebben gezien het groot aantal in omvang wisselende variabelen.

Ontwikkeling woonlasten

De gemeentelijke woonlasten betreffen voor huishoudens met een eigen woning, de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. In onderstaande tabel wordt een totaalbeeld gegeven van de ontwikkeling van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden met een woningwaarde van afgerond €388.000. Een stijging van deze woningwaarde ten opzichte van de MPB 2024-2027 met een stijgingspercentage van 0,9%. Feitelijk stijgen de woonlasten met €3,89%.

Woonlasten meerpersoonshuishouden	2024	2025	2025
Gemiddelde woningwaarde	€384.411	€387.870	0,9%
Ozb	€389,79	€398,34	2,2%
Rioolheffing	€171,45	€169,50	-1,1%
Afvalstoffenheffing	€302,00	€329,00	8,9%
Totaal	€863,24	€896,84	3,89%

Onze woonlasten zijn in 2024 volgens Coelo afgerond €979 voor een meerpersoonshuishouden. Coelo wijkt af van onze berekeningen omdat zij werkt met gewogen gemiddelden. Zo gaat Coelo voor

de gemiddelde WOZ-waarde uit van de gemiddelde waarde van het voorgaande jaar (bron CBS), verhoogd met het waardestijgingspercentage (bron: Waarderingskamer).

Voor de afvaltarieven gaat Coelo uit van het gemiddeld aanbod van restafval en gft afval per inwoner per gemeente dat het CBS publiceert met daarbij een correctie voor het aanbod bij hogere tarieven (minder afvalaanbod). Wij gaan echter uit van de meest recente gegevens betreffende het afvalaanbod en waardeontwikkeling in onze berekeningen.

Woonlasten meerpersoonshuishouden Apeldoorn volgens 'waar staat je gemeente'/Coelo	2024	Prognose 2025
Gemiddelde woningwaarde	€ 465.000	€ 469.000
Ozb	€ 472	€ 482
Rioolheffing	€ 208	€ 206
Afvalstoffenheffing	€ 299	€ 326
Totaal na voorstel	€ 979	€ 1.014

Overige belastingen, heffingen en rechten

Parkeerbelastingen

De parkeerbelasting heeft een regulerend karakter. Het parkeergedrag van bewoners en/of bezoekers van de gemeente Apeldoorn wordt door de parkeerbelasting gereguleerd. In de gemeente Apeldoorn worden de inkomsten uit de parkeerbelastingen ook gebruikt om de kosten voor parkeervoorzieningen te compenseren. We maken onderscheid tussen parkeren voor bewoners, bezoekers, woon- werk parkeren op de daarvoor aangewezen plaatsen en vergunningen. Het streven is zo min mogelijk auto's langs de openbare weg te laten parkeren en het gebruik van alternatieven voor de auto voor woon- werkverkeer te stimuleren.

Voor de bepaling van de parkeertarieven wordt een gedifferentieerd systeem toegepast. Op 21 maart 2019 is de nieuwe Parkeervisie vastgesteld met daarin het nieuwe beleid voor parkeren en de tarieven. Een van de wijzigingen betrof het tweejaarlijks aanpassen van de tarieven in plaats van jaarlijks. Dit wijkt af van alle andere belastingen en leges die wel jaarlijks worden geïndexeerd. Het doel was kosten te besparen voor het aanpassen van informatieborden zoals in parkeergarages. En om een vast tarief over twee jaar te bieden. Deze argumenten zijn achterhaald. De besparing op informatieborden is minimaal. Door met poster en stickers te werken kan ook bespaard worden. Daarnaast bestaat geen vraag naar een vast tarief over twee jaar. Tweejaarlijks indexeren zorgt ook voor een grotere stijging van de tarieven vergeleken met jaarlijks indexeren. Daarom worden de parkeertarieven weer jaarlijks geïndexeerd.

De onderbouwing van de naheffingsaanslag 2025 is als bijlage opgenomen in de verordening parkeerbelastingen 2025.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven als vergoeding voor het gebruik van gemeente/openbare grond. Hieronder valt niet alleen het plaatsen van containers langs- of op de openbare weg, maar bijvoorbeeld ook lichtbakken aan winkels die boven gemeentegrond hangen. Precariobelasting is een ongebonden belasting, waarbij de gemeente volledige vrijheid heeft in de vaststelling van de hoogte van de tarieven. In de verordening worden verschillende maatstaven en tarieven gehanteerd.

Voorgesteld wordt om de tarieven voor de precariobelasting te verhogen met 2,2%.

Hondenbelasting

"Duurzame houders" van een hond betalen hondenbelasting. De maatstaf van heffing is het aantal honden dat wordt gehouden. Het tarief is vrij en bestaat uit een vast bedrag. Onze gemeente kent een oplopend tarief om zodoende het hondenbezit in te perken. Voor kennels geldt een apart tarief.

Hondenbelasting is een algemene belasting. Tijdens de behandeling van de voorjaarsnota 2023 heeft uw raad ervoor gekozen om de tarieven voor de hondenbelasting kostendekkend te maken. De kosten van uitvoering zijn daarom geïndexeerd met 5,3% ten opzichte van 2024, waardoor de tarieven ook in principe stijgen met 5,3%. De tarieven worden zo afgerond dat er geen nadeel ontstaat voor de gemeente. We verwachten dat alleen het aantal eerste honden zal stijgen met 5.

Op dit moment stellen wij ongeveer 15 blindengeleidehonden en 28 hulphonden voor gehandicapte personen vrij van hondenbelasting. Houders van hulphonden in het in opleiding worden echter wel belast terwijl zij ook een essentiële rol spelen bij het ondersteunen en helpen van mensen met een beperking. Het is belangrijk deze training te ondersteunen en te stimuleren omdat deze honden mensen met een beperking helpen bij meer vrijheid en een zelfstandiger leven (kwaliteit van leven). Ook vergt de opleiding tijd, geld en toewijding.

Het is niet precies te achterhalen hoeveel hulphonden in opleiding er zijn maar de verwachting is dat er ongeveer 10 hulphonden in opleiding zijn in de gemeente Apeldoorn.

Nu de hondenbelasting een doelbelasting is geworden zorgt het opnemen van een vrijstelling in het algemeen ervoor dat kosten van het hondenbeleid door de rest van de hondenbezitters wordt betaald. Door de voorgestelde verruiming vallen meer honden onder de vrijstelling met als het gevolg dat het tarief zeer licht zal stijgen. Het stimuleren van kwaliteit van leven voor mensen die een hulphond hebben, weegt echter zwaarder dan het zeer licht verhogen van het tarief en daarom is de vrijstelling in de verordening verruimd.

Kosten uitvoering hondenbeleid (afgerond)	2023	2024
	MPB 2024-2027	MPB 2025-2028
Bijtincidenten en blaf/overlast incidenten (afhandelen en controleren)	€85.200	€89.700
Kosten kwijtschelding	€49.000	€51.600
Kosten opruimen hondenpoep	€252.000	€265.800
Kosten heffing, inning en controle hondenbelasting Tribuut	€5.300	€5.600
Totaal	€391.500	€412.700

geschat aantal eerste honden	9.386
geschat aantal tweede honden	745
geschat aantal derde honden	64
geschat aantal 4e honden	9
geschat aantal kennels	9

Tarief hondenbelasting	2024	2024	2025
	MPB 2023-2026	MPB 2024-2027	MPB 2024-2028
Eerste hond	€77,54	€37,50	€ 39,00
Tweede hond	€109,26	€52,50	€ 54,60
Derde hond	€109,26	€52,50	€ 54,60
Vierde hond	€109,26	€52,50	€ 54,60
Kennel	€514,61	€243,75	€ 253,50

Afschaffing hondenbelasting

Naar aanleiding van een burgerinitiatief heeft de Tweede Kamer gedebatteerd over de hondenbelasting. Een motie om de hondenbelasting uit de Gemeentewet te halen is niet aangenomen. De Tweede Kamer heeft het kabinet destijds verzocht om met de gemeenten te onderzoeken of de hondenbelasting kan worden afgeschaft en wat daar de financiële consequenties van zijn. In het Hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028 van PVV, VVD, NSC en BBB wordt de hondenbelasting echter niet genoemd.

Toeristenbelasting

Mensen buiten de gemeente Apeldoorn betalen toeristenbelasting over zakelijke of privé overnachtingen waar een vergoeding voor wordt gevraagd. De belasting wordt per accommodatie geheven naar het aantal overnachtingen in het belastingjaar.

De toeristenbelasting wordt in de basis in Apeldoorn geheven om de eigen inkomsten te verhogen en daarna gebruikt om voorzieningen binnen de gemeente op peil te brengen en/of te houden. Daarnaast worden de extra opbrengsten ten opzichte van de totaalopbrengst sinds 2016 exclusief bestemd voor structuurversterking van de toeristische sector binnen het vastgesteld raads kader van Welkom in Apeldoorn en in het kader van de gebiedsopgave Veluwe. De meeropbrengst als gevolg van de wijzigingen wordt geoormerkt toegevoegd aan het werkbudget van het programma Welkom in Apeldoorn.

Voorgesteld wordt om de tarieven voor de toeristenbelasting per 2025 te verhogen met 2,2% in plaats van het cbs inflatiecijfer van juni van 3,2% omdat dit een gunstiger effect heeft op de branche.

In het kader van Nieuw voor Oud wordt per 1 januari 2026 toegewerkt naar een verhoging van de opbrengst toeristenbelasting met €1.000.000, waarvan 50% wordt gereserveerd voor de toeristische sector.

Reclamebelasting

De gemeente Apeldoorn heft reclamebelasting over de openbare aankondigingen zichtbaar vanaf de openbare weg in het centrum van Apeldoorn. De reclame wordt geheven per vestiging en bedraagt een vast bedrag. Voor zover de waarde van de vestiging meer bedraagt dan € 100.000 dan wordt het vaste bedrag vermeerderd met een bedrag per € 1.000 aan waarde.

De reclamebelasting is een algemene belasting en de inkomsten zijn in principe vrij besteedbaar. In Apeldoorn wordt de opbrengst van de reclamebelasting echter, na aftrek van de gemeentelijke in- en uitvoeringskosten, als subsidie beschikbaar gesteld aan de stichting Centrum Management Apeldoorn. Aan de subsidie is de conditie verbonden dat de stichting met haar activiteiten de aantrekkelijkheid van de binnenstad versterkt. De tarieven reclamebelasting verhogen we met de inflatie van 2,2%.

Marktgelden

Marktgeld is een retributie voor het innemen van een standplaats op een (gewoonlijk periodiek gehouden) markt. Dit zijn de dag- of weekmarkten waar voor de consument bijvoorbeeld eetwaren en textielwaren te koop zijn.

Voorgesteld wordt om de tarieven te verhogen met 3,9% voor 2025 op basis van indexering gewogen kostenontwikkeling.

Berekening kostendekkendheid van de marktgeden in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	282.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	282.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	143.000	
BTW	13.000	
Totale kosten	438.000	100%
Opbrengst heffingen	274.000	
Dekking		63%

Grafrechten

De lijkbezorgings- of begraafplaatsrechten zijn retributies voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats of het crematorium. Naast een retributie voor de uitgifte en het onderhoud van graven en urnen, regelt de verordening ook de vergoeding voor het gebruik van gemeentelijke diensten in verband met de begraafplaats en het crematorium.

Voorgesteld wordt om de tarieven van de grafrechten per 2025 gemiddeld te verhogen met een prijsindex van 3,9%. De tarieven zijn hiermee nog steeds marktconform. Het mogelijk tekort op de kostendekkendheid kan nog opgevangen worden in de voorziening grafrechten.

Berekening kostendekkendheid van de grafrechten in €		
kosten taakveld incl. (omslag)rente	1.433.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	-154.000	
Netto kosten taakveld	1.279.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag) rente	691.000	
BTW	44.000	
Totale kosten	2.014.000	100%
Opbrengt heffingen	1.802.000	
Dekking		89%

Leges en rechten

Wij heffen leges voor het verrichten van diensten die in het individuele belang van de aanvrager zijn. Dat geldt bijvoorbeeld voor de aanvraag van een reisdocument, rijbewijs of vergunning. De leges dekken de kosten van de dienstverlening. De verschillende leges en rechten die worden geheven, worden in principe verhoogd met 3,9%.

Bij de vaststelling van een aantal tarieven, zoals leges burgerzaken, is rekening gehouden met wettelijk vastgestelde tarieven en kent daardoor een lage kostendekkendheid.

Berekening kostendekkendheid van de leges burgerzaken (inclusief Naturalisatie) in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	3.431.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen		
Netto kosten taakveld	3.431.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	1.009.000	
BTW	60.000	
Totale kosten	4.500.000	100%
Opbrengst heffingen	3.929.000	
Dekking		87%

Berekening kostendekkendheid van de leges Publiek Domein in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	320.000	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen	0	
Netto kosten taakveld	320.000	
Toe te rekenen kosten:		
Overhead incl. (omslag)rente	194.000	
BTW	400	
Totale kosten	514.400	100%
Opbrengst heffingen	228.000	
Dekking		44%

Beleidsuitgangspunten

De volgende beleidsuitgangspunten zijn opgenomen in de legesverordening:

- Het verstrekken van een digitaal aangevraagd uittreksel voor een persoon is goedkoper dan indien dit aan de balie of schriftelijk wordt aangevraagd. Een digitale afwikkeling is immers minder arbeidsintensief een daarom goedkoper;
- De maximale tarieven van reisdocumenten en rijbewijzen worden door het Rijk vastgesteld. De gemeente hanteert deze maximumtarieven;
- Het Rijk stelt de tarieven voor naturalisatie, Verklaring omtrent gedrag, uittreksel Burgerlijke Stand, verklaring huwelijkstoestemming en bewijs van in leven zijn vast;
- Daar waar mogelijk worden tarieven op grond van praktische redenen afgerond ten voordele van de aanvrager.

Berekening kostendekkendheid van de leges omgevingsvergunning, activiteit bouwen in €		
Kosten taakveld incl. (omslag)rente	3.941.465	
Inkomsten taakveld, excl. Heffingen		
Toe te rekenen kosten:	3.941.000	
Overhead incl. (omslag)rente	1.064.000	
BTW	430.000	
Totale kosten	5.435.000	
Opbrengst heffingen	5.435.000	
Dekking		100%

De legestarieven m.b.t. de omgevingsvergunning, activiteit bouwen worden in 2025 geïndexeerd met 5,3% in verband met de gestegen kosten. De prognose van de opbrengsten is daarmee in verhouding met de lasten.

Voor wat betreft deze opbrengstraming spelen er ieder jaar onzekerheden qua hoeveelheden bouwaanvragen die per jaar kunnen leiden tot forse fluctuaties in kosten of opbrengsten. Dat wordt onder andere veroorzaakt door economische ontwikkelingen, stikstofproblematiek en stijgende kosten. Op dit risico wordt nader ingegaan in het programma Leefomgeving. Onze uitgaven kunnen hierop binnen een bandbreedte meebewegen omdat we werken met een flexibele schil. Eventuele tekorten kunnen bij een positieve stand worden gedekt uit de voorziening leges omgevingsvergunning bouwen

Beleidsuitgangspunten leges omgevingsvergunning

De volgende beleidsuitgangspunten voor de tarieven omgevingsvergunning, activiteit bouwen zijn opgenomen in de legesverordening:

- Volledige kostendekking (100%) van de taak vergunningverlening voor de activiteit bouwen (voorheen bouwvergunningen) bij alle betrokken organisatieonderdelen;
- Fluctuaties in de opbrengsten, gelet op het aantal grote plannen, kunnen bij een positieve stand worden opgevangen door de ingestelde voorziening leges omgevingsvergunning bouwen;
- Het beschikbaar zijn van een buffer in de vorm van de egalisatievoorziening bouwleges in relatie tot de risico's vanuit de bedrijfsvoering en continuïteit in de tariefstelling;
- Kruissubsidiëring binnen het tarief omgevingsvergunning, activiteit bouwen. Vergunningen met een lage bouwsom zijn niet kostendekkend. Hiervoor is gekozen om de drempel voor het indienen van aanvragen voor kleine plannen zo laag mogelijk te houden en daarmee te bevorderen dat aanvragen voor omgevingsvergunningen worden ingediend. Een hoge drempel kan de clandestiene bouw bevorderen en daarmee de handhavingstaak vergroten. De kosten van handhaving dienen uit de algemene middelen opgebracht te worden;
- Normkostensystematiek: voor nieuwbouw en uitbreiding van gebouwen wordt de zogenaamde normkostensystematiek toegepast. Hierbij worden de leges berekend aan de hand van een vast bedrag per vierkante meter gebruiksoppervlakte. Met deze systematiek wordt ten dele tegemoet gekomen aan de kritiek op de berekening van bouwleges aan de hand van alleen de bouwkosten omdat dan grote projecten relatief veel meer betalen dan de kleine initiatieven (kruissubsidiëring);
- Door de ervaringen in ons energieloket hebben we een goed beeld van de gevallen waarin leges een belemmering kunnen zijn om tot duurzaamheidsmaatregelen over te gaan. De tarieven voor de leges zijn daarom waar mogelijk zo vastgesteld dat leges geen onnodige drempel vormen voor het uitvoeren van duurzaamheidsmaatregelen bij bouw en verbouw. Dit betreft lagere leges bij het plaatsen van zonnepanelen, warmtepompen, installaties voor warmteterugwinning en laagtemperatuursystemen (en een combinatie van de laatste twee maatregelen).

Geraamde opbrengsten

In de tabel hieronder zijn de geraamde opbrengsten voor 2025 vergeleken met de geraamde opbrengsten van 2024 en 2023. Voor een toelichting op de hierna vermelde bedragen verwijzen wij u naar de [toelichting per belastingsoort](#).

(bedragen in €)	2023	2024	2025
OZB	58.064.000	60.714.000	62.535.000
Afvalstoffenheffing	20.737.000	22.071.000	24.172.000
Rioolheffing	13.362.000	14.042.000	14.043.000
Parkeerbelasting	4.693.000	4.970.000	4.722.000
Omgevingsvergunning bouwen	4.815.000	4.076.000	5.436.000
Leges burgerzaken	2.144.000	2.741.000	3.929.000
Overig			
Precariobelasting	502.000	534.000	528.000
Hondenbelasting	795.000	392.000	412.000
Toeristenbelasting	2.396.000	2.363.000	2.389.000
Begraafrechten	1.647.000	1.677.000	1.802.000
Leges vergunningen publiek domein	201.000	241.000	228.000
Reclamebelasting	441.000	460.000	464.000
Marktgeden	358.000	268.000	274.000
Totaal	110.155.000	114.549.000	120.934.000

Lokale lastendruk 2024

Uit onderstaande grafieken blijkt dat de totale woonlasten van een éénpersoons huishouden in Arnhem en Nijmegen en Amersfoort hoger liggen dan in Apeldoorn. De overige referentiegemeenten hebben lagere lasten. De gemeenten Arnhem, Nijmegen en Amersfoort kennen ook hogere lasten dan Apeldoorn als het gaat om een vierpersoons huishouden. Momenteel is nog niet duidelijk welke tarieven volgend jaar in de omliggende gemeenten en landelijk gaan gelden.

De bedragen zijn overgenomen uit COELO lokale lasten calculator en betreffen gemiddelden en wijken daarom af van onze eigen bedragen, zoals toegelicht in het onderdeel [Voorstel per belastingsoort](#).

Onderstaande tabellen worden op de website weergegeven als interactieve grafieken.

Lokale lastendruk 2024 eenpersoonshuishouden	Apeldoorn	Ede	Nijmegen	Arnhem	Amersfoort	Zwolle
OZB	368	303	647	400	378	359
Afvalstoffenheffing	286	248	16	253	290	229
Rioolheffing	162	165	171	181	132	121

Lokale lastendruk 2024 meerpersoonshuishouden	Apeldoorn	Ede	Nijmegen	Arnhem	Amersfoort	Zwolle
OZB	368	303	647	400	378	359
Afvalstoffenheffing	306	283	40	337	402	310
Rioolheffing	162	165	171	181	132	121

Kwijtscheldingsbeleid

Apeldoorn hanteert als kwijtscheldingsnorm 100% van de bijstandsuitkering. Voor gepensioneerden geldt 100% van de AOW-norm. Apeldoorn maakt daarmee, net als in het overgrote deel van de andere gemeenten in Nederland, gebruik van het recht dat lokale overheden hebben om de landelijke norm van 90% van het bijstandsniveau te verhogen tot maximaal 100% van die norm. Dit houdt in dat als men onder de norm komt, men in aanmerking komt voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

Het kwijtscheldingsbesluit is zodanig aangepast dat ook zelfstandigen met een minimum inkomen en zonder BBZ uitkering in aanmerking komen voor kwijtschelding van de privé aanslag.

Het kwijtscheldingsbeleid is vastgelegd in de volgende regelingen:

- [Kwijtscheldingsbesluit 2023 en 2024](#);
- [Leidraad Invordering 1990](#);
- [Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990](#).

Niet voor alle heffingen wordt kwijtschelding verleend. De afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting (voor 1 hond) en een gedeelte van de onderhoudsrechten graven komen in Apeldoorn in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking. Voor het onderhoudsrecht van graven wordt slechts zeer beperkt kwijtschelding aangevraagd en verleend. Voor de overige heffingen zijn voor 2025 de kosten van kwijtschelding geraamd op:

Hondenbelasting	€ 50.000
Afvalstoffenheffing	€1.260.000
Rioolrechten	€40.000
OZB	€12.000

Bedrijfsvoering

Portefeuillehouders:

M. Wenzkowski

Taakvelden

Bedrijfsvoering

0.4 Overhead

Doelenboom

Hoofddoelstelling

1. De dienstverlening en bedrijfsvoering van de gemeente is solide en betrouwbaar en we voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente.

Subdoelstelling

1.1 Onze organisatie is in control en handelt volgens de afgesproken kaders en normen.

1.2 We nemen maatregelen ten behoeve van de bedrijfscontinuïteit

1.3 We voeren de visie op bedrijfsvoering uit

Prestatie

1.1.1 De jaarstukken zijn voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring

1.1.2 We nemen vanuit interne controle en de accountant maatregelen gericht op het beheersen van risico's en het realiseren van doelen

1.1.3 We zorgen voor tijdige informatievoorziening over de financiële resultaten waarbij de voorspellende waarde van de prognoses wordt verbeterd.

1.1.4 We krijgen grip op onze inkoopprocessen

1.1.5 We brengen privacy risico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot privacy, waaronder in ieder geval de AVG en Wpg.

1.1.6 We voldoen aan de in de Archiefwet gestelde eisen

1.1.7 We brengen beveiligingsrisico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot informatiebeveiliging, wat bijdraagt aan een betrouwbare dienstverlening aan onze inwoners.

1.2.1 We zijn goed voorbereid op onverwachte grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering, zodat de impact ervan beperkt blijft en we de dienstverlening weer snel kunnen herstellen.

1.3.1 We voeren het uitvoeringsplan van de visie op bedrijfsvoering uit

1.4 De interne dienstverlening aan de organisatie is op orde	1.4.1 We integreren doelrealisatie in de beoordeling van controles.
	1.4.2 Het proces van te verstrekken subsidies is adequaat georganiseerd
	1.4.3 Onze huisvesting is toekomstbestendig
1.5 We voeren de visie op dienstverlening uit.	1.5.1 De inwoner staat centraal in onze dienstverlening. 'Ik ben er voor jou.'
1.6 We voeren de HR-visie uit	1.6.1 We bevorderen ondernemerschap bij onze medewerkers.
	1.6.2 We realiseren een toekomstbestendig personeelsbestand.
1.7 We voeren de I-visie uit	1.7.1 Wij gaan bij de uitvoering van de I-visie van plan naar realisatie.
	1.7.2 Technologie en data worden zodanig ingezet dat dit een maximale positieve opbrengst voor Apeldoorn en de gemeentelijke dienstverlening oplevert.

Ambities en speerpunten

Ambitie van het programma

Onze ambitie is om te komen tot een wendbare, voorspelbare en betrouwbare bedrijfsvoering. We hebben hiertoe al een aantal belangrijke stappen gezet. Om verdere invulling te geven aan deze ambitie is in juni 2024 de Visie op Bedrijfsvoering opgesteld:

'Bedrijfsvorming vormt de ruggengraat van de organisatie. Bedrijfsvoering is "wendbaar, voorspelbaar en betrouwbaar" en stelt zo de collega's in staat hun werk zo goed mogelijk uit te voeren. Samen met hen werkt Bedrijfsvoering aan slimme oplossingen die recht doen aan de maatschappelijke vraagstukken, met de inwoners en bedrijven van de gemeente Apeldoorn voor ogen. Bedrijfsvoering adviseert en ondersteunt vanuit vakmanschap en innovatiekracht. Met een integrale blik verbetert men continu en gestructureerd de bedrijfsvoering. Standaardisatie en eenvoud vormen de basis'. Onder het motto 'Samen werken aan slimme oplossingen' zal deze visie worden uitgevoerd.

Bij de uitvoering van onze werkzaamheden voldoen we aan de geldende wet- en regelgeving en werken we volgens de afgesproken kaders en normen. We verhogen het volwassenheidsniveau voor AVG en Wpg en we zetten de nodige stappen om te voldoen aan de eisen die in de Archiefwet zijn geformuleerd. We zijn voorbereid op onverwachte grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering, zodat de impact ervan beperkt blijft en we de dienstverlening weer snel kunnen herstellen.

Om meer in control te komen willen we meer grip krijgen op onze inkoopprocessen. Verder willen we de financiële informatievoorziening verbeteren en daardoor de voorspellende waarde van onze financiële prognoses verbeteren. Tevens is in 2024 is een traject gestart dat moet leiden tot de implementatie van een nieuw financieel systeem in 2027.

In onze dienstverlening staan inwoners, ondernemers, organisaties, ketenpartners en medewerkers centraal; 'We zijn er voor jou.' Onze ambities en de wijze waarop deze kunnen worden gerealiseerd zijn vastgelegd in het document 'Visie op dienstverlening.' Om aan te sluiten op de behoeften van onze afnemers is hierbij de uitvoering van de I-visie eveneens van groot belang.

Onze ambities kunnen alleen worden uitgevoerd wanneer we beschikken over de juiste medewerkers, zowel kwantitatief als kwalitatief. De HR-visie geeft invulling aan de realisatie van een toekomstbestendig personeelsbestand.

Met bovenstaande ambities realiseren wij een doelmatige en efficiëntere bedrijfsvoering, waarbij we kosten kunnen besparen. Hiervoor hebben wij een taakstelling van € 2,07 mln. per 2027 geformuleerd.

Speerpunten van beleid

1. Onze organisatie is (in toenemende mate) in control en handelt volgens afgesproken kaders en normen.
2. Onze (interne) dienstverlening is op orde.
3. Onze organisatie is toekomstbestendig.
4. We voeren de Visie op Bedrijfsvoering uit, alsmede de visiedocumenten op deelterreinen (Visie op dienstverlening, de HR-visie en de I-visie).

Doelen & prestaties

Hoofddoelstelling

1. De dienstverlening en bedrijfsvoering van de gemeente is solide en betrouwbaar en we voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente.

De dienstverlening en bedrijfsvoering van de gemeente is solide en betrouwbaar en we voldoen aan geldende wet- en regelgeving. Bedrijfsvoering ondersteunt effectief de realisatie van de doelen van de gemeente. Belangrijk daarbij is dat inwoners, ondernemers en organisaties één gemeente ervaren. Standaardisatie en eenvoud vormen onze basis.

Doelstelling

1.1 Onze organisatie is in control en handelt volgens de afgesproken kaders en normen.

Prestaties

1.1.1 De jaarstukken zijn voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring

1. Naar het oordeel van de accountant geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening van de gemeente Apeldoorn een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de activa en passiva van de gemeente op 31 december van het betreffende verslagjaar en van de baten en lasten van dat jaar in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten ('BBV').
2. De accountant keurt tevens de diverse SiSa-verklaringen goed.
3. Het college stelt de rechtmatigheidsverantwoording op bij de jaarstukken en verklaart dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.
4. In de paragraaf bedrijfsvoering wordt aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid en wordt ook beschreven welke actie het college onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

1.1.2 We nemen vanuit interne controle en de accountant maatregelen gericht op het beheersen van risico's en het realiseren van doelen

Business controllers voeren gesprekken vanuit de 2e lijn om opvolging te geven aan bevindingen vanuit interne controle en de accountant en om maatregelen te bespreken die gericht zijn op het beheersen van risico's en het realiseren van doelen binnen de afgesproken kaders en normen.

1.1.3 We zorgen voor tijdige informatievoorziening over de financiële resultaten waarbij de voorspellende waarde van de prognoses wordt verbeterd.

Binnen de gemeente Apeldoorn is behoefte aan meer betrouwbare en tijdige informatievoorziening over de financiële resultaten. Daarvoor is in 2024 een plan van aanpak opgesteld. We maken bij de aanpak onderscheid in de korte en lange termijn. Voor de korte termijn kijken we naar snel te behalen resultaten die de kwaliteit van de informatie verbeteren. In de planning zijn de belangrijkste resultaten met mijlpalen en go/no-go momenten opgenomen.

1. Quick wins zoals het opstellen van een rapportage investeringen, goed verwerken van DVO's, vereenvoudiging van de systematiek voor risico-uren en het informeren van het college over de stand van zaken na het 1e kwartaal. Daarnaast spreken we af dat begrotingsposten waarbij redelijk zekere inkomsten zijn worden ingeboekt en begrotingsposten waarbij structurele onderbestedingen zijn worden weggestreept. Gereed Q2 en de resultaten worden verwerkt in de volgende MPB.
2. Een externe partij adviseert op procesverbetering en versteviging van de bedrijfsvoering. Hierin staan de volgende vragen centraal:
 - Wat is nodig voor de integrale transformatie waarmee we beter in control komen en met onze financiële functie betrouwbaar en wendbaar worden?
 - Welke mogelijkheden zijn er voor innovatie en efficiency?
 - Wat zijn de leidende principes voor het inrichten van de financiële administratie?
3. Opvolgen van de aanbevelingen en implementatie nieuw financieel systeem. De aanbevelingen van punt 2 pakken we projectmatig op, waarbij we nog niet precies de vervolgstappen weten. Zeker is wel dat het financiële systeem vervangen moet worden en dat dit een gedegen projectaanpak met externe expertise en ervaren projectmanagement vraagt.
4. Het verschil tussen de resultaatsprognose van het derde kwartaal en het resultaat van de jaarrekening wordt elk jaar kleiner met uiteindelijk doel een bandbreedte van 10%.

1.1.4 We krijgen grip op onze inkoopprocessen

We werken via diverse sporen om grip te krijgen op het inkoopproces:

1. We leveren een complete aanbestedingskalender op waar voor de komende jaren de voorgenomen aanbestedingen vermeld staan. Op basis van deze kalender weten we wat er aan inkopen op de planning staan. Deze kalender wordt gedeeld en besproken met alle afdelingen.
2. We hebben een duidelijk inkoopbeleid.
3. We hebben qua kwantiteit onze bezetting op orde en hebben in het kader kwaliteit ook het juiste vakmanschap aan boord om de organisatie te adviseren.
4. We kunnen de organisatie helpen met spendanalyses door het inzetten van een contractmanagementsysteem. Tevens helpt dat bij het voorkomen van onrechtmatigheid.
5. We ontzorgen de organisatie met het neerzetten van een inhuurdesk waardoor we ook op inhuur in control komen/zijn.
6. De inkoopdoelstellingen zijn een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle budgethouders. In de nieuwe opzet van de inkoopboard bespreken we afwijkingen (op o.a. rechtmatigheid) en leggen deze vast, zodat ze terug te vinden zijn voor VIC & Accountantscontrole.

1.1.5 We brengen privacy risico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot privacy, waaronder in ieder geval de AVG en Wpg.

1. We vertalen de verplichtingen uit de AVG naar heldere beleidsdocumenten en procedures.

In 2024 is het privacybeleid van de gemeente Apeldoorn vastgesteld. Een aantal aspecten van het beleid werken we uit in aanvullend beleid of procedures, bijvoorbeeld procedures voor het afhandelen van datalekken en inzageverzoeken. We inventariseren welke documenten nog ontbreken en stellen die op. Eind 2025 beschikken we over vastgestelde beleidsdocumenten en procedures die nodig zijn om te voldoen aan de AVG.

2. De Wet politiegegevens (Wpg) schrijft voor dat we jaarlijks een interne audit uitvoeren en eens per 4 jaar een externe audit.

In 2025 wordt een interne en externe audit uitgevoerd in het kader van de Wpg. We ronden de in 2024 projectmatig opgestarte verbeteractiviteiten in relatie tot de Wpg af, zodat we voldoen aan de eisen uit de Wpg. De resultaten uit de externe audit bieden we aan de Autoriteit Persoonsgegevens en de gemeenteraad aan.

1.1.6 We voldoen aan de in de Archiefwet gestelde eisen

Om meer grip te krijgen en te houden op de gemeentelijke informatiehuishouding en de basis beter op orde te brengen, werken we dagelijks aan de volgende activiteiten:

1. Binnen het project WOO / project Gewoon Goed Gedocumenteerd (GGG) voeren we inventarisaties uit naar de wijze waarop afdelingen hun informatie opslaan en beheren. Verbeterplannen helpen ons om het informatiebeheer beter op orde te krijgen, wat randvoorwaardelijk is om binnen het kader van de WOO informatie actief openbaar te maken en tijdig aan WOO-verzoeken te voldoen;
2. Met de implementatie van MS365 / Teams als onderdeel van de totstandkoming van de Moderne Digitale Werkplek, stellen we een derde beheersbare bewaaromgeving (naast Djuma en vakapplicaties, ter vervanging van netwerkschijven) voor iedereen beschikbaar;
3. Het laatste analoge archiefblok 1998-2018 maken we voor overbrenging naar CODA Archief (gemeentelijke archiefbewaarplaats) gereed;
4. Reguliere en achterstallige vernietiging van analoge en digitale archiefbestanden kunnen we na akkoorden van afdelingshoofden als gegevenseigenaren en de gemeentearchivaris rechtmatig uitvoeren;
5. Met de implementatie van de Selectielijst e-mailbewaring 2024 krijgen we meer grip op de enorme hoeveelheden e-mailberichten, door vernietiging van e-mailberichten van medewerkers na zeven jaar en permanente bewaring van e-mailberichten van aan te wijzen sleutelfunctionarissen;
6. De archiefinspectie (gemeentearchivaris en archiefinspecteur) houdt toezicht op de informatiehuishoudingen van de gemeente en vijf gemeenschappelijke regelingen (GGD NOG, Lucrato, ODV, Regio Stedendriehoek en VNOG), verricht inspectieonderzoeken en rapporteert daarover tweejaarlijks;
7. In kwartaaloverleggen met CODA Archief houden we zicht op de voortgang van de overeengekomen prestatieafspraken en besteding van de door de Stichting Apeldoorns Archief (SAA) ter beschikking gestelde gelden.

1.1.7 We brengen beveiligingsrisico's terug tot een acceptabel niveau en voldoen aantoonbaar aan geldende wet- en regelgeving in relatie tot informatiebeveiliging, wat bijdraagt aan een betrouwbare dienstverlening aan onze inwoners.

1. We voldoen aan de eisen uit de Cyberbeveiligingswet.

De nieuwe Europese richtlijn over informatiebeveiliging (NIS2) wordt in Nederlandse wetgeving omgezet in de Cyberbeveiligingswet. Deze wet zal naar verwachting vanaf medio 2025 van kracht gaan. Ten aanzien van reeds bestaande wet- en regelgeving ligt de nadruk in deze Cyberbeveiligingswet op de zorgplicht om voldoende aandacht te schenken aan informatiebeveiliging (waaronder het voldoen aan de BIO 2.0, de beveiliging van IT-systemen in de openbare ruimte en bedrijfscontinuïteit), een meldplicht wanneer zich beveiligingsincidenten voordoen en de inrichting van centraal toezicht op de naleving van de wet door de Rijksinspectie voor Digitale Infrastructuur (RDI).

Om aan deze wet te voldoen vinden in 2025 de volgende activiteiten plaats:

- We voeren een gap-analyse uit om vast te stellen in hoeverre we voldoen aan de Cyberbeveiligingswet en we werken op basis van een plan van aanpak aan het compliant zijn aan de Cyberbeveiligingswet;
- We ronden het project Bedrijfscontinuïteit af, waarmee we voldoen aan ons Bedrijfscontinuïteitsbeleid (zie ook paragraaf 1.2);
- We brengen de beveiliging van IT-systemen in de openbare ruimte op orde; We zorgen dat ons awarenessprogramma voldoet aan de eisen uit de Cyberbeveiligingswet, waaronder in ieder geval het aanbieden van de in de wet opgenomen verplichte security training aan bestuurders.

2. We voldoen aan de normen uit de BIO 2.0.

In 2025 wordt de huidige Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) vervangen door versie 2.0. Deze versie volgt de internationale ISO-norm voor informatiebeveiliging (ISO27001) en kent daardoor een andere indeling en nieuwe beveiligingsnormen. Ook is er meer aandacht voor het uitvoeren van risicoanalyses en het inrichten van de beveiligingsprocessen op basis van de PDCA-cyclus.

In 2025 voeren we hiervoor de volgende activiteiten uit:

- We voeren een gap-analyse uit om vast te stellen in hoeverre we voldoen aan de BIO 2.0 en we werken op basis van een plan van aanpak aan het compliant zijn aan de BIO 2.0.
- We actualiseren waar nodig bestaande kaders en stellen nieuwe kaders op die verplicht zijn op basis van in de BIO 2.0. Dit geldt ook voor procedures. Eind 2025 beschikken we over vastgestelde kaders en procedures;
- We voeren in 2025 risicoanalyses uit op in ieder geval de kritische bedrijfsprocessen zoals die worden vastgesteld in het project Bedrijfscontinuïteit in 2024.

Doelstelling

1.2 We nemen maatregelen ten behoeve van de bedrijfscontinuïteit

Prestaties

1.2.1 We zijn goed voorbereid op onverwachte grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering, zodat de impact ervan beperkt blijft en we de dienstverlening weer snel kunnen herstellen.

1. We beschikken over een getrainde crisisorganisatie voor het afhandelen van grote verstoringen van de dienstverlening en bedrijfsvoering. In 2025 organiseren we hiervoor weer een aantal crisisoefeningen.
2. We weten welke bedrijfsprocessen kritisch zijn en hebben maatregelen getroffen om deze weer volgens de daarover gemaakte afspraken te herstellen na een grote verstoring. We ronden in 2025 het project Bedrijfscontinuïteit af, waarmee we voldoen aan ons Bedrijfscontinuïteitsbeleid en maatregelen hebben genomen om kritische bedrijfsprocessen te kunnen herstellen na een grote verstoring;
3. De PDCA-cyclus in relatie tot bedrijfscontinuïteit is geborgd door het jaarlijks uitvoeren van continuïteitstesten, het evalueren van de continuïteitstesten en het doorvoeren van verbetermaatregelen t.a.v. de bedrijfscontinuïteit. Jaarlijks rapporteert de CISO over de mate waarin we voldoen aan ons Bedrijfscontinuïteitsbeleid.

Doelstelling

1.3 We voeren de visie op bedrijfsvoering uit

Prestaties

1.3.1 We voeren het uitvoeringsplan van de visie op bedrijfsvoering uit

Om te komen tot een wendbare, resultaatgerichte organisatie die snel kan anticiperen op veranderende omstandigheden en zo continu kan werken aan de maatschappelijke opgaven, is er een noodzaak voor een stabiele, robuuste en eenvoudige bedrijfsvoering met duidelijke keuzes over sturing, inrichting, werkwijzen en gedrag van professionals. Op basis van de hiervoor vastgestelde visie 'Samen werken aan slimme oplossingen' geven we invulling aan het uitvoeringsplan met duidelijke, meetbare doelstellingen. Het kent een integrale aanpak, die inzet en samenwerking van de gehele organisatie vereist. Dit is essentieel om onze ambitie om een toekomstbestendige organisatie te zijn, te realiseren.

Doelstelling

1.4 De interne dienstverlening aan de organisatie is op orde

Prestaties

1.4.1 We integreren doelrealisatie in de beoordeling van controles.

We integreren doelrealisatie in de beoordelingen van de administratieve organisatie en interne controle. We beoordelen niet alleen de financiën maar ook of we werken aan het (efficiënt) halen van onze eigen doelstellingen.

1.4.2 Het proces van te verstrekken subsidies is adequaat georganiseerd

Op dit moment hebben we een uitgebreide risicoanalyse gemaakt van het subsidieproces. Dit was de eerste fase om grip te krijgen op subsidies. De implementatie van de tegenmaatregelen wordt na de zomer (2024) gestart. Hierin implementeren we een “lean en mean” proces waarbij we standaardmatig en helder komen van (beleids)vraag naar verstrekking van de subsidie.

1.4.3 Onze huisvesting is toekomstbestendig

Wij werken aan een werkplekconcept waarbij we onze medewerkers faciliteiten bieden om op een fijne manier met elkaar samen te werken. Daarbij besteden we aandacht aan het bieden van een ruim scala aan vergaderplekken en werkplekken toegespitst op de taken voor dié dag. Het concept biedt daarnaast flexibiliteit om groei en krimp in de komende jaren op een goede wijze op te vangen.

Ten tweede werken we aan een proces waarbij we al het gemeentelijk vastgoed in beeld hebben waar onze medewerkers werken en vergaderen. Dit “werkvastgoed-portfolio” is een nauwe samenwerking tussen meerdere afdelingen en cruciaal om snel en adequaat te schakelen als de organisatie daar om vraagt. Hiermee kunnen we ook ruim van te voren anticiperen op groei, krimp, aan- en verkoop van vastgoed in relatie tot de bedrijfsvoering.

Doelstelling

1.5 We voeren de visie op dienstverlening uit.

Prestaties

1.5.1 De inwoner staat centraal in onze dienstverlening. 'Ik ben er voor jou.'

De inwoner staat centraal in onze dienstverlening. In ons contact met inwoners, ondernemers en organisaties, en ook als medewerkers onderling, is wat we uitstralen én waarmaken: Ik ben er voor jou!

We zetten in op:

1. Omnichannel kanaalstrategie en integraal inwonerbeeld
We maken een start met de uitvoering van de kanaalstrategie. Daarmee zetten we de eerste stappen richting omnichannel dienstverlening, waarbij alle dienstverleningskanalen goed op elkaar zijn afgestemd en met elkaar zijn verbonden. Met als doel dat de inwoner ongeacht het kanaal dat hij gebruikt dezelfde behandeling en hetzelfde antwoord krijgt, en de inwonerreis over verschillende kanalen naadloos verloopt.
Onderdeel van de kanaalstrategie is ook Mijn Apeldoorn. We bouwen verder aan Mijn Apeldoorn, met als doel een integraal inwonerbeeld. Gegevens van de inwoner worden vanuit diverse bronnen gebundeld en naar één centrale plaats ontsloten, wat de inwoner overzicht, inzicht en controle geeft. Ook medewerkers hebben baat bij een integraal inwonerbeeld.
2. Leren van inwonersignalen
We werken aan het creëren van inzicht in ons dienstverleningsresultaat, waaronder goed omgaan met en leren van inwonersignalen.
We werken aan een betere klachtbehandeling. We sturen actief op het leereffect van de klacht.
3. Schrijven in begrijpelijke taal (Taal van de Stad)
We blijven het belang van begrijpelijke taal benadrukken en stimuleren. Dat doen we onder andere met de training direct duidelijk schrijven, de mogelijkheid brieven te laten herschrijven naar B1 niveau en de tool Klinkende Taal. Als uitbreiding op deze tool verkennen we een AI tool die kan helpen bij begrijpelijk schrijven.
4. Meertalige accenten in onze dienstverlening
We richten onder andere webpagina's, webformulieren, klanttevredenheidsonderzoeken en ons afsprakensysteem meertalig in.
5. Toegankelijke digitale dienstverlening voor iedereen
We toetsen de toegankelijkheid van onze digitale kanalen. We gebruiken de uitkomsten en aanbevelingen van bv. de WCAG-toets (Web Content Accessibility Guidelines, de internationale richtlijnen voor digitale toegankelijkheid) en het gebruikersonderzoek Apeldoorn.nl om onze website toegankelijk te maken en te houden, zodat alle mensen deze goed kunnen gebruiken.
6. Zeggen wat we doen en doen wat we zeggen
Inwoners, ondernemers en organisaties weten wat ze van ons kunnen verwachten en wanneer. We sturen actief op het nakomen van afspraken. We maken inzichtelijk of we tijdig reageren. En of we de normen halen die in onze dienstverleningsprocessen gelden.
7. De kracht van ons KCC
We zetten intensief in op het reduceren van herhaalverkeer bij het KCC en investeren daarnaast in de vindbaarheid en duidelijkheid van informatie op en de dienstverlening via onze digitale kanalen.
We werken aan de randvoorwaarden om de eerstelijns contacten te centraliseren bij het KCC.

Doelstelling

1.6 We voeren de HR-visie uit

Prestaties

1.6.1 We bevorderen ondernemerschap bij onze medewerkers.

Wanneer medewerkers in staat zijn om hun 'verantwoordelijkheid te pakken', kunnen ze beter inspringen op vragen uit de samenleving. Daarom investeren we in:

1. Nieuwe competenties

We ondersteunen medewerkers bij het ontwikkelen van competenties die passen bij de 'ondernemende ambtenaar'. Dan kun je denken aan zelfsturing, een proactieve en kritische houding, creativiteit, samenwerken, flexibiliteit en betrouwbaarheid. Dat doen we onder andere door training en coaching.

2. Digitale volwassenheid

We helpen medewerkers om te groeien in digitale volwassenheid. Zodat ze digitaal vaardig zijn en op basis van data de juiste acties ondernemen. Daarbij hoort ook: weten welke diensten juist om een persoonlijke aanpak vragen en weten hoe we op een veilige en integere wijze omgaan met data. We meten de digitale vaardigheden van medewerkers middels een enquête om een algemeen beeld te vormen van de aandachtspunten en we ontwikkelen hierop een leeraanbod.

3. Eigenaarschap

We vragen meer eigenaarschap van medewerkers. We geven medewerkers daarvoor meer ruimte en moedigen hen aan om verantwoordelijkheid te nemen in het vinden van oplossingen, samen met andere collega's. Maar ze staan er niet alleen voor. Leidinggevenden faciliteren, stimuleren en coachen hun teamleden. Hiertoe voeren we, als ondersteuning bij het ontwikkelen van nieuwe competenties, een Leermanagementsysteem (LMS) in zodat we leren meer inzichtelijk maken. Verder wordt minimaal 90% van het opleidingsbudget jaarlijks besteed.

4. Het nieuwe werken

De komende jaren groeien we verder in het nieuwe werken. We gebruiken de 5 R'en (Richting, Ruimte, Resultaat, Rekenschap en Relatie) om op teamniveau met elkaar in gesprek te gaan over hoe en waar we samen werken en wat we daarvoor van elkaar nodig hebben. We verbeteren de inrichting van het stadhuis zodanig dat dit het nieuwe werken beter ondersteunt.

1.6.2 We realiseren een toekomstbestendig personeelsbestand.

We hebben te maken met een forse uitstroom van oudere collega's. Tegelijk is er krapte op de arbeidsmarkt. Het is meer dan ooit belangrijk om medewerkers te werven en vast te houden. Daarom zetten we in op:

1. Anders en slimmer werven

We kunnen onszelf actiever positioneren als werkgever waar je impact kunt hebben én goede arbeidsvoorwaarden krijgt. We positioneren ons op de arbeidsmarkt door ons nieuwe werkgeversmerk en bijbehorende campagne.

2. Diversiteit en inclusie

Door meer te investeren in diversiteit, vormen we een betere afspiegeling van de samenleving. We organiseren jaarlijks minimaal twee activiteiten die bijdragen aan de bewustwording op inclusie. Ons personeelsbestand is een afspiegeling van de samenleving, we hanteren de Barometer Culturele Diversiteit van CBS om dit te monitoren.

3. Duurzame inzetbaarheid

Er zijn allerlei tools om medewerkers 'duurzaam inzetbaar' te houden. Die willen we beter gaan inzetten, in combinatie met instrumenten rondom vitaliteit en leren en ontwikkelen. Hiertoe maken we jaarlijks een sociaal jaarverslag waarin de belangrijkste sociale kerngegevens van onze organisatie staan, zoals leeftijdsopbouw, ziekteverzuim en externe inhuur.

Vitaliteit is geen luxe, maar noodzaak. Om je werk goed te kunnen doen, is het belangrijk dat je je vitaal voelt en werkgeluk ervaart. We herzien onze visie op verzuim en onze verzuimaanpak. Met onze nieuwe Arbodienst zetten we nog meer in op interventies die medewerkers helpen om aan het werk te blijven.

4. Veiligheid

We willen een organisatie zijn waarin we sociaal veilig werken en werken op basis van integriteit, binnen én buiten onze organisatie. We herstructureren onze integriteitsregelingen zodat het voor medewerkers duidelijk is bij wie ze binnen de organisatie terecht kunnen als ze onverhoopt te maken krijgen met ongewenst of niet integer gedrag. We stellen een gedragscode op rondom gewenst en ongewenst gedrag. We houden periodiek een medewerkersbelevingsonderzoek waarin we onder andere vragen naar de werkomgeving en werksfeer. Maandelijks wordt een introductiebijeenkomst georganiseerd voor nieuwe medewerkers, waarin het integriteitsbeleid nadrukkelijk aan de orde komt.

Doelstelling

1.7 We voeren de I-visie uit

Prestaties

1.7.1 Wij gaan bij de uitvoering van de I-visie van plan naar realisatie.

De iVisie 2023-2026 is in december 2021 met brede steun vastgesteld door de gemeenteraad en daarna ook opgenomen in het bestuursakkoord. Apeldoorn benut digitalisering om de opgaven van de stad te realiseren en de dienstverlening inclusiever en toegankelijker te maken en geeft antwoord op de uitdagingen die de digitale transformatie de gemeente als organisatie stelt. Dit kan alleen als we ook beschikken over een wendbare, robuuste en weerbare informatievoorziening!

Met en voor de inwoners van Apeldoorn, pakken we de majeure kansen die digitalisering biedt. Die liggen op vele gebieden. Van sensoren in de stad tegen hittestress tot het gebruik van digitalisering bij mobiliteit en gebruiksvriendelijke digitale toegangen voor inwoners die een aanvraag doen.

Informatie en technologie zijn voorwaardelijk geworden voor het verbeteren van de dienstverlening en om complexe opgaven het hoofd te bieden. De impact is enorm. Er is veel maatschappelijke belangstelling voor zowel de mogelijkheden alsook de dilemma's. Zie bijvoorbeeld alle aandacht die er gaat naar Chat GPT of discussies over het gebruik van algoritmen.

1.7.2 Technologie en data worden zodanig ingezet dat dit een maximale positieve opbrengst voor Apeldoorn en de gemeentelijke dienstverlening oplevert.

Om meer inzicht in onze belangrijkste opgaven (bijv. mobiliteit, veiligheid, zorglandschap) te krijgen en beter op oplossingen te kunnen sturen, brengen we data in beeld, ook per wijk of buurt. Betrouwbaarheid, inclusiviteit, privacy en veiligheid zijn daarbij uitgangspunten.

We ontwikkelen verschillende nieuwe data-producten: de Monitor Maatschappelijke Ontwikkeling, het Dashboard Veiligheid, de eerste versie van de Sociale kaart, een nieuwe versie van de Buurtbelever en de Vitaliteitsagenda. We voeren een driedimensionale weergave van de stad in, de zogeheten digitale “tweelingstad”, die voor tal van toepassingen ingezet zal worden. We gebruiken data voor inzicht, voor bedrijfsvoering, het welzijn van Apeldoorn en om met partners in de stad en in onze netwerken samen te werken aan complexe en weerbarstige opgaven. Als het open data betreft maken we die beschikbaar voor inwoners en bedrijven, bijv. in een data-ecosysteem of als sociale kaart.

Het goed gebruiken van al deze informatie vraagt ook digitale competenties van onze medewerkers. Daar werken we gelijktijdig aan.

We versterken en vereenvoudigen daarnaast onze digitale toegang. En blijven up to date in de bestaande dienstverlening. De visie op dienstverlening is daarbij uitgangspunten: inclusief, gebruiksvriendelijk, betrouwbaar, persoonlijk (ik ben er voor jou) en altijd een alternatief voor hen die niet digitaal vaardig zijn. We doen een (markt)onderzoek naar de mogelijkheden om te videobellen met inwoners.

Bij dit alles borgen we de privacy en data-veiligheid (denk aan het invoeren van een sensoren- en algoritme register) en voeren we het gesprek over de grenzen van wat er technisch mogelijk is versus maatschappelijk gewenst is (ethiek).

Nieuwe ontwikkelingen

Onontkoombare ontwikkelingen

87. Verbetering financiële informatie

De financiële informatie wordt momenteel als onvoldoende ervaren. Om deze te verbeteren is een plan van aanpak opgesteld. Het bestaat uit korte termijn acties zoals het verbeteren van de informatie met quick wins en afronding van de opgaven uit de directiebrief. En uit meer lange termijn acties zoals de voorbereidingen voor de implementatie van een nieuw financieel systeem. Ook wordt de strategische financiële capaciteit bij F&C versterkt en wordt de VIC verstevigd. Hiertoe is € 1,163 mln. in 2025 benodigd, € 334.000 in 2026 en € 45.000 in de jaren 2027 en verder.

Benodigd budget

€ 1,163 mln. in 2025, € 334.000 in 2026 en € 45.000 in de jaren 2027 en verder.

88. Ophoging budget IT infrastructuur

De prijsontwikkeling in de sfeer van de IT-infrastructuur is veel hoger dan waarmee bij de reguliere indexatie rekening is gehouden.

Benodigd budget

€ 150.000

89. Ophoging budget Microsoft

In de loop van 2024 dienen er extra Microsoft CIS-licenties te worden aangeschaft. De extra kosten hiervan bedragen € 175.000 per jaar. Er is onvoldoende ruimte in het budget om deze meerkosten te kunnen dekken.

Benodigd budget

€ 175.000

90. Ophoging schoonmaakbudget

Als gevolg van uitbreiding gemeentelijke locaties en hogere (loon-)kosten dan toegepaste indexatie is er een structureel tekort ontstaan van € 200.000. Hogere kosten zijn veroorzaakt door hoge CAO-loonstijgingen en door nieuwe wetgeving, wat van invloed is op de manier van werken (denk aan het verplicht gebruiken van steigers en/of hoogwerkers).

Benodigd budget

€ 200.000

91. Coördinerend installatieverantwoordelijke

Wetgeving geeft aan dat elke organisatie die eigenaar is van elektronische installaties over een installatieverantwoordelijke dient te beschikken. Hierdoor wordt invulling gegeven aan de verantwoordelijkheid van het management met betrekking tot een veilige werking van elektrotechnische installaties. Tevens wordt hiermee voorkomen dat het management bij een incident persoonlijk aansprakelijk is. Er is binnen de structurele loonsom van de afdeling IDV onvoldoende ruimte om deze meerkosten te dekken.

Benodigd budget

€ 96.000

92. Warme en koude dranken

Het budget voor de warme en koude dranken is in het verleden niet structureel op niveau gebracht en bedraagt nu € 115.000. De kosten van het huidige contract zijn in 2025 echter € 360.000. Het extra benodigd budget voor 2025 bedraagt derhalve € 245.000.

In 2025 zal er een nieuwe aanbesteding plaats moeten vinden. De jaren erna nemen we een pm post op, omdat we niet weten wat het resultaat van de aanbesteding zal zijn.

Benodigd budget

€ 245.000 in 2025, p.m. in 2026 e.v.

Ombuigingen

Realistisch begroten

12. Vrijval stelpost energie

In de MPB 2023-2026 is een stelpost energie toegekend om de gevolgen van de in 2022 sterk gestegen energieprijzen en grondstoffen op te kunnen vangen. Inmiddels zijn de energieprijzen gestabiliseerd. Wij stellen voor om de stijging van de energietarieven 2024 ten opzichte van 2022 structureel toe te voegen aan de gemeentelijke energiebudgetten (betreft met name vastgoed, openbare ruimte, accommodaties Accres) en het restant vrij te laten vallen.

Om te buigen budget

€ 500.000 met ingang van 2025.

15. Overschot saldo Loopbaancentrum (LBC) benutten

Het LBC heeft een structureel overschot saldo van € 200.000. Voor het opvangen van fluctuaties is een reserve beschikbaar die momenteel maximaal gevuld is, daarom kan het structureel overschot van € 200.000 als besparing worden ingeboekt.

Om te buigen budget

€ 200.000 met ingang van 2025.

16. Ruimte in budgetten bedrijfsvoering

Binnen het taakveld overhead is bij twee budgetten sprake van structurele ruimte, die nog niet in de voorstellen is verwerkt. Dit betreft € 30.000 bij het subsidiebudget van Communicatie en € 50.000 bij het budget voor betalingsverkeer bij F&C.

Er is bij C&K € 30.000 geraamd ten behoeve van de subsidie voor Mondial. Deze subsidie is niet meer benodigd. Bij F&C is er voor het betalingsverkeer een nieuw contract met een andere bank afgesloten. Hierdoor zijn de kosten voor het betalingsverkeer beduidend lager dan bij de vorige bank en is er € 50.000 ruimte.

Om te buigen budget

€ 80.000 met ingang van 2025

Anders omgaan met risico's en kansen

29. Eigen risico verzekeringen verhogen.

We stellen voor om de premie van de brandverzekering voor de volledige vastgoedportefeuille structureel te verlagen door het jaarlijkse eigen risico te verhogen van € 0,35 mln naar maximaal 3 mln. Hiermee verwachten we € 100.000 op onze jaarlijkse verzekeringspremie te kunnen besparen. Voorts zijn wij voornemens om de verzekering voor fraude- en beroving te beëindigen. Deze verzekering dekt verlies van geld of waardevolle papieren als gevolg van gebeurtenissen zoals brand, overval, inbraak, betaling met vals geld, of fraude gepleegd door personeelsleden. We besparen hiermee circa € 29.000.

Tegenover deze afname van de kosten, staat dat ons risicoprofiel groter wordt. Dit betekent dat we ter afdekking van dit risico een bedrag in de Algemene Reserve hiervoor moeten reserveren. Het exacte bedrag hangt af van de risico-inschatting die nog moet worden bepaald.. Bij bijvoorbeeld een kans dat 1x in de 20 jaar er een schadelast is van € 3 mln bedraagt de reservering in de algemene reserve ca € 0,25 mln.

Om te buigen budget

€ 129.000 met ingang van 2025

Overige voorstellen

63. Ons KCC in zijn kracht

We gaan intensief inzetten op het verminderen van herhaaltelefoontjes omdat terugbelafspraken die intern zijn doorgezet nog niet nagekomen zijn. Daarnaast investeren we in dienstverlening via digitale kanalen en centraliseren we de werkzaamheden van het decentrale team Bouwen en Verbouwen naar het KCC. Dit leidt tot een besparing van € 244.000.

Om te buigen budget

€ 244.000 met ingang van 2026

65. Taken weerbare overheid beleggen bij strategisch advies veiligheid en kosten deels verhalen op de regio

Wij stellen voor om de taken van de bestuursadviseur weerbare overheid te beleggen bij de strategisch adviseur Veiligheid. De taken die deze strategisch adviseur voor de regio uitvoert willen wij bij de regio in rekening brengen. Wij schatten in dat dit om ca. 50% van de kosten van deze formatieplaats gaat.

Om te buigen budget

€ 150.000 met ingang van 2026.

66. Advocaatkosten en advocaat in eigen dienst.

Voorgesteld wordt om twee interne medewerkers, die advocaat zijn geweest, opnieuw tot advocaat te beëdigen zodat zij advocaat in dienstbetrekking kunnen worden. Tevens gaan we strakker sturen op de inzet van externe advocaten. Wij verwachten hiermee een besparing ad € 275.000 te kunnen realiseren.

Om te buigen budget

€ 275.000 met ingang van 2026

67. Ombuigen contributies / abonnementen

Om het werk professioneel te kunnen uitvoeren is informatie uit vakbladen e.d. benodigd. Deels betreft het ook abonnementen op informatieportals. Een kritische opschoning van dit totaal, met daarin de focus op juist die contributies en abonnementen die onze expertise vergroten, zal naar verwachting leiden tot een inverteffect van € 25.000,-.

Om te buigen budget

€ 25.000 met ingang van 2026

68. Normaliseren interne dienstverlening.

De komende jaren brengen we een aantal facilitaire voorzieningen voor onze medewerkers terug naar een niveau wat nog steeds acceptabel én verantwoord is. Wij zien met name in de sfeer van duurzaam vervoer, catering (inclusief fruit), printers en (externe) lunches mogelijkheden om om te buigen. Aan deze maatregelen is een taakstellende besparing ad € 225.000 gekoppeld.

Om te buigen budget

€ 225.000 met ingang van 2026

69. Transformatie bedrijfsvoering

Kijkend door de bril van bedrijfsvoering zien wij de dynamiek en complexiteit in onze omgeving toenemen. Diverse wetten komen op ons af en wij zien ons gesteld voor een vervangingsvraag van personeel op een krapper wordende arbeidsmarkt. Onze leveranciers ervaren dit eveneens. Wij zullen maatregelen moeten nemen om het dienstverleningsniveau voor onze collega's, partners en bovenal onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen te waarborgen en waar nodig verder te verbeteren. De visie op bedrijfsvoering zal daarin leidend zijn. Inrichtingsprincipes als centralisatie, standaardisatie en harmonisatie zullen de organisatie van de bedrijfsvoering vorm geven. Ook ketensturing van processen zal de integrale werkwijze van bedrijfsvoering ondersteunen. Met deze transformatie realiseren wij een doelmatige en efficiëntere bedrijfsvoering waarbij we kosten besparen. Hiervoor nemen wij een taakstelling op ons van € 2,07 mln. per 2027.

Om te buigen budget

€ 2,07 mln. met ingang van 2027

70. Anders omgaan met inhuur

Onze structurele inhuurkosten, dus zonder incidentele dekking uit projecten/investeringen, waren in 2023 € 2,8 mln. We gaan kritischer beschouwen of structurele inhuur noodzakelijk is. Daarnaast gaan we actief beleid voeren om een deel van de structurele inhuur om te zetten in een dienstverband, met als voordelen lagere uurkosten en behoud van expertise. We verwachten hierdoor een besparing ad € 400.000 te kunnen realiseren.

Om te buigen budget

€ 400.000 met ingang van 2026

71. Besparing op overheadkosten

De ombuigingsvoorstellen nieuw-voor-oud uit het voorkeursscenario leiden tot een afname van de formatie met structureel 24 fte. Dat betekent een taakstellende ombuiging op de overhead van € 309.000 in 2026 oplopend tot € 359.000 vanaf 2027.

Om te buigen budget

€ 309.000 in 2026 oplopend tot € 359.000 vanaf 2027

Indicatoren

	Rekening 2022	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Toelichting
Formatie: aantal FTE per 1.000 inwoners	7,9	8,2	8,3	8,5	
Bezetting: aantal FTE per 1.000 inwoners	8,3	8,9	8	8,1	
Ruimte	-0,4	-0,7	0,3	0,5	
Formatie (excl. Griffie): aantal FTE	1.310	1.372	1.411	1.451	De formatie stijgt in 2025 licht ten opzichte van 2024.
Bezetting (excl. Griffie): aantal FTE	1.371	1.486	1.363	1.372	
Formatieruimte (aantal FTE)	-61	-114	48	79	
Inhuur (aantal FTE)	273	275	n.t.b.	n.t.b.	Over het aantal fte inhuur wordt op realisatiebasis gerapporteerd. De omvang hangt samen met (tijdelijk) invullen van vacatureruimte, vervanging als gevolg van ziekte, projecten, tijdelijke behoefte aan specifieke deskundigheid en opvang van piekwerkzaamheden.
Apparaatskosten: kosten per inwoner	€ 927	€ 1.050	€ 966	€ 1.063	Met ingang van 2025 maken ook de tractiekosten bij B&O deel uit van deze indicator
Externe inhuur: Kosten als % van totale loonsom	23,42%	25,61%	7,73%	9,93%	
Automatiseringskosten (* € 1 mln.)	€ 15,40	€ 16,00	€ 18,10	€ 18,60	De stijging van de automatiseringskosten wordt met name veroorzaakt door stijging van de loonkosten en meer dan gemiddelde kostenstijgingen in de sfeer van soft- en hardware
Inkoop % uitgaven bij lokale bedrijven	n.t.b.	n.t.b.	40%	40%	Binnen de kaders van wet- en regelgeving proberen we lokale ondernemers maximale kansen te bieden
Aantal gerapporteerde privacy-incidenten	46	61			
Leren en Ontwikkelen: gemiddelde kosten per medewerker	€ 1.363	€ 1.577	€ 1.331	€ 1.301	De norm bedraagt € 1.300 per medewerker
Overhead: % van totale lasten	9,28%	8,37%	10,70%	10,84%	

Formatiecijfers: De formatiecijfers zijn exclusief Loopbaancentrum en Raadsgriffie. In dit overzicht zijn de structurele en incidentele arbeidskosten uit de Begroting Bestaand Beleid verwerkt. De gevolgen van de voorstellen Nieuw voor oud, de onontkoombare ontwikkelingen en de overige voorstellen nieuw beleid zijn niet in dit overzicht meegenomen.

Bezettingcijfers: Het overzicht geeft de bezetting op het formatieplan weer. De bezettingcijfers zijn inclusief medewerkers in vaste en tijdelijke dienst, medewerkers die bovenformatief in de eenheden geplaatst zijn, medewerkers met een proefplaatsing, re-integratie kandidaten en HPK'ers. De bezettingcijfers zijn exclusief BBL- medewerker

Ten opzichte van de begroting 2024 zien we een toename van 40 fte. Dit betreft met name de uitwerking van besluiten nieuw beleid uit de MPB 2024-2027 en het omzetten van uitbestedingsbudgetten in formatie.

Kadernota's

[Beheerregeling informatiebeheer 2020](#)

[Controleverordening](#)

[Financiële Verordening 2023](#)

[HRM-visie 2022-2025](#)

[Informatiebeveiligingsbeleid 2020-2024](#)

[Informatieverordening gemeente Apeldoorn 2020](#)

[I-visie 2022-2026](#)

[Kader Verbonden Partijen](#)

[Kadernota Privacybeleid](#)

[Normenkader Financiële Rechtmatigheid 2023](#)

[Normenkader Financiële Rechtmatigheid 2023 - Bijlage](#)

[Nota Interne beheersing en rechtmatigheid](#)

[Nota interne beheersing fraude 2023-2026](#)

[Nota Reserves en Voorzieningen 2023-2026](#)

[Nota risicomanagement 2018-2021](#)

[Verordening doelmatigheid en doeltreffendheid 2010](#)

[Visie op Bedrijfsvoering](#)

Toprisico's

Toprisico's financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Bedrag	Effect	I/S
861	<u>Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken</u>	25%	€ 3.000.000	€ 750.000	I
	Risicogebeurtenis: De AVG wordt overtreden of er ontstaat een datalek. <u>Beheersmaatregelen</u> * Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over informatiebeveiliging en privacy. * Privacy oplossingen zijn geïmplementeerd en zijn concernbreed consistent en operabel * Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over privacy * Er is voldoende personeel dat kan adviseren over privacyvraagstukken en beheersmaatregelen, waaronder beveiliging * Er is geïnvesteerd in gespecialiseerd personeel * We zijn compliant aan de AVG en de PDCA-cyclus is geborgd in relatie tot privacy * Er zijn vastgestelde procedures voor het melden van datalekken. Die zijn concernbreed gecommuniceerd * Er is een crisisorganisatie ingericht voor beveiligingsincidenten				
1741	<u>Geslaagde hackaanval (ransomware)</u>	25%	€ 4.000.000	€ 1.000.000	I
	Risicogebeurtenis: Er is sprake van een geslaagde hackaanval, waardoor de gegevens van de gemeente niet meer te gebruiken zijn doordat ze bijvoorbeeld versleuteld zijn door hacker. <u>Beheersmaatregelen</u> * We zijn compliant aan de BIO en de PDCA cyclus is geborgd in relatie tot informatiebeveiliging				
Totaal				€ 1.750.000	

* Als het risico structureel is, wordt het financieel gevolg verdubbeld (zie toelichting in hoofdstuk 4.1.2.2)

Toprisico's niet-financieel

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
861	<u>Niet voldoen aan de AVG, inclusief datalekken</u>	25%	1	3	
	Risicogebeurtenis: De AVG wordt overtreden of er ontstaat een datalek. <u>Beheersmaatregelen</u> * We zijn compliant aan de AVG en de PDCA-cyclus is geborgd in relatie tot privacy * Er is een crisisorganisatie ingericht voor beveiligingsincidenten * Er is voldoende personeel dat kan adviseren over privacyvraagstukken en beheersmaatregelen, waaronder beveiliging * Er zijn vastgestelde procedures voor het melden van datalekken. Die zijn concernbreed gecommuniceerd * Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over privacy * Er loopt een continu programma om medewerkers te informeren en te scholen over informatiebeveiliging en privacy. * Er is geïnvesteerd in gespecialiseerd personeel * Privacy oplossingen zijn geïmplementeerd en zijn concernbreed consistent en operabel				

Nr	Risico omschrijving	Kans	Kwaliteit	Imago	
1662	<u>Beperkt absorptievermogen organisatie bij digitalisering van processen</u>	25%	2	2	
	Risicogebeurtenis: Nieuwe ontwikkelingen op IT-gebied kunnen onvoldoende door de organisatie worden geabsorbeerd <u>Beheersmaatregelen</u> * Continu investeren in medewerkers * Verder ontwikkelen procesmanagement * Eisen stellen aan organisatieonderdelen voordat tot implementatie nieuw IT-middel wordt overgegaan * Borgen dat middelen en capaciteit voldoende aanwezig zijn voordat tot implementatie van it middelen wordt over gegaan.				
1741	<u>Geslaagde hackaanval (ransomware)</u>	25%	3	2	
	Risicogebeurtenis: Er is sprake van een geslaagde hackaanval, waardoor de gegevens van de gemeente niet meer te gebruiken zijn doordat ze bijvoorbeeld versleuteld zijn door hacker. <u>Beheersmaatregelen</u> * We zijn compliant aan de BIO en de PDCA cyclus is geborgd in relatie tot informatiebeveiliging				

Budgetten

Taakvelden	Jaarrekening	Begroting				Meerjarenbegroting		
	Saldo 2023	Saldo 2024 (incl 1e wijziging)	Lasten 2025	Baten 2025	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028
Bedrijfsvoering								
0.4 Overhead	70.235	76.126	88.635	4.844	83.791	83.311	83.642	87.301
Totaal deelbudget	70.235	76.126	88.635	4.844	83.791	83.311	83.642	87.301
Saldo voor bestemming	70.235	76.126	88.635	4.844	83.791	83.311	83.642	87.301
Bedrijfsvoering	-744							
Mutaties reserves	-744							
Saldo	69.491	76.126	88.635	4.844	83.791	83.311	83.642	87.301

Toelichting budgetafwijkingen / grote mutaties

Bedrijfsvoering

Taakveld 0.4 Overhead

De stijging van de lasten met circa € 7,5 mln. bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Salarissen en inhuurbudgetten: € 4,3 mln. Hiervan wordt € 2,0 mln. veroorzaakt door actualisatie van de toedeling van de uren; waardoor een verschuiving tussen taakvelden heeft plaatsgevonden. Het overige betreft met name de reguliere indexatie.
2. De nieuwe ontwikkelingen (nieuw beleid alsmede in 2025 ingaande voorstellen nieuw-voor-oud) leiden tot een stijging van per saldo € 1,8 mln. Hiervan heeft € 1,2 mln. betrekking op de verbetering van de financiële informatievoorziening.
3. De kapitaallasten stijgen met € 0,4 mln.
4. Voor het stadhuis en werkgebouw Zuid is vanaf 2025 een extra storting van € 0,6 mln. in de onderhoudsvoorziening Vastgoedbedrijf aan de orde.
5. De resterende € 0,4 mln. wordt veroorzaakt door diverse kleinere ontwikkelingen alsmede de reguliere budgetindexatie.

Openbaarheid

Per 1 mei 2022 is de nieuwe Wet open overheid (Woo) in werking getreden. De Woo vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Om te voldoen aan de eisen van de nieuwe wet is eind 2022 het project 'Implementatie Woo' opgestart. Hieronder vallen onderstaande deelprojecten.

Verbeteren proces Woo verzoeken en bestuurlijke stukken

Volgens de planning van de VNG moeten we vanaf 1 juli 2024 de Woo-verzoeken publiceren en 1 juli 2025 de bestuursstukken. Ter voorbereiding op de implementatie van deze informatiecategorieën zijn de inventarisaties bij de afdelingen gestart. We herijken het proces voor passieve Woo-verzoeken. Onze verwachting is dat we eind van dit jaar deze categorie al kunnen publiceren op de Woo-pagina van Gemeente Apeldoorn. Vanuit de bestuurlijke en ambtelijke organisatie starten we, samen met de raadsgriffie, een opdracht voor aanscherping van het 'Bestuurlijk besluitvormingsproces'. Het verbeteren van het informatiebeheer, van auteur tot gemeenteraad hoort hierbij. Zo hopen we het verbeteren van de archivering en het beheer van documenten door de raadsgriffie in overeenstemming te brengen met Woo-eisen.

Anonimiseringssoftware

Recent maakten we een keuze voor anonimiseringssoftware, die we in de aankomende maanden gaan implementeren. Met behulp van anonimiseringssoftware wordt het aanleveren van juist en snel geanonimiseerde documenten uit de organisatie bevorderd. Het huidige handmatig anonimiseren is tijdrovend en foutgevoelig.

Bewustwordingscampagne

Daarnaast zijn we bezig met een bewustwordingscampagne Woo als het gaat om houding en gedrag van medewerkers. De Woo vereist naast alle technische handelingen en het beschikbaar stellen van hulpmiddelen in de organisatie ook een bewustwording en verandering in houding en gedrag van de overheidsmedewerker. Medewerkers dienen zich bewust te zijn van het feit dat:

- Bepaalde overheidsinformatie voor de inwoners altijd transparant en openbaar hoort te zijn;
- Het openbaar maken van overheidsinformatie verandering met zich meebrengt in reeds gebruikte werkwijzen;
- Het gevolgen heeft als overheidsinformatie niet of onjuist wordt gepubliceerd of te laat wordt verstuurd (afhandeling Woo-verzoek).

Bijzondere paragrafen

Investerings

Inleiding

Apeldoorn groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Investerings in gemeentelijke eigendommen leiden tot jaarlijkse kapitaallasten gekoppeld aan de verwachte gebruiksduur van het bezit. Deze termijnen zijn vastgelegd in de Financiële Verordening 2023 en variëren tussen de 3 en 60 jaar. Gezien de lange periode en omvang van de investeringsopgaven is het van belang om hier specifiek op in te zoomen. Dit biedt inzicht om eerder te gaan sturen en keuzes te maken in de verdeling van de investeringsruimte.

Voor nieuwe uitbreidingsinvesteringen ramen we investeringsruimte, die op basis van uitgewerkte projectvoorstellen leiden tot een kredietaanvraag waarvan de kapitaallasten gedekt worden uit deze gereserveerde investeringsruimte. Voor het in standhouden van onze activa ramen we vervangingsinvesteringen, die met het vaststellen van de MPB worden geautoriseerd.

Investerings

De onderstaande grafiek geeft inzicht in de jaarlijkse investeringen in de komende vier jaar. Dit bestaat enerzijds uit de gereserveerde investeringsruimte, om onze ambities waar te maken, die vervolgens beschikbaar wordt gesteld op basis van raadsvoorstellen. En aan de andere kant uit de reeds vastgestelde kredieten voor uitbreidings- en vervangingsinvesteringen. Ten opzichte van vorig jaar zijn de cijfers geactualiseerd. Dit wil zeggen: de te verwachte uitbreidings- en vervangingsinvesteringen zijn opnieuw gefaseerd en er is een jaarschijf toegevoegd voor de vervangingsinvesteringen. Inhoudelijke toevoegingen zijn expliciet opgenomen in deze MPB. De benodigde investeringsruimte is ook geactualiseerd.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Investerings	2025	2026	2027	2028
Toegekende vervangingsinvesteringen	26.132.000	27.400.000	29.590.000	30.752.000
Toegekende uitbreidingsinvesteringen	33.090.000	29.387.000	20.308.000	10.710.000
Investeringsruimte	53.717.000	51.728.000	36.557.000	5.000.000
Nieuwe investeringsruimte MPB 2025-2028	21.989.000	26.922.000	51.425.000	76.087.000

Onder de vervangingsinvesteringen zijn onder andere de vervangingskredieten, zoals wegen, riolering en vervoersmiddelen opgenomen. De benodigde vervangingsinvesteringen lopen jaarlijks op vanwege de vervangingsgolf openbare ruimte in de naoorlogse wijken. Zoals in het strategisch assetmanagement plan (SAMP) en de MPB 2023-2026 is opgenomen, is de verwachting dat hiervoor in 2025 een bedrag van € 4 miljoen extra nodig is, oplopend tot € 6 miljoen jaarlijks vanaf 2027. Daarnaast is er een achterstand ten aanzien van de reguliere vervanging van wegen. De komende jaren wordt deze achterstand ingelopen. De hiervoor beschikbare kredieten uit voorgaande jaren zijn gefaseerd naar deze jaren. Daarnaast is € 8 miljoen uitgenomen uit het beschikbare krediet vervanging openbare ruimte van voorgaande jaren conform het voorkeurscenario Nieuw voor Oud.

Onder de toegekende uitbreidingsinvesteringen zijn de uitbreidingskredieten opgenomen die door de raad zijn vastgesteld. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de projecten ten behoeve van de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed en de groenprojecten in de binnenstad. Deze uitbreidingsinvesteringen zijn voor de komende 4 jaar circa € 97 miljoen. In de bovenstaande grafiek is af te lezen dat de toegekende uitbreidingsinvesteringen ieder jaar teruglopen. Gedurende de komende jaren zullen

nieuwe uitbreidingsinvesteringen aan de raad worden voorgelegd. Deze worden veelal gedekt uit de eerder gereserveerde investeringsruimte. In het voorkeursscenario Nieuw voor Oud is het uitbreidingskrediet toekomstbestendige bedrijventerreinen (€ 4,9 miljoen) uitgenomen en verwerkt in deze reeks.

De investeringsruimte bestaat onder andere uit het Programma Stadmaken op de Veluwe, Stedelijke Mobiliteit, Klimaatstrategie en Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte.

In deze MPB wordt voorgesteld om ruim € 176 miljoen investeringsruimte toe te voegen, dit betreft:

- Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie en natuur
- Turnhal
- Actieplan verkeersveiligheid
- De Stolp
- Renovatie sporthallen
- Programma Stadmaken op de Veluwe
- Twee spoortunnels in de ring
- Sprinklers in twee parkeergarages
- Vervolg van de verduurzaming 2.0
- Evenementenfonds

Deze inschatting is gebaseerd op netto-investeringsbedragen. Dit houdt in dat er rekening mee is gehouden dat aan een aantal van deze uitbreidingsinvesteringen door derden (zoals het Rijk, provincie en projectontwikkelaars) wordt bijgedragen. De ingeschatte € 323 miljoen (de investeringsruimte en nieuwe investeringsruimte MPB 2025-2028) is dus de eigen in te zetten middelen.

Aan de vervangingsinvesteringen en uitbreidingsinvesteringen (reeds vastgestelde investeringsprojecten) zal zonder tussenkomst van de raad uitvoering geven. Wanneer de nieuwe investeringen vanuit de investeringsruimte omgezet gaan worden in projecten, zullen deze projecten ter vaststelling aan de raad worden voorgelegd.

2029 en verder

Om de ambities zoals opgenomen in de omgevingsvisie te realiseren op gebied van energietransitie, woningbouw en mobiliteit, zijn er ook na 2028 investeringsmiddelen nodig. Omdat dit langlopende trajecten zijn en onderdeel van de langjarige visie, wordt er naar toegewerkt dat in deze paragraaf ook een langjarige doorkijk ten aanzien van investeringen wordt gegeven.

Op dit moment is nog niet voor alle beleidsterreinen een langjarige investeringsagenda beschikbaar. Voor de komende jaren is er een behoorlijke investeringsopgave voor de woningbouwopgave (onder andere BSK, Zuidrand en de dorpen), maar ook is de opgave voor de stedelijke mobiliteit, energietransitie en vervanging infrastructuur naoorlogse wijken groot. In de MPB 2026-2029 wordt teruggekomen op een langjarige investeringsagenda.

Daarnaast is er voor ook onderwijshuisvesting een opgave na deze MPB-periode. De projecten die in het IHP zijn opgenomen zijn noodzakelijk om te voldoen aan de wettelijke zorgplicht onderwijshuisvesting. Met het uitvoeringsplan in het IHP is een meerjarige afspraak met de schoolbesturen gemaakt over het huisvestingsprogramma. De gemeente heeft een zorgplicht voor goede en voldoende onderwijshuisvesting. In het IHP is alleen renovatie/vervangende nieuwbouw van bestaande schoolgebouwen opgenomen. Op basis het IHP en prijspeil 2024 wordt er in de periode 2029-2039 € 207 miljoen geïnvesteerd en € 10 miljoen aan boekwaarde afgeboekt. Dit betekent dat

de kapitaallasten in de begroting als gevolg van deze investeringen ook in de jaren ná 2028 op zullen blijven lopen.

Aanvullend aan deze opgave zijn:

- de renovatie of vervanging van gymlokalen en sporthallen;
- de uitbreiding van onderwijshuisvesting als gevolg van nieuwe of uitbreiding van bestaande wijken;
- de ontwikkelingen die bij UDO spelen.

Deze opgaven zullen in de komende jaren nog nader, separaat uitgewerkt worden.

Kapitaallasten

Uit de investeringen vloeien kapitaallasten voort of anders gezegd: het structurele effect in de begroting als gevolg van de investeringen. Met een groei van het investeringsvolume gaan ook de kapitaallasten groeien, dit is opgenomen in de onderstaande grafiek.

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek.

Kapitaallasten	2025	2026	2027	2028
Bestaand	31.241.000	30.149.000	29.207.000	28.653.000
Kredieten	4.639.000	7.255.000	10.159.000	12.904.000
Investeringsruimte	57.000	400.000	1.587.000	3.398.000
Nieuwe investeringsruimte MPB 2025-2028	-	580.000	1.117.000	3.026.000

Als eerste de kapitaallasten van bestaande eigendommen. Dit zijn de structurele lasten van de eigendommen die de gemeente in gebruik heeft. Deze lasten lopen de komende jaren terug van circa € 31,2 miljoen naar circa € 28,7 miljoen en dat biedt dekking voor onder meer de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen. Deze kapitaallasten lopen terug omdat bestaande eigendommen volledig aan het einde van de levensduur zijn en daarmee geen kapitaallasten meer veroorzaken. Het komt vaak voor dat deze eigendommen dan vervangen moeten worden.

Vervolgens lopen de structurele lasten van de kredieten (vervangings- en uitbreidingsinvesteringen) de komende jaren op van circa € 4,6 miljoen naar circa € 12,9 miljoen.

Tenslotte de structurele gevolgen van de investeringsruimte in deze MPB (investeringsruimte en nieuwe investeringsruimte MPB 2025-2025). In deze MPB is hiervoor een stelpost opgenomen die in 2028 oploopt naar € 5,6 miljoen en is grotendeels gebaseerd op 50% van de kapitaallasten in 2028 van deze voorstellen. Dit heeft een aantal redenen. Als eerste leert de ervaring van de afgelopen jaren dat er regelmatig een onderbesteding van de kredieten is. Daarnaast wordt de voortgang ook bepaald door juridische complexiteit (o.a. stikstof) en beschikbare personele capaciteit. Middels portfoliomanagement wordt gezocht naar de optimale balans waarbij de werkzaamheden met elkaar gecombineerd worden. Daarnaast worden de werkzaamheden geprioriteerd. Op deze wijze kan de beperkte capaciteit doelgericht worden ingezet. Hierdoor zal de sturing op en voorspelbaarheid van investeringen verbeteren.

In de paragraaf weerstandsvermogen is het kengetal kapitaallastenratio opgenomen. De kapitaallastenratio zegt iets over de mate van flexibiliteit van de begroting. De kapitaallasten van investeringen drukken langjarig als last op de begroting, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle

signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten. De informatiewaarde zit vooral in de ontwikkeling van de kapitaallastenratio over de tijd.

Risico's

Kapitaallasten bestaan uit 2 componenten: rente en afschrijving.

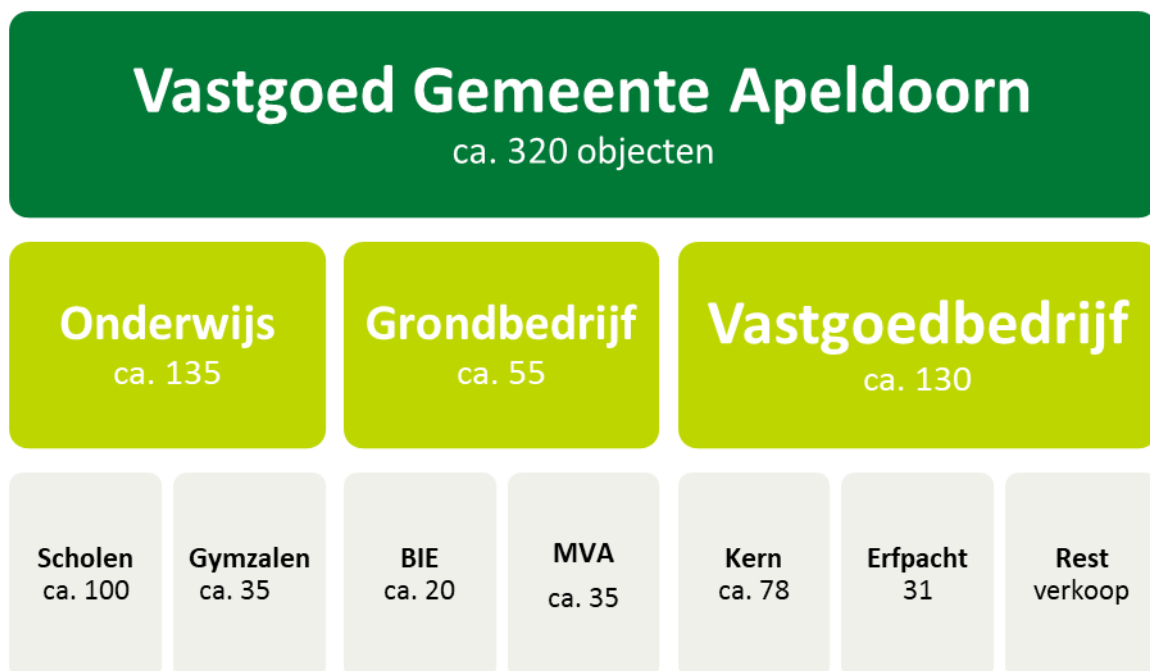
Op dit moment is het rentepercentage van de kapitaallasten, net zoals vorig jaar, 1,3%. Wanneer de marktrente (verder) gaat stijgen zal dit op termijn ook effect hebben op het rentepercentage waarmee we de kapitaallasten berekenen. Wanneer dit percentage gaat stijgen zullen ook de kapitaallasten van alle investeringen (bestaande en nieuwe) stijgen en daarmee de structurele lasten in de begroting.

Met een groter structureel beslag op de begroting zal ook de wendbaarheid van de begroting afnemen. Voor de beeldvorming: Wanneer het rentepercentage van de kapitaallasten met 1% stijgt, zullen de kapitaallasten per jaar tussen de € 6 en 8 miljoen toenemen.

Vastgoed

Inleiding

De gemeente Apeldoorn is eigenaar van veel kadastrale eigendommen. Binnen onze gemeente maken we onderscheid in de gebruiksportefeuille die hoofdzakelijk is ondergebracht bij het Vastgoedbedrijf (circa 130 objecten) en de ontwikkelportefeuille (circa 55 objecten) die valt onder het Grondbedrijf. Beide “bedrijven” vallen onder de verantwoordelijkheid van de afdeling Vastgoed en Grond. Daarnaast heeft onze gemeente een economisch claimrecht op circa 100 schoolgebouwen. Het merendeel van het juridisch eigendom ligt bij de schoolbesturen. Afdeling Beleid Maatschappelijke Ontwikkeling heeft circa 35 gymlokalen in eigendom voor Onderwijshuisvesting. Accres B.V. beheert en exploiteert circa 35 gymlokalen en 20 maatschappelijke objecten van de kernportefeuille van het Vastgoedbedrijf.

Actuele ontwikkelingen

Beleidskaders

Voor het vastgoed gelden de beleidskaders zoals vastgesteld in de Vastgoednota Apeldoorn (2010), Nota grond- en vastgoedbeleid (2021) en het Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf (2017) met bijbehorende werkwijzers. Het Uitvoeringskader met werkwijzers vernieuwen we.

Verkoop (maatschappelijk) vastgoed

De structurele taakstelling die het Vastgoedbedrijf sinds 2012 heeft gehad, is volledig gerealiseerd. Tot en met 2026 heeft het Vastgoedbedrijf te maken met een incidentele taakstelling. Voor 2024 t/m 2027 is in de MPB 2024-2027 besloten om weer een tijdelijke taakstelling op te nemen van € 250.000 per jaar voor het restant van de verkoopportefeuille. Dit in combinatie met extra inzet voor ondersteuning om de verkoopprocessen te versnellen. Deze taakstelling is gericht op de verkoop van vastgoed die buiten onze grondexploitaties en aangekochte strategische panden vallen.

Op 18 april 2024 is tijdens de raadsvergadering de Motie vreemd "Borg de activiteiten en initiatieven" aangenomen. Dit betekent dat de panden in de verkoopportefeuille met een maatschappelijke bestemming on hold zijn gezet in afwachting van de analyse. Deze heeft effect op het verkoopresultaat van 2024 en van 2025.

In onderstaand overzicht is het verkoopresultaat opgenomen van de afgelopen jaren. Zowel in financieel opzicht als voor het aantal verkochte eigendommen van het Vastgoedbedrijf.

De voorraad per medio 2024 bedraagt nog circa 23 locaties, waarvan de verkoop van 4 locaties al gestart is en de rest in de komende MPB-periode opgestart zal worden. De kanttekening die we hierbij moeten maken, is het feit dat het laaghangend fruit inmiddels is verkocht. Dit mandje omvat dan ook met name panden met verkoopbeperkingen (zoals lage huur), hoge boekwaarden (met mogelijk een boekhoudkundig verkoopverlies) en lange verkooptrajecten (milieu-onderzoeken, type pand). In de komende tijd zullen ook panden vanuit Onderwijshuisvesting via het Vastgoedbedrijf moeten worden verkocht.

Accres dienstverleningsovereenkomst (DVO)

De huidige DVO met Accres kent een looptijd tot eind 2024. Op dit moment wordt er gewerkt aan het opstellen van de nieuwe uitvraag voor een vervolg op de huidige DVO. We bekijken kritisch de rol en taak van Accres en zijn voornemens een langjarige samenwerking aan te gaan die passend is bij de rol en positie van Accres als verbonden partij. Het proces om tot een uitvraag te komen in afstemming met Accres wordt doorlopen om zo tot scherpere, passende en beter meetbare afspraken te komen.

Risico's

Voor het vastgoedbedrijf onderkennen we een aantal risico's die zijn betrokken bij de paragraaf weerstandsvermogen. Deze vloeien voort uit de reguliere taken van het Vastgoedbedrijf. Het betreft op dit moment met name risico's op financiën en doelstellingen/imago. De risico's omvatten onderhoud, leegstand en afwaardering. Daarnaast zijn in de genoemde paragraaf een aantal specifiekere risico's voor het vastgoedbedrijf zoals renovatie Woldhuis 13 en verduurzaming vastgoed 2.0.

In de risicokaart onderhoud Vastgoedbedrijf - als onderdeel van de paragraaf weerstandsvermogen - worden risico's voorzien op het benodigd onderhoudsbudget versus het beschikbaar budget in de MPB. Enerzijds als gevolg van bijvoorbeeld prijsontwikkelingen in de markt versus gemeentelijke

indexeringen, maar soms ook door de ontwikkelingen binnen de onderhoudsbegroting van enkele (majeure) panden en uitgevoerde conditiemetingen.

Onderhoud en vervanging

Zoals gemeld in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen betrekken we het onderhoud van de panden van het Vastgoedbedrijf in deze paragraaf.

Met betrekking tot het onderhoud wordt gewerkt met Meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's), conform de NEN 2767. In de onderhoudsvoorziening wordt jaarlijks geld gestort en onttrokken voor met name planmatig groot onderhoud. Dit om te voorkomen dat de exploitatiebegroting voor onderhoud teveel fluctueert per jaar. Maar ook om te waarborgen dat we kunnen voldoen aan de onderhoudsverplichting voor ons vastgoed. In 2024 wordt voor een groot deel van ons vastgoed conditiemetingen conform de NEN 2767 opgesteld door een onafhankelijke externe partij. Ook voor de panden die worden verbouwd, nieuw gebouwd of aangekocht zal conform het Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf een actualisatie van het huidig MJOP plaatsvinden of een nieuw MJOP worden opgesteld.

Gezien de veranderende marktomstandigheden, maar ook de stappen die we de afgelopen jaren hebben gezet in de verduurzaming van ons vastgoed, verwachten we meer geld nodig te hebben om ook in de toekomst aan onze onderhoudsverplichting te kunnen blijven voldoen. Hier staat tegenover mogelijk hogere huurinkomsten, die voor de gebruiker wordt gecompenseerd door lagere energielasten.

Wanneer achterstallig onderhoud wordt vastgesteld ten opzichte van het raads kader Uitvoeringskader Vastgoedbedrijf 2017 moet een extra storting in de voorziening achterstallig onderhoud worden gedaan. Vooralsnog is deze voorziening alleen aanwezig voor het complex Wenumse Watermolen.

De onderhoudsvoorziening Vastgoedbedrijf kent een stand van ruim € 4 miljoen per 1 januari 2024 en dient voor de komende 20 jaar voldoende dekkend te zijn. Bij de vaststelling van de Jaarrekening 2023 is een egaliseringsreserve onderhoud gemeentelijk vastgoed ingesteld van € 6 miljoen. In combinatie met de stelpost kapitaallasten vervangingsinvesteringen Vastgoedbedrijf kan daarmee een extra benodigde jaarlijkse dotatie van € 1,3 miljoen aan de onderhoudsvoorziening plaatsvinden. In het najaar 2024 zal een actualisatie van deze voorziening plaatsvinden op basis van de dit jaar te actualiseren meerjarenonderhoudsplanningen.

Voor 2025 bedraagt het onderhoudsbudget voor het Vastgoedbedrijf € 6,4 miljoen, waaronder de onderhoudsbijdrage aan Accres in kader van de dienstverleningsovereenkomst.

Meerjarige projecten en investeringen

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2.0

Met Verduurzaming 2.0 gaan we flinke een stap verder. We realiseren ons dat er meer nodig is om een duurzaam en toekomstbestendig Apeldoorn te realiseren. We kijken daarom niet meer alleen naar energiebesparing en financieel rendement, maar ook naar de maatschappelijke en ecologische meerwaarde die verduurzaming van ons vastgoed op kan leveren. Voor Verduurzaming 2.0 beschouwen we een grotere gebouwportefeuille en stellen we onszelf een nieuw doel met een nieuw ijkpunt voor onze verduurzamingsopgave: het jaar 2022. We starten dus weer vanaf nul en monitoren de voortgang van de verduurzaming vanaf en ten opzichte van het jaar 2022.

We beschouwen de verduurzaming vanuit vijf verschillende invalshoeken of thema's: (1) energie, (2) ruimte, (3) materialen, (4) water & groen en (5) welzijn. Deze thema's hangen grotendeels met elkaar samen en zijn dus niet los van elkaar te zien. Door ze apart te benoemen helpen ze ons wel om onze

visie te structureren en om concrete doelen te stellen. In de door u in 2023 vastgestelde visie verduurzaming gemeentelijk vastgoed 2.0 en de bijbehorende routekaart worden de thema's en route verder toegelicht.

In de Voorjaarsnota 2023 is er al op voorgesorteerd, en in de MPB 2024-2027 zijn uitgewerkte bedragen opgenomen.

Vanuit het dynamische uitvoeringsplan worden er jaarlijks kredietaanvragen ingediend, waarna de uitvoering van de projecten kan worden opgestart. In 2024 is een eerste krediet van circa € 10 miljoen verkregen voor uitvoering in 2024 en 2025. In 2025 zal der eerste monitor opgesteld worden, hierin worden de eerste behaalde resultaten zichtbaar.

Programma Samenleving

Brandweerposten

Vanaf 2025 zijn er aanvullende middelen nodig voor de realisatie van vervangende nieuwbouw van een vijftal brandweerkazernes in de dorpen. Hoewel de verwachte kosten nog niet in beeld zijn, is al wel duidelijk dat er aanvullende middelen nodig zijn en op dit moment onvoldoende middelen beschikbaar zijn in de meerjarenbegroting. In deze MPB is daarom in kader van onontkoombaar een reservering kapitaallasten opgenomen ter dekking van een geschatte investering van € 20 miljoen. Eind 2024/begin 2025 wordt voorbereidingskrediet aangevraagd voor het uitvoeren van vervolgonderzoek, verwerving-, sloop-, grond- en stichtingskosten.

Vier van de kazernes bereiken einde technische levensduur in 2024/2025, de post in Hoenderloo in 2029. De VNOG heeft een blauwdruk voor de nieuwbouw van brandweerkazernes ontwikkeld, die voldoet aan de laatste wet- en regelgeving. Uit deze eerste inventarisatie is gebleken dat de blauwdruk voor de nieuwbouw van een brandweerkazerne op het merendeel van de locaties niet past. De blauwdruk is alleen op de locatie in Klarenbeek goed in te passen. Met een renovatie wordt deze opgave niet opgelost, daarvoor is het vereiste gebruiksoppervlak van de remise en nevenruimtes (o.b.v. de huidige eisen, conform de blauwdruk VNOG) van de bestaande posten te klein. Slechts op 1 locatie is de blauwdruk goed in te passen op de huidige locatie. Op basis van locatieonderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau Antea zijn per dorp een aantal potentiële locaties in kaart gebracht. Bekend is dat hiervoor vanaf 2025 een aanvullende investering nodig zal zijn.

Omnizorg

In oktober 2023 heeft het college een besluit genomen over de toekomstbestendige invulling van de 3e en 4e verdieping in Omnizorg. Uw raad is hierover per raadsbrief geïnformeerd.

Met dit besluit werkt de projectgroep de totale verbouwingsopgave uit tot een definitief ontwerp met kostenraming. Eind 2024 wordt een raadsvoorstel met een kredietaanvraag ter besluitvorming voorgelegd. De verwachte toename van de eigenaarslasten is in de Meerjaren Programma Begroting 2024-2027 meegenomen vanaf de jaarschijf 2026. Ook is in deze Meerjaren Programma Begroting het voorbereidingskrediet verhoogd.

CODA

Met CODA zijn we in gesprek over een nieuwe huurovereenkomst, onderwerp van gesprek is onder andere de onderhoudsverantwoordelijkheid. Het gehele onderhoud is nu de verantwoordelijkheid van de huurder. De gesprekken over de nieuwe overeenkomst worden in afstemming met de beleidsafdeling opgepakt.

Sportvelden en kledaccommodaties

De beleidsafdeling gaat in samenwerking met een externe partij accommodatiebeleid voor de sportlocaties opstellen. Onder andere sportverenigingen en de sportraad zullen hierbij worden betrokken. Naar verwachting wordt het nieuwe beleid eind 2024 vastgesteld. Het accommodatiebeleid zal kaders moeten bieden om tot een gelijk speelveld te komen tussen de diverse versnipperde afspraken die er nu zijn voor de gemeentelijke accommodaties.

Veiligheidscentrum

Eind 2024/ begin 2025 wordt het definitief ontwerp van het Veiligheidscentrum, de uitkomsten van het mobiliteitsonderzoek (ontsluiting en brug) samen met de kostenraming en het dekkingsvoorstel aan uw raad ter besluitvorming worden voorgelegd. Bij instemming wordt medio 2025 gestart met de sloopwerkzaamheden van de huidige opstal aan de Molenmakershoek en gestart met de nieuwbouw. De dekkingsmiddelen voor dit project zijn opgenomen in de nu voorliggende MPB.

Eind 2024 komt het EAL-pand aan de Molenmakershoek 14 - verworven op basis van strategische overwegingen - in eigendom van het Vastgoedbedrijf. De financiële effecten zijn betrokken bij deze MPB.

Sporthal Zuiderpark

Vanaf 2017 is gewerkt aan een scenariostudie voor de toekomst van sporthal Zuiderpark. In 2017 is uw raad hierover geconsulteerd en deze heeft aangegeven nieuwbouw een interessante optie te vinden. Op 29 maart 2021 is uw raad middels een raadsbrief geïnformeerd over nieuwbouw, met als voorkeurslocatie het terrein van voetbalvereniging Columbia. Inmiddels is duidelijk dat het op de locatie niet mogelijk is om naast een sporthal, ook een turnhal te huisvesten.

Omdat Columbia grondeigenaar is, worden er gesprekken met Columbia gevoerd over de voorwaarden waaronder de gemeente de grond voor de sporthal en bijbehorende parkeerplaats aankoopt.

Er is in beeld gebracht welke maatregelen nodig zijn om de huidige sporthal nog 5 jaar in de lucht te houden. Met de reeds beschikbare middelen is dit mogelijk, maar er blijven risico's. Een datum van oplevering van de nieuwe sporthal is op dit moment nog niet in beeld.

Zwembad Noord

Het aanbestedingstraject is doorlopen en in april 2024 zijn de overeenkomsten voor het ontwerp en de realisatie van het nieuwe zwembad ondertekend. Conform planning zal het nieuwe zwembad in 2027 worden geopend.

Programma Leefomgeving

Parkeergarage Grift

Het project Griftgarage maakt onderdeel uit van het programma Stadmaken en dan specifiek het programma Kanaalzone. Het project bevindt zich in de initiatieffase. Voor de Kanaalzone Noord is voor verschillende infrastructurele en groenprojecten en voor de Grift garage een WBI-subsidie-aanvraag ingediend en toegekend. Het laatste ter dekking van de kosten voor publieke investeringen om betaalbare woningbouw in het gebied mogelijk te maken. Parkeergarage Grift zal een plek bieden aan het parkeerprogramma van woningbouwprojecten op het terrein van Bakkerij Fuite, Vlijtsepark, Project Laan van Kerschoten, bezoekers van het zwembad en het huidige maaiveldparkeren t.b.v.

ROC Aventus, Sport Kerschoten, Dansschool Wensink en het Hoornbeeck College. De parkeergarage zal plek bieden aan circa 650 parkeerplaatsen. Mogelijk wordt er ook een plint gerealiseerd ter grootte van 1.600 m2 BVO t.b.v. multifunctionele ruimten. Beoogd wordt dat de parkeergarage en mogelijk ook de multifunctionele ruimten na realisatie in eigendom en beheer komt van het Vastgoedbedrijf.

Parkeergarage Churchillplein en Haven- Centrum

Op advies van Bevoegd Gezag en Brandweer wordt in bovengenoemde parkeergarages een blussysteem (sprinklerinstallatie of watermistinstallatie) aangelegd. De andere parkeergarages in eigendom van gemeente zijn reeds voorzien van een blussysteem. De dekking voor deze investering is als nieuwe ontwikkeling opgenomen in deze MPB.

Rijwielstallingen

In juli 2024 heeft uw raad ingestemd met de koop en verbouwing van Hofstraat 47 en 117D en hiervoor budget beschikbaar gesteld. Met de aankoop van de locatie Hofstraat 47 en 117D komt de functie van rijwielstalling aan de Kanaalstraat 7 en de Marktstraat 12 te vervallen. Deze panden worden onttrokken aan de kernportefeuille en (gedeeltelijk) gesloopt ten behoeve van vergroening in de binnenstad. Binnen het gevraagde budget voor het Aof in deze MPB zijn deze sloopkosten opgenomen.

Woningen Paslaan 1a t/m 1j

De woningen appartementen aan de Paslaan 1a t/m 1j (boven de rijwielstalling) worden definitief afgestoten. De verkoop is in voorbereiding.

Landgoed Woudhuis

In 2024 is de restauratie van Het Woldhuis 13 voltooid en wordt er gezicht naar een passende huurder. In 2024 heeft IVN aangegeven de locatie op Het Woldhuis 11 te willen sluiten. IVN zal vertrekken per november 2024. Vooralsnog blijft de huurovereenkomst met IVN doorlopen en zal er ook voor de 'wite villa' gezocht worden naar een passende huurder.

Bij de zoektocht naar een huurder voor huisnummers 11 en 13 zal naast bestemming ook de ontwikkeling naar een Levendig Stadslandgoed worden meegenomen. Medio 2024 vinden er voor beide locaties diverse bezichtigingen en gesprekken plaats.

Werkschuur Berg & Bos

Voor het project "Berg en Bos openbare toiletvoorziening speelweide en vervanging werkschuur Accres" zijn we in 2024 gestart met de werkzaamheden. De openbare toiletvoorziening is inmiddels gereed en de nieuwe werkschuur kan komend najaar in gebruik worden genomen.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Werkgebouw Zuid

Circulair terrein en aanpassing terrein

Het is wenselijk om het gebruik van grondstoffen te verminderen. Om die reden wil de gemeente meer circulair inkopen en eigen materialen hergebruiken. Naast de locaties Kuipersmaat en Laan van Zodiak is de wens om ook het gemeentelijk werfterrein bij Werkgebouw Zuid om te vormen tot een circulair terrein. De omvorming van het terrein is van invloed op de routing naar de entree van het

gebouw; deze zal aangepast moeten worden om aan te sluiten op het terrein. Op 25 januari 2024 heeft uw raad ingestemd met de realisatie van het circulaire terrein Zuid en een krediet beschikbaar gesteld.

Ontwikkeling vrijkomende ruimten

Momenteel wordt volop gewerkt aan de ontwikkeling van het Veiligheidscentrum aan de Matenpoort. Doordat de brandweer Werkgebouw Zuid zal verlaten en gaat verhuizen naar een nieuwe kazerne, komt er ruimte vrij in Werkgebouw Zuid. Voor deze vrijkomende ruimte een andere huurder/ gebruiker gezocht te worden.

Financiële context

Begroting

Financieel gezien loopt het Vastgoedbedrijf door bijna alle programma's van Brede Welvaart en vele taakvelden heen. Het betreft hier de baten en lasten die betrekking hebben op het vastgoed exclusief de bijbehorende lasten bedrijfsvoering. Vanwege onder andere het feit dat eigen huisvesting en stallingsvoorzieningen niet worden verhuurd, is het begrotingssaldo structureel circa € 6,7 miljoen nadelig.

Begroting Vastgoedbedrijf in € 1.000		2024	2025	2026	2027	2028
exclusief onderwijs, Grondbedrijf		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Brede Welvaart Programma 1						
Samenleving						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	Brandweerposten	314	763	764	768	772
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	MFC's, wijkcentra	-271	-359	-382	-459	-492
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Omnizorg	-451	-424	-308	-326	-354
5.2 Sportaccommodaties	Zwembaden, sporthallen, sportvelden, Omnisport	1.051	1.574	1.270	1.244	1.201
5.3 Cultuurpresentatie	Orpheus, ACEC, Huis voor Schoone Kunsten	-444	-421	-435	-570	-583
5.4 Musea	CODA	-425	-490	-518	-553	-589
5.5 Cultureel erfgoed	Historische objecten	57	60	59	60	61
Brede Welvaart Programma 2						
Leefomgeving						
1.2 Openbare orde en veiligheid	Wijkpost politie & toezicht/handhaving	20	20	20	21	21
2.2 Parkeren	Parkeergarages, rijwielstallingen	1.611	2.099	2.252	2.281	2.311
5.7 Openbaar groen en recreatie	Landgoederen, Berg & Bos, kinderboerderijen, overig	-688	-589	-617	-637	-661
7.3 Afval	Afvalverwerking	-433	-411	-422	-439	-459
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Begraafplaatsen	105	98	99	32	32
Brede Welvaart Programma 3						
Economie en inkomen						

Begroting Vastgoedbedrijf in € 1.000		2024	2025	2026	2027	2028
exclusief onderwijs, Grondbedrijf		saldo	saldo	saldo	saldo	saldo
Brede Welvaart Programma 4						
Bestuur, burgerzaken en financiën						
0.1 Bestuur	Raadhuis	15	34	35	35	35
0.3 Beheer overige gebouwen	Verkoop, erfpachten, overig, strategische voorraad	1.542	2.091	2.279	2.202	2.473
0.10 Mutaties reserves	Egalisatiereserve onderhoud VGB	0	-1.176	-1.190	-970	-966
Brede Welvaart						
Paragraaf Bedrijfsvoering						
0.4 Overhead	Eigen huisvesting	3.197	3.851	3.890	3.929	3.967
MPB 2025-2028 d.d. september 2024		5.198	6.720	6.796	6.617	6.769

De toename van het nadelig saldo 2025 ten opzichte van 2024 wordt per saldo voornamelijk veroorzaakt door

- de vanaf 2025 begrote kapitaallasten van gedane aankopen (ten behoeve van toekomstig veiligheidscentrum, rijwielstallingen)
- de in 2025 begrote kosten voor brandwacht in Omnisport
- het met ingang van 2025 begroot extra onderhoudsbudget

Binnen de programma's zelf vindt u het totaalbeeld voor de specifieke taakvelden en de toelichting op nieuwe en onontkoombare ontwikkelingen. Het hierbinnen voor het vastgoedbedrijf gerelateerde deel is in bovenstaande tabel verwerkt.

Wanneer we inzoomen op de begroting jaarschijf 2025, zien we dit beeld:

Onderstaande tabel wordt op de website weergegeven als interactieve grafiek

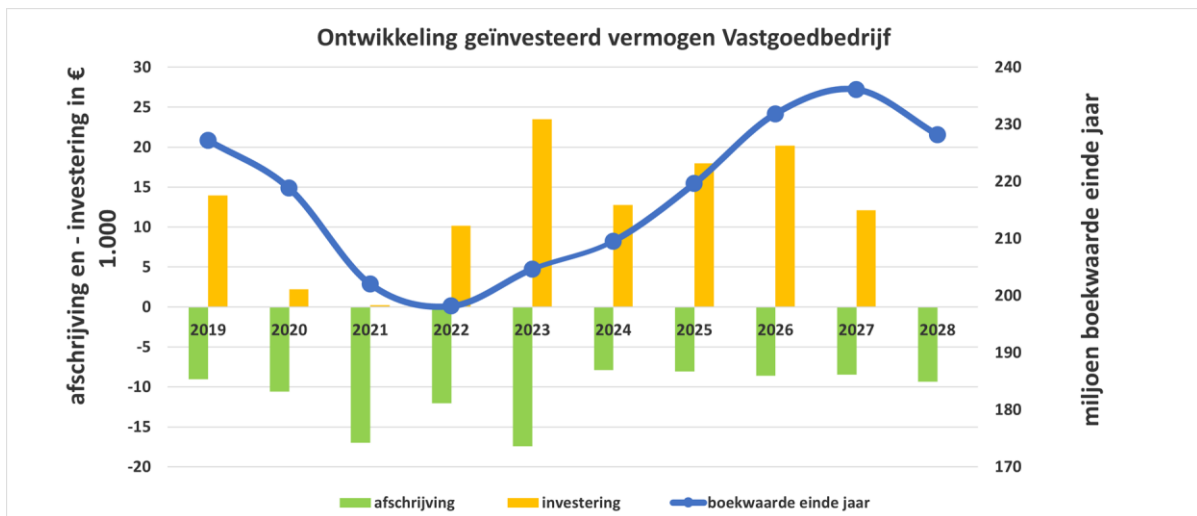
Begroting Vastgoedbedrijf jaarschijf 2025 (x € 1.000)	lasten	baten
verhuur		12.642
overige baten		2.404
kapitaallasten	10.926	
onderhoud	6.420	
overige lasten	4.422	

Te zien is dat ruim 50% van de lasten betrekking heeft op de niet te beïnvloeden kapitaallasten. Tussen de opbrengsten en kosten is een begrotingsnadeel van bijna € 7 miljoen aanwezig. Dit komt door bijvoorbeeld niet verhuurd vastgoed voor eigen gebruik (zoals stadhuis, gemeentewerven, parkeergarages).

Waardeontwikkeling van het vastgoed

De exploitatie is er op gericht dat we ons vastgoed goed beheren, exploiteren en onderhouden.

De totale boekwaarde van het vastgoed van het Vastgoedbedrijf bedraagt eind 2023 circa € 205 miljoen, inclusief strategische voorraad ten behoeve van mogelijke toekomstige grondexploitaties ad € 15 miljoen. In onderstaande grafiek geven we u een beeld van de ontwikkeling van de totale boekwaarde van het vastgoed Vastgoedbedrijf in de afgelopen jaren, zoals die ook in onze jaarrekeningen op de balans verantwoord wordt. Daarop aangevuld met de ontwikkeling zoals die nu bekend is op basis van reeds verstrekte investeringsbudgetten. In de periode t/m 2027 zijn vooral de investeringen in zwembad Noord, verduurzaming vastgoed 2.,0 en strategische aankopen aan de orde.

De structurele daling heeft onder meer te maken met de vaste jaarlijkse afschrijvingen van circa € 8 miljoen en met de verkoop van diverse vastgoedpanden in de afgelopen jaren. Met ingang van 2024 wordt de vrijval aan kapitaallasten ten opzichte van 2023 opgenomen in de stelpost kapitaallasten toekomstige vervangingen binnen het Vastgoedbedrijf. Een en ander conform uw besluitvorming bij de vaststelling van het Meerjaren Perspectief Vastgoedexploitaties 2019-2020. Deze budgetpost is beschikbaar als dekking voor de extra storting in de onderhoudsvoorziening Vastgoedbedrijf om het vervangingsonderhoud te kunnen uitvoeren.

De waardeontwikkeling betreft de boekwaarde en is dus exclusief eventuele stille reserves als gevolg van marktontwikkelingen. Ook zijn gewenste toekomstige investeringen, waarover door u nog geen besluitvorming voor verstrekking van een krediet is genomen, hierin niet opgenomen. Dit betreft bijvoorbeeld de bouw van de nieuwe brandweerlocatie, een nieuwe sporthal Zuid en eventuele strategische aankopen. Bij realisatie hiervan zal het geïnvesteerd vermogen van het Vastgoedbedrijf fors toenemen in de komende jaren.

Bijlagen

Bijlage

Doorrekening Algemene Reserve

Algemene reserve

Algemene Reserve Realisatie Jaarrekening 2023 en doorrekening

Stand per 31-12-2023 131.498.250

Resultaat jaarrekening 2023	52.623.000
Bestemmingsvoorstellen uit resultaat 2023:	
- opvang Oekraïense vluchtelingen	-7.500.000
- instellen egalisatiereserve onderhoud gemeentelijk vastgoed	-6.000.000
- energietoeslag huishoudens met een laag inkomen	-1.000.000
- Joods vastgoed Apeldoornse Bosch	-422.800
- implementatie Omgevingswet	-136.000
- Regenboogsteden	-20.000
Besparing Huis van de Stad	270.000
Preventieaanpak Jeugdzorg & Onderwijs	-750.000
Actieplan welzijn	-1.000.000
Armoede aanvals aanpak	-3.500.000
Preventieaanpak zorg	-500.000
Aanpak wonen en zorg	-205.000
Energietransitie	-250.000
Storting in Broa ivm Actieprogramma Veluwe	-1.433.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Storting in reserve "Minder milieu belastende sportvelden"	-1.150.000
Verbeteren moteriek jeugd cf BV jaarrekening	-70.000
Afwaardering ivm aankoop tbv veiligheidscentrum	-230.000

Algemene Reserve	Realisatie Jaarrekening 2023 en doorrekening
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2024-2027	-31.710.000
Prognose resultaat 2024	4.105.000
Eerste begrotingswijziging effect op prognose resultaat 2024	-215.000
Molenstraat Centrum verschuiving AOF naar AR	1.472.000
Bijdrage aan Zwembad Noord (verschoven van 2025 naar 2024)	-270.000
Bijdrage viering 80 jaar vrijheid in 2025	-79.076
Storting hogere AU in AR	5.300.000
Overheveling uit reserve MO/BW vanwege risico	7.000.000
Stand per 31-12-2024	146.857.374
Actieplan welzijn	-1.000.000
Preventieaanpak zorg	-500.000
Aanpak wonen en zorg	-205.000
Energietransitie	-250.000
Storting in Broa ivm Actieprogramma Veluwe	-1.311.000
Besparing Huis van de Stad	270.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2024-2027	-27.292.000
Overheveling naar AOF voor programma energietransitie	-9.000.000
Overheveling naar AOF voor programma werklocaties	-5.850.000
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2025-2028	-1.859.000
Stand per 31-12-2025	100.890.374

Algemene Reserve	Realisatie Jaarrekening 2023 en doorrekening
Besparing Huis van de Stad	270.000
Actieplan welzijn	-1.000.000
Preventieaanpak zorg	-500.000
Aanpak wonen en zorg	-205.000
Energietransitie	-250.000
Storting in Broa ivm Actieprogramma Veluwe	-1.189.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2024-2027	-118.000
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2025-2028	-14.544.000
Stand per 31-12-2026	84.384.374
Besparing Huis van de Stad	270.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Bijdrage uit algemene reserve voorstellen MPB 2025-2028	-1.597.000
Stand per 31-12-2027	84.087.374
Besparing Huis van de Stad	270.000
Bijdrage uit netto vrije ruimte	1.030.000
Stand per 31-12-2028	85.387.374

Bijlage

Doorrekening Bestemmingsreserves

Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)

Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (bedragen * € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Stand per 1-1	14618	40.741	80.903	87.976	83.817
Voeding AOF (MPB 2024-2027 Turap 2024 en MPB 2025-2028)					
Schaalsprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen					
- strategische verwervingen/negatieve grondexploitaties (MPB 2024-2027)	16.500				
- strategische verwervingen/negatieve grondexploitaties (MPB 2025-2028)		15.165	13.047	500	pm
- Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie (MPB 2024-2027)	785	785			
- Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie (MPB 2025-2028)			560	560	pm
Bedrijventerreinen en economie					
Programma werklocaties (MPB 2025-2028)		5.850			
Onrendabele top energietransitie en warmtenet					
- Warmtenet (MPB 2024-2027)		17.000			
- Overdimensioneren warmtecentrale Kerschoten		3.500			
- Energietransitie (MPB 2024-2027)	2.000	650			
bijdrage Rijk	-750				
- Energietransitie (MPB 2025-2028)		9.000			
Versterking van het sociaal fundament					
- Onrendabele top zorgwoningen (MPB 2024-2027)	1.000	1.000			
- Herschikken budget zorgwoningen (MPB 2025-2028)		-2.000			

Voeding AOF (MPB 2024-2027 Turap 2024 en MPB 2025-2028)					
- Oekraïne gelden (Turap 2024)	13.500				
- Herschikken budget Oekraïnegelden (MPB 2025-2028)		-5.500			
Totaal voeding	33.035	45.450	13.607	1.060	0

Onttrekkingen					
Schaalsprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen					
- strategische verwervingen/negatieve grondexploitatie					
Molenstraat - Centrum/Mariastraat	-1.527				
Marktwand	-pm				
- Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie (MPB 2024-2027)	-785	-785	-560	-560	-pm
- Programmabureau Stadmaken op de Veluwe/IPOR	-3.250	-3.300	-2.600	-1.859	
Bedrijventerreinen en economie					
Bedrijventerreinen	-100	-400	-500	-1.000	
Onrendabele top energietransitie en warmtenet					
- Reeds beschikbaar (Jaarrekening 2023 en MPB 2024-2027)	-1.250	-803	-1.074		
- Energietransitie (MPB 2025-2028)			-1.800	-1.800	-1.800
Versterking van het sociaal fundament					
Totaal onttrekkingen	-6.912	-5.288	-6.534	-5.219	-1.800

Stand per 31-12	40.741	80.903	87.976	83.817	82.017
------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Toelichting Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)

In deze bijlage gaan wij nader in op de bestemmingsreserve Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF). We starten met de aanleiding voor het instellen van deze reserve en gaan in op het doel, de spelregels en de reikwijdte. Vervolgens presenteren we de huidige stand van deze reserve. Tenslotte staan we stil bij de aanvullende voorstellen nieuw beleid MPB 2025-2028 die betrekking hebben op het AOF.

Instellen AOF, doel en criteria

In de Voorjaarsnota 2023 is de instelling van het AOF aangekondigd. Hierover is het volgende opgenomen:

“Apeldoorn groeit. En we willen vooral goed groeien, zodat de keuzes die we nu maken goed zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners én in de breedte positief bijdragen aan onze leefomgeving, ons vestigingsklimaat en aan verduurzaming. Dat is waarom we in het coalitieakkoord bewust hebben gekozen om de Brede Welvaart van Apeldoorn als kapstok voor ons handelen te nemen. Maar we kunnen alleen keuzes maken als we zelf mede regie hebben. Daarom komen we met een voorstel voor het Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF). Het afgelopen jaar hebben we veel zaken voorbereid en met de impuls die we voorstellen, verwachten we het tempo te kunnen vasthouden. Het investeringsfonds biedt ons namelijk de ruimte om te manoeuvreren in de economische, sociale en maatschappelijke dynamiek om ons heen. Het AOF komt in plaats van de huidige BROA. In lijn met de Brede Welvaartsgedachte is het AOF bedoeld om te investeren in de ontwikkeling van Apeldoorn over de volle breedte. Vanuit het AOF investeren we verder in de ontwikkeling van de Brede Welvaart in Apeldoorn. We richten onze incidentele middelen onder andere op cruciale businesscases voor onze ambities rond Stadmaken en op ontwikkelingen met groot maatschappelijk belang, die niet uit zichzelf sluitend te krijgen zijn. Denk aan de onrendabele top op (zorg)woningen, een warmtenet, mobiliteitsoplossingen en natuur inclusief en klimaat adaptief bouwen. Door te blijven investeren jagen we de ontwikkeling van Apeldoorn aan en blijven we een interessante en betrouwbare partner voor andere partijen. Een belangrijk signaal in een tijd van toenemende onzekerheid. We gebruiken het AOF als een extra impuls om projecten met een groot belang voor de stad tijdig voor elkaar te krijgen.”

Op 11 mei 2023 heeft de raad bij het vaststellen van de nota Reserves en Voorzieningen 2023 ingestemd met het vervallen van de aparte spelregels voor de BROA en het omzetten van deze reserve naar een ontwikkelfonds.

In de MPB 2024-2027 zijn het doel en de criteria voor het inzetten van het fonds verder uitgewerkt. Besloten is om het AOF in te zetten voor de volgende opgaven:

1. Schaa sprong Apeldoorn 2040 inclusief strategische aankopen (prioritair: BSK, Zuidrand en Uddel)
2. Ontwikkeling en onrendabele top van bedrijventerreinen
3. Onrendabele top Energietransitie en warmtenet
4. Versterken van het sociaal fundament.

Ook zijn de volgende criteria vastgesteld:

- het AOF moet recht doen aan de bestuurlijke keuzes die eerder zijn gemaakt zoals bij de Omgevingsvisie 2040 en bij de Kadernota Maatschappelijke Ontwikkeling;
- in het fonds worden maatschappelijke opgaven opgenomen die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van Apeldoorn 2040 en die niet in de jaarlijkse exploitatie van de MPB passen;
- het gaat om incidentele opgaven waarbij de uitvoering zich over meerdere jaren uitstrekt;
- jaarlijks wordt bij de MPB afgewogen of een nieuwe ambitie aan het Ontwikkelfonds moet worden toegevoegd inclusief de benodigde dekkingsmiddelen;
- voeding van het AOF gebeurt via de MPB of de Voorjaarsnota met een onderbouwing op hoofdlijnen van de ambitie. Hiermee worden de middelen in het fonds gereserveerd, maar het college kan het geld nog niet uitgeven;
- onttrekking uit het AOF vindt plaats met een door de raad vastgesteld bestedingsplan en begrotingswijziging. Op dat moment ontstaat in het AOF een project met een fasering van de uitgaven. Als het bestedingsplan al in de MPB concreet onderbouwd kan worden, dan is geen apart raadsbesluit meer nodig;
- voor overheveling tussen projecten in het AOF is instemming van de raad nodig.

Ontwikkelingen AOF 2023 en 2024

Jaarrekening 2023

De voormalige BROA kende een aflopend aantal projecten. Deze maakten in de MPB 2024-2027 uit efficiency overwegingen nog tijdelijk deel uit van het AOF. In de jaarrekening 2023 is de BROA financieel afgewikkeld. Een beperkt aantal projecten uit de BROA resteert in het AOF. Deze projecten passen binnen de doelstelling van het AOF. Het betreft met name de inzet van het programmabureau en de ontwikkeling van bedrijventerreinen.

Tenslotte zijn bij de jaarrekening 2023 de niet bestelde gelden vanuit de Investeringsagenda programma Energietransitie toegevoegd aan het onderdeel Energietransitie. Het betreft een bedrag van € 1,2 miljoen.

Besluitvorming over aanwending van het AOF in 2024

In 2024 heeft de raad ingestemd met een bijdrage van € 1,5 miljoen voor de grex Molenstraat Centrum. Deze bijdrage is gedekt uit het onderdeel Strategische verwervingen/negatieve grexen. Op dit onderdeel resteert een bedrag van € 15 miljoen, wat volledig is geoormerkt.

Turap 2024

In begrotingswijziging 2024-24 bij de Tussentijdse rapportage wordt de raad voorgesteld om het verschil van € 13,5 miljoen tussen onze uitgaven en de rijksvergoeding voor opvang van Oekraïense vluchtelingen te storten in het AOF.

Deze onderdelen zijn in de voeding van de reserve verwerkt.

Ontwikkelingen AOF MPB 2025-2028

Aanvullende voorstellen MPB 2025-2028

In het samenvattend overzicht voor de MPB 2025-2028 hebben de volgende onderdelen betrekking op extra middelen in het AOF:

Volgend vanuit Nieuw voor Oud traject:

- Programma Energietransitie : € 9 miljoen (€ 1,8 miljoen per jaar 2025-2029)
- Programma Werklocaties : € 5,85 miljoen voor de periode 2025-2028

Vanuit het rekeningoverschot 2023 wordt het AOF extra gevoed voor deze projecten.

Overige aanvullende voorstellen:

- 1b Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie: € 560.000 voor de jaren 2026 en 2027, 2028 pm.
- 1d AOF Stadmaken totaal extra storting van € 28,7 miljoen voor de jaren 2025 t/m 2028

Deze ontwikkelingen worden nader toegelicht op de programma's.

Verbreden doelstelling AOF enerschikking binnen het AOF

Wij scharen de toegevoegde Oekraïne-gelden onder 'versterken van het sociaal fundamente' al is hier ook een huisvestingscomponent aan de orde. Tenslotte stellen wij voor om de doelstelling van 'ontwikkeling en onrendabele top van bedrijventerreinen' te verbreden naar 'Economie en ontwikkeling bedrijventerreinen'.

Daarnaast stellen we eenerschikking voor. De € 2 miljoen voor de onrendabele top van zorgwoningen willen we inzetten voor stedelijke ontwikkeling en de aanvullende middelen die hiervoor

nodig zijn. Verder stellen we voor om vanuit € 13,5 miljoen dat we in 2024 storten in het AOF een bedrag van € 8 miljoen te oormerken voor de opvang van (Oekraïense) vluchtelingen conform de onderbouwing die bij de Tussentijdse rapportage is aangeleverd.. De overige € 5,5 miljoen wenden we aan voor dekking van de aanvullende voorstellen die we uit het AOF willen financieren.

Bijlage

Overige bijlagen

Totaal overzicht baten en lasten

(bedragen x € 1.000)	2023	Begroting 2024 (incl. 1e wijz.)	Begroting 2025		
	Saldo		Saldo	Lasten	Baten
Programma 1 Samenleving	-266.051	-298.802	362.173	29.722	-332.450
Programma 2 Leefomgeving	-40.219	-59.076	132.994	72.945	-60.049
Programma 3 Economie en inkomen	-77.869	-64.917	139.355	73.042	-66.313
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	460.932	488.927	25.314	6.219	518.565
* Overhead	-70.235	-76.130	88.650	4.844	-83.806
* Algemene dekkingsmiddelen			9.588	547.248	0
* Heffing VPB	166				
* Onvoorzien			179		-179
Subtotaal programma's	6.724	-9.998	758.253	734.021	-24.232

Toevoegingen en onttrekkingen reserves					
Programma 1 Samenleving	-9.731	-8.455	140	14.975	14.835
Programma 2 Leefomgeving	2.275	-16.824	39.650	5.088	-34.562
Programma 3 Economie en inkomen	15.680	-1.106	5.850	1.755	-4.095
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	36.931	36.383	1.300	49.355	48.055
* Overhead	744	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	45.899	9.998	46.940	71.172	24.233

Saldo na bestemming	52.623	0	805.193	805.193	0
----------------------------	---------------	----------	----------------	----------------	----------

Overzicht incidentele baten en lasten

bedragen x € 1.000									
Progr.	Omschrijving	2025		2026		2027		2028	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Samenleving								
	80 jaar vrijheid	-817							
	Actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs	-1.589		-1.742					
	Tijdelijke huisvesting Omnizorg	-5.675							
	Actieplan welzijn	-1.000		-1.000					
	Preventieaanpak zorg	-500		-500					
	Actieplan armoede	-1.300		-1.300					
	Hoger onderwijs uit reserve	-1.230		-430		-10		-10	
	Veiligheidscentrum	-3.200		-1.000		-1.000			
	Incidentele bedragen onderwijshuisvesting uit reserve	-1.173		-5.748		-997		-1.522	
	Reservemutaties	-140	14.974	-726	6.137	-932	2.221	-6	2.516
2	Leefomgeving								
	Marshoeve	-825							
	Onrendabele top uitbreiding woonwagendplaatsen	-840							
	Programma Energietransitie			-1.800		-1.800		-1.800	
	Agenda Klimaatadaptatie en natuur	-1.350		-1.350		-1.350			
	Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie	-785		-560		-560		-pm	
	Programmabureau Stadmaken op de Veluwe/IPOR	-3.300		-2.600		-1.859			
	Energietransitie beschikbaar uit AOF	-803		-1.074					
	Ondergronds brengen hoogspanningskabels	-150		-1.400		-1.740			
	Reservemutaties	-39.650	5.088	-13.657	7.484	-1.110	6.009	-50	1.850

		bedragen x € 1.000							
Progr.	Omschrijving	2025		2026		2027		2028	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
3	Economie en inkomen								
	Binnenstadsfonds	-500		-pm		-pm		-pm	
	Evenementenfonds	-1.000							
	Bedrijventerreinen en economie uit AOF	-400		-500		-1.000			
	Reservemutaties	-5.850	1.755		1.055		1.135		135
4	Bestuur, inwoners en financiën								
	Reservemutaties	-1.300	49.355	-1.300	19.177	-1.300	2.567	-1.300	966
	Bedrijfsvoering								
	Verbeteren financiële informatie	-1.163		-334		-45			
	Totaal	-74.540	71.172	-37.021	33.853	-13.703	11.932	-4.688	5.467
	Waarvan reservemutaties	-46.940	71.172	-15.683	33.853	-3.342	11.932	-1.356	5.467
	Waarvan overig	-27.600	0	-21.338	0	-10.361	0	-3.332	0

In dit overzicht zijn de incidentele baten en lasten vermeld. Deze baten en lasten hebben betrekking op de exploitatiebegroting, zijn in de programma's opgenomen en beïnvloeden eenmalig het begrotingsresultaat. Het betreft de bedragen > € 500.000. Hieronder volgt een korte toelichting per post.

80 jaar vrijheid: Dit betreft incidentele middelen die beschikbaar zijn gesteld om 80 jaar vrijheid te vieren.
Actieplan preventie Jeugdzorg & Onderwijs: Dit betreft onderdelen uit het actieplan die niet structureel zijn. De onderdelen 'regie' en 'verbinding school-thuis / schoolmaatschappelijk werk' zijn wel structureel en zitten hier niet in. Ook in de vorige MPB's waren hier al incidentele middelen voor beschikbaar gesteld. De middelen voor 2026 zijn nieuw in deze MPB
Tijdelijke huisvesting Omnizorg: Omnizorg wordt tijdelijk ergens anders gehuisvest. Hiervoor worden in deze MPB incidentele middelen beschikbaar gesteld.
Actieplan welzijn: in de MPB 2023-2026 zijn incidentele middelen voor de jaren 2023 t/m 2026 beschikbaar gesteld voor uitvoering van het actieplan welzijn.
Preventie aanpak zorg: in de MPB 2023-2026 zijn incidele middelen voor de jaren 2023 t/m 2026 beschikbaar gesteld voor extra preventieve activiteiten.

Actieplan armoede: Er zijn incidentele middelen voor 2025 en 2026 beschikbaar gesteld om een bredere doelgroep extra te ondersteunen.
Hoger onderwijs uit reserve: dit betreft de geplande incidentele uitgaven voor hoger onderwijs die uit de reserve hoger onderwijs worden gedekt.
Veiligheidscentrum: Dit betreft incidentele middelen die nodig zijn voor de bouw van het Veiligheidscentrum aan de Matenpoort.
Incidentele bedragen onderwijshuisvesting uit reserve: het gaat met name om eenmalig extra afschrijvingen op onderwijshuisvesting.
Marshoeve: Dit betreft een onontkoombaar bedrag voor de beëindiging van de Marshoeve. De kosten komen voort uit lopende acties.
Onrendabele top uitbreiding woonwagendplaatsen: Dit betreft een reservering voor de verwachte tekorten die ontstaan bij de grondexploitatie van de realisatie van nieuwe woonwagendplaatsen en uitbreiding van bestaande woonwagendplaatsen.
Programma Energietransitie: Als onderdeel van de ombuigingsvoorstellen Nieuw voor Oud, is € 1,8 mln. structurele dekking voor het programma energietransitie omgezet in incidentele dekking van jaarlijks € 1,8 mln. voor de jaren 2026-2030. Hiervoor wordt in 2025 een bedrag van € 9 mln. gestort in het AOF en vanaf 2026 jaarlijks € 1,8 mln. onttrokken.
Agenda Klimaatadaptatie en natuur: Het bedrag voor 2025 is beschikbaar gesteld bij de MPB 2024-2027 en de bedragen voor de jaren 2026 en 2027 zijn in deze MPB nieuw opgenomen. Het betreft incidentele exploitatielasten om deze klimaatagenda uit te voeren.
Stadmaken/BSK ontwikkelportfolio formatie: dit betreft incidentele middelen voor het ontwikkelportfolio Stadmaken/BSK die gedekt worden uit de reserve AOF
Programmabureau Stadmaken op de Veluwe/IPOR: dit programmabureau is tijdelijk waardoor het met incidentele middelen uit de reserve AOF wordt gedekt.
Energietransitie beschikbaar uit AOF: deze middelen zijn beschikbaar gesteld vanuit de reserve AOF voor in centele uitgaven Energietransitie
Ondergronds brengen hoogspanningskabels: dit betreft incidentele uitgaven aan het ondergronds brengen van hoogspanningskabels waar een speciale reserve voor is.
Binnenstadsfonds: Om de binnenstad een impuls te geven willen we, op basis van een actieprogramma, een groot aantal acties uitvoeren. Het actieprogramma is geen nieuwe visie, maar een integraal stuk dat de opgaven, projecten en acties bundelt die nodig zijn om de binnenstad de goede kant op te sturen.

Evenementenfonds: In december 2023 is de Kadernota Evenementen 2024 door de gemeenteraad vastgesteld. In de nota zijn verschillende ambities vastgelegd in een uitvoeringsagenda. Om uitvoering te kunnen geven aan deze ambities is een financiële impuls nodig. We nemen € 500.000 aan investeringsruimte op om te kunnen investeren in infrastructurele verbeteringen op bestaande evenemententerreinen zoals het Zwitsalterrein of de Bosweide. Daarnaast nemen we eenmalig een bedrag van € 1 miljoen op voor vergelijkbare investeringen op evenemententerreinen die niet in eigendom bij de gemeente zijn.

Bedrijventerreinen en economie uit AOF: dit betreft geormerkte incidentele uitgaven aan bedrijventerreinen die gedekt worden uit de reserve AOF.

Verbeteren financiële informatie: De financiële informatie wordt momenteel als onvoldoende ervaren. Om deze te verbeteren is een plan van aanpak opgesteld. Dit gaat onder andere om de implementatie van een nieuw financieel systeem. Hiervoor zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld.

Reserve mutaties: reserve mutaties zijn naar hun aard incidenteel. In Apeldoorn worden geen structurele lasten/baten verrekend met reserves.

Overzicht jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Afdeling	Loonkosten, uitkeringen, vergoedingen in €	Totaal aantal fte's	Loonsom per fte in €
Huidig personeel			
Raadsleden	1.392.186		
Bestuur (incl lasten APPA)	1.642.099		
Raadsgriffie	1.445.804	10,92	132.400
Organisatie afdelingen			
Concern			
Directieraad	1.000.183	5,00	200.037
Concernzaken	6.656.391	52,24	127.419
Projecten, programma's en interimmanagement	7.067.127	59,14	119.498
Financiën en control	6.894.816	63,77	108.120
Ruimte			
Omgevingsbeleid	5.455.358	46,08	118.389
Ruimtelijk ontwerp en realisatie	6.883.313	66,71	103.183
Omgevingsrecht en vergunningen	4.467.604	44,23	101.008
Vastgoed en grond	3.420.685	29,35	116.548
Beheer en onderhoud	16.009.524	220,57	72.583
Preventie, toezicht en handhaving	5.680.073	65,28	87.011
Vitaal en ondernemend Apeldoorn	5.804.671	50,79	114.288
Maatschappelijke ontwikkeling			
Beleid Maatschappelijke Ontwikkeling	3.644.716	31,81	114.578
Keten en accountmanagement sociaal	2.852.088	26,32	108.362
Realisatie sociaal	10.871.807	135,87	80.016
Loket sociaal	13.732.484	145,16	94.602

Afdeling	Loonkosten, uitkeringen, vergoedingen in €	Totaal aantal fte's	Loonsom per fte in €
Dienstverlening en bedrijfsvoering			
Informatie	14.037.052	131,63	106.640
Interne dienstverlening	8.234.144	102,16	80.600
Personeel en organisatie	2.938.419	26,75	109.847
Juridische zaken	4.614.511	39,51	116.793
KCC	5.959.884	71,23	83.671
Communicatie- en kabinetszaken	3.919.890	37,07	105.743
Totaal huidig personeel	144.624.830	1.461,59	
Voormalig personeel			
Pensioenen wethouders	238.673		
WW uitkeringen (totaal concern)	195.790		
Totaal voormalig personeel	434.463		
Totaal personele lasten	145.059.293	1.462	

*in dit overzicht zijn de structurele en incidentele arbeidskosten uit de Begroting Bestaand Beleid verwerkt. De gevolgen van de voorstellen Nieuw voor oud, de onontkoombare ontwikkelingen en de overige voorstellen nieuw beleid zijn niet in dit overzicht meegenomen.

Overzicht kapitaallasten en nieuwe investeringen

Bedragen * € 1.000							
	Boekwaarde 01-01-2025	Vermeerderingen 2025	Verminderingen	Afschrijvingen 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Rente 2025	Kapitaallasten 2025
Economisch nut zonder heffing	480.399	26.274		21.513	485.161	6.248	27.761
<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
<i>Aankopen strategisch vastgoed</i>		0					
<i>Automatisering</i>		1.932					
<i>Beken en Sprengen</i>		542					
<i>Diverse kleinere investeringen</i>		0					
<i>Gemeentelijk huisvesting</i>		506					
<i>Huisvesting VNOG</i>		506					
<i>Inrichting schoolpleinen</i>		536					
<i>Omnizorg</i>		0					
<i>Openbare ruimte vervoersmiddelen</i>		1.011					
<i>Openbare ruimte groen en recreatie</i>		354					
<i>Openbare ruimte vervoersmiddelen</i>		387					
<i>Overig gebouwen en gronden</i>		0					
<i>Schoolgebouwen</i>		3.479					
<i>Strategisch vastgoed</i>		1.031					
<i>Verduurzaming gemeentelijke gebouwen</i>		6.293					
<i>Verduurzaming schoolgebouwen</i>		0					
<i>Verkeersvisie</i>		0					
<i>Vervanging vervoersmiddelen</i>		26					
<i>Woldhuis 13</i>		0					
<i>Zwembad</i>		9.672					

Bedragen * € 1.000							
	Boekwaarde 01-01-2025	Vermeerderingen 2025	Verminderingen	Afschrijvingen 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Rente 2025	Kapitaallasten 2025
Economisch nut met heffing	42.053	610		2.043	40.619	547	2.590
<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
<i>Beken en Sprengen</i>		0					
<i>Klimaatadaptatie</i>		421					
<i>Riolering</i>		0					
<i>Verduurzaming gemeentelijke gebouwen</i>		0					
<i>Verkeersvisie</i>		189					
Maatschappelijk nut	125.171	30.315		3.689	156.319	1.627	5.316
<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
<i>Binnenstad, inclusief Plein v.d. Stad</i>		879					
<i>Brug kanaal tijdelijk hogeschool</i>		0					
<i>Civiel openbare ruimte</i>		99					
<i>Groenplan</i>		101					
<i>Kunst en verfraaiing openbare ruimte</i>		252					
<i>Openbare ruimte groen en recreatie</i>		4.296					
<i>Openbare ruimte verkeer en vervoer</i>		19.227					
<i>Revitalisering bedrijventerreinen</i>		1.246					
<i>Tunnel Laan van Osseveld</i>		0					
<i>Verkeersvisie</i>		4.134					
<i>Wij zijn Veluwe</i>		81					
<i>Woldhuis 13</i>		0					
Strategische gronden	16.409	2.022		0	18.431	213	213
<i>Specificatie vermeerdering:</i>							
<i>Aankopen strategisch vastgoed</i>		0					
<i>Strategisch vastgoed</i>		2.022					

<i>Bedragen * € 1.000</i>							
	Boekwaarde 01-01-2025	Vermeerderingen 2025	Verminderingen	Afschrijvingen 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Rente 2025	Kapitaallasten 2025
Investeringsruimte MPB 2024		75.706					
<i>Turnhal</i>		53.717					
<i>De Stolp</i>		6.579					
<i>Renovatie sporthallen</i>		500					
<i>Programma Stadmaken op de Veluwe</i>		3.000					
<i>Sprinklers twee parkeergarages</i>		10.010					
<i>Evenementen</i>		1.400					
Eindtotaal	664.031	134.928	0	27.245	700.530	8.635	35.880

Overzicht reserves en voorzieningen (meerjarendoorrekening)

Staat van reserves

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024	Vermeerde- ringen	Verminde- ringen	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2026	Boekwaarde 31-12-2027	Boekwaarde 31-12-2028	Minimum	Maximum	Doel en bijzonderheden
Algemene reserves											
Algemene reserve	131.498.250	146.857.374	1.300.000	47.267.000	100.890.374	84.384.374	84.087.374	85.387.374	n.v.t.	n.v.t.	De algemene reserve dient voldoende te zijn om financiële risico's op te kunnen vangen; wordt ook wel gebruikt ter dekking van incidentele uitgaven.
Totaal Algemene Reserve	131.498.250	146.857.374	1.300.000	47.267.000	100.890.374	84.384.374	84.087.374	85.387.374			
Bestemmingsreserves											
Reserve Onderwijshuisvesting	9.280.084	10.487.007	133.496	1.199.609	9.420.894	4.003.987	2.708.505	194.612	2.500.000	n.v.t.	Reserve t.b.v. opvang risico's en fluctuaties in de uitgaven/inkomsten
Sportactiviteiten	236.103	242.170	6.067		248.237	254.304	260.371	266.438	125.000	600.000	Ondersteuning van sportevenementen
Reserve topsportevenementen	504.119	504.119			504.119	504.119	504.119	504.119			
Overlopende projecten	15.232.912	6.521.981		6.521.981					0	n.v.t.	Geormerkte gelden
Reserve frictiekosten	2.000.000	2.000.000			2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000		n.v.t.	Middelen om de mobiliteit te bevorderen
Reserve gebiedsgericht grondwaterbeheer	1.539.487	1.539.487	50.000	50.000	1.539.487	1.539.487	1.539.487	1.539.487			
Reserve bommenregeling	25.828										Reserve dekt de gemeentelijke kosten voor explosievenopruiming; het rijk vergoed 70% van de gemaakte kosten.
Apeldoorn Ontwikkelt Fonds (AOF)	14.619.042	40.742.042	45.450.000	5.288.000	80.904.042	87.977.042	83.818.042	82.018.042	0	n.v.t.	Gecombineerde reserve voor diverse doeleinden
Reserve MO/BW	17.430.617	20.922.835		13.775.000	7.147.835	7.147.835	7.147.835	7.147.835			
Reserve kunstgrasvelden	1.150.000	2.300.000			2.300.000	2.300.000	2.300.000	2.300.000			
Reserve ondergronds brengen hoogspanningskabels	3.973.961	5.793.961		150.000	5.643.961	4.243.961	2.503.961	2.503.961			
Concern reserve bedrijfsvoering	1.562.489	537.489			537.489	537.489	537.489	537.489	0	2.000.000	Waarborgen continuïteit van de bedrijfsvoering
Reserve Hoger onderwijs	3.929.368	5.135.137		1.355.114	3.780.023	3.224.909	3.089.795	2.954.681			
Ophogen activeringsgrens 2023	2.025.151	1.091.937		911.181	180.756						
Egalisatiereserve onderhoud gemeentelijk vastgoed		4.843.000		1.176.336	3.666.664	2.476.913	1.507.080	540.921			
Totaal bestemmingsreserves	73.509.161	102.661.165	45.639.563	30.427.221	117.873.507	116.210.046	107.916.684	102.507.585			
Totaal reserves	205.007.411	249.518.539	46.939.563	77.694.221	218.763.881	200.594.420	192.004.058	187.894.959			

Staat van voorzieningen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024	Vermeer- dering	Verminder- ing	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2026	Boekwaarde 31-12-2027	Boekwaarde 31-12-2028	Doel en bijzonderheden
Voorzieningen									
Voorziening Groot Onderhoud WRP	807.348	926.337	751.302	825.000	852.639	760.639	668.639	576.639	maakt het mogelijk om fluctuaties in de uitgaven aan het groot onderhoud aan riolen en pompen/gemalen op te vangen
Voorziening (vervangings)investeringen WRP	1.331.596	1.548.828	2.720.116	2.675.000	1.593.944	1.639.060	1.684.176	1.729.292	de bijdragen aan toekomstige (vervangings)investeringen, waarvoor een heffing wordt geheven ten behoeve van riolen, pompen en gemalen en klimaatadaptatie
Spaar- en egalisatievoorziening WRP	3.513.629	3.141.531	-61.627		3.079.904	3.101.291	3.056.384	3.075.617	egalisatie tarief rioolheffing
Voorz. Bovenwijken	3.718.017	3.718.017			3.718.017	3.718.017	3.718.017	3.718.017	Ter dekking van kosten voor bovenwijkse voorzieningen
Voorziening huisvuilrechten	6.517.905	6.087.300	82.325		6.169.625	6.253.761	6.339.748	6.427.627	Ter dekking van kosten huisvuiltaken
Voorziening leges omgevingsvergunning bouwen	209.081								Egalisatievoorziening leges omgevingsvergunning wonen (bouwleges)
Voorziening exploitatie begraafplaatsen	526.115	530.987	1.944.421	1.951.350	524.058	572.258	592.897	575.064	ter dekking beheer begraafplaatsen
Voorz. Sociaal Deficiet									Ter dekking van kosten voor sociaal deficiet
Voorz. Landschapsversterking									Ter dekking van kosten landschapsversterking
Voorz. Schenking kinderboerderij		12.750	12.750		25.500	38.250	51.000	63.750	Ter dekking afgesproken schenkingen aan kinderboerderijen
Voorz. Bodemsanering	389.643								Ter dekking van kosten bodemsanering o.a. loc Holthuis e.o.
Voorziening Huisvesting oude raadhuis	30.450	61.406	31.258		92.664	123.892	155.807	188.424	
Voorziening groot onderhoud Stadhuis org	1.034.234	1.272.995	246.639		1.519.634	1.771.700	2.029.311	2.292.589	
Voorziening onderhoud Werkgebouw Zuid	270.858	366.200	98.489		464.689	565.345	668.241	773.374	
Voorziening onderhoud Gem. Werf Noord	33.484	61.249	28.681		89.930	119.243	149.200	179.816	

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024	Vermeer- dering	Verminder- ing	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2026	Boekwaarde 31-12-2027	Boekwaarde 31-12-2028	Doel en bijzonderheden
Voorziening verlofsparen	886.116	886.116			886.116	886.116	886.116	886.116	
Voorziening Appa	4.461.334	4.461.334			4.461.334	4.461.334	4.461.334	4.461.334	Pensioenopbouw (oud-) bestuurders
Verliesvoorziening GRB passief	9.998.259	9.998.259			9.998.259	9.998.259	9.998.259	9.998.259	
Voorziening achterstallig onderhoud vastgoed	644.368								Ter dekking kosten achterstallig onderhoud vastgoedportefeuille
Voorziening Groene Compensatie	891.212	891.212			891.212	891.212	891.212	891.212	Groene compensatie
Voorziening Vorderingen/Zaken onder rechter	1.876.937	1.876.937			1.876.937	1.876.937	1.876.937	1.876.937	
Voorziening tijdelijke flexwoningen	770.000	770.000			770.000	770.000	770.000	770.000	
Voorziening onderhoud Vastgoedbedrijf	4.458.030	2.218.593	2.770.569	2.878.386	2.110.776	4.054.501	5.080.639	4.387.374	Ter dekking van de kosten van toekomstig onderhoud van gemeentelijk vastgoed
Totaal	42.368.617	38.830.052	8.624.923	8.329.736	39.125.239	41.601.816	43.077.918	42.871.442	

Enkele kerngegevens

Omschrijving		Begroting	
		2024	2025
A.	Belangrijkste maatstafgegevens voor uitkering Gemeentefonds		
1.	Waarde woningen (x € 1.000)	27.556.550	30.838.429
	Waarde niet woningen (x € 1.000)	4.312.877	4.299.483
	totale waarde onroerende zaken binnen de gemeente	31.869.427	35.137.912
2.	Inwoners	169.455	170.184
3.	Jongeren; inwoners jonger dan 18 jaar	31.305	31.249
4.	Ouderen; inwoners ouder dan 75 jaar (incl. drempelaantal)	6.674	7.390
5.	Huishoudens met een laag inkomen (incl. drempelaantal)	13.809	14.323
6.	Bijstandontvangers o.b.v. 3 jaarsgemiddelde (WWB, IOAW, IOAZ)	3.546	3.508
7.	Loonkostensubsidie	249	289
8.	Eenpersoonshuishoudens	28.355	28.623
9.	Kernen	25	25
10.	Laag opleidingsniveau incl. drempelaantal	17.195	15.121
11.	Migratie achtergrond	17.895	18.368
12.	Landelijke centrumfunctie	245.700	247.834
13.	Lokale centrumfunctie	171.814	173.042
14.	Regionale centrumfunctie	253.065	255.328
15.	Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	11.806	12.080
16.	Oeverlengte*bodemfactor gemeente	2.432	2.465
17.	Omgevingsadressendichtheid	142.643	148.263
18.	Onderwijsachterstand	7.097	7.478
19.	Oppervlakte bebouwing buitengebied	185	192
20.	Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	185	192
21.	Oppervlakte bebouwing woonkern	880	878

Omschrijving		Begroting	
		2024	2025
22.	Oppervlakte bebouwing woonkern * bodemfactor woonkern	880	878
23.	Oppervlakte binnenwater	132	132
24.	Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	33.983	33.983
25.	Bewoonde oorden 1930	11.306	11.306
26.	Woonruimten	80.092	82.277
27.	Bedrijven	21.325	22.924
28.	Leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	4.892	5.151
29.	Leerlingen voortgezet onderwijs	8.206	8.482
B.	Overige fysieke structuurgegevens		
1.	Lengte van de wegen (oppervlakte in ha.):		
	- buiten de bebouwde kom *)	249	252
	- binnen de bebouwde kom *)	802	813
	totaal	1.051	1.065
2.	Lengte van de riolering in km	1.392	1.392
3.	Oppervlakte openbaar groen excl. bossen en begraafplaatsen (in ha)	970	1.009

*) kleine verschuiving van de komgrens waardoor een verschuiving van binnen naar buiten.

Gegevens per 1 januari op basis van de meicirculaire 2024.

Meerjaren balans

Activa

Activa (bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
<u>Vaste activa</u>						
00 Immateriële vaste activa						
- Bijdrage aan activa in eigendom van derden	977	977	977	977	977	977
						0
01 Materiële vaste activa						0
- Economisch nut	501.179	526.046	558.023	586.515	606.479	616.045
- economisch nut, met heffingsgrondslag	46.886	46.886	46.886	46.886	46.886	46.886
- Maatschappelijk nut	80.924	80.924	80.924	80.924	80.924	80.924
02 Financiële vaste activa						
- Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	1.694	1.694	1.694	1.694	1.694	1.694
- Leningen aan woningbouwcorporaties	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900	7.900
- Leningen aan deelnemingen	0	0	0	0	0	0
- Overige langlopende leningen	25.549	19.281	18.818	18.403	18.021	17.639
- Overige uitzettingen	0	0	0	0	0	0
					0	0
<i>Totaal vaste activa</i>	<i>665.109</i>	<i>683.708</i>	<i>715.222</i>	<i>743.299</i>	<i>762.881</i>	<i>772.065</i>
<u>Vlottende activa</u>						
03 Voorraden					0	
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden					0	
- Overige grond en hulpstoffen	0	0	0	0	0	0
- In exploitatie genomen bouwgronden/Onderhanden werk	1.131	12.716	14.334	25.290	38.604	49.617
- Vooruitbetalingen	258	258	0	0	0	0
					0	0
04 Vorderingen korte termijn (< 1 jaar)					0	0
- Vorderingen op openbare lichamen	35.705	16.698	16.698	16.698	16.698	16.698
- Overige vorderingen	10.061	10.061	10.061	10.061	10.061	10.061
- Rekening courant	30.328	328	328	328	328	328
					0	0

Activa (bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
05 Liquide middelen					0	0
- Kas	1.207	1.207	1.207	1.207	1.207	1.207
- Banken	0	0	0	0	0	0
06 Overlopende activa	28.793	28.793	28.793	28.793	28.793	28.793
					0	
<i>Totaal vlottende activa</i>	<i>107.483</i>	<i>70.061</i>	<i>71.421</i>	<i>82.377</i>	<i>95.691</i>	<i>106.704</i>
Totaal Activa	<u>772.592</u>	<u>753.769</u>	<u>786.643</u>	<u>825.676</u>	<u>858.572</u>	<u>878.769</u>

Passiva

Passiva (bedragen x € 1.000)	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Vaste passiva						
07 Eigen vermogen						
- Algemene reserve	131.498	146.857	100.890	84.384	84.087	85.387
- Bestemmingsreserves	73.509	102.661	117.874	116.210	107.917	102.508
- Rekeningresultaat	52.623	0	0	0	0	0
<i>Totaal reserves</i>	<i>257.630</i>	<i>249.518</i>	<i>218.764</i>	<i>200.594</i>	<i>192.004</i>	<i>187.895</i>
						0
08 Voorzieningen	42.368	38.830	39.125	41.602	43.079	42.872
						0
09 Schulden met een rentevaste periode > 1 jaar	<u>333.898</u>	<u>288.867</u>	<u>323.834</u>	<u>368.800</u>	<u>413.764</u>	433.726
						0
<i>Totaal vaste passiva</i>	<i>633.896</i>	<i>577.215</i>	<i>581.723</i>	<i>610.996</i>	<i>648.847</i>	<i>664.493</i>
						0
10 Vlottende passiva						
Schulden met een rentevaste periode < 1 jaar						0
- Kasgeldleningen	0	20.000	60.000	60.000	60.000	60.000
- Overige schulden	10.157	10.157	10.157	10.157	10.157	10.157
						0
11 Overlopende passiva	<u>128.539</u>	146.397	134.763	144.523	139.568	144.119
						0
<i>Totaal vlottende passiva</i>	<i>138.696</i>	<i>176.554</i>	<i>204.920</i>	<i>214.680</i>	<i>209.725</i>	<i>214.276</i>
Totaal Passiva	<u>772.592</u>	<u>753.769</u>	<u>786.643</u>	<u>825.676</u>	<u>858.572</u>	<u>878.769</u>

EMU-saldo

(bedragen x € 1.000,-)						
	Omschrijving	Realisatie/raming	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2024	2025	2026	2027	2028
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-5.560	-26.978	-17.620	-7.944	-15.127
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	24.821	27.245	28.295	29.934	31.896
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	3.538	295	2.477	1.476	-206
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	49.786	59.222	56.787	49.898	41.462
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4					
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa:					
	Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord					
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	25.697	18.862	17.926	16.793	12.757
8	Baten bouwgrondexploitatie:	14.847	20.135	7.911	2.603	694
	Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord					
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen					
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten					
	Verkoop van effecten:					
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
	Berekend EMU-saldo	-37.837	-57.387	-53.650	-40.622	-36.962

Lasten en baten per taakveld

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Resultaat Resultaat		-52.623	-52.623															
Subtotaal		-52.623	-52.623															
0.1 Bestuur																		
Programma 1 Samenleving Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	11.210	252	-10.958	12.962	152	-12.809	12.766	157	-12.609	12.810	161	-12.650	13.189	165	-13.024	13.577	169	-13.409
Subtotaal	11.210	252	-10.958	12.962	152	-12.809	12.766	157	-12.609	12.810	161	-12.650	13.189	165	-13.024	13.577	169	-13.409
0.2 Burgerzaken																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	4.765	2.130	-2.635	5.625	3.252	-2.373	5.714	3.833	-1.881	6.693	4.338	-2.354	7.377	4.967	-2.410	7.300	4.722	-2.578
Subtotaal	4.765	2.130	-2.635	5.625	3.252	-2.373	5.714	3.833	-1.881	6.693	4.338	-2.354	7.377	4.967	-2.410	7.300	4.722	-2.578
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	7.713	2.900	-4.813	4.775	1.892	-2.883	5.314	1.420	-3.894	5.590	1.427	-4.163	5.580	1.410	-4.170	5.649	1.170	-4.479
Subtotaal	7.713	2.900	-4.813	4.775	1.892	-2.883	5.314	1.420	-3.894	5.590	1.427	-4.163	5.580	1.410	-4.170	5.649	1.170	-4.479
0.4 Overhead																		
Paragraaf bedrijfsvoering	74.943	4.708	-70.235	80.753	4.627	-76.126	88.635	4.844	-83.791	88.231	4.920	-83.311	88.721	5.079	-83.642	92.548	5.246	-87.301
Subtotaal	74.943	4.708	-70.235	80.753	4.627	-76.126	88.635	4.844	-83.791	88.231	4.920	-83.311	88.721	5.079	-83.642	92.548	5.246	-87.301
0.5 Treasury																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	6.940	8.003	1.063	9.062	11.292	2.230	9.589	11.293	1.704	12.062	11.788	-273	13.720	12.246	-1.474	15.995	12.626	-3.369
Subtotaal	6.940	8.003	1.063	9.062	11.292	2.230	9.589	11.293	1.704	12.062	11.788	-273	13.720	12.246	-1.474	15.995	12.626	-3.369
0.61 OZB Woningen																		
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	1.768	28.520	26.752	2.100	29.394	27.293	2.333	30.405	28.073	2.425	31.425	29.000	2.508	32.479	29.971	2.594	33.536	30.942
Subtotaal	1.768	28.520	26.752	2.100	29.394	27.293	2.333	30.405	28.073	2.425	31.425	29.000	2.508	32.479	29.971	2.594	33.536	30.942

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			
	Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.62 OZB niet-woningen																			
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	268	30.424	30.156	317	31.320	31.003	347	32.129	31.782	361	33.452	33.090	374	34.828	34.455	386	36.226	35.840	
Subtotaal	268	30.424	30.156	317	31.320	31.003	347	32.129	31.782	361	33.452	33.090	374	34.828	34.455	386	36.226	35.840	
0.63 Parkeerbelasting																			
Programma 2 Leefomgeving	7	4.382	4.376		4.686	4.686		4.371	4.371	-30	4.555	4.585	-30	4.627	4.657	-30	4.627	4.657	
Subtotaal	7	4.382	4.376		4.686	4.686		4.371	4.371	-30	4.555	4.585	-30	4.627	4.657	-30	4.627	4.657	
0.64 Belastingen overig																			
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	7.623	1.375	-6.248	59	1.751	1.692	60	1.791	1.731	62	1.824	1.761	64	1.870	1.806	67	1.918	1.851	
Subtotaal	7.623	1.375	-6.248	59	1.751	1.692	60	1.791	1.731	62	1.824	1.761	64	1.870	1.806	67	1.918	1.851	
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds																			
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën		427.960	427.960		441.123	441.123		469.629	469.629		458.404	458.404		472.001	472.001		485.291	485.291	
Subtotaal		427.960	427.960		441.123	441.123		469.629	469.629		458.404	458.404		472.001	472.001		485.291	485.291	
0.8 Overige baten en lasten																			
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	11.730	9.064	-2.666	-885	415	1.300	-797	420	1.217	-15.574	4.174	19.747	-20.883	4.428	25.311	-20.787	5.682	26.469	
Subtotaal	11.730	9.064	-2.666	-885	415	1.300	-797	420	1.217	-15.574	4.174	19.747	-20.883	4.428	25.311	-20.787	5.682	26.469	
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)																			
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	166		-166																
Subtotaal	166		-166																
1.1 Crisisbeheer en brandweer																			
Programma 1 Samenleving	12.715	436	-12.279	13.745		-13.745	18.148		-18.148	16.274		-16.274	16.520		-16.520	16.274		-16.274	
Subtotaal	12.715	436	-12.279	13.745		-13.745	18.148		-18.148	16.274		-16.274	16.520		-16.520	16.274		-16.274	

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1.2 Openbare orde en veiligheid																		
Programma 1 Samenleving	9.738	714	-9.024	8.645	1.105	-7.540	8.243	1.252	-6.991	7.695	1.189	-6.505	7.762	1.194	-6.568	7.596	1.200	-6.396
Programma 2 Leefomgeving	230		-230	252		-252	416		-416	406		-406	415		-415	426		-426
Subtotaal	9.968	714	-9.254	8.897	1.105	-7.792	8.659	1.252	-7.407	8.100	1.189	-6.911	8.178	1.194	-6.983	8.021	1.200	-6.822
2.1 Verkeer en vervoer																		
Programma 2 Leefomgeving	19.609	1.803	-17.806	22.523	1.426	-21.097	23.150	1.430	-21.719	24.107	1.532	-22.575	26.146	1.534	-24.613	27.715	1.536	-26.180
Subtotaal	19.609	1.803	-17.806	22.523	1.426	-21.097	23.150	1.430	-21.719	24.107	1.532	-22.575	26.146	1.534	-24.613	27.715	1.536	-26.180
2.2 Parkeren																		
Programma 2 Leefomgeving	5.241	668	-4.574	4.868	3	-4.865	5.920	3	-5.917	6.143	3	-6.140	6.275	3	-6.272	6.413	3	-6.409
Subtotaal	5.241	668	-4.574	4.868	3	-4.865	5.920	3	-5.917	6.143	3	-6.140	6.275	3	-6.272	6.413	3	-6.409
2.5 Openbaar vervoer																		
Programma 2 Leefomgeving	79		-79	110		-110	112		-112	115		-115	68		-68	71		-71
Subtotaal	79		-79	110		-110	112		-112	115		-115	68		-68	71		-71
3.1 Economische ontwikkeling																		
Programma 3 Economie en inkomen	4.076	226	-3.850	4.806		-4.806	5.320		-5.320	3.545		-3.545	3.079		-3.079	3.211		-3.211
Subtotaal	4.076	226	-3.850	4.806		-4.806	5.320		-5.320	3.545		-3.545	3.079		-3.079	3.211		-3.211
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur																		
Programma 3 Economie en inkomen	22.837	13.329	-9.508	4.662	4.562	-100	12.372	11.972	-400	14.515	14.015	-500	17.141	16.141	-1.000	13.546	13.546	
Subtotaal	22.837	13.329	-9.508	4.662	4.562	-100	12.372	11.972	-400	14.515	14.015	-500	17.141	16.141	-1.000	13.546	13.546	
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen																		
Programma 3 Economie en inkomen	775	464	-311	867	473	-394	874	479	-396	900	489	-411	926	490	-436	957	501	-456
Subtotaal	775	464	-311	867	473	-394	874	479	-396	900	489	-411	926	490	-436	957	501	-456

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
3.4 Economische promotie																		
Programma 3 Economie en inkomen	1.673	65	-1.608	2.312		-2.312	3.289		-3.289	2.720		-2.720	2.769		-2.769	2.542		-2.542
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	1	2.654	2.653	6	2.338	2.332	-244	2.389	2.633	-293	3.442	3.735	-343	3.495	3.839	-393	3.550	3.943
Subtotaal	1.674	2.719	1.045	2.318	2.338	19	3.046	2.389	-656	2.427	3.442	1.015	2.426	3.495	1.069	2.150	3.550	1.401
4.2 Onderwijshuisvesting																		
Programma 1 Samenleving	14.968	1.319	-13.649	17.472	1.022	-16.450	21.208	1.027	-20.180	25.489	1.039	-24.450	21.752	1.056	-20.696	23.349	1.074	-22.275
Subtotaal	14.968	1.319	-13.649	17.472	1.022	-16.450	21.208	1.027	-20.180	25.489	1.039	-24.450	21.752	1.056	-20.696	23.349	1.074	-22.275
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken																		
Programma 1 Samenleving	14.373	9.128	-5.245	15.693	7.872	-7.821	18.033	9.026	-9.007	16.990	9.006	-7.984	17.236	9.015	-8.221	17.562	9.025	-8.537
Subtotaal	14.373	9.128	-5.245	15.693	7.872	-7.821	18.033	9.026	-9.007	16.990	9.006	-7.984	17.236	9.015	-8.221	17.562	9.025	-8.537
4.621 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO																		
Programma 1 Samenleving							59		-59	61		-61	64		-64	66		-66
Subtotaal							59		-59	61		-61	64		-64	66		-66
5.1 Sportbeleid en activering																		
Programma 1 Samenleving	2.856	349	-2.508	2.693		-2.693	3.092		-3.092	3.655		-3.655	3.250		-3.250	3.351		-3.351
Subtotaal	2.856	349	-2.508	2.693		-2.693	3.092		-3.092	3.655		-3.655	3.250		-3.250	3.351		-3.351
5.2 Sportaccomodaties																		
Programma 1 Samenleving	14.935	6.846	-8.089	13.543	5.366	-8.176	13.947	5.519	-8.428	14.040	5.644	-8.396	15.736	5.801	-9.935	16.737	5.963	-10.775
Subtotaal	14.935	6.846	-8.089	13.543	5.366	-8.176	13.947	5.519	-8.428	14.040	5.644	-8.396	15.736	5.801	-9.935	16.737	5.963	-10.775
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie																		
Programma 1 Samenleving	13.452	3.418	-10.034	14.613	3.209	-11.405	15.428	3.249	-12.179	15.840	3.285	-12.555	15.930	3.328	-12.602	16.434	3.365	-13.069
Subtotaal	13.452	3.418	-10.034	14.613	3.209	-11.405	15.428	3.249	-12.179	15.840	3.285	-12.555	15.930	3.328	-12.602	16.434	3.365	-13.069
5.4 Musea																		
Programma 1 Samenleving	2.347	1.220	-1.127	2.433	1.257	-1.176	2.489	1.321	-1.168	2.550	1.350	-1.200	2.615	1.387	-1.228	2.683	1.425	-1.258
Subtotaal	2.347	1.220	-1.127	2.433	1.257	-1.176	2.489	1.321	-1.168	2.550	1.350	-1.200	2.615	1.387	-1.228	2.683	1.425	-1.258
5.5 Cultureel erfgoed																		
Programma 1 Samenleving	999	122	-878	1.231	125	-1.106	1.959	125	-1.834	917	125	-792	903	125	-778	959	125	-834
Subtotaal	999	122	-878	1.231	125	-1.106	1.959	125	-1.834	917	125	-792	903	125	-778	959	125	-834

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
5.6 Media																		
Programma 1 Samenleving	6.161		-6.161	6.561		-6.561	6.817		-6.817	7.076		-7.076	7.345		-7.345	7.624		-7.624
Subtotaal	6.161		-6.161	6.561		-6.561	6.817		-6.817	7.076		-7.076	7.345		-7.345	7.624		-7.624
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie																		
Programma 2 Leefomgeving	20.362	2.086	-18.276	28.386	1.669	-26.717	25.483	1.684	-23.799	24.384	1.618	-22.766	25.387	1.650	-23.737	25.040	1.686	-23.354
Programma 3 Economie en inkomen	1.558	599	-959	1.842		-1.842	1.764	100	-1.664	1.501		-1.501	727		-727	750		-750
Subtotaal	21.920	2.685	-19.235	30.228	1.669	-28.559	27.247	1.784	-25.463	25.885	1.618	-24.267	26.114	1.650	-24.464	25.790	1.686	-24.103
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie																		
Programma 1 Samenleving	52.198	42.059	-10.139	25.261	3.880	-21.381	26.705	4.186	-22.518	26.633	4.225	-22.409	27.140	4.274	-22.866	27.958	4.324	-23.634
Subtotaal	52.198	42.059	-10.139	25.261	3.880	-21.381	26.705	4.186	-22.518	26.633	4.225	-22.409	27.140	4.274	-22.866	27.958	4.324	-23.634
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen																		
Programma 1 Samenleving	27.900	804	-27.096	29.565	339	-29.226	-102		102	-102		102	-102		102	-102		102
Subtotaal	27.900	804	-27.096	29.565	339	-29.226	-102		102	-102		102	-102		102	-102		102
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd																		
Programma 1 Samenleving							8.118		-8.118	8.429		-8.429	8.754		-8.754	9.024		-9.024
Subtotaal							8.118		-8.118	8.429		-8.429	8.754		-8.754	9.024		-9.024
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal																		
Programma 1 Samenleving							14.046	81	-13.964	13.709	85	-13.623	13.469	89	-13.380	13.259	93	-13.166
Subtotaal							14.046	81	-13.964	13.709	85	-13.623	13.469	89	-13.380	13.259	93	-13.166
6.3 Inkomensregelingen																		
Programma 3 Economie en inkomen	92.224	59.745	-32.480	85.439	59.004	-26.436	86.568	60.461	-26.107	88.156	61.529	-26.627	87.672	61.664	-26.008	88.563	61.805	-26.758
Subtotaal	92.224	59.745	-32.480	85.439	59.004	-26.436	86.568	60.461	-26.107	88.156	61.529	-26.627	87.672	61.664	-26.008	88.563	61.805	-26.758
6.4 WSW en beschut werk																		
Programma 3 Economie en inkomen	21.039		-21.039	20.689		-20.689	21.285		-21.285	20.420		-20.420	20.271		-20.271	20.317		-20.317
Subtotaal	21.039		-21.039	20.689		-20.689	21.285		-21.285	20.420		-20.420	20.271		-20.271	20.317		-20.317

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028			
	Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.5 Arbeidsparticipatie																			
Programma 3 Economie en inkomen	9.576	1.463	-8.113	8.023	30	-7.993	7.883	30	-7.853	7.918	30	-7.888	8.075	30	-8.045	8.373	30	-8.343	
Subtotaal	9.576	1.463	-8.113	8.023	30	-7.993	7.883	30	-7.853	7.918	30	-7.888	8.075	30	-8.045	8.373	30	-8.343	
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)																			
Programma 1 Samenleving	9.614	446	-9.168	11.633	466	-11.167													
Subtotaal	9.614	446	-9.168	11.633	466	-11.167													
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)																			
Programma 1 Samenleving							11.480	325	-11.155	12.194	344	-11.850	13.004	363	-12.641	13.533	377	-13.156	
Subtotaal							11.480	325	-11.155	12.194	344	-11.850	13.004	363	-12.641	13.533	377	-13.156	
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+																			
Programma 1 Samenleving	39.443	537	-38.906	42.699	585	-42.115													
Subtotaal	39.443	537	-38.906	42.699	585	-42.115													
6.711 Huishoudelijke hulp WMO																			
Programma 1 Samenleving							17.817	744	-17.074	19.387	2.994	-16.394	21.096	2.994	-18.102	21.897	2.994	-18.903	
Subtotaal							17.817	744	-17.074	19.387	2.994	-16.394	21.096	2.994	-18.102	21.897	2.994	-18.903	
6.712 Begeleiding WMO																			
Programma 1 Samenleving							29.548		-29.548	32.759		-32.759	36.033		-36.033	40.817		-40.817	
Subtotaal							29.548		-29.548	32.759		-32.759	36.033		-36.033	40.817		-40.817	
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)																			
Programma 1 Samenleving							60		-60	63		-63	66		-66	69		-69	
Subtotaal							60		-60	63		-63	66		-66	69		-69	
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-																			
Programma 1 Samenleving	59.981	680	-59.301	62.989		-62.989													
Subtotaal	59.981	680	-59.301	62.989		-62.989													

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.751 Jeugdhulp ambulans lokaal																		
Programma 1 Samenleving							760		-760	789		-789	819		-819	850		-850
Subtotaal							760		-760	789		-789	819		-819	850		-850
6.752 Jeugdhulp ambulans regionaal																		
Programma 1 Samenleving							25.006		-25.006	25.594		-25.594	28.035		-28.035	32.188		-32.188
Subtotaal							25.006		-25.006	25.594		-25.594	28.035		-28.035	32.188		-32.188
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal																		
Programma 1 Samenleving							38.751		-38.751	42.161		-42.161	43.763		-43.763	45.426		-45.426
Subtotaal							38.751		-38.751	42.161		-42.161	43.763		-43.763	45.426		-45.426
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk																		
Programma 1 Samenleving							2.673		-2.673	2.908		-2.908	3.019		-3.019	3.133		-3.133
Subtotaal							2.673		-2.673	2.908		-2.908	3.019		-3.019	3.133		-3.133
6.791 PGB Wmo																		
Programma 1 Samenleving							1.267		-1.267	1.299		-1.299	1.332		-1.332	1.367		-1.367
Subtotaal							1.267		-1.267	1.299		-1.299	1.332		-1.332	1.367		-1.367
6.792 PGB Jeugd																		
Programma 1 Samenleving							1.291		-1.291	1.404		-1.404	1.458		-1.458	1.513		-1.513
Subtotaal							1.291		-1.291	1.404		-1.404	1.458		-1.458	1.513		-1.513
6.81 Geëscaleerde zorg 18+																		
Programma 1 Samenleving	43.936	2.804	-41.132	44.051	2.726	-41.326	22		-22	22		-22	23		-23	23		-23
Subtotaal	43.936	2.804	-41.132	44.051	2.726	-41.326	22		-22	22		-22	23		-23	23		-23
6.811 Beschermd wonen (Wmo)																		
Programma 1 Samenleving							36.929	800	-36.129	36.930	800	-36.130	36.918	800	-36.118	36.949	800	-36.149
Subtotaal							36.929	800	-36.129	36.930	800	-36.130	36.918	800	-36.118	36.949	800	-36.149
6.812 Maatschappelijke en vrouwenopvang (Wmo)3																		
Programma 1 Samenleving							13.399	1.792	-11.608	8.119	1.813	-6.306	8.383	1.841	-6.542	8.546	1.873	-6.673
Subtotaal							13.399	1.792	-11.608	8.119	1.813	-6.306	8.383	1.841	-6.542	8.546	1.873	-6.673

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.82 Geëscaleerde zorg 18-																		
Programma 1 Samenleving	4.101		-4.101	6.633		-6.633												
Subtotaal	4.101		-4.101	6.633		-6.633												
6.821 Jeugdbeschermin																		
Programma 1 Samenleving							6.840		-6.840	7.432		-7.432	7.708		-7.708	8.000		-8.000
Subtotaal							6.840		-6.840	7.432		-7.432	7.708		-7.708	8.000		-8.000
6.822 Jeugdreclassering																		
Programma 1 Samenleving							374		-374	407		-407	423		-423	439		-439
Subtotaal							374		-374	407		-407	423		-423	439		-439
6.91 Coördinatie en beleid Wmo																		
Programma 1 Samenleving							6.177	165	-6.011	6.461	173	-6.288	6.758	181	-6.577	7.069	189	-6.879
Subtotaal							6.177	165	-6.011	6.461	173	-6.288	6.758	181	-6.577	7.069	189	-6.879
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd																		
Programma 1 Samenleving							3.467	110	-3.356	3.626	115	-3.511	3.793	121	-3.672	3.967	126	-3.841
Subtotaal							3.467	110	-3.356	3.626	115	-3.511	3.793	121	-3.672	3.967	126	-3.841
7.1 Volksgezondheid																		
Programma 1 Samenleving	8.861	1.645	-7.216	7.429		-7.429	8.124		-8.124	8.298		-8.298	8.090		-8.090	8.387		-8.387
Subtotaal	8.861	1.645	-7.216	7.429		-7.429	8.124		-8.124	8.298		-8.298	8.090		-8.090	8.387		-8.387
7.2 Riolering																		
Programma 2 Leefomgeving	10.212	13.875	3.663	10.116	14.061	3.945	10.307	14.061	3.754	10.058	14.061	4.003	10.300	14.413	4.113	10.543	14.773	4.230
Subtotaal	10.212	13.875	3.663	10.116	14.061	3.945	10.307	14.061	3.754	10.058	14.061	4.003	10.300	14.413	4.113	10.543	14.773	4.230
7.3 Afval																		
Programma 2 Leefomgeving	18.402	23.059	4.657	19.615	24.789	5.174	21.148	26.392	5.245	21.816	27.178	5.362	22.589	28.436	5.847	23.419	29.389	5.971
Subtotaal	18.402	23.059	4.657	19.615	24.789	5.174	21.148	26.392	5.245	21.816	27.178	5.362	22.589	28.436	5.847	23.419	29.389	5.971
7.4 Milieubeheer																		
Programma 2 Leefomgeving	10.829	4.476	-6.353	12.384	3.602	-8.781	11.613	2.878	-8.735	9.336	50	-9.286	8.268	50	-8.218	8.587	50	-8.537
Subtotaal	10.829	4.476	-6.353	12.384	3.602	-8.781	11.613	2.878	-8.735	9.336	50	-9.286	8.268	50	-8.218	8.587	50	-8.537

Taakveld/programma	Rekening 2023			Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
Bedragen (x € 1.000,-)	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7.5 Begraafplaatsen en crematoria																		
Programma 2 Leefomgeving	3.229	3.830	601	3.258	3.753	495	3.396	4.088	692	3.404	4.116	712	3.427	4.162	735	3.519	4.286	767
Subtotaal	3.229	3.830	601	3.258	3.753	495	3.396	4.088	692	3.404	4.116	712	3.427	4.162	735	3.519	4.286	767
8.1 Ruimte en leefomgeving																		
Programma 2 Leefomgeving	18.669	5.790	-12.879	10.901	1.114	-9.786	11.066	1.812	-9.253	10.311	1.078	-9.233	10.306	916	-9.390	10.819	540	-10.279
Subtotaal	18.669	5.790	-12.879	10.901	1.114	-9.786	11.066	1.812	-9.253	10.311	1.078	-9.233	10.306	916	-9.390	10.819	540	-10.279
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)																		
Programma 2 Leefomgeving	12.393	21.228	8.835	13.297	13.318	21	10.682	10.682		6.683	6.683		924	924		143	143	
Subtotaal	12.393	21.228	8.835	13.297	13.318	21	10.682	10.682		6.683	6.683		924	924		143	143	
8.3 Wonen en bouwen																		
Programma 2 Leefomgeving	7.519	5.364	-2.155	8.537	5.553	-2.983	9.717	5.544	-4.172	10.089	5.325	-4.764	10.477	5.441	-5.036	8.533	5.562	-2.970
Subtotaal	7.519	5.364	-2.155	8.537	5.553	-2.983	9.717	5.544	-4.172	10.089	5.325	-4.764	10.477	5.441	-5.036	8.533	5.562	-2.970
0.10 Mutaties reserves																		
Paragraaf bedrijfsvoering	1.691	2.435	744															
Programma 1 Samenleving	19.326	9.595	-9.731	8.455		-8.455	140	14.975	14.835	726	6.137	5.411	932	2.221	1.289	6	2.516	2.510
Programma 2 Leefomgeving	68.337	70.612	2.275	23.357	7.533	-15.824	39.650	5.088	-34.562	13.657	7.484	-6.173	1.110	6.009	4.899	50	1.850	1.800
Programma 3 Economie en inkomen	1.893	17.574	15.680	2.000	894	-1.106	5.850	1.755	-4.095		1.055	1.055		1.135	1.135		135	135
Programma 4 Bestuur, inwoners en financiën	12.983	49.914	36.931	4.431	40.798	36.367	1.300	49.355	48.055	1.300	19.177	17.877	1.300	2.567	1.267	1.300	966	-334
Subtotaal	104.231	150.130	45.899	38.244	49.226	10.982	46.940	71.172	24.233	15.683	33.853	18.169	3.342	11.932	8.590	1.356	5.467	4.111
Totaal	850.477	850.477		742.795	742.778	-17	805.193	805.193		763.658	763.658	-1	757.952	757.952		778.694	767.034	-11.660

BBV Indicatoren

In de [regeling Beleidsindicatoren](#) zijn de beleidsindicatoren opgenomen die met ingang van begrotingsjaar 2017 moeten worden opgenomen in de programma's. De meest actuele set beleidsindicatoren en bijbehorende gegevens kunt u vinden op de website apeldoorn.incijfers.nl via de tegel "[Beleidsindicatoren BBV](#)", waar u kunt doorklikken op diverse onderwerpen.

De vergelijking van de Gemeente Apeldoorn ten opzichte van andere 100.000 - 300.000 gemeenten per 23 september 2023, vindt u [hier](#). De vijf indicatoren voor het taakveld 'bestuur en ondersteuning' worden door gemeenten zelf ontsloten ([Paragraaf Bedrijfsvoering](#)).

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- De indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht.
- De raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen.
- De indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten.
- De indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen.
- Er worden bestaande bronnen gebruikt.
- De indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd.

Subsidieoverzicht

Programma	Programma omschrijving	Sub-programma	Taakveld	Onderwerp	Bedrag 2025	Afdeling
Paragraaf	bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering	0.4 Overhead	Dienstverlening CODA	996.814	Afdeling concernzaken
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.1 Economische ontwikkeling	Promotie Binnenstad	394.463	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.1 Economische ontwikkeling	NewTechPark	259.241	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Versterking beeldvorming	129.268	Afdeling communicatie- en kabinetzaken
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Topevenementen	458.027	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Ondersteuning evenementen	367.165	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	3.4 Economische promotie	Apeldoorn Partners	1.187.607	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Ontwikkeling lokaal onderwijsbeleid	70.261	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Combinatiefunctionarissen	480.106	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Onderwijsachterstandenbeleid	4.561.597	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Subsidie educatie	2.460.561	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Voorschoolse voorzieningen peuters	191.573	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Onderwijs en opleiding	4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Voorschoolse voorzieningen peuters	334.060	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Topsportevenementen	345.388	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Subsidie huur overdekte zweminricht	191.781	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	St. Paardrijden Gehandicapt	22.012	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Vereniging Sportraad Apeldoorn	43.371	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Rentesubsidies	37.066	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.1 Sportbeleid en activering	Investering sportaccommodaties	543.951	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.2 Sportaccommodaties	Het Zwembad Loenen	135.414	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.2 Sportaccommodaties	Zwembad De Sprenkelaar	623.429	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn

Programma	Programma omschrijving	Sub-programma	Taakveld	Onderwerp	Bedrag 2025	Afdeling
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Vormings- en ontw.werk	62.069	Afdeling communicatie- en kabinetszaken
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Amateurkunst	81.098	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Schouwburg en Congrescentrum Orpheus	5.138.489	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Orkest de Ereprijs	103.804	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Nationale Jeugd Orkesten Nederland	192.284	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Stichting ACEC	301.959	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Stichting GIGANT, markant in cultuur	2.950.503	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Projectsubsidies	521.344	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	Maaiveld	276.634	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.4 Musea	Erfgoedplatform	59.167	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.4 Musea	CODA: museum	1.490.506	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.4 Musea	Archeologisch noodfonds	11.098	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Monumentenfonds	378.952	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Gevefonds	106.605	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Erfgoedfonds: verbeeldingsregeling	25.925	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Erfgoedfonds: duurzaamheidsdienst	36.328	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.5 Cultureel erfgoed	Erfgoedfonds: landschapsregeling	25.925	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Sociaal kapitaal	5.6 Media	Coda Bibliotheek	6.817.101	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 3	Economie en inkomen	Economisch kapitaal	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Recreatie en toerisme	204.324	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 2	Leefomgeving	Natuurlijk kapitaal	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Beken en sprengen	3.920	Afdeling omgevingsbeleid
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Vrijwillig jeugd- en jongerenwerk	75.664	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	coördinatie van zorg+verwijsindex	52.564	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Begeleiding kwetsb jongeren/gezinnen	91.363	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling

Programma	Programma omschrijving	Sub-programma	Taakveld	Onderwerp	Bedrag 2025	Afdeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Outr hulpverl/opv dakloze jongere	470.184	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Ontmoeten	6.424.918	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Centrum Apeldoorn Werkt Mee	315.805	Afdeling loket sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Mantelzorg- en vrijwilligersonderst.	2.190.409	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Stelpost reservering	482.176	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Slachtofferhulp	65.819	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Rentesubsidies sociaal culturele acc	1.115	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Stimenz verenigingsburo	590.621	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Stimenz anti-discriminatie	118.798	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Buurthuis maasstraat	120.014	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	De kap, knooppunt mantelzorg	545.213	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	De kap/present vrijwilligersonderst	199.904	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Inwonersinitiatieven alg voorz WMO	109.172	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	De Klup	239.127	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Inclusie / cultuursensitief werken	131.695	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Subsidiëring inwonerparticipatie	326.103	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Subsidiëring inwonerparticipatie	77.773	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	Subsidiëring inwonerparticipatie	359.624	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Centrum voor Jeugd en Gezin	5.566.567	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Inwonerondersteuning	5.817.873	Afdeling keten en accountmanagement sociaal

Programma	Programma omschrijving	Sub-programma	Taakveld	Onderwerp	Bedrag 2025	Afdeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Schoolmaatschappelijk werk	760.482	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Groepsaanbod jeugd	35.668	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Begrotingssubsidies	103.696	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Begrotingssubsidies	1.448.536	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Begrotingssubsidie Team ED	115.854	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Centr Sexueel Geweld Zwolle-Enschede	164.023	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Subsidie st. Veilig Thuis NOG	2.359.754	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Lokaal huis geweld incl jeugdprostit	243.867	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	DUVO middelen tbv activiteiten	66.453	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Subs Iriszorg Plegeraapak, daderopv	117.956	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Projecten, oa MDA++ en innovaties	492.000	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Schadelijke praktijken (VGV)	31.364	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Subjectief welzijn	6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	Veilig Thuis mldp kindermishandeling	688.949	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.3 Inkomensregelingen	Subsidieregeling armoedebestrijding	213.896	Afdeling realisatie sociaal
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.3 Inkomensregelingen	Inwonersinitiatieven sociaal vangnet	109.172	Afdeling vitaal en ondernemend Apeldoorn
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	St. Samenspraak	23.903	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	St. Vluchtelingenwerk	130.757	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	Integratie met Nederlanders	84.225	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 3	Economie en inkomen	Consumptie en inkomen	6.5 Arbeidsparticipatie	Subsidie stimenz werkt	86.089	Afdeling loket sociaal
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Algemene voorziening MO/BW 6.81b	1.394.496	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Heroïne-verstrekking 6.81b	705.853	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling

Programma	Programma omschrijving	Sub-programma	Taakveld	Onderwerp	Bedrag 2025	Afdeling
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Subsidie Moviera (begroot) 6.81b	2.277.017	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Herstelacademie 6.81a	658.510	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	6.81 Geëscaleerde zorg 18+	Omnizorg 6.81b	2.508.440	Afdeling beleid maatschappelijke ontwikkeling
Programma 1	Samenleving	Gezondheid	7.1 Volksgezondheid	Jeugdgezondheidszorg	5.144.354	Afdeling keten en accountmanagement sociaal
Programma 2	Leefomgeving	Ruimtelijke samenhang en kwaliteit	7.4 Milieubeheer	Energietransitie	275.000	Afdeling omgevingsbeleid
Programma 2	Leefomgeving	Natuurlijk kapitaal	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	Begraafplaatsen algemeen	4.721	Afdeling beheer en onderhoud
Programma 2	Leefomgeving	Ruimtelijke samenhang en kwaliteit	8.3 Wonen en bouwen	Bijdrage Stichting Woonkeus	84.046	Afdeling omgevingsbeleid
Totaal subsidies 2025					77.322.771	

Investeringsen zijn exclusief nieuw beleid

Cursief = investeringen 2024